TALI-OLÜMPIA-MÄNGUD

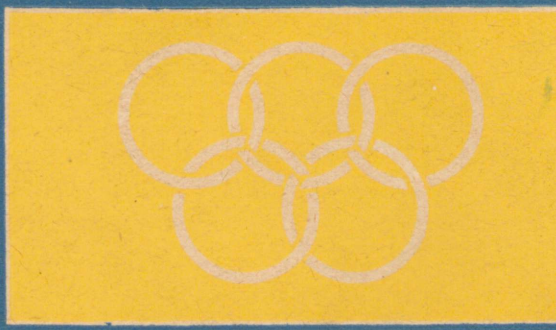

Seine
Küsse

TALIOLÜMPIAMÄNGUD

A-24535

J. LUKAŠIN B. HAVIN

TALIOLÜMPIA-MÄNGUD

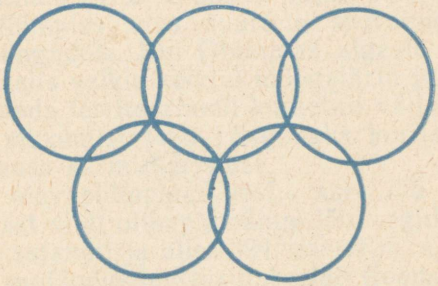

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS • TALLINN 1962

7A4
L 84

Originaali tiitel
Ю. Лукашин, Б. Хавин
«БЕЛЫЕ ОЛИМПИАДЫ»
Государственное издательство
«Физкультура и спорт»
Москва 1960

Squaw Valley peatüki aluseks on
kokkuvõte raamatust
«НА БЕЛОЙ ОЛИМПИАДЕ»
Государственное издательство
«Физкультура и спорт»
Москва 1960

Tõlkinud V. Lenk
Kunstiline kujundaja S. Liiberg

TARTU Ü.....
RAAMATUKOGU

SISSEJUHATUS

1964. aastal asuvad järjekordselt olümpiastarti maailma paremad talisportlased. Seekord on olümpialaste Mekaks Austria tuntumaid talikuurorte Innsbruck. Milline on olnud taliolümpiamängude kulg seni, sellest püüabki ülevaate anda käesolev raamat.

Olümpiamängude ajalugu ulatub oma juurtega kaugesse minevikku. Enam kui 2700 aastat tagasi pandi Vana-Kreeka linnas Olümpias alus suurtele spordipidustustele — olümpiamängudele. Kui Olümpias algasid antiikspordi pidustused, siis vaikis kõikjal mõõgatärin ja noolevihm. Muistse Ellaada territooriumil kuulutati välja «püha vaherahu». Selle rikkumist loeti rängimaks kuriteoks ja see tõi enesega kaasa karmi karistuse.

Esimene teada olev olümpiaad leidis aset 776. aastal e. m. a. Sellest ajast viidi olümpiamänge läbi regulaarselt peaaegu kaksteist sajandit ja alles 394. aastal m. a. j., kui Kreeka kultuur ja majandus laostusid, keelati Rooma imperaatori Theodosiuse poolt olümpiamängude pidamine.

Vaevalt siis keegi mõtles sellele, et möödub poolteist tuhat aastat, enne kui muistsel Ellaadal kohtuvad uuesti olümpiasportlased.

Kapitalistlike maade majanduse kasv, rahvuslike ja rahvusvaheliste monopolide tekkimine kajastus ka kehakultuuris ja spordis. Loodi spordierialade föderatsioone, hakati läbi viima rahvuslikke tšempionaate mitmesugustel spordialadel. Tekkis vajadus sportlastele rahvusvaheliste kohtumiste organiseerimiseks.

Samaaegselt kasvas huvi spordi ajaloo ja muidugi ka muistsete suurimate spordivõistluste — olümpiamängude vastu.

Saksa ühiskonnateadlase Ernst Curtiuse initsiatiivil toimusid aastatel 1875—1881 muistse Olümpose asupaigal väljakaevamistööd, mis rikastasid teadust andmetega antiikse spordi ajaloo kohta. Veel enne neid väljakaevamisi — aastatel 1859, 1870 ja 1875 — toimusid Ateenas olümpiamängude eeskujul nn. «Pan-Kreeka mängud».

Nagu juba öeldud, rahvusvahelise spordiliikumise tormiline areng XIX saj. lõpul nõudis suurte rahvusvaheliste kompleksvõistluste organiseerimist. Ja nimelt niisuguste võistluste organiseerimist, mis toimuksid regulaarselt, nii nagu maailma, Euroopa või rahvuslikud meistrivõistlused üksikutel spordialadel. Seepärast ei tule imestada, et väljapaistva prantsuse ühiskonnategelase Pierre de Coubertin'i ettepanek klassikaliste olümpiaheitluste taaselustamise kohta rahvusvahelises ulatuses äratas spordimaailmas suurt huvi.

1896. aasta avas meie aja olümpiaadide kroonika. Kaasaegsete olümpiamängude ajalugu on lahutamatu kaasaegsest rahvusvahelisest spordiliikumisest. Viimane aga, nagu teada, on täis teravat võitlust progressiivsete jõudude, kes püüavad spordiliikumise abil tugevdada rahu kogu maailmas, ja imperialismi agentide vahel, kes püüavad spordi abil töötajate tähelepanu eemale juhtida aktiivselt võitluselt oma õiguste eest, teha spordist sõja vallapäästmise vahendit, rahvusliku ja rassivaenu õhutamise vahendit.

Näiteid ei ole vaja kaugelt otsida.

Pärast seda, kui Venemaal võitis sotsialistlik revolutsioon, ei saatnud reaktsionäärid Rahvusvahelisest Olümpiakomiteest (ROK) Nõukogude sportlastele kutset järjekordsetest, 1920. aasta olümpiamängudest osavõtuks. Paljude aastate vältel pärast seda püüdsid imperialismi agendid spordiliikumises organiseerida Nõukogude spordi isoleerimist.

Kolmekümnendatel aastatel, kui Saksamaal tulid võimule fašistid, püüdsid hitlerlased olümpiaideid kasutada natsionaal-šovinistliku propaganda eesmärkidel. Saksamaal toimunud 1936. aasta olümpiamänge püüdsid fašistid muuta «aaria rassi» füüsilise üleoleku demonstratsiooniks.

Pärast demokraatlike jõudude võitu reas maailma maades on rahvusvahelistes spordiorganisatsioonides kõrgetel kohtadel olevad reaktsionäärid püüdnud korduvalt

kasutada rahvademokraatiamaade sportlaste diskrimineerimise poliitikat.

1952. aasta olümpiamängudest ei saanud osa võtta Saksa DV sportlased, mängudele kutsuti ainult Saksa FV sportlased. Nelja aasta möödudes kutsus ROK Melbourne'i olümpiamängudele võrdsetel õigustel teiste olümpiadelegatsioonidega mitte kedagi esindava Taivani. Sellega pandi tee kinni olümpiamängudest osavõtuks Hiina Rahvavabariigi sportlastele. Alles 1959. aastal, progressiivsete jõudude survel, otsustas ROK nn. «Taivani olümpiakomitee» välja lülitada tunnustatud olümpiakomiteede ametlikust nimestikust.

Siiski, hoolimata reaktsionääride igasugustest püüdlustest, ei saa jätta märkimata olümpiamängude progressiivset osa paljude maailma maade spordiliikumise arendamises ja sõbralike rahvusvaheliste spordisidemete arendamises.

Olümpiamängude tähtsus rahvaste rahuliku koostöö tugevdamises tõusis eriti alates sellest ajast, kui olümpialaste perre astusid Nõukogude sportlased, sportlased sellest riigist, kes sammub rahuliikumise eesotsas. Nõukogude Liidu esindajate osavõtt olümpiamängudest muutis need veelgi esinduslikumaks ja autoriteetsemaks ning suurendas nende demokraatlikku olemust. See kõik pööras uue jõuga maailma avalikkuse tähelepanu nendele rahuliku koostöö ja rahvastevahelise sõpruse põhimõtetele, millised on kätketud olümpiavandes. Helsingi, Cortina D'Ampezzo, Melbourne, Squaw Valley, Rooma — need olümpiatee etapid ei meenuta ainult Nõukogude sportlaste suurepäraseid saavutusi, vaid ka nende vankumatut truudust olümpiatraditsioonidele — rahu ja sõpruse traditsioonidele.

Iga nelja aasta tagant süttib olümpiatuli. Ja iga kord langeb olümpiasesooni avamise au talisportlastele. Esimestena asuvad olümpiastarti kiiruisutajad ja suusatajad, hokimängijad ja iluuisutajad. Staadionid on aga sel ajal veel kaetud valge vaibaga. Spordiheitluste areeniks on jää ja lumi. Seepärast nimetataksegi taliolümpiamänge «valgeteks» olümpiamängudeks.

Talispordivõistlustel on enam kui poole sajandi pikkune ajalugu. Tähtsusetust «lisaprogrammist» suvemängudele on nad muutunud talispordivõistluste suurimaks tsükliks kaasajal.

Tõsi küll, talispordialade spetsiifilisuse ja geograafilise piiratuse tõttu ei oma «valged» olümpiamängud sellist ulatust kui suvemängud. Sellegi poolest on raske ülehinnata selle talispordivõistluste grandioosse kompleksi tähtsust.

1964. aastal süttib olümpiatuli uuesti Austria kuurordilinnas Innsbruckis, tähistades IX taliolümpiamängude algust. Olümpiahümni helide saatel tõuseb lipumasti viie põimitud rõngaga olümpialipp, mis sümboliseerib viie kontinendi sportlaste sõprust ja üksmeelt. 1956. aastal saavutasid suurt edu talimängude debütandid — Nõukogude sportlased. See edu jätkus ka 1960. aastal Squaw Valley's.

Paljude maade sportlased astuvad võistlusse IX talimängude medalite pärast. Ühed võidavad, teised kaotavad — selline on juba kord sport. Kuid igal juhul jääb võitjaks rahuüritus, sest Euroopa ja Ameerika, Aasia, Aafrika ja Austraalia sportlaste sõbralikud kohtumised on suureks panuseks rahu kindlustamisel kogu maailmas.

Väljaspool programmi

London
28.—29. oktoobrini 1908. a.

Antverpen
20.—30. aprillini 1920. a.

Suusatajad, kiiruisutajad ja hokimängijad astusid rahvusvahelise spordi suurareenile mõnevõrra hiljem kui jooksjad, maadlejad, võimlejad ja ujujad. Selle üks põhjusi seisis selles, et I olümpiamängude kava koostamisel 1896. aastal Ateenas ei olnud üldse juttu talispordialade lülitamisest olümpiakompleksi. Teine, mitte vähem tähtis põhjus oli selles, et uisu- ja suusasport olid paljudes maades palju vähem arenenud kui kergejõustik, maadlus või ujumine.

Kuid juba II olümpiamängude kava koostamisel Pariisis kerkis üles talispordialade lülitamine võistluskavasse. Tõsi küll, ka seekord ei otsustanud mängude organiseerijad asja positiivselt.

1904. aastaks, kui Ameerika linnas Saint Louis's viidi läbi III olümpiamängud, kasvas huvi selliste talispordialade vastu, nagu iluuisutamine ja jäähoki. Rahvusvahelisele Olümpiakomiteele esitati hulgaliselt nõudmisi talispordialade võtmiseks mängude kavasse. Ka seekord ei olnud mängude organiseerijad suutelised positiivselt otsustama talispordi lülitamist olümpiamängude kompleksi, vaatamata sellele, et seekordne mängude kava oli paisutatud tohutult suureks — ligi 390 alaliiki koos demonstratsioonesinemistega.

Alles järgmisteks olümpiamängudeks — 1908. aastal Londonis — said kutse koos kergejõustiklaste ja maadlejate, ujujate ja võimlejate, poksijate ja vehklejate, laskurite, jalgratturite ja tennisistidega mängudest osavõtuks esimesed talispordi esindajad — iluuisutajad.

VENE SPORTLANE — OLÜMPIAVÕITJA

★ Valss jääl ★ Madge Syersi kerge võit ★ Salchowi «psühholoogiline rünnak» ★ Pronksmedal viimase koha eest ★ Nikolai Panin väljaspool konkurentsi

Iluuisutamine oma kaasaegses vormis tekkis XIX sajandi 60-ndail aastail Ameerika Ühendriikides, varsti pärast seda, kui E. Buschnell Philadelphias valmistas esimesed terasuisud. Uisutajad said võimaluse kiiremaks edasiliikumiseks ja samaaegselt muutusid vabamaks ka nende liigutused. See viis balletikunstnik Jackson Hainesi mõttele ühendada ballett uisutamisega.

Kuid Hainesi kodumaal ei leidunud uue uisutamisviisi poolehoidjaid. «Leiutaja» pidi otsima tunnustust ookeani tagant.

Haines sõitis Euroopasse ja asus elama Austriasse. Austerlased on väga musikaalne rahvas, ka uisutamine oli seal leidnud tunnustust. Seepärast ei olnud see juhus, et Hainesi seatud «valss jääl» sai Viinis tohutu menu osaliseks.

Esialgu oli iluuisutamisel vähe ühist spordiga, ta jäi ikkagi ainult meelelahutuseks ja ilusaks vaatepildiks. Aja jooksul aga kandus iluuisutamisse üha rohkem võistluselementi ja XIX sajandi lõpuks muutusid iluuisutajad juba tõelisteks sportlasteks. 1896. aastal, samal aastal, kui Ateenas toimusid I olümpiamängud, toimusid Peterburis esimesed maailmameistrivõistlused iluuisutamises.

1908. aastani peetud kaheteistkümned maailmameistrivõistlused näitasid, et iluuisutamine võidab maailmas üha suuremat populaarsust.

XX sajandi alguses loeti maailma parimaks iluuisutajaks rootslast Ulrich Salchowit. 1898. aastal võitis Salchow Euroopa meistrivõistlused ja 1901. aastal maailmameistrivõistlused. Pärast seda ainult ühel korral (1906. a.) ei kaitsnud Salchow maailma parima nimetust, jäädes eemale võistlustest, loovutas selle sakslasele Gilbert Fuchsile. Kuid juba järgneval aastal taastas Salchow oma positsiooni. Selle aja jooksul kaotas Salchow ainult kahel korral — de Florile Stokholmis ja Nikolai Paninile Peterburis.

Peterburi võistluste kava langes kokku eelseisvate olümpiamängude kavaga, koosnedes kohustuslikust kavast, vabasõidust ja koolisõidust.

Madge Syers oli XX sajandi algul maailma tugevaimaks iluuisutajaks. 1908. aasta olümpiamängudel tuli ta esimeseks üksiksõidus naistele ja kolmandaks paarissõidus koos Edgar Syersiga.

Ulrich Salchow võitis iluuisutamises esikoha 1908. aasta olümpiamängudel.

Atleetliku kehaehitusega Salchow täitis vabasõidu (rääkimata juba kohustuslikust kavast) enesekindlalt ja puhtalt, kuid tema esinemises ei olnud loomingut ega ilu, mis on nii tähtsad iluuisutamises. Neid omadusi valdas aga täiel määral Panin. Mis aga puutub koolisõitu, siis siin ei olnud Venemaa iluuisutajal konkurente. Selles osas oli aga Salchow täiesti nõrk.

Ja ootamatult kaotas Salchow Peterburis mitte ainult koolisõidus, vaid ka oma peaalal — kohustuslikus kavas. A. Panini mälestusauhinna võitis Nikolai Panin.

See kõik äratas erilist huvi Salchow — Panini duelli vastu olümpiamängudel. Rootslane tõotas Londonis täielikku revanši Peterburi eest.

Võistlused iluuisutamises olid peaaegu pool aastat kestnud Londoni mängude lõppnumbriks. Inglismaale saabusid iluuisutamise meistrid Saksamaalt, Rootsist, Vene-

maalt, Ameerika Ühendriikidest ja isegi Argentiinast. Võistlused algasid 28. oktoobril 1908. aastal «Princes Halli» kunstlikul jääl, 62×16 m suurusel väljakul. Sellel päeval alustati kohustusliku kavaga meestele ja naistele.

Naiste hulgas ei olnud vastast inglannale Madge Syersile. 1902. aastal võttis Syers osa maailmameistrivõistlustest meestele (naistele hakati neid võistlusi pidama märksa hiljem) ja võitis Salchowi järel teise koha.

Olümpiamängudel võitis Syers kergelt ülejäänud nelja konkurenti kohustusliku kava täitmisel ja vabasõidus ning sai kuldmedali.

			Kohtade arv	Pallid
1.	Madge Syers	Inglismaa	5	252,5
2.	Elsa Rendschmidt	Saksamaa	11	211,0
3.	Smith-Greenhaugh	Inglismaa	15	192,1
4.	Elna Montgomery	Rootsi	21	170,3
5.	Lysett	Inglismaa	23	167,0

Seevastu aga meeste vahel arenes äärmiselt pingeline heitlus. Londonis tuli iluuisutajatel võidelda kahe olümpiavõitja tiitli pärast: üks kohustusliku kava ja vabasõidu kokkuvõttes, teine spetsiaalkujundite täitmises.

Võistlused algasid kohustusliku kavaga ja seal leidiski aset intsident, mis väga paljus mõjutas olümpiamängude iluuisutamisvõistluste väärtust. Mitte kindel olles oma võidus Panini üle, otsustas Salchow võtta appi «psühholoogilise rünnaku». Ajal, kui Venemaa uisutaja oli täitmas kohustusliku kava harjutusi, hakkas Salchow vastast valjuhäälselt kritiseerima. Peakohtuniku märkused osutusid tagajärjetuks. Siis laskis rootslane käiku sõimu, püüdes segada Paninit.

Ootamatult kaasnesid «psühholoogilise rünnakuga» ka kohtunikud. Viiest kohtunikust kaks lugesid Panini neljandaks, kuigi viimane üldise arvamuse järgi ei jäänud Salchowist millegagi maha. Ilmne ebaobjektiivsus jättis Panini ilma nii esimesest kui ka teisest kohast kohustuslikes harjutustes (kohtunike poolt esitatud kohtade summa oli otsustav).

Venemaa esindaja protest jäi tagajärjetuks. Seepärast, protesti märgiks ebaobjektiivse hindamise vastu, otsustas Venemaa delegatsioon lubada Paninil võistluse katkestada ja mitte osa võtta vabasõidust. Niimoodi jäi Venemaa ilma oma ainsast esindajast meeste iluuisutamisvõistluste esi-

mesel alal. Reaalne medal anti teise riigi esindajale. Vabasõidus oli jällegi esimene Salchow ja see kindlustas talle kuldmedali. Ka järgmised kaks kohta kuulusid rootslastele. Ameeriklaste medalilootus Irving Brockau jäi kuuendaks.

		Kohtade arv	Pallid
1. Ulrich Salchow	Rootsi	7	377,3
2. Richard Johansson	Rootsi	10	365,2
3. Per Thoren	Rootsi	14	357,4
4. Keller-Gragg	Inglismaa	19	318,8
5. A. March	Inglismaa	29	232,0
6. Irving Brockau	USA	30	240,2

Olümpiamängude lõpupäeval toimusid võistlused paarissõidus ja spetsiaalkujundite täitmises.

Paarissõidus konkureerisid ainult kolm paari. Rootslased, kes meeste alal võitsid kolm medalit, ei võtnud seekord võistlusest osa.

Olümpiavõitja Madge Syers võistles paarissõidus koos abikaasaga. Neil ei õnnestunud aga jõuda kaugemale viimasest kohast, mida seekord hinnati pronksmedaliga.

Esikoha võitsid kogenud sakslased maailmameistrid Anna Hübler ja Heinrich Burger.

		Kohtade arv	Pallid
1. Anna Hübler Heinrich Burger	Saksamaa	5	11,2
2. Phyllis Johnson James Johnson	Inglismaa	10	10,3
3. Madge Syers Edgar Syers	Inglismaa	15	7,6

Spetsiaalkujundite täitmisest osavõtjad pidid üks päev enne võistlusi esitama kohtunikekogule oma kujundite joonised. Kui kohtunikud olid tutvunud Panini joonistega, siis teatati, et ühe kujundi joonises on viga või siis kujundit ei ole võimalik täita. Ning oldi väga üllatunud, kui neile teatati, et viga ei ole ja Panin kavatseb siiski «võimatu» kujundi järgi sõita.

Pärast seda, kui Salchow oli tutvunud Panini kujunditega, otsustas ta oma osavõtuavalduse tagasi võtta ja võistlustest loobuda. Temale järgnes ka ameeriklane Irving Brockau.

Vene iluuisutaja ülekaal võistluste viimasel alal oli vaieldamatu. Panin kogus üle 90% võimalikust pallide kogusummast ja, ületades tunduvalt kõiki konkurente, tuli IV olümpiamängude võitjaks.

Maailma paremaid iluuisutajaid XX sajandi algul — Nikolai Panin-Kolomenkin, esimene Venemaa sportlane, kes võitis olümpiakulla (IV olümpiamängudel Londonis).

Nikolai Panin oli esimeseks ja ainsaks tsaristliku Venemaa sportlaseks, kes võitis olümpiamängude kuldmedali. Tema järeltulijateks said palju aastail hiljem Nõukogude Liidu sportlased.

		Kohtade arv	Pallid
1. Nikolai Panin	Venemaa	5	43,8
2. Arthur Cummny	Inglismaa	10	32,8
3. G. Hall-Say	Inglismaa	15	15,8

KAHETEISTKÜMNE AASTA PÄRAST

★ Salchow ei tule auhinnale ★ Ameerika iluuisutajate esimene medal ★ Kogemused ületavad nooruse

1908. aasta olümpiamängudel oli iluuisutamisel vaieldamatu edu. Samadel mängudel demonstreeriti ka jäähokit, või nagu seda nimetati — kanada hokit. Jäähokil oli palju pooldajaid kõikides riikides ja seepärast ei tule imeks panna, et jäähokivõistlused tõmbasid ligi palju pealtvaa-

tajaid. Samal ajal aga saabus olümpiamängude organisaatoreile hulgaliselt avaldusi jäähoki võtmiseks olümpiakavva. Spordisõbrad arvasid, et talispordialade esindajad oleksid teretulnud külalised V olümpiamängude linnas — Stokholmis, seda enam, et Rootsis on talisport väga populaarne.

Seevastu aga skandinaavlased ise olid selle vastu, et talisport oleks esindatud olümpiamängudel. Asi oli selles, et alates 1901. aastast peeti regulaarselt «Põhja mänge», millest võtsid osa suusatajad ja kiiruisutajad. Tõsi küll, nendest võtsid osa ainult Skandinaaviamaade sportlased, kuid viimased ei näinud teiste riikide sportlastest talispordialadel endale mingeid konkurente. Rootslased deklareerisid norralaste toetusel, et võistlussport jääl ja lumel on sügavalt rahvuslikud ja nemad ei pea soovitavaks segada talisporti Kreekas alguse saanud olümpiatraditsioonidega.

Rootslaste seisukoht oli kõigutamatu ja nii ei suudetudki talisporti tuua V olümpiamängudele.

See aga oli samm tagasi. Pärast seda, kui olid edukalt läbi viidud esimesed olümpiavõistlused iluuisutamises ja peetud esimene (olgugi et demonstratsioonina, kuid siiski olümpiakavva kuuluv) jäähokiturniir, loobumine kõigest. Ja seda veel riigis, kus talisport on kaugelt enam populaarne kui Inglismaal — eelnevate olümpiamängude maal, riigis, kelle esindaja Salchow võitis neli aastat tagasi olümpiakulla iluuisutamises.

VI olümpiamänge 1916. aastal ei õnnestunud läbi viia — segas maailmasõda.

Järjekordsed, VII mängud organiseeriti 1920. aastal Antverpenis. Ja jälle püüdsid skandinaavlased panna «veto» talispordi võtmisele mängude kavva. Seekord «ajas vastu» Norra. Kuid nüüd õnnestus skandinaavlaste põikpäisust murda. VII olümpiamängudele kutsuti iluuisutajad ja hokimängijad.

Iluuisutamisvõistluste kava oli muudetud — spetsiaalkujundite täitmine jäeti ära. Olümpiavõitjad selgitati kohustusliku kava ja vabasõidu kokkuvõttes.

VII olümpiamängudel sai alguse suurepärase Rootsi iluuisutaja Gillis Grafströmi karjäär, kes hiljem nii mõnigi kord tõi oma kodumaale olümpiaauhindu. Antverpenis võitis ta olümpiakulla võrdlemisi kergelt. Debütantidena esinenud norralased võitsid hõbe- ja pronksmedali.

Kõikide aegade väljapaistvamaid iluuisutajaid — Gillis Grafström — kolmekordne olümpiavõitja (1920. a. Antverpenis, 1924. a. Pariisis ja 1928. a. Amsterdamis). 1932. aastal Lake Placidis tuli Grafström hõbemedalile.

Salchow ei saavutanud seekord edu. Kuigi ta kokkuvõttes pallides edestas norralast Martin Stiksrudi, otsustas kohtunike poolt antud kohtade arv, norralane osutus paremaks ja Salchow jäi medalita.

		Kohtade arv	Pallid
1. Gillis Grafström	Rootsi	7	405,5
2. Andreas Krogh	Norra	18	376,3
3. Martin Stiksrud	Norra	24,5	365,93
4. Ulrich Salchow	Rootsi	25,5	367,5
5. Sakkari Ilmanen	Soome	32	351,3
6. Nathenel Niles	USA	49	282,3

Naistel otsustati esikoha saatus kahe rootslase Magda Julini ja Svea Noreni vahel. Julin sai minimaalse paremuse — poolepunktiline edumaa kindlustas talle kuldmedali, inglastel ei olnud välja panna väärilist asendajat eelmisele olümpiavõitjale Madge Syersile. Inglanna Phyllis Johnson kaotas kolmanda koha USA iluuisutajale Theresa Weldile. See oli ameeriklaste esimene medal iluuisutamises.

Olümpiavõitja iluuisutamises naiste üksiksõidus — Magda Julin-Mauroy (VII olümpiamängudel Antverpenis).

			Kohtade arv	Pallid
1.	Magda Julin-Mauroy	Rootsi	12	182,7
2.	Svea Noren	Rootsi	12,5	177,5
3.	Theresa Weld	USA	15,5	179,6
4.	Phyllis Johnson	Inglismaa	18,5	173,9
5.	Margot Moe	Norra	22,5	171,95
6.	Ingrid Gulbrandsen	Norra	24	169,5

Üllatusega lõppesid paarissõidud. Noorus ei suutnud võistelda suurte kogemustega Soome paari Ludovika ja Walter Jacobssonidega. Abielupaar Jacobssonid, kes 10 aastat enne Antverpeni olümpiamänge võitsid maailmameistri nimetuse, kordasid seda 1914. aastal ja tulid Antverpenis olümpiavõitjaks.

Inglise iluuisutajad, kes eelmistel mängudel võitsid neli medalit, pidid seekord leppima ühega. Inglaste kaks paari tulid kolmandaks ja viiendaks.

			Kohtade arv	Pallid
1.	Ludovika Jacobsson Walter Jacobsson	Soome	7	11,5
2.	Alexia Bryn Yngvar Bryn	Norra	15,5	10,4
3.	Phyllis Johnson Basil Williams	Inglismaa	25	9,5
4.	Theresa Weld Nathenel Niles	USA	28,5	8,9
5.	Ethel Muckelt Wellwork	Inglismaa	34	8,7
6.	G. Herbor G. Wageman	Belgia	41,5	8

KANADA HOKI EUROOPA JÄÄL

★ Kroonimata maailmameistrite esimesed ametlikud mängud ★ USA meeskond — favoriit № 2 ★ Finaalmängu väike sensatsioon ★ Pronksmedalid tšehhidele

Jäähoki sündis Kanadas XIX sajandi teise poole algul. 1866. aastal andis üks Kanada spordispetse — R. Smith välja «Kanada hoki» ametlikud määrused. Samal aastal toimus ka esimene rahvusvaheline kohtumine — «Royal Military Colledge» (Inglismaa) ja «Queens University Kingstom» (Kanada).

Suurepärased klimaatilised tingimused, pikk talv, jõgede ja järvede küllus, kus talvel peeti rohkesti hokilahinguid, aitasidki kaasa jäähoki kiirele arengule Kanadas.

Euroopas hakati jäähokit harrastama XIX ja XX sajandi vahetusel. Käesoleva sajandi algul esinesid Davose ja Sankt Moritzi jääl «Oxfordi kanadalased» (Oxfordi ülikoolis õppivad Kanada üliõpilased). Kõik need mängud lõppesid eurooplaste suurte kaotustega. Alles 1912. aastal õnnestus Berliini «Uisuspordi Liidul» võita oxfordlasi, kuid see ei olnud eriliseks sensatsiooniks, sest berliinlaste edu põhines jällegi nende «isiklikel» kanadalastel. See ainuke ebaõnnestumine kadus Kanada hokiklubide triumfiahelasse, sest eurooplaste igasugused koondmeeskonnad kaotasid kanadalastele tavaliselt «kuiva» tagajärjega, kusjuures vastaspoole väravaid loeti ikka kahenumbrilise arvuga.

Vaatamata kanadalastelt saadud suurtele kaotustele kasvas Euroopas huvi jäähoki vastu kiiresti. Inglismaal, Saksamaal, Belgias, Tšehhoslovakkias, Šveitsis ja mujal tekkisid klubid, mis kultiveerisid jäähokit, moodustati rahvuslikke hokiliigasid. 1910. aastal pandi alus iga-aastastele Euroopa meistrivõistlustele. Kontinendi esimeseks hokimeistriks tuli Inglismaa.

Euroopa spordihuvilistel oli pidevalt võimalus jälgida hokimänge maailma tugevamate, Kanada meeskondade osavõtul, kuid need olid mitteametlikud sõprusmängud. Maailmameistrivõistlusi, samuti ka teisi taolisi üritusi jäähokis veel ei peetud.*

---

* Esimesed maailmameistrivõistlused jäähokis peeti 1930. aastal. Rahvusvaheline Jäähokiliiga (LIHG) luges tagantjärele ka 1924. ja 1928. aasta olümpiamängude hokiturniirid maailmameistrivõistlusteks.

Esimesest jäähoki olümpiaturniirist võttis osa seitse meeskonda — viis Euroopast (Tšehhoslovakkia, Belgia, Rootsi, Prantsusmaa ja Šveits) ja kaks Ameerikast (Kanada ja USA). Kuigi eurooplastel puudusid ametlikud võistlused kanadalastega, võis eksimatult hinnata viimaste mänguklassi väga kõrgeks ja seepärast ei lootnud ka ükski Vana Maailma hokimeeskondadest kanadalasi võita.

USA meeskond koosnes põhiliselt Kanada päritoluga mängijatest ja seepärast peeti ameeriklasi favoriidiks number kaks. Eurooplastest olid šansid kõige suuremad 1911. ja 1914. a. Euroopa meistritel — tšehhidel.

Juba esimeses voorus viis loos kokku kroonimata maailmameistri Kanada ja kahekordse Euroopa meistri Tšehhoslovakkia. Kanadalased demonstreerisid suurepärast hokit. Erilise vaevata mängisid nad üle oma vastased, naeratades ja lakkamatult kummit närides, viskasid kanadalased litri litri järel tšehhide väravasse.

Tšehhid püüdsid tulutult pääseda «kuivast» ja pidevalt kasvavast tagajärjest. Mängu tagajärjeks jäi 15:0 Kanada meeskonna kasuks.

Samuti «kuiva» tagajärjega — 8:0 võitsid rootslased belglasi.

Rekordtagajärje esimeses voorus ja, nagu hiljem selgus, ka kogu turniiril saavutasid ameeriklased Šveitsi vastu — 29:0.

Poolfinaali pääsesid kaks Ameerika ja kaks Euroopa meeskonda (Prantsusmaa pääses poolfinaali loosiga ilma mängudeta).

Esimeses paaris kohtusid ameeriklased kanadalastega. See oli kõige huvitavam mäng olümpiaturniiril. Vastased olid kindlad, et võitja saab kuldmedali, kuna finaalivastast, olgu see siis Rootsi või Prantsusmaa, ei võetud kuigi tõsiselt.

Esimesel poolajal ei õnnestunud kummalgi võistkonnal saavutada ülekaalu. Pärast vaheaega (tol ajal koosnes hokimäng kahest poolajast) õnnestus kanadalastel haarata initsiatiivi ja veidi enne mängu lõppu avasidki nad skoori. Püüdes iga hinna eest mängu viigistada, sööstsid ameeriklased kogu meeskonnaga rünnakule ja... lasksid endale visata teise värava 2:0. Selle tulemusega võitiski Kanada väga raske mängu.

Kanadalaste vastaseks kvalifitseerus Rootsi 4:0 võiduga Prantsusmaa üle.

Finaalmatši ainuke sensatsioon seisnes selles, et rootslastel õnnestus siiski kanadalaste väravavõrk sahisema panna, kuid endale lasksid visata 12 väravat. Praeguse nõndanimetatud olümpiasüsteemi järgi oleksid rootslased pääsu eest finaali saanud hõbemedalid, kuid tookord Antverpenis ei saanud nad ka pronksmedaleid.

Pärast seda, kui selgitati välja olümpiavõitja, algas heitlus hõbe- ja pronksmedalite pärast.

Algul naeratas rootslastele õnn — nad võitsid šveitslasi 4:0, kuid said hävitava kaotuse ameeriklastelt. Juba esimesel poolajal viskasid ameeriklased viis korda litri rootslaste väravasse. 7:0 võit tõi ameeriklased hõbemedalile.

Mängud I koha selgitamiseks

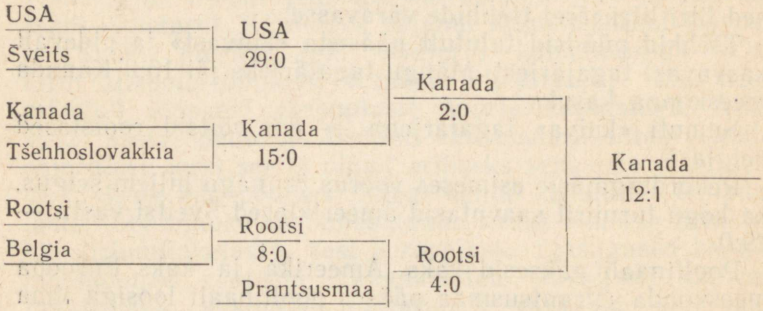

Mängud II koha selgitamiseks

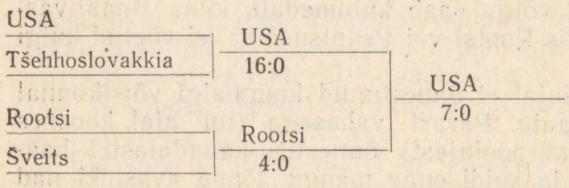

Mäng III koha selgitamiseks

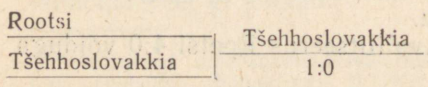

Kuid rootslastel polnud veel kõik kaotatud, sest võit tšehhide üle oleks andnud neile pronksmedalid. Matši ainuke värav, mille tšehhid viskasid teisel poolajal, saigi otsustavaks.

Tšehhid said pronksmedalid, võites kolmest mängust ühe, väravate suhte juures 1:32. Rootslased võitsid kuuest mängust kolm ja jäid väravate suhtega 17:20 neljandaks.

1. Kanada (R. Benson, O. Benson, W. Byron, F. Frederickson, C. Fridfinnson, M. Goodman, M. Halderson, K. Johansson, C. Woodman).
2. USA (Bonney, L. Ray, A. Conroy, H. Drury, E. Fitzgerald, G. Geran, F. Goheen, I. McCormik, L. McCormick, F. Synott, L. Tuck, C. Weidenborner).
3 Tšehhoslovakkia (Dr. A. Dusek, Dr. K. Hartmann, V. Loos, J. Palous, F. Peka, Dr. K. Pesek, J. Sroubek, O. Vindys).
4. Rootsi (Arve, Borman, Hovander, Juhansson, Lindquist, Lundell, Mattson, Mollander, Sevfenberg, Svensson).

*

Pärast iluuisutajate ja hokimängijate edukaid esinemisi olümpiamängudel 1908. ja 1920. aastal ei olnud enam kahtlust talispordialade olümpiakompleksi lülitamise otstarbekuses. Talispordialad olid nendel mängudel esindatud n.-ö. väljaspool kava, seejuures aga võistlused suusatamises, kiiruisutamises, iluuisutamises ja jäähokis võisid vabalt kujuneda omaette mängude tsükliks. Nii sündiski talimängude loomise idee.

Esimesed talimängud

Chamonix
26. jaanuarist 4. veebruarini 1924. a.

Möödus aasta VII olümpiamängudest ja Lausanne'i kongressil võeti arutusele taliolümpiamängude läbiviimine. Ja järjekordselt põrkasid Coubertin'i ettepanekud skandinaavlaste põikpäisele vastuseisule. Norra ja Rootsi delegaadid argumenteerisid oma vastuseisu vanade väidetega — nagunii koguneb maailma talispordiparemik «Põhja mängudele», seepärast polevat vajadust paralleelselt taliolümpiamängude pidamiseks.

Ikka ja jälle püüdsid skandinaavlased selgeks teha, et talispordialadel pole mingit pistmist olümpiamängude ega Vana-Kreekaga, ja kui selliseid mänge hakatakse korraldama, siis Skandinaaviamaad neist osa ei võta. Oli selge, et skandinaavlaste loobumisel ei saa ka talimängudest asja, sest põhjamaad esindasid sel ajal maailma talispordi paremikku. Nii jäigi Lausanne'is taliolümpiamängude saatus lahtiseks.

Möödus jällegi aasta, ja 1922. aastal tuli Rahvusvaheline Olümpiakomitee uuesti kokku. Uuesti algas poleemika talimängude ümber. Pierre de Coubertin võttis appi kogu oma diplomaatilise võimekuse ja viimaks ometi õnnestus põhjamaade delegaate veenda. Otsustati pidada esimesed talimängud 1924. aastal, kuid nimetus — olümpia — tuli sedapuhku ainult meeles pidada. Alles neli aastat hiljem pääses ta oma õigustesse ja nimetus «1924. aasta talimängud» sai juurde omadussõnana — olümpia.

Rahvusvahelise Olümpiakomitee otsusega anti I talimängude korraldamine VIII olümpiamänge korraldavale riigile — Prantsusmaale.

Ajakirjanduses hakkas vilkuma seni vähetuntud kohanimi — Chamonix, ja juba olümpia-aasta alguses polnud maailmas enam spordihuvilist, kes poleks seda sõna tundnud. Aga jaanuari lõpuks kogunes Prantsuse Alpides asuvasse väikesesse kuurordilinna Chamonix'sse 203 maailma paremat talisportlast 16 Euroopa ja Ameerika riigist.

I talimängude kava koostati tunnustuse võitnud «Põhja mängude» eeskujul. Sealt võeti suusatamine, samuti neli kiiruisutamise klassikalist distantsi — 500, 1500, 5000 ja 10 000 meetrit. I talimängude kavasse lülitati ka iluuisutamine ja jäähoki, mis seni olid suvemängude koosseisus. Paljudes Euroopa riikides viljeldi kiirlaskumist kelkudel — bobisõitu, ka see võeti kavasse. Peale selle otsustati mängude organisaatorite poolt pidada veel demonstratsioonvõistlused patrullsuusatamises ja jääkeeglis (curling).

Ootamatu takistus oleks peaaegu mängude õigeaegse alustamise nurja ajanud. Vahetult enne mänge halvenes Alpides ilm, sadas vihma, mis rikkus Chamonix' suusa- ja jäärajad. Päevad kadusid, kuid vihm ei lakanud. Ja kui organisaatorid kavatsesid juba mängud edasi lükata, saabus olukorra päästjana külm.

26. jaanuaril 1924. aastal võttis ainsa pilveta, päikesepaisteline Chamonix sõbralikult vastu I taliolümpiamängud, olles seega heaks endeks tulevikule.

KIIRUISUTAJAD VÕISTLUSTULES

★ Olümpiamängude esimene sensatsioon ★ Harald Strömi šansid kaovad ★ Liider tõstab kiirust ★ Soomlaste kolmas kuldmedal ★ Clas Thunberg — olümpiamängude absoluutne tšempion.

Kiiruisutajad hakkasid võistlusi pidama juba 30 aastat enne I taliolümpiamänge maailmameistrivõistlustega. Maailmameistrivõistlused peeti neljal distantsil (500, 1500, 5000 ja 10 000 meetrit), kusjuures meistripärjaga krooniti ainult seda sportlast, kes suutis võita neljast distantsist kolm. Seetõttu jäi viis korda (1894., 1902., 1903., 1906. ja 1907. aastal) absoluutse meistri nimetus omistamata.

Enne Esimest maailmasõda peetud meistrivõistlustel tõendasid oma võimekust peamiselt Hollandi, Norra ja Venemaa kiiruisutajad. Peale nende võitsid ükskord absoluutse maailmameistri nimetuse Kanada ja Soome sportlased.

Algul olid edukamad hollandlased. Jaap Eden tuli kolm korda absoluutseks maailmameistriks ja võitis 12 korda meistrivõistlustel kavas olnud distantsidel. (Tema 5000 meetri distantsil püstitatud rekord — 2.37,6 — püsis 17 aastat ja selle lõi viimaks Venemaa sportlane Nikolai Strunnikov). Aja jooksul võtsid Edeni loorberid üle kaks väljapaistvat kiiruisutajat — norralane Oscar Mathiesen ja venelane Nikolai Strunnikov. Strunnikov võttis maailmameistrivõistlustest osa kaks korda (1910. ja 1911. aastal) ja mõlemal korral tuli esikohale. Seejärel lahkus ta võitmatuks jäädes igaveseks jääradadelt. *

Pärast Esimest maailmasõda surusid soomlased end norralaste kõrvale talimängude liidri positsioonile. Norralane Harald Ström ja soomlane Clas Thunberg asusid jagama maailma- ja Euroopa meistrivõistluste absoluutse võitja kuldmedaleid. Ström võitis maailmameistri nimetuse 1922. aastal ja tuli Euroopa meistriks 1923. aastal, Thunberg, vastupidi, võitis 1922. aastal Euroopa ja 1923. aastal maailmameistrivõistlused. Ja nüüd, olümpiamängudel, oodati Thunberg—Strömi suurt duelli.

Olümpiavõitja kuldmedalid tulid jagamisele neljal distantsil — 500, 1500, 5000 ja 10 000 meetril ning peale selle mitmevõistluse võitjale.

500 meetri starti asusid esimestena «väljakuperemehed» prantslased L. Quaglia ja A. Hassler. Esimese olümpiastardi võitis Quaglia ajaga 48,4. Isegi külma ilma arvesse võttes ei olnud tulemus nimetamisväärne. Kuid kuna prantslased ei olnud kunagi kiiruisutamises eriti hiilanud, siis ootasid pealtvaatajad skandinaavlaste jääletulekut.

Teises paaris uisutasid norralane Oskar Olsen ja ameeriklane Bill Steinmetz. Esimene sõitis ilusas klassikalises stiilis, teine aga ei vallanud kuigipalju sõidutehnikat ja uisutas ainult jõuga. Norralase aeg oli väga hea — 44,2 sekundit, ameeriklane jäi maha umbes 35 meetrit.

Kolmandas paaris olid koos rootslane Ossi Blomquist ja Euroopa meister norralane Harald Ström. Kuid ka neil ei

* Strunnikovi eemaldumise spordist põhjustas rumal juhus, mis tsaristliku Venemaa tolleaegset suhtumist sportlastesse vägagi iseloomustas. Kui hea ettevalmistuse saanud Strunnikov kavatses sõita 1912. a. maailmameistrivõistlustele, selgus, et jäi puudu 100 rubla tema esindaja kulude katteks. Sõit jäi katki. Hinge põhjani solvatud 22-aastane Strunnikov otsustas igaveseks spordist loobuda.

õnnestunud Olseni tagajärge ületada. Blomquisti aeg — 45,2, Strömil — 45,6 sekundit. Maailmameister C. Thunberg võitis küll oma «paarimehelt» de Ridderilt (Belgia) üle seitsme sekundi, kuid võitja aeg oli ainult 44,8.

Paar paari järel lõpetasid võistluse, kuid Olseni aeg jäi parimaks. Jäänud oli veel kaks paari, kuid peeti varajaseks õnnitleda Olseni võidu puhul, sest viimases paaris pidi startima selle ala üks paremaid — norralane Roald Larsen.

Kuid mitte Larsen ei võitnud Olseni. Eelviimases paaris uisutas jõulise stiili üks ilmekamaid esindajaid — ameeriklane Charles Jewtraw. 44,0 — see oli olümpiamängude esimene üllatuspomm ameeriklaselt, ja alal, kus sellist tagajärge olid seni võimelised olnud saavutama ainult viimistletud tehnikaga Skandinaavia kiiruisutajad.

Niisiis, I taliolümpiamängude esimese kuldmedali 500 m kiiruisutamises, kus võistles 27 sportlast, võitis ameeriklane Charles Jewtraw (muide, see jäi ameeriklaste ainsaks kuldmedaliks Chamonix's).

1.	Charles Jewtraw	USA	44,0
2.	Oskar Olsen	Norra	44,2
3.	Clas Thunberg	Soome	44,8
4.	Roald Larsen	Norra	44,8
5.	A. Vallenius	Soome	45,0
6.	Ossi Blomquist	Rootsi	45,2

Samal päeval asusid 22 kiiruisutajat selgitama olümpiavõitjat 5000 meetri distantsil. Siin aga oli maailmameistri üleolek veenev. Thunberg sõitis paaris lätlase A. Rumbaga. Kogu distantsi kattis ta ühtlases tempos, läbides ringe 41 sekundi piires, ja sai lõppajaks 8 minutit 39,0 sekundit.

5000 meetri kiiruisutamises vallutasid esimesed viis kohta skandinaavlased, jättes alles kuuenda ameeriklasele Valentin Biales'ile. Viimane võitles visalt paaris soomlase Julius Skutnabbiga, kuid kaotas viimastel ringidel.

Ootamatuseks oli Strömi kahvatu sõit. Algul ebaõnn 500 meetri kiiruisutamises ja siis tema peaalal (Strömi isiklik rekord oli nimelt 8.25,5). Pärast seda võis kuulus norralane maha matta ka lootused mitmevõistluse võitmiseks.

1.	Clas Thunberg	Soome	8.39,0
2.	Julius Skutnabb	Soome	8.48,4
3.	Roald Larsen	Norra	8.50,2
4.	Sigurd Moen	Norra	8.51,0
5.	Harald Ström	Norra	8.54,6
6.	Valentin Biales	USA	8.55,0

Suure huviga oodati starti 1500 meetri distantsil, kus pidi startima 22 sportlast. Sellel distantsil toimusid tavaliselt kõige pingelisemad heitlused. Ja seekord oli loos paaridesse toonud sellised «kõvad kivid», nagu Skutnabb—Ström (5. paar) ja Thunberg—Larsen (6. paar).

Esimeses paaris võitis norralane Sigurd Moen umbes saja meetriga ameeriklast Steinmetzi ja sai ajaks 2.25,6.

Rajale tulid Skutnabb ja Ström. Kaks ringi juhtis Ström, siis tõstis tempot Skutnabb, möödus ega andnud enam liidripositsiooni käest. Kuid Skutnabbi aeg jäi sekundi võrra nõrgemaks Moeni omast. Ström aga jäi ka sellel, järjekorras kolmandal distantsil medalita.

Rajale tuiskasid Thunberg ja Larsen. Uisk uisus kinni sõitsid favoriidid. Mitu korda püüdis Larsen eest ära minna, kuid asjata. Finišisirgel rebis Thunberg ette ja võitis. Aeg 2.20,8. Ka Larseni aeg — 2.22,0 — oli parem kui Moenil.

1.	Clas Thunberg	Soome	2.20,8
2.	Roald Larsen	Norra	2.22,0
3.	Sigurd Moen	Norra	2.25,6
4.	Julius Skutnabb	Soome	2.26,6
5.	Harald Ström	Norra	2.29,0
6.	Oskar Olsen	Norra	2.29,2

Viimasel, 10 000 meetri distantsil kulges võistlus mitte enam ühe, vaid juba kahe kuldmedali pärast. Pidi ju pärast selle distantsi lõppemist selguma ka mitmevõistluse võitja.

Kiiruisutajate-olümpialaste hulgas leidus ainult üheksa meest, kes võtsid ette raske ülesande — võistelda kõigil neljal klassikalise mitmevõistluse distantsil. Seega ainult need üheksa võtsid osa taliolümpiamängude absoluutse tšempioni selgitamisest. Punktide arvestus mitmevõistluses oli järgmine: distantsi I koht andis 1 punkti, II koht — 2 punkti jne. Siin aga arvestati kohad ainult mitmevõistlejate vahel, ülejäänud sellesse arvestusse ei kuulunud. Niimoodi said Thunberg ja Larsen, kes 500 meetri distantsil jagasid 3.—4. kohta, mitmevõistluse punktide arvestuses 1,5 punkti 1.—2. koha jagamise eest, sest tegelikud 1.—2. koha omanikud Jewtraw ja Olsen ei võtnud mitmevõistlusest osa.

Thunberg oli endale praktiliselt kindlustanud esikoha mitmevõistluses juba enne 10 000 meetri starte. Tal oli

nimelt 3,5 punkti, lähimal konkurendil Larsenil — 6,5 ja Skutnabbil 8 punkti. Ka kolmas koht 10 000 meetri distantsil oleks Thunbergile olnud küllaldane. Aga medalita jääda viimasel alal ei kavatsenud maailmameister hoopiski.

10 000 meetri kiiruisutamisest võtsid osa 16 sportlast. USA kiiruisutajaid ei olnud kunagi peetud eriti tugevateks staieriteks. Seepärast ei tulnud see ka kellelegi üllatusena, kui esimeses paaris ameeriklased C. Moore ja G. Kaskey ei suutnud väljuda üheksateistkümne ja poole minuti piiridest. Juba järgmises paaris oli Strömi aeg 18.18,6. Paar edasi ja Larsen parandas Strömi aega 6,4 sekundiga.

Rajale asusid soomlased Thunberg ja Skutnabb. Nad järgisid Larseni graafikut ning ületasid selle viimastel ringidel. Viimasel ringil rebis ette Skutnabb ja võitis distantsi ajaga 18.04,8. Thunberg kaotas võitjale 3 sekundit.

Pärast Skutnabbi ja Thunbergi uisutanud sportlastel ei õnnestunud pääseda nende meeste aegadele ligilähedalegi.

1.	Julius Skutnabb	Soome	18.04,8
2.	Clas Thunberg	Soome	18.07,8
3.	Roald Larsen	Norra	18.12,2
4.	Frithoff Paulsen	Norra	18.13,0
5.	Harald Ström	Norra	18.18,6
6.	Sigurd Moen	Norra	18.19,0

Mitmevõistluse võitis Clas Thunberg, tõepoolest talimängude parim kiiruisutaja. Esimese viie hulgas olid ainult soomlased ja norralased. Selle piiri taha jäid prantslased Quaglia ja Gegout (6. ja 9. koht), lätlane Rumba (7. koht) ning poolakas Jusevitš (8. koht).

1924. aasta I taliolümpiamängudel Chamonix's peeti kiiruisutamises esimest ja viimast korda paralleelset arvestust ka mitmevõistluses.

			500	1500	5000	10 000	Punkte
1.	Clas Thunberg	Soome	1,5	1	1	2	5,5
2.	Roald Larsen	Norra	1,5	2	3	3	9,5
3.	Julius Skutnabb	Soome	4	4	2	1	11
4.	Harald Ström	Norra	3	5	5	4	17
5.	Sigurd Moen	Norra	5	3	4	5	17
6.	Leon Quaglia	Prantsusmaa	6	7	6	6	25

«VIINI KOOLI» TRIUMF

★ Kohtunike tegevus ei rahulda pealtvaatajaid ★ Sonja Henie viimane ★ Veteranid ületavad noori

Kui kiiruisutamises olid tunnustatud favoriitideks norralased ja soomlased, siis iluuisutamises kuulus peatähelepanu austerlaste esinemisele. Niinimetatud «Viini kooli» autoriteet leidis tunnustust iluuisutamises juba möödunud sajandi lõpul ja siitpeale olid Austria sportlased rahvusvahelistel võistlustel pidevalt tulnud kõrgetele kohtadele. Austria ei saatnud Chamonix'sse ei suusatajaid, kiiruisutajaid, hokimängijaid ega ka bobisõitjaid. Seda suurem oli aga nende püüd võita iluuisutamises.

Meestest startis iluuisutamisvõistlustel 11 sportlast ja heitlus olümpiamedalite pärast toimus sisuliselt kahekordse maailmameistri ja 1920. a. olümpiavõitja rootslase Gillis Grafströmi ning noore austerlase Wilhelm Böckli vahel.

Vabasõidus oli raske tunnistada kummagi paremust, kuid kohustusliku kava täitmisel ilmnesid rootslase suuremad kogemused. Ta oli õige natukene parem Böcklist, aga siiski mitte niipalju, et see ei oleks kohanud vastuseisu pealtvaatajate poolt. Grafström sai oma kuldmedali kätte kohtunike otsusega rahulolematute pealtvaatajate enamiku vilekontserdi saatel.

Hiljem aga tasus Böckl Grafströmile kuhjaga kaotuse eest Chamonix's. Neli aastat järjest (1925—1928) tuli austerlane maailma- ja Euroopa meistriks, lastes olümpiavõitjal tunda oma üleolekut.

		Kohtade arv	Pallid
1. Gillis Grafström	Rootsi	10	367,89
2. Wilhelm Böckl	Austria	13	359,82
3. Georges Gautschi	Šveits	23	319,07
4. Josef Sliva	Tšehhoslovakkia	28	310,77
5. John Padge	Inglismaa	36	295,36
6. Nathenel Niles	USA	46	274,47

Kui Austria meessportlased suutsid võita vaid hõbemedali, siis naised panid selle särama kuldse läikega. Kahekordsel maailmameistril Herma Planck-Szabol ei olnud olümpiamängudel tõsiseid konkurente. Ei ameerik-

lanna Beatrix Loughrani säravalt täpne esinemine ega ka inglanna Ethel Muckelti graatsiliselt esitatud joonised suutnud kõigutada «Viini kooli» ühe andekama esindaja meisterlikkust.

Chamonix's ei pööranud peaaegu keegi tähelepanu väikesele norra tütarlapsele, kes jäi naiste hulgas viimaseks — kaheksandaks. Mittemidagiütlev oli ka tema nimi — Sonja Henie. Viie-kuue aasta pärast aga ei olnud spordimaailmas inimest, kes seda nime poleks tundnud.

		Kohtade arv	Pallid
1. Herma Planck-Szabo	Austria	7	299,17
2. Beatrix Loughran	USA	14	279,85
3. Ethel Muckelt	Inglismaa	26	250,07
4. Theresa Blanchair-Weld	Inglismaa	27	249,53
5. Andrea Joly	Prantsusmaa	38	237,64
6. Cecile Smith	Kanada	44	230,75

Paarissõidu medaleid asusid ründama 18 sportlast. Soome spordiau kaitsesid 1920. a. olümpiavõitjad ja maailmameistrid Ludovika ja Walter Jacobssonid. Viimased esindasid Chamonix's ühtlasi ka iluuisutamise veteranide põlvkonda — saavutasid nad ju oma esimese võidu maailmameistrivõistlustel 1911. aastal.

XX sajandi kahekümnendatel aastatel võidutses jagamatult Euroopa iluuisutamisväljakutel austerlanna Herma Planck-Szabo. I talimängudel Chamonix's võitis ta kuldmedali.

Õige pisut väiksem oli Austria iluuisutaja Helene Engelmanni sportlasestaaž, kes võitis maailmameistri nimetuse paarissõidus 1913. aastal. Seekord võistles tema endise partneri K. Meistricki asemel A. Berger.

Prantsusmaa ei olnud seni suutnud eriti edukalt võistelda rahvusvahelises konkurentsis. Seekord olid prantslaste lootusi tulnud kaitsma noored A. Joly—P. Brunet.

Noore ja vana põlvkonna vahelises duellis ei olnud esimesed seekord veel oma ülesannete kõrgusel.

Olles paremad vabasõidus, tulid austerlased H. Engelmann—A. Berger soomlaste ees esikohale. Prantslased võitsid pronksmedali.

		Kohtade arv	Pallid
1. Helene Engelmann Alfred Berger	Austria	9	10,64
2. Ludovika Jacobsson Walter Jacobsson	Soome	18,5	10,25
3. Andreé Joly Pierre Brunet	Prantsusmaa	22	9,89
4. Ethel Muckelt John Padge	Inglismaa	30,5	9,93
5. G. Herbos G. Wagemann	Belgia	37	8,82
6. Theresa Blanchair-Weld Nathenel Niles	USA	39	9,07

THORLEIF HAUG — SUUSATAJATE «KUNINGAS»

★ Patrullsuusatajad rajal ★ Norralased ei loovutanud ühtegi medalit ★ Revanš 18 km suusatamises ★ Thorleif Haugi kolmas kuld ★ Mälestussammas Haugile

Olümpiavõistlused muutusid esimesteks rahvusvahelisteks suurvõistlusteks suusatamises. Seni olid ainult põhjamaade suusatajad pidanud regulaarselt võistlusi — alates 1901. aastast korraldasid Soome ja Rootsi suusatajad üks kord nelja aasta tagant «Põhja mänge». Nende võistluste kavas oli 30 ja 60 km suusatamine, mis viidi läbi Soomes.

«Põhja mängude» hegemoonideks olid soomlased, kes 1901., 1905. ja 1909. aastal ei kaotanud ühtegi võistlust. 1913. aastal tulid «Põhja mängudele» norralased, kuid ka nendel ei õnnestunud soomlasi lüüa. Norralaste uhkus — tuntud suusataja Bergendahl, tuli 60 km suusatamises kõigest kolmandaks.

Pärast Esimest maailmasõda 1922. aastal korraldatud «Põhja mängudel» domineerisid jälle soomlased. 60 km distantsil tuli esimeseks soomlane Tapani Niku ajaga 4:44.22. Peaaegu 8 minutiga kaotas talle teine soomlane Kollin. Kolmas oli rootslane Hedlund. Parim norralane Thorleif Haug oli alles viies. 30 km suusatamises kaotas norralane Gröttumsbraaten üle kolme minuti soomlasele Vuorinenile.

Soomlased olid ületamatud «Põhja mängude» tasasel maastikul, kus puudusid suuremad tõusud ja langused. Olümpiamängudel seevastu aga kulges suusarada mööda künklikku maastikku. Selles aga peitusid nähtavasti ebameeldivused ja üllatused.

Kui Soome ja Norra saatsid olümpiamängudele oma parimad suusamehed, siis Rootsi oli esindatud päris nõrgalt — nende paremad teatasid, et Prantsusmaale nad ei sõida, kuna kodus on tähtsamatki teha. Sõidust Chamonix'sse loobusid Sven Utterström ja John Lindberg, motiveerides seda vajadusega valmistuda maailmameistrivõistlusteks. Osa Rootsi sportlasi keeldus sõitmast seepärast, et nad ei saanud kaasa võtta ... närimistubakat. Prantsuse tolliseadustega oli nimelt taolise kauba sissevedu rangelt keelatud. Kuna ei olnud lootust närimistubakat Prantsusmaalt saada, keeldus sõidust üks tugevamaid suusatajaid Thorkel Persson. Suure vaevaga õnnestus siiski Perssoni jaoks hankida luba väikese koguse närimistubaka kaasavõtmiseks, alles seejärel nõustus Persson kaitsma oma kodumaa au «valgete» olümpiamängude suusaradadel.

Üks päev enne suusavõistluste algust sadas Chamonix's pehmet lund, mistõttu suusarada kujunes päris talutavaks. Enne seda aga jättis ilm, seetõttu ka rada väga palju soovida. Elavhõbedasammas kraadiklaasis vajus, puhus külm, läbitungiv tuul.

Esimestena asusid rajale patrullsuusatajad. Neljaliikmelised meeskonnad pidid läbima 30 km, peatudes ainult laskmiseks. Patrull pidi laskma 18 lasku 250 m kaugusel asuvasse märklauda. Iga tabamuse eest arvati meeskonna sõiduajast maha 30 sek. Arvesse läksid kolme võistleja tagajärjed.

Patrullsuusatamine ei olnud olümpiamängude ametlikus kavas ja see viidi läbi demonstratsioonvõistlusena. Startis kuus meeskonda, kusjuures põhjamaid esindas ainult

Sõjaväelises patrullsuusatamises tuleb osata hästi suusatada ...

Soome, ülejäänud meeskonnad kuulusid Kesk- ja Lõuna-Euroopasse.

Liidripositsioonile asusid kohe soomlased. Nendest 3 minutit järel sõitsid prantslased, siis itaallased ...

Trassi poolitava kontrollpunkti läbisid esimesena soomlased. Teisele kohale oli aga tõusnud Šveitsi patrull.

Kui stardist oli möödunud kolm tundi, oli soomlaste ja šveitslaste vahemaa tunduvalt vähenenud. Finišisse aga jõudis üllatuslikult esimesena Šveitsi meeskond, olles võitnud soomlastelt 5 minutit 34 sekundit. Soomlased olid laskmises paremad — 11 tabamusega, kuid ka šveitslased ei jäänud eriti maha — neil oli 8 tabamust. See kindlustas Šveitsi meeskonna suusarajal saavutatud võitu.

Tšehhid jäid prantslastest maha suusarajal üle kahe ja poole minuti, kuid lasksid paremini. Kummatigi ei õnnestunud neil tulla kolmandaks. Poolakad ja itaallased ei suutnud võistlust lõpetada.

1.	Šveits (Vuacher, An. Julien, Al. Julien, Aufdenbladten)	3:56.06
2.	Soome (Bremer, Eskelinen, Hirvonen, Lappalainen)	4:00.10
3.	Prantsusmaa (K. Mandriyon, Berteaux, Vandel, M. Mandriyon)	4:18.53
4.	Tšehhoslovakkia (Buhta, Bim, Jozifek, Mitlegner)	4:19.54

... aga omada ka teravat silma ja kindlat kätt.

Järgmisel päeval asusid suusatajad 50 km suusamaratoni starti. 11 osavõtva riigi lipud olid heisatud lipumastidesse.

Suusarada kulges mööda mägist maastikku, kõrguste vahe oli ligi 1000 m. Ilm oli väga külm ja varsti pärast starti algas lumetorm.

Stardist asusid kohe juhtima norralased. Pärast kiiruisutajate suhtelist ebaõnne (Norra sportlastel ei õnnestunud võita ühtegi kuldmedalit) pidasid nende suusatajad kindlat plaani mitte kellelegi loovutada esikohti suusarajal.

14 km läbiti hästi. Eelmise päeva patrullsuusatamise edust tiivustatud šveitslased püsisid esimestel kilomeetritel skandinaavlastel päris kannul. Kuid neil ei õnnestunud nii heade suusatajatega kuigi kaua sammu pidada ja varsti oli nende jõud otsas. Pärast seda olid norralased väljaspool konkurentsi. Lähenedes eesotsas Haugiga finišile, ei olnudki nende jõud päris ammendatud.

Kõik neli norralast saabusid üksteise järel finišisse, kusjuures ainult nendel õnnestus võistlus lõpetada alla nelja tundi. Rõhuva ülekaaluga võitsid Norra sportlased kõik medalid, jätmata ainsatki kohta vastastele. Esimesed

kaheksa kohta kuulusid skandinaavlastele, alles üheksandana finišeeris itaallane E. Colli. Oma võimeid ülehinnanud šveitslased ei pääsenud isegi esimese kümne hulka.

Suusavõistluste kava esimene punkt oli lõppenud norralaste täieliku triumfiga ja tõendas, et suusarajal ei olnud skandinaavlastel võrdset vastast.

Halb ilm segas võistlusi ja seetõttu paljud osavõtjad katkestasid. Isegi soomlased, keda on raske üllatada halva ilmaga, ei suutnud kõik lõpetada, ainult üks nendest ei katkestanud. Ka sellised suurused nagu Tapani Niku ja Matti Raivio katkestasid. Tuleb arvata, et soomlasi lõi rivist välja mitte niivõrd halb ilm kui mägine ja neile harjumatu suusarada. Startinud 33 sportlasest lõpetas võistluse 21, ja poolakas Witkowski, kes lõpetas viimasena, sai ajaks 6:16.32 — kaks ja pool tundi rohkem kui olümpiavõitjal!

1.	Thorleif Haug	Norra	3:44.32
2.	Thoralf Strömstadt	Norra	3:46.23
3.	Johan Grøttumsbraaten	Norra	3:47.46
4.	Jun Maardaalen	Norra	3:49.48
5.	Thorkel Persson	Rootsi	4:05.59
6.	Ernst Alm	Rootsi	4:06.31

18 km suusarada erines tunduvalt 50 km rajast. Seekord oli kõrguste vahe väiksem. Kerged langused ja väikesed tõusud peaaegu ei avaldanud mõju. Ka ilm naeratas olümpialastele. Starti asus 41 suusatajat.

Suurepärasel rajal võisid põhjamaade sportlased näidata oma viimistletud tehnikat, mis pidi neile tagama ka võidu. Kuid kes siis võidab selle võistluse? Jälle norralased? Rootslased? Või hoopis soomlased?

18 km suusatamise tähtsus ei seisnenud ainult teise olümpiavõitja tiitli omandamises. Selle sõidu tagajärg läks ka suusatamise kahevõistluse arvestusse, milles seisid ees veel suusahüpped. *

Juba esimesel distantsipoolel rebisid ette Põhja-Euroopa suusatajad — tunnustatud favoriidid. Peamine võitlus käis norralaste ja soomlaste vahel.

Ka seekord suusatas suurepäraselt Thorleif Haug. Ta püüdis üksteise järel kinni kõik enne teda startinud sport-

* 1956. aastani toimusid kõigil taliolümpiamängudel võistlused 18 km suusatamises ühiselt nii murdmaasuusatajatele kui ka kahevõistlejaile. Viimased võisid seega osa võtta ka «spetsialistidele» määratud medalite jagamisest.

lased. Tema ette jäi ainult üks — soomlane Tapani Niku, kes visalt kaitses eessõitja kohta. Niku—Haugi duellis jäi siiski lõpuks alla soomlane. Haug läks mööda ja võitis ajaga 1:14.31. Norralane oli revanšeerinud 1922. aastal «Põhja mängudel» Nikult saadud kaotuse.

Tapani Niku ei saanud seekord ka hõbemedalit. Viimastel kilomeetritel lõi teda ka teine norralane Johan Gröttumsbraaten.

Seekord võitsid kõik kohad esimese kümne hulgas Norra, Rootsi ja Soome suusatajad, kusjuures esimese viie hulgas oli neli norralast.

Thorleif Haug sai kahevõistlejana 18 km suusatamises 20 punkti, Gröttumsbraaten teisena 19,075 punkti jne.

Nagu eelmisel nii ka sellel suusatamise klassikalisel distantsil ei suutnud soomlased osutada norralastele väärilist konkurentsi. Soome suusatajad olid võimetud mägistel olümpiamängude suusaradadel (eriti 50 km rada), sest kodus soomlased peaaegu kunagi ei korraldanud võistlusi taolistel radadel.

1.	Thorleif Haug	Norra	1:14.31
2.	Johan Gröttumsbraaten	Norra	1:15.51
3.	Tapani Niku	Soome	1:16.26
4.	Jun Maardaalen	Norra	1:16.56
5.	Einar Landvick	Norra	1:17.27
6.	Per-Erik Hedlund	Rootsi	1:17.49

Suusavõistlused lõppesid «valgete» olümpiamängude viimasel päeval. Selge ilus ilm, helesinine taevas, värviküllane riigilippude rivi «hallipäise» Mont Blanc'i taustal lõid suurepärase tuju.

Pealtvaatajad, võistlejad ja kohtunikud siirdusid kirju vooluna Chamonix'st mitte kaugel asuvasse Le Buasson'i, kus asus suusahüppetrampliin. 30 sportlast olid otsustanud jõudu katsuda olümpiamedalite pärast suusatamise kahevõistluses.

Norralased olid alati silma paistnud heade hüppajatena. Nende võimalusi kahevõistluse võitmiseks suurendasid ka Haugi ja Gröttumsbraateni head tulemused 18 km suusarajal.

Norralased hüppasid tõepoolest suurepäraselt. Juba esimestel katsetel maandusid Haug, Strömstadt ja Ockern 44 meetri märgi taga. Parim oli Strömstadti hüpe — 46 meetrit.

Suusaradade «kuningas» Thorleif Haug — I talimängude kangelane. Chamonix'st sõitis ta koju kolme kuld- ja ühe pronksmedaliga.

Haugi ja Ockerni teised katsed olid veel paremad, Strömstadt aga hüppas vähem endisest, kuid tema hüppe tagajärg punktides jäi siiski kahevõistlejate hulgas parimaks.

Tehnilisest küljest olid norralaste hüpped laitmatud, ja enne seda, kui tehti teatavaks kohtunike otsus, oli selge, et kahevõistluse medalid on langenud norralaste saagiks.

Natuke aega pärast võistluste lõppemist astusid autasustamispjedestaalile jälle kolm Norra sportlast. Thorleif Haugile anti kolmas kuldmedal. Suurepärane sportlane ja suurepärased tagajärjed.

		18 km suusatamine	Suusahüpped I katse	Suusahüpped II katse	Punktid
1. Thorleif Haug	Norra	1:14.31	44	45	18,906
2. Thoralf Strömstadt	Norra	1:17.03	46	45,5	18,218
3. Johan Gröttumsbraaten	Norra	1:15.51	41,5	39,5	17,854
4. Harald Ockern	Norra	1:20.30	44,5	47	17,26
5. Aksel Nilssen	Rootsi	1:31.17	42,5	40,5	14,06
6. Jozef Adolf	Tšehhoslovakkia	1:25.29	32,5	34,5	13,72

Nauditavaks elamuseks kujunesid suusahüpped «spetsialistidele». 27 osavõtja hulgas oli ka palju kahevõistle-

J. Tullin-Thams pani aluse norralaste ligi kolmekümneaastasele hegemooniale olümpiatrampliinidel.

jaid, kuid peaosa etendasid siiski need, kellele suusahüpped olid ainsaks ja peamiseks «ampluaaks». Just sellesse kategooriasse kuuluski norralane Jacob Tullin-Thams.

Juba esimesel katsel seadis ta hüppemäe rekordiks 49 meetrit. Selle kõrval oli tema hüppetehnika kõrgemal igasugusest kiitusest.

Ka Thorleif Haug võttis osa trampliinihüpetest ja tema tagajärg oli peaaegu sama mis kahevõistluseski.

49 meetrini küündis esimesel hüppel ka USA sportlane Anders Haugen (päritolult norralane), kuid tema hüppetehnika ei küündinud kaugeltki Tullin-Thamsi tasemeni.

Teisel katsel hüppas Haugen 50 meetrit, kuid maandus ebakorrektselt ja ei saanud kõrget hinnet. Norralased Tullin-Thams ja Bonna hüppasid 49 meetrit suurepärases stiilis.

Kokkuvõttes tuli esikohale Jacob Tullin-Thams, teisele kohale tema kaasmaalane Narve Bonna. Ka kolmas medal läks Norrasse — kolmele kuldmedalile lisas neljandaks pronksmedali Thorleif Haug.

			I katse	II katse	Punktid
1.	Jacob Tullin-Thams	Norra	49	49	18,960
2.	Narve Bonna	Norra	47,5	49	18,689
3.	Thorleif Haug	Norra	44	44,5	18,000
4.	Anders Haugen	USA	49	50	17,91
5.	Einar Landvick	Norra	42	44,5	17,52
6.	Aksel Nilsson	Rootsi	42,5	44	17,14

Thorleif Haugi poolt võidetud kolm kuld- ja üks pronksmedal tõid talle maailma parima suusataja kuulsuse. Spordipress nimetas teda üksmeelselt suusatajate «kuningaks».

Vaimustatult tervitas Haugi tema kodumaa Norra, kus teda nimetati «väärikamatest väärikam kodumaa poeg». Norralased püstitasid Haugi auks veel mehe eluajal tema kodukohas Kongsbergis mälestussamba. Kogu spordi ajaloos on vaid kaks inimest saanud sellise au osaliseks. 1924. a. taliolümpiamängude kangelase Thorleif Haugi kõrval on sportlase elades püstitatud mälestussammas sama aasta suviste olümpiamängude võitjale — Soome jooksukuulsusele Paavo Nurmile.*

VÕISTLUSED JÄÄRENNIS

★ Toboggenist bobisõiduni ★ Katastroofid olümpiamängude bobirajal ★ Šveitslaste esikoht

Möödunud sajandi 90-ndatel aastatel võisid väikese Šveitsi linnakese Sankt Moritzi elanikud ja siiasaabunud turistid jälgida ebatavalist ja huvitavat vaatepilti. Grupp Sankt Moritzis puhkavaid inglise ja ameerika noormehi korraldas võistlused toboggenil laskumises järskudelt mäenõlvadelt. Toboggen, see on kanada indiaanlaste hulgas levinud jalasteta saan. Toboggeni ehitus ei ole keeruline — neli-viis põikliistude ja rihmadega kinnitatud lauakest, mille esiots on painutatud tahapoole ja küljed üle tõmmatud loomanahkadega.

Igasse sellisesse saani istus mitu inimest ja nii kihutati võidu alla järskudelt alpinõlvadelt. Toboggeni kiirus kasvas järsult pärast jalaste (teerajajaks oli sellele ameeriklane Townsend) allakinnitamist. Kuid see omakorda mõjus

* Soome jooksukuulsus Paavo Nurmi võitis 1920., 1924. ja 1928. aasta olümpiamängudel üheksa kuldmedalit kesk- ja pikamaajooksudes.

halvasti saani sõidukindlusele. Täie kiirusega sõitvad saanid paiskusid tihti ümber, eriti kurvides.

Siis hakati võistlusrada ääristama poortidega, nii et see muutus rennitaoliseks (bobiraja ehituse pioneerideks olid šveitslased Mathys ja hiljem Feierabend). Kelgud ise aga tehti raskemaks ja võistlustel hakati kasutama veel täiendavat ballasti. Selliselt varustatud ja ehitatud kelke hakati nimetama bobideks ja võistlused bobikelkudel said nimetuse bobsleigh.

90-ndate aastate keskpaiku loodi «Sankt Moritzi bobisõidu klubi» ja töötati välja esimesed bobisõidu võistlusmäärused. Nende määruste järgi koosnes bobi ekipaaž viiest inimesest — kahest naisest ja kolmest mehest. «Õrnema soo» esindajad olid kutsutud sõidust osa võtma selle «elustamiseks ja ilustamiseks». Kuid peagi selgus, et järskudel alpinõlvadel oma kaela murda soovijaid naisi oli väga vähe ja seetõttu tuli ekipaažid koostada ainult meessõitjatest.

1908. aastal toimusid Austrias esimesed bobisõidu esivõistlused ja 1910. aastal samasugused siseriigilised esivõistlused Saksamaal. Kaasakiskuv, kuigi ohtlik spordiala võitis üha enam kandepinda ja poolehoidjaid.

Täiustati bobikelkude konstruktsiooni, need varustati kahe paari jalastega, kusjuures esimene jalastepaar ühendati rooliga. Nüüd oli roolimehel võimalik looklevas jäärennis muuta kelgu suunda ka suurtel kiirustel. Jäärenni seinad muutusid kõrgemaks kurvikohtadel ning need tugevdati kivide ja puukinnitustega. Ekipaaži suurus kõikus — sõideti kahe-, nelja-, viie-, aga ka kaheksaliikmelistes koosseisudes.

Esimeste taliolümpiamängude alguseks oli Euroopas mitu bobirada, kümneid klubisid mitmes riigis ja sadu bobisõitjaid, kes kõik võistlesid pidevalt mitmesuguse mastaabiga võistlustel.

Esimesed olümpiavõistlused bobisõidus äratasid suurt huvi — olid ju need esimesed suured rahvusvahelised võistlused sellel spordialal (maailmameistrivõistlusi bobisõidus tol ajal veel ei peetud).

Olümpiavõistlustest võtsid osa ainult neljaistmelised kelgud, registreerida võis aga viis inimest, üks neist jäi varumeheks. Enamjagu riike esitas võistlustest osavõtuks kaks ekipaaži.

Julgus, külmaverelisus ja mehisus ühendatud oskusega — neid omadusi nõudis bobisõitjatelt kiirrongi kiirusega mööda jäärenni tormav bobikelk.

Chamonix' bobirada ei saanud kuidagi nimetada täiuslikuks. Siin ei olnud silmas peetud elementaarseidki julgeolekunõudeid, selle tulemusena juhtus juba treeningutel mitu õnnetust, kus said kannatada mitmed favoriidid. Ka šveitslaste ekipaaž «Šveits I» elas üle katastroofi. Samadel põhjustel langesid rivist välja «Prantsusmaa I» ja «Itaalia I» ekipaaži bobisõitjad. Võistlejate nimekirja jäi 9 ekipaaži.

Hiljem sai Rahvusvaheline Olümpiakomitee hulgaliselt nõudmisi bobisõidu väljajätmiseks olümpiamängude kavast. Olümpialiikumise juhid kaalusid seda igakülgselt ja otsustasid siiski jätta bobisõidu taliolümpiamängude ametlikku kavasse.

Iga ekipaaž omas õiguse startida neli korda ning nelja sõidu koguaeg pidigi selgitama võitja. Bobivõistlustel fikseeritakse laskumise aeg sajandiksekundilise täpsusega.

Pärast esimesi sõite asus parima ajaga 1.27,39 juhtima «Šveits I» ekipaaž, ligi poolteise sekundiga kaotas neile ekipaaž «Inglismaa II». Teisel sõidul kindlustasid mõlemad liidermeeskonnad oma positsiooni, parandades laskumise aegu.

Kolmandal sõidul püstitasid šveitslased ajaga 1.25,02 bobitrassi rekordi. Teisele kohale jäid endiselt inglased, kuid vahe oli rebenenud juba 4 sekundile.

Kuigi šveitslased kaotasid inglastele viimase sõidu, jäid nad kokkuvõttes esikohale ja võitsid kuldmedalid.

1.	Šveits I (Eduard Scherrer — roolimees; Alfred Neveu, Alfred Schläppi, Heinrich Schläppi)	5.45,54
2.	Inglismaa II (Broome — roolimees; Arnold, Richardson, Soner)	5.48,33
3.	Belgia I (Mulder — roolimees; Mortiaux, Van den Broeck, Kerschueren)	6.02,29
4.	Prantsusmaa II (Berg — roolimees; Aldeber, Andrea, d'Eluen)	6.22,95
5.	Inglismaa I (Orton — roolimees; Krabb, Fuerly, Pime)	6.40,71
6.	Itaalia I (Obeckser — roolimees; Fink, Herbert, Steiner)	7.15,41

VIIE MÄNGUGA 110 VÄRAVAT

★ Olümpiamängude absoluutne rekord ★ Inglased suutsid kanadalastele visata kaks väravat ★ Kanada ja USA juhivad endiselt ★ Rootslastel ei vedanud jälle

Chamonix' olümpiamängude «naelaks» olid jäähokivõistlused. Võistlused toimusid suure hulga pealtvaatajate juuresolekul, kes kärarikkalt reageerisid selle kaasakiskuva ja temporikka mängu kõikidele nüanssidele.

Taliolümpiamängude jäähokiturniirist võtsid osa kaheksa riigi meeskonnad. 1920. aasta turniirist osavõtnud meeskondadele oli niisiis lisandunud Inglismaa esindus.

Selleks et asetada kõik võistkonnad võrdsetesse tingimustesse, otsustasid võistluste korraldajad jäähokiturniiril asendada olümpiasüsteemi ringsüsteemiga. Kaheksa võistkonda jaotati kahte alagruppi, kus toimusid eelvõistlused. Esimeses alagrupis mängisid Kanada, Rootsi, Tšehhoslovakkia ja Šveits, teises — USA, Prantsusmaa, Belgia ja Inglismaa. Finaali pääses iga alagrupi kaks paremat.

Juba turniiri esimene päev tõi kaasa rekordilise tagajärje — Kanada lõi tšehhe suureskooriliselt 30:0. Seejuures peeti Tšehhoslovakkiat üheks Euroopa tugevamaks hokimaaks! Ka Rootsi—Šveitsi mängu tagajärg 9:0 oli küllaltki veenev.

Teises alagrupis lõi USA erilise vaevata belglasi 19:0 ja väljakuperemehed said lüüa inglastelt 2:15.

Pärast tšehhe «hävitasid» olümpiavõitjatest kanadalased Rootsi 22:0, ja viimased võisid end lohutada ainult sellega, et neile visati kaheksa väravat vähem kui tšehhidele.

Teises alagrupis võitis USA Prantsusmaa jälle suureskoorilise «kuiva» 22:0 tagajärjega ja Inglismaa 19:3 belglasi.

Puhkenud lumetormi tõttu lükkus edasi Tšehhoslovakkia ja Šveitsi mäng.

Kolmanda vooru mängus Kanada—Šveits püstitati olümpiamängude «absoluutne rekord», mis on seniajani ületamata. Kanadalased viskasid šveitslastele 33 väravat, saamata vastu ühtegi.

Rootslased panid kõik mängu, et tasuda tšehhidele kaotuse eest 1920. aastal, mille tõttu nad jäid ilma pronksmedalitest. See õnnestuski ja tšehhid kaotasid lootuse finaalipääsuks. Pärast seda kandis Tšehhoslovakkia—Šveitsi mäng vaid formaalset iseloomu, sest kummalgi

meeskonnal ei olnud enam võimalusi Kanada ega Rootsi püüdmiseks. Sellest hoolimata «lahutasid tšehhid meelt» ja lõid šveitslasi 11:2.

Teises alagrupis ei saanud Prantsusmaa ja Belgia esimeses kahes voorus ühtki punkti. Finaalgrupp oli neile suletud ja see, et prantslased lõid 7:5 belglasi, ei muutnud enam midagi.

Hoopis teist nägu oli USA ja Inglismaa vaheline kohtumine. Ehkki mõlemad olid pääsenud finaali, panid meeskonnad välja kõik jõud ja oskused. Asi oli nimelt selles, et alagruppides omavahel kohtunud meeskonnad finaalgrupis enam ei kohtunud ja alagruppide mängude tagajärjed kanti kohe finaalitabelisse.

Kõigele vaatamata ei suutnud inglased kaitsta oma väravat nii nagu vaja. Ameeriklased said päris kergesti jagu nende kaitsest ja väravaid sadas päris tihedasti. 11:0 võiduga lahkusid USA hokimängijad väljakult.

Kokkuvõttes said õiguse finaalis mängimiseks Kanada, Rootsi, USA ja Inglismaa meeskond. Finaalmängude tabelisse aga kanti eelnevalt juba kaks tulemust: Kanada—Rootsi 22:0 ja USA—Inglismaa 11:0.

Juba finaalturniiri künnisel oli selge, et olümpiavõitja nimetuse selgitavad omavahel USA ja Kanada. Euroopa meeskondade osaks jäi ainult lahendada pronksmedali saatus.

Rootslased mängisid ameeriklaste vastu enam-vähem talutavalt ainult teise kolmandikaja, lastes endale visata neli väravat. Seevastu esimesel kolmandikul viskasid ameeriklased seitse ja kolmandal 9 väravat. Tagajärg — 20:0 USA kasuks.

Inglased võitlesid visalt olümpiavõitjate ülekaalu vastu ja viskasid kanadalastele isegi kaks väravat. Ja olgugi et Inglismaa kaotas tulemusega 19:2 jäi nende «saavutus» hulgaks aastateks ületamatuks. Visata kanadalastele ühes mängus kaks väravat ei õnnestunud kaua aega ühelgi meeskonnal.

Enne viimast vooru finaalturniiril oli Kanadal ja USA-l 4 punkti, Rootsil ja Inglismaal — 0.

Kanada—USA mängu esimene kolmandikaeg ei andnud kummalegi ülekaalu. Kanadalased viskasid kaks väravat ja lasksid endale visata ühe. Teisel poolajal aga õnnestus kanadalastel lõpuks ülekaalu saavutada ja nad «kruvisid» seisu 5:1-le. Viimasel kolmandikajal käis litter

Eelmängud

Alagrupp A

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Kanada	×	22:0	30:0	33:0	6	85:0
Rootsi	0:22	×	9:3	9:0	4	18:25
Tšehhoslovakkia	0:30	3:9	×	11:2	2	14:41
Šveits	0:33	0:9	2:11	×	0	2:53

Alagrupp B

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
USA	×	11:0	22:0	19:0	6	52:0
Inglismaa	0:11	×	15:2	19:3	4	34:16
Prantsusmaa	0:22	2:15	×	7:5	2	9:42
Belgia	0:19	3:19	5:7	×	0	8:45

Finaalmängud

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Kanada	×	6:1	19:2	22:0	6	47:3
USA	1:6	×	11:0	20:0	4	32:6
Inglismaa	2:19	0:11	×	4:3	2	6:33
Rootsi	0:22	0:20	3:4	×	0	3:46

Kanada meeskond võitis Chamonix' I taliolümpiamängude jäähokiturniiril esikoha.

veel korra ameeriklaste väravas — see oli Kanada meeskonna 110. värav 1924. aasta olümpiaturniiril. Alustanud mängu ameeriklastega 1920. aasta olümpiavõitjatena, lõpetasid Kanada hokimängijad selle 1924. aasta olümpiavõitjatena. Ameeriklased võitsid teist korda järjest hõbemedalid.

Ootamatult lõppes Rootsi ja Inglismaa vaheline mäng. Euroopa tugevamaid — Rootsi — oli ees esimese kolmandikaja järel 1:0 ja teise kolmandikaja järel 3:1. Viimasel kolmandikul aga viskasid maruliselt ründavad inglased kaks väravat ja natuke hiljem ka otsustava «pronksvärava». Rootslastel ei vedanud jälle.

1. Kanada (J. Cameron; E. Collett; A. McCaffery; H. McMunn; D. Munro; W. Ramsay; C. Slater; R. Smith, H. Watson).
2. USA (Abel; J. Mc Carthy; H. Drury; A. Lacroix; A. Langley; Lyons; W. Rice; F. Small; F. Synott).
3. Inglismaa (W. Anderson; Carr; H. Haris; C. Carruthers; E. Carruthers; G. E. Clarkson; C. R. Cuthbert; G. Holmes; H. D. Jukes; E. B. Pitlabo; B. N. Sexton).
4. Rootsi (Allinger; Arve; Börman; B. Holmquist; G. Juhansson; H. Johansson; Jozefsson; E. Karlberg; Molander; Olsson).

«TRIIKRAUAD» JÄÄL

★ Katsed curlingi elustamiseks ★ Inglased esikohal

Üsna hokistaadioni lähedal, väikesel jääväljakul (40 m pikkune ja 10 m laiune) toimusid võistlused spordialal, mis kannab nimetust curling (to curl — kähardama, kokku rullima, ingl. k.). Seda vana šoti mängu, mis oli kunagi väga populaarne reas Euroopa riikides, püüti nüüd taaselustada Chamonix's. Curling oli küll võetud olümpiamängude kavasse, kuid võistlused peeti siiski demonstratsioonesinemistena, ilma ametliku punktide arvestuseta.

Mänguväljakut ümbritsev vaatajaskond jälgis, kuidas kahe neljaliikmelise võistkonna sportlased tõukasid järjekorras ümmargusi raskeid kive. Iga selline kivi kaalus ligi 25 kg ja tema diameeter oli üle poole meetri. Ülal oli käepide nagu triikraual ja kive nimetatigi «triikraudadeks». Pärast tõuget libises see mürakas mööda jääd, lükates eest oma ja võõraid «triikraudu».

Mängijad püüdsid oma «triikraudu» saata heale positsioonile punkti võitmiseks. Punkt arvestati sellele võistkonnale, kelle mängijal õnnestus «triikrauaga» tabada koonust vastase mängutsoonis.

Võistlustest võtsid osa kolme riigi — Rootsi, Inglismaa ja Prantsusmaa — võistkonnad. Tugevamaks osutusid inglased, kes võitsid 38:7 Rootsit ja 46:4 prantslasi. Rootsi võitis omakorda 18:10 Prantsusmaad ja tuli teiseks.

1.	Inglismaa	4 p.
2.	Rootsi	2 p.
3.	Prantsusmaa	0 p.

Esimeste talimängude demonstratsioonesinemiste kavas figureerisid koos patrullsuusatamisega ka võistlused vanas šoti jäämängus — curlingis.

VÕITSID NORRALASED

Võistkondliku paremusjärjestuse arvestust olümpiamängudel ametlikult ei peeta. Sellest hoolimata avaldati juba 1908. aastal tabelid olümpiamängudest osavõtnud riikide paremusjärjestusega. See andis võimaluse ühe või teise riigi sportlaste esinemiste objektiivseks hindamiseks. Ja see moodus kiideti olümpialiikumisest osavõtvate riikide absoluutse enamuse poolt heaks.

Siitpeale sai mitteametlik punktide arvestus olümpiamängudest osavõtvate riikide paremusjärjestuse määramisel traditsiooniliseks. Alguses läks arvesse ainult kolm esimest kohta igal kavas olnud võistlusalal — I koha eest anti 3, II koha eest 2 ja III koha eest 1 punkt.

Edaspidi otsustati arvestusse lülitada kuus esimest kohta. Põhjuseks oli see, et olümpiavõitjate ametlikku nimestikku kantakse kuue esimese sportlase nimed.

Niimoodi sündiski arvestussüsteem «7-5-4-3-2-1», kus I koha eest arvestatakse 7 punkti, II koha eest 5 punkti jne.

On esitatud ka teisi süsteeme, näiteks «10-5-4-3-2-1», samuti ettepanek võtta arvestuse aluseks medalite arvu suhtelisus neid võitnud riigi elanike arvuga.

Kuid need süsteemid ei leidnud toetust ja nii saigi «7-5-4-3-2-1» süsteem rahvusvahelise tunnustuse osaliseks. Seda on kasutatud ka eranditult kõigil taliolümpiamängudel.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld-medalid	Hõbe-medalid	Pronks-medalid	Kokku
Norra	4	7	7	18
Soome	4	3	2	9
Austria	2	1	—	3
USA	1	2	—	3
Inglismaa	—	1	2	3
Šveits	1	—	1	2
Rootsi	1	—	—	1
Kanada	1	—	—	1
Belgia	—	—	1	1
Prantsusmaa	—	—	1	1

Juurdelisatud tabelist selgub, kuivõrd ülekaalukas oli Norra sportlaste võit võistkondlikus arvestuses.

Mitteametlik paremusjärjestus

Riigid	Suusatamine				Kiiruisutamine					Iluuisutamine			Bobisõit	Jäähoki	Kokku punkte
	18 km	50 km	Kahevõistlus	Suusahüpped	500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Mitmevõistlus	Mehed	Naised	Paarissõit			
1. Norra	17	19	19	18	8,5	12	9	10	10	—	0	—	—	—	122,5
2. Soome	4	0	0	0	5,5	10	12	12	11	—	—	5	—	—	59,5
3. USA	0	–	0	3	7	0	1	0	—	1	8	1	—	5	26
4. Inglismaa	—	—	—	—	0	—	0	—	0	2	4	3	7	4	20
5. Austria	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	7	—	—	19
6. Rootsi	1	3	2	1	1	0	0	—	0	7	—	—	—	3	18
7. Šveits	0	0	0	0	—	—	—	–	—	4	—	—	7	0	11
8. Prantsusmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	4	3	0	10
9. Kanada	—	—	—	—	0	0	0	—	0	0	1	0	—	7	8
10. Belgia	—	—	—	—	0	0	0	—	0	0	—	2	4	0	6
11. Tšehhoslovakkia	0	0	1	0	—	—	—	—	—	3	—	—	—	0	4
12. Itaalia	0	0	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1

Jugoslaavia, Läti, Poola ja Ungari punkte ei saanud

Märkus. Nulliga on tähistatud need alad, kus ühe või teise riigi sportlased küll startisid, kuid arvestuspunkte ei saanud.

Suusatajate hiilgava esinemise ja kiiruisutajate õnnestunud startide kokkuvõttes said norralased samapalju punkte kui 10 riiki III—XII kohani. Ja nende riikide hulgas olid sellised suured spordimaad nagu USA, Inglismaa ja Rootsi . . . Ka võidetud medalite arvus oli Norra ülevõim suur.

Norralased ja soomlased võitsid 4 kuldmedalit. Huvitav on märkida, et kolm kuldmedalit võitsid Norra suusataja Thorleif Haug ja Soome kiiruisutaja Clas Thunberg.

*

Esimesed «valged» olümpiamängud äratasid spordimaailmas suurt huvi. Pärast mängude lõppu ei tekkinud kellelgi (isegi mitte Skandinaavia spordijuhtidel) kahtlust talimängude elujõulisuses ja nende regulaarse korraldamise vajalikkuses.

1926. aastal toimusid viimased «Põhja mängud», pärast seda jäid ainsateks rahvusvahelisteks kompleksseteks suurvõistlusteks talispordialadel «valged» olümpiamängud.

Norralased ei tagane võidetud positsioonidelt

Sankt Moritz
11.—18. veebruarini 1928. a.

1924. aastal leidis Chamonix's kinnitamist «valgete» olümpiamängude idee. Nelja aasta pärast ei vaielnud isegi kõige veendunumad selle idee vastased minevikus — skandinaavlased — mängude kava laiendamise vastu «läbini skandinaavialike» spordialade arvel ega ka nimetuse «taliolümpiamängud» vastu. Skandinaavlased maitsesid kõiki võidu hüvesid ning olümpiavõitja au eest võis isegi unustada, et Olümpos asus siiski kauges Kreekas, aga mitte Skandinaavia poolsaarel.

1928. aasta olümpiamängude korraldamine oli usaldatud Hollandile. Kuid seal ei saanud läbi viia taliolümpiamänge, sest Hollandis ei ole lund ega mägesid bobiraja ehitamiseks. Seetõttu otsustati Praha kongressil 1925. aastal II «valgete» olümpiamängude korraldamine usaldada Šveitsile.

Võistluste koht — Sankt Moritz — ei kutsunud esile mingeid vastuväiteid, kuna seda kohta tunti kogu maailmas suurima talispordikeskusena. Hea koht, puhas mäestikuõhk, suurepärased ilmad talvel — see kõik oli juba ammu kaasa aidanud Sankt Moritzi kujunemisele Kesk-Euroopa talispordi «kaitsealaks».

Sankt Moritzi olümpiastaadioni ehitustööd lõpetati 1928. aasta jaanuariks. Tõsi küll, maakoha iseärasusi arvestades ei olnud see eriti suur — 2200 kohta, kuid organisaatorite arvates piisas ka sellest küllaldasteks sissetulekuteks. Rikkad turistid, kes mängude alguseks pidid maailma igast otsast kohale sõitma, olid võimelised pääsmete eest tasuma küllaltki soliidseid summasid. Mägiasula Sankt Mo-

ritz nägi igal talvel hulgaliselt talisportlasi, kuid iialgi ei olnud neid siin nii palju kui 1928. aasta veebruari alguses. 491 sportlast 25 riigist — üle kahe korra rohkem kui eelmistel talimängudel — oli saabunud siia uuteks jõukatsumisteks suusarajal ja trampliinil, jäärajal ja iluuisutamises, hokiväljakul ja bobirajal. Talimängude programmi oli mõnevõrra muudetud: seda oli täiendatud võistlustega skeletonis (laskumine mäenõlvadelt juhtimisseadmeta kelkudel) ning bobisõidus võisteldi mitte enam neljakohalistel, nagu 1924. aastal, vaid viiekohalistel bobikelkudel.

Taliolümpiamängudest võtsid esmakordselt osa Saksamaa, Hollandi, Rumeenia, Läti, Eesti ja Luksemburgi sportlased. Saabusid kaugelt ka Argentiina, Mehhiko ja Jaapani esindajad.

11. veebruaril 1928. aastal lõid Sankt Moritzi staadionil lehvima 25 Euroopa, Ameerika ja Aasia riigi lipud ning teist korda kajasid Alpide lumistelt tippudelt olümpiavande pühalikud sõnad.

NELJA ASEMEL KOLM

★ Ilmataadi tujud ★ Defitsiitsed medalid ★ Lumesajus ja tuisus ★ Clas Thunbergi teine võit ★ Väljastamata medalid

Šveitsi Alpe iseloomustab harilikult suurepärane ilm, kuid sedapuhku oli ilmastiku heasoovlikkus Sankt Moritzi maha jätnud. Soojad päevad, kus lumi hajus mäenõlvadelt märkamatult, vaheldusid külmade ja lumesajuga. Ja kõige rohkem kannatasid ilmastiku kapriiside all kiiruisutajad.

Olümpiamängude esimesi päevi saatis tuisk 15-kraadise pakase juures. Erandiks ei olnud ka kiiruisutamisvõistluste esimene päev — 13. veebruar. Päeva algus ei olnud eriti külm, kuid varsti läks ilm halvaks ja algas tihe lumesadu. 500 m uisutamise ajal tuli peaaegu iga võistlejatepaari järel rada puhastada. Hoolimata halvast ilmast ületasid kiiruisutajate tagajärjed kõik ootused.

Esimeses paaris ületasid soomlane Bäckman ja ameeriklane Farrel tunduvalt 1924. aasta olümpiarekordi (44,0 sekundit). Esimese olümpiarekordi omaniku Charles Jewtraw kaasmaalane John Farrel kattis distantsi 0,4 sekundit kiiremini.

Need pealtvaatajad, kes ei jõudnud kohale kiiruisutamisvõistluste alguseks, võisid õigusega kurvastada. Sest see, kes ei näinud teises paaris uisutanud maailma kiiremate sprinterite — soomlase Thunbergi ja norralase Larseni (püstitas vahetult enne olümpiamänge maailmarekordi ajaga 43,1) — kaasakiskuvat duelli, jäi ilma suurepärasest sportlikust heitlusest ja uue olümpiarekordi sünnist. 35-aastane Clas Thunberg, «Nurmi jääl», lõpetas suurepärase tulemusega — 43,4. Larsen jäi maha 0,2 sekundit ja kordas Farreli tagajärge.

Neljandana ületas I taliolümpiamängude võitja C. Jewtraw rekordi kolmandas paaris uisutanud norralane H. Pedersen, kes sai ajaks 43,8 sekundit ja lõi temaga koos uisutanud lätlast A. Rumbat 2,5 sekundiga.

Suure huviga ootasid võistlejad ja pealtvaatajad kahekssanda paari rajaletulekut. Pidi ju selles paaris sõitma norralaste «trump», möödunudaastane maailmameister Bernt Evensen. Ainult tema võis olla võimeline lööma Thunbergi sprindidistantsil. Evenseniga paaris uisutas tema kaasmaalane, Chamonix' teine sprinter Olsen. Viimane aga püüab kindlasti teha kõik võimaliku, et tema paarimehe aeg tuleks päeva parim, ja seega olümpiarekord «tuleks üle» Norrasse.

Kõlas stardipauk ja mõlemad norralased sööstsid nagu kuulid rajale. Evensen alustas välisrajal ja see suurendas tema võimalusi, sest esimesed meetrikümned sai ta Olseni «taga ajada». Tavaliselt hästi rahulikke Evenseni ja Olseni kaasmaalasi oli seekord raske ära tunda. Tribüünidelt kostva ergutuskisa saatel sööstis Evensen esimesena viimasesse kurvi ja nüüd rebenes vahe «suurel» rajal sõitva Olseni ja Evenseni vahel juba silmanähtavalt. Finišisirge, viimane pingutus...

Sajad silmad puurivad stoppereid ja juba teatataksegi tagajärjed: «Bernt Evensen, Norra, 43,4 sekundit; Oskar Olsen, Norra, 44,7 sekundit.» Viimased sõnad mattusid pealtvaatajate kisatormi...

Võimas aplaus saatis veel kahel korral Chamonix' võitjaid — 12-ndas paaris sõitnud soomlane Jaakko Friman ühines Farreli ja Larseniga. Tema aeg oli samuti 43,6 sekundit. Järgmises paaris rikkus 44 sekundi piiri ka kanadalane Gorman.

Samal ajal kui jäärajal purustasid kiiruisutajad rekordeid, kattusid võistluste organisaatorid kord külma, kord

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

«Nurmi jääl» — sellist hüüdnime kandis õigustatult Clas Thunberg, 5 kuld-, ühe hõbe- ja ühe pronksmedali võitnud Soome kiiruisutaja (1924. aastal I talimängudel Chamonix's ja 1924. aastal II talimängudel Sankt Moritzis).

sooja higiga. 500 m kiiruisutamise võitjatele oli ette nähtud ainult kolm medalit — kuld, hõbe ja pronks, nendele pretendeeris aga juba kuus sportlast! Kuidagiviisi rabeldi siiski olukorrast välja ja «annekteeriti» järgmistele võistlusaladele määratud medalid — üks kuld- ja kaks pronksmedalit.

Vahepeal olid kõik paarid lõpetanud ja lõpetati ka kokkuvõtete tegemine. 500 m kiiruisutamises esinesid kõige paremini norralased — kuue parema hulgas oli kolm Norra sportlast. Soomlaste tagajärjed olid natuke halvemad — nendest jagasid koos norralastega medaleid Thunberg ja Friman.

Kõige halvemini käis Hollandi sportlaste käsi. Kuigi seal on uisusport väga kõrgel tasemel, ei suutnud nende parim tõusta kõrgemale 27-ndast kohast ja paraku ka võistluste viimane, 33. koht, kuulus hollandlasele Kosile.

1.	Clas Thunberg	Soome	43,4 OR
	Bernt Evensen	Norra	43,4 OR
3.	John Farrel	USA	43,6
	Jaakko Friman	Soome	43,6
	Roald Larsen	Norra	43,6
6.	Hakon Pedersen	Norra	43,8

Selleks ajaks, kui pidid algama võistlused 5000 m distantsil, tugevnesid lumesadu ja tuisk veelgi. Selle tulemusena loobusid võistlemast kolm kiiruisutajat registreeritud 33 sportlase hulgast. Algul tahtis selle kolmikuga ühineda ka värske olümpiavõitja Clas Thunberg. Muidu hiilgava sprinterina ei võinud Thunberg seekord enam loota erilisele edule staierina, liiatigi veel sellistes halbades ilmastikutingimustes. Seepärast oli Soome kiiruisutaja mõte — hoida jõudu järgneval päeval toimuvateks võistlusteks 1500 m distantsil — täiesti mõistetav ja õigustatud.

Kui eelmisel distantsil oli seitse kiiruisutajat ületanud 1924. aasta I talimängude parima tulemuse, siis 5000 m distantsil ei küündinud halva ilma tõttu ükski võistleja isegi Chamonix' hõbemedalivõitja tulemuseni.

Ivar Ballangrud, noor, kuid juba tunnustatud Norra sportlane, sai neljandas paaris päeva parima aja — 8.50,5. See oli oma esimese olümpiamedali võitnud noorele norralasele suureks eduks.

Peale Ballangrudi õnnestus 9 minuti piiri rikkuda veel ainult ühel mehel — soomlasel Julius Skutnabbil. Võitnud 5000 m distantsil hõbemedali, kordas soomlane neli aastat tagasi Chamonix's saavutatut.

Suurepärane mitmevõistleja Evensen, väljapaistev Ameerika staier Irving Jaffee, tugev norralane Armand Carlsen — kõik need esikohapretendendid käisid rajal, kuid kellelgi ei õnnestunud võita Skutnabbi. Kuivõrd visa ja tasavägine oli heitlus medalite pärast 5000 m distantsil, seda iseloomustavad teist kohta viiendast lahutavad 2,4 sekundit!

Viimasel minutil otsustas startida ka Thunberg. Ta uisutas viimases paaris koos sakslase Falstedtiga ja, tõsi küll, lõi viimast suuresti, kuid 9 minuti 11,8 sekundiga ei suutnud tõusta kõrgemale 12-ndast kohast.

Sprindidistantsil ei olnud hollandlaste tulemused suuremad asjad, seekord esinesid nad paremini. Näiteks saavutas Heiden parema koha kui Chamonix' mängude kangelane Thunberg.

1.	Ivar Ballangrud	Norra	8.50,5
2.	Julius Skutnabb	Soome	8.59,1
3.	Bernt Evensen	Norra	9.01,1
4.	Irving Jaffee	USA	9.01,3
5.	Armand Carlsen	Norra	9.01,5
6.	Valentin Biales	USA	9.06,3

14. veebruari hommik kujunes hoopis vastupidiseks sellele, millega Sankt Moritzi külalised olid juba viimaste päevade jooksul harjunud. Kui siiani oli taevas kaetud paksude pilvedega, sadas tihti paksu lund ja külm puhanguline tuul keerutas üles lumetolmu, siis nüüd kõrgus Alpide kohal sinine taevas ja juba hommikune päike seadis vulisema seni veel pisikesed ojakesed.

Oli mis oli, aga 1500 m distantsil peeti esimesed sõidud heal jääl ja kiiruisutajad tundsid end pärast eelmise päeva lumetormi «nagu paradiisis».

Eelmisel päeval koostati paarid võistlusteks 1500 m distantsil selliselt, et võrdvõimelised vastased saaksid sõita ühes paaris. See oli muidugi mõista üheks tingimuseks, et pealtvaatajatel avanes võimalus igas sõidus näha teravat võitlust ja tagajärjedki kujunesid tunduvalt paremaks kui Chamonix's. Seda tõendas kas või seegi, et 1924. aasta I «valgete» olümpiamängude kuues tagajärg — 2.29,2 — oli halvem Sankt Moritzis 14. koha võitnud sportlase ajast — 2.28,9.

Erilise huviga oodati võistlust 10. paaris, siin kohtusid kaks 500 m «kulda» — Thunberg ja Evensen.

Esimese ringi järel juhtis soomlane, Evensen kaotas talle 0,7 sekundit. Poolel distantsil oli vahe üle sekundi, kui oli sõidetud kolm ringi, kaotas Evensen juba kaks sekundit. Viimased kolmsada meetrit aga näitasid, et Thunberg ei ole enam see, kes ta oli neli aastat tagasi, ja sellel lõigul võitis Evensen tagasi 1,2 sekundit. Paistis juba, et norralane saab vastase kätte, nii kiiresti vähenes vahemaa finišisirgel, kuid «vana Clas» jõudis siiski esimesena ületada lõpujoone. Evensen alustas liiga loiult, lootes oma kuulsale spurdile, ja langes selgelt valitud taktika ohvriks.

Võitja aeg — 2 minutit 21,1 sekundit — oleks võinud olla parem, kuid selleks ajaks, kui rajale pääsesid teised favoriidid, muutus jää sedavõrd halvaks, et see ei jäänud peegeldumata tagajärgedel.

Neljast ülejäänud 5000 m distantsi medalimehest startisid teisel sprindidistantsil kaks — Larsen ja Farrel (kes, muide sõitsid ka ühes paaris). Larsen jäi hea ajaga 2 minutit 25,3 sekundit neljandaks (pronksmedali võitis Ivar Ballangrud) ja Farrel, kes kaotas Larsenile poolteist sekundit, jäi kaheksandaks pärast selliseid «puhtaid» staiereid, nagu Jaffee ja Biales.

Viimasele, 29-ndale kohale jäi inglane Dicks, kes muuseas ei võinud kurta halva jää üle, kuna ta sõitis esimeses paaris.

1.	Clas Thunberg	Soome	2.21,1
2.	Bernt Evensen	Norra	2.21,9
3.	Ivar Ballangrud	Norra	2.22,6
4.	Roald Larsen	Norra	2.25,3
5.	Edward Murphy	USA	2.25,9
6.	Valentin Biales	USA	2.26,3

Võistlused 10 000 m distantsil läksid olümpiamängude ajalukku kõige skandaalsematena. Seejuures ei olnud peapõhjuseks mitte niivõrd «Alpide kuum päike» kui just mängude organiseerijate ebaprintsipiaalsus ja organisatsiooniline virvarr.

10 000 m võistluste alguseks oli jäärada sulast niivõrd paisunud ja veega kattunud, et võistluste alustamine oli sellel päeval täiesti mõttetu. Seda imelikum oli asjaolu, et mängude organisaatorid tahtsid iga hinna eest võistlused läbi viia ka sellel alal.

Nagu 1500 m distantsil, nii ka siin olid paarid koostatud eelmiste — 5000 m distantsi — tagajärgede alusel. Võistlused avasid kaks peapretendenti kuldmedalile — Jaffee ja Evensen.

Pealtvaatajaid hämmastas haarav võistlus, kus vaekauss kaldus kord ühe, kord teise kiiruisutaja kasuks. Hiiglasliku jõupingutuse varal võitis 0,1 sekundiga ameeriklane. 18 minutit 36,5 sekundit oli hea aeg, arvesse võttes seda, et jää oli selleks ajaks päikesekiirte toimel muutunud pudruks.

Teine paar — Riedel (Austria) ja Bulotas (Leedu) — ei äratanud erilist huvi, sest mõlemad olid 5000 m distantsil jäänud kolmanda kümne hulka (vastavalt 26. ja 25. koht). Seevastu järgmise paari heitlus oli juba huvitavam. Starti asusid üks möödunud olümpiamängude kangelasi, nelja olümpiamedali omanik Roald Larsen ja tuntud Austria staier Otto Polaczek.

Jää oli juba nii halb, et Polaczek parandas eelmise paari tagajärge üsna vähe — 20.09, Larsen aga katkestas poolel distantsil. Neljanda paari (Carlsen—Biales) aeg oli veel halvem. Järgmise, viienda paari võistlejad O. Blomquist (Soome) ja G. Andersson (Rootsi) sõitsid kolm ringi ja tulid koos rajalt ära.

Sankt Moritzi talimängudel katkestas terav alpipäike võistlused kiiruisutamises. Asjatundjad vaevad jää kvaliteeti.

Alles seejärel tunnistati rada kõlbmatuks ja võistlused katkestati. Organiseerimiskomitee jagas «pikema arutamiseta» samas ära ka olümpiamedalid. Parima (seitsmest?!) aja eest kuld — Irving Jaffeele, hõbe — Bernt Evensenile ja pronks Otto Polaczekile.

Siis läks lahti!

Soomlased ja norralased andsid selle võistlusala tulemuste kohta protesti. Nende argumendid olid küllaltki kaaluvad: võistlustel ei saanud startida sellised kuulsad kiiruisutajad nagu Ballangrud ja Skutnabb. Skandinaavlaste arvates olid just nemad peamisteks pretendentideks 10 000 m distantsi medalitele, nagu näitasid eelmise päeva tulemused 5000 m distantsil.

Pärast pikki vaidlusi annulleeriti 10 000 m kiiruisutamisvõistluste tagajärjed ja medalid «korjati» tagasi.

Nüüd saabus ameeriklaste kord pahandamiseks — kuidas, nende sportlaselt «rekvireeriti» suurte pingutustega võidetud kuldmedal! Kui kohe õigust jalule ei seata, siis terve USA delegatsioon lahkub Sankt Moritzist, ootamata mängude lõppu.

Organiseerimiskomitee muutis jälle oma otsuse. Tehti teatavaks, et võistlused 10 000 m distantsil peetakse uuesti jääolude paranemisel. Vahepeal, niikaua kui käisid vaid-

lused, sõitsid Norra ja Rootsi kiiruisutajad koju, arvates, et kõik on lõpetatud. Uued ebameeldivused, uued protestid. Rutates ette, ütleme, et ilm ei tulnudki kiiruisutajaile vastu ja lõppude lõpuks tuli kiiruisutamise maratoni medalite saatus jätta otsustamata. Seda enam, et taliolümpiamängude organisaatoreid vaevas niikuinii «medalite defitsiit» — oli ju 500 m distantsi parematele antud kaks «planeerimata» medalit!

Niisiis olid norralased saanud soomlastelt revanši Chamonix' eest. Viimased loovutasid suurema osa auhinnalisi kohti norralastele, vaatamata Thunbergi kahekordsele võidule.

Heast küljest näitasid end seekord Ameerika kiiruisutajad. Võrreldes 1924. aastaga oli nende progresseerumine tunduv ja sellised nimed, nagu Farrel, Jaffee, Biales ja Murphy «istusid ühte ritta» Skandinaaviamaade parimatega.

AUSTRIA JÄETI KULDMEDALITA

★ Böcklit seirab ebaõnn ★ Teine hoop ★ Prantsuse iluuisutajate kuldmedalid

Juba tükk aega enne taliolümpiamängude algust hakkas spordipress üksmeelselt ennustama oletatavaid olümpiavõitjaid iluuisutamises, ja seejuures ühtisid peaaegu kõigi spetsialistide arvamused ühes asjas — võitjaks tulevad austerlased. Meestest peeti peamiseks kuldmedalipretendendiks maailma tugevamat iluuisutajat «Willi» Böcklit, kõrget kohta ennustati ka Karl Schäferile. Absoluutselt kindlaks peeti austerlaste võitu paarissõidus, kus pidid esinema I talimängude võitjad Engelmann—Berger ja väga tugev paar Planck-Szabo—Wrede.

Hulga aastaid «peremehetses» maailma iluuisutajate hulgas viinitar Herma Planck-Szabo ning alles aasta enne algavaid mänge õnnestus viimase ees võita maailmameistri nimetus 15-aastasel Norra sportlasel Sonja Heniel. Suure huviga oodati nende järjekordset kahevõitlust, seekord olümpiakulla pärast.

Iluuisutajate olümpiaturnee avasid 14. veebruaril mehed, kes alustasid kohustusliku kava täitmist. Prognoosid näisid täituvat. Liidripositsioonile asus Böckl, edestades oma peakonkurenti, kahekordset olümpiavõitjat Gillis Grafströmi, kes oli selles harjutuses eriti tugev.

Muide, Rootsi iluuisutaja ei saanud võistelda täisjõuga, kuna tunda andis ammune põlvevigastus.

Järgmisel päeval jäi meesiluuisutajate vaheline heitlus kuldmedali pärast lahendamata. Ilmastiku vempe said oma nahal tunda ka iluuisutajad. Alles kolme päeva möödudes — 17. veebruaril — algasid võistlused vabasõidus. Ja siin pidi «Willi» Böckl üle elama teise (pärast 1924. aastat) ebaõnnestumise olümpiavõistlustel. Grafströmil oli korda läinud koostada väga sisukas ja efektne kava. Vaatamata põlvevigastusele oli kavasse lülitatud palju jõuharjutusi ja — au autorile — ta täitis kava väga hästi. (Grafström avaldas pärast võistlusi, et kohati oli uisutamise jooksul valu muutunud kohutavaks ja väljakannatamatuks.)

Oli kuidas oli, kuid medali hiilgus, mida Böckl nägi juba paistmas, muutus tuhmiks. Grafström saavutas oma kolmanda ja viimase olümpiavõidu, Böckl aga, võitnud teise hõbeda, lõpetas võistlused taliolümpiamängudel.

Grafström ja Böckl kordasid täpselt neli aastat tagasi saavutatud tulemusi, kolmandale kohale tõusis aga noor Belgia iluuisutaja van Zeenbroeck, edestades teist austerlast — Karl Schäferit. Tšehh Sliva, kes Chamonix's oli neljas, langes koha võrra madalamale.

«Viini kool» oli saanud esimese hoobi.

		Kohtade arv	Pallid
1. Gillis Grafström	Rootsi	12	385,77
2. Wilhelm Böckl	Austria	13	383,21
3. Robert van Zeenbroeck	Belgia	27	368,39
4. Karl Schäfer	Austria	35	353,10
5. Jozef Sliva	Tšehho-slovakkia	36	348,90
6. Markus Nikkanen	Soome	46	339,90

Herma Planck-Szabo ei sõitnud olümpiamängudele ja Austria au kaitsmine oli usaldatud noorele iluuisutajale Fritzi Burgerile, kes tõestas, et ta on Austria parima iluuisutaja vääriline järeltulija. Sonja Henie võitmiseks aga Burgeri meisterlikkusest ei piisanud. Skandinaavia iluuisutaja, kelle isa oli maailmameister jalgrattaspordis veel 1894. aastal, viis koju oma esimese olümpiamängude kuldmedali.

Burgeril ei õnnestunud võita Austriale kuldmedalit naiste iluuisutamises, kuid ta suutis siiski lüüa Chamonix's

hõbemedali võitnud Beatrix Loughrani. Pronksmedal ja kõik järgnevad auhinnalised kohad kuulusid Põhja-Ameerika sportlastele.

«Viini kool» pidi vastu võtma teise mõjuva hoobi.

		Kohtade arv	Pallid
1. Sonja Henie	Norra	8	350,32
2 Fritzi Burger	Austria	25	321,21
3. Beatrix Loughran	USA	28	322,07
4. Maribel Vinson	USA	32	317,79
5. Cecile Smith	Kanada	32	316,25
6. Constance Wilson	Kanada	35	310,42

Paarissõidus asus olümpiamedaleid ründama 26 iluuisutajat. Ka siin ei saanud Austria revanši. Tõsi küll, kaks austerlaste paari saavutasid teatud edu, võites hõbe- ja pronksmedali, kuid austerlased ju püüdsid nii väga esikohta olümpiamängudel.

Kuldmedali võitsid hoopis austerlaste peakonkurentideks peetud prantslased Andreè Joly—Pierre Brunet, õige vähe jäid neist maha peafavoriidid Lilly Scholz—Otto Kaiser. Austerlaste teine paar — Brunner—Wrede — oli loodud vahetult enne mängude algust (Wrede alaline partner — Planck-Szabo — ei saanud sõita Sankt Moritzisse). Seepärast oli arusaadav, et see paar ei esinenud kõige paremini.

		Kohtade arv	Pallid
1. Andreè Joly Pierre Brunet	Prantsusmaa	14	11,17
2. Lilly Scholz Otto Kaiser	Austria	17	11,03
3. Melitta Brunner Ludwig Wrede	Austria	29	10,36
4. Beatrix Loughran Sherwin Badger	USA	43	9,71
5. Ludovika Jacobsson Walter Jacobsson	Soome	51	9,36
6. Jozy van Lehrberque Robert van Zeenbroeck	Belgia	54	9,21

Seega ei saanud austerlased maailma tugevamate iluuisutajatena ühtegi olümpiakulda. Vaatamata austerlaste ebaõnnele mõnedel kavas olnud aladel saavutasid Doonau-äärse vabariigi iluuisutajad siiski väljapaistvaid tulemusi, võites kolm hõbe- ja ühe pronksmedali. Austria oli mitteametlikus punktide arvestuses jälle esikohal (mitte küll nii suure ülekaaluga kui varem).

Suur, ja tuleb märkida, kordumatult edukas taliolümpiamängude ajaloos oli seekordne Skandinaavia iluuisutajate esinemine — nad võitsid kaks kuldmedalit kolmest.

SUUSAVÕISTLUSED TEMPERATUURIL +25°

★ Skandinaavlaste revanš ★ Suusatamine suveilmaga ★ Norralaste järjekordsed medalid ★ Favoriidi lüüasaamine

12. veebruaril alustati suusavõistlusi patrullsuusatamisega. Algul otsustati patrullsuusatamine lülitada «valgete» olümpiamängude ametlikku kavasse, kuid hiljem mõeldi ümber ja peeti võistlused sellel spordialal siiski demonstratsioonina, nagu neli aastat tagasi Chamonix'ski.

Võistlusdistantsi pikkus oli 28,05 kilomeetrit, koos juurdekuuluva laskmisega neljas eri kohas. Võistlustest pidid osa võtma üheksa Euroopa riigi armeede meeskonnad. Võistluste alguseks oleks see arv peaaegu vähenenud, sest Prantsuse patrull keeldus võistlemast koos sakslaste «reichswehriga» ja alles pärast pikki veenmisi nõustusid prantslased startima. Iga neljaliikmeline meeskond koosnes ohvitserist, allohvitserist ja kahest sõdurist.

Stardist asus juhtima Soome patrull, võites esimese kümne kilomeetri järel norralastelt ja šveitslastelt ligi viis minutit. Soomlased ei suutnud aga võetud tempot hoida lõpuni ja saabusid täiesti kurnatuna finiši alles 4 minutit pärast norralasi. Võistlejatel tuli läbida kaunis raske rada kõrguste vahega 1100 meetrit, kusjuures võitja meeskonna ajaks märgiti 3 tundi 50 minutit 47 sekundit. 1924. aastal esimeseks tulnud šveitslased jäid seekord kolmandaks.

Tihedalt üksteise kannul lõpetasid sõidu Itaalia, Saksamaa, Tšehhoslovakkia, Poola, Rumeenia ja lõpuks Prantsusmaa meeskond, kes oli distantsil kaotanud ... ühe võistleja.

1.	Norra (Ole Reistad, Leif Skogenes, Ole Stenen, Sverre Kolterud)	3:50.47
2.	Soome (Eino Kuvaija, Kalle Tuppurainen, Veikko Ruotsalainen, Esko Järvinen)	3:54.37
3.	Šveits (Kuntz, Lehner, Furrer, Julien)	3:55.04
4.	Itaalia (Silvestri, Pelissart, Herin, Maguinaz)	4:07.30
5.	Saksamaa (Reitel, Kistler, Reem, Mayer)	4:15.02
6.	Tšehhoslovakkia (Nemezky, Klouček, Ion, Mechwald)	4:15.07

Esimene võistlusala suusavõistluste ametliku kava järgi toimus 14. veebruaril, samal päeval, mil päikesepaistelise ilma ohvriks said kiiruisutajad.

Kuivõrd raske oli nendes tingimustes läbida 50 kilomeetri pikkust võistlusdistantsi, seda kinnitab kas või seegi fakt, et startinud 41 suusatajast lõpetas distantsi 30.

Varahommikul, kui esimesed võistlejad asusid rajale, oli päike veel Alpide varjus, ja õhutemperatuur püsis 0° piirides. Viimastel kilomeetritel aga, halastamatute päikesekiirte toimel, tõusis elavhõbedaniidike kraadiklaasis +25 püga lani! Kohtunikud kontrollpunktides heitsid endalt mantlid ja sviitrid ning isegi särgid, suusarada aga kulges mööda ümbritsevat lumekatet, mille pind sulas ja vajus kiiresti.

Võistluste alguseni figureerisid oletatavate võitjate nimede hulgas sellel distantsil noored norralased Hegge ja Kjellbotn ning soomlased Raivio ja vennad Lappalainenid (Sankt Moritzis ei startinud 50 km suusatamises ühtki möödunud olümpiamängude auhinnasaajat).

Kuid juba võistluste esimesed kilomeetrid näitasid, et peapretendentideks pole ainult soomlased ja norralased, vaid ka suurepärase meeskonnaga esinevad rootslased.

Võistlusrada kulges Sankt Moritzist kagusse Silvaplani järve äärde, kus algas raske tõus mööda järve põhjakallast. Pärast tõusu oli paigutatud esimene 5 kilomeetri kontrollpunkt.

Enamikul favoriitidest ei vedanud loosiga. Tauno Lappalainen startis üheksandana, Olaf Kjellbotn viieteistkümnendana, tema järel kohe Matti Raivio. Rootslastest sai parima numbri Volger Andersson (25), Jonssoni number oli 6, Hedlundil 12. Ainult kahel esikohapretendendil — Ole Heggel (32) ja Martti Lappalainenil (34) õnnestus stardinumbriga saada väikest paremust konkurentide ees.

See ei jätnud mõju avaldamata ka tagajärgedele. Esimeses kontrollpunktis oli parim aeg — 23 minutit 54 sekundit — Heggel, tema järel oli Andersson (24 minutit 47 sekundit). Kuid esines ka «reeglitest» kõrvalekaldumisi, Anderssoni kaasmaalane Per-Erik Hedlund startis esimeste seas, Anderssonist lahutas teda aga kaks sekundit. Neli minutit oli maha jäänud Martti Lappalainen.

Hegge jäi liidrikohale ka raskel rajalõigul enne teist kontrollpunkti, kus lugematud tõusud vaheldusid langustega. Hedlund sai kätte Anderssoni ja nüüd lahutas neid

liidrist 24 sekundit (10 kilomeetri läbimiseks kulus Heggel 48 minutit). Kaheksandalt kohalt nihkus teisele kolmas rootslane Gustav Jonsson.

Kümnenda ja viieteistkümnenda kilomeetri vahel pöördus suusarada järsult Zilzeri järve kaldale. Sellel lõigul oli kõrguste vahe 200 meetrit — pikk tõus ja sama pikk langus. Liidrigrupis toimus rida muudatusi: Hedlund läbis 15 kilomeetrit sama ajaga kui Hegge (1 tund 20 minutit), neljandale kohale aga tõusis soomlane Raivio, kaotades liidreile 2 minutit ja kolmandana sõitvale Anderssonile ühe minuti.

Kui võistlejad olid läbinud 20 km kontrollpunkti ja esimese toitluspunkti, kus võitlusrada saavutas oma kõige kagupoolsema tipu, hakkas üldpilt selguma. Hedlund oli Anderssonist ees juba kaks ja pool minutit, esialgne liider Hegge aga kaotas teisele rootslasele vähem kui 10 sekundit. Raivio oli väsinud ja maha jäänud liidritest ning rootslasest Jonssonist.

25 kilomeetri kohal oli Hedlund lahti rebinud kahest kaasmaalasest ja neile ajaliselt pidevalt lähemale rühkinud soomlasest Tauno Lappalainenist, kes võistluste alguses oli alles kümnendal kohal.

Tagasiteel kindlustas Hedlund lõplikult oma edumaad ja lõpetas ajaga 4 tundi 52 minutit 3 sekundit enne Jonssoni (5:05.30) ja Anderssoni (5:05.46).

Esimesena õnnitles «valget suusatajat» (Hedlund kandis nimelt valget suusadressi, erinevalt teistest Rootsi võistkonna liikmetest, kes olid riietatud helesinisesse) II «valgete» olümpiamängude aukülaline, kolme olümpiakulla võitja Thorleif Haug. Distantsi teise poole läbis suurepäraselt Kjellbotn, kes suutis koos Heggega edestada Tauno Lappalainenit, kinnitades seega Norra võitu sedakorda vaid Soome üle. Tauno vend Martti lõpetas distantsi alles üheksandana, olles sunnitud endast ettepoole laskma veel ühe rootslase (Strömi) ja norralase Stuva. Raivio ei lõpetanud sõitu, ta katkestas, kaotades ka juba sakslasele Otto Vallile. Üheteistkümnendana finišeeris patrullsuusataja tšehh I. Nemezky. Viimastena saabusid finiši kolm Jugoslaavia sportlast, kes kaotasid võitjale ligi 2 tundi!

Sellist hiilgavat võitu ei lootnud ka rootslased ise. Kuna Rootsi ei eeldanud erilisi saavutusi 1928. aasta taliolümpial, olid nad saatnud Sankt Moritzisse ainult ühe ajakirjaniku.

1.	Per-Erik Hedlund	Rootsi	4:52.03
2.	Gustav Jonsson	Rootsi	5:05.30
3.	Volger Andersson	Rootsi	5:05.46
4.	Olaf Kjellbotn	Norra	5:14.22
5.	Ole Hegge	Norra	5:17.58
6.	Tauno Lappalainen	Soome	5:18.33

Ilmastik tegi olümpiamängude kavas oma korrektiivid ja seetõttu osutus võimalikuks järgmist võistlusala — 18 km suusatamist — läbi viia alles kolme päeva pärast — 17. veebruaril.

Vastandina 50 km distantsi võistlejate koosseisule kohtusid siin paljud vanad tuttavad. 49 osavõtja hulgas olid Chamonix' hõbemedaliomanik 18 km suusatamises Johan Gröttumsbraaten, neli aastat tagasi kuue parema hulka kuulunud Per-Erik Hedlund, kes nüüd võitis esikoha 50 km distantsil. Siin olid ka kolm päeva tagasi toimunud suusamaratonist osavõtnud O. Hegge, M. Lappalainen, O. Vall.

Võistlusrada kulges ümber Silvaplani järve, ühtides umbes kaheksa kilomeetri ulatuses juba tuntud eelmise võistlusala suusarajaga. Sama kehtis ka distantsi viimase kolmandiku kohta. Kuigi võistlusala kandis ametlikku tähist — 18 km suusatamine, oli maastiku iseärasustest tingituna distants tunduvalt pikem — 19,7 km.

18 kilomeetri distantsil võistlustulle asuvale 49 sportlasele lisandusid veel kahevõistlejad. Mõned võistlejad (nende hulgas ka kuulus Johan Gröttumsbraaten) võistlesid üheaegselt nii kahevõistluse kui ka murdmaasuusatamise medalite pärast. Kokku asus starti 72 võistlejat.

Distantsi esimestest meetritest kuni lõpuni juhtis võistlust ainuüksi Norra suusataja Gröttumsbraaten. Kogu distantsi vältel valgustas hõbemedali läige teed soomlasele Veli Saarinenile, ja alles distantsi lõpul, suutmata säilitada võetud tempot, tuli tal endast ette lasta veel kaks norralast. Saarinen jäi neljandaks, temast möödusid Ole Hegge ja Reidar Ödegaard.

Esimese kümne hulka pääsesid ainult põhjamaade suusatajad — neli norralast, kolm soomlast ja kolm rootslast.

Kahevõistlejate hulgas tuli Gröttumsbraateni järel teiseks tema kaasmaalane Hans Vinjarengen, kelle aeg — 1 tund 41 minutit 44 sekundit — oleks ta «spetsialistide» hulgas toonud esimese kuue hulka, kuid Vinjarengen oli registreeritud ainult kahevõistlejana. Järgnevatele kohta-

Norralasest Johan Gröttumsbraatenist sai II «valgetel» olümpiamängudel Thorleif Haugi järeltulija. 1928. aastal Sankt Moritzis võitis ta kaks kuldmedalit (18 km suusatamises ja kahevõistluses). Neli aastat varem tõi ta Chamonix'st koju ühe hõbe- ja kaks pronksmedalit. Kaheksa aastat pärast olümpiadebüüti lisas ta Lake Placidis neile veel ühe kuldmedali.

dele kahevõistlejate hulgas tulid soomlased Järvinen (võttis osa ka patrullsuusatamisest) ja Nuotio.

18 kilomeetri suusatamisest võtsid osa ka kolm USA sportlast, kes 72 võistleja hulgas tulid «sõbralikult» kolmele viimasele kohale.

1.	Johan Gröttumsbraaten	Norra	1:37.01
2.	Ole Hegge	Norra	1:39.01
3.	Reidar Ödegaard	Norra	1:40.11
4.	Veli Saarinen	Soome	1:40.57
5.	Hagbart Haakonsen	Norra	1:41.29
6.	Per-Erik Hedlund	Rootsi	1:41.51

Järgmisel päeval toimus kahevõistluse otsustav pool — suusahüpped. Pärast esimest võistlusala omasid võimalusi heaks esinemiseks kahevõistluses peale murdmaasuusatamise nelja parema — Gröttumsbraateni, Vinjarengeni,

Järvineni ja Nuotio veel poolakas B. Cheh, norralased O. Kolterud ja J. Snersrud.

Tugev külgtuul tegi võistlustingimused raskeks, seepärast otsustas võistluste liider Gröttumsbraaten mitte riskida ja sai ulatuselt võrdlemisi keskpäraste, kuid stiililt hiilgavate hüpete tagajärjeks 49 ja 56 meetrit. See aga kindlustas talle siiski kuldmedali.

Suurepäraste hüpetega paistis silma Tšehhoslovakkia kahevõistleja Rudolf Purckert. Esimesel katsel hüppas ta 61 meetrit, teisel katsel veel poolteist meetrit kaugemale. 60 meetri piiri ületasid veel norralane Snersrud esimesel katsel (60,5), itaallane Vitale (60,5) ja norralane Vinjarengen (61) teisel katsel.

Kui itaallasele ei omanud hüpped enam erilist tähtsust (ta jäi murdmaasuusatamises 26-ndaks ja üldjärjestuses teine tagajärg hüpetes jättis ta kokkuvõttes ainult 20. kohale), siis norralastele tähendasid hüpped palju. Oleks Snersrud ka teisel hüppel maandunud sama kaugel, siis võib-olla oleksid nii Gröttumsbraaten kui ka Vinjarengen pidanud ühe koha võrra taganema ja loovutama ka kuldmedali oma kaasmaalasele. Snersrud aga hüppas teisel katsel tunduvalt vähem — 52 meetrit — ning jäi kolmandaks mäehüpetes ja ka kahevõistluse kokkuvõttes.

Rootslane S. Eriksson, kes esimese ala järgi oli kümnendal kohal, tuli hüpetes viiendaks ja tõusis kahevõistluse kokkuvõttes kuuendaks soomlaste Nuotio ja Järvineni järel, keda tal liiga suure vahe tõttu ei õnnestunud enam püüda.

Rudolf Purckerti suurepärased hüpped tõstsid mehe 21. kohalt kaheteistkümnendaks.

35 kahevõistlejast lõpetas võistluse 28.

		18 km suusatamine	Mäehüpped I katse	Mäehüpped II katse	Punktid
1. Johan Gröttumsbraaten	Norra	1:37.01	49,5	56	17,833
2. Hans Vinjarengen	Norra	1:41.44	59,5	61	15,302
3. John Snersrud	Norra	1:50.51	60,5	52	15,021
4. Paavo Nuotio	Soome	1:48.46	52,5	52,5	14,927
5. Esko Järvinen	Soome	1:46.23	46	48	14,810
6. Sven Eriksson	Rootsi	1:52.20	51,5	57,5	14,593

Samal päeval asusid võistlustulle ka spetsialistid-mäehüppajad; tuul oli tugevnenud ja hüpata seetõttu veel raskem. Kahevõistluse teise poole võitja Purckert hüppas

Norra trampliinigigandid Kleppen Andersen, S. Ruud ja Tullin-Thams Sankt Moritzi hüppemäel

enne küll 61 ja 62,5 meetrit, kuid seekord ei küündinud ta enam 60 meetrini. Sellest hoolimata võitis Purckert Tšehhoslovakkiale pronksmedali, ainsa medali, mille skandinaavlased lasksid käest suusavõistlustel.

Täiesti mõistetav, millise huviga ootasid pealtvaatajad kahe peamise kuldmedalipretendendi norralaste Jakob Tullin-Thamsi ja Sigmund Ruudi hüppeid. Kuid «lendavate norralaste» esimesed hüpped ei pakkunud ootamatusi. Tullin-Thams hüppas 56,5 meetrit ja Ruud meetri vähem.

Teise hüppesse pani Tullin-Thams kogu oma meisterlikkuse ja võimed, püüdes purustada trampliini rekordit. 1924. aasta olümpiavõitja hüpe oli stiililt hiilgav ja pikkuselt rekordiline — 73 meetrit, kuid reetlik tuul jättis Tullin-Thamsi ilma väärilisest kohast. Maandumisel noralane kukkus ja sai tõsiselt vigastada. Ruud otsustas mitte riskida, ja tema teine hüpe — 62,5 meetrit — võimaldas tal siiski edestada ohtlikku konkurenti Purckertit.

Nüüd otsustas kõik Alf Anderseni teine katse. Teda ei peetud enne võistlusi üldse võimeliseks konkureerima medalite pärast, kuid mees ise oli otsustanud teisiti. Anderseni teine hüpe — 64 meetrit — kindlustas talle esikoha.

Jacob Tullin-Thams jäi 28. kohale. Kukkumine ei tabanud mitte ainult teda, mitmed 60-meetrised hüpped sel päeval lõppesid kukkumisega. Üheksateistkümnest 60-meetrisest hüppest ebaõnnestusid seetõttu kuus.

Traditsioonide kohaselt võitsid esikoha suusahüpetes norralased, viimaseks aga jäi sel alal täiesti kogemusteta Jaapani sportlane.

		I katse	II katse	Punktid
1. Alf Andersen	Norra	60,0	64,0	19,208
2. Sigmund Ruud	Norra	55,5	62,5	18,542
3. Rudolf Purckert	Tšehhoslovakkia	57,0	59,5	17,937
4. Aksel Nilsson	Rootsi	53,5	60,0	16,937
5. Sven Lundgren	Rootsi	48,0	59,0	16,708
6. Rolf Monsen	USA	53,0	59,5	16,687

Norralastel ei õnnestunud küll korrata I «valgete» olümpiamängude saavutust, kus nad võitsid kõik medalid suusatamises peale ühe, kuid ka seekordsed tulemused olid küllaldased, et tõestada norralaste tugevust ja üleolekut olümpiamängudel.

Sankt Moritzi suusavõistlused näitasid, et II taliolümpiamängude parima suusataja Gröttumsbraateni näol on Norral vääriline vahetus Thorleif Haugile.

JÄLLE KANADA

★ Esimene viik ★ Tundmatu suurus ★ Litter ei allu mängijatele ★ 38 väravat vastastele ja endale mitte ühtegi ★ Ka kanadalasi võib võita

Olümpiamängude kolmas ja II taliolümpiamängude jäähokiturniir avati 11. veebruaril Šveitsi—Austria mänguga.

Peale «alaliste olijate», kelle hulgast puudus vaid USA, oli turniirile saabunud ka uustulnukaid — Poola, Ungari, Saksamaa ja Austria jäähokimängijad. Poola ja Ungari võimalusi ei peetud eriti suureks, seevastu sakslased, eriti aga aasta enne olümpiamänge Euroopa meistriks tulnud šveitslased, tulid võitlema kõrgete kohtade pärast.

Samuti nagu eelmisel olümpiamängude jäähokiturniiril, olid ka nüüd osavõtjad jaotatud kolme alagruppi finalistide selgitamiseks. Seekord oli eelmiste mängude võitja — Kanada — vabastatud alagrupimängudest.

Erinevalt eelmistest olümpiaturniiridest, kus alagruppides tugevamad sõna tõsises mõttes hävitasid nõrgemaid, puhkesid Sankt Moritzis juba alguses teravad ja pingelised hokilahingud. Nii fikseeriti turniiri esimeses mängus olümpiamängude ajaloo esimene viik jäähokivõistlustel.

Väljakuperemehed šveitslased kaotasid esimese poolaja Austriale küll 2:4, kuid igal järgmisel kolmandikajal viskasid ühe värava.

Järgmisel päeval aga oleksid šveitslastega peetud mängu ebaõnnestumisest löödud austerlased peaaegu kaotanud ühele favoriitidest — Saksamaale. Muidugi ei uskunud keegi, et sakslased võiksid võrdselt mängida Kanadaga, kuid siiski oli Saksa meeskonnal samuti nagu Austrialgi täielik õigus arvestada endale kohta medalivõitjate kolmikus. Kuigi sakslastel oli rohkesti väravahõngulisi võimalusi, ei osanud nende edurivi leida vahendit Austria meeskonna värava «lahtimuukimiseks». Seega jäi teist korda olümpiamängude jäähokiturniiril mäng viiki, ja seejuures enneolematu tagajärjega 0:0. Pärast seda muutusid austerlaste väljavaated finaalgruppi pääsemiseks peaaegu võrdseks nulliga.

Kuid rõõmustamiseks oli veel vara. Otsustavas Saksamaa—Šveitsi mängus lendas litter sakslaste väravasse juba esimestel minutitel. Šveitslaste poolehoidjad Sankt Moritzi väikesel staadionil tervitasid oma meeskonna edu aplausitormiga.

Suurte pingutustega läks sakslastel korda tuua mängu siiski murrangut, litter oli üha sagedamaks külaliseks šveitslaste väljakupoolel ja üha valjemini kõlasid sakslaste poolehoidjate hüüded. Kõige suurematekś sakslaste poolehoidjateks osutusid ... nende eilsed vastased — austerlased. Kui sakslastel õnnestuks visata vastuvärav, siis tõuseksid Austria hokimeeste šansid uuesti — kõigil meeskondadel oleks võrdselt punkte ja mängud selles alagrupis toimuksid uuesti. Mänguseis aga jäi muutumatuks ning finaali pääsesid 1926. aastal Euroopa meistriks tulnud šveitslased, jättes seljataha Austria ja Saksamaa. Nende kahe mängu jooksul paistis eriti silma tulevikus üks Šveitsi populaarsemaid sportlasi — noor Richard Torriani. Oma kauaaegse karjääri kestel teenis «Bibi» Torriani edaspidi Euroopa ühe parema hokimängija kuulsuse.

Ka teises alagrupis mängisid peaaegu võrdvõimelised vastased. Edukalt võistlesid rootslased, kes kujutasid endast turniiril «tundmatut suurust», kuna nad kolmedel viimastel kontinendi meistrivõistlustel ei mänginud. Rootslased võitsid oma peamisi konkurente tšehhe kolmeväravalise ülekaaluga ja mängisid poolakate vastu välja kerge

1928. aasta II taliolümpiamängude jäähokiturniir avati Šveitsi—Austria mänguga.

viigi. Sellest oli küllalt, et muutuda kättesaamatuks tšehhidele, kes eelmisel päeval olid võitnud poolakaid.

Kolmandasse alagruppi oli loos viinud neli meeskonda. Parimad väljavaated olid belglastel — viimaste Euroopa meistrivõistluste teise koha omanikel. Ilma võitluseta ei kavatsenud finaalist välja jääda ka Inglismaa ja Prantsusmaa hokimeeskond — nende ridades võistles kaasa mitmeid kanadalastest üliõpilasi, kelle sportlikke võimeid nende kodumaal ei oleks peetud hiilgavaiks. Nende kodumaal küll... kuid mitte Euroopas, kus neid hokimängijatena hinnati küllaltki kõrgelt. Alagrupi neljas — Ungari — oli üleüldse turniiri nõrgim.

Ungarlased kaotasid tõepoolest kõik alagrupimängud, kuid hokispetsialistide üllatuseks küllaltki rahuldavate tulemustega — 0:1, 0:2 ja 2:3. Tõe jaluleseadmiseks peab siiski lisama, et ungarlaste liitlaseks osutus ilmataat — oli niivõrd soe, et jää muutus täiesti pudruks ja tehnikast nende mängude jooksul ei olnud mõtet juttugi teha. Eriti oli seda tunda ungarlaste mängus inglastega. Vaatamata inglaste suurele üleolekule mänguklassis, ei suutnud nad midagi peale hakata ungarlastega ega ka... litriga, mis kangekaelselt keeldus mängijatele alistumast. Esimene ja ainuke värav, visatuna inglaste poolt mängu esimestel minutitel, tõi neile kaks punkti.

Kolm peamist konkurenti aga oskasid igaüks välja mängida kaks võitu. Parem väravate suhe oli inglastel, see tagas neile ka edasipääsu finaalgruppi.

Otsustavates mängudes oli Kanada hokimeeste paremus jällegi «käegakatsutav». Oma vastased tegid nad «peh-

Eelmängud

Alagrupp A

Meeskonnad	1	2	3	Punktid	Väravate suhe
Šveits	×	4:4	1:0	3	5:4
Austria	4:4	×	0:0	2	4:4
Saksamaa	0:1	0:0	×	1	0:1

Alagrupp B

Meeskonnad	1	2	3	Punktid	Väravate suhe
Rootsi	×	3:0	2:2	3	5:2
Tšehhoslovakkia	0:3	×	3:2	2	3:5
Poola	2:2	2:3	×	1	4:5

Alagrupp C

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Inglismaa	×	2:3	7:3	1:0	4	10:6
Prantsusmaa	3:2	×	1:3	2:0	4	6:5
Belgia	3:7	3:1	×	3:2	4	9:10
Ungari	0:1	0:2	2:3	×	0	2:6

Finaalmängud

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Kanada	×	11:0	13:0	14:0	6	38:0
Rootsi	0:11	×	4:0	3:1	4	7:12
Šveits	0:13	0:4	×	4:0	2	4:17
Inglismaa	0:14	1:3	0:4	×	0	1:21

meks» vana traditsiooni kohaselt kahenumbrilise «kuiva» tagajärjega. Rootslased «korjasid kokku» 11 väravat, šveitslased 13 ja inglased 14. Kolmandat korda järjest tulid Kanada hokimängijad olümpiavõitjaks.

Niisiis oli kuldmedalite saatus juba varakult kindel, seda suurem võistlus käis aga teiste kohtade ümber.

Kaasmaalaste suureks rõõmuks võitsid šveitslased esimeses voorus «Oxfordi kanadalasi» (nagu nimetati Inglismaa hokimeeskonda) 4:0. Teises voorus said ka rootslased inglaste käest kaks punkti. Viimasel päeval kohtusid «medalijagajad» omavahel. Šveitslased elasid veel üle eelmise päeva «kuraditosinat» mängus kanadalastega, mängisid nõrgalt ja kaotasid.

Nii õnnestus Rootsi hokimängijail viimaks tulla medalile, veel enam, koju pöördusid nad hõbemedalite omanikena.

1. Kanada (G. Sullivan, R. Taylor, F. Porter, L. Hudson, Trottier, N. Müller, H. Plaxton, F. Sullivan, F. Fisher, R. Plaxton, Delahay).
2. Rootsi (N. Johansson, C. Abrahamsson, H. Johansson, V. Petersen, G. Johansson, B. Holmqvist, S. Öberg, E. Karlberg, B. Linde).
3. Šveits (Fasel, Geromini, G. Andreossi, Breiter, Dufour, Morozani, F. Kraaz, Meng, R. Torriani, M. Andreossi, A. Martignoni, Meng, Ruedi).
4. Inglismaa (W. Brown, E. Carruthers, C. Carruthers, Fousett, Greenwood, Milland, G. Rodgers, B. Sexton, Spiklin, Tates, K. Wilde, K. Cuthbert).

Pärast olümpiamängude võitmist sellise harvanähtava väravate suhtega (38:0), asusid Kanada jäähokimängijad turneele mööda Euroopat, et veel kord demonstreerida Ka-

nada hoki võimsust. Ja jälle, samuti nagu Sankt Moritzis, avaldus nende üleolek «kuivas» tagajärjes. Ainult kohtumisel Berliini Uisuspordi Klubi meeskonnaga tuli ookeanitaguse jäähokimeeskonna väravavahil esmakordselt korjata litter ka oma väravavõrgust (mängu tagajärjeks jäi 12:2). Turnee üldtagajärjeks kujunes 81:4.

Kuid ka olümpiavõitjail tuli tunda kaotusekibedust, tõsi küll, mitte Euroopas, vaid kodukontinendil. Ameerika jäähokimeeskond ei sõitnud Sankt Moritzisse olümpiamängudele finantsiliste raskuste tõttu. Nüüd tegid ameeriklased ettepaneku olümpiamängude kuldmedalimeestele jõuprooviks ühe USA parima hokiklubiga — Bostoni ülikooli meeskonnaga.

Selliseid kohtumisi oli peetud ka varem ja alati olid need lõppenud kanadalaste võiduga. Seekord juhtus aga teisiti. Kuulsusesärast uinutatud ja ka tublisti väsinud kanadalastel ei õnnestunud oma lõunanaabreid üle mängida ja nad kaotasid ise «kuivalt», kuigi minimaalse 1:0 tagajärjega.

See oli jäähoki ajaloos esimene kanadalaste kaotus väljaspool oma kodumaad.

PURUNENUD ENNUSTUSED

★ Ainuke koht maailmas ★ Ameerika bobisõitjate võit

Sankt Moritz on sama koht, kuhu igal talvel üle Euroopa kogunevad «hullumeelsete» spordi harrastajad — nii nimetavad paljud võistlusi bobisõidus. Siin võib kohata mitte ainult raskeid bobikelke, mis mahutavad kahest, neljast või viiest inimesest koosneva ekipaaži. Ühel rajal sööstab mäest alla kerge saanike, millel lebab kõhuli ainult üks inimene. Sportlase pea on kaitstud kiivriga, jalas aga spetsiaalsed saapad teravikega saapaninas. Nende abil on võimalik eriti ohtlikes kohtades sõiduhoogu pidurdada. Taolised riistapuud arendavad mäest laskumisel päris aukartustäratavat kiirust — 80 kilomeetrit tunnis. Need saanikesed kannavad nimetust skeleton.

Skeletonitrassil ei ole selliseid kaelamurdvaid kurve nagu bobitrassidel ja laskumine toimub peaaegu mööda sirget. Kui võrrelda bobi- ja skeletonisõitu mäesuusatamisega, siis võiks bobisõitu nimetada slaalomiks, skeletoni aga kiirlaskumiseks. Muide, oleks pöörane proovida ske-

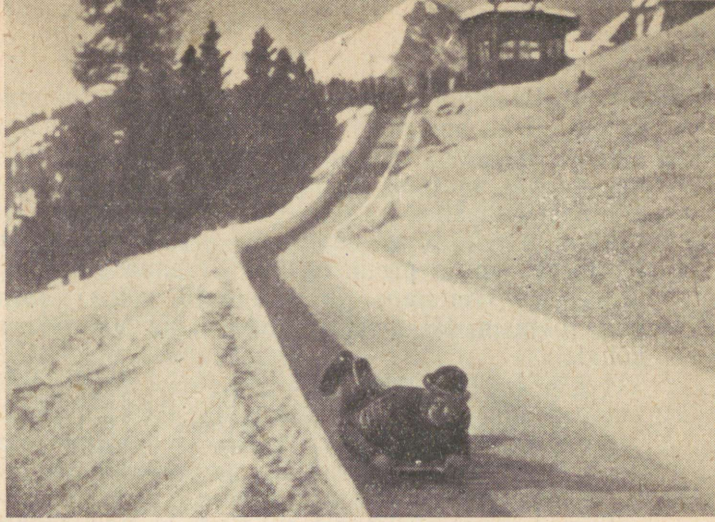

1928. aasta talimängude demonstratsioonvõistlused skeletonisõidus toimusid «Cresta-run» skeletonirajal.

letonsaanil laskuda mööda bobirada — juhtimisseadmeta saanike paiskuks rennist välja juba esimesel kurvil.

Skeleton ilmus mägiradadele just Sankt Moritzis 1887. aasta sügisel. Kohalik sepp ja mehaanik Mathy, hiljem väga tuntud bobikelkude meister, ehitas inglase Bulpetti jooniste järgi maailma esimese metallkelgu — skeletoni — mille konstruktsioon on seniajani jäänud peaaegu muutumatuks. Ja ka siin, Sankt Moritzis, asub maailma ainuke suurem skeletonirada — Cresta-run — 1231 meetrit pikk, kõrguste vahega 157 meetrit.

Rahvusvaheliste määruste järgi ei tohi skeletonsaani dimensioonid ületada järgmisi suurusi: kaal — 50 kg, pikkus 170 sm, laius — 35 sm.

Olümpiavõistlused skeletonisõidus algasid üks päev enne mängude lõpetamist — 17. veebruaril. Selleks ajaks oli kümnest registreeritud osavõtjast rivisse jäänud kaheksa — kaks sportlast olid treeningutel saanud tõsiselt vigastada.

Juba eelvõistlustel selgus, et aastast aastasse Sankt Moritzi skeletonirajal võistelnud šveitslastele ja inglastele olid tekkinud ootamatud ja väga tugevad konkurendid kahe ameeriklase — vendade Heatonite näol.

Eurooplaste kartused konkurentide suhtes leidsid võistluspäeval tõepoolest kinnitust. Kõigil kolmel katsel osutusid paremaks Ameerika sportlased. Esimesel katsel märgiti

Jeremia Heatoni rekordajaks 1 minut 0,2 sekundit. Sama ajaga jäi ta parimaks ka teisel katsel. Kolmanda katse, ajaga 1 minut 1 sekund, võitis tema vend John. Euroopa parimad ei suutnud ühelgi katsel tõusta kõrgemale kolmandast kohast.

Maailmarekordi omanik (58,7 sekundit), inglane krahv Northesk, võitis pronksmedali Jeremia ja John Heatoni järel, aga šveitslane Berner, kelle võitu kaasmaalased väga ootasid, jäi nende üldiseks kurvastuseks viiendale kohale.

1.	Jeremia Heaton	USA	3.01,8 (181,8 p.)
2.	John Heaton	USA	3.02,8 (182,8 p.)
3.	Krahv Northesk	Inglismaa	3.05,1 (185,1 p.)
4.	A. Lanfrangi	Itaalia	3.08,7
5.	A. Berner	Šveits	3.08,8
6.	L. Unterlehner	Austria	3.13,5

Samuti nagu skeletonis, nii peeti ka bobisõidus tulevasteks kuldmedaliomanikeks šveitslasi, mõned kaldusid aga inglaste poole, kes aasta enne olümpiamänge tulid maailmameistriks. Ja ka seekord «prohvetid» eksisid.

Võistlustele oli saabunud hulga rohkem osavõitjaid kui oli Chamonix's. Kui tookord oli võistlustest osa võtnud ainult üheksa meeskonda, siis nüüd kogunes neid peaaegu kolm korda rohkem. 14 Euroopa, Põhja- ja Lõuna-Ameerika riigist oli saabunud II «valgetele» olümpiamängudele 23 ekipaaži. Esmakordselt olid esindatud bobisõidus USA, Argentiina, Mehhiko ja rea Euroopa riikide sportlased.

Seekord võisteldi kaheistmelistel bobikelkudel (Chamonix's — neljalistel), ka võistlusrada oli keerulisem kui neli aastat tagasi, kuid kvaliteedilt võrreldamatult parem. Sankt Moritzi bobiraja pikkus oli 1519,4 meetrit, jäärenni sügavus 43 sm.

Medalite saatus tuli seekord otsustamisele mitte nelja (nagu Chamonix's), vaid kahe katse kogusummas. Esimene võistlussõit toimus kohe järgmisel päeval pärast võistlusi skeletonis, teine sõit aga 19. veebruaril, üks päev pärast mängude ametlikku lõpetamist.

Bobi bobi järel sööstab väikeste vahedega stardiplatsilt rajale. Ekipaaži liikmed lükkavad bobile hoo sisse, hüppavad juba sõidu peal kelku ja tuhisevad kahe minuti jooksul tuulekiirusel finiši poole. 1 minut 45 sekundit, 1 minut 43,7 sekundit, veel kaks sekundit kiiremini... üksteise järel tuiskavad bobid üle finišijoone, ja iga uus ekipaaž, olenevalt tulemusest, võetakse pealtvaatajate

poolt vastu heakskiitva aplausi või rahulolematu vilekontserdiga.

Oli selge, et erilise huviga ootasid kohalikud spordisõbrad šveitslaste bobide ilmumist, kuulus ju neile antud raja rekord. Kuid seekord ei andnud šveitslased oma kaasmaalastele põhjust rõõmustamiseks. Šveitslaste esimene ekipaaž (roolis Stoffel) oli ajaga 1 minut 43,1 sekundit alles kümnes, teine ekipaaž (roolis Moiyens) finišeeris ajaga 1 minut 41,7 sekundit ja jagas esimese sõiduvooru järel viiendat-seitsmendat kohta.

Esimese võistlusvooru parima aja sõitis välja «USA II» ekipaaž (1 minut 38,9 sekundit), kuid ka see jäi kaugele võistlusraja rekordist — 1 minut 33,4 sekundit. Auhinnalistele kohtadele pretendeerisid ka «Belgia I» ja «Argentiina I» ekipaaž.

Teine võistlusvoor tõi paremusjärjestusse lõpliku selguse ning ei jätnud prognoosidest kivi kivi peale. Vaatamata teisel katsel saavutatud mitte eriti heale ajale (1 minut 41,6 sekundit), säilitas «USA II» bobi esikoha. Hästi sõitis teisel võistluspäeval «USA I» ekipaaž, kuhu kuulusid ka skeletonivõistluste «kuld» ja «hõbe» — vennad Jeremia ja John Heatonid. Esimese võistluspäeva järel jagasid nad «Argentiina II» ekipaažiga tagasihoidlikku kaheksandat-üheksandat kohta. Püstitanud aga teises võistlusvoorus võistluste rekordi (1 minut 38,7 sekundit), kindlustas «USA I» ekipaaž endale hõbemedalid.

Šveitslastele lõppesid võistlused bobisõidus täieliku fiaskoga. Oma kodurajal saavutasid nad vastavalt 12. ja 23. (viimase!) koha. Olles pärast esimest võistlusvooru liidrite hulgas (4. ja 5.—7. koht), sõitsid mõlemad Inglise ekipaažid teises võistlusvoorus täiesti ebaõnnestunult ning jäid kaheksandaks-üheksandaks ühesuguse (3 minutit 26,3 sekundit) koguajaga.

1. USA II (W. Fiske — roolimees, C. Gray, N. Taket, C. Mason, R. Parke) 3.20,5
2. USA I (Jeremia Heaton — roolimees, Granger, Hine, J. O'Brien, John Heaton) 3.21,0
3. Saksamaa II (H. Kilian — roolimees, Krempel, Hess, Huber, Nägele) 3.21,9
4. Argentiina I (A. Gramaio — roolimees, Gonzales, de Maria, R. Iglesias, Nasch) 3.22,6
5. Argentiina II (Hope — roolimees, del Carril, Hilbey, H. Iglesias, H. Gramaio) 3.22,9
6. Belgia I (Lambert — roolimees, Curbot, Thom, Heuben, Hanshof) 3.24,5

PAREMUS ON SÄILITATUD

Neli aastat tagasi Chamonix's olid norralased peajagu kõrgemal teistest osavõtjatest ja said mitteametliku punktide arvestuse põhjal peaaegu samapalju punkte kui neljale järgmisele kohale platseerunud riigid — Soome, USA, Inglismaa ja Austria. Ka seekord oli norralaste üleolek tunduv. Vaatamata punktide vahe väikesele vähenemisele esimese ja teise koha vahel, oli see siiski enam kui küllaldane.

Teisele kohale tõusis USA meeskond, kes esines Sankt Moritzis märksa edukamalt kui Chamonix's, olles sundinud taganema soomlasi. Enam kui pooled punktid sai Ameerika delegatsioon bobi- ja skeletonirajalt. Ka rootslased, kes 1924. aastal jäid tagasihoidlikule kuuendale kohale, suutsid edestada soomlasi tänu headele tagajärgedele suusamaratonis ja tõusid seega tabelis kolmandaks. Formaalselt suutsid oma viienda koha säilitada Austria sportlased (sama koht oli neil ka Chamonix's), kuid sisuliselt olid nende tagajärjed nüüd paremad (Chamonix's 19 punkti, Sankt Moritzis 23 punkti).

Ka medalite üldarvust võitsid lõviosa Skandinaavia riikide sportlased, aga ka siin jäi eelmistel olümpiamängudel kujunenud pilt endiseks. Norra, Rootsi ja Soome sportlased said kokku 23 medalit, teiste Euroopa ja Ameerika riikide võistlejad ainult 16 medalit.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld-medalid	Hõbe-medalid	Pronks-medalid	Kokku
Norra	5	5	5	15
USA	2	3	1	6
Rootsi	2	2	1	5
Austria	—	3	1	4
Soome	2	1	—	3
Kanada	1	—	—	1
Prantsusmaa	1	—	—	1
Tšehhoslovakkia	—	—	1	1
Belgia	—	—	1	1
Saksamaa	—	—	1	1
Inglismaa	—	—	1	1

Mitteametlik paremusjärjestus

Riigid	Suusatamine				Kiirusutamine				Iluusutamine			Bobisõit		Jäähoki	Kokku punkte
	18 km	50 km	Kahevõistlus	Suusahüpped	500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Mehed	Naised	Paarissõit	Bobisõit	Skeleton		
1. Norra	18	5	16	12	10	12	13		0	7	—	—	—	—	93
2. USA	0	—	0	1	3	3	4		0	7	3	12	12	—	45
3. Rootsi	1	16	1	5	0	0	0		7	—	—	—	—	5	35
4. Soome	3	1	5	0	9	7	5		1	—	2	—	—	—	33
5. Austria	0	—	0	—	0	0	0		8	5	9	0	1	0	23
6. Kanada	0	—	0	0	0	0	0		0	3	0	—	—	7	10
7.—8. Inglismaa	—	—	—	—	0	0	0		0	0	0	0	4	3	7
7.—8. Prantsusmaa	0	0	0	0	0	0	0		0	0	7	0	0	0	7
9.—11. Belgia	—	—	—	—	—	—	—		4	—	1	1	—	0	6
9.—11. Tšehhoslovakkia	0	0	0	4	—	—	—		2	—	0	—	—	0	6
9.—11. Šveits	0	0	0	0	—	—	—		—	0	0	0	2	4	6
12. Argentiina	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	5	—	—	5
13. Saksamaa	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	4	—	0	4
14. Itaalia	0	0	0	0	—	—	—		—	—	—	0	3	—	3

Eesti, Holland, Jaapan, Jugoslaavia, Leedu, Luksemburg, Läti, Mehhiko, Poola, Rumeenia ja Ungari punkte ei saanud

Ookeani taga

Lake Placid
4.—13. veebruarini 1932. a.

1932. a. esimese kuu viimastel päevadel võis USA ja Kanada piiril asuvate Adirondacki mägedes märgata siin selle aastaaja kohta ebaharilikku elevust. Paljudest maailma maadest oli sellesse väikesesse mägijaama Lake Placidisse (tõlkes — vaikne järv) kokku voolanud sportlasi, ajakirjanikke, spordihuvilisi ja lihtsalt rikkaid turiste. Ühtesid oli siia toonud võitmatu soov olümpiavõistlustest osavõtuks, teisi aga soov näha maailma talisportlaste suurimaid võistlusi. Lake Placid oli valitud III taliolümpiamängude läbiviimise kohaks.

Järjekordsete «valgete» olümpiamängude ettevalmistustööd algasid juba varakult. Kümned Ameerika olümpiakomitee volinikud sõitsid mööda kriisilainest vapustatud Euroopat erilise ülesandega — värvata võimalikult rohkem Euroopa uisu- ja suusaspordi «tähti» olümpiavõistlustest osavõtuks. Euroopa riigid aga kõhklesid — paljuliikmeliste spordidelegatsioonide saatmine ookeani taha maksis palju. Üksteise järel võttis Ühendriikide telegraaf vastu teateid — Inglismaa ütleb ära, Prantsusmaa ei saa, Soome ei taha, Rootsil ei ole võimalusi...

Lõpuks kandis ookeanitaguste «värbajate» missioon siiski teatud vilja — õnnestus hankida 14 Euroopa ja ühe Aasia (Jaapani) riigi nõusolek, samuti ka suurema osa eurooplastest talispordituusade nõusolek mängudest osavõtuks. Koos USA ja Kanadaga, kellele need olümpiamängud olid sisuliselt «kodusteks», oli loota seekordsetele taliolümpiamängudele 17 riigi sportlasi. Kohalesaabunute

arv oli vaevalt üle 300 (neist 85 ameeriklast). Seda aga oli pisut rohkem kui I talimängudel Chamonix's ja tunduvalt vähem kui II mängudel 1928. aastal Sankt Moritzis.

Esimesed raskused olid niisiis ületatud. Nüüd seisis olümpiamängude organiseerijate ees teine, mitte vähem tõsine probleem — kuidas õigustada olümpiamängude ettevalmistamise ja läbiviimisega seotud kulusid. Mängudele oli juba kulutatud 600 000 dollarit, see summa aga tõotas lähemate päevade jooksul tõusta kahekordseks ja nõudis enda osalistki õigustamist. Seepärast lasti täie hooga käiku reklaam. Ajalehed, ajakirjad ja raadio hüüdsid üksmeelselt: «Leedid ja džentelmenid! Tõtake unustama ajutiselt maailmakriisi. Sõitke Lake Placidi olümpiamängudele! Ideaalne maakoht, mäestikuõhk. Kõik mugavused spetsiaalselt ehitatud hotellis. Siin kehtib prosperity *! Daamide ja härrade jaoks on olemas kõikvõimalikke meelelahutusi. Võistlused tõelistel koerterakenditel. Kestustantsude võistlused. Olümpiavõistlustel stardivad maailma parimad talisportlased. Baarides on saadaval alkohoolsed joogid. (See oli peaaegu peamiseks tõmbejõuks «kuiva seadusega» ärapiinatud ameeriklastele.) Lõpuks avaneb Teil võimalus näha tuntud tšempioni — Badgeri — röövimist tõeliste mägibandiitide poolt, bandiidid nõuavad väljaostmist kümne tuhande dollari eest. Leedid ja džentelmenid, rutake!»

65 eelneva aasta jooksul olid Lake Placidis olnud suurepärased talved, kuid 1932. aasta talv oli nagu kiuste erakordselt lumevaene. Lisaks sellele muutsid sagedased sulad niigi napid lumevarud veelgi kasinamaks ning lund tuli suusaradadele vedada kõrgelt mägedest.

Mängude algus lähenes, aga ilmastikutingimused ei ennustanud midagi head. Elavhõbedasammas kraadiklaasis püsis endiselt üle nulli, mõnikord sadas päevade viisi vihma. Kiiruisutamisrada hakkas avaldama laialivalgumise tundemärke, lumi suusaradadel aga kahanes katastroofiliselt. Tõsi küll, iluuisutamise ja jäähoki võistlusteks oli rajatud kinnine «Jääpalee» 3000 pealtvaataja jaoks.

Uisutajate ja suusatajate meeleolu oli kaunis skeptiline, sest neil olid veel meeles 1928. aasta talimängud Sankt Moritzis, kus ettenähtud võistlusalad jäid pidamata ilmataadi vempude tõttu.

* Prosperity — õitseng, hüvang, heaolu (ingl. k.)

Eurooplastest kiiruisutajaid ei hirmutanud ainult ilm, esimest korda spordi ajaloos oli otsustatud suurtel rahvusvahelistel võistlustel kiiruisutamine läbi viia eurooplastele absoluutselt harjumatutes tingimustes — ühisstardist.

4. veebruaril 1932. aastal avati pidulikult III taliolümpiamängud. President F. D. Roosevelt pidas sel puhul spetsiaalse raadiokõne. Tuntud polaarlendur Bird võttis vastu olümpiamängudest osavõtvatelt 17 riigi sportlastelt olümpiavande.

III talimängude kava oli peaaegu sämasugune kui neli aastat tagasi Sankt Moritziski, kõik suusa- ja uisuspordialad olid endiselt kavas, samuti oli kavas ka jäähokiturniir. Ainult bobivõistlustel oli tehtud muudatus — seekord võisteldi kahel alal — neljalistel ja kahelistel bobidel. Skeletonivõistlusi ei toimunud.

ÜHISSTARDIST

★ Ameeriklaste «uuendus» ★ Nagu kala vees ★ «Liigutuste vabaduse» taktika ★ Skandaal Lake Placidis ★ Neljas kuldmedal ★ «Seekord olime viimased, kuid me saame esimesteks»

III «valged» olümpiamängud algasid kiiruisutamisvõistlustega 500 m distantsil.

Kiiruisutamine oli seekord allutatud ameeriklastest spordipubliku kõmujanule ja vastas täielikult ameerikalikule spordivaimule.

Nagu teada, on kiiruisutamisvõistluste algpäevist juurdunud kogu maailmas reegel: «Kiiruisutaja võistleb mitte vahetult vastasega, vaid ajaga — stopperiga.» Kiiruisutajad loositakse võistlustel distantsi läbimiseks paaridesse ja nad läbivad võistlusmaa eri rajal. Mõnikord, kui paariliste võimed on võrdsed, muutub nendevaheline võistlus vahetuks. Kõige sagedam aga on see, et sportlane ise jaotab oma jõuvarud distantsil nii, et läbida võistlusmaa parima ajaga. Ameeriklased panid ette teistsuguse võistluste läbiviimise korra. Kergejõustikuvõistluste jooksualade eeskujul tulid eelvõistlused pidamisele grupisõitudena, igaühes hulk sportlasi. Parimad pääsesid finaali, mis jällegi pidi läbi viidama grupisõiduna.

«Ühisstartidega sõidud», nagu nimetasid seda ameeriklased, olid kindlasti rohkem meele järgi teravate vaate-

mängudega harjunud ameerika vaatajaskonnale. Kiiruisutamise peent tehnikat mittemõistvale vaatajale taheti pakkuda teravat, kaasakiskuvat võistlust korraga mitme võistleja vahel.

Norralased väljendasid kohe oma rahulolematust «ühisstartidega sõitude» suhtes, põhjendades seda massilisel võistlejate startimisel tekkida võivate igasuguste võimalike tõukamiste, sihilike ja ettekavatsematute blokeerimistega.

«Ühisstardiga sõidus» said sellega harjunud kaunis krobelise tehnikaga, kuid füüsiliselt tugevad ameeriklased teatud eelised skandinaavlaste ees, kelle peamiseks trumbiks oli tehnika.

«Sport on võitlus,» ütlesid ameeriklased, «ja kus siis veel, kui mitte vahetus heitluses ei peaks selguma tugevaim?»

«See on õige,» väitsid norralased, «aga kes garanteerib meile vajaliku sportliku aususe?»

Kõik Skandinaaviamaade kiiruisutajad taunisid «uut» süsteemi ja kuulus Clas Thunberg isegi keeldus võistlemast, kui need peaks peetama ameerikaliku süsteemi järgi. Vaidlused jätkusid veel Lake Placidis ja alles mõni päev enne mängude avamist lahendas orgkomitee need uisuradade peremeeste kasuks. Niisiis kommertsvaim võitis sportlikud printsiibid.

Ilmastik näitas vahetult enne avapäeva lahkemat nägu, ja halvenes uuesti lootusetult — kümme tundi järjest sadas vihma ning termomeeter hotelli juures näitas viis kraadi sooja. Uisuraja jää muutus pudruks, see aga oli ideaalse jääga harjunud skandinaavlastele hoopis ebameeldiv. Seevastu ameeriklased tundsid end, ühe ajakirjaniku tabava väljenduse järgi, nagu kalad vees.

500 m distantsil asus starti 16 kiiruisutajat. Peale ameeriklaste, kanadalaste ja norralaste võistlesid siin ka jaapanlased. Osavõtjad olid jaotatud eelvõistlusteks kolme gruppi ning igaühest pääses kaks paremat finaali.

Peale ühisstartide ootas Euroopa kiiruisutajaid veel teinegi üllatus — ajamõõtjateks olid võistlustel... reporterid, kusjuures fikseeriti ainult üks — võitja aeg. Kõik ülejäänud kohad määrati «visuaalselt», silma järgi nendesamade reporterite poolt, kes esinesid niisiis kohtunikena. Kaunis mõistetav, et ka see «uuendus» ei leidnud Skandi-

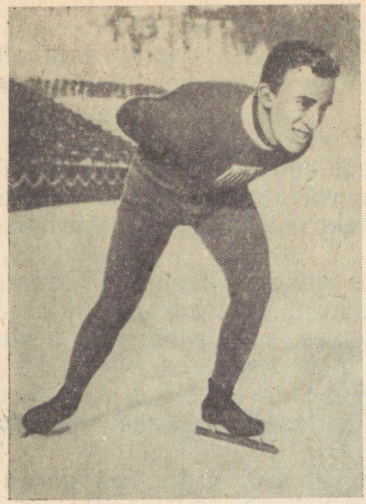

Irving Jaffee — 1932. aasta olümpiavõitja kiiruisutamises 5000 ja 10 000 meetri distantsil.

naavia kiiruisutajate heakskiitu, kuid midagi polnud enam parata, seisti sündinud fakti ees!

Esimeses eelsõidus, nagu arvata võis, olid esimesed kanadalane Frank Stack (44,3 sekundit) ja Ameerika uisuspordi tõusev täht John Shea. Norralane Lindebö oli pärast jaapanlast Ishiharat alles neljas. See Jaapani sportlase saavutus oli veel suuremaks sensatsiooniks kui Uue Maailma sportlaste kaksikvõit.

Teise eelsõidu, tõsi küll, kaunis nigela ajaga (45,3 sekundit), võitis maailma üks tugevamaid sprintereid, olümpiavõitja ja maailmarekordimees 500 m distantsil norralane Bernt Evensen. William Logani (Kanada) teine koht kinnitas veelkordselt ookeanitaguste kiiruisutajate eeliseid ühisstardiga võistlustel.

Ja lõpuks, kolmandast eelsõidust pääsesid finaali kanadalane Hurd (44,9 sekundit) ja möödunud talimängude medalimees Farrel (USA). Selles sõidus tabas norralasi uus löök — Pedersen jäi neljandaks.

Nüüd tundsid skandinaavlased oma küljega, mida tähendas «puhas sportlik võitlus». «Liigutuste vabadus jäärajal» viis selleni, et paljud Norra kiiruisutajad, kes ei suutnud harjuda taoliste meetoditega, loobusid võitlusest juba stardis.

John Shea võitis Lake Placidis kuldmedalid 500 m ja 1500 m kiiruisutamises.

Finaali pääses vaid üks norralane kahe ameeriklase ja kolme kanadalase kõrval. Evensen finišeeris finaalsõidus teisena, olles John Sheast maha jäänud 5 meetrit. Muide, viimase võit oli seekord täiesti teenitud ning tagajärg, arvestades jääraja seisukorda, hiilgav. Ameerika üliõpilane kordas olümpiarekordit — 43,4 sekundit ning tõestas veel kord, et ameeriklased on sprindidistantsidel muutunud tõsisteks konkurentideks maailma tugevamatele.

1.	John Shea	USA	43,4 OR kordamine
2.	Bernt Evensen	Norra	5 m taga
3.	Aleksander Hurd	Kanada	3 m taga *
4.	Frank Stack	Kanada	—
5.	William Logan	Kanada	—
6.	John O'Neil Farrel	USA	—

Samal päeval viidi läbi 5000 m distantsil eelsõidud. Siin olid 18 kiiruisutajat jagatud kahte alagruppi, finaali pääsesid kummagi eelsõidu neli paremat. Finaali õnnestus siit pääseda vaid kahel norralasel — maailmarekordiomanik Ivar Ballangrud oli kolmas esimeses eelsõidus, Evensen aga võitis teise eelsõidu. Blokeerituna kolme ameeriklase

* Arvestatud eelmise võistleja suhtes (Toim.).

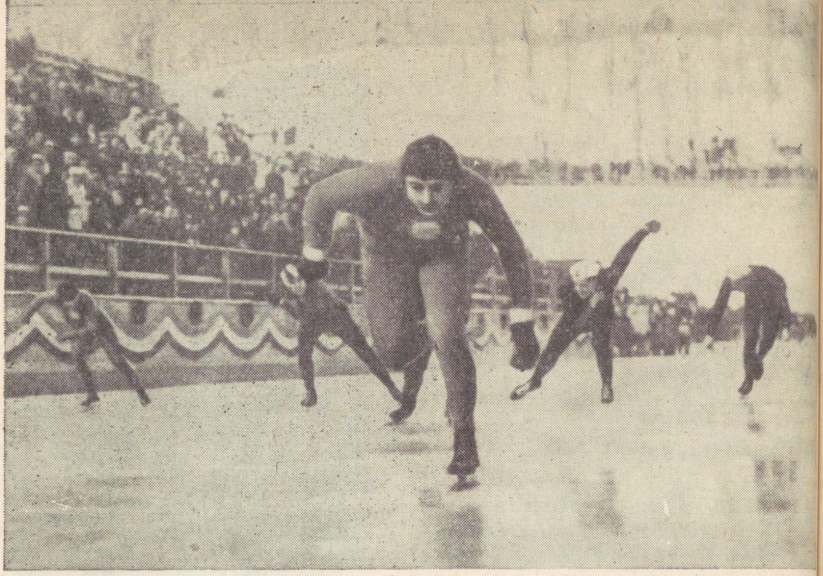

Eurooplastele täiesti harjumatu pilt — korraga on rajal kuus kiiruisutajat! Niisuguste «reeglite» järgi toimusid võistlused Lake Placidis. 1500 meetri kiiruisutamise finaalsõit, vasakult — Murray, Logan, Hurd (esimese varjus), Shea, Stack ja Taylor.

poolt ebaõnnestus sõit jällegi norralasel Lindeböl ning ta jäi viiendaks. Ei vedanud ka soomlasel Blomquistil, kes samuti jäi viiendaks teises eelsõidus.

Evenseni edu tekitas norralaste hulgas lootusi sellel distantsil kuldmedali võitmiseks. Kuid seda ei juhtunud. Võimetutena ameeriklaste taktika vastu, jäeti norralased esimese kuue lõppu. Ameerika Ühendriikidele tõi olümpiamängude esimesel päeval teise kuldmedali tuntud staier Irving Jaffee, sama Jaffee, kellele 1928. aastal Sankt Moritzis anti parima aja eest 10 000 m distantsil kuldmedal. Tõsi küll, meenutagem, et tookord siiski 10 000 m kiiruisutamise tagajärjed annulleeriti ja ameeriklane ei saanud kuigi kaua olla kuldmedali omanik. Teist samasugust medalit tuli tal niisiis oodata neli aastat.

1.	Irving Jaffee	USA	9.40,8
2.	Edward Murphy	USA	2 m taga
3.	William Logan	Kanada	2 m taga
4.	Herbert Taylor	USA	—
5.	Ivar Ballangrud	Norra	—
6.	Bernt Evensen	Norra	—

Finaalsõit 10 000 meetri kiiruisutamises. Vasakult — Byles, Wedge, Jaffee, Stack ja Ballangrud.

1500 meetri distantsil peeti eelsõidud järgmisel päeval. Nüüd tuli norralastel maksku mis maksab püüda revanšeerida eelmise päeva kaotus. Loota tuli vaid iseendale, sest esimese võistluspäeva lõpul skandinaavlaste poolt esitatud protest jäeti kohtunikekogu poolt rahuldamata.

Samuti nagu 500 meetri kiiruisutamises, nii ka seekord jaotati võistlejad (seekord 18) kolmeks eelsõiduks alagruppidesse ning kaks paremat igast alagrupist pääsesid finaalsõitu.

Sportlaste, eriti skandinaavlaste närvid olid viimseni pingul, seepärast ei möödunud ükski eelsõit valestartideta. Kolm norralast — Ballangrud, Evensen ja Staksrud olid juba finaali pääsemise äärel, kuid ... jälle neil ei vedanud. Igaühe ees lipsas minimaalse paremusega üle finišijoone sportlane vahtralehe kujutusega rinnal — kõigis kolmes eelsõidus tulid teiseks kanadalased. Esimesed kohad aga läksid Ameerika kiiruisutajate saagiks. Muide, ühel neist (John Sheal) oli kuldmedal juba käes, teine (Raimond Murray) sõitis eelsõidus välja päeva parima aja — 2.29,9, ning kolmas (Herbert Taylor) lõpetas küll oma eelsõidu teise ajaga, kuid kukkus finaalis ja ei lõpetanud.

Niisiis võistlus, mis muutus kiiruisutamisvõistluste kulminatsioonipunktiks ja mis oleks võinud tuua norralastele palju, ei toonud neile absoluutselt midagi — mitte ükski neist ei pääsenud isegi finaali.

Võitlus medalite pärast toimus täiesti sulal jääl ja seepärast ei tule imeks panna, et võitja, kelleks osutus jälle Shea, sai kaunis keskpärase aja — 2 minutit 57,5 sekundit. Järgmised kolm kohta kuulusid Kanada kiiruisutajatele.

1.	John Shea	USA	2.57,5
2.	Aleksander Hurd	Kanada	4 m taga
3.	William Logan	Kanada	2 m taga
4.	Frank Stack	Kanada	—
5.	Raimond Murray	USA	—
6.	Herbert Taylor	USA	—

Pärast jääraja korrastamist viidi läbi eelsõidud 10 000 meetri distantsil. Parem rada ei jätnud mõju avaldamata ka tagajärgedele. Esimese eelsõidu võitja — kanadalane Aleksander Hurd — püstitas uueks olümpiarekordiks 17 minutit 41,3 sekundit. Endise olümpiarekordi ületas ka teise eelsõidu võitja ameeriklane Schröder, saades ajaks 17 minutit 5,2 sekundit. Vaatamata sellele, et ühelgi teisel sportlasel ei õnnestunud neid aegu parandada, ei saanud nimetatud tulemustest siiski rekordeid. Lugu oli järgmine. Seekord ei saanud kohtunikud jätta tähele panemata ilmselt sihilikku «liigutuste vabadust», mida ameeriklane Wedge kasutas norralase Staksrudi suhtes. Kohe pärast sõite esitas Norra meeskond protesti sarnase tegevuse kohta, mille tulemusena Wedge ja Stack diskvalifitseeriti. Sellega aga asi ei lõppenud. Kolm päeva pidasid kohtunikekogu ja orgkomitee nõu, kuni võeti vastu otsus — viia läbi 8. veebruaril kordussõidud samades koosseisudes, kusjuures Stackil ja Wedge'il lubada nendest osa võtta.

Ning jälle püstitas Hurd esimeses eelsõidus uue olümpiarekordi — 17 minutit 56,8 sekundit. Finaali pääsesid neli paremat igast sõidust. Huvitav, et vaatamata ookeanitaguste sportlaste seekordsele ettevaatlikumale «liigutuste vabadusele», pääsesid finaali täpselt samad mehed, kes esimeste eelsõitude põhjal seal oleksid pidanud olema. Esimesest eelsõidust Hurd (Kanada), Ballangrud (Norra), Biales ja Wedge (mõlemad USA), teisest eelsõidust Jaffee (USA), Stack (Kanada), Evensen (Norra) ja Schröder (USA).

Finaalsõit tõi kiiruisutamisvõistluste neljanda kuldmedali ameeriklastele ja teise hõbemedali norralastele. Bernt Evensen lõpetas kuue parema nimekirja.

1.	Irving Jaffee	USA	19.13,6
2.	Ivar Ballangrud	Norra	5 m taga
3.	Frank Stack	Kanada	1 m taga
4.	Edvin Wedge	USA	—
5.	Valentin Biales	USA	—
6.	Bernt Evensen	Norra	—

Ameeriklastel oli põhjust juubeldamiseks — neli kuld-, kaks hõbe- ja neli pronksmedalit jäid Põhja-Ameerika kontinendile.

Skandinaavlastele oli see ennekuulmatu kaotus raskeks hoobiks, kuid juba Lake Placidis, kohe pärast 10 000 meetri finaalsõitu, ütles Norra populaarsemaid kiiruisutajaid Bernt Evensen: «Seekord jäime viimaseks, kuid me saame esimesteks.»

Need sõnad täitusid üsna varsti. 1932. aasta maailmameistrivõistlustel kiiruisutamises, mis toimusid Lake Placidis vahetult pärast taliolümpiamänge, said norralased revanši. Tõsi küll, olümpiavõitjad Shea ja Jaffee ei võtnud neist osa, kuid see oleks vaevalt midagi muutnud, sest seekord peeti võistlused üldtunnustatud rahvusvaheliste reeglite järgi.

Norralane Evensen võitis esikoha 500 meetri distantsil, ülejäänud kolm esikohta kuulusid Ivar Ballangrudile. Kaheteistkümnest medalist neil võistlustel said ameeriklased vaid kaks — Schröder hõbe- ja Taylor pronksmedali.

KÕIK ON VANAVIISI

★ Schäferi revanš ★ Iluuisutajad kinolinal ★ Jälle prantslased

III taliolümpiamängude alguseks oli Lake Placidi rajatud spetsiaalselt iluuisutamisvõistluste läbiviimiseks tehisjääga kinnine staadion. Projekteerijate arvates oli see garantiiks võistluste häireteta läbiviimiseks ükskõik millise ilma puhul. Kuid iluuisutajad ei olnud täiesti rahul — nimelt jääpinna kvaliteet oli kehv ja ainult Lake Placidi saabunud väljapaistvate iluuisutamismeistrite suurepärane tehnika kompenseeris mõningal määral jäästaadioni defekte.

Võistlused algasid mõnevõrra ebaharilikult — mitte kohustuslike, vaid vabaharjutuste täitmisega. Esimesena asusid võistlustulle mehed. Nagu võiski oodata, arenes võistlus esikoha pärast kahe teistest peajagu parema iluuisutaja — kolmekordse olümpiavõitja Gillis Grafströmi (Rootsi) ja Euroopa meistri Karl Schäferi (Austria) vahel. Schäfer paelus pealtvaatajaid äärmiselt raske kava ja selle tõeliselt meisterliku täitmisega. Esimese võistluspäeva järel asus aga liidrikohale rootslane — esitatust suurepärasemat vabasõidu kava ei olnud siinpool Atlandi ookeani näinud ükski spordihuviline. Niisiis asus Grafström kindlalt ründama neljandat kuldmedalit, kuid... vigastatud põlv vedas seekord alt.

Jääpinna halb seisund tegi rootslasele ülesande täitmise veelgi keerulisemaks ja ta esines seekord tavalisest nõrgemini. Euroopa meister aga tegi selle aja sees kaotatud vahe tasa ja asus isegi juhtima. Schäfer esines koolisõidus tunduvalt paremini kui vabasõidus ja võitis teenitult, tuues seega Austriale esimese olümpiamängude kuldmedali iluuisutamises meestele ning revanšeeris kaasmaalase Willi Böckli kahekordse ebaõnnestumise 1924. ja 1928. aasta taliolümpiamängudel.

Iluuisutamise ajaloos esimest korda õnnestus olümpiamedalite võitjate hulka tulla Kanada sportlasel, kelleks osutus M. Wilson. Mis puutub Ameerika Ühendriikide iluuisutajatesse, siis nende esinemist sel alal võib vaevalt nimetada edukaks. Ükski neljast ameeriklasest ei suutnud tõusta kõrgemale kuuendast kohast, ja üks neist — Nagel — jäi isegi üheteistkümnendaks, suutes edestada ainult ühte sportlast — jaapanlast Obitanit.

		Kohtade arv	Pallid
1. Karl Schäfer	Austria	9	371,71
2. Gillis Grafström	Rootsi	13	359,21
3. Montgomery Wilson	Kanada	24	349,75
4. Markus Nikkanen	Soome	25	345,73
5. Ernst Baier	Saksamaa	35	333,54
6. Roger Turner	USA	40	328,23

Neli aastat tagasi Sankt Moritzis võitis üldise tunnustuse ja imetluse 16-aastane Norra iluuisutaja Sonja Henie. Seekord oli olümpiavõitja naiste iluuisutamisvõistluste edasilükkamise tahtmatuks põhjustajaks. Nimelt tahtsid

kinomehed Henie esinemist filmida, aga kuna ilm ei olnud võtete tegemiseks soodus, siis lükati võistlused päeva võrra edasi.

Muuseas, ühe kinokompanii omanikud olidki Lake Placidi talimängude organiseerijateks. Juhtum Heniega ei olnud ainuke nende «organiseerimistöös» — kui ilm oli pilvine ja võtteid ei saanud teha, siis lükati võistlused tavaliselt edasi hilisemale ajale.

Kõik naissportlased-iluuisutajad (võistlustest võttis osa 15 iluuisutajat) peale kahe olid Lake Placidi saabunud koos emaga. Treeningute ajal mammad istusid tavaliselt ühes reas, tegid näputööd ja arutasid oma tütarde šansse eelseisvatel võistlustel. Kaks tütarlast — Sonja Henie ja 11-aastane Mag Taylor Inglismaalt aga tulid koos isaga. Noore inglanna isa oli ise professionaalne iluuisutaja ja seepärast ka tütre treeneriks. Mis puutub Henie isasse, siis pühendas jalgrattaspordi eksmaailmameister palju tähelepanu talle meelepärasele kanada viskile. Palju aega läks tal ka postisaadetiste läbivaatamiseks ja neile vastamiseks. Noore olümpiavõitja isa kirjutas korralikult autogrammi «Sonja Henie» maailma igast nurgast saabunud visiit- ja postkaartidele, pani need ümbrikusse ja saatis viisakalt tagasi.

«Sonjal ei ole autogrammide läkitamiseks aega, ta peab harjutama,» teatas hoolitsev isa.

Sonja Henie õigustas pealtvaatajate ees täielikult võistluste edasilükkamise. Iialgi ega kellelegi pole Lake Placidis vaimustust avaldatud nii, nagu seda tehti Sonja Heniele tema hiilgava esinemise puhul. Henie tuli teist korda järjest olümpiavõitjaks ja püstitas iluuisutamise praktikas omamoodi rekordi — kõik seitse kohtunikku hindasid tema esinemist esimese kohaga.

Seni oli ainult kolmel väljapaistval meistril õnnestunud olümpiamängude iluuisutamise ajaloos tulla toime sellise kõrge hinnangu võitmisega: 1908. aastal Nikolai Paninil (spetsiaalkujundid) ja Madge Syersil — poollegendaarsel naissportlasel, kes suure eduga võistles ka meeste hulgas, ning 1924. aastal Herma Planck-Szabol, Sonja Henie vahetul eelkäijal olümpialoorberite võitmises.

Väga hea oli Lake Placidis ka Fritzi Burgeri esinemine — ta kaotas Heniele õige vähe vabasõidus ja võitis teenitult hõbemedali. On huvitav meenutada, et ka Euroopa meistrivõistlustel 1932. aastal tuli Burger Henie järel teiseks.

Suure meisterlikkusega esines Lake Placidis Norra iluuisutaja Sonja Henie. Oma sportlasetee kokkuvõttes tuli ta kümnekordseks maailmameistriks ja kolmekordseks olümpiavõitjaks.

Euroopa meistrivõistluste «pronks» Vivi Hulten (Rootsi) ei suutnud Lake Placidis korrata oma saavutust. Jäme viga vabasõidus surus ta viiendale kohale. Rootsi iluuisutajannat edestasid kõige napimalt kaks Põhja-Ameerika sportlast — M. Vinson ja C. Wilson. Ülejäänud viis Uue Maailma iluuisutajat — Bennet, Davis ja Weigel (USA) ning Fischer ja Littlejohn (Kanada) — jäid viiele viimasele kohale.

		Kohtade arv	Pallid
1. Sonja Henie	Norra	7	328,9
2. Fritzi Burger	Austria	18	309,6
3. Maribel Vinson	USA	23	308,4
4. Constance Wilson-Samuel	Kanada	28	304,6
5. Vivi-Anne Hulten	Rootsi	29	304,2
6. Yvonne de Ligne	Belgia	46	277,5

Paarissõidust võtsid osa ainult seitse paari ja siin olid väljaspool konkurentsi 1928. aasta olümpiavõitjad abielupaar Brunet'd.

Palju enam ootasid pealtvaatajad maailmameistritelt Emilie Rotterilt ja Laszlo Szollasilt (Ungari), kes alistusid peale Brunet'de ka veel Ameerika paarile Loughran—Badgerile (sama Badger, kelle, kui uskuda reklaami, pidid röövima «tõelised mägibandiidid»!).

Kuid ungarlased näitasid end paarissõidus siiski heast küljest — teine Ungari paar Orgoniczta—Szalay tuli neljandaks. Halvemini käis Kanada iluuisutajate käsi, kes tulid viiendale ja kuuendale kohale. Muuhulgas peab märkima Constance ja Montgomery Wilsoni saavutust, kes jäid paarissõidus viiendale kohale. Mõlemad võistlesid edukalt üksiksõidus — Constance tuli neljandaks naiste hulgas, Montgomery aga võitis maailma paremate meesiluuisutajate hulgas pronksmedali. Küllaltki suur koormus!

		Kohtade arv	Pallid
1. Andrea Brunet Pierre Brunet	Prantsusmaa	12	10,96
2. Beatrix Loughran Sherwin Badger	USA	16	11,07
3. Emilie Rotter Laszlo Szollas	Ungari	20	10,91
4. Olga Orgoniczta Sandor Szalay	Ungari	28	10,31
5. Constance Wilson-Samuel Montgomery Wilson	Kanada	35	9,94
6. Frances Claudet Chanssy Bange	Kanada	36	9,84

Olümpiavõistlused näitasid, et iluuisutamises maailma mastaabis ei olnud toimunud erilisi muudatusi. Jälle domineerisid kõigis liikides Euroopa parimad, kolm 1928. aasta olümpiavõitjat (Henie ja Brunet'de abielupaar) aga säilitasid oma kohad.

VÕISTLUS TERAVNEB

★ Keerulistes tingimustes ★ Šveitsi kahevõistlejate saavutus ★ Birger Ruudi võit ★ Maraton ringidega ★ Kaotatud ülevõim

Sensatsioonihimulist ameerika spordipublikut suusavõistlused eriti ei tõmmanud, sest siin oli ju välistatud taoline närvikõdi, nagu seda võis tunda bobisõidus või kiiruisutamisvõistlustel «ühisstardiga».

Seepärast oli 10. veebruari hommikul 18 km (täpsemalt 18 kilomeetrit ja 214 meetrit) suusavõistluste stardipaika tulnud üsna väike arv pealtvaatajaid, enamjagu aga eelistas vaadata bobivõistluste finaalsõite ja iluuisutamise lõppvõistlusi.

Starti asus 61 suusatajat, neist 42 sportlase tagajärjed läksid spetsiaalselt selle distantsi arvesse, ülejäänud kuulusid kahevõistlejate hulka.

Pooleminutilise intervalliga suundusid võistlejad üksteise järel distantsile. Esimesena asus rajale maailma selle distantsi üks tugevamaid — norralane Arne Rustadstuen. Esimeste hulgas startis ka teine norralane, kõikide «valgete» olümpiamängude veteran ja selle distantsi olümpiavõitja Johan Gröttumsbraaten. Numbrite all 33 ja 34 asusid rajale noored Rootsi suusatajad Sven Utterström ja Aksel Vikström. Number 60 all, eelviimasena, lahkus stardijoonelt üks kuldmedali peapretendente — soomlane Veli Saarinen.

Võistlused kulgesid väga rasketes tingimustes. Lumikate oli kohati täiesti sulanud, ja olgugi et enne võistlusi püüti kuidas suudeti võistlusrada lumega katta, libisesid võistlejate suusad paiguti möödunudaastasel rohul. Ka temperatuur, mis püsis üle nulli, seadis võistlejate ette tõsiseid katsumusi. Oli ju vaja leida selline määre, mis oleks selles olukorras kindlustanud hea libisemise tasasel maastikul ega takistanuks tõusude ületamist (kõrguste vahe distantsil oli 300 meetrit).

Kuuendal kilomeetril asus liidrikohal rootslane Sven Utterström, pool minutit kaotasid talle «naabrid» — soomlane Martti Lappalainen ja norralane Arne Rustadstuen.

Viimase distantsikolmandiku alguseks oli võistlus muutunud väga teravaks. 12 kilomeetri läbimiseks olid nimelt neli võistlejat — Utterström, Lappalainen, Saarinen ja Gröttumsbraaten — kulutanud täpselt ühepalju aega — 53 minutit 30 sekundit. Rustadstuen oli teiselt kohalt langenud viiendale. Pika spurdi oli teinud Vikström, kes oli jõudmas liidreile kannule.

Distantsi lõpu sõitis eriti tugevasti Sven Utterström, lüües teisele kohale tõusnud kaasmaalast Aksel Vikströmi täpselt kahe minutiga.

Finišis oli kolmas Vikströmile 16 sekundiga kaotanud Veli Saarinen, neljas samuti soomlane — Martti Lappalainen. Norralased said «oma» distantsil esimese kaotuse.

Esimese kuue hulgas jäid viimasteks Rustadstuen ja Gröttumsbraaten.

Esimese kolmeteistkümne hulgas lõpetasid kõik Põhja-Euroopa riikide suusatajad, kelle tagajärjed läksid 18 kilomeetri suusatamises arvesse. Äärmiselt huvitav oli asjaolu, et kaheteistkümnendaks tuli just enne norralast Christian Hovdet üsna kesise «suusariigina» tuntud Jaapani sportlane Heigoro Kurijagava.

Parima Kesk-Euroopa suusatajana tuli tšehh Vladimir Novak neljateistkümnendale kohale. 18 km spetsiaaldistantsil tuli viimaseks «peremeeste» esindaja — ameeriklane Earling Andersen, ka parim ameeriklastest — Ole Zetterström (päritolult rootslane) — tuli kõigest 23. kohale.

18 kilomeetri distantsil võistlesid koos teistega ka kahevõistlejad, osa sõitis mõlema võistlusala arvestuses, osa (18 suusatajat) ainult kahevõistluse arvestuses.

Kahevõistlejate hulgas osutus parimaks Johan Gröttumsbraaten, kes vaatamata heale ajale (1:27.15) oli «spetsialistide» hulgas alles kuues. Esimese võistluspäeva järel oli paremuselt teiseks kahevõistlejaks murdmaasuusatamise kaheksas — norralane Ole Stenen, kolmas — jaapanlane Kurijagava.

1.	Sven Utterström	Rootsi	1:23.07
2.	Aksel Vikström	Rootsi	1:25.07
3.	Veli Saarinen	Soome	1:25.24
4.	Martti Lappalainen	Soome	1:26.31
5.	Arne Rustadstuen	Norra	1:27.06
6.	Johan Gröttumsbraaten	Norra	1:27.15

11. veebruaril asusid kahevõistlejad teist katsekivi murdma — algasid trampliinihüpped. Pärast esimest võistluspäeva olid parimad «tulevikulootused» norralastel — 1928. aasta olümpiavõitjal kahevõistluses Gröttumsbraatenil, samade mängude hõbemedalimehel Vinjarengenil, Stenenil ja Kolterudil. Kõik need mehed olid murdmaasuusatamises seitsme parema kahevõistleja hulgas. Norralaste «ühingule» võisid tugevat konkurentsi pakkuda tšehh Bartony ja rootslaste olümpiameeskonna vanem Eriksson (olid esimese päeva järel vastavalt kuuendal ja kaheteistkümnendal kohal). Mis puutub jaapanlastesse Kurijagavasse ja Tshuzokavasse, kes pärast esimest päeva olid kahevõistlejate hulgas kolmandal ja viiendal kohal,

siis jäid need mehed mõistatuseks, millele pididki vastuse andma alles trampliinihüpped.

Nagu eelmisel päeval kahevõistlejate võimalusi vaaginud spetsialistid olid ennustanud, õnnestuski Johan Gröttumsbraatenil säilitada olümpiavõitja nimetust. Norralane ei hüpanud küll kaugele (50 ja 51 m), kuid tema hüpped olid stiililt laitmatud. Kuues koht hüpetes oli küllaldane selleks, et muutuda kaasvõistlejatele kättesaamatuks. Oma edumaa (teine koht pärast murdmaasuusatamist) säilitas ka Gröttumsbraateni kaasmaalane Ole Stenen. Hüpped 48 ja 52 meetrit andsid talle küll hüpetes 11.—12. koha, kuid see kindlustas Stenenile hõbemedali.

Sankt Moritzi hõbemedalimees Hans Vinjarengen pidi seekord astuma koha võrra madalamale. Sverre Kolterudi suurepärane esimene hüpe tõstis mehe seitsmendalt kohalt neljandale. Kõik kahevõistlusest osavõtvad norralased tulid esimestele kohtadele, kompenseerides seega teatud määral oma ebaedu 18 kilomeetri suusatamises.

Kuidas esinesid trampliinil teised kahevõistlejad?

Teistest paremaks osutusid siin šveitslased. Kaufmann hüppas väga hästi (60,5 ja 59,5 meetrit) ning tuli kahevõistlejate hulgas esimeseks. Chionat oli hüppevõistlustel kuues ja Stury kümnes. Šveitsi kahevõistlejate suurepärased tulemused mäehüpetes ei kompenseerinud siiski nende nõrka esinemist murdmaasuusatamises (22., 23. ja 26. koht).

Kolm hüppajat püstitasid omamoodi selle päeva rekordid, hüpates 60 meetri joone taha. Nendeks olid Kaufmann (Šveits) — 60,5 meetrit, Eriksson (Rootsi) — 61,5 meetrit ja Vinjarengen (Norra) — 62,0 meetrit.

Mõlemal katsel ei suutnud maandumisel püsti jääda kanadalane Wilson ja austerlane Hall.

		18 km suusatamine	Mäehüpped I katse	Mäehüpped II katse	Punktid
1. Johan Gröttumsbraaten	Norra	1:27.15	51,0	50,0	496,2
2. Ole Stenen	Norra	1:28.06	48,0	52,0	436,05
3. Hans Vinjarengen	Norra	1:32.40	54,0	62,0	434,6
4. Sverre Kolterud	Norra	1:34.36	57,0	55,5	418,8
5. Sven Eriksson	Rootsi	1:39.32	57,5	61,5	402,2
6. Anthony Bartony	Tšehhoslovakkia	1:33.39	47,5	45,5	397,2

Suusavõistluste järgmine päev viis võistlustulle suusahüppajad-spetsialistid ning see meelitas mäejalamile kaunis suure hulga pealtvaatajaid, vaatamata sellele, et

Birger Ruud — väljapaistev Norra sportlane, kahekordne olümpiavõitja suusahüpetes.

samal ajal toimusid «Jääpalees» iluuisutamisvõistlused. Võistlejate koosseis aga oli võrreldamatult tugevam kui eelmisel päeval kahevõistluses. Esindatud olid eelmiste «valgete» olümpiamängude hõbemedaliomanik Sigmund Ruud ja tema noorem vend Birger, kes selleks ajaks oli võitnud juba maailmakuulsuse. Ka tšehhid, rootslased ja ameeriklased, kelle esindajad neli aastat tagasi olid paremate hulgas, saatsid oma suusahüppajad Lake Placidi. Kõva konkurentsi tõotasid neile pakkuda ka end eelmisel päeval heast küljest näidanud šveitslased.

Pealtvaatajad ei pettunud oma ootustes. 65-st hüppest kandusid 24 hüpet 60 meetri joone taha (eelmisel päeval 66-st ainult kolm) ja üks sportlane — norralane Hans Beck — sai jagu ka 70 meetri piirist, püstitades 71,5 meetri pikkuse hüppega uue trampliinirekordi.

Rutates ette, tuleb märkida, et vaatamata kaotusele suusavõistluste järgmisel alal — 50 kilomeetri distantsil — tulid norralased üldkokkuvõttes suusavõistlustel esikohale. Ja selles on suuri teeneid Norra suusahüppajatel, kõik selle ala medalid vallutanud Birger Ruudil, Hans Beckil ja Kaare Wahlbergil. Koos kaasmaalaste-kahevõistlejatega tõstsid nad jälle talimängudel kõrgele oma kodumaa lipu. Neljas norralane — kuulus Sigmund Ruud Kongsbergist — ei suutnud seekord tõusta kõrgemale seitsmendast kohast.

Ebaõnn tabas Ameerika Ühendriikide ühte tugevamat suusahüppajat Mikkelseni, kellel läks arvesse ainult üks hüpe. Mikkelsen hüppas küll 68 meetri kaugusele, kuid kukkus maandumisel, sai tõsiselt vigastada ja katkestas võistluse.

		I katse	II katse	Punktid
1. Birger Ruud	Norra	66,5	69,0	228,1
2. Hans Beck	Norra	71,5	63,5	227,0
3. Kaare Wahlberg	Norra	62,5	64,0	219,5
4. Sven Eriksson	Rootsi	65,5	64,0	218,5
5. Caspar Oimen	USA	63,0	67,5	216,7
6. Fritz Kaufmann	Šveits	63,5	65,5	215,8

III taliolümpiamängud olid ametlikult lõppenud, kuid suusatajad ei olnud veel võistelnud 50 kilomeetri maratonidistantsil. Algul oodati ja oodati head ilma, kuid asjatult. Kui aga selles veenduti, et ilma ootamine ei anna tagajärgi, oli lumi suusarajalt juba sulanud ja siin enam võistlusi pidada ei saanud, sest võistlejad keeldusid kategooriliselt suusatamast mullusel kuivanud rohul.

Päevade viisi sadas vihma ja turistid ning ka osa võistlejaid hakkas ära sõitma.

Mängude organiseerijad tegid meeleheitlikke pingutusi suusavõistluste korralikuks lõpetamiseks. Mitukümmend eksperti saadeti mägedesse, et leida vähegi sobivat kohta suusatamise viimase võistlusala läbiviimiseks. Kuid kus võiks mägedes leida kohta 50 kilomeetri suusadistantsi rajamiseks?

Kõik näis olevat juba kaotatud, kui viimaks leiti üks metsalagendik, kust lumi ei olnud veel jõudnud ära sulada. Sellel lagendikul siis viidigi 14. veebruaril läbi võistlused 50 (täpsemalt 48,239 km) kilomeetri suusatamises.

Kõige tähelepanuväärsem sellel distantsil oli see, et 1924. aasta Chamonix' I talimängude võitjad norralased ja 1928. aasta Sankt Moritzi II talimängude võitjad rootslased ei suutnud seekord pakkuda väärilist konkurentsi soomlastele. Algusest lõpuni juhtisid võistlust Veli Saarinen ja Väino Liikkanen. Olümpiavõitja Sven Utterström oli kaua kolmas, ei pidanud aga tempole vastu ja jäi lõpuks kuuendaks. Tema asemele töötas ennast medalivõitjate hulka norralane Arne Rustadstuen. Kõik startinud skandinaavlased lõpetasid sõidu esimese üheksa hulgas (32 startinud võistlejast lõpetasid sõidu vaid 20).

Veli Saarinen, praegune Soome suusatajate koondvõistkonna treener, võitis 1932. aastal Lake Placidis kuldmedali 50 km suusamaratonis.

Tähelepanuvääriv on see, et nendel võistlustel ilmnes eriti selgesti suusavõistluste kirjutamata seadus — hiljem startinute eelistatus. Viimase kümne hulgas startinud võistlejate seas olid kõik tulevased medaliomanikud — eelviimasena startinud Liikkanen tuli teiseks — täpselt vastupidine koht stardijärjekorrale.

Kümne parema hulgas oli ka kaks Kesk-Euroopa sportlast — tšehhid Anthony Bartony ja Vladimir Novak (jagasid 10.—11. kohta). Jaapanlased esinesid seekord halvemini kui eelneval, kaunis tasasel maastikul toimunud 18 kilomeetri suusatamises — nende parim oli alles seitsmeteistkümnes.

Samuti kui 18 kilomeetri distantsil, nii jäi ka nüüd viimaseks Ameerika suusataja.

1.	Veli Saarinen	Soome	4:28.00
2.	Väino Liikkanen	Soome	4:28.20
3.	Arne Rustadstuen	Norra	4.31.53
4.	Ole Hegge	Norra	4.32.04
5.	Sigurd Vestad	Norra	4.32.40
6.	Sven Utterström	Rootsi	4:33.25

Suusavõistlused näitasid, et norralased ei olnud seekord enam kaugeltki olümpiamängude suusaradade ainsateks favoriitideks. Ainult kahel alal — kahevõistluses ja suusahüpetes — olid nad endiselt väljaspool konkurentsi. Ja just rõhuv ülekaal nendel aladel kindlustas norralastele suurima punktide arvu suusatamises.

EBAVÕRDSETES TINGIMUSTES

★ Hukutav «Siksak» ★ Jälle ameeriklased ★ Seaduspärane ebaõnn

Bobirada köitis pealtvaatajate meeli juba enne võistluste algust, neid ei kohutanud ka kümmekond kilomeetrit vahemaad võistluspaigani. Võistlused avati 9. veebruaril, kuid põnevate vaatemängude armastajad palistasid juba treeningupäevadel bobiraja servi.

Ameerika publikut meelitasid bobisõitjate treeningud isegi rohkem kui suusatajate ja uisutajate olümpiastardid. Ja sensatsioonihullud said bobivõistlustel oma tasu kätte.

31. jaanuaril paiskus treeningsõidul sakslaste neljaistmeline bobi «Saksamaa I» maailmameister Zaniga roolis eriti ohtlikus kurvis «Siksak» rajalt välja, lendas poolsada meetrit läbi õhu ja kukkus tihedasse põõsasse. Zan pääses õnnelikult — murdis ainult käeluu.

2. veebruaril tabas sakslaste teist ekipaaži «Saksamaa II» veelgi suurem õnnetus. 100-kilomeetrise tunnikiiruse juures paiskus nende bobi jäärennist välja, lendas 30 meetrit läbi õhu ja purunes vastu puud. Meeskonna koosseisust Bröme, Graz ja Hopmann said tõsiselt vigastada ja Zanile tulid haiglasse kaasmaalastest voodinaabrid. Niimoodi langes terviklikult üks sakslaste bobimeeskond võistlustelt välja ja neil tuli kiiresti luua terveks jäänud meestest uus neljaliikmeline meeskond. Uuesti loodud meeskonnas ei olnud kolm varem kunagi bobivõistlustest osa võtnud.

Oli ka teistsuguseid juhtumisi. Kolm päeva enne võistlusi said sakslased neljasel bobil «Saksamaa I» (Kilian, Ludwig, Mehlhorn, Huber) suurepärase aja — 2366 meetrit läbiti 1 minuti 51,3 sekundiga. See oli isegi bobikelkude jaoks tohutu kiirus. Seepärast ei tule imestada, et pealt-

vaatajaid ei toonud bobirenni juurest ära mingisuguse võimuga, niivõrd haarasid neid jäärennis mürinal torpeedodena kihutavad bobid.

Võistlused avasid kaheistmelised bobid (kaal kuni 106,2 kg). Esimesel päeval viidi läbi kaks sõitu võistlustel startivale 12 ekipaažile. Šveitslased R. Capadrutt ja O. Heier püstitasid uue rajarekordi — 2.05,88 — juba esimesel katsel, edestades seega tunduvalt teisi osavõtjaid. Ekipaaž «Saksamaa II» kaotas liidrile ligi 6 sekundit. Suurepäraselt sõitsid šveitslased ka teisel katsel — 2.07,21, kuid rajarekord läks siiski ameeriklaste esimese ekipaaži kätte — 2.04,2. Šveitslased jäid kahe sõidu kokkuvõttes liidriks, ameeriklased aga asusid neile poolteise sekundiga kannule.

1931. aasta maailmameistrid Kilian ja Huber («Saksamaa I») olid alles seitsmendal kohal.

Järgmisel võistluspäeval parandasid šveitslased uuesti rajarekordit (2.03,52) ja uuesti haaras «USA I» ekipaaž selle enda kätte, saades lausa fenomenaalse aja — 1.57,68. Sellega tulid Ameerika sportlased vennad Hubert ja Curtis Stevensid olümpiavõitjaks. Šveitsi meeskond võitis hõbemedali ja «USA II» ekipaaž, kelle koosseisus oli ka möödunud mängude olümpiavõitja John Heaton, tuli pronksmedalile.

1.	USA I (H. Stevens — roolimees, C. Stevens)	8.14,74
2.	Šveits II (R. Capadrutt — roolimees, O. Geier)	8.16,28
3.	USA II (J. Heaton — roolimees, R. Minton)	8.29,15
4.	Rumeenia (A. Papanu — roolimees, O. Hubert)	8.32,47
5.	Saksamaa I (H. Kilian — roolimees, C. Huber)	8.35,36
6.	Itaalia I (R. di Montelera — roolimees, I. Kazini)	8.36,33

Võistlused neljalistel bobidel (kaal 218 kg) algasid alles pärast võistluste ametlikku lõpetamist — 14. veebruaril ja viidi läbi samuti kahe päeva jooksul. Uuesti olid võidukad Ameerika sportlased. Seekordse, olümpiavõitjaks tulnud Ameerika ekipaaži hulgas oli ka kaks Sankt Moritzis bobisõidus kuldmedali võitnud sportlast — William Fiske (roolimees) ja Clifford Gray. Võistlused neljalistel bobidel kinnitasid veelgi Ameerika selle ala sportlaste üleolekut — ka hõbemedalid läksid ameeriklastele. Nende teine ekipaaž edestas treeningutel Lake Placidi bobirajal kiiruse maailmarekordi püstitanud sakslasi.

Olümpiavõitja neljalistel bobidel — USA ekipaaž. Paremalt — Fiske, Eagan, Gray, O'Brien. Kaks nendest — Fiske ja Gray — võitsid kuldmedalid ka Chamonix's 1928. aastal.

1.	USA I (W. Fiske — roolimees, E. Eagan, C. Gray, G. O'Brien)	7.53,68
2.	USA II (H. Homburger — roolimees, P. Bryant, P. Stevens, E. Horton)	7.55,70
3.	Saksamaa I (H. Kilian — roolimees, M. Ludwig, H. Mehlhorn, S. Huber)	8.00,4
4.	Šveits II (R. Capadrutt — roolimees, H. Eisenhut, C. Jenny, O. Heier)	8.12,18
5.	Itaalia (R. di Montelera — roolimees, A. Lanfrangi, G. Lanfrangi, I. Kazini)	8.24,21
6.	Rumeenia (A. Papanu — roolimees, P. Ionescu, U. Petrescu, O. Hubert)	8.24,22

Seega lõppesid talimängude neljanda ala — bobisõidu — võistlused ameeriklaste veenva ülekaaluga ja viimased tõestasid, et bobikelkudel võistlemises ei anna nad alla ühegi maailma riigi sportlastele. Bobirada ise aga oma omadustelt ei vastanud kaugeltki nendele tingimustele, kus Euroopa bobisõitjad olid harjunud võistlema. Ameeriklaste bobiraja kurvid olid järsemad kui Euroopas asuvatel ra-

dadel. Ameeriklastel oli võimalus ammu enne mänge harjutada võistlusrajal, õppida tundma selle iseärasusi ja kohandada sellele vastavalt ka bobikelkude konstruktsiooni. Ameeriklaste bobidel olid pehmed jalased, mis lubasid arendada suurt kiirust ja ei tekitanud vibratsiooni paljudel ebatasasustel. Sellised bobid kindlustasid kurvidel suurema «töökindluse» ja seega ka täielikuma ohutuse.

MEDALID EELVIIMASE KOHA EEST

★ Kahes ringis ★ Lisaaeg ★ Kanada või USA? ★ Neljas kuldmedal

Olümpiamängude hokiturniir toimus seekord algusest lõpuni koos teiste spordialadega ja rangelt mängude tähtaegade raames. 4. veebruaril toimus esimene mäng Kanada—USA ja 13. veebruaril, finaalmängus, kohtusid samad Põhja-Ameerika kontinendi meeskonnad uuesti. Seega oli hokiturniir oma kestuselt talimängude kõige ulatuslikum üritus, kuid seda tõepoolest ainult kestuselt. Võistkondade arvu poolest aga oli see turniir olümpiamängude ajaloos kõige tähtsusetum.

Mängudele ei tulnud selliste kogemustega hokimaade, nagu Rootsi, Tšehhoslovakkia, Inglismaa ja Šveitsi meeskond. Turniirist loobusid ka Belgia, Prantsusmaa ja Austria hokimehed. Ainult kaks meeskonda Euroopast — Saksamaa ja Poola — olid saabunud Ameerika Ühendriikidesse. Kaks meeskonda — USA ja Kanada — esindasid Ameerika kontinenti.

Enneolematult väike osavõtjate arv sundis mängude organiseerijaid võistluste süsteemi muutmisele. Hokiturniir otsustati läbi viia kahes ringis.

Kui jääolud lubasid, siis toimusid hokivõistlused välisväljakul, vastasel juhul viidi mängud «Jääpaleesse».

Olümpiaturniiri avasid USA ja Kanada meeskond. Kaasmaalaste ergutustormi saatel tõrjusid Ameerika hokimängijad visalt kuulsa vastase rünnakuid. Esimesel kolmandikajal kanadalastel ei õnnestunudki skoori avada.

Teisel kolmandikajal õnnestus ameeriklastel ühest vasturünnakust asuda 1:0 juhtima! Kolmandal kolmandikajal kanadalased viigistasid. Tagajärjega 1:1 lõppeski mäng. 1932. aasta olümpiaturniiri juhendi kohaselt määrasid

Moment 1932. aasta olümpiamängude jäähokiturniiri I ringi kohtumisest USA ja Poola meeskondade vahel.

kohtunikud lisaaja võitja selgitamiseks. Mõni hetk enne lisaaja lõppu õnnestus kanadalaste ründajal Viktor Lindquistil visata värav, mis otsustaski selle matši saatuse.

Euroopa hokimängijad ei lootnudki Kanada ja Ameerika meeskonnale pakkuda mingit konkurentsi. Siiski oli neil seekord eesmärk, mille pärast võidelda. Antud turniiril ei tohtinud jääda viimaseks, kuna eelviimane koht vääris juba pronksmedaleid. Seepärast matšid Saksamaa—Poola paistsid silma teravuse ja mõlemapoolse toorutsemise poolest.

Esimese ringi mängus ei õnnestunud kummalgi vastastest kaua aega skoori avada. Halb jääkate ja lumetuisk tegid mängimise peaaegu võimatuks. Esimene kolmandikaeg ei andnudki tagajärge. Teisel kolmandikajal viskas Jaenecke litri Poola meeskonna väravasse, kuid Kowalsky tegi selle peagi tasa. Kolmandal kolmandikul viskas Schröttle otsustava värava, mis tõi Saksamaa hokimängijatele kaks väärtuslikku punkti.

Järgmises voorus kohtusid Euroopa ja Ameerika kontinendi meeskonnad ja mõlemad mängud lõppesid favoriitide tagasihoidliku 4:1 võiduga. Sakslastel õnnestus mängus kanadalastega isegi viimane kolmandik võita (1:0).

Kolmanda vooru mängus Poola—Kanada kaitses poolakate väravavaht Stogowsky kaua kangelaslikult oma meeskonna «puuri». Alles teisel kolmandikul, kui kanadalased surusid peale pöörase tempo, käis litter üheksa korda «kuivalt» Poola meeskonna väravas.

Teises sama vooru mängus Saksamaa—USA pidid sakslased kaunis tihti kaitsma oma väravat kolme mehega. Kohtunike «objektiivsus» ei jätnud mõju avaldamata mängu käigule, nii et kokkuvõttes jäid ameeriklased kanadalastest maha ainult kahe värava võrra. Sakslased aga mängisid selle mängu mehiselt.

Teise ringi esimeses neljas mängus jäid Ameerika kontinendi meeskondade väravad Euroopa hokimängijate poolt puutumatuks. Samal ajal aga tuli eurooplaste väravavahtidel kakskümmend kaheksa korda käia oma «puuris» litri järel. Olukord kujunes niisiis selliseks, et otsustavaks said võistluste viimase päeva mängud Kanada—USA ja Saksamaa—Poola. Kanadalastel oli 10 punkti, ameeriklastel kahe võrra vähem. Kui viimase mängu oleksid võitnud ameeriklased, oleks sama punktide arvu juures tulnud pidamisele uus mäng. Sama lugu oleks kordunud ka poolakate võidu puhul — uus mäng oleks neile andnud võimaluse pronksmedalite saamiseks.

Poola hokimängijad aga ei suutnud täita seda ülesannet ja tagajärjega 4:1 võitsid pronksmedali Saksamaa sportlased.

Isemoodi kulges aga võistlus kuldmedalite pärast. Pärast seda, kui USA meeskond oli kanadalastele osutanud tõsist vastupanu esimeses ringis, oli pealtvaatajate huvi teise ringi mängu vastu erakordne. «Jääpalee» 3000 kohale oli müüdud 7000 piletit.

Esimene kolmandikaeg andis viigi 1:1. Teisel kolmandikul läksid ameeriklased pealtvaatajate ergutuste saatel ja nende kirjeldamatuks heameeleks ette 2:1. Viimasel kolmandikajal viskasid kanadalased uuesti viigi 2:2. Samuti nagu esimeses ringis, nii määrati ka nüüd lisaaeg, kuid tagajärge see ei muutnud. Kohtunikud määrasid teise, seejärel ka kolmanda lisaaja, kuid tagajärg 2:2 jäi püsima, enam ei suutnud seda muuta ei ameeriklased, ei kanadalased.

Pärast seda otsustati lugeda mäng lõppenuks viigiliselt ja Kanada hokimängijad tulid seega kolmandat korda olümpiavõitjaks jäähokis.

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Kanada	×	2:1 2:2	4:1 5:0	9:0 10:0	11	32:4
USA	1:2 2:2	×	7:0 8:0	4:1 5:0	9	27:5
Saksamaa	1:4 0:5	0:7 0:8	×	2:1 4:1	4	7:26
Poola	0:9 0:10	1:4 0:5	1:2 1:4	×	0	3:34

1. Kanada (C. Cockburn, H. Sutherland, P. Hinckel, W. Monson, V. Lindquist, R. Rivers, H. Simpson, N. Malloy, J. Wize, U. Wagner, G. Garbutt, F. Moore, A. Duncanson).
2. USA (F. Farrel, E. Frazier, J. Garrison, G. Hallock, R. Livingston, O. Anderson, J. Bent, J. Chase, J. Cookman, D. Everett, J. Fitzgerald, F. Nelson, W. Palmer, G. Smith).
3. Saksamaa (R. Ball, H. Herker, G. Jaenecke, S. Korff, Leineweber, Römer, Slevogt, Schröttle, G. Strobl, X. Heinrich).
4. Poola (Stogowsky, Marchevčyk, Kowalsky, Sabinsky, Matersky, Krüger, Ludviček, Mauer, Zachs, Sokolowsky).

VASTU TULLES AMEERIKA PEALTVAATAJATE SOOVIDELE

★ Naissportlased stardis ★ Jälle curling ★ 11 meest, 1 naine ja ... 84 koera

Taliolümpiamängude mitteametlik kava haaras ka rohkesti selliseid demonstratsioonesinemisi, millest paljudel oli üsna ähmane side spordiga, mõnedel aga polnud sedagi. Kõige selle juures siiski nii võiduajamised koerterakenditel, tantsuvõistlused ja teised samalaadsed «spordivõistlused» tõmbasid ligi pealtvaatajaid, kes maksid sissepääsu eest. Mängude organiseerijatele aga oli see väga tähtsaks asjaoluks. Peale selle vihjasid viimased tihti «ameeriklastest pealtvaatajate soovide rahuldamisele».

Nende «spordialade» hulgas oli ka tõsist huvi pakkuv sportlik sündmus. Esmakordselt taliolümpiamängude ajaloos toimusid võistlused kiiruisutamises naistele. Tõsi küll,

nende võistluste miinuseks oli asjaolu, et skandinaavlaste esindajad puudusid, liiga kalliks oleks läinud sportlaste saatmine ookeani taha ainult näitlikuks esinemiseks, kuid see ei vähendanud sugugi sündmuse enda väärtust.

Võistlustest võttis osa 10 sportlast Ameerika Ühendriikidest ja Kanadast. Kanadalanna Wilson võitis kõige lühemal — 500 meetri — distantsil. USA kiiruisutaja Dubois võitis 1000 meetri distantsil ja tema kaasmaalanna Kit Klein oli kiireim kolmandal — 1500 meetri — distantsil. Muide Kleini peeti tolle aja kohta üheks paremaks naiskiiruisutajaks maailmas ja 1936. aastal ta tuligi maailmameistriks.

500 m (10 osavõtjat)	1. Wilson	Kanada	58,0
	2. Dubois	USA	
	3. Klein	USA	
	4. Brooks-Potter	Kanada	
	5. Müller-McClovy	USA	
	6. Binat	USA	
1000 m (10 osavõtjat)	1. Dubois	USA	2.04,0
	2. Donaldson	Kanada	
	3. Franny	USA	
	4. Brooks-Potter	Kanada	
	5. McKay	Kanada	
	6. Wilson	Kanada	
1500 m (10 osavõtjat)	1. Klein	USA	3.06,0
	2. Wilson	Kanada	
	3. Binat	USA	
	4. McKay	Kanada	
	5. Franny	USA	
	6. Brooks-Potter	Kanada	

Samuti nagu I talimängudel, nii viidi ka Lake Placidis läbi võistlused curlingis. Siin võistlesid ainult USA ja Kanada sportlased — neli meeskonda kummastki, kusjuures kaasmaalased omavahel ei võistelnud.

Kolm esimest kohta võitsid Kanada meeskonnad. 4 punktiga tuli esimeseks Manitoba osariigi meeskond, kolme punktiga järgnes Ontario ja kahe punktiga Quebec osariigi meeskond. Ameeriklastest oli parim Connecticuti osariigi meeskond, saavutades neljanda koha.

Võiduajamised koerterakenditel on küll üpris omapärane vaatepilt, kuid siinkohal teeme sellest juttu ainult seepärast, et kuigi see ala mängude ametlikku kavasse ei kuulunud, on need võistlused siiski sattunud olümpiamängude ajaloo lehekülgedele.

Osavõtjad (seitse USA-st ja viis Kanadast) pidid kahe päeva jooksul koerterakendil läbima 50 miili (üle 80 kilomeetri).

Starti asus kaksteist rakendit, igaühe ees seitse koera. Huvitav on märkida, et USA poolt sõitvast seitsmest rakendist juhtis ühte naine — missis Sylay.

Rada, kus pidi kulgema võiduajamine, oli kaunis lumevaene. Koerterakendite poolt arendatav kiirus oli napilt üle 18 kilomeetri tunnis.

Esimese päeva järel asus liidrikohale kanadalane Saint-Gotthard, olles katnud 25 miili ajaga 2 tundi 12 minutit 5,3 sekundit. Poolteist minutit jäi temast maha ameeriklane Seppala. Teine päev ei muutnud midagi. Saint-Gotthard jäi esikohale (4:23.12,5), Seppala tuli teiseks (4:31.01,8). Missis Sylay püüdis küll väga, kuid paremat kohta kui viimast — kaheteistkümnendat — tal ei õnnestunud saada.

AMEERIKA KONTRA SKANDINAAVIA

Möödus kaks päeva talimängude ametlikust lõpetamisest, enne kui avaldati kokkuvõtted mängude tulemuste kohta. Ammu enne seda oli aga selge, et III taliolümpiamängudel «uutes tingimustes» olid skandinaavlased oma positsiooni käest andnud.

Esimestest võistluspäevadest alates paistis silma ameeriklaste üleolek paljudel spordialadel. Norralaste, soomlaste ja rootslaste hävitav lüüasaamine kiiruisutamises aga kallutas vaekausi üldvõitja tiitli otsustamisel järsult Ameerika ja Kanada sportlaste kasuks. Rootslased ja soomlased ei saanud kiiruisutamises ainsatki punkti! Selle aja parimateks kiiruisutajateks tunnistatud norralased aga said mitteametlikus punktide arvestuses kõigest 14 punkti ameeriklaste 45 ja kanalaste 29 punkti vastu.

Asja ei parandanud ka võistlused iluuisutamises. Ka siin edestasid ameeriklased Kesk-Euroopa maade esindusi. Ainult Austria iluuisutajad esinesid USA ja Kanada sportlastest paremini.

Tõsi küll, viikingite järeltulijad said suusatamises revanši kaotuse eest jääradadel ja see oli niivõrd rõhuv, et korraks oli norralaste positsioon üldkokkuvõttes ameeriklaste omast isegi parem. Kuid selleks momendiks olid

Mitteametlik paremusjärjestus

Riigid	Suusatamine				Kiiruisutamine				Iluuisutamine			Bobisõit		Jäähoki	Kokku punkte
	18 km	50 km	Kahevõistlus	Suusahüpped	500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Mehed	Naised	Paarissõit	Kahelised	Neljalised		
1. USA	0	0	0	2	8	10	15	12	1	4	5	11	12	5	85
2. Norra	3	9	19	16	5	0	3	6	—	7	—	—	—	—	68
3. Kanada	0	0	0	0	9	12	4	4	4	3	3	—	—	7	46
4. Rootsi	12	1	2	3	—	0	0	0	5	2	—	—	—	—	25
5. Soome	7	12	—	—	—	0	0	0	3	—	—	—	—	—	22
6.—7. Austria	0	—	0	0	—	—	—	—	7	5	—	0	—	—	12
6.—7. Saksamaa	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0	—	2	4	4	12
8. Šveits	0	—	0	1	—	—	—	—	—	—	—	5	3	—	9
9.—10. Ungari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	7
9.—10. Prantsusmaa	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	0	—	—	7
11. Rumeenia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	4
12.—13. Itaalia	0	0	0	0	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3
12.—13. Poola	0	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
14.—15. Belgia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	0	—	—	1
14.—15. Tšehhoslovakkia	0	0	1	0	—	—	—	—	0	—	—	—	—	—	1

Inglismaa ja Jaapan punkte ei saanud

norralaste võimalused ka lõpukorral, kuna ameeriklastel oli veel reaalne hulk punkte reservis. Norralastel oli veel võimalus asja parandada 50 kilomeetri suusatamises, samal ajal olid aga lõppemas võistlused jäähokis, kus ameeriklastel oli loota viit või isegi seitset punkti ning pidamata neljaliste bobide sõidud, kus jällegi oli ameeriklastel võimalusi suurele punktide arvule.

Norralased olid edukad suusavõistlustel, kuid siiski mitte niipalju, et üldkokkuvõttes lüüa ameeriklasi punktidega.

Taliolümpiamängude viimane spordiala — võistlused neljalistel bobidel — ei muutnud sisuliselt enam midagi. Siin täiendavalt võidetud 12 punkti ainult suurendasid USA võistkonna edumaad Norra ees.

Ameeriklased läbisid Lake Placidi võistlusperioodi erakordselt edukalt. Ainult kolmel võistlusalal — 18 ja 50 kilomeetri suusatamises ning kahevõistluses jäid nad punktideta.

Kolmandale kohale mitteametlikus arvestuses tõusis Kanada spordidelegatsioon, kes eriti edukalt esines võistlustel «jääpinnal» — iluuisutamises, kiiruisutamises ja jäähokis.

Esmakordselt talispordi ajaloos võitsid ameeriklased Põhja-Euroopa riikide sportlasi. «Olümpiamatš» Põhja-Ameerika—Põhja-Euroopa lõppes esimeste kasuks punktide vahekorraga 131:115.

Ameeriklased võitsid kuus kuldmedalit, seni ei olnud isegi norralastel õnnestunud samadel «valgetel» olümpiamängudel võita kuuel võistlusalal.

Ületanud skandinaavlasi mitteametlikus punktide arvestuses, võitsid Ameerika sportlased neid ka medalite arvus — 19 medalit said Uue Maailma sportlased ja 16 medalit Põhja-Euroopa riikide spordidelegatsioonid.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld-medalid	Hõbe-medalid	Pronks-medalid	Kokku
USA	6	4	2	12
Norra	3	4	3	10
Kanada	1	1	1	3
Soome	1	1	1	3
Rootsi	1	2	—	3
Austria	1	1	—	2
Saksamaa	—	—	2	2
Prantsusmaa	1	—	—	1
Šveits	—	1	—	1
Ungari	—	—	1	1

Baieri lumeväljadel

Garmisch-Partenkirchen
6.—16. veebruarini 1936. a.

IV taliolümpiamängude korraldamine Saksamaal oli otsustatud enne seda, kui Hitler kehtestas riigis fašistliku diktatuuri. 1936. aastaks ei olnud maailmas enam ühtki inimest, kellel ei oleks olnud selge natsismi tõeline pale. ««Valged» olümpiamängud ei tohi toimuda fašistlikus riigis. Viis läbipõimitud olümpiarõngast — viie kontinendi rahvaste sõpruse sümbol — ja haakrist, Saksamaa vägivalla, röövimise ja mõrvade sümbol — ei sobi kokku!» nii arvasid kõik progressiivsete vaadetega sportlased ja kõik need, kellele oli kallis olümpiaideede puhtus.

Enne mängude algust läbis peaaegu kõiki maailma riike kampaania olümpiamängude korraldamiseks mõnes teises riigis.

Ungari iluuisutajad maailmameistrid paarissõidus Emilie Rotter ja Laszlo Szollas ning 1932. aasta olümpiavõitjad prantslased Andreé ja Pierre Brunet'd ühinesid 1936. a. talimängude boikotiga ja teatasid, et nad ei stardi Garmisch-Partenkirchenis.

John Shea, 1932. aasta olümpiavõitja kiiruisutamises 500 ja 1500 meetri distantsil, deklareeris: «Olen täielikult äraütlemise poolt.»

IV talimängudest keeldusid osa võtmast ka Prantsuse bobimeistrid Philipp Rotchild ja Jean Reims. Norra Kaitseministeerium otsustas patrullsuusatamise meeskonda Saksamaale mitte saata.

Kategooriliselt keeldus fašistlikku riiki sõitmast rida USA jäähokikoondise olümpiamehi.

Vastuseks boikotiähvardustele alustas natsistlik propagandaaparaat Göbbelsi juhtimisel raevukat vastukampaaniat.

Kõikidesse kapitalistlikesse riikidesse lendasid järelepärimised ja kutsed, kõige pealetükkivamalt reklaamiti talimängude «hiilgavat» organiseerimist.

Kasutati ka teisi vahendeid. Eelnevalt vahendite puudumisel võistkonna saatmisest Saksamaale loobunud USA Olümpiakomitee sai järsku kingituseks «tundmatult sportlaselt» 50 000 dollarit. Ei läinud kaua aega, kui ajalehed said tõe jälile. «Tundmatuks sportlaseks» osutus... Göbbels ise.

Reaktsioonilised spordiringkonnad asusid natside püüdlusi toetama. Rahvusvaheline Olümpiakomitee nõustus IV taliolümpiamängude korraldamisega Saksamaal.

6. veebruaril 1936. aastal avati Baieri mägiasulas Garmisch-Partenkirchenis järjekordsed olümpiamängud. Seoses sellega nimetas vaimustusest värisev fašistlik ajakirjandus neid mänge kõige väljapaistvamateks kaasaegses olümpialiikumises nii osavõtjate arvu kui ka osavõtvate riikide hulga poolest. Võistlustest pidi osa võtma 28 riiki ligi 800 sportlasega.

Need arvud võisid tõesti tunduda suurejoonelistena ainult esimesel pilgul. Asudes aga analüüsima seda, mis peitus nende taga, tuli välja hoopis muu.

Olümpiamängudest osavõtva 28 riigi hulgas olid ka talispordis ei mingeid saavutusi näidanud Türgi, Kreeka, Liechtenstein ja Luksemburg. Nende riikide delegatsioonidest võis leida ainult suurkapitalistide võsukesi, kellel oli võimalusi igal aastal sõita harjutama teiste riikide talispordikeskustesse.

Demonstratsioonesinemiste kavas oli ka sõjaväelise iseloomuga üritusi ja nendest saabus osa võtma hulgaliselt sportlasi. Kuid asi oli siin selles, et eri maade sõjaministeeriumid lihtsalt saatsid sõdureid sundkorras patrullsuusatamise võistlustele. Kuna aga keeldumine oleks kutsunud esile karme vastuabinõusid, on päris selge, et Garmisch-Partenkirchenisse saabus teenistuskäsu alusel päris suur hulk nn. olümpialasi vastu tahtmist.

Fašistidele meelepärased riigid pingutasid muidugi mõista jõudu, et Saksamaale saata võimalikult suuremad delegatsioonid. Tarvitseb vaid nimetada, et Austria, Itaalia, Ungari ja Jaapani (rääkimata Saksamaast endast) delegatsioonid moodustasid ühe kolmandiku osavõtjate üldarvust.

Ameerika 131-liikmelise olümpiadelegatsiooni lähetamise eest, nagu juba eespool oli juttu, kandis Saksamaa Propagandaministeerium erilist hoolt. Ameerika sportlaste sõitu Garmisch-Partenkirchenisse finantseeris Saksamaa, kuna USA valitsus keeldus toetamast oma olümpiadelegatsiooni.

Nagu teatasid Šveitsi ja Tšehhoslovakkia kodanlikud spordijuhid, võtsid nende delegatsioonid IV taliolümpiamängudest osa ainult nende endi suurte sportlike traditsioonide tõttu. Nad lugesid osavõttu talimängudest rahvusvahelise viisakuse avaldamiseks.

Ning lõpuks, Norra ja Rootsi osavõtt talimängudest oli seletatav sellega, et skandinaavlased tahtsid siiski iga hinna eest säilitada oma juba traditsiooniliseks saanud paremust talispordialadel. See püüdlus saigi ülekaalu vastikuse ees hitlerliku režiimi vastu. On huvitav lisada, et mõni päev enne mängude algust andis Norra valitsus käsu oma saadikule Berliinis siiski ignoreerida Norrale talimängudest osavõtuks saadetud kutset. See tähendas praktiliselt olümpiamängudele sõitnud oma riigi spordidelegatsioonist ametlikku lahtiütlemist.

Taliolümpiamängude kava oli seekord tunduvalt laiendatud. Suusatajad võistlesid nüüd peale 18 ja 50 kilomeetri suusatamise, kahevõistluse ja mäehüpete ka veel 4×10 kilomeetri teatesuusatamises ja kiirlaskumisest ning slaalomist koosnevas alpi (mäe-) kahevõistluses. Esmakordselt hõlmas talimängude suusatamise kava ka võistlusi naistele, ja nimelt, viimastel seisis ees jõukatsumine samuti mäekahevõistluses.

ESIMESED STARDID, ESIMESED PROTESTID

★ Uus spordiala ★ Austerlaste protest
★ Formaalne võit

Võistlused suusaspordis avati uue võistlusalaga — alpi kahevõistlusega meestele. Seda võistlusala ei olnud korraldajad asjata paigutanud esimeseks. Nimelt treenisid sakslased juba kaks aastat regulaarselt Garmisch-Partenkircheni olümpiaradadel ja lootsid põhjendatult nendelt võistlustelt kõrgeid kohti. Planeeritud võit ava-alal pidi olema nn. «psühholoogiliseks nokaudiks» teistele, tõendama «aaria rassi» kuuluvate sportlaste eeliseid ja olema hüppelauaks Saksa sportlaste edasistele saavutustele.

Kuid sakslasi endid oleks peaaegu «nokauteeritud» esimestel võistluspäevadel.

Kuulus Norra suusahüppaja Birger Ruud, kes kord oli juba kroonitud olümpiavõitja loorberitega, sai esimesel päeval kiirlaskumises parima aja — 4.47,7. Paremuselt teine ja kolmas aeg olid sakslastel Pfnüril ja Lantschneril. Viimane oli päris hiljuti olnud sel alal Austria tšempion, kuid maalt välja saadetud avaliku fašistliku propaganda pärast. Ja isegi Saksamaa suhtes lojaalselt meelestatud Austria delegatsiooni juhid protesteerisid kõvasti Lantschneri võistlemise vastu Saksa meeskonnas.

Kuidas aga loobuda kaunis reaalsest olümpiamedalist? Ja Austria protest lükati tagasi.

Neljandal kohal pärast mäekahevõistluse esimest ala oli prantslane Emile Allais, edestades norralast Konningeni ja kolmandat sakslast Vörndlet.

Alpi kahevõistluse teine ala — slaalom — toimus pärast ühepäevast vaheaega, kuna vahepeal lõpetati võistlused naiste mäesuusatamises. Sakslased esinesid slaalomis konkurentidest tunduvalt paremini, kuna neile anti täiendav «eelis» päev enne võistlusi slaalomiraja täpse skeemi näol. Kahe katse kokkuvõttes (1.12,1 ja 1.14,5) sai esikoha Franz Pfnür. Teiseks tuli Austria ekstšempion ja kolmandaks Allais.

Ruud sõitis ootamatult nõrgalt ja jäi slaalomis kuuendaks, lastes endast mööda veel sakslased Cranzi ja Vörndle.

Kui suusatamise kahevõistluses oli otsustavaks alaks enamalt jaolt murdmaasuusatamine, siis mäekahevõistluses oli selleks slaalom. Pfnür, Lantschner ja Allais olid slaalomis kolmeks esimeseks ning jagasid samas järjekorras ka olümpiamedalid.

Võistlused 66 mäesuusataja vahel lõppesid formaalselt sakslaste võiduga, kuid ühelgi osavõtjal ei tekkinud kahtlust nende võidu «aususes».

			Slaalom			
			Kiir-laskumine	I katse	II katse	Punktid
1.	Franz Pfnür	Saksamaa	4.51,8	1.12,1	1.14,5	99,25
2.	Gustav Lantschner	Saksamaa	4.58,2	1.16,9	1.15,6	96,26
3.	Emile Allais	Prantsusmaa	4.58,8	1.20,4	1.16,9	94,69
4.	Birger Ruud	Norra	4.47,7	1.31,9	1.17,1	93,38
5.	Roman Vörndle	Saksamaa	5.01,2	1.22,9	1.25,8	91,16
6.	Rudolf Cranz	Saksamaa	5.04,0	1.32,9	1.14,6	91,03

Laila Schou-Nilsen kaitses Norra spordiau uisuradadel, mäesuusatamises ja tennise-väljakuil. Garmisch-Partenkirchenis võistles ta alpi kahevõistluses ja võitis pronksmedali.

Meeste mäesuusatamisvõistluste kahe päeva vahel toimus olümpiamängude ajaloos esimene võimeteproov naissuusatajate vahel. Naised võistlesid täpselt sama kava järgi mäekahevõistluses nagu mehedki: üks päev — kiirlaskumine, teine päev — slaalom (kaks katset). Olümpiastarti asus 37 naissuusatajat.

Need võistlused olid üsna sarnased meeste startidega. Kiirlaskumise võitis noor Norra suusataja Laila Schou-Nilsen, kes oli laialt tuntud hea tennisemängijana ja kiiruisutajana.* Garmisch-Partenkirchenis võisteldes oli ta 17-aastane. Schou-Nilseni aeg (5.04,4) oli tunduvalt parem kui temale järgnevatel sakslastel Reshil (5.08,4) ja Grosetteril (5.11,0).

* Kiiruisutamises saavutas L. Schou-Nilsen erakordselt kõrgeid tagajärgi. Kahe päeva jooksul — 30. ja 31. augustil 1937. aastal — püstitas ta neli (!) maailmarekordit: 500 meetri distantsil 46,4, 1000 meetri distantsil 1.38,8, 3000 m distantsil 5.29,6 ja 5000 m distantsil 9.28,3. Seejuures üks nädal enne seda ületas noor sportlane maailmarekordi ka 1500 meetri distantsil — 2.38,1.

Kui tolleaegsete talimängude kavas oleks olnud ka kiiruisutamine naistele, siis võib-olla oleks Schou-Nilsenil läinud korda tumestada Ballangrudi kuulsust, kes Garmisch-Partenkircheni uisurajal võitis kolm kuldmedalit.

Kuid skandinaavlanna (samuti nagu tema kaasmaalane Birger Ruud järgmisel päeval) ei suutnud liidripositsioonile püsima jääda. Slaalomis tuli esimeseks ja seetõttu ka olümpiavõitjaks Garmisch-Partenkircheni elanik, mitmekordne maailmameister Christel Cranz (kiirlaskumises oli ta kuues). Sakslannad kordasid oma meespartnerite saavutust — esimese kuue hulgas oli neli Saksamaa sportlast. Peale nende oli esimese kümne hulgas kaks sportlast Šveitsist, Norrast ja Inglismaalt.

			Slaalom		
		Kiirlaskumine	I katse	II katse	Punktid
1. Christel Cranz	Saksamaa	5.23,4	1.12,0	1.10,1	9706
2. Käthe Grasegger	Saksamaa	5.11,0	1.16,0	1.17,4	9526
3. Laila Schou-Nilsen	Norra	5.04,4	1.26,1	1.17,3	9548
4. Erna Stury	Šveits	5.20,4	1.17,2	1.21,2	9236
5. Hedi Pfeiffer	Saksamaa	5.21,6	1.20,8	1.18,8	9185
6. Lise Resh	Saksamaa	5.08,4	1.37,5	1.22,9	8874

PÕHJAMAALASED ENDISELT ÜLETAMATUD

★ Kelkimisega kiirustati ★ Võidab nõrgemaks peetu ★ Kahevõistlejale on tähtsaim murdmaa ★ «Kuldne» number tõi kuldmedali ★ Birger Ruud jälle olümpiavõitja

10. veebruaril algasid lauskmaasuusatajad omavahelise paremuse selgitamist 4×10 kilomeetri teatesuusatamisega, mis samuti nagu mäesuusatamine oli uus ala talimängude kavas. Kas suudavad rootslased ja norralased avaldada vastupanu soomlastele, kelle meeskonnas oli kaks maailmameistrit 18 kilomeetri suusatamises — Nurmela ja Karppinen? Millisest küljest näitavad ennast Kesk-Euroopa riikide meeskonnad? Muide, vähesed kahtlesid skandinaavlaste võidus ka sellel võistlusalal, muidugi välja arvatud sakslased. Kaks aastat tagasi peetud võistlustel olid sakslased 4×10 kilomeetri teatesuusatamises tulnud soomlaste järel teiseks, kuid siis startis... 4 võistkonda. Siis pidid sakslased peaaegu jääma viimaseks, kuid Norra ja Rootsi meeskonnad eksisid distantsil, kaotasid palju aega ja sakslased möödusid. See edu ajas viimastel pea ringi käima, kuna nad olid ju võitnud selliseid suusakuulsusi, nagu rootslased ja norralased. Siitpeale seadis mitte eriti tagasi-

hoidlik sakslaste spordipress oma suusatajad ühele tasemele skandinaavlastega.

Hilisemad rohkearvulised kaotused nii skandinaavlastele kui ka teiste maade sportlastele ei toonud sakslasi «taevast maa peale» ja kõik kaotused kirjutati juhuslikkuse arvele.

Olümpiavõistluste teatesõit aga tõestas, et sakslastel on veel vara kippuda maailma paremate suusatajate hulka — nad ei suutnud kuidagi konkureerida skandinaavlastega, veel enam, nad said lüüa ka Itaalia ja Tšehhoslovakkia suusatajatelt.

Talimängud tõestasid, et teatesõidus on endiselt parimad 1934. ja 1935. aasta maailmameistrid sel alal — soomlased. Ka norralased ja rootslased ei pääsenud seekord olümpiavõitja kohale, kuigi võistlus põhjamaalaste vahel oli pingeline ega lõppenud enne finišijoont.

Võitlus kuldmedalite pärast otsustati viimastel meetrikümnetel. Stardist läks ette norralane Hagen. Soomlane Nurmela (1934. aasta maailmameister) oli alles tõusnud haigevoodist ega suutnud norralase tempole vastu pidada.

Viie kilomeetri kohal oli norralane ees juba üle minuti. Rootslane Berger ja Nurmela sõitsid koos. Hagen säilitas edumaa etapi lõpuni, saades ajaks 41 minutit 32 sekundit. Teist etappi alustas norralane Hoffsbakken kohe spurdiga. Soomlane Karppinen (1935. aasta maailmameister) jäi veel rohkem maha. Karppineni kannule tõusis jälle rootslane, seekord Larsson. Nende vahel algas äge rebimine teise koha pärast, mis kestis kogu etapi vältel. Lõpuks õnnestus Larssonil soomlasest mööduda. Etapi lõpul tõstis tempot ka Hoffsbakken, lõpetades seega poole distantsi ajaga 1 tund 25 minutit 5 sekundit (etapi aeg 39.39), tema järel lõpetas Larsson ja veidi hiljem Karppinen.

Kolmandal etapil rebis norralane Brodahl vahe kahele minutile. Tekkis mulje, et teatesuusatamise saatus on seega otsustatud Norra meeskonna kasuks. Teisele kohale tõusis vahepeal soomlaste kolmanda vahetuse sõitja, noor suusataja Lähde. Etapi lõpuks sai Lähde liidrilt tagasi pool minutit ja andis teate üle teisena (2:02.19) enne rootslast Häggbladi. Norralaste aeg oli 2:00.57.

Viimasel etapil algas Norra ja Soome meeskondade võitlus esikoha pärast. Noor soome sportlane Jalkanen vähendas vahet ja lähenes norralaste ankrumehele Iversenile, kellel paistis olevat midagi suuskadega korrast ära. Nen-

dest kaks minutit taga oli rootslane Matsbo. Kaheksanda etapikilomeetri kohal jõudis Jalkanen norralasele kannule ja viimane pidi loovutama raja maruliselt spurtivale soomlasele. Iversen aga jäi siiski soomlasele kannule. Nii läbisidki konkurentide ankrumehed finiši. Jalkanen etapiaeg oli rekordiline — 39.14. Huvitav on see, et Soome meeskonnas oli iga järgmise sõitja aeg eelmise omast parem.

Norralased ja rootslased said vastavalt hõbe- ja pronksmedalid, nende järel tulid finiši Itaalia ja Tšehhoslovakkia meeskonnad.

16 startinud meeskonnast lõpetasid 15, esimest korda olümpiamängude suusarajale tulnud türklased katkestasid.

1. Soome (Sulo Nurmela, Klaes Karppinen, Matti Lähde, Kalle Jalkanen) 2:41.33
2. Norra (Oddbjörn Hagen, Olaf Hoffsbakken, Sverre Brodahl, Bjarne Iversen) 2:41.39
3. Rootsi (John Berger, Erik-August Larsson, Artur Häggblad, Martin-Johan Matsbo) 2:43.03
4. Itaalia (Giulio Gerardi, Severino Menardi, Vincencio Demez, Giovanni Kasebacher) 2:50.05
5. Tšehhoslovakkia (Kirill Muzil, Gustav Berauer, Lukas Michalak, František Simunek) 2:51.56
6. Saksamaa (Friedl Däuber, Wilhelm Bogner, Herbert Leopold, Anton Zeller) 2:54.56

Kahe päeva möödumisel asus starti 109 suusasportlast paremust selgitama 18 kilomeetri distantsil. 75 sportlast võistles ainult murdmaasuusatamise arvestuses, teistele oli see kahevõistluse esimeseks alaks. Nagu alati, nii ka nüüd võistles osa sportlasi kahe ala arvestuses korraga. Osavõtjate hulgas oli ainult üks — norralane Arne Rustadstuen —, kes oli ka olümpiavõistlejate seas Lake Placidis.

Algusest lõpuni oli liidrikohal rootslane Erik Larsson. Sama mees oli Rootsi meeskonnas ka 4×10 kilomeetri teatesõidus, kus ta esines samuti edukalt, viies teisel etapil oma meeskonna soomlaste ees teiseks ja näidates päeva kolmandaks tagajärjeks 39.39.

Ja siiski oli «Kiruna väikese» — Larssoni — saavutus ootamatuseks, kuna isegi rootslased pidasid teda enda hulgas kõige nõrgemaks. Kui 11,5 kilomeetri kohalt teatati Larssoni minutilisest eduajast norralase Hageni ees, siis arvasid paljud, et sellega on rootslane otsas. Mees ise aga

mõtles teisiti ja tõestas ka seda, jäädes lõpuni liidrikohale. Peaaegu minutiga kaotas Larssonile Oddbjörn Hagen ja poolteist minutit pärast Hagenit tuli võistluste «pronks» — soomlane Pekka Niemi.

1932. aasta talimängudel startinud Arne Rustadstuen oli kuues (neli aastat tagasi tuli ta viiendaks). Teatesuusatamise kangelane Jalkanen oli alles kaheteistkümnes, kolmas soomlane Lähde viieteistkümnes. Kesk-Euroopa riikide parim tšehh Michalak pääses napilt esimese kümne hulka.

Kümne parema hulgas 18 kilomeetri distantsil oli kaheksa eelmisest võistlusalast — 4×10 kilomeetri teatesõidust — osavõtjat (kolm rootslast, kolm norralast, üks tšehh ja üks soomlane).

1.	Erik-August Larsson	Rootsi	1:14.38
2.	Oddbjörn Hagen	Norra	1:15.33
3.	Pekka Niemi	Soome	1:16.59
4.	Martin-Johan Matsbo	Rootsi	1:17.02
5.	Olaf Hoffsbakken	Norra	1:17.37
6.	Arne Rustadstuen	Norra	1:18.13

Kahevõistlejate seas olid paremad norralased Hagen (murdmaal teine), Hoffsbakken (murdmaal viies) ja Brodahl (murdmaa arvestuses ei võistelnud). Järgnevatele kohtadele asusid tšehh Simunek, itaallane Menardi ja norralane Österklöft.

Esimesed kolm olid niisiis traditsioonikohaselt Norra sportlased — Thorleif Haugi ja Johan Gröttumsbraateni väärilised järeltulijad. Peab kiitma neljandale ja viiendale kohale tulnud tšehhi ja itaallast. Möödunud talimängudel olid vastavalt Simunek neljateistkümnes ja Menardi kahekümne seitsmes.

Garmisch-Partenkircheni staadioni kesktribüünilt on hästi näha kaks trampliini, nagu vennad — üks natuke vähem, teine suurem.

13. veebruaril, järgmisel päeval pärast 18 kilomeetri murdmaasuusatamist, kogunesid parempoolsele, väiksemale trampliinile kahevõistlejad olümpiamängude ajaloos neljandat korda selle ala medalite saatuse otsustamiseks.

Nagu tavaliselt kahevõistluses, otsustas palju eelmisel päeval toimunud murdmaasuusatamine ja siin hästi esinenud sportlastel oli vaja ainult enam-vähem korralikult hüpata liidripositsiooni säilitamiseks.

1934. ja 1935. aasta maailmameister kahevõistluses Hagen oli pärast esimest päeva liidrikohal. Tema hüpped 42 ja 46 meetrit andsid talle teise päeva järjestuses küll ainult 8.—10. koha, kuid kokkuvõttes jäi ta võitmatuks. Teised norralastest liidrid jäid samuti püsima oma kohtadele, kuigi kolmas neist — Brodahl — oli hüpetes alles kolmeteistkümnes.

Simunek, kes murdmaasuusatamise arvestuses oli neljas, sai hüpetes ainult 15. koha, kuid tõusis üldkokkuvõttes viiendaks, Menardi, kes koos Simunekiga oli pärast esimest päeva liidrite hulgas, ei suutnud sinna püsima jääda. Ta kukkus maandumisel ühel hüppekatsel ja jäi kokkuvõttes kahekümnendaks.

Kahevõistluses oli ka üks erand tunnustatud reeglite vastu. Soomlane Lauri Valonen oli pärast esimest võistluspäeva 25. kohal, parandas aga suusahüpetega oma positsiooni niivõrd, et tõusis neljandaks. Kuid see läks tal korda ainult kahe rekordhüppega 52 ja 54 meetrit (Garmisch-Partenkircheni väikese hüppemäe projekteeritud võimsus oli 50 meetrit). Valonen oli mäehüpetes teistest võistlejatest peajagu parem ja muutus teise võistluspäeva kangelaseks.

Saksamaa parim kahevõistleja Hermann Bogner jäi vaatamata suurele kärale ja tõhusale reklaamile kaheteistkümnendaks.

		18 km suusatamine	Mäehüpped I katse	Mäehüpped II katse	Punktid
1. Oddbjörn Hagen	Norra	1:15.33	42,0	46,0	430,3
2. Olaf Hoffsbakken	Norra	1:17.37	47,0	45,5	419,8
3. Sverre Brodahl	Norra	1:18.01	40,0	47,0	408,1
4. Lauri Valonen	Soome	1:26.34	52,0	54,0	401,2
5. František Simunek	Tšehhoslovakkia	1:19.09	44,5	43.5	394,3
6. Bernt Österklöft	Norra	1:21.37	44,0	48,0	393,8

16. veebruar oli talimängude ametlikus kavas olevate suusavõistluste viimane päev.

Hommikul asusid starti 50 km suusatajad, paar tundi hiljem aga algasid võistlused suusahüpetes «spetsialistidele».

See päev tõmbas kokkuvõtteks kriipsu alla maailma paremate suusatajate seitsmepäevasele pingutusele. Kas suudavad rootslased lõpuks ometi edestada norralasi? Olid ju

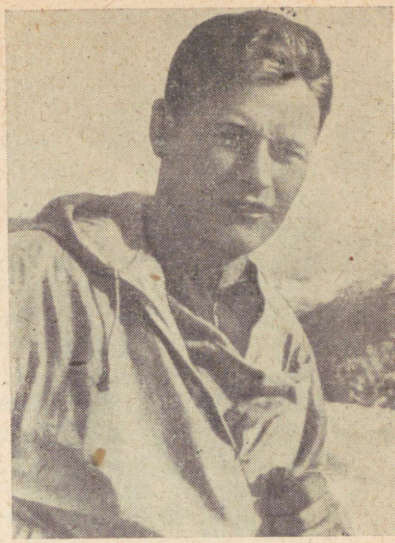

Garmisch-Partenkircheni talimängudel ei õnnestunud Lauri Valonenil saavutada eriti kõrgeid kohti. Kahevõistluses jäi ta neljandaks ja suusahüpetes kuuendaks. Tähtis oli aga see, et Valonen oli esimene Soome suusahüppaja, kes suutis võrdselt võistelda tol ajal võitmatute norralastega. Ja võib-olla rajasidki tema tulemused astme pjedestaalile maailma paremate hulka, kuhu praegu on tõusnud Lauri Valoneni kaasmaalased suusahüpetes.

Rootsi maratonimehed ammu näidanud end parimast küljest. 50 km distantsil startis rootslaste hulgas kaks maailmameistrit! Ka suusahüpetes võis Sven Eriksson teha üllatuse Lake Placidi olümpiavõitjale ja 1935. aasta maailmameistrile Birger Ruudile.

Soomlasi enam arvesse ei võetud. Lühimaadel olid soomlased küll tugevad, kuid nende ridades puudus Veli Saarineni taoline maratonimees, kes ookeanitagustel talimängudel võitis pikimal distantsil kuldmedali ja samal alal kuldmedali ka Innsbruckis toimunud maailmameistrivõistlustel. Soome suusahüppajaist võis heale kohale pretendeerida vaid juba tuntud Lauri Valonen.

Sel ajal kui ajakirjanikud tegelesid ennustuste ja arvestustega, asusid suusatajad 50 kilomeetri raskele rajale.

Viletsa numbri sai III talimängude 18 km «hõbe» Aksel Vikström — ta asus rajale neljandana. Startijate grupi keskel asus teine rootslane, eelmise aasta maailmameister Nils Englund. Kõige rohkem vedas loosiga aga Rootsi suusameeskonna kolmandal liikmel, 1934. aasta maailmameistril Elis Viklundil, kes stardinumbri 37 all läks rajale viimasena. Seega ei olnud juhus, et suusamaratoni starti kogunenud asjatundjate hulgas nimetati Viklundi stardinumbrit «kuldseks» — rootslane «hoidis peos» erandtult kõigi teiste osavõtjate vaheaegu.

Juba päris võistluste alguses eraldus teistest liidrite grupp, mis ei muutunud finišini. Selle grupi sees aga moodustusid omakorda väikesed rühmitused, mis pidasid omavahel teravat võitlust. Viklund, Vikström ja Englund heitlesid medalite pärast, teised aga püüdsid pääseda esimese kuue hulka.

Umbes kümnenda kilomeetrini oli ees Englund. Viieteistkümne kilomeetri kohal aga oli ajaliselt üle poole minuti temast ees Viklund. Kaotades Englundile viie sekundiga, oli kolmas Vikström, kes sõna tõsises mõttes juhtis võistlust, kuna tema ees enam võistlejaid ei olnud ja mees pidas duelli ainult stopperiga.

Viklundiga peaaegu sama ajaga lõpetas 15 kilomeetrit Soome teatemeeskonnas kuue päeva eest kuldmedali võitnud Klaes Karppinen. Järgnesid neljas rootslane Bergström ja norralane Tuft.

Poole distantsi läbimisel ei olnud esimese kolme hulgas toimunud mingeid muudatusi, kui mitte arvestada seda, et Viklund oli rebinud vahe kahele ja poolele minutile ning Englund võitnud Vikströmilt poolteist minutit. Seevastu aga järgmised kolm olid vahetanud kohad. Bergström oli nihkunud neljandale kohale ja aeglaselt, kuid kindlalt tõmbas vahet enda ja kaasmaalaste vahel koomale. Karppinen kaotas Tuftile mõne sekundiga.

Seljataha jäi 30 kilomeetri tähis. Viklund oli lähimast konkurendist ees juba neli minutit. «Kuldne number» vedas teda kuldmedali poole.

Viimastel kilomeetritel muutis Vikström tohutute pingutuste varal liidrigrupi järjestust. Englund jäi tasapisi maha ja asus kokkuvõttes kolmandal kohal. Nelja rootslase kõrval kuulusid kuue auhinnasaaja hulka veel Norra ja Soome esindajad, kümne parema hulka aga veel kaks soomlast (Heikkinen ja Niemi), tšehh Muzil ja jugoslaavlane Smolei. Sverre Brodahl, kõikidest lauskmaavõistlustest ja kahevõistlusest osavõtja, kes IV talimängudel oli läbinud 78 kilomeetrit ja kaks korda hüpanud trampliinilt, jäi üheteistkümnendaks, olles kaotanud jugoslaavlasele üsna vähe.

Rootsi suusatajate suurepärane esinemine 50 km distantsil tõi nende meeskonna suusatamises mitteametliku arvestuse järgi teisele kohale.

1.	Elis Viklund	Rootsi	3:30.11
2.	Aksel Vikström	Rootsi	3:33.20
3.	Nils-Joel Englund	Rootsi	3:34.10
4.	Hans Bergström	Rootsi	3:35.50
5.	Klaes Karppinen	Soome	3:39.33
6.	Aarne Tuft	Norra	3:41.18

Paljud maratonimehed ei olnud veel võistlust lõpetanud, kui pealtvaatajad hakkasid pika reana liikuma olümpiatrampliini vasakpoolsele tribüünile. Algasid otsustavad võistlused suusahüpetes.

Mida öelda mäehüpete kohta? Vast seda, et mingeid üllatusi need võistlused ei toonud. Oma kuulsust maailma tugevaima suusahüppajana kinnitas Birger Ruud, kes võitis teise olümpiakulla. Hästi esines ka rootslane Sven Eriksson, kelle hüpped (mõlemad 76,0 meetrit) olid võistluste pikimad, kuigi stiililt mitte kõige paremad. Eriksson saavutas oma sportlasekarjääri kõrgeima koha, olles võitnud hõbemedali (1932. aastal jäi ta neljandaks).

Mitte kõigil eelmistest talimängudest osavõtnud sportlastel ei õnnestunud oma kohta hoida. Lake Placidi «pronks», Norra tugevamaid suusahüppajaid Kaare Valberg jäi seekord neljandaks.

Väikese hüppemäe kangelane Lauri Valonen oli seekord nõrgem ja jäi kuuendaks, olles sunnitud mööda laskma teise kahevõistleja poolaka Maruszarzi, kes kahevõistluse mäehüpetes oli kõigest kaheksas.

Muide, Valonen oli Soome suusahüppajaist esimene, kes pääses maailma paremate mäehüppajate hulgas nii kõrgele kohale. Tema ja Tiihonen (9. koht) olid Soome trampliinimeestele tulevaste võitude toomises «esimesteks päästesteks».

Kümne parema hulka pääses ka Jaapani sportlane I. Iguro (7. koht), kes esmakordselt esines hästi Lake Placidis.

			I katse	II katse	Punktid
1.	Birger Ruud	Norra	75,0	74,5	232,0
2.	Sven Eriksson	Rootsi	76,0	76,0	230,5
3.	Reidar Anderssen	Norra	74,0	75,0	228,9
4.	Kaare Wahlberg	Norra	73,5	72,0	227,0
5.	Stanislav Maruszarz	Poola	73,0	73,5	221,6
6.	Lauri Valonen	Soome	73,5	67,0	219,4

Olümpiavõistlused suusatamises kinnitasid veel kord, et vaatamata mõningale taganemisele kunagi ligipääsmatuks peetud positsioonidelt murdmaasuusatamises jäid norralased endiselt maailma tugevamateks suusatajateks. Eriti ilmne oli nende ülekaal suusahüpetes ja kahevõistluses.

Murdmaasuusatamise individuaalaladel esinesid edukalt rootslased, võites neli medalit kuuest võimalikust, sealhulgas mõlemad kuldmedalid. Ka soomlaste edu ei olnud väike, nende saagiks jäi 4×10 km teatesuusatamise kuldmedal.

Kaheksa-aastase vaheaja järel oli olümpiamängude demonstratsioonesinemiste kavas jälle sõjaväeline patrullsuusatamine. Garmisch-Partenkirchenisse olid saabunud üheksa Euroopa riigi armeesuusatajad, nende hulgas ka šveitslased esimeste patrullsuusatamise olümpiavõistluste võitjad Chamonix's, kes olid tookord hiilanud mitte niipalju suusatamises kui just laskmises. Tookordsed hõbemedalite võitjad — norralased — ei võtnud seekord võistlustest osa. Võistlejate hulgas oli ka rida juba tuntud sportlasi: Soome patrulli juhtis (samuti kui 1928. aastal) vanemleitnant Eino Kuvaija, ka Itaalia patrull võistles oma vana komandöri kapten Enrico Silvestri juhtimisel.

Võistlusmaad oli seekord lühendatud 25 kilomeetrini. Iga võistleja pidi laskma kolme 150 meetri kaugusel asuvasse märklauda, igas seerias viis lasku. Iga möödalask andis meeskonnale kolm trahviminutit juurde.

Liidrikohale asusid kohe soomlased, kes täie õigusega võisid loota endale kuldmedaleid (nimelt autasustati ka demonstratsioonvõistluste võitjaid medalitega).

Poolel distantsil olid soomlased võitnud teisel kohal olevalt Itaalia patrullilt juba ühe minuti (arvestatud olid ka trahviajad möödalaskude eest). Järgmisel tulejoonel aga tabas Soome patrulli ebaõnn. Soomlased lasksid küll rahuldavalt, kuid jäid siiski minimaalse arvu trahvipunkte saanud itaallastest maha. Ja kui finišini oli jäänud veel kaheksa kilomeetrit, kaotasid soomlased Itaalia patrullile juba üle minuti (17 kilomeetrit oli läbitud itaallastel ajaga 1 tund 44 minutit ja soomlastel 1.45).

Visa võitlus käis sellel etapil ka järgmiste kohtade pärast. Austerlased said kätte kolmandana sõitnud rootslased, mõlemad meeskonnad aga kaotasid seejuures liidreile ligi neli minutit. Nende järel rebisid 5.—6. koha pärast jälle ühesuguse ajaga (1 tund 53 minutit) Prantsuse ja

Saksa patrullid (sakslaste ajakirjandus reklaamis eelmisel päeval (mine tea mitmendat korda juba) oma meeskonna võitu!).

Itaallaste edumaa püsis muutumatuna 20 km tähiseni. Siitpeale aga hakkasid soomlased ähvardavalt lähenema ja vahe vähenes iga kilomeetriga. Lõpuks jäi Soome patrullil ainult 14 sekundit puudu, et kompenseerida ebaõnnestumist laskmises.

Kapten Silvestri, seersant Perenni, alpikütid Sertorelli ja Skilligo tõid oma kodumaale olümpiamängude suusavõistluste esimese kuldmedali.

Esimeste võistluste võitja patrullsuusatamises, Šveitsi meeskond, saabus finišisse alles seitsmendana, suutes edestada vaid tšehhe ja poolakaid.

1. Itaalia (Enrico Silvestri, Luigi Perenni, Stefano Sertorelli, Cisto Skilligo) 2:28.35
2. Soome (Eino Kuvaija, Olli Remes, Kalle Arantola, Olli Huttunen) 2:28.49
3. Rootsi (Gunnar Valberg, Set Olofsson, Johan Viksten, Jun Vestberg) 2:35.24
4. Austria (Albert Bach, Edwin Hartmann, Frantz Hirmann, Eugen Čurčentaler) 2:36.19
5. Saksamaa (Herbert Leopold, Johann Hieble, Hermann Lochbühler, Mihael Kirchman) 2:36.24
6. Prantsusmaa (Jack Faure, Marcel Cohendoz, Eugen Sibue, Jean Morant) 2:40.55

IVAR BALLANGRUDI TRIUMF

★ «Ballangrudi talv» ★ Kaks esimest ja kaks viimast kohta ★ Uus olümpiarekord ★ Ballangrudi kaotus kaasmaalasele ★ Maratonimeeste kõrged tagajärjed

Enne kui hakata jutustama IV taliolümpiamängude võistlustest kiiruisutamises, tuleks õige lühidalt tagasi vaadata mängudele eelnenud perioodile.

Võistlused kiiruisutamises Lake Placidis kõigutasid ainult formaalselt ja seejuures ajutiselt skandinaavlaste hegemooniat sellel talispordialal. Tõepoolest, oli vaja vaid mõnda päeva, et anda norralastele võimalus tõestada oma õigust olla nimetatud kõikide kontinentide parimateks kiiruisutajateks. Nad tõestasid seda sealsamas Lake Placidis, võites järjekordsed maailmameistrivõistlused.

Järgnevatel aastatel hoidsid norralased absoluutse maailmameistri nimetuse muutumatult enda käes, 1933. aas-

tal — Engnestangen, 1934. aastal — Evensen ja 1935. aastal — Staksrud. Kuid siiski olid norralaste suurimad lootused asetatud IV talimängudeks suurepärase ettevalmistuse saanud 32-aastasele Ivar Ballangrudile.

1936. aasta talve võis kiiruisutamises sõna tõsises mõttes nimetada «Ballangrudi talveks». Vahetult enne IV talimängude algust (jaanuari algul) võitis Ivar Norra meistri nimetuse, edestanud teiste hulgas eelmise aasta maailmameistrit Staksrudi. Varsti pärast seda korraldas Ballangrud uue triumfikäigu — ta võitis ka Euroopa meistrivõistlused. Olümpiaeelsed võistlused kroonis Ballangrud lõpuks 1.—2. veebruaril Davoses peetud maailmameistrivõistluste võitmisega.

Ballangrud «omastas» 5000 m distantsi maailmarekordi austerlaselt Stieplilt (Ballangrudi aeg — 8.17,2) ning kordas 1500 m distantsil oma kaasmaalase Charles Mathieseni fenomenaalset maailmarekordit (2.17,4).

Saavutatud võitudega kippus Ballangrud tumestama isegi veerand sajandit jääradadel võimutsenud kiiruisutamise «kuningate» soomlase Clas Thunbergi ja norralase Oskar Mathieseni kuulsust.

Üks neist, kodumaal nimetuse «Nurmi jääl» saanud Clas Thunberg, loobus spordist vahetult enne taliolümpiamänge. Selle väljapaistva kiiruisutaja eemalejäämine andis märgatava hoobi Soome spordile ja kahandas tugevasti soomlaste šansse Garmisch-Partenkirchenis.

Kuigi Thunbergil oli turjal juba üle 43 aasta, oleks ta võinud, ja sugugi mitte halvasti, enda eest seista. Selle parimaks tõestuseks oli pingeline heitlus maailmameistri Staksrudiga 500 m distantsil aasta eest peetud maailmameistrivõistlustel, kus Staksrudil õnnestus suure vaevaga edestada Thunbergi 0,2 sekundiga.

Oli kuidas oli, kuid nüüd oli Thunberg maha jätnud tegevspordi ja Baierisse saabunud Soome kiiruisutajate treenerina.

11. veebruaril algasid Riesersee järvel 500 m distantsil neljandad olümpiavõistlused kiiruisutamises. Täisarvuliste võistkondadega (neli sportlast igal distantsil) olid esindatud Norra, USA, Soome, Austria, Holland ja Jaapan, teised riigid olid saatnud võistlustele üks-kaks kiiruisutajat. 36 osavõtja hulgas äratas üks erilist tähelepanu — esimest korda startis sellistel võistlustel kauge Austraalia sportlane.

Norra kolm kuulsamat kiiruisutajat: Hans Engnestangen (vasakul) — 1933. aasta absoluutne maailmameister, Ivar Ballangrud — IV taliolümpiamängude kangelane ja neljakordne absoluutne maailmameister (1926., 1932., 1936., 1938. aastal). Martin Staksrud (paremal) — 1930., 1935. ja 1937. aasta maailmameister.

Juba esimesest paarist tuli 0,1 sekundi võrra olümpiarekordist nõrgem tagajärg — norralane Georg Krog läbis 500 meetrit ajaga 43,5 sekundit. Teises paaris lõpetasid ameeriklane Petersen ja jaapanlane Nakamura rind-rinnaga ja said ka võrdse aja — 45,0 sekundit.

Kolmas paar paelus pealtvaatajaid «eksootilisusega» — siin startis austraallane. Vaatajaskonna vaimustuseks edestas ta tunduvalt oma vastast belglast Graeffi (ajad vastavalt 47,4 ja 54,6 sekundit).

Võistluspinge kasvas. Viiendas paaris sai ameeriklane Leo Freizinger päeva teise aja — 44,0 sekundit. Vaatamata konkurentsi puudumisele (belglane de Lijn kukkus) sai Ivar Ballangrud kuuendas paaris kaheksa-aastast olümpiarekordit ja isiklikku tippmarki kordava 43,4.

Sensatsioonideta ei läinud seegi sõit. Kaheksandas paaris kaotas tuntud Soome kiiruisutaja Ossi Blomquist lätlasele Andriksonsile.

Kolmeteistkümnes paar tähistas norralaste ebaõnnestumist — kukkus Haraldsen. Järgmine paar ja... kukkus ka Engnestangen, mees ei püüdnudki enam võistlust lõpetada. Seega siis norralased alustasid 500 m distantsil tagajärgede loetelu (Ballangrud) ja lõpetasid ka selle (Haraldsen ja Engnestangen).

Hoolimata olümpiamängude seekordsete korraldajate enesekiitusest kubisevatest avaldustest, jättis kiiruisutamisvõistluste organiseerimine soovida. Ameerika sprinterid siunasid radade halba tähistamist, mis ei lubanud kurvidel arendada täit kiirust. Muide, selle arvele tuleb kanda ka kolme osavõtja kukkumine (de Lijn, Haraldsen ja Engnestangen).

Kuigi skandinaavlased võitsid 500 m distantsil kaks medalit, ei saa nende esinemist siiski hinnata edukaks. Esimese kuue hulgas rohkem Skandinaavia sportlasi ei olnud. Kolm soomlast — Ruissalo, Vasenius ja Ojala jagasid ajaga 44,9 8.—10. kohta.

Veel kesisemalt läks sprindidistantsil rootslastel. Nende ainuke sportlane oli alles kaheksateistkümnes. Kanadalased, 1932. aasta talimängude kangelased, ei saanud kõrgemale 32. kohast.

1.	Ivar Ballangrud	Norra	43,4	OR kordamine
2.	Georg Krog	Norra	43,5	
3.	Leo Freizinger	USA	44,0	
4.	Shozo Ishihara	Jaapan	44,1	
5.	Dalbert Lamb	USA	44,2	
6.	Allan Potts ja Karl Leban	USA Austria	44,8 44,8	

1936. aasta taliolümpiamängudel peeti võistlused kiiruisutamises mitte kahel päeval nagu varem, vaid neljal päeval. Siitpeale jäigi see kord olümpiamängudel kehtima — igal päeval toimusid võistlused kiiruisutamises ainult ühel distantsil. Seejuures aga võistlusalade järje-

kord distantside lõikes jäi samaks — 500 m, 5000 m, 1500 m ja 10 000 m.

Võistlused 5000 m kiiruisutamises avas Austria—Jaapani paar Lavinger ja Cho. Keskpärase ajaga, 8 minutit 53,9 sekundit, võitis austerlane.

Järgmine paar aga äratas huvi. Hollandlase Dijkstraga uisutas paaris tuntud staier Ojala (Soome). Soomlane lõpetaski distantsi väga hea ajaga — 8.30,1. Neljandas paaris uisutas 500 m neljas — ameeriklane Lamb —, kuid ta ei osanud õigesti jaotada oma jõuvarusid, väsis ja katkestas. Sama saatus tabas viiendas paaris mõlemat meest, nii Freizinger (USA) kui ka de Lijn (Belgia) katkestasid samuti.

Ojala aega püüdis ületada norralane Staksrud kaheksandas paaris. Kuid soomlase ringide ajad ei olnud talle jõukohased. Esimese kuue ringiga jäi Staksrud soomlase graafikust maha 6 sekundit. Alles distantsi lõpul sõitis norralane veidi paremini, viimasel kolmel ringil isegi Ojala graafikust kinni pidades. Üldkokkuvõttes sai Staksrud päeva teise aja — 8.38,5, kuid arvestades seda, et peapretendendid olid veel startimata, ei ennustanud see aeg siiski kuigi kõrget kohta.

Üheksas paar, kus startisid Ballangrud ja eestlane Mitt, oli niisiis võistluse naelaks.

Kahe ringi möödudes edestas Ivar Ballangrud Ojalat kahe sekundiga, kolme ringi järel nelja ja viie ringi järel seitsme sekundiga. Seejärel vahe kahanes poole võrra. Kaheteistkümnendaks ringiks taastas Ballangrud uuesti «status quo» — vahe Ojala graafikuga kasvas uuesti seitsmele sekundile. Viimase viiesaja meetriga suurendas maailmameister vahet veelgi ja lõpetas hiilgava ajaga — 8 minutit 19,6 sekundit. Uus olümpiarekord, märgivad ajakirjanikud tagajärje kõrvale. Eestlane kaotas Ballangrudile rohkem kui ringiga.

Järgmises paaris oli populaarne soomlane Ossi Blomquist oma graafiku koostanud kerge edumaaga Staksrudi graafiku ees ja sai päeva kolmandaks ajaks 8.36,6. Blomquisti partner, Saksamaa meister ja oma kodumaa ainuesindaja 5000 meetri distantsil, Zontner kukkus ja katkestas.

Kaheteistkümnendas paaris sõitis veel üks Soome sportlane — Birger Vasenius — ja sundis oma tagajärjega kõiki peale Ballangrudi ühe koha võrra laskuma. Kahevõitluses

tugeva hollandlase Langedijkiga sai Vasenius hea aja — 8.23,3. Ka Langedijki aeg oli hea ja tõi mehele neljanda koha.

Ebaõnn tabas «saatuslikus» 13. paaris maailma ühte paremat staierit — austerlast Max Stieplit. Maailmarekordimees kukkus ja pidi muidugi loobuma heast tagajärjest. Mehe aeg ja koht lubasid arvata, et kukkumine röövis talt isegi medali.

Seega olid peaaegu kõik arvatavad esikohapretendendid võistluse lõpetanud. Ainult viimases, üheksateistkümnendas paaris ähvardas noor Norra keskmaamees Charles Mathiesen üllatada. Nelja ringi järel oli ta Ballangrudi graafikust taga vaid sekundi. Distantsi teisel poolel aga Mathiesen väsis ja jäi kokkuvõttes seitsmendaks.

Prognoosid selle võistlusala kohta olid peaaegu täitunud. Ainult Stiepl ei saavutanud nii head kohta kui talle oli ennustatud ja hävitavalt said lüüa ka ameeriklased, kelle parim mees oli alles üheteistkümnes.

1.	Ivar Ballangrud	Norra	8.19,6 OR
2.	Birger Vasenius	Soome	8.23,3
3.	Antero Ojala	Soome	8.30,1
4.	Jan Langedijk	Holland	8.32,0
5.	Max Stiepl	Austria	8.35,0
6.	Ossi Blomquist	Soome	8.36,6

Võistlusteks 1500 meetri distantsil koostati paarid juhendi kohaselt sprindisõidus näidatud aegade alusel. Nii sai Ballangrud endale paarimeheks 500 m distantsil kolmandaks tulnud Freizingeri (hõbemedali võitnud Krog ei startinud 1500 m distantsil). 500 m neljas, Ishihara, oli paaris Pottsiga (kuues koht), hollandlased Dijkstra ja Langedijk (500 m distantsil sama aeg — 46,7 sekundit) olid samuti määratud ühte sõitu jne.

Esimesed kaks paari ei olnud tugevad, ei äratanud huvi ega toonud ka ootamatusi. Parima aja (2.29,3) sai sakslane Sames. Kuigi kõrget kohta see aeg aga ei ennustanud. Seevastu kolmas paar aga täitis pealtvaatajaid erutusega. Starti asusid nendel olümpiamängudel juba häid tulemusi saavutanud Ballangrud ja Freizinger.

Kolmesaja meetri läbimisel oli ees ameeriklane. Teise ringi läbisid mõlemad kõrvuti ja alles kolmandal ringil pääses ette Ballangrud. Maailmameister rebis vahe veelgi suuremaks ja lõpetas ajaga 2 minutit 20,2 sekundit. See

1936. aasta talimängudel oli norralane Charles Mathiesen ainuke mees, kes suutis võita Ivar Ballangrudi. Mathiesen võitis kuldmedali 1500 m distantsil.

oli 0,6 sekundi võrra parem olümpiamängude seni parimast tulemusest (1924. aastal sai C. Thunberg ajaks 2.20,8). Hea aeg — 2.21,3 — oli ka Freizingeril.

Uus olümpiarekord ei püsinud kaua. Juba järgmises paaris lõi Charles Mathiesen Ballangrudi tulemust sekundiga, samas paaris sai Stiepl päeva neljanda aja ja kaotas Freizingerile ainult 0,3 sekundit.

Ka viiendas paaris uisutasid tugevad sprinterid Ishihara (Jaapan) ja Potts (USA). Ishihara sai ajaks 2 minutit 26,7 sekundit ja ameeriklane 2.31,2.

Eelviimases paaris tegi soomlane Birger Vasenius jälle tõsised korrektiivid medalite jaotamises. Esimesed 300 meetrit läbis ta kõigist paremini — 28,5 sekundiga (Freizingeril 28,8, Mathiesenil, Ballangrudil, Vaculekil ja Haraldsenil — 29). Kui gong teatas viimase ringi algusest, kaotas Vasenius Mathiesenile ainult sekundi. Soomlane ei suutnud küll kahe kuulsa norralase aegu ületada, kuid suutis ära võtta Freizingerilt peaaegu kindla pronksmedali.

1.	Charles Mathiesen	Norra	2.19,2 OR
2.	Ivar Ballangrud	Norra	2.20,2
3.	Birger Vasenius	Soome	2.20,9
4.	Leo Freizinger	USA	2.21,3
5.	Max Stiepl	Austria	2.21,6
6.	Karl Vaculek	Austria	2.22,2

Võistlustest 10 000 meetri distantsil võttis osa 30 paremat kiiruisutajat kolmeteistkümnest Euroopa, Ameerika ja Aasia riigist. 14. veebruar pidi niisiis neli päeva kestnud kiiruisutamisvõistlused kokku võtma. Üks oli aga juba pärast kolme distantsi selge. Ja nimelt see, et norralased olid esinenud seekord väljapaistvamalt kui kõigil seni peetud talimängudel. Sellest andsid tunnistust kuuest võimalikust võidetud kolm kuld- ja kaks hõbemedalit. Nüüd jäi üle lihtsalt ennustada, kas soomlane Vasenius ja austerlane Stiepl suudavad lüüa prao norralaste «seina» või kujuneb norralaste edu täielikuks, kusjuures nendest kaks, Ballangrud ja Mathiesen, omasid täielikke eeldusi kuldmedali võitmiseks.

On mõistetav, et nende paaride sõidud, kus pidid startima mainitud neli peakonkurenti, paelusid kõige rohkem tähelepanu.

Mathiesen sõitis esimeses paaris koos Vaculekiga. Kuigi norralasel puudus orientiir, millele toetuda ja millele rajada oma sõidugraafik, oli tema tagajärg (17 minutit 41,2 sekundit) väga hea. Austerlane kaotas Mathiesenile 16 sekundiga.

Varsti asusid starti Stiepl ja Blomquist. Paljud arvasid, et ka soomlane võis favoriitide nelikule pakkuda tõsist konkurentsi. Austerlase graafik oli koostatud Mathieseni graafikut tunduvalt ületavana.

Stiepl sai päeva parimaks ajaks 17 minutit 30 sekundit ja konkurendid said uue orientiiri. Blomquist järgis küll kaheksa kilomeetrit Mathieseni graafikut (14.08), kuid jäi lõpuks sellest 1,2 sekundi võrra maha.

Võistlusteks 10 000 meetri distantsil koostatakse paarid 5000 meetri kiiruisutamise tagajärgede põhjal. See reegel tõi neljandas paaris rajale maailma tugevamad staierid Ivar Ballangrudi ja Birger Vaseniuse.

Sõidutempo oli kõrge algusest peale. Teise kilomeetri läbimisel edestas Ballangrud Stiepli graafikut viie ja Vasenius kolme sekundiga. Kaheksa kilomeetri vaheaeg oli norralasel Austria meistri omast parem juba seitsme se-

kundi võrra. Mõnevõrra tempot vähendanud soomlane sõitis täpselt Stiepli graafikus — 13.58. Mõlema mehe maruline lõpuspurt tõi Ballangrudile kolmanda kuldmedali, Vaseniusele lisaks hõbedale ja pronksile veel ühe hõbemedali.

Ühelgi sportlasel ei õnnestunud enam ületada maailmameistri tagajärge. Ei õnnestunud edestada ka mitte Vaseniust, Stieplit, Mathieseni ega Blomquisti, kuigi viiendas paaris Ojala ja Langedijk ning seitsmendas paaris ameeriklane Schröder ületasid samuti endise olümpiarekordi.

Skandinaavlased tõestasid veenvalt (ei tea, mitmes kord juba) õigust olla tunnistatud maailma parimateks jäärajal. Ameeriklastele jäi seekord vaid üksainus pronksmedal.

IV taliolümpiamängude tõeliseks kangelaseks Garmisch-Partenkirchenis sai kolm kuld- ja ühe hõbemedali võitnud norralane Ivar Ballangrud. See rekord on seniajani ületamata ja ka kordamata.

1.	Ivar Ballangrud	Norra	17.24,3 OR
2.	Birger Vasenius	Soome	17.28,2
3.	Max Stiepl	Austria	17.30,0
4.	Charles Mathiesen	Norra	17.41,2
5.	Ossi Blomquist	Soome	17.42,4
6.	Jan Langedijk	Holland	17.43,7

VANAD NIMED

★ Saksa iluuisutajate kuldmedal ★ Schäferi saavutus
★ Sedapuhku õnnestus skandaali vältida

IV talimängudel asusid iluuisutajad võistlustulle kuuendat korda olümpiamängude ajaloos.

13. veebruaril alustasid 36 sportlast esinemisi paarissõidus. Nende hulgast puudus abielupaar Brunet'd Prantsusmaalt, kes keeldusid sõitmast hitlerliku Saksamaa pinnale. Rida teisi tuntud sportlasi, nagu ungarlaste paar Rotter—Szollas, kes alguses otsustasid boikoteerida Saksamaal peetavaid olümpiamänge, olid siiski saabunud Garmisch-Partenkirchenisse. Ungari spordimetseenide survel olid maailmameistrid sunnitud oma otsust muutma ja mängudest osa võtma. Muide, ungarlaste paar oli ainuke IV talimängudel, kes võttis osa ka Lake Placidi olümpiaturneest.

Ungari oli Garmisch-Partenkirchenisse saatnud ka veel teise iluuisutajate paari — Pirosczka ja Attila Sekrenyessyd —, keda arvati samuti favoriitide hulka. Medalipretendentideks olid ka tuntud Austria iluuisutajad Ilse ja Erik Pausinid.

Kuid ühelgi nimetatud paarist ei õnnestunud seekord võita kuldmedalit. Iluuisutamise esimesel alal võitsid esikoha Saksamaa sportlased Herber ja Baier. Austerlased kaotasid pallides kõige minimaalsemalt ja jäid teiseks. Ungarlaste paarid jäid kolmandaks ja neljandaks.

Tugevate vastastena näitasid ennast ka ookeanitagused sportlased. Uue Maailma paarid suutsid pääseda esimese kuue hulka.

Võistlustel startisid ka Baltimaade sportlased, kuid nende debüüti ei saanud nimetada õnnestunuks. Leedu paar Swartz—Gešels jäi eelviimaseks ja Eesti paar Michelson—Hiop viimaseks.

			Kohtade arv	Pallid
1.	Maxie Herber Ernst Baier	Saksamaa	11,0	11,5
2.	Ilse Pausin Erik Pausin	Austria	19,5	11,4
3.	Emilia Rotter Laszlo Szollas	Ungari	32,5	10,8
4.	Pirosczka Sekrenyessy Attila Sekrenyessy	Ungari	38,5	10,6
5.	Maribel Winson George Hill	USA	46,5	10,4
6.	Louise Bertram Stewart Reburn	Kanada	68,5	9,8

Kohaliku vaatajaskonna vaimustus kaasmaalastest iluuisutajate eduka esinemise suhtes (muide, see oli sakslaste kolmas ja viimane võit IV talimängudel) ei jõudnud veel jahtuda, kui olümpiavõitja selgitamist alustasid mehediluuisutajad.

Kolm nendest olid eelmisel päeval võistelnud ka paarissõidus. Need olid olümpiakulla «pooleteramees» Baier, viiendale kohale tulnud ameeriklaste paarist Hill ja kümne parema loetelu lõpetanud Inglismaa paarist Yatz.

Meesvõistlejate hulgas olid mitmed Lake Placidi talimängude «laureaadid». Fenomenaalne austerlane, 1932. aasta olümpiamängude kuldmedalimees Karl Schäfer oli mõni päev enne saabumist Garmisch-Partenkirchenisse võitnud Euroopa meistri tiitli kaheksandat korda. Eelmiste

talimängude «pronks» kanadalane Wilson, neli aastat tagasi neljandaks tulnud soomlane Nikkanen ja jaapanlane Oimatsu, kes Lake Placidis oli üheksas.

Pärast kohustuslikku kava asus liidripositsioonile Karl Schäfer, teine oli Wilson ja kolmas inglane Sharpe. Edasi järgnesid Ernst Baier, Felix Kaspar (Austria) ja Markus Nikkanen.

Vabasõit ei muutnud liidri osas midagi, vastupidi, Schäfer suurendas vahet järgnevate ees veelgi. Seevastu aga järgnevate kohtade jaotuses toimusid päris suured ümberkujunemised. Baier suutis tõusta teisele kohale. Wilsonist «trügis» mööda kohustuslike harjutuste ja vabasõidu kokkuvõttes ka Kaspar. Sharpe langes kolmandalt kohalt viiendale ja Nikkanen, lasknud endast mööda teise inglase Jack Dunni, jäi seitsmendaks.

Kümne parema hulka pääsesid veel kaks ungarlast (E. Tordonfalvy ja D. Pataky) ja inglane F. Tomlins.

Nagu paarissõidus, nii ka nüüd, jäi viimaseks Baltimaade sportlane — leedulane Auls.

Kuuendat korda olümpiamängude ajaloos õnnestus iluuisutamise võitjal saada kohtunike hindena maksimaalset kohtade arvu.

		Kohtade arv	Pallid
1. Karl Schäfer	Austria	7	422,4
2. Ernst Baier	Saksamaa	24	400,8
3. Felix Kaspar	Austria	24	400,1
4. Montgomery Wilson	Kanada	30	394,5
5. Henry Sharpe	Inglismaa	34	394,1
6. Jack Dunn	Inglismaa	42	387,7

Naisiluuisutajate võistlustega oli seotud protest, mis oleks peaaegu kujunenud grandioosseks skandaaliks.

Kahekordne olümpiavõitja, mitmekordne maailma- ja Euroopa meister Sonja Henie esines tol ajal päris tihti filmides. Komöödiates ja revüüfilmides esines ta suure meisterlikkusega, demonstreerides oma suurepärast tehnikat iluuisutamises. See kõik andis täiesti põhjendatud aluse mõnedele delegatsioonidele Henie süüdistamiseks professionalismis (olümpiavande 38. peatükis on formuleeritud amatörismi staatus ja seal on öeldud: amatööriks loetakse ainult seda sportlast, kes oma sportliku tegevuse eest ei saa ei otsest ega kaudset materiaalset kasu).

Norra delegatsioon tegi teatavaks, et juhul, kui Sonja Henie peaks diskvalifitseeritama, lahkub Norra võistkond

Garmisch-Partenkirchenist täies koosseisus (see aga oleks praktiliselt tähendanud IV taliolümpiamängude nurjumist). Organiseerimiskomitee otsustaski jätta protesti Henie vastu lahendamata.

23 naissportlast 12 riigist asusid medaleid jagama. Euroopat esindasid Norra, Austria, Rootsi, Inglismaa, Belgia, Saksamaa, Šveitsi, Ungari, Tšehhoslovakkia ja Läti sportlased. Üks iluuisutaja oli saabunud Jaapanist ja neli Ameerika Ühendriikidest.

Nagu võiski oodata, sai olümpiaareen kahe maailma tugevama iluuisutaja — Sonja Henie ja inglanna Cecilia Colledge'i vahelise duelli tunnistajaks. Colledge jäi norralannast koolisõidus üsna napilt, kuid vabasõidus päris tunduvalt maha.

Pronksmedalile kandideerisid korraga viis sportlast. Vivi-Anne Hulten (Rootsi), Liselotte Landbeck (Belgia), Maribel Winson (USA) ja kaks Austria sportlast — Hedi Stenuff ja Emmi Putzinger. Pärast koolisõitu olid kõige paremad väljavaated Landbeckil. Kuid võistluste teisel poolel jäi ta Hultenist maha. On huvitav märkida, et ainukesed Skandinaaviamaade esindajad Henie ja Hulten võitsid kaks medalit kolmest.

Austerlannadel ei õnnestunud küll kinnitada oma eelkäijate poolt saavutatud kuulsust, kuid kolm kohta esimese kümne hulgas (VI, VII ja IX) oli siiski rahuldavaks tulemuseks.

Seekordsed olümpiavõistlused iluuisutamises naistele möödusid nooruse pealetungi märgi all. Ei olnud juhuslik, et neli sportlast kuuest, kes võtsid osa Lake Placidi mängudest, pidid seekord leppima kaunis tagasihoidlike kohtadega, kuhu neid surusid debütandid. M. Winson (USA) oli 1932. aastal kolmas, nüüd aga jäi viiendaks, Phillips (Inglismaa) langes üheksandalt kohalt kahe koha võrra madalamale, de Lijn (Belgia) pidi taganema kuuendalt kohalt kaheksateistkümnendale ja Weigel (USA) — neljateistkümnendalt kohalt kahekümne esimesele.

		Kohtade arv	Pallid
1. Sonja Henie	Norra	7,5	427,5
2. Cecilia Colledge	Inglismaa	13,5	418,1
3. Vivi-Anne Hulten	Rootsi	28	394,7
4. Liselotte Landbeck	Belgia	32	393,3
5. Maribel Winson	USA	39	388,7
6. Hedi Stenuff	Austria	40	387,6

Sonja Henie kõige kardetavamaks konkurendiks Garmisch-Partenkirchenis oli inglanna Cecilia Colledge, kes tuli Henie järel hõbemedalile.

SENSATSIOON NUMBER ÜKS

★ Rekordarv osavõtjaid ★ Loosiõnn ★ «Inglismaa kanadalaste» võit ★ Neljakordsed olümpiavõitjad protesteerisid

Olümpiamängude jäähokiturniir avati mängude avapäeval ja see tõotas kujuneda eriti pikaks, sest seekordsetele mängudele oli kogunenud rekordarv meeskondi — 15. See arv tundus eriti paljuütlevana pärast Lake Placidi olümpiaturniiri, kus meeskondade arv oli kõigest neli. 12 meeskonda olid juba saanud olümpiamängude tuleristsed, kuid kolm — Itaalia, Jaapan ja Läti — olid sellistel võistlustel esmakordselt.

1936. aasta olümpiamängude hokiturniir jagunes kolmeks etapiks. Algul olid kõik meeskonnad jagatud nelja

Kanada—Austria kohtumine jäähokis oli väga pingeline ja võitluslik.

alagruppi eelvõistluste pidamiseks. Kaks paremat igast alagrupist pääsesid poolfinaali. Poolfinaalid peeti kahes grupis, ja lõpuks, kaks kummagi poolfinaalgrupi võitjat pääsesid turniiri lõppfaasi — finaali.

Spordis juhtub sageli, et loos teeb tõsiseid muudatusi arvatavas võistluste käigus, «õnnistades» ühtesid ja karistades teenimatult teisi. Ka Garmisch-Partenkirchenis ei jätnud loos tegemata omapoolseid korrektiive. Nii sattus Tšehhoslovakkia meeskond loosi sunnil ühte alagruppi kaunis nigelate vastastega, nagu Belgia, Prantsusmaa ja Ungari, ning poolfinaali paistis tšehhidele «roheline tee». Loosiõnne üle ei võinud kaevata ka inglased ja rootslased, kelle ülesandeks jäi ainult võita ilmselt nõrku jaapanlasi (selles grupis oli ainult kolm meeskonda, kellest kaks pääsesid edasi). Seevastu aga 1934. aasta Euroopa meistri Saksamaa ja 1935. aasta Euroopa meistri Šveitsi viis loos ühte alagruppi USA meeskonnaga. Selle tulemusena jäi kogenud Šveitsi hokimeeskond juba turniiri esimesel etapil «poordi taha».

Alagruppide mängud kulgesid järgmiselt. Esimesest alagrupist said peale Kanada edasi austerlased 2:1 võiduga Poola üle. See matš lõppes suure skandaaliga — Poola meeskond süüdistas kohtunikku sihilikkuses, katkestas mängu ja lahkus väljakult. Suure vaevaga suudeti poolakaid siiski veenda matši lõpetamisele. Läti meeskond ei suutnud ühelegi vastasele osutada tõsist konkurentsi.

Teisest alagrupist pääsesid edasi Saksamaa ja USA Itaalia ja Šveitsi ees. Kolmandas alagrupis lõid tšehhid ja mitte eriti tugevad ungarlased Belgia ja Prantsusmaa meeskonda. Neljandast alagrupist, nagu võiski arvata, pääsesid edasi Inglismaa ja Rootsi.

Poolfinaalgrupid koostati selle arvestusega, et need võistkonnad, kes kohtusid omavahel alagruppides, mängiksid eri gruppides. Ühte gruppi arvati Kanada, Saksamaa, Ungari ja Inglismaa, teise — Austria, USA, Tšehhoslovakkia ja Rootsi.

Poolfinaalis sündis ka jäähokiturniiri suurim üllatus — Inglismaa meeskond võitis Kanada 2:1.

Tõsi küll, Inglismaa (ja ka Prantsusmaa) meeskonna moodustasid põhiliselt kanadalased. Kanada delegatsioon nõudis seepärast enne turniiri algust isegi Inglismaa ja Prantsusmaa hokimeeskonna diskvalifitseerimist. Pärast pikki kulissidetaguseid läbirääkimisi lõpetas «hea» dominioon Kanada oma nõudmised Inglismaa vastu, säästes sellega metropoli au, kuid jättis protesti jõusse Prantsus-

Eelmängud

Alagrupp A

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Kanada	×	5:2	8:1	11:0	6	24:3
Austria	2:5	×	2:1	7:1	4	11:7
Poola	1:8	1:2	×	9:2	2	11:12
Läti	0:11	1:7	2:9	×	0	3:27

Alagrupp B

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Saksamaa	×	0:1	3:0	2:0	4	5:1
USA	1:0	×	1:2	3:0	4	5:2
Itaalia	0:3	2:1	×	0:1	2	2:5
Šveits	0:2	0:3	1:0	×	2	1:5

Alagrupp C

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Tšehhoslovakkia	×	3:0	2:0	5:0	6	10:0
Ungari	0:3	×	3:0	11:2	4	14:5
Prantsusmaa	0:2	0:3	×	4:2	2	4:7
Belgia	0:5	2:11	2:4	×	0	4:20

Alagrupp D

Meeskonnad	1	2	3	Punktid	Väravate suhe
Inglismaa	×	1:0	3:0	4	4:0
Rootsi	0:1	×	2:0	2	2:1
Jaapan	0:3	0:2	×	0	0:5

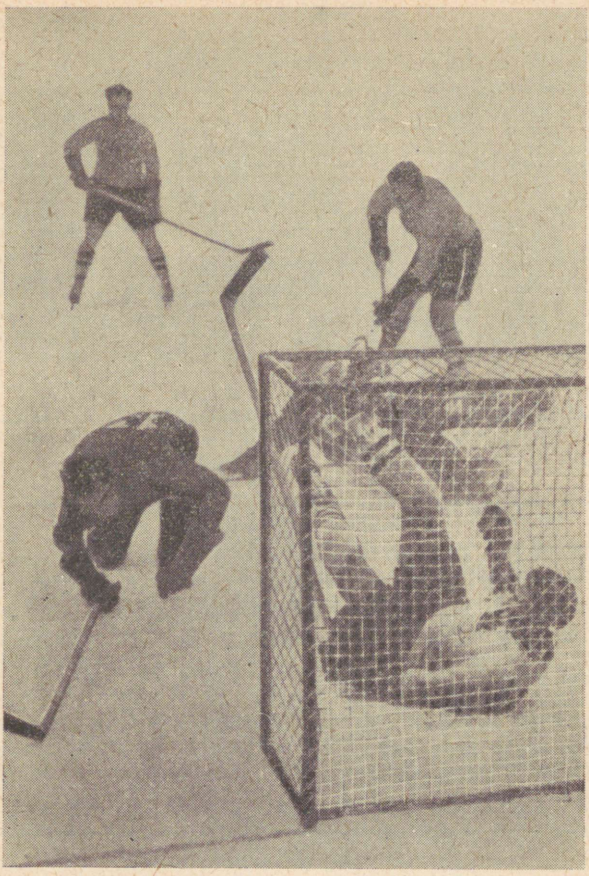

Läti hokimängijad ei suutnud 1936. aasta olümpiaturniiril jäähokis kanadalastele mingit vastupanu osutada. Kanadalased viskasid 11 korda litri lätlaste väravasse.

maa suhtes. Prantslased solvusid, eemaldasid oma meeskonna turniirilt, ja alles pärast pikki mangumisi nõustusid turniiri jätkama.

Nii või teisiti, kuid Garmisch-Partenkirchenis said kanadalased esimest korda jäähokis ametlikul võistlusel Euroopa meeskonnalt lüüa.

Poolfinaalid

Alagrupp A

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Inglismaa	×	2:1	1:1	5:1	5	8:3
Kanada	1:2	×	6:2	15:0	4	22:4
Saksamaa	1:1	2:6	×	2:1	3	5:8
Ungari	1:5	0:15	1:2	×	0	2:22

Alagrupp B

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
USA	×	2:0	2:1	1:0	6	5:1
Tšehhoslovakkia	0:2	×	4:1	2:1	4	6:4
Rootsi	1:2	1:4	×	1:0	2	3:6
Austria	0:1	1:2	0:1	×	0	1:4

Viik Saksamaaga kindlustas Inglismaa hokimängijatele viie punktiga oma poolfinaalgrupis esikoha. Kanadalased kogusid neli punkti ja jäid teiseks.

Teises poolfinaalgrupis esinesid hästi ameeriklased, võitsid kõik kolm mängu ja ka poolfinaalgrupi. Kahe punkti võrra vähem said tšehhid ja tulid teisele kohale.

Seega pääsesid jäähokiturniiri finaalmängudele Kanada, USA, Tšehhoslovakkia ja Inglismaa meeskond. Nende võimalused finaalgrupis ei olnud enam võrdsed. Samuti nagu 1924. aastal, nii ka nüüd ei kohtunud need meeskonnad enam finaalgrupis, kes poolfinaalgruppides olid omavahel

Viimases mängus USA meeskonnaga (valges võistlusdressis) said inglased otsustava punkti, mis kindlustas neile 1936. aasta olümpiamängudel kuldmedali jäähokis.

mänginud ja poolfinaalmängude tagajärjed kanti finaalturniiri tabelisse. Seega oli enne finaalmängude algust fikseeritud Inglismaa võit Kanada üle ja USA meeskonna võit Tšehhoslovakkia üle. Finaalturniiri ulatus oli niivõrd väike, et kaotatud punktide tagasivõitmine osutus kanadalastel võimatuks. Nad võitsid küll ameeriklasi ja tšehhe, kuid see andis neile vaid neli punkti. Inglased võitsid kergelt Tšehhoslovakkia meeskonna ja mängus ameeriklastega kaitsesid ainult visalt oma väravat, sest võitu ei olnud neile tarvis, piisas viigist. Viik rahuldas ka ameeriklasi, sest see kindlustas neile pronksmedali. Võiduga inglaste

Finaalmängud

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Inglismaa	×	2:1	0:0	5:0	5	7:1
Kanada	1:2	×	1:0	7:0	4	9:2
USA	0:0	0:1	×	2:0	3	2:1
Tšehhoslovakkia	0:5	0:7	0:2	×	0	0:14

üle oleksid ameeriklased küll kätte saanud nii Kanada kui ka Inglismaa meeskonna, kuid mõlemal oli väravate suhe kõvasti parem. Nii lõppeski kohtumine Inglismaa—USA väravateta viigiga. Olümpiamängude hokiajaloos oli see teine juhus, kus kumbki pool ei visanud ühtki väravat.

Seega lõppes Garmisch-Partenkircheni olümpiamängude hokiturniir inglaste sensatsioonilise võiduga. Neljakordne olümpiavõitja Kanada hokimeeskond pidi seekord leppima hõbemedalitega ja kolmekordsed «hõbedad» ameeriklased — pronksmedalitega.

1. Inglismaa (J. Forster, C. Erhardt, G. Dailley, J. Borland, R. Wyman, A. Stinchcombe, E. Brenchley, J. Coward, J. Chappell, A. Archer, J. Davey, J. Kilpatrick)
2. Kanada (F. Moore, A. Nash, H. Murray, W. Kitchen, R. Milton, D. Neville, K. Farmer-Horn, H. Farguharson, M. Deacon, A. Sinclair, W. Thomson, J. Haggarty, R. St. Germain)
3. USA (T. Moone, F. Shaughnessy, P. La Batte, F. Stubbs, J. Garrisson, R. Rowe, J. Lax, G. Smith, E. Ross, F. Spain, A. Kammer)
4. Tšehhoslovakkia (Bogač, Zetkowski, Gromadka, D. Irotka, Z. Irotka, Košek, Kučera, Maležek, Peka, Bushbauer, Tožička, Trojak, Ulrich)

ŠVEITSLASED JA AMEERIKLASED, KUID MITTE SAKSLASED

★ Uued protestid ★ Šveitslaste edu

Võistlused bobisõidus algasid samal päeval kui jäästaadionil iluuisutamisvõistlused. Ja ka need võistlused algasid protestiga, nagu see Garmisch-Partenkirchenis näis olevat tavaliseks saanud. Euroopa bobisõitjad protesteerisid ameeriklaste poolt kasutatavate bobikelkude jalaste vastu, kinnitades, et viimased ei vasta olümpiavõistluste määrustele ja lõhuvad jäärenni. Ameeriklased vastasid sellele, et nad pigem lahkuvad mängudelt kui vahetavad jalaseid. Selline demarš, nagu näitasid norralaste kogemused, sai määravaks ning protest jäeti rahuldamata.

Võistlused viidi läbi 1600 meetri pikkusel rajal Riesersee läheduses ja avamise õiguse said neljalised bobikelgud.

Šveitslased suutsid Euroopa bobirajal oma paremuse ameeriklaste ees maksma panna. Viimaseid ei aidanud ka neid Lake Placidis hästi teeninud spetsiaaljalased. Nelja sõidu kokkuvõttes tuli esikohale «Šveits II» eki-

paaž Pierre Musyga roolis. Sama ekipaaž püstitas ka esimesel päeval võistluste rekordi 1 minuti 18,6 sekundiga. Ka hõbemedalid kuulusid šveitslastele. «USA I» ekipaaž jäi võitjatest maha 4,28 sekundit ja saavutas ainult neljanda koha.

1.	Šveits II (Pierre Musy — roolimees, Arnold Gartmann, Charles Bouvier, Joseph Beerly)	5.19,85
2.	Šveits I (Reto Capadrutt — roolimees, Hans Aichele, Fritz Feierabend, Hans Bütikofer)	5.22,73
3.	Inglismaa (Frederick McEvoy — roolimees, James Cardno, Guy Dugdale, Charles Green)	5.23,41
4.	USA I (Hubert Stevens — roolimees, Crawford Merkel, Robert Martin, John Sheene)	5.24,13
5.	Belgia II (Max Houben — roolimees, Marcial van Schelle, Louis de Ridder, Paul Graeffe)	5.28,92
6.	USA II (Francis Tyler — roolimees, James Bickford, Richard Lawrence, Max Bly)	5.29,00

Kahe päeva pärast keerutasid bobirajal üles lumetolmu juba kahelised bobid. Seekord läks ookeanitagustel sportlastel paremini. Metoodiliselt suurendas oma edumaad «USA I» ekipaaž — nelja sõidu kogusummas said nad ajaks 5 minutit 29,29 sekundit ja esikoha. Šveitslaste teine ekipaaž (mõlemad mehed sõitsid ka neljalisel bobil) jäi võitjatest maha 1,35 sekundit.

Ka pronksmedalid läksid Ameerikasse — ekipaaž «USA II» tuli kolmandaks. Kuld- ja pronksmedal olid arvatavasti küllaldaseks kompensatsiooniks ameeriklastele kaotuse eest neljalistel bobidel.

Sakslaste suureks kurvastuseks esinesid nende bobisõitjad nigelasti, eriti mõjus kaasmaalastele nende ekipaaži «Saksamaa I» (Hans Kilianiga roolis) viies koht, kuna neile ennustati vähemalt ühte kuldmedalit. Neljaliste bobide hulgas jäid nad isegi seitsmendaks.

1.	USA I (Ivan Brown — roolimees, Alan Washbond)	5.29,29
2.	Šveits II (Fritz Feierabend — roolimees, Joseph Beerly)	5.30,64
3.	USA II (Gilbert Colgate — roolimees, Richard Lawrence)	5.33,96
4.	Inglismaa (Frederick McEvoy — roolimees, James Cardno)	5.40,25
5.	Saksamaa I (Hans Kilian — roolimees, Herman von Valta)	5.42,01
6.	Saksamaa II (Fritz Grau — roolimees, Albert Brehme)	5.44,71

SKANDINAAVLASTE ÜLEVÕIM

Kaheksa-aastase vaheaja järel toodi olümpialoorberid tagasi Euroopasse. Talispordi häll Norra tuli mitteametliku punktide arvestuse kokkuvõttes esikohale.

IV taliolümpiamängud olid 7 kuld-, 5 hõbe- ja 3 pronksmedalit võitnud Norra talisportlaste triumfiks. Ballangrud üksi võitis kolm kuld- ja ühe hõbemedali.

Ei leidunud vastaseid skandinaavlastele suusavõistlustel ega trampliinihüpetes. Kogunud mitteametlikus arvestuses 100 punkti, edestasid norralased teiseks tulnud Saksamaa 54 punktiga, enamaga, kui sakslased ise suutsid koguda.

Mis puutub sakslaste esinemisse talimängudel, siis võib arvata, et spordiliikumise natslik juhtkond ei jäänud nendega rahule.

Ei suusatamises, kiiruisutamises, hokivõistlustel ega bobisõidus õnnestunud sakslastel saavutada vähimatki edu. Suusatamises said sakslased ühe punkti, kiiruisutamises ei olnud sedagi.

Üsna vähe jäid sakslastest maha Rootsi ja Soome sportlased.

Eelmiste olümpiamängude võitjad kaotasid oma Lake Placidis võidetud prestiiži peaaegu täielikult: ameeriklased jäid viiendaks ja kanadalased koguni üheksandaks.

Kui mitteametlikus arvestuses olid sakslased teisel kohal, siis võidetud medalite hulga poolest olid neist ees peale norralaste ka veel rootslased.

IV talimängudeni oli Kanada delegatsioon lõpetanud mängud vähemalt traditsioonilise kuldmedaliga jäähokis. 1936. a. olümpiamängude hokiturniiri kulla võitsid Inglismaa hokimängijad.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld medalid	Hõbe medalid	Pronks medalid	Kokku
Norra	7	5	3	15
Rootsi	2	2	3	7
Saksamaa	3	3	—	6
Soome	1	2	3	6
Austria	1	1	2	4
USA	1	—	3	4
Šveits	1	2	—	3
Inglismaa	1	1	1	3
Kanada	—	1	—	1
Prantsusmaa	—	—	1	1
Ungari	—	—	1	1

Mitteametlik paremusjärjestus

Riigid	Suusatamine							Kiiruisutamine				Iluuisutamine			Bobisõit			
	18 km	50 km	4×10 km teatesuusatamine	Kahevõistlus	Suusahüpped	Mäekahevõistlus (m)	Mäekahevõistlus (n)	500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Mehed	Naised	Paarissõit	Kaheline	Neljaline	Jäähoki	Kokku punkte
1. Norra	8	1	5	17	14	3	4	12	12	7	10	—	7	0	—	—	—	100
2. Saksamaa	0	0	1	0	0	15	15	0	0	0	0	5	0	7	3	0	0	46
3. Rootsi	10	19	4	0	5	0	—	0	0	0	0	—	4	—	—	—	0	42
4. Soome	4	2	7	3	1	—	—	0	4	10	7	0	—	—	—	—	—	38
5. USA	0	0	0	0	0	0	0	6,5	3	0	0	0	2	2	11	4	4	32,5
6. Austria	0	0	0	0	0	—	0	0,5	3	2	4	11	1	5	0	0	0	26,5
7. Inglismaa	—	—	—	—	—	0	0	—	—	—	—	3	5	0	3	4	7	22
8. Šveits	—	—	—	0	0	—	3	—	—	—	—	0	0	0	5	12	0	20
9. Kanada	0	—	—	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1	—	—	5	9
10.—11. Ungari	—	—	—	—	—	0	0	0	0	0	0	0	0	7	—	—	0	7
10.—11. Tšehhoslovakkia	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	—	0	0	—	0	0	3	7
12. Belgia	—	—	—	—	—	0	—	0	0	0	0	—	3	0	0	2	0	5
13.—14. Holland	—	—	—	—	—	—	0	0	0	3	1	—	—	—	0	—	—	4
13.—14. Prantsusmaa	0	—	0	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	0	0	0	4
15.—16. Itaalia	0	0	3	0	0	0	0	—	—	—	—	—	—	0	0	0	0	3
15.—16. Jaapan	—	—	0	—	0	0	—	3	0	0	0	0	0	—	—	—	0	3
17. Poola	—	—	0	0	2	0	—	0	0	0	0	—	—	—	—	—	0	2

Austraalia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Jugoslaavia, Kreeka, Leedu, Liechtenstein, Luksemburg, Läti, Rumeenia ja Türgi punkte ei saanud

Taas Sankt Moritzis

Sankt Moritz
30. jaanuarist 8. veebruarini 1948. a.

Teine maailmasõda ajas nurja järjekordsed olümpiamängud 1940. ja 1944. aastal. Fašism heitis kümneid miljoneid inimesi tule ja surma sügavikku. Maailma noorsool polnud aega spordiga tegelemiseks — ääretult karmis võitluses otsustati kogu inimkonna saatus.

Ja alles siis, kui kustus sõjaleek, avanes taas võimalus süüdata rahutuli — olümpiavõistluste tuli.

1948. aasta oli esimeseks sõjajärgseks olümpia-aastaks. 1948. a. suvemängud otsustati pidada Londonis. Traditsiooni kohaselt oleks Inglismaa pidanud korraldama ka järjekordsed «valged» olümpiamängud, kuid seekord tuli traditsiooni rikkuda. Terve hulga põhjuste tõttu loobusid inglased 1948. a. talimängude korraldamisest oma maal.

Esiteks piiravad Briti saarte klimaatilised tingimused talispordi arengut, pealegi pole talisport Inglismaal kuigi populaarne. Inglise sportlased pole veel kordagi saavutanud suurt edu taliolümpiamängudel ning oli vähe lootust, et talimängud sel maal üldse huvi ärataksid. Teiseks, Inglismaal ei olnud vajalikke vahendeid ega spordiehitusi talimängude võistluskavasse kuuluvate alade läbiviimiseks. Kolmandaks (ja see oligi peamine põhjus), Inglismaa rahanduslik olukord oli niivõrd raske, et ei jätkunud summasid isegi suvemängude korraldamiseks. Seetõttu teataski Briti Olümpiakomitee, et ta ei saa võtta enda peale 1948. aasta taliolümpiamängude korraldamist.

Siis tegid šveitslased ettepaneku võtta taliolümpiamängude areeniks Sankt Moritz. See ettepanek võeti vastu ja väike kuurordilinnake Alpides, mis juba 20 aasta eest oli vastu võtnud olümpiakülalisi, muutus taas spordimaailma tähelepanu keskuseks.

Sankt Moritz ise oli jäänud samasuguseks nagu ta oli 20 aastat tagasi. Samasugused tillukesed kotedžitüüpi majad, väikesed hotellid, samasugused kitsad uisurajad ja väikese mahutavusega tribüünid pealtvaatajatele staadionil.

Ainuke asjaolu, mille poolest 1948. aasta Sankt Moritz järsult erines 1928. aasta Sankt Moritzist, oli kõigi spordiehituste eeskujulik varustatus Šveitsi kellatööstuse esmaklassiliste toodetega. Esmakordselt olümpiamängude ajaloos oli staadionil üles seatud hiiglaslik kronomeeter, mis käivitus stardipaugu ajal automaatselt ja lülitus välja võistluse võitja finišeerimise hetkel. Pealtvaatajad ja võistlustest osavõtjad võisid nüüd tagajärgi jälgida ülitäpse ajamõõtja järgi, mitte «pimesi» nagu varemalt. See oli väga suureks soodustuseks.

Ka turiste tuli Sankt Moritzisse kaugelt rohkem kui 20 aasta eest. Siinjuures tuleb arvestada ka sellega, et paljud sportlased ei saanud sõita olümpiaadile. Takistuseks oli sõjajärgne elukallidus Euroopas. Seevastu saabus ookeani tagant palju rikkaid ameeriklasi, kellele Euroopasse sõitmine ei tekitanud suuremaid raskusi.

Sankt Moritzil avanes võimalus oma silmaga kogeda, millist edu on olümpialiikumine saavutanud kahe aastakümnega. Kui 1928. aastal oli siia sõitnud vähem kui viissada sportlast, kes esindasid 16 riiki, siis nüüd saabus Sankt Moritzisse 878 sportlast 28 riigist. Spordilehed ja -ajakirjad lähetasid kohale kümme korda rohkem korrespondente kui 1928. aastal.

Milliseks kujuneb aga jõudude vahekord esimestel sõjajärgsetel «valgetel» olümpiamängudel? Kas norralaste hegemoonia on talispordis püsima jäänud? Neid probleeme arutas elavalt kogu maailma spordipress. Oli ju Norra sõja ajal okupeeritud hitlerlaste poolt, see aga takistas kahtlemata Norra spordi arengut. Kas leidub veel Norras väärilisi järglasi Ivar Ballangrudile ja Sonja Heniele? Võib-olla lähevad suusa- ja uisuspordi loorberid hoopis rootslastele, kes sõjast osa ei olnud võtnud? Või hoopis šveitslastele, kes samuti olid sõjast eemale jäänud ja pealegi võistlevad oma kodus? Vastuse kõigile neile küsimustele võisid aga anda ainult olümpiavõistlused ise.

Ja siis, 30. jaanuaril, süütas Šveitsi populaarseim hokimängija «Bibi» Torriani sportlaste paraadrivi ees olümpiatule.

NORRALASTEL LÄHEB KEHVASTI

★ Kolm medalit ühelt distantsilt ★ Soomlased võidavad esmakordselt kahevõistluse ★ 11 meeskonda teatesuusatamises ★ «Mora Nisse» võit ★ Tribüünidel aplodeeritakse Birger Ruudile.

Esimeseks olümpiaalaks 1948. aastal oli 18 km suusatamine. Starti asus 84 suusatajat. Seitsme suusatajaga olid esindatud Rootsi ja Itaalia, kuue suusatajaga — Norra, Soome, Šveits, Austria ja Tšehhoslovakkia, viis sportlast esindasid Ameerika Ühendriike.

Eelmistel taliolümpiamängudel olid suusatamisvõistluste medalid omavahel jaganud tavaliselt põhjamaade esindajad. Ka sel korral asusid rootslased kohe pärast stardist väljumist liidrikohale. Viie kilomeetri kohal olid Rootsi võistlejad Martin Lundström ja Nils Östensson ligi 10 sekundi võrra ees kolmandana sõitvast soomlasest Sauli Rytkyst. Norralastele ei antud võimalusi kaasa lüüa auhinnaliste kohtade pärast peetavas võistluses.

Mida lähemale finišile, seda enam suurendasid rootslased vahemaad endi ja võistlejate peagrupi vahel. Varsti nihutas end kolmandale kohale kolmas rootslane Gunnar Eriksson. Temale püüdis järele jõuda soomlane Heikki Hasu, kuid rootslasel oli säilinud rohkem jõudu, ning see määraski pronksmedali pärast peetava võistluse tulemuse.

Talimängude ajaloos läksid esmakordselt kõik kolm medalit 18 km suusatamises rootslastele. Sama palju kui teisedki, olid üllatunud eduka sõidu «süüdlased» ise. Rootsi suusatajad ei olnud sugugi oodanud mängude nii edukat algust.

Norralased said aga ränga kaotuse osaliseks. Ajalehed kirjutasid: «Norralased on purustatud. Garmisch-Partenkircheni võitja O. Hagen tuli üle noatera üheksandale kohale.»

Hagen tuli tõesti üheksandale kohale. Kuid see polnud siiski Oddbjörn Hagen, 1936. aasta olümpiavõitja, nagu ekslikult teatasid ajalehed, vaid Olav Hagen. Ülejäänud Norra võistlejad esinesid veelgi nõrgemini.

Võistlusel startinud kahevõistlejaist saavutas parima tulemuse soomlane Heikki Hasu. Ka siin polnud norralased oma taseme kõrgusel. Dahl Eilert suutis tulla kõigest kümnendale kohale.

Norra suusatajate suur kaotus juba olümpiavõistluste esimesel päeval osutus tähendusrikkaks. 1948. aasta talimängud näitasid, et Norra on kaotanud oma senise ülevõimu sellel talispordialal.

1.	Martin Lundström	Rootsi	1:13.50
2.	Nils Östensson	Rootsi	1:14.22
3.	Gunnar Eriksson	Rootsi	1:16.06
4.	Heikki Hasu	Soome	1:16.43
5.	Nils Karlsson	Rootsi	1:16.54
6.	Sauli Rytky	Soome	1:18.10

Järgmisel päeval kogunesid 13 riigi 39 sportlast suure olümpiatrampliini juurde ja jätkasid jõuproovi kahevõistluse medalite pärast.

Pärast esimest võistluspäeva olid parimad väljavaated olümpiakulla võitmiseks soomlastel: Heikki Hasu oli esikohal (240 punkti) ja Martti Huhtala teisel kohal (224,15 punkti). Medalile võis pretendeerida ka rootslane Sven Israelsson, kes 211,5 punktiga oli neljandal kohal. Israelsson oli hea mäehüppaja ja kavatses oma seisundit teisel võistluspäeval parandada.

Esimesel katsel hüppas kõige kaugemale (68,5 meetrit) ameeriklane Gordon Green. Kuid nõrk tulemus murdmaasuusatamises ei võimaldanud tal võistluste liidritele ohtlikuks muutuda.

Israelsson hüppas 67,5 meetrit.

Heikki Hasu, kellel pärast esimest võistluspäeva oli suur edumaa, otsustas mitte riskida. Liider arvestas õigesti, et isegi keskmise pikkusega hüpped viivad ta konkurentidele kättesaamatusse kaugusse. Esimesel katsel hüppas Hasu ainult 57 meetrit. Tema teine hüpe oli 61,5 meetrit, kolmas — 64 meetrit (arvesse võeti kaks paremat hüpet).

Suurepärased olid Israelssoni teine ja kolmas hüpe (66 ja 67 meetrit), millega ta mäehüpetes tuli teiste kahevõistlejate hulgas esikohale. Kuid murdmaasuusatamises kaotatud minuteid ei olnud võimalik kompenseerida trampliinil võidetud meetritega. Israelsson ei jäänud ilma üksi kuld-, vaid ka hõbemedalist.

Hasu tuli mäehüpetes üheksandale kohale, kuid sai kokkuvõttes suurima punktide arvu ja seega ka esikoha. Tema kaasmaalane Huhtala säilitas teise koha, hoolimata sellest, et ta hüpetes jäi kuuendaks. Israelsson päris pronksmedali.

Esimest korda olümpiavõistluste ajaloos tulid soomlased suusatamise kahevõistluse võitjaks.

Šveitslasel Niclaus Stumpfil ei vedanud. Esimesel hüppel riivas ta käega maad. See avaldas mõju kohtunike otsusele ja ka sportlase enesetundele, mistõttu ta edaspidi hüppas tunduvalt halvemini ja kaotas kõik lootused esikohale.

			18 km suusatamine	Mäehüpped			
				I	II	III	Punktid
1.	Heikki Hasu	Soome	1:16.43	57	61,5	64	448,8
2.	Martti Huhtala	Soome	1:19.28	62	61	61,5	433,65
3.	Sven Israelsson	Rootsi	1:21.44	67.5	66	67	433,4
4.	Niclaus Stumpf	Šveits	1:22.15	66,5	63,5	60	421,5
5.	Olavi Sihvonen	Soome	1:22.26	60	65	60	416,2
6.	Eilert Dahl	Norra	1:22.52	62	62,5	63	414,3

4×10 kilomeetri teatesuusatamises lootsid norralased olukorda mõnevõrra parandada, sest seni peetud aladel oli neil kaunikesti viltu vedanud. Juba neljandat päeva toimusid võistlused suusatamises, kuid Norra polnud võitnud ühtki medalit. Mis seal veel medalist rääkida! Isegi mitteametlikus paremusjärjestuses olid nad saanud seni ainult ühe punkti. Seega tuli tahes-tahtmata teatesuusatamises püüda kõik jõud mängu panna.

12 meeskonna asemel ilmus starti ainult 11 — osavõtust loobusid viimasel minutil ameeriklased. Esimese vahetuse suusatajad rivistusid stardijoonele, kusjuures soomlased ja rootslased sattusid väga soodsale keskmisele positsioonile.

Starteri signaal paiskas võistlejad rajale. Norralane Erling Evenson hilines ja jäi kohe maha soomlasest Lauri Silvennoinenist ning 18 kilomeetri suusatamise hõbemedalimehest rootslasest Nils Östenssonist. Need kaks võistlejat hakkasid kohe rebima vahemaad endi ja põhigrupi vahele. Peagi möödus rootslane soomlasest ja viis oma meeskonna juhtima.

Esimesena saabus vahetuspaika suusastaadionile Östensson, pool minutit hiljem ilmus Silvennoinen. Kahe minuti pärast läks kolmandana teisele etapile Austria meeskond. Jälle puudusid norralased liidrite hulgast!

Medalite saatus otsustatigi tegelikult teisel etapil. Rootslased suurendasid tunduvalt edumaad soomlaste ees, kol-

mandale kohale pressisid end norralased. Soomlane ajas tagajärjetult taga rootslast, norralane omakorda ei saanud kuidagi kätte soomlast.

Neljanda koha pärast toimus äge heitlus Austria ja Šveitsi meeskonna vahel. Kolmandal etapil õnnestus šveitslasel Max Mülleril «näpata» mõned sekundid austerlastelt, kuid seda mitte kauaks. Austria meeskond tuli neljandale kohale.

Finišis ei suutnud kohtunikud kuidagi ära oodata Liechtensteini vürstiriigi meeskonna viimase vahetuse suusatajat. Nad lihtsalt läksid minema ja seepärast ei teatagi, milline oli selle meeskonna tagajärg teatesuusatamises. Vaieldamatu on aga üks — viimase koha sai ta kindlasti.

Niisiis, veel üks kuldmedal rootslastele, hõbemedal aga soomlastele. Norra suusatajad aga said oma esimese medali, mis sest et pronksist, ikkagi medal!

1. Rootsi (Nils Östensson, Nils Taepp, Gunnar Eriksson, Martin Lundström) 2:32.08
2. Soome (Lauri Silvennoinen, Toivo Laukkanen, Sauli Rytky, August Kiuru) 2:41.06
3. Norra (Erling Evenson, Olaf Ökern, Reidar Nyborg, Olav Hagen) 2:44.33
4. Austria (Josl Gastrein, Josef Deutschmann, Engel Hundertpfund, Karl Rafreider) 2:47.18
5. Šveits (Niclaus Stumpf, Robert Zurbrücken, Max Müller, Edy Schild) 2:48.07
6. Itaalia (Vincenzio Perrugion, Silvio Confortola, Riggieri Rodrigiero, Severino Compagnoni) 2:51.00

6. veebruari varahommikul asusid 28 suusasportlast 9 riigist 50 kilomeetri suusamaratoni starti. Pealtvaatajaid oli üsna napilt. Ameerika turiste meelitasid rohkem oma teravuse poolest haaravad hokivõistlused, iluuisutajate muinasjutuliselt kaunid esinemised ja suusahüppajate kartmatud õhulennud trampliinilt. Suusamaraton aga ei huvitanud turiste just eriti.

Seevastu ei lahkunud oma kohtadelt tervelt nelja tunni jooksul skandinaavlastest «suusahaiged», kes olid endale koha otsinud just suusaraja ääres ja nautisid Rootsi suusataja «Mora Nisse» — Nils Karlssoni meisterlikku sõitu.

Mora on sportlase kodukoht. Nisse aga tähendab rootsi keeles haldjat (vaimu), imetegijat. Seda hüüdnime pole Karlssonile antud asjatult. Suusarajal oli ta lausa ime oma suurepärase tehnikaga. Tundus, nagu aitaksid nägematud jõud tal vastastest mööduda.

Karlssoni peeti peamiseks favoriidiks. Kuid stardist asus liidrikohale Harald Eriksson. See aga Karlssoni palju ei erutanud: oli ju Eriksson tema kaasmaalane.

Karlsson suusatas nagu masin. 36. kilomeetril pääses ta ette, ja mida kaugemale, seda enam kasvas edumaa. Tõsi küll, Karlsson oli startinud esimeste hulgas ega teadnud oma vastaste tagajärgi, ometi ei kahelnud ta sugugi oma võidus. Ainus asi, mis talle muret valmistas, oli teadmatus, kuidas sõidavad kaasmaalased? Olid ju eelmistel talimängudel 50 kilomeetri suusatamises kõik kolm medalit langenud rootslaste saagiks. Poleks olnud paha korrata 1936. aasta saavutust!

Edumaa, mida liider järk-järgult suurendas, ulatus finišis peaaegu viie minutini. Teisena lõpetas sõidu Eriksson. Kuid Tjörnqvist, kellele rootslased kõige suuremaid lootusi olid pannud ja keda Karlsson pidas oma kõige tõsisemaks konkurendiks, lõpetas võistluse alles viiendana. Pronksmedali sai soomlane Benjamin Vanninen.

Skandinaavia ajakirjandus reageeris vaimustusega «Mora Nisse» võidule. Teda tituleeriti «valgete» olümpiamängude õieks ja võrreldi teda parima ennesõjaaegse suusataja Lars Bergendahliga. Kuigi Karlssoni tagajärg jäi tublisti maha Garmisch-Partenkircheni suusarajal saavutatust, tuli siiski arvestada Sankt Moritzi väga raskeid võistlustingimusi. Tublisti hõredam kõrgmäestiku õhk takistas hingamist ja seetõttu ei suutnud kaheksa suusatajat distantsi lõpetada.

1.	Nils Karlsson	Rootsi	3:47.48
2.	Harald Eriksson	Rootsi	3:52.20
3.	Benjamin Vanninen	Soome	3:57.28
4.	Pekka Vanninen	Soome	3:57.58
5.	Anders Tjörnqvist	Rootsi	3:58.20
6.	Edy Schild	Šveits	4:05.37

Norra suusatajate võit mäehüpetes oli muutunud olümpiamängudel juba traditsiooniks. Sellel suusaspordialal polnud Norra seni loovutanud kuldmedalit ühelegi teisele maale. Kui eelmistel taliolümpiamängudel olid Norra suusatajad oma konkurente sundinud juba ette aukartusele, siis siin, Sankt Moritzis, ei olnud nad võitnud veel ühtki esikohta. Kuidas peaks küll minema suusavõistluste viimasel alal?

Seitse tuhat pealtvaatajat, kes täitsid olümpiatrampliini juures asuvad tribüünid, tervitasid müriseva aplau-

siga teadet, et võistlusest võtab osa Birger Ruud. Kiiduavaldused ei olnud ainult tunnustuseks 1932. ja 1936. aasta olümpiavõitjale. Spordisõpradele oli hästi teada ka Birger Ruudi mehine käitumine hitlerlaste vallutusretke ajal Norrasse. Okupantide poolt korraldatud võistlustest osavõtust keeldumise pärast diskvalifitseerisid kollaboratsionistid * Norra tšempioni eluajaks ja saatsid ta koonduslaagrisse. Kuid ka seal näitas Birger Ruud end mehise patrioodi ja antifašistina.

Avaldus Birger Ruudi nimega võistlusteks suusahüpetes esitati viimasel hetkel. Kahekordsel olümpiavõitjal ja neljakordsel maailmameistril täitus hiljuti 37. eluaasta ja olles tegelikult Norra meeskonna varumeheks, kahtles ta kaua, enne kui söandas veel kord oma jõudu proovida. Kui aga mõni tund enne starti äkki lund sadama hakkas, lõppesid Ruudi kahtlused. Ta pidi siiski osa võtma, sest sellise ilmaga võis võitjaks tulla ainult kogenud hüppaja, kogemusi oli Ruudil aga küllalt.

Loos määras esimesena hüppevoorule Soome sportlased. Vennad Pietikainenid hüppasid üle 69 meetri. Norralane Petter Hugsted jäi hüppe ülatuselt soomlastest maha (tema tagajärjeks jäi 65 meetrit), kuid see-eest hindasid kohtunikud väga kõrgelt norralase hüppetehnikat.

Birger Ruud hüppas küll ainult 64 meetrit, tema hüppestiil oli aga niivõrd hea, et ükski viiest kohtunikust ei hinnanud tema tehnikat alla 18 punkti.

Norralaste kõrgeklassiline tehnika kindlustas nende kohad liidripositsioonil 49 osavõtja hulgas.

Teistel katsetel suurendasid Norra suusahüppajad oma edu veelgi. Hugsted saavutas suurepärase tulemuse, maandudes 70 meetri tähise juures. Vaevatasuks sai ta kuldmedali.

Toreda hüppe sooritas veteran Birger Ruud. Võrreldes esimese katsega parandas ta oma tagajärge küll ainult kolme meetri võrra, kuid hüppetehnika oli ülimalt täiuslik. Järgmisel päeval nimetasid ajalehed Ruudi teist hüpet «fantastiliselt kauniks».

«37-aastaselt olümpiamängude hõbemedal — see on ju suurem saavutus kui kuldmedal 25-aastaselt,» ütles endaga väga rahul olles Ruud ise.

---

* Fašistlike okupantide käsilased oma rahva hulgast Teise maailmasõja ajal.

Teine veteran, 1938. a. maailmameister kiirlaskumises James Couttet (Prantsusmaa), kes seekord võistles ka mäehüpetes, ei suutnud tõusta ettepoole 25. kohast.

Norra suusahüppajad ei loovutanud ühtki medalit. See oligi Norra suusatajate ainukeseks saavutuseks Sankt Moritzis.

On huvitav märkida, et paljud medalita jäänud võistlejad hüppasid norralastest tunduvalt kaugemale, kuid hüppetehnika andis Norra sportlastele otsustava ülekaalu.

		I katse	II katse	Punktid
1. Petter Hugsted	Norra	65	70	228,1
2. Birger Ruud	Norra	64	67	226,6
3. Thorleif Schjelderup	Norra	64	67	225,1
4. Matti Pietikainen	Soome	69,5	69	224,6
5. Gordon Warren	USA	68	68,5	222,8
6. Leo Laakso	Soome	66	69,5	221,7

Šveitsi meeskond oli võitnud esimesed võistlused patrullsuusatamises Chamonix's ja nüüd esinesid nad jälle hästi patrullsuusatamise demonstratsioonvõistlustel.

Algul läksid ette rootslased, siis šveitslased ja soomlased. Laskmine aga tõi rootslastele «kaela» hulga trahviminuteid. Šveitsi meeskonna kõik lasud tabasid märki ja nad asusid juhtima ka suusarajal.

Soomlased püüdsid liidreist küll mööduda, kuid tagajärjetult.

1. Šveits (R. Zurbrücken, H. Zurbrücken, X. Voirdeaux, A. Andenmatten) 2:34.25
2. Soome (E. Naapuri, V. Ylönen, M. Merilainen, T. Honkanen) 2:37.33
3. Rootsi (E. Hughström, H. Borg, F. Larsson, K. Lugqvist) 2:41.03
4. Itaalia 2:50.03
5. Prantsusmaa 2:54.35
6. Tšehhoslovakkia 3:10.26

ALPI NÕLVADEL

★ Kaks saja üheteistkümnest ★ Mäesuusatajad-naissportlased ei püsi tasakaalus ★ Henry Oreiller' teine võit ★ Sportlikku karjääri alustatakse mitmeti ★ Edy Reinalteri sensatsiooniline tagajärg ★ Esikoha saatuse otsustavad kümnendiksekundid

12 aastat pärast mäesuusatajate debüüti Garmisch-Partenkirchenis otsustati taliolümpiamängude programmi seda osa laiendada. 1948. aastal võeti võistluskavasse

1948. a. talvel tõi 22-aastane Prantsuse mäesuusataja Henry Oreiller oma kodumaale kuldmedalid kiirlaskumises ja alpi kahevõistluses.

lisaks olemasolevatele aladele mäesuusatamises veel slaalom ja kiirlaskumine nii meestele kui naistele. Kiirlaskumises nähti ette ainult üks võistlussõit ja see läks arvesse üheaegselt nii eraldi kiirlaskumise arvestuses kui ka alpi kahevõistluse arvestuses. Slaalomis aga peeti kaks võistlussõitu — üks kahevõistlejaile ja teine ainult slaalomis võistlevatele «spetsialistidele».

Sankt Moritzi kiirlaskumisraja pikkus oli 700-meetrise kõrguste vahe juures 3750 meetrit. Sel rajal võis arendada kiirust üle 70 kilomeetri tunnis. Samal Sankt Moritzi rajal saavutas maailmameister mäesuusatamises, šveitslane Rudolf Romminter veidi enne olümpiamänge aja alla kolme minuti piiri, mis andis keskmiseks kiiruseks ligi 75 kilomeetrit tunnis.

25 riiki esindavast 111 suusatajast õnnestus ainult kahel saada tagajärge alla kolme minuti. Üks oli Prantsuse Alpidest pärinev Henry Oreiller, kes oli mäesuusatamise saladustega tutvunud alles viis aastat enne olümpiamänge. Ta läbis raske raja 2 minuti 55 sekundiga ja sai kuldmedali. 4,1 sekundiga kaotas talle austerlane Franz Gabl.

Skandinaavia mäesuusatajatest ei olnud ka seekord kuigi tõsiseid konkurente Kesk-Euroopa sportlastele. Parim põhjamaalastest, rootslane Hans Hansson saavutas tagajärjega 3 minutit 5 sekundit kõigest 10. koha.

Henry Oreiller «varus» endale soliidse «päevanormi» kahevõistluse teiseks alaks. Ühelgi kahevõistlejal polnud nüüd enam praktiliselt võimalust Oreiller'd püüda.

1. Henry Oreiller	Prantsusmaa	2.55,0
2. Franz Gabl	Austria	2.59,1
3. Karl Molitor ja	Šveits	3.00,3
Ralf Olinger	Šveits	3.00,3
5. Egon Schöpf	Austria	3.01,2
6. Silvio Alvera ja	Itaalia	3.02,4
Carlo Gartner	Itaalia	3.02,4

Naisvõistlejatele oli kiirlaskumisraja pikkuseks 3000 meetrit kõrguste vahega 650 meetrit. Olümpiamedalite pärast asus võistlustulle 37 naissportlast 11 maalt.

Üsna vähesed osavõtjad suutsid seekord hoiduda kukkumisest. Üks peapretendente olümpiakullale — prantslanna Georgette Miller-Tiollier kukkus ja kaotas kõik võimalused medali võitmiseks. Kukkumisest ei pääsenud ka Itaalia mäesuusatajad.

Šveitslanna Hedy Schlunegger kaotas tasakaalu poolel langusel ja pidi peaaegu kukkuma. Kuid seekord ei olnud kaotatud sekunditel medalikaalu. Tema aeg — 2 minutit 28,3 sekundit jäi ikkagi võistluste parimaks. Hõbe- ja pronksmedal jäid austerlaste saagiks.

Norralased panid suuri lootusi 1936. aastal proksmedali võitnud Laila Schou-Nilsenile. Kuid seekord ei õnnestunud Nilsenil isegi esimese kuue hulka pääseda. Tagajärjega 2 minutit 32,4 sekundit jäi ta seitsmendaks.

1. Hedy Schlunegger	Šveits	2.28,3
2. Trude Beiser	Austria	2.29,1
3. Resi Hammerer	Austria	2.30,2
4. Celina Zeghi	Itaalia	2.31,1
5. Lina Mittner	Šveits	2.31,2
6. Georgette Tiollier	Prantsusmaa	2.31,4

Alpi kahevõistluse teise ala starti tulid prantslane Henry Oreiller, šveitslane K. Molitor ja itaallane S. Alvera suurte medalilootustega. Viimane oli kenakesti vaimustuses, sest polnud ju itaallastel senipeetud taliolümpiamängudel veel

õnnestunud võita isegi mitte proksmedalit. Nüüd aga olid selleks võimalused olemas.

Olümpiamedalite pärast peetavat «vaidlust» mäekahevõistluse teisel poolel — slaalomis — asusid lahendama 67 meest 25 riigist. 220-meetrise langusega rajal oli 45 väravat. Ilm oli küll tuulevaikne, kuid võistlusraja pind oli kõva ja libe.

Esimesel katsel saavutas suurepärase tulemuse prantslane James Couttet, kes juba 1938. aastal tuli maailmameistriks kiirlaskumises. Couttet' aeg oli 1 minut 8,7 sekundit ja ta tõusis slaalomivõistluse liidriks. Kuid Couttet' võiduvõimalusi kahevõistluses vähendas tublisti 13. koht kiirlaskumises.

Samasugune oli ka austerlase Edy Malli positsioon, kes esimesel katsel slaalomis läbis raja suurepäraselt (1 minuti 9,5 sekundiga), kuid kiirlaskumises oli jäänud 19. kohale.

Liidritest said H. Oreiller ja K. Molitor esimesel katsel tagajärjeks vastavalt 1 minut 12,3 sekundit ja 1 minut 14 sekundit, millega nende juhtpositsioon kindlustus veelgi.

James Couttet' teine katse osutus aga märksa paremaks kui esimene. Kahe katse kogusummas sai ta alpi kahevõistluse slaalomisõidus parima tagajärje.

Henry Oreiller tuli slaalomis küll ainult viiendale kohale, kuid sellest piisas kahevõistluse lõplikuks võitmiseks. 22-aastane talupidaja poeg Prantsuse Alpide mägikülast võitis teise olümpiakulla. Oreiller oli õnnelik, sest tema võitis oma kodumaale samapalju kuldmedaleid kui seda olid suutnud teha kõik sõjaeelseil taliolümpiamängudel startinud Prantsuse sportlased kokku.

Hõbemedali võitis šveitslane Karl Molitor ja pronksmedali Oreiller' kaasmaalane James Couttet.

Itaallase Alvera lootused aga purunesid. Slaalomis saadud tagajärjega 2 minutit 24,9 sekundit ei suutnud ta tõusta ettepoole 11. kohast. Ka seekord jäi Itaalia medalita.

		Kiirlaskumine	Slaalom		Üldaeg	Punktid
		I	I katse	II katse		
1. Henry Oreiller	Prantsusmaa	2.55,0	1.12,3	1.10,0	2.22,3	3,27
2. Karl Molitor	Šveits	3.00,3	1.14,0	1.08,5	2.22,5	6,44
3. James Couttet	Prantsusmaa	3.07,6	1.08,7	1.06,2	2.14,9	6,95
4. Edy Mall	Austria	3.09,6	1.09,5	1.06,5	2.16,0	8,54
5. Silvio Alvera	Itaalia	3.02,4	1.15,3	1.09,6	2.24,9	8,71
6. Hans Hansson	Rootsi	3.05,0	1.13,5	1.10,0	2.23,5	9,31

Norralased ei lootnudki eriti väljapaistvatele tagajärgedele mäesuusatamise kahevõistlusel, aga seda nad muidugi ka ei osanud arvata, et nende jõud ei küüni kõrgemale 17. kohast.

Naisvõistlejad startisid slaalomirajal, mille langus oli kõigest 170 meetrit. Kummalgi katsel tuli läbida 37 väravat.

Nagu kiirlaskumisrajal nii kimbutas naissuusatajaid ka siin tasakaalukaotus. Jällegi kukkus itaallanna Celina Zeghi ja kaotas seega kõik lootused medalile. Olümpiavõitjal kiirlaskumises Hedy Schluneggeril libises kahevõistluse juhtpositsioon käest juba esimese katse järel.

See-eest näitasid aga end eeskujulike slalomistidena austerlanna Erika Mahringer ja ameeriklanna Gretchen Frazer. Pärast nõrku tagajärgi kiirlaskumises (Mahringer jäi 19. ja Frazer 13. kohale) parandasid nad oma positsiooni kahevõistluse finišis tunduvalt.

Üksteise järel tuiskasid suusatajad alla järsust nõlvast ja ainult kolmel korral ei jõudnud stopper teha tervet ringi. Minutist lühema ajaga õnnestus sõita Mahringeril (kaks korda) ja Frazeril.

20-aastasele Trude Beiserile (Austria), kes eeskujulikult lõpetas võistlused kiirlaskumises, piisas täiesti kaheksandast kohast slaalomis. See tõi talle kahevõistluse kuldmedali. Üldkokkuvõttes tuli teisele kohale Frazer ja kolmandale kohale Mahringer.

Kiirlaskumise «kuld» Hedy Schlunegger jäi kaheksandale kohale ja norralaste lootus Laila Schou-Nilsen koguni kolmeteistkümnendaks.

Mitte kõigil sportlastel ei õnnestu alustada oma karjääri olümpiamedalite ja kuulsusega, vaevalt võis debüteerivat sportlast rõõmustada 21. koht, mille Sankt Moritzis saavutas noor ameeriklanna Andrea Mead. Kuid ette rutates märgime, et 1952. aasta pani noore mäesuusataja «tähe» täies hiilguses särama.

		Kiirlaskumine	Slaalom		Üld-aeg	Punktid
			I katse	II katse		
1. Trude Beiser	Austria	2.29,1	1.01,8	1.08,7	2.10,5	6,58
2. Gretchen Frazer	USA	2.37,2	1.01,8	59,2	2.01,0	6,95
3. Erika Mahringer	Austria	2.39,6	58,4	59,7	1.58,1	7,04
4. Celina Zeghi	Itaalia	2.31,1	1.08,2	1.01,5	2.09,7	7,46
5. Francoise Gingvon	Prantsusmaa	2.32,8	1.03,8	1.05,2	2.09,0	8,14
6. Rosmarie Bleier	Šveits	2.33,3	1.05,5	1.03,8	2.09,3	8,8

Austria neiul Gertrud Beiseril ei läinud kiirlaskumises nii hästi nagu Oreiller'l: ta saavutas siin teise koha. Kuid samuti nagu prantslane, oli ka Gertrud kõige tugevam kahevõistluses.

66 sportlast 24 maalt, kes asusid olümpiavõitjat selgitama slaalomis, said erinevalt kahevõistlejaist võimaluse rajaga eelnevalt tutvuda. Seetõttu vähenes märgatavalt ebaõnnestumiste arv ja võitlus medalite pärast muutus palju ägedamaks kui alguses. Paljud kahevõistlusest osavõtnud mäesuusatajad avasid oma kaardid täielikult alles nüüd.

Esimese katse järel tõusis liidriks itaallane Silvio Alvera (1 minut 7,4 sekundit). Tõsi küll, ainult kaks-kolm kümnendiksekundit jäid temast maha prantslane James Couttet ja šveitslane Edy Reinalter.

Kõik olenes nüüd teisest katsest.

Sensatsioonilise tagajärjega (1 minut 2,6 sekundit) tuli esikohale Edy Reinalter. Kuldmedali võitmiseks pidi kahekordne olümpiavõitja Henry Oreiller raja läbima 1 minuti ja 2,2 sekundiga, ainult sel juhul oleks ta võinud kaela riputada kolmanda kuldmedali. Oreiller sai ajaks 1 minut 4,8 sekundit ja tuli ainult kolmandale kohale. Hõbemedali sai tema kaasmaalane James Couttet.

Esialgne liider Alvera langes neljandale kohale.

Võistlustele naiste slaalomis oli registreeritud 28 sportlast 11 riigist. Kuigi see spordiala figureeris talimängude kavas esmakordselt, oli selle populaarsus küllaltki suur.

Šveitslane Edy Reinalter oli V. talimängude tugevaimaks slalomistiks.

			I katse	II katse	Üldaeg
1.	Edy Reinalter	Šveits	1.07,7	1.02,6	2.10,3
2.	James Couttet	Prantsusmaa	1.07,5	1.03,3	2.10,8
3.	Henry Oreiller	Prantsusmaa	1.08,0	1.04,8	2.12,8
4.	Silvio Alvera	Itaalia	1.07,4	1.05,8	2.13,2
5.	Olaf Dahlman	Rootsi	1.10,4	1.03,2	2.13,6
6.	Egon Schöpf	Austria	1.11,1	1.03,1	2.14,2

Maailmameistrivõistlusi slaalomis korraldatakse naistele alates 1931. aastast ja alati on võitjaks tulnud Kesk-Euroopa riikide sportlased.

Sel korral oli neil aga tegemist võrdvõimelise konkurendiga ameeriklanna Gretchen Frazeri näol. Olümpiamedalite saatuse otsustasid kümnendiksekundid. Esimese katse järel olid peaaegu võrdsed võimalused Gretchen Frazeril, Erika Mahringeril (Austria), Antoinette Meyeril (Šveits) ja Georgette Miller-Tiollier'l (Prantsusmaa). Kaks esimest olid juba kroonitud olümpiamedalitega alpi kahevõistlustes, kaks viimast aga alles taotlesid ihaldatavaid olümpiatrofeesid.

Esmakordselt mäesuusatamise ajaloos võitis olümpiamängudel kuldmedali Uue Maailma sportlanna: Gretchen Frazer tuli 1948. aastal Sankt Moritzis võitjaks slaalomis.

Ameeriklanna sai teisel katsel silmapaistva tagajärje — 57,5 sekundit. Mahringer jäi maha 0,7 sekundi võrra ja ei suutnud Frazerit kinni püüda. Stopperid näitasid ajaks küll 58,2 sekundit, kuid ka sellest oli vähe hõbemedali võitmiseks.

Antoinette Meyer pidi laskumisel äärepealt kukkuma, jäi vaid imekombel püsti ja sai enneolematu tagajärje — 57,0 sekundit. Meyer tuli teisele kohale, edestades Erika Mahringeri üldkokkuvõttes 0,3 sekundiga.

Taliolümpiamängude ajaloos võitis Ameerika Ühendriikide delegatsioon oma esimese kuldmedali suusatamises.

		I katse	II katse	Üldaeg
1. Gretchen Frazer	USA	59,7	57,5	1.57,2
2. Antoinette Meyer	Šveits	1.00,7	57,0	1.57,7
3. Erika Mahringer	Austria	59,8	58,2	1.58,0
4. Georgette Miller-Tiollier	Prantsusmaa	1.00,8	58,0	1.58,8
5. René Clarck	Šveits	1.03,8	1.02,0	2.05,8
6. Annelies Schuh-Procksauf	Austria	1.06,9	59,8	2.06,7

AMEERIKLASED RÜNDAVAD

★ Hans Gerschwilleri ja Richard Buttoni duell ★ 13. number polnudki halb ★ Esimene ja ainus

Kõikidel senipeetud olümpiamängudel olid iluuisutamises domineerinud eurooplased ja mitte ühelgi Põhja-Ameerika kontinendi sportlasel polnud õnnestunud ületada oma Euroopa konkurente. Kõik kuldmedalid langesid alati Vana Maailma spordimeistritele.

Kuid pärast 1936. aasta taliolümpiamänge sai selle, Ameerikas suhteliselt väikese populaarsusega spordiala areng võimsa tõuke. See toimus nimelt siis, kui mitmekordne maailmameister ja olümpiavõitja iluuisutamises Sonja Henie lahkus Norrast ja siirdus Ühendriikidesse. Henie esinemistel suurepärast vaatemängu pakkuvates muusikalistes jäärevüüdes oli tohutu menu. Sonja Henie kutsuti Hollywoodi, kus tema osavõtul valmis hulk filme. * See kõik äratas Ameerikas suurt huvi iluuisutamise vastu.

Kümnest aastast jätkus selleks, et eurooplased tundsid ameeriklastes juba tõsiseid vastaseid. Eriti ohtlik oli nende hulgas noor Richard Button, kes juba 16-aastaselt tuli Ameerika Ühendriikide meistriks. See oli 1946. aastal, aasta hiljem aga sai Buttonist maailma teine iluuisutaja. Temast ettepoole pääses vaid šveitslane Hans Gerschwiller.

Kuu aega enne 1948. aasta taliolümpiamänge duelleerisid Gerschwiller ja Button uuesti Euroopa meistrivõistlustel Prahas (tollal võisid ka teiste kontinentide sportlased osa võtta Euroopa meistrivõistlustest iluuisutamises). Kuigi Gerschwiller võitis kohustuslikud harjutused, oli Button väljaspool konkurentsi vabaharjutustes ja Euroopa meistri tiitel kuulus temale. Esmakordselt poole sajandi jooksul langes see austav nimetus ameeriklasele.

Kui üheksa kohtuniku ette olid rivistunud iluuisutamise olümpiavõistluste 16 osavõtjat, oli kõigile selge, et võistlus kuldmedali pärast kujuneb jälle Gerschwilleri ja Buttoni duelliks.

Sel korral esines šveitslane suurepäraselt. Kuid ka ameeriklane ei jäänud temast milleski maha. Pallide hulgalt olid nad peaaegu ühel tasemel, kuid kohtade summa

* Filmi «Päikesepaistelise oru serenaad» Sonja Heniega peaosas on demonstreeritud ka meie kinodes.

Richard Buttoni osaks iluuisutamises sai niisugune edu, millest ei osanud unistada ükski ta eelkäijaist. Temast sai Ühendriikide iluuisutajate võiduka pealetungi pioneer. 1948. a. saavutas Button oma esimese olümpiavõidu.

oli Buttonil algusest peale parem. Ainult kolmanda kujundi eest andsid kohtunikud Gerschwillerile esikohad. Viie kohustusliku harjutuse järel juhtis võistlust ameeriklane.

Šveitslase vabaharjutused kutsusid välja üldise vaimustuse. Kuid siis juhtus midagi niisugust, mida temaga varem polnud kunagi juhtunud. Gerschwiller kukkus — algul üks kord, siis veel kord...

See otsustas esikoha saatuse.

Õiglustunne sunnib siin siiski märkima, et ka selle vahejuhtumiseta oleks ülekaal ikkagi olnud hiilgavalt esinenud Buttoni poolel.

Esimese kuue auhinnasaaja hulgas oli niisiis kolm USA iluuisutajat. Seega olid ameeriklased asunud ründama neid positsioone, mida aastakümneid olid edukalt kaitsnud eurooplased.

		Kohtade arv	Pallid
1. Richard Button	USA	10	191,177
2. Hans Gerschwiller	Šveits	23	181,122
3. Edy Rada	Austria	33	178,133
4. John Lettenharver	USA	36	178,400
5. Ede Kiraly	Ungari	42	174,400
6. James Grogan	USA	62	168,711

Enne kui algasid naisiluuisutajate olümpiavõistlused, lõi ajakirjandus lärmi lahti — Norra naiskonnas võistleb kaasa ka Henie.

Kuidas? Sonja Henie! Kuid ta elab ju Ameerikas ja on juba ammu tunnistatud professionaaliks. Mida see siis tähendab, kas tavalist ajalehesensatsiooni?

Selliseid küsimusi oli palju. Peagi aga selgus, milles oli asja tuum. Nimelt tuli välja, et Norra delegatsiooni kuuluval iluuisutajannal Marit Heniel pole midagi ühist oma kuulsa nimekaimuga, kuigi tal poleks kindlasti olnud midagi samasuguse edu saavutamise vastu.

Koolisõidus asus võistlustulle 25 iluuisutajannat 10 riigist. Muljet nende esinemisest nõrgendas halb jää — algav sula muutis jääpinna pehmeks.

Maailmameister, Kanada sportlanna Barbara Ann Scott otse rabas pealtvaatajaid liigutuste täpsuse ja võrratu graatsiaga ning tema ülekaal oli vaieldamatu. Järgmisel päeval ilmusid aga ajalehed suurte pealkirjadega: «Barbarat tabas katastroof», «Scott ei saa kuldmedalit». Asi oli nimelt selles, et esinemisjärjekorra loosimisel vabaharjutusteks langes Scottile järjekorranumber 13.

Kuid «õnnetu» number ei seganud Barbara Ann Scotti oivalist esinemist vabasõidus. Tema esinemiskavas oli rikkalikult piruette, akrobaatilisi hüppeid ja terve kaskaad peadpööritavaid ja raskeid elemente. Kõik see toimus aga artistliku kergusega, veetleva naeratuse saatel...

Juba enne, kui kuulutati välja kohtunike otsus, oli selge — kuldmedal lööb särama Barbara Ann Scotti kaelas.

Hõbemedali sai austerlanna Eva Pavlik, pronksmedali — inglanna Jeanette Altwegg. Menukalt esinesid Tšehhoslovakkia iluuisutajannad: Irina Nekolova * tuli neljandale kohale, Alena Vrcanova — viiendale, Dagmar Lerchova — seitsmendale kohale.

* Irina Nekolova on meie kinopublikule tuntud filmist «Kuldne sümfoonia».

1948. a. talimängudel tõi Kanadale esimese kuldmedali iluuisutamises Barbara Scott.

Norra iluuisutajat ei aidanud tema kuulus nimi — Marit Henie ei suutnud 22. kohast kõrgemale tõusta.

			Kohtade arv	Pallid
1.	Barbara Ann Scott	Kanada	11	163,077
2.	Eva Pavlik	Austria	24	157,588
3.	Jeanette Altwegg	Inglismaa	28	156,166
4.	Irina Nekolova	Tšehhosl.	34	154,088
5.	Alena Vrcanova	Tšehhosl.	44	153,044
6.	Yvonne Sherman	USA	62	149,833

Võistlusi paarissõidus segas tublisti tihe lumesadu. Tribüünidel viibivad pealtvaatajad nägid välja nagu lumememmed Pärast iga paari esinemist aga tuli väljakut lumest puhastada.

Ainsa kuldmedali taliolümpiamängude ajaloos võitsid Belgiale iluuisutajad Michelin Lannoy ja Pierre Baugniet.

Olümpiakullale pretendeeriva 15 paari hulgas olid ka maailmameistrivõistlustel auhinnalisele kohale tulnud Carol ja Michel Kennedy (USA), Euroopa meistrid ungarlased Kekessy ja Kiraly ning maailmameistrid Lannoy-Baugniet (Belgia).

Maailmameistrite poolt esitatav kava oli koostatud suure taktitundega, kus pead pööritama panevad akrobaatilised elemendid olid allutatud kõrgele kunstipärasusele. Belgia paar Michelin Lannoy ja Pierre Baugniet võitis teenitult esikoha ja nad tõid oma kodumaale esimese ja senipeetud olümpiamängudelt ka ainsa kuldmedali.

Euroopa meistrid Andrea Kekessy ja Ede Kiraly võitsid hõbemedali.

Tähelepanu äratas noorukeste ungarlaste paar Marianne ja Laszlo Nagy. Võistluskogemuste nappus ei lubanud neil sel korral saavutada paremat seitsmendast kohast.

		Kohtade arv	Pallid
1. Michelin Lannoy Pierre Baugniet	Belgia	17,5	11,227
2. Andrea Kekessy Ede Kiraly	Ungari	26	11,109
3. Suzanne Morrow Wallace Diestelmeyer	Kanada	31	11,000
4. Yvonne Sherman Robert Swenning	USA	53	10,581
5. Winnifred Silverthorn Dennis Silverthorn	Inglismaa	53	10,572
6. Carol Kennedy Michel Kennedy	USA	59,5	10,436

KUI ÕHUST ON PUUDUS...

★ Närvid ja valestardid ★ Olümpiavõitja Reidar Liaklev ★ Ivar Ballangrudi vääriline järeltulija ★ Ake Seyffarthi kuldmedal

Esimesi medaleid kiiruisutamise esimesel alal asusid välja selgitama 42 sportlast 15 riigist. Loosimise tulemused 500 meetri distantsil rõõmustasid eriti norralasi, nende sõitude numbriteks osutusid neljas, kaheteistkümnes, kuueteistkümnes ja kahekümne esimene. Nende kõige ohtlikumad vastased — Ameerika sprinterid — aga said teise, üheksanda, üheteistkümnenda ja kahekümnenda numbri. Peaaegu kõik Norra uisutajad said võimaluse «käia» ameeriklaste graafiku järgi, teades seega oma peamiste konkurentide tagajärgi.

Esimene paar läks rajale. Tehti teatavaks esimene tagajärg — võitis rootslane Jänemar, kuid tal õnnestus vaevu pääseda alla 45 sekundi piiri.

Oli selge, et võitja peaks saama ajaks vähemalt 43 sekundit.

Ja juba teises paaris lõpetas ameeriklane Robert Fitzgerald tagajärjega 43,2 sekundit. See oli uus olümpiarekord ja tõsine panus võiduks.

Võistlejad olid päris närvilised. Mõni üksik sõit algas valestardita. Ameeriklase tagajärg aga püsis päeva parima tulemusena.

Kaheteistkümnendas paaris startis norralane Finn Helgesen. Mees uisutas hoogsas ja ilusas stiilis. Kohtunikud kuulutasid tagajärjeks 43,1 sekundit. Fitzgeraldi olümpiarekord ei püsinud tundigi.

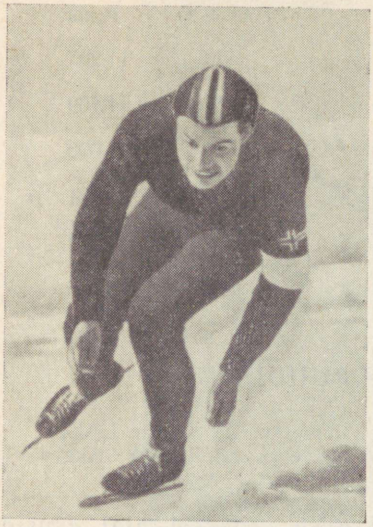

Norra kiiruisutaja Finn Helgesen võitis Sankt Moritzis kuldmedali uue olümpiarekordiga kõige lühemal distantsil.

Üheksateistkümnendas stardis tuli rajale ameeriklane Kenneth Bartholomew. Ta ei suutnud end kuidagi kokku võtta — kaks korda tormas ta minema enne stardipauku. Veel üks valestart ja ameeriklane kõrvaldataks võistlustelt. Kuid kolmandal korral läks kõik õnnelikult. Bartholomew «pani viimase välja», kuid Helgeseni tagajärge ta ületada ei suutnud. 0,1 sekundit jäi puudu.

Järgmises paaris võistles norralane Thomas Byberg, üks paremaid sprintereid, ja reaalne kandidaat olümpiamedalile kõige lühemal distantsil. Ta alustas eeskujulikult, kuid ei suutnud võetud tempot säilitada. Lõpptulemus — 43,2 sekundit, oli sama mis ameeriklastel Fitzgeraldil ja Bartholomew'l.

Kuue auhinnalise koha sisse tuli seekord pigistada üheksa meest. Ühe hõbemedali asemel anti välja kolm ja kuuendale kohale tulid ühesuguse tagajärjega — 43,6 sekundit — korraga tervelt neli sportlast — kaks norralast, ameeriklane ja kanadalane. Viimane, Frank Stack oli juba 16 aastat tagasi olümpiavõitjate hulgas Lake Placidis. Selle neliku ja medalimeeste vahele surus end veel üks Ühendriikide esindaja, tulevane võitja Oslos — Kenneth Henry.

1.	Finn Helgesen	Norra	43,1 OR
2.	Kenneth Bartholomew	USA	43,2
	Thomas Byberg	Norra	43,2
	Robert Fitzgerald	USA	43,2
5.	Kenneth Henry	USA	43,3
6.	Torrod Hauer	Norra	43,6
	Dalbert Lamb	USA	43,6
	Frank Stack	Kanada	43,6
	Sverre Farstad	Norra	43,6

... See oli 1940. aasta algul. Noor Rootsi jalgrattur Ake Seyffarth hakkas võistlusvormi säilitamiseks tegelema kiiruisutamisega. Ta ei mõõtnud aga stopperiga sõiduaega, sest Seyffarth nägi uisutamises ainult vahendit jalgade tugevdamiseks, mis aga jalgratturile on kõige olulisem.

Ükskord aga startis Seyffarth uisutamisvõistlustel ja osutus ootamatult kõige tugevamaks. Poolteist või kaks kuud hiljem läbis ta 10 000 meetri distantsi 17 minuti 16,2 sekundiga. See oli uisuspordi ajaloos kolmas tagajärg sellel distantsil!

Nii asus Rootsi uisuradadele silmapaistev meister.

Kuid Euroopat oli sel ajal haaranud sõjamöll. Rahvusvaheline spordielu vaibus. Maailma- ega kontinendi meistrivõistlusi kiiruisutamises ei korraldatud. Seyffarthil polnud väärilisi vastaseid, nende puudumisel aga on raske saavutada häid tagajärgi. Ja ikkagi sai temast maailmarekordimees kiiruisutamise pikimal distantsil.

Veidi aega enne sõja lõppu Seyffarth haigestus, kui ta aga paranes, siis ei suutnud ta veel kaua aega saavutada endist vormi.

Sankt Moritzi talimängude eel esines Seyffarth väga ebaühtlaselt, kuid rootslased uskusid kindlalt oma kaasmaalase edusse.

500 meetrit läbis Seyffarth 44 sekundiga, tulles 11. kohale, kuid sprindis ei olnud ta kunagi eriti hiilanud. Ülejäänud kolmel distantsil jäi Seyffarth aga ikka «Rootsi suureks lootuseks».

5000 meetri distantsile oli registreeritud 40 osavõtjat, seega kaks inimest vähem kui 500 meetri kiiruisutamises. Seevastu oli aga pealtvaatajaid rohkem — 5000 meetri kiiruisutamises toimuvad duellid paarides harilikult ikka väga huvitavalt.

Esimeses paaris startis 1936. aasta olümpiavõitja norralane Charles Mathiesen. Ta ei teadnud teiste uisutajate

graafikuid, seepärast valis ta endale vastase asemel Ivar Ballangrudi olümpiarekordi (8 minutit 19,6 sekundit) graafiku ja eesmärgiks selle ületamise.

Esimesed 200 meetrit läbis ta 22 sekundiga. Hästi! 1400 meetrit läbis ta 2 minuti 18,5 sekundiga. Väga hästi!

Järsku aga Mathiesen kukkus — kohe mees vist tõuseb ja jätkab sõitu... Kuid Mathiesen ei suutnud tõusta — ta hingeldas, õhk on liiga hõre. Selgus, et ebasoodsate tingimuste juures võib sportlasel isegi 1856 meetri kõrgusel õhust puudu tulla.

Ei ole mõtet väita, nagu oleks Mathieseni õnnetu debüüt teiste olümpiavõistlejate tuju tõstnud. Igal juhul olid kahe järgmise paari tagajärjed kaugel rekorditest.

Hollandlane Jan Langedijk, kes Garmisch-Partenkirchenis tuli teisele kohale tagajärjega 8 minutit 32 sekundit, läbis neljandas paaris sõites distantsi 4,2 sekundi võrra aeglasemalt kui 1936. aastal. Jah, 12 aasta vältel vormi säilitada ei ole just kerge ülesanne!

Paar paari järel lõpetas sõidu, kuid Langedijki aeg jäi parimaks.

11. vahetus. Starti ilmusid norralane Odd Lundberg ja rootslane Gustav Jansson. Rootslane pakkus kiiret tempot ja rebis ennast kohe kaasvõistlejast ette. Kuid Lundberg otsustas oma graafikust kinni pidada. Võib-olla oli see viga? Jansson kaugenes ikka enam ja enam. Pärast esimest distantsikolmandikku oli Lundberg juba peaaegu pool ringi maha jäänud.

Kuid siis hakkas vahe vähenema. Rootslane väsis ja täpselt graafikut järgiv Lundberg hakkas sekund sekundi järel vahemaad tagasi võitma. Varsti mööduski Lundberg Janssonist ja ületas Langedijki aja tunduvalt, saades tagajärjeks 8 minutit 32,7 sekundit. Jansson kaotas talle 2,2 sekundiga.

14. paaris startis Åke Seyffarth koos norralase Henry Hebbega. Rootslastest spordihaiged tardusid. Stardipauk, sportlased kihutasid rajale. Algul Seyffarth järgis Lundbergi graafikut, siis aga hakkas norralaselt võitma sekundikümnendikke. Kõigile sai selgeks, et Lundbergi võitmine oleks tähendanud peaaegu kindlat kuldmedalit.

Ja korraga toimus pahandav intsident. Üks hasartne fotograaf ronis peaaegu uisurajale, otse Seyffarthi uiskude alla. Rootslane langes sõidurütmist välja, kaotas tempo ja sellega koos ka hea võimaluse esikohale tulekuks.

Reidar Liaklev oli 1948. a. olümpiamängudel kõige tugevamaks uisutajaks 5000 meetri distantsil.

Fotoreporter visati sõna tõsises mõttes uisurajalt välja, kuid see ei aidanud enam Seyffarthit. Ta jätkas sõitu juba igasuguse tujuta ja kaotas finišis peale Lundbergi ka Janssonile ja Langedijkile. Seyffarthi aeg oli 8 minutit 37,9 sekundit.

Järgmine vahetus muutus päeva sensatsiooniks. Noor norralane Reidar Liaklev, keda isegi tema kaasmaalased ei lootnud näha võitjate hulgas, pani endast rääkima kõik asjahuvilised ja tõestas, milleks ta on võimeline. Ta läbis distantsi väga ühtlaselt ja finišeeris hiilgava ajaga, olles võitnud Lundbergilt 3,3 sekundit.

Reidar Liaklev võitis V talimängude kuldmedali.

Õhtul «Belvedere» hotellis muutus Liaklev korrespondentide rünnakuobjektiks.

Noor olümpiavõitja jutustas: «Ma koostasin graafiku arvestusega 8 minuti 30 sekundi piirides. Sellise kohutava õhupuuduse juures nagu siin, oli see suur risk. Kuid riskita pole ka võitu. Finišis ei näinud ma enam jala ettegi, tume vari kattis silmi. Kuid ma tegin kõik mis suutsin.»

«Kahjuks ei saa ma sedasama öelda enda kohta,» kostis Lundberg talle ōlale patsutades, «kuid ikkagi olen rahul.»

1.	Reidar Liaklev	Norra	8.29,4
2.	Odd Lundberg	Norra	8.32,7
3.	Göthe Hedlund	Rootsi	8.34,8
4.	Gustav Jansson	Rootsi	8.34,9
5.	Jan Langedijk	Holland	8.36,2
6.	Cornelius Broekman	Holland	8.37,3

Kōige rohkem osavōtjaid — 45 sportlast 15 riigist — oli registreeritud vōistlusteks 1500 meetri distantsil. Ilm juhtus olema haruldaselt ilus — peeglina sätendav jääpind ja tuulevaikus lōid head tingimused suurtagajärgedeks. Segas ainult üks tegur — kui ainult poleks kummitanud hapnikupuudus, mis kahel esimesel päeval oli vōistlejatele niipalju tuska teinud.

Juba enne vōistluste algust avaldasid spordispetsialistid arvamust, et 1936. aastal Charles Mathieseni poolt püstitatud olümpiarekord — 2 minutit 19,2 sekundit — elab oma viimaseid päevi.

Ennustused täitusidki. Rekord purustati kaheksandas paaris, kus startisid norralane Sverre Farstad ja «valgete» olümpiamängude veteran, kanadalane Frank Stack. Farstad läbis distantsi suurepäraselt, jättes oma vastase kaugele maha. Esimesele ringile kulutas norralane ainult 34 sekundit. Ükski teine kiiruisutaja ei olnud saavutanud sel päeval niisugust kiirust.

Kōik otsustaski just see ring. Sellise tempoga finišini sōita Farstad ei suutnud. Tema teise ringi aeg oli 36,5 sekundit ja kolmandal — 38,1 sekundit. Kuid ikkagi purustas ta olümpiarekordi. Stopperid näitasid finišis 2 minutit 17,6 sekundit.

Nüüd olid norralased üsna rahul, kuld- vōi hōbemedal jääb kindlasti Farstadile. Kuid poleks paha veel ühte medalit vōita. Seda vōis ennustada Lundbergile (Liaklevi tagajärjed 1500 meetri distantsil ei olnud eriti hiilgavad ja mees sellel distantsil ka ei startinud).

Lundbergil tuli sōita koos tugeva ameeriklase John Workethiga, kellega tal kunagi varem polnud juhust vōistelda. Worketh startis nii hoogsalt, nagu sōidaks ta 500 meetrit. Lundberg jäi ameeriklasest maha, kuid sellest hoolimata näis ta olevat väga rahulik. Workethi kiirus aga kasvas.

«Pressi, Odd!» karjusid norralastest turistid.

«Too medal!» kordasid kaasmaalastest olümpiavõistlejad.

Kui Lundbergil jäi sõita kaks ringi, oli ta Farstadi graafikust kolme sekundi võrra taga. Ja alles siis, kui kellalöögi kumin teatas finišini jäänud viimasest ringist, avanes pealtvaatajaile täiesti uus Lundberg. Kadunud oli uisutaja rahulikkus ja aeglus! Lundberg pani kõik säilinud jõuvarud viimasele 400 meetrile. Energiliselt kätega töötades möödus ta viimasel sirgel ameeriklasest ja lõpetas ajaga 2 minutit 18,9 sekundit.

Dramaatiliselt kulges võistlus 14. paaris, kus startis Åke Seyffarth. Pärast ebaõnnestumist eelmisel distantsil (juhmi fotograafi tõttu) ihkas rootslane revanši.

Start. Seyffarthi esimesed 300 meetrit ja esimene sensatsioon — 27,5 sekundit, 1,5 sekundi võrra parem aeg kui Farstadil. Ometi oli too suurepäraselt startinud. 700 meetrit oli läbitud 0,6 sekundi võrra kiiremini Farstadist, Seyffarth aga jätkas sõitu tempot vähendamata.

Veel viimane ring — ja rootslastest spordihaiged ei oota ainult olümpia-, vaid maailmarekordit. Kuid Seyffarthil ei jätkunud enam jõudu viimaseks ringiks, ainult entusiasmist üksi oli vähe. Viimasel ringil kaotas rootslane kõik. Tõsi küll, Lundbergi tagajärg oli ületatud, kuid nii maailma- kui ka olümpiarekord jäid purustamata.

Pärast sõitu jutustas Seyffarth hingeldades ja pisarsilmil, et oleks veidikenegi rohkem õhku olnud ... Ta ei lõpetanud, kuid niigi oli kõik selge.

Huvitav on võrrelda, kuidas läbisid distantsi Farstad, Seyffarth ja Lundberg.

Farstad	29,0 — 34,0 — 36,5 — 38,1 = 2.17,6
Seyffarth	27,5 — 34,9 — 36,6 — 39,1 = 2.18,1
Lundberg	29,0 — 38,0 — 36,0 — 35,9 = 2.18,9

Garmisch-Partenkircheni veteranid esinesid ebaõnnestunult. Max Stiepl, kellel 1936. aastal jäi medalist vajaka ainult kümnendiksekund, jäi sel korral 24. kohale. Hollandlane Langedijk tuli 13-ndaks.

Nõndaks, võistlused kolmandal distantsil tõid Norrale kolmanda kuldmedali. 28-aastane Sverre Farstad näitas, et ta on vääriline järeltulija Ivar Ballangrudile, kellelt ta sai päranduseks olümpiarekordi.

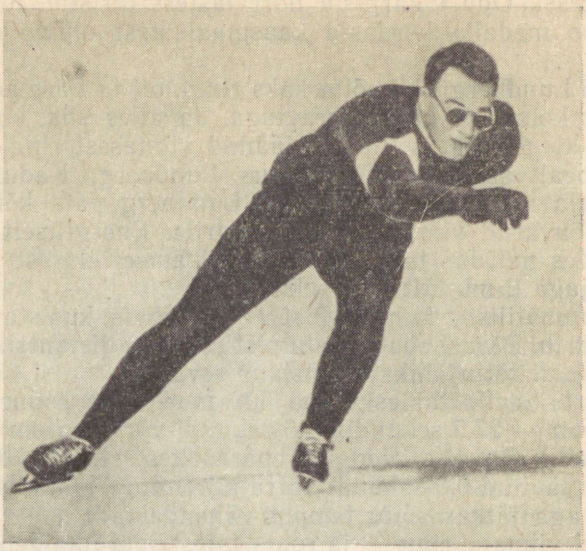

Norra kiiruisutajad võitsid Sankt Moritzi talimängudel kolm kuldmedalit. Kolmanda võidu tõi 1500 meetri distantsil Sverre Farstad.

1.	Sverre Farstad	Norra	2.17,6 OR
2.	Ake Seyffarth	Rootsi	2.18,1
3.	Odd Lundberg	Norra	2.18,9
4.	Lauri Parkkinen	Soome	2.19,6
5.	Gustav Jansson	Rootsi	2.20,0
6.	John Worketh	USA	2.20,2

Uisumaratonis peeti kõige suuremaks favoriidiks norralast Reidar Liaklevi, kes oli hiilgavalt uisutanud viie kilomeetri distantsil. Medalimeeste hulgas loodeti näha ka Lundbergi ja Hedlundi. Mingil juhul aga ei oodanud norralased täielikku läbikukkumist kiiruisutamise klassikalisel distantsil, mida juba iidsest ajast peale peeti nende peamiseks trumbiks.

Kuid ka teised osavõtjad ei tahtnud kaotada.

Ake Seyffarth pidas võistlusi 10 000 meetri distantsil oma viimaseks võimaluseks, kui ta ka seekord ei suuda tulla olümpiavõitjaks, siis saavutada seda järgmistel tali-

mängudel oleks märksa raskem. Täitub ju selleks ajaks tal juba kolmekümne kolmas eluaasta...

Seyffarth ei maganud terve öö.

Norralane Hedlund ja rootslane Jansson olid esimesed 27-st uisutajast, kes asusid starti kõige pikemaks distantsiks. Hedlund juhtis võistlust. Ta tormas ette, võites ligi poolteist sekundit. Kümnendaks ringiks ulatus vahe juba kolme sekundini. Kuid olles läbinud 14 ringi, Hedlund kukkus. Ka teda rabas hõre õhk! Jansson lõpetas sõidu üksinda ja saabus finišisse tulemusega 18 minutit 8 sekundit.

Seyffarth oli koostanud graafiku eesmärgiga saada ajaks 18 minutit 4 sekundit. See oli veidi halvem Ivar Ballangrudi olümpiarekordist (17.24,3). Kuid siin, Sankt Moritzis, tuli arvestada hapnikupuudusega ega tohtinud riskida, sest selles peitus katkestamise vältimatu oht.

Kõik kohalviibijad nautisid Seyffarthi sõitu. Esimesed ringid läbis ta kellamehhanismi täpsusega: 41 sekundit, 42 sekundit, 41 sekundit, 41,5 sekundit... Valjuhääldaja kaudu teatati järgnevalt: 42, 41, 42... Kuid järsku vähendas Seyffarth kiirust — 43,5. Finišini aga jäi veel kaheksa ringi. Ja Seyffarth võttis end kokku. Ta läbis ringi 40,5 sekundiga.

Ja jälle 41, 42, 42,5...

Seyffarth hingas ühtlaselt, see aga oli kõige olulisem. Lõpuspurt ja finiš. Kohtunikud teatasid tagajärje — 17 minutit 26,3 sekundit. See oli suurepärane, tunduvalt parem, kui Seyffarth ise oli lootnud.

Lundbergile pole vist jõukohane 10 kilomeetri läbimine sellise tempoga. Kuid Liaklev? Kas ei valmista tema siin meeldivat üllatust?

Hästi läbis distantsi 1947. aasta absoluutne maailmameister soomlane Lauri Parkkinen, kes polnud eriti millegagi silma paistnud esimestel võistluspäevadel. Tema aeg — 17 minutit 36 sekundit — peitis juba medalilootusi.

Starti asus naeratav Reidar Liaklev. Kärarikkalt tervitasid teda kaasmaalastest spordihaiged. Nad ootasid Liaklevilt uut võitu. Tõsi küll, Seyffarth püstitas väga kõrge orientiiri kuldmedali saamiseks, kuid Liaklevi graafik oli veel teadmata. Reidar aga oli juba rajal ja sõitis selle graafiku järgi.

Norralane alustas sõitu kuidagi nagu kammitsais ja kaotas kaks esimest ringi Seyffarthile kahe sekundiga. Veel 400 meetrit ja vahe kasvas juba kahele ja poolele sekundile.

Silmapaistev Rootsi staier Ake Seiffarth, 1948 a. olümpiavõitja uisumaratonis.

Kuid Liaklevi võidutahe ei andnud alla. Ta tegi vahespurdi ja võitis selle ringiga tasa kõik kaotatu. Neljanda ringi järel oli ta Seyffarthist ees 1,3 sekundit. Kaheksa ringi möödudes võitis Liaklev poolteist sekundit... Kümme ringi ja edumaa ulatus juba kolme sekundini. Kuid norralase hingamine muutus väga ebaühtlaseks.

Kaheteistkümne ringi järel oli Liaklev Seyffarthi graafikust ainult ühe sekundi võrra ees. Veel üks ring ja oligi kaotatud kogu edumaa.

Nüüd hakkas Seyffarth, kes suure tähelepanuga jälgis tribüünilt norralase sõitu, ise eemal olles võitma ühe sekundi teise järel.

Algas viieteistkümnes ring, Liaklev võttis käe selja tagant. Mis see tähendab? Finiš oli ju alles kaugel ees. Selgus, et norralane otsustas kaasmaalastest möödudes neile käega viibata. Raske on öelda, keda ta sellega julgustada tahtis, kas sõpru või iseennast.

Liaklev seadis käe uuesti selja taha, kuid sõidutempo langes seejuures pidevalt. Üksnes kuueteistkümnendal ringil kaotas ta Seyffarthile 5 sekundit! Hingata aga ei saa-

nud ta enam sugugi... Ja Liaklev lahkuski rajalt võistlust lõpetamata.

Lundberg uisutas rahulikult ja kaunilt, kuid ta ei teinud katsetki Liaklevi võita ja ka Lundbergi aeg ei andnud mingit lootust olümpiamedali saavutamiseks.

Paljud kiiruisutajad alles ootasid oma järjekorda, kui päike hakkas tasapisi jääd sulatama. Hollandlane Broekman, kes vaevaga lõpetas distantsi, jutustas, et viimastel ringidel ei libisenud uisud enam üldse. Tagajärjed halvenesid iga uue vahetusega. Norra kiiruisutaja, noor Hjalmar Andersen jäi kinni pehmesse jäässe ja katkestas võistluse.

Viimastes paarides fikseerisid kohtunikud juba tagajärgi, mis ületasid 20 minuti piiri!

Åke Seyffarthi tagajärge ei õnnestunud kellelgi ületada ja silmapaistev Rootsi uisusportlane võitis veel oma sportlasekarjääri loojangul olümpiakulla.

Kõigile ja ka iseendale ootamatult olid norralased saanud kõvasti «nahutada» 10 000 meetri distantsil. Nad jäid ilma medalitest ja ei suutnud pääseda ka esimese kuue hulka.

Tuntud Ungari staieril Cornelius Paioril ei õnnestunud olümpiamedalit võita, kuigi ta eelmisel aastal oli tulnud absoluutseks maailmameistriks. Ta jäi napilt medalisaajate hulgast välja.

1.	Åke Seyffarth	Rootsi	17.26,3
2.	Lauri Parkkinen	Soome	17.36,0
3.	Pentti Lammio	Soome	17.42,7
4.	Cornelius Paior	Ungari	17.45,6
5.	Cornelius Broekman	Holland	17.54,7
6.	Jan Langedijk	Holland	17.55,3

100-KILOMEETRISE TUNNIKIIRUSEGA

★ Itaallaste esimene kuldmedal ★ Maailmameistrid teisel kohal ★ Ilmataat korrigeerimas võistluskava

Itaalia sportlased on osa võtnud kõikidest senipeetud «valgetest» olümpiamängudest, kuid Fortuuna oli neile alati selja pööranud. Kõigi aastate jooksul mitte ühtki medalit, isegi pronksi mitte! Ja selgi korral oleks itaallased pidanud tühjade kätega koju tagasi minema, kui mängud oleksid toimunud Sankt Moritzi asemel kusagil mujal. Ainus olümpiavõistluste skeletonirada asus Sankt Morit-

zis, ja ainukese medali, mille võitsid itaallased (ja mitte teisejärgulise, vaid kuldmedali!), said nad just skeletonisõidus.

Võistlusraja ümber, millest metsiku kiirusega tuiskasid alla skeletonsaanid, kogunes arvukalt neid, kellele meeldis erutav ja närvekõditav vaatemäng. Pealtvaatajatel ei tulnudki pettuda. Šveitslane Christian Fischbacher lendas teisel sõidul jäärennist välja, kuigi ta seejuures jäi vigastamata.

Pärast kolme katset tõusis tagajärjega 2 minutit 23 sekundit võistluste liidriks 40-aastane inglane John Crammond. Ainult 0,2 sekundiga jäid temast maha ameeriklane John Heaton (ta võitis sellel spordialal olümpiamängude kuldmedali juba 20 aastat tagasi!) ja itaallane Nino Bibbia.

Teisel päeval tuli üheksal osavõtjal veel neli korda laskuda «jäämäelt». Crammondi tühine edu lendas tuulde kohe pärast itaallase õnnestunud katset, kus Bibbia arendas kiirust üle 100 kilomeetri tunnis.

Inglane ei suutnud isegi teist kohta säilitada ja kaotas selle poole sekundiga Heatonile.

1.	Nino Bibbia	Itaalia	5.23,2
2.	John Heaton	USA	5.24,6
3.	John Crammond	Inglismaa	5.25,1
4	William Martin	USA	5.28,0
5.	Gottfried Koegi	Šveits	5.29,9
6.	Richard Bott	Inglismaa	5.30,4

Alates 1932. aastast on kahelistel bobikelkudel olümpiamängude kuldmedalid järjekindlalt olnud ameeriklaste valduses. Sel korral olid ookeanitagustel «ässadel» Latural ja Martinil tõsised vastased šveitslastest maailmameistrite Feierabendi ja Eberhardi näol. Esimene neist oli suure eduga esinenud ka 1936. aasta talimängudel. Seal võitis ta kahelistel ja neljalistel bobidel kaks hõbemedalit. Ülejäänud seitsme riigi bobisõitjad oleksid vaevalt suutnud konkureerida ameeriklaste ja šveitslastega.

Kuid favoriitidel ei õnnestunud kuidagi liidripositsiooni haarata. Esimene laskumine õnnestus kõige paremini ekipaažil «Šveits II». Tagajärjega 1 minut 22,4 sekundit edestasid nad oma esimest meeskonda, võites neilt 1,3 sekundit. Kolmandale kohale asusid belglased (1.24,4).

Teise katse järel suurenes vahe kahekordseks: nüüd oli «Šveits II» ekipaaži aeg 2 minutit 45,1 sekundit «Šveits I»

Esimese kuldmedali taliolümpiamängudel võitis Itaalia esindaja võistluskavas olnud «haruldasel» alal. Nino Bibbia oli 1948. aastal tugevaimaks skeletonisõidus.

ekipaaži 2 minuti 47,7 sekundi vastu. Kolmandal kohal püsisid endiselt belglased, kelle «kannal sõtkus» «USA II» meeskond. Ameeriklaste esimene ekipaaž langes pärast kahte laskumist kuldmedalipretendentide hulgast välja.

Teine võistluspäev ei toonud olümpiamedalite pärast peetava võistluse järjestusredelil enam mingeid muudatusi. «Šveits I» meeskond sõitis kolmandal ja neljandal katsel välja mängude rekordtagajärjed. Maailmameistrid läbisid trassi algul 1 minuti 21,4 sekundiga, siis aga veel 0,1 sekundi võrra paremini. Kuid nende kaasmaalased ei loovutanud esikohta, nad kaotasid kolmanda katse küll 0,3 sekundiga ja neljanda ainult 0,1 sekundiga, kuid üldkokkuvõttes võitsid ikkagi kuldmedali. 26-aastane Endrich ja 27-aastane Waller olid isegi üllatunud oma suurest edust, olid nad ju alles kolme aasta eest hakanud tõsiselt bobisõitu harrastama.

Belglased ei suutnud hoida kolmandat kohta. Võidumasti tõusis kahe Šveitsi lipu kõrvale Ameerika lipp.

Skeletonisõidu «kuld» Nino Bibbia oli «Itaalia I» ekipaaži tüürimeheks. Seekord oli ta esinemine vähem edukas — kõigest kaheksas koht.

1.	Šveits II (F. Endrich — roolimees, F. Waller)	5.29,2
2.	Šveits II (F. Feierabend — roolimees, F. Eberhard)	5.30,4
3.	USA II (F. Fortune — roolimees, S. Carron)	5.35,3
4	Belgia I (M. Heuben — roolimees, J. Mouvet)	5.37,5
5.	Inglismaa I (W. Colls — roolimees, R. Collins)	5.37,9
6.	Itaalia II (M. Vitali — roolimees, D. Poggi)	5.38,0

Võistlustele neljalistel bobikelkudel olid registreeritud 10 riigi ekipaažid. Võistluste alguseks oli bobirada täiesti jäätunud, see aitas kaasa kiiruse kasvule ja tõotas parandada ka tagajärgi.

Šveitsi spordisõbrad, kelle patriootilisi tundeid olid täielikult rahuldanud kaheliste bobikelkude poolt saavutatud tulemused, lootsid samasuguseid tulemusi ka võistlustelt neljalistel bobidel. Meenutati Garmisch-Partenkirchenit, kust Šveitsi delegatsioon oli kaasa toonud bobisõitjate poolt võidetud kuld- ja hõbemedalid.

Juba pärast esimest katset saavutas Fritz Feierabendi poolt juhitud «Šveits I» ekipaaž suurepärase aja — 1 minut 16,9 sekundit. Sankt Moritzis polnud veel keegi sellist kiirust saavutanud. 0,2 sekundiga kaotas šveitslastele «USA II» meeskond.

Ka šveitslaste teine katse õnnestus, kuid ei kindlustanud nende positsiooni. Enne kui kõik ekipaažid said teisel katsel trassi läbida, varises sisse osa jäärenni seina. Võistlused tuli katkestada ja teiste katsete senised tulemused annulleeriti.

Järgmisel päeval segas aga võistlusi märg lumi, see halvendas nähtavust ega lubanud arendada äärmist kiirust. Sellises olukorras tuli nüüd bobisõitjail sooritada tavalise kahe katse asemel kolm laskumist.

Šveitslased kaotasid juba esimese laskumisega «USA II» ekipaažile 1,6 sekundit. Bobisõidus tähendab aga see väga palju. Nii nigelat tagajärge ei saanud ükski esimese kuue hulka tulnud bobimeeskond.

Šveitslaste järgmine katse osutus veel halvemaks. See muutis nende vahepeal juba «proksise läike» saanud lootused veelgi tuhmimaks. Samal ajal aga «USA II» meeskond tugevdas oma juhtpositsiooni. Isegi veidi nõrgem neljas katse ei takistanud neid üldkokkuvõttes esikohale tulemast.

Taas võttis võistlustest osa ka «kuldne» itaallane Nino Bibbia. Nagu kahelistel bobidel, nii oli ta ka nüüd rooli-

meheks «Itaalia I» meeskonnas, kes saavutas auväärse kuuenda koha.

1. USA II (E. Rimkus — roolimees, P. Martin, W. D'Amico, F. Tyler) 5.20,1
2. Belgia (M. Houben — roolimees, F. Mansveld, I. Niels, J. Mouvet) 5.21,3
3. USA I (I. Bickford — roolimees, T. Hicks, D. Dupree, W. Dupree) 5.21,5
4. Šveits I (F. Feierabend — roolimees, F. Waller, F. Endrich, H. Angst) 5.22,1
5. Norra I (A. Holst — roolimees, I. Juhansen, R. Berg, A. Large) 5.22,5
6. Itaalia I (N. Bibbia — roolimees, G. Ronghetti, E. Campadeze, L. Cavaglieri) 5.23,0

AINULAADNE JÄÄHOKITURNIIRIDE AJALOOS

★ Peapretendent Tšehhoslovakkia ★ Kaks meeskonda Ameerika Ühendriikidest ★ Tšehhoslovakkia—Kanada jäi tagajärjeta ★ Ameeriklased diskvalifitseeritud ★ Kaks väravat otsustas kõik

Sankt Moritzi hokiturniirile oli saabunud üheksa meeskonda. Nende hulgas oli 1936. aasta olümpiavõitja Inglismaa, neljakordne (1920., 1924., 1928. ja 1932. aastal) olümpiavõitja Kanada, olümpiaturniiridel auhinnalistele kohtadele tulnud USA, Tšehhoslovakkia, Rootsi, Šveits, samuti Austria, Poola ja Itaalia.

Tšehhoslovakkia hokimängijad saabusid Sankt Moritzisse maailmameistritena. Hokimängu hierarhia kõrgeima auastme olid tšehhid võitnud Prahas üks aasta enne talиolümpiamänge. Tõsi küll, Praha turniirist ei võtnud osa Kanada meeskond, kuid see ei vähendanud sugugi tšehhide võidu väärtust. Asi seisis selles, et esimestel sõjajärgsetel aastatel ei olnud kanadalastel oma muidu traditsioonilist selget üleolekut eurooplaste vastu eriti õnnestunud tõestada. Tšehhid saabusid talimängude hokiturniirile peafavoriitidena.

Sõjaõhujõudude meeskonnalt, kellele Kanada oli usaldanud rahvusliku au kaitsmise «valgetel» olümpiamängudel, palju ei oodatud. Kanada lennuväelased pidasid olümpiamängude-eelsel perioodil mitu sõprusmatši Ameerikas ja Euroopas ning ajakirjanduses ilmus teateid sellest, et «kanadalaste ettevalmistus ei ületa keskmist Euroopa taset».

Harva on mõni talimängude hokiturniir möödunud konfliktide ja protestideta. Seekord tekkis aga skandaal juba enne olümpiaturniiri algust. Ühendriikidest saabus Sankt Moritzisse korraga kaks hokimeeskonda ning kumbki neist ei tahtnud teisele loovutada õigust turniiril mängimiseks. Asjaarmastajate Spordiliidu (AAU) * meeskonda, kes esindas ameerika hokit eelmistel olümpiamängudel (kes aga Sankt Moritzisse saabus omavoliliselt), toetas Ameerika Olümpiakomitee. Asjaarmastajate Hokiliiga (AHA) **, mis oli loodud USA-s 1947. aastal, leidis endale kaitsja aga Rahvusvahelise Jäähokiföderatsiooni näol. Käisid ägedad vaidlused, kuid ei AAU hokimängijad ega ka AHA meeskond tahtnud järele anda. Ka nende kõrged kaitsjad olid omavahel tülis.

Avaparaadile tuli Ameerika Ühendriikidest kaks meeskonda. Veenmise ja politsei abil läks siiski korda AHA hokimängijad väljakult kõrvaldada. Kuid mõni tund hiljem toimunud pressikonverentsil teatas AHA president Walter Brown: «Paraadist võttis osa AAU meeskond, mängima aga hakkame meie.»

Ja talimängude esimesele hokimatšile tulidki AHA hokimängijad. Nende vastaseks oli Šveitsi koondmeeskond. Väljakuperemehed haarasid initsiatiivi ja võitsid esimese kolmandikaja tagajärjega 1:0. Šveitslased olid ees ka pärast teist kolmandikaega tulemusega 2:1. Vaevalt jõudsid aga šveitslased harjuda eduga, kui ameeriklased võrdsustasid seisu, hiljem aga muutsid selle koguni 3:2 enda kasuks. Šveitslased aga suutsid end lõpuks siiski kokku võtta ja võitsid mängu tulemusega 5:4.

Rootsi—Kanada matši eel arvasid spetsialistid, et võidu pärivad eurooplased. Kuid spordiprohvetid eksivad tihtipeale. Lõpetanud esimese kolmandikaja viigiga, viskasid kanadalased igal järgmisel kolmandikajal ühe litri rootslaste väravasse. Rootslased seevastu ei suutnud millegagi vastata.

Nii toorest mängu nagu selles matšis pole talimängude jäähokiturniiridel varem nähtud. Lõpuvileks oli kummastki meeskonnast väljakule jäänud ainult kolm mängijat (peale väravavahi). Ülejäänud «puhkasid» trahvitute pingil.

Poolakad, kes nende endi avalduse kohaselt olid Sankt

---

* Amateur Athletic Union.
** Amateur Hokey Assotiation.

Moritzisse saabunud «mitte võitma, vaid õppima ja treenima», võitsid tagajärjega 7:5 ühte turniiri favoriiti — Austriat.

Tšehhid, kes esimeses voorus kohtusid Itaalia meeskonnaga, tõestasid, et nad asjatult ei kanna maailmameistri nime. Selle mängu tagajärg 22:3 kõneleb ise enda eest.

Hokiturniiri teine päev algas Rahvusvahelise Olümpiakomitee istungiga. Kuna AAU meeskonnale oli «ülekohut tehtud», tehti ettepanek hokiturniir olümpiamängude programmist välja jätta. Seni kui komitees vaieldi, kas olümpiaturniiril «olla või mitte olla», algas hokiturniiri teine voor.

Tšehhid mängisid rootslaste vastu suurepärase partii. Nende rünnakud olid läbimõeldud ja teravad, visked ootamatud ja täpsed. Rootslased kaitsesid visalt. Esimene kolmandikaeg lõppes 3:2, teine 6:3 Tšehhoslovakkia meeskonna kasuks. Kolmandal kolmandikajal sattusid rootslased hoogu ja haarasid isegi mõneks ajaks initsiatiivi. Kuid selle realiseerimine purunes eeskujulikult mängiva tšehhide väravavahi vastu. Nii jäigi mängu lõpptulemuseks 6:3.

Pingeline oli ka eelmise olümpiavõitja Inglismaa kahevõitlus Austriaga. Pärast ebaõnnestumist esimeses voorus pingutasid austerlased võidu saavutamiseks maksimaalselt. Pärast teist kolmandikaega olid nad ees 3:2. Kuid viimase kahekümne minuti jooksul viskasid inglased kolm väravat, lastes endale visata vaid ühe. Austerlased kaotasid jälle 4:5. See matš, milles võidetud ei jäänud peaaegu üldse maha võitjatest, näitas, et Inglismaal vist ei õnnestu korrata 1936. aasta saavutust. Britlased olid ilmselt olümpiavõitja tiitli «läbi kulutanud».

Pärast poolakate võitu austerlaste üle esimeses voorus ei mõelnud mitte keegi enam, et nad kaotavad USA meeskonnale nii suurelt — tagajärg 23:4 oli omamoodi sensatsiooniks.

Šveitslased viskasid itaallastele 16 «kuiva» väravat, panid end sellega kirja «tõsiste medalipretendentide» hulka.

Kolmanda vooru eel jätkusid «tippudes» vaidlused. Arutati uut ettepanekut — arvestada hokiturniiri ainult maailmameistrivõistlustena ja selle võitjaile olümpiamedaleid mitte anda.

Võistlused kestsid vahepeal aga edasi...

Kanadalased saavutasid teise võidu hokiturniiril, seekord inglaste üle. Igal kolmandikajal viskasid nad ühe litri vastase väravasse, oma värava aga hoidsid puutumatuna.

Võistluses Šveitsi meeskonna vastu pidasid austerlased esimese kolmandikaja vaevaga vastu. Vaheajale läksid meeskonnad seisul 2:2. Kuid enamaks Austria hokimängijad suutelised ei olnud. Šveitslased viskasid värava värava järel ja lõpetasid mängu 11:2 enda kasuks.

Turniiri rekordtagajärg 31:1 fikseeriti matšis USA—Itaalia. «Oh, kui me alati niiviisi mängiksime!» ohkas üks Ameerika hokimeeskonna liige pärast mängu.

Tšehhide võit poolakate üle oli tagasihoidlikum — 13:1, kuid siiski küllalt veenev.

Niisiis, pärast kolmandat vooru kujundasid juhtgrupi Tšehhoslovakkia, Kanada ja Šveitsi meeskond. Tšehhid ja šveitslased said kumbki 6 punkti 6-st võimalikult, kanadalased 4 punkti 4-st võimalikust.

«Mida komitee otsustas?» pärisid arvukad pealtvaatajad, kes olid kogunenud neljanda vooru matše jälgima. Kuid kelleltki polnud saada täpset informatsiooni. Igaks juhuks loobuti turniiri ametlikult olümpiamängude hulka arvestamast ja hakati seda tituleerima maailmameistrivõistlusteks.

Neljas päev tõi kolmest liidrist kahele jälle uued võidud: tšehhid võitsid inglasi tagajärjega 11:4, kanadalased poolakaid 15:0. Rootsi meeskond lõi austerlasi väravate suhtega 6:1.

Algav sula rikkus väljaku, muutes jääpinna väga pehmeks. Turniiri viiendal päeval õnnestus pidada ainult kaks mängu. Rootslased ei suutnud oma tunduvat ülekaalu võiduks realiseerida ja kaotasid ameeriklastele 2:5. Kanadalased võitsid suurema vaevata itaallasi, visates 21 väravat. Sellest hoolimata oskasid kaotajad ühe värava visata, kusjuures see oli ka alles teine värav, mis Sankt Moritzis oli «sattunud» kanadalaste võrku.

Šveitsi ja Inglismaa vaheline võistlus tuli edasi lükata, sest valitses selline sula, et litter kadus jääpudrusse ja veelompidesse.

Kuid ilm ei paranenud ka järgmiseks päevaks. Päike paistis soojalt ja jää sulas samuti nagu paljude turniirist osavõtjate võidulootused... Muide, kolm meeskonda valitsesid endiselt hokiturniiri liidripositsioone.

Austerlased olid sunnitud veenduma matšis tšehhide vastu isiklike kogemuste najal, et maailmameistrid esinevad igas järgmises mängus üha paremini. Ei olnud sagedased juhtumid, kus vastastel õnnestus Austria koondmeeskonnale visata kahekohaline arv väravaid. Tšehhid aga võitsid neid tagajärjega 17:3.

Staadioni tribüüne täitvate kaasmaalaste ergutuskisa saatel murdsid šveitslased kiiresti inglaste vastupanu ja võitsid 12:3.

Matš Poola—Itaalia pakkus huvi peaasjalikult osavõtjaile, kuid ka mitte kõigile, sest tribüünid olid peaaegu tühjad. Võitsid poolakad väravate suhtega 13:7.

Kuuenda päeva järel juhtisid võistlusi tšehhid ja šveitslased (10 punktiga 10-st) ning kanadalased (8 punktiga 8-st).

Seitsmenda vooru mängudega tuli alustada kell 7 hommikul, sest jää oli siis veel kõva ja mänguks kõlblik.

Isegi kõige fanaatilisemad Šveitsi meeskonna poolehoidjad ei lootnud oma lemmikute kerget võitu rootslaste üle. Tavaliselt olid nende meeskondade mängud möödunud visas võitluses, mis reeglina olid lõppenud rootslaste kasuks. Sankt Moritzis said šveitslased revanši kõigi aastate eest, võites tagajärjega 8:2.

Seda, et kanadalased koos tšehhide ja šveitslastega turniiri eesotsas olid, pidasid ajalehed üldse «juhuslikkuseks, mida oli raske ette näha». Kanadalaste võite kahekohalise väravate arvuga põhjendati väga nõrkade vastastega. Kuid siis purustas Kanada tagajärjega 12:3 USA meeskonna ja ajakirjandus muutis ootamatult tooni. Nüüd polnud enam mingit kahtlust, et kanalastest lennuväelased pole nõrgemad eelmistel olümpiamängudel esinenud Kanada meeskondadest. Üha sagedamini hakati olümpiavõitjana nimetama Kanada meeskonda.

Sankt Moritzi jäähokistaadioni tribüünid pole kunagi varem näinud niisugust spordisõprade tulva nagu 6. veebruaril Kanada—Tšehhoslovakkia matši päeval. Tšehhide jaoks oli sellel mängul põhimõtteline tähtsus. Seni olid Tšehhoslovakkia hokimängijad alati kanadalastelt rängasti lüüa saanud. Kanada võitu Tšehhoslovakkia vastu peetud kolmes olümpiamatšis hinnati üldise väravate suhtega 52:0! Tšehhide uus kaotus näitaks kogu spordimaailmale, et 1947. aastal võidetud maailmameistri tiitlile võlgnevad nad tänu mitte niipalju oma kõrgele mänguklassile kui

just kanadalaste puudumisele sellelt turniirilt. Pealegi jääks Tšehhoslovakkia—Kanada matši võitja turniiri ainujuhtijaks.

Pealtvaatajad aga paraku ei näinud haaravat ega huvitavat võistlust. Mõlemad meeskonnad pühendasid tähelepanu peamiselt värava kaitsmisele.

Kõige tähtsam oli võit! Kaotuse puhul tuli otsekohe jätta hüvasti lootustega kuldmedali saamiseks. Aga viigi puhul? Siis oli kõige tõenäolisem, et mõlemad meeskonnad jõuavad finišisse võrdse punktide arvuga ja olümpiavõitja otsustatakse soodsama väravate vahega. Seni oli see tegur tšehhidel veidi parem (55) kui kanadalastel (49).

Kahel esimesel kolmandikajal oli kanadalastel väike ülekaal, kuid väravaid polnud veel kummalgi. Matši viimasel kolmandikajal aga muutusid tšehhid aktiivsemaks. Nad ründasid korra, siis teist korda. Eeskujulikult mängis kanadalaste väravavaht Murray Dowey. Kaks minutit enne mängu lõppu tungis kanadalaste värava alla kõige ohtlikum tšehhide ründaja Jaroslav Drobny. Täpne vise, kuid Dowey, turniiri parim väravavaht, pareeris litri. Lõpptulemuseks jäigi 0:0.

Šveitslased mängisid poolakatega. Ühe ajalehe väljenduse järgi «selles matšis langes väravaid nagu õunu põllest». Šveitslased võitsid 14:0.

Hoogu sattunud ameeriklased võitsid austerlasi suurelt 13:2.

Nüüd juhtisid turniiritabelit esmakordselt olümpiamängude ajaloos Šveitsi jäähokimängijad. Neil oli 12 punkti 12 võimalikust, tšehhidel ja kanadalastel aga kummalgi 11 punkti 12-st. Kuid Šveitsi meeskonnal seisid ees kaks kõige raskemat matši Tšehhoslovakkia ja Kanadaga.

Järgmisel päeval saabus külm ja sellega paranes ka jääpinna kvaliteet. Kuid just enne hokivõistluste algust sadas paksu lund. Paari-kolme tunni jooksul kattis lumi ümbruskonna valge vaibaga.

Juurdepääsuteid staadionile polnud aga vaja lumest puhtaks rookida — tuhanded pealtvaatajad olid sisse tallanud laia tee. «Hokihaiged» tõttasid võistlusele, mis paljuski pidi saama otsustavaks esikoha saatuse suhtes. Kohtusid Tšehhoslovakkia—Šveits.

Enne mängu algust teatati ametlikult, et Rahvusvaheline Olümpiakomitee otsustas jäähokiturniiri jätta taliolümpia-

mängude programmi, kuid ei lubanud sellest osa võtta Ameerika Ühendriike esindaval AHA meeskonnal.

Šveitslased, keda toetasid tuhanded pealtvaatajad, tegid kõik mis võimalik selle mängu võitmiseks. Kuid tšehhid kohanesid kiiremini mängu segava lumega ja ka nende mängutase oli kõrgem kui šveitslastel.

Esimesel kolmandikajal sai Tšehhoslovakkia meeskond minimaalse ülekaalu, visates ainult ühe värava. Teisel kolmandikajal kasvas seis juba 4:1-le. Mängu viimasel kolmandikul ütlesid šveitslaste väravavahil närvid üles — ta laskis ühe võrdlemisi lihtsalt püütava litri väravasse, siis veel ühe... Mängu võitsid 7:1 tšehhid.

Kanadalased, kes säästsid jõudu mänguks šveitslastega, pigem uisutasid niisama kui võitlesid võidu eest mängus austerlaste vastu. Kummatigi «suutsid» nad visata terve tosina «kuivi» väravaid.

Nüüd olj tšehhidel ja kanadalastel kummalgi 13 punkti 14-st võimalikust, šveitslastel aga 12 punkti 14-st.

Kõik olenes nüüd sellest, kuidas mängivad kanadalased väljakuperemeestega ja tšehhid ameeriklastega. Šveitslastel oli tarvis võita, mis jätaks neile võimaluse tulla teisele kohale, kuid võib-olla isegi (juhul kui Tšehhoslovakkia kaotaks) võita kuldmedali. Kanadalasi ja tšehhe rahuldas samuti ainult võit, seejuures veel suureskooriline võit. Viimane oli eriti tähtis väravate vahe parandamiseks, mis omakorda võis muutuda otsustavaks teguriks. Seni oli tšehhidel ja kanadalastel visatud ja visata lastud väravate vahe ühesugune — 61.

Ainuüksi ameeriklased ei lootnud enam olümpiamedalitele. Tõsi küll, kui nad võidaksid veel punkti, oleks neil lootusi pronksmedalitele, kuid Rahvusvaheline Olümpiakomitee kuulutas USA meeskonna «lindpriiks», lülitades nad välja olümpiamängude «järgutabelist».*

Siiski mängisid ameeriklased matšis tšehhidega püüdlikult ja tigedalt. Kuigi Tšehhoslovakkia meeskonnal õnnestus alguses vastaseid üle mängida ja esimest kolmandikaega lõpetada seisuga 3:1, siis edaspidine mängupilt võrdsustus.

Tšehhid väsisid ja kuigi iga visatud väravat tuli hinnata sõna tõsises mõttes kullaga, vähendasid nad siiski survet.

---

* Ameeriklased jäid olümpiaturniiril küll kohata, kuid mitte maailmameistrivõistlustel, kus neid loeti võrdõiguslike meeskondade hulka.

Teise kolmandikaja võitsid USA jäähokimängijad tulemusega 2:1.

Viimasel kolmandikajal ei visatud enam ühtki väravat ja nii lõppeski võistlus tšehhide 4:3 võiduga.

Kanadalased, asudes mängima šveitslaste vastu, tundsid ennast märksa paremini kui tšehhid enne võistlust ameeriklastega. Kanada hokimängijail, kui kasutada uisutajate terminit, oli teada tšehhide «graafik». Tšehhid pidasid oma viimase matši «pimesi», kanadalased aga teadsid, et neil tuleb kuldmedalite võitmiseks lüüa šveitslasi kaheväravalise vahega.

Kanadalaste ja šveitslaste kohtumine arenes teravas ja visas võitluses. Eurooplased ei jäänud mängutehnikas ega ka -taktikas maha meeskonnast, kes «juba sirutas käe kuldmedalite järele». Ja kui kanadalased võitsidki matši, siis oli «süüdi» selles eelkõige nende väravavaht Dowey. Korduvalt oli šveitslastel «surmkindlaid» võimalusi värava saavutamiseks, kuid Dowey oskas ikka ja jälle hoida «puuri» oma selja taga puutumatuna. Samal ajal suutis aga kanadalaste edurivi igal kolmandikajal visata ühe värava.

Kanadalased ja tšehhid lõpetasid olümpiaturniiri 15 punktiga 16 võimalikust. Kanadalaste väravate vahe oli üsna napilt parem kui tšehhidel (ainult kahe värava võrra!). See aga andis olümpiavõitja loorberid Kanada hokimeeskonnale. Tšehhide osaks jäid hõbemedalid.

Üldise arvamuse kohaselt olid Tšehhoslovakkia hokimängijad olümpiaturniiril sama heast mänguklassist kui kanadalased. Suurepäraselt mängisid tšehhide ründemängijad. Parim nende hulgast — Vladimir Zabrodsky — tunnistati olümpiaturniiri parimaks edurivimeheks. Zabrodsky viskas Sankt Moritzis vastasmeeskondadele 27 väravat.

Kõrge hinnangu pälvis Šveitsi hokimeeste ja esmajoones muidugi kuulsa «Bibi» Torriani mäng. Veidi halvemini esinesid kaks vennastepaari — Polterad ja Cattinid.

1948. aasta oli Šveitsi kui hokimaa «kuldne ajastu».

Hokimaailm ei tundnud seni veel ühtki suurturniiri kanadalaste osavõtul, kus viimase mänguni oli võimatu nimetada võitjat. Tavaliselt olid kanadalased juba ammu enne turniiri lõppu kindlustanud endale esikoha. Kuid 1948. aastal selgus olümpiavõitja alles viimase mängu viimasel minutil, kusjuures kuldmedalite saatuse määras ainult kaks enamväravat!

Jäähokiturniiri tabel

Meeskonnad	1	2	3	—	4	5	6	7	8	Punktid	Väravate suhe
1. Kanada	×	0:0	3:0	12:3	3:1	3:0	15:0	12:0	21:1	15	69:5
2. Tšehho-slovakkia	0:0	×	7:1	4:3	6:3	11:4	13:1	17:3	22:3	15	80:18
3. Šveits	0:3	1:7	×	5:4	8:2	12:3	14:0	11:2	16:0	12	67:21
— USA	3:12	3:4	4:5	×	5:2	4:3	23:4	13:2	31:1	10	86:33
4. Rootsi	1:3	3:6	2:8	2:5	×	4:3	13:2	7:1	23:0	8	55:28
5. Inglismaa	0:3	4:11	3:12	3:4	3:4	×	7:2	5:4	14:7	6	39:47
6. Poola	0:15	1:13	0:14	4:23	2:13	2:7	×	7:5	13:7	4	29:97
7. Austria	0:12	3:17	2:11	2:13	1:7	4:5	5:7	×	16:5	2	33:77
8. Itaalia	1:21	3:22	0:16	1:31	0:23	7:14	7:13	5:16	×	0	24:156

1. Kanada (M. Dowey, B. Dunster, J. Lecompte, H. Laperrire, W. Halder, G. Mara, R. Schroeter, T. Hibbert, A. Renaud, O. Gravelle, P. Guzzo).
2. Tšehhoslovakkia (P. Hajny, V. Stovik, J. Trousilek, A. Bubnik, L. Trojak, V. Zabrodsky, M. Pokorny, V. Kabranov, J. Drobny, V. Bouzek, Z. Jarkovsky).
3. Šveits (H. Baenninger, U. Poltera, E. Handschin, R. Torriani, H. Cattini, F. Cattini, H. Dürst, B. Rüedi, A. Bieler, H. Boller, H. Lohrer, W. Dürst, G. Poltera, H. Trepp, R. Perl, W. Lohrer, O. Schubiger).

Tšehhoslovakkia hokimängijad «õiendasid arved» kanadalastega aasta hiljem Stokholmis. Nad võitsid maailmameistrivõistlused ja jätsid Kanada teisele, USA aga kolmandale kohale. Kahevõitluse kanadalastega võitsid tšehhid 3:2. Tõsi küll, kuigi kanadalased kaotasid maailmameistri tiitli, jäi neile ometi alles olümpiavõitja tiitel. Eks ole ju palju meeldivam olla olümpiavõitja kui maailmameister. Maailmameistri tiitlist võib juba aasta pärast ilma jääda, olümpiavõitja loorberid säilivad aga puutumatuna neli korda kauemini.

VIIEVÕISTLEJAD TALIMÄNGUDEL

★ Veel üks number demonstratsioonesinemistel ★ Viis päeva ★ Rootslased võitsid kõik medalid

Rahvusvaheline Olümpiakomitee otsustas laiendada demonstratsioonesinemiste kava ja lülitas sellesse ka sõjalise (tali-) viievõistluse. Viie päeva vältel võistlesid sportlased suusatamises, laskmises (püstolist), kiirlaskumises suuskadel, vehklemises ja ratsakrossis.

Tagajärgede arvestamisel lähtuti alljärgnevast korrast. Esimese koha eest arvestati võistlejale üks punkt, teise koha eest kaks punkti, kolmanda koha eest kolm punkti jne. Võitjaks osutus see viievõistleja, kes oli saanud kõige vähem punkte.

Suusavõistlustel olid edukad rootslased. Haase, Lindh, Grut ja Egnell tulid neljale esimesele kohale. Peale nende tulid esimese kuue hulka veel austerlane Grissler ja soomlane Platan.

Pärast seda, kui teisel võistluspäeval rootslane Lindh tuli püstolist laskmises teisele kohale, asus ta nelja punktiga võistlusi juhtima. Tema kaasmaalastel Grutil ja Egnellil oli kummalgi 6 punkti, šveitslasel Rumpfil 13 punkti.

Kiirlaskumises esinesid edukalt šveitslased. Esimese koha võitis rootslane Haase, kuid teisele kohale tuli šveitslane — leitnant Somazzi. Rootslasi tabas sel päeval ebaõnnestumine. Üks liidritest, kapten Egnell kukkus rajal ja murdis jalaluu. Sel hetkel lahutas teda finišist vähem kui 10-meetrine vahemaa.

Vehklemises oli šveitslaste üleolek vaieldamatu. Leitnandid Somazzi ja Rumpf said kumbki seitse võitu ja kogusid kõige vähem punkte. Sellest hoolimata hoidsid rootslased võistluste juhtimist endi käes veel enne viimast ala. Lindh oli esimene 10 punktiga, Haasel ja Grutil kummalgi oli 13 punkti. Šveitslasel Rumpfil oli 17 punkti, tema kaasmaalasel Somazzil aga 20 punkti.

Viievõistluse viimane päev kindlustas veelgi rootslaste edu. Nende hobused olid suurepäraselt ette valmistatud ja hästi välja õpetatud, ja ka sõitjad ise olid kõrgest klassist. Lindh, Grut ja Haase võitsid kolm esimest kohta ja kindlustasid seega endale kõik medalid taliviievõistluses.

Gustaf Lindh	Rootsi	14
William Grut	Rootsi	15
Bertil Haase	Rootsi	17
Vico Somazzi	Šveits	25
H. Rumpf	Šveits	26
D. Allhesen	Inglismaa	44

ESIKOHAL ON ROOTSI

Polnud juhuslik, et V taliolümpiamängudel said kõige rohkem punkte mitteametlikus arvestuses Rootsi, Šveitsi ja Ameerika Ühendriikide sportlased. Esimesed kaks riiki olid jäänud puutumata sõjast, ameeriklased ei olnud aga selle raskusi kuigi tõsiselt tunda saanud. See oligi Rootsi, Šveitsi ja USA olümpiavõistlejate edu põhjuseks. Rootslased tõusid 1936. aastal saavutatud kolmandalt kohalt esimesele, šveitslased — kaheksandalt kohalt teisele ja ameeriklased — viiendalt kohalt kolmandale.

Rootsi võlgnes tänu oma edu eest peamiselt suusatajaile, kelle kontosse arvati 43 punkti 70-st. Tunduvalt parandasid oma tagajärgi ka uisutajad, 1924.—1936. aasta olümpiamängudel õnnestus neil saada vaid üksainus punkt (Chamonix's). Seekordseks panuseks uisutajate poolt oli 21 punkti. Mäesuusatajad ja hokimängijad lisasid Rootsi delegatsiooni arvele veel kaks korda kolm punkti.

Ainult kahe punkti võrra jäid rootslastest maha olümpiamängude seekordsed «peremehed» — šveitslased. Kunagi varem pole esimese ja teise koha vahe spordidelegatsioonide mitteametlikus paremusjärjestuses olnud niivõrd tühine (1932. aastal oli vahe 17 punkti, ülejäänud olümpiamängudel oli see aga veelgi suurem).

Šveitslased, kellele naeratas õnn juba teist korda võistelda talimängudel oma kodus, rakendasid kogu jõu, et ei korduks 1928. aasta fiasko. Tol korral, võisteldes samuti kodupinnal, sai Šveitsi delegatsioon ainult 6 punkti ning nad jagasid koos Belgia ja Tšehhoslovakkiaga 9.–11. kohta. Nüüd aga revanšeerisid šveitslased «1928. aasta häbi».

Mitteametlik

Riigid	Suusatamine										
	Mehed								Naised		
	18 km	50 km	4×10 km teatesuusatamine	Suusahüpped	Kahevõistlus	Slaalom	Kiirlaskumine	Mäekahevõistlus	Slaalom	Kiirlaskumine	Mäekahevõistlus
1. Rootsi	18	14	7	0	4	2	0	1	0	0	0
2. Šveits	0	1	2	0	3	7	7	5	7	9	1
3. USA	0	0	—	2	0	—	0	0	7	0	5
4. Norra	0	0	4	16	1	0	0	0	0	0	0
5. Austria	0	0	3	0	0	1	7	3	5	9	11
6. Soome	4	7	5	4	14	—	0	0	—	—	—
7. Prantsusmaa	0	—	—	0	0	9	7	11	3	1	2
8. Itaalia	0	0	1	0	0	3	1	2	0	3	3
9. Kanada	0	—	—	0	—	0	0	0	0	0	—
10.—11. Belgia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10.—11. Inglismaa	—	—	—	—	—	0	0	0	0	0	0
12.—13. Tšehhoslovakkia	0	—	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.—13. Ungari	0	—	—	0	—	0	0	0	0	0	0
14. Holland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Poola	0	—	0	0	0	0	0	0	—	—	—

Argentiina, Austraalia, Bulgaaria, Hispaania, Island
tugal, Rumeenia, Taan

Ameeriklased, kes tavaliselt (kui jätta arvestamata Garmisch-Partenkirchen) ei langenud välja esimese kolme seast, tulid ka sel korral oma «tavalisele» kohale.

Läbi Chamonix', Sankt Moritzi ja Garmisch-Partenkircheni triumfimarsil sammunud norralased langesid sedapuhku neljandale kohale. Enneolematu kaotuse osaliseks said aga norralaste suusatajad, kes enne sõda valitsesid selle ala tippe maailmas. 1936. aastal said Norra suusatajad (arvestamata mäesuusatajaid) 45 punkti, 1948. a. aga ainult 21. Seejuures ei saanud norralased 18 ja 50 kilomeetri distantsil mitte ühtki punkti. Mäesõiduradadel ei õnnestunud ühelgi Norra sportlasel tulla esimese kuue hulka. Ainult uisutajad kaotasid suhteliselt vähe punkte 1936. aastaga võrreldes.

paremusjärjestus

Kiirusutamine				Iiuulsutamine			Bobisõit				
500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Mehed	Naised	Paarissõit	Kahelised	Neljalised	Skeleton	Jäähokl	Kokku
0	7	7	7	—	—	—	—	—	—	3	70
0	0	0	0	5	0	0	12	3	2	4	68
10,25	1	0	0	11	1	4	4	11	8	—	64,25
11,5	11	12	0	—	0	0	0	2	—	—	57,5
0	0	0	0	4	5	0	—	—	0	0	48
0	3	0	9	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	0	0	0	0	0	—	33
0	0	0	0	0	0	0	1	1	7	0	22
0,25	—	0	0	0	7	4	—	—	—	7	18,25
0	—	—	—	0	—	7	3	5	—	—	15
0	0	0	0	0	4	2	2	0	5	2	15
—	—	—	—	0	5	0	0	0	—	5	10
0	0	0	3	2	0	5	—	—	—	—	10
0	0	3	3	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1

Jugoslaavia, Kreeka, Liechtenstein, Lõuna-Korea, Por- ja Tšiili punkte ei saanud

Austerlased olid I ja II taliolümpiamängudel asunud viiendal kohal, siis aga olid nad kaks korda kuuendad. Nüüd nihkus Austria taas viiendale kohale.

Itaallased, kes samuti nagu šveitslasedki startisid kõikidel võistlusaladel, said kaks korda rohkem punkte kui kõigil eelmistel talimängudel kokku. Kuid ka see ei võimaldanud Itaalial tõusta kõrgemale kaheksandast kohast.

Jäädes punktide kogusummalt maha Rootsist, Šveitsist ja USA-st, võitsid norralased sellest hoolimata samapalju olümpiamedaleid kui olümpiamängude võitjadki. Nii Rootsi kui ka Norra said Sankt Moritzis kumbki kümme medalit. Üsna vähe jäid nendest maha USA, Šveits ja Austria.

Esimest korda viisid talimängudelt medali kaasa Tšehhoslovakkia sportlased. Nende suureks meelehärmiks polnud see kahjuks kuldmedal. Tšehhoslovakkia hokimängijad ei olnud vahepeal kuigi kaugel turniiri võitmisest, kuid lõpetasid selle siiski hõbemedaliga. See ongi seni ainukeseks medaliks, mille tšehhid kunagi taliolümpiamängudel on võitnud.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld-medalid	Hõbe-medalid	Pronks-medalid	Kokku
Rootsi	4	3	3	10
Norra	4	3	3	10
USA	3	4	2	9
Šveits	3	4	2	9
Austria	1	3	4	8
Soome	1	3	2	6
Prantsusmaa	2	1	2	5
Kanada	2	—	1	3
Belgia	1	1	—	2
Inglismaa	—	—	2	2
Itaalia	1	—	—	1
Ungari	—	1	—	1
Tšehhoslovakkia	—	1	—	1

Norra tervitab olümpialasi

Oslo

14.—25. veebruarini 1952. a.

Norra on suurte traditsioonidega talispordimaa. Peaaegu kõik norralased, põlvepikkustest päris suurteni, on head suusatajad ja uisutajad. Seni olid norralased taliolümpiamängudel esinenud suurepäraselt ja saavutanud väljapaistvaid tagajärgi. Kolmel korral viiest tulid nad mitteametlikus paremusjärjestuses esikohale. Thorleif Haug ja Ivar Ballangrud, Birger Ruud ja Sonja Henie — need nimed on tuntud kogu spordimaailmas.

Seekord olid norralastest saanud VI taliolümpiamängude «peremehed» ja nad oskasid need muuta grandioosseteks talispordipidustusteks.

Chamonix ja Sankt Moritz, Lake Placid ja Garmisch-Partenkirchen on kõik väikese elanike arvuga mägikuurordid. Neis linnades peetud talimängudel olid peamisteks külalisteks ja pealtvaatajaiks rikkad turistid. Oslo oli esimene pealinn, kus korraldati taliolümpiamängud ja see muutiski need mängud erinevateks kõigist senikorraldatud talimängudest. Seekordsete «valgete» olümpiamängude pealtvaatajateks olid Norra suurima linna elanikud, selle maa elanikud, kus armastatakse, tuntakse ja austatakse talisporti. Mitmetel eelnevatel talimängudel viibinud sportlased väitsid, et neil on tänavu niisugune tundmus, nagu oleksid taliolümpiamängud esimest korda kolinud külast linna.

Nii nagu 1896. aastal kreeklased olid osanud anda kaasaegsetele esimestele suvistele olümpiamängudele kordumatult omapärase antiikse koloriidi, nii läks norra rahval korda tõestada, et taliolümpiamängud ja nende kodumaa on lahutamatud mõisted.

Norra valmistus vastu võtma olümpiavõistlejaid 30 maalt Euroopast, Ameerikast, Aasiast ja Austraaliast. Roald Amundseni sõber ja tema 1912. aasta lõunanabaekspeditsiooni reisikaaslane Olaf Bjöland tegi ettepaneku olümpiatule teekonna kohta. See sai alguse Morgedalist, kus kunagi iidsetel aegadel olid võistelnud põhjamaade suusatajad, kulges läbi Telemarki, Kongsbergi, Drammeni, Rykani ja teiste linnade, mis kõik on seotud taliolümpiamängude, «Põhja mängude» ja kuulsate Holmenkolleni võistluste võitjate nimedega. Olümpiatule teekond lõppes Oslo Bislet-staadionil VI taliolümpiamängude piduliku avamise hetkel.

1952. aasta 14. veebruari hommik. Maratoniväravast sammusid Bislet-staadionile olümpiavõistlejad.

Tulid hollandlased laia valge kraega helesinistes tuulepluusides ja valgetes käpik-kinnastes. Hollandi sportlased olid tihti sellel staadionil esinenud ja nad tundsid end siin nagu kodus. Möödusid poolakad. Kanada jäähokimängijad, kes on harjunud olema publiku ebajumalaks, jagasid heldelt kõikjale naeratusi. Üksikuna sammus mööda Portugali lipukandja. Inglismaa kolonnis võis näha naissportlasi punastes ja meessportlasi helesinistes dressides. Inglaste varrukail oli must kreppside — olümpiamängude avapäeval mattis Inglismaa oma kuningat George VI. Šveitsi lippu kandis paremaid hokimängijaid Gerhard Poltera. Uhkelt kandsid oma sini-kollast lippu eelmiste talimängude võitjad — rootslased. Möödusid soomlased, tšehhid, sakslased...

Muide, mis puutub sakslastesse, siis ei saanud kaugeltki kõik paremad Saksamaa sportlased sõita Oslosse. Rahvusvahelise Olümpiakomitee reaktsioonilised tegelased takistasid 1952. aasta olümpiamängudest osa võtmast Saksa Demokraatliku Vabariigi sportlastel. Oslos esindasid Saksamaad ainult Saksa FV sportlased.

...Delegatsioonid aga tulid ja tulid. Ei olnudki veel lõppu olümpiavõistlejate ridadel. Ungarlased punastes sviitrites ja samasugustes mütsikestes, austerlased helesinistes ülikondades ja hallide sallidega...

Siis aga saabusid mängude «peremehed» — norralased. Lippu kandis Norra populaarsemaid sportlasi — Hjalmar Andersen. Möödusid vaid mõned päevad ja kogu spordimaailm hakkas 1952. aasta taliolümpiamänge hüüdma tema nime järgi.

960 sportlast rivistusid Norra suurimale staadionile. Ühtedelgi talimängudel enne seda ei olnud nii palju osavõtjaid.

Vaevalt lõppes olümpiavõistlejate avaparaad, kui maratoniväravast tuli nähtavale suusataja tõrvikuga. Tribüünil tunti ta otsekohe — see oli Norra endisi parimaid sportlasi, «suusatamise suurmeister» Lars Bergendahl. Lõpetanud oma teekonnaetapi, andis Bergendahl tõrviku üle tundmatule suusatajale, kes viis selle balustraadile — rõdule, kuhu oli paigutatud urn olümpiatule jaoks.

Ja sel hetkel, kui Bislet-staadioni kohal süttinud olümpiatuli kuulutas talimängude algust, teatas raadio üle kogu staadioni, et olümpiatule süütas Egil Nansen — kuulsa polaaruurija pojapoeg.

MEDAL MEDALI JÄREL AUSTRIALE

★ «Enesetapjate rada» ★ Kodus aitavad ka seinad ★ Maailmameistrist olümpiavõitjaks ★ Risk ei õigusta end alati ★ Kindlana näiv medal libises austerlastel käest ★ Andrea Mead-Lawrence'i kaks kuldmedalit

1952. aasta olümpiavõistluste esimeseks alaks oli gigantslaalom naistele. Võistlused algasid 14. veebruari keskpäeval, veel enne seda, kui Bislet-staadionil toimus mängude ametlik avamine.

See spordiala oli esmakordselt võetud olümpiamängude ametliku kava hulka ja seda «prooviti» kahe aasta eest Ameerika Ühendriikides toimunud maailmameistrivõistlustel mäesuusatamises. Tookord võitis esikoha austerlanna Dagmar Rom.

Gigantslaalomi olümpiarada asus 120 kilomeetrit Oslost eemal, Norefjöldis. Täiesti põhjendatult oli rada saanud nimetuseks «enesetapjate trass». Tihedasse metsapadrikusse oli raiutud 10—20 meetri laiune siht. Rada algas mäeharjalt ja lookles maona allapoole. Kitsas rada, otse puudemüüri lähedal asuvad rasked kurvid ja kõigele lisaks ilmne lumevähesus nõudsid suusatajailt peale meisterlikkuse veel suuri füüsilisi ja moraalseid pingutusi.

Mitu päeva töötasid siin sõdurid. Nad vedasid lund ja varustasid kõige ohtlikumad kohad õlekubudega. Kõigest hoolimata jäi lumikate napiks ja seetõttu tuli treeningsõidud üldse ära keelata.

1800 meetri pikkusel slaalomirajal oli 59 väravat, raja kõrguste vahe oli 400 meetrit. Finiš paiknes üsna jäise jääraku serva lähedal.

Peamisteks medalipretendentideks peeti Austria mäesuusatajaid eesotsas Dagmar Romiga, aga ka Prantsusmaa ja USA võistlejaid ei jäetud tähelepanuta.

Esimesena startis kanadalanna Rhoda Evès-Vourtelet ja sai päris hea aja — 2 minutit 14 sekundit. Itaallanna Celina Zeghi läbis raja poolteise sekundi võrra parema ajaga.

Neljanda numbrina asus starti ameeriklanna Andrea Mead-Lawrence, sama, kes Sankt Moritzi talimängudel tuli mäesuusatamise kahevõistluses 21. kohale. Need neli aastat ei möödunud sportlasele nähtavasti kasutult. Selle ajaga oli Mead-Lawrence'ist saanud suurepärane meister mäesuusatamises. Jäljendamatute peensustega läbis ta raske raja. Ajamõõtjad fikseerisid toreda tulemuse — 2 minutit 6,8 sekundit.

Pärast ameeriklannat alustas laskumist väiksekasvuline austerlanna Gertrud Jochum-Beiser, kahe olümpiamedali omanik 1948. aastal, aga tagajärg 2 minutit 14,3 sekundit ei lubanud tal pretendeerida esimestele kohtadele.

Kaheksandana startis ja läbis raja eeskujulikult sakslanna Annemarie Buchner. Tema tulemus oli 2 minutit 10 sekundit.

Kohe Buchneri järel sõitnud maailmameister Dagmar Rom parandas Buchneri tagajärge täpselt ühe sekundi võrra.

Olümpiavõitja tiitlile pretendeerisid 47 naissportlast 17 maalt. Kuigi ees oli veel 38 starti, ei kahelnud enam keegi selles, et kõik medalid on juba jaotatud.

Ei sakslannal Ossi Reichertil ega ameeriklannal Cathrin Rodolphil õnnestunud ületada varemstartinute poolt saavutatud tagajärgi.

1948. aasta talimängudel kaks pronksmedalit võitnud Erika Mahringer (Austria) suutis sel korral saavutada vaid 17. koha.

1.	Andrea Mead-Lawrence	USA	2.06,8
2.	Dagmar Rom	Austria	2.09,0
3.	Annemarie Buchner	SFV	2.10,0
4.	Gertrud Klecker	Austria	2.11,4
5.	Cathrin Rodolph	USA	2.11,7
6.	Borghild Niskin	Norra	2.11,9

Andrea Mead-Lawrence (USA) oli VI taliolümpiamängude silmapaistvaim mäesuusataja. Ta tuli võitjaks kahel alal — slaalomis ja gigantslaalomis.

Järgmisel päeval alustasid olümpiastartidega ka mehed gigantslaalomis. 83 sportlast esindasid 30 riiki.

Seekord oli stardipaik nihutatud kõrgemale ja finiš madalamale. Kõrguste vahe kasvas 500 meetrini ja raja pikkus 2380 meetrini. Raja keskosas olid väravad paigutatud niivõrd keerukate kombinatsioonidena, et suure kiirusega oli seda lõiku võimatu läbida, igatahes oleks see olnud väga ohtlik.

Loos määras esimeseks startijaks kahekordse maailmameistri Zeno Colo (Itaalia). Eeskujulikult läbis Colo kõik tõkked ja finišis klõpsatasid stopperid ajaks 2 minutit 29,1 sekundit. Seda tagajärge hakkasid ründama šveitslane Fernand Grosgean ja norralane Guttorm Berge. Kuid kummalgi neist ei õnnestunud läheneda itaallase tagajärjele.

Lõpuks parandas maailmameistri aega 0,3 sekundi võrra kuuendana startinud 22-aastane austerlane Tony Spiess. See tulemus jäigi parimaks seni, kuni finišisse jõudis teine austerlane Christian Pravda. Ta «kärpis» Spiessi aega korraga 1,3 sekundi võrra.

Kuid Pravda ei püsinud kaua võistluste liidri kohal. Norra mäesuusataja Sten Eriksen parandas tublisti aus-

Esmakordselt tuli olümpiavõitjaks Norra mäesuusataja. Selle au osaliseks sai gigantslaalomis esikoha võitnud Sten Eriksen 1952. aastal.

terlase tulemust. Nüüd oli vaevalt kellelgi šansse seda aega ületada.

Austerlane Egon Schöpf kordas Zeno Colo tagajärge, kuid ühe värava vahelejätmise eest mees diskvalifitseeriti.

1948. aasta kahekordne olümpiavõitja Henry Oreiller suutis tulla ainult 16. kohale (2 minuti 35,8 sekundiga) ja sattus seega oma kaasmaalase, 1938. aasta maailmameistri James Couttet' naabriks (14. koht ajaga 2 minutit 34,9 sekundit).

Kui eelmistel taliolümpiamängudel Austria mäesuusatajate «saagiks» jäi ainult üks medal, siis sel korral võitsid austerlased mäesuusatamises juba esimese alaga kaks medalit.

Tunduvalt rohkem oodati prantslastelt, kuid nad kaotasid peale austerlaste ja šveitslaste ka norralastele. Viimased polnud varem kunagi eriti hiilanud mäesuusatamises, kuid ega siis asjata öelda, et kodus aitavad isegi seinad kaasa.

1.	Sten Eriksen	Norra	2.25,0
2.	Christian Pravda	Austria	2 26,9
3.	Anton Spiess	Austria	2.28,8
4.	Zeno Colo	Itaalia	2.29,1
5.	George Schneider	Šveits	2.31,2
6.	Stig Sollander	Rootsi	2.32,6
	Joseph Brooks-Dodge	USA	2.32,6

Kolmas võistluspäev näitas, et Kesk-Euroopa riigid ei ole oma positsioone mäesuusatamises loovutanud. Kuid skandinaavlased ja ameeriklased pakkusid neile tõsist konkurentsi.

Kiirlaskumisvõistluste lähe oli viidud metsa piirist ülespoole. Raja pikkust oli veidi suurendatud võrreldes gigantslaalomi rajaga (2450 meetrit) ja kõrguste vahe oli kasvanud 700 meetrini. Hulgalised lumeta kohad kogu võistlusraja ulatuses tegid laskumise päris ohtlikuks.

Esimeste hulgas startinud suusatajad itaallane Carlo Gartner, prantslane James Couttet ja norralane Gunnar Hjeltness läbisid ohtlikud kohad võrdlemisi ettevaatlikult. Neist parimaks osutus Hjeltness, kes läbis distantsi ajaga 2 minutit 35,9 sekundit.

Austerlane Egon Schöpf, kellel esimene ala ebaõnnestus, otsustas kaotatu nüüd heaks teha. Ta startis suurepäraselt ja oli raja keskel Hjeltnessilt võitnud juba ligi 6 sekundit. Nüüd aga riskis Schöpf asjatult. Ta ei vähendanud kiirust ka ühel lumevaesel rajalõigul. Kiilasjää rikkus hetkeks suusataja tasakaalu, viskas suusa rööpast välja ja Schöpfil oleks peaaegu igaveseks tulnud jätta hüvasti mäesuusatamisega. Teda päästis ainult kaitsekiiver. Põrganud peaga vastu puud, kaotas sportlane küll teadvuse, kuid jäi ellu.

Ei suudetud veel osutada abi austerlasele, kui juba startis maailmameister Zeno Colo. Itaallane riskis samuti kui Schöpf, kuid Fortuna oli sedapuhku Colo poolt. Tervena ja vigastamatult lõpetas Colo distantsi rajarekordiga — 2 minuti 30,8 sekundiga.

Itaalia sportlase aega ei suutnud enam keegi ületada. Henry Oreiller, kiirlaskumise võitja 1948. aasta talimängudel, kaotas Colole rohkem kui 10 sekundiga.

Paljud kukkusid ja lõhkusid suusad. 81 mäesuusatajat startis, kuid ainult 72 jõudsid finišisse (seejuures ka neist kukkusid paljud).

Esimese olümpiakulla sai Itaalia 1948. aastal skeletonisõidus. Neli aastat hiljem, ja samuti kuldmedali, sai teine Itaalia sportlane, kelleks osutus Zeno Colo kiirlaskumises.

Kokkuvõttes tulid Kesk-Euroopa riikide sportlased neljale esimesele kohale (austerlased võitsid veel kaks medalit). Viiendale kohale tuli ameeriklane William Beck, kuuendale — olümpiavõitja gigantslaalomis Sten Eriksen.

1.	Zeno Colo	Itaalia	2.30,8
2.	Othmar Schneider	Austria	2.32,0
3.	Christian Pravda	Austria	2.32,4
4.	Freddy Rubby	Šveits	2.32,5
5.	William Beck	USA	2.33,3
6.	Sten Eriksen	Norra	2.33,8

Naised võistlesid kiirlaskumises juba tuntud gigantslaalomi rajal, mida seks puhuks oli ligi 1500 meetri võrra lühendatud.

Teine mäesuusatamise distants kujunes sportlastele tõsiseks eksamiks, sest rada polnud üksnes raske, vaid ka väga ohtlik.

Võistlused avanud prantslanna Andréa Bermont saabus finišisse 2 minuti 3,1 sekundi järel. Samas parandas Erika Mahringer Bermont'i tulemust tervelt 13,6 sekundi võrra.

Gertrud Jochum-Beiser, kellel esimene võistlusala ebaõnnestus, närveeris stardis tugevasti. Siiski õnnestus tal end kokku võtta ja läbida rada suurepärase ajaga — 1 minuti 47,1 sekundiga.

Niisuguse tagajärjega võis olla kindel medalile, kuid missugusele? Veel polnud startinud Mead-Lawrence, Buchner, Rom ja Martell, kuid kõigil neil oli eeldusi pretendeerida esikohale.

Andrea Mead-Lawrence ei karda tavaliselt ohtu ja läbib raja suure kiirusega. Ka sel korral ei muutnud ta oma harjumusi. Kuid seekord risk ei õigustanud ennast. Ameeriklanna kukkus ja langes esikohapretendentide hulgast välja.

Tormihoona kihutas rajal sakslanna Annemarie Buchner. Kuid ka tema kaotas peaaegu ühe sekundiga Jochum-Beiserile.

Nüüd startisid Dagmar Rom (Austria) ja Madeleine Berthod (Šveits), kuid neil ei õnnestunud isegi Erika Mahringeri tagajärge kätte saada.

Itaallanna Celina Zeghi kukkus ja suutis vaevu finišisse jõuda. Kuid tema kaasmaalanna Giuliana Minuzzo saavutas toreda tagajärje — 1 minut 49 sekundit.

Samuti nagu meesvõistlejail, ei õnnestunud ka kõigil naissuusatajail võistlusrada läbi sõita. Kukkumiste tõttu katkestasid mitmed võistluse. 42 naissuusatajast lõpetasid ainult 35.

Võistlused kiirlaskumises lõppesid Kesk-Euroopa riikide naissuusatajate veenva võiduga. Skandinaavlastel ja ameeriklastel ei õnnestunud isegi kuue parema hulka pääseda.

1.	Gertrud Jochum-Beiser	Austria	1.47,1
2.	Annemarie Buchner	Saksamaa	1.48,0
3.	Giuliana Minuzzo	Itaalia	1.49,0
4.	Erika Mahringer	Austria	1.49,5
5.	Dagmar Rom	Austria	1.49,8
6.	Madeleine Berthod	Šveits	1.50,7

Meeste slaalomirada kulges Holmenkolleni lähikonnas. Selles Skandinaavia suusasportlaste traditsioonilises Mekas toimuvateks slaalomivõistlusteks oli registreeritud 90 sportlast.

Lund oli siin sama vähe nagu Norefjöldis ja ka siin kuulutati võistlusrada «looduskaitsealaks» ning keelati treeningsõidud. Alles vahetult enne esimesi starte tuli veidi lund.

Võistluste alguseks olid tribüünidel aset võtnud 25 000 pealtvaatajat. Võistlustulle asusid 86 sportlast kokku 27 riigist. Vaatajaskonna enamiku moodustasid norrala-

sed, kes elasid kärarikkalt kaasa oma kaasmaalase Sten Erikseni edule. Muide, Sten Erikseni hakkasid ajalehemehed pärast tema võitu gigantslaalomis tituleerima «slaalomikuningaks».

Kõik võistlejad loositi viide gruppi, kusjuures esimesse stardigruppi sattusid kõik mäesuusatamise «ässad». Siin oli kolm maailmameistrit: James Couttet, George Schneider ja Zeno Colo. Üldse oli selles grupis 11 suusatajat Kesk-Euroopa riikidest, 5 skandinaavlast ja kaks Uue Maailma esindajat. Huvitav on märkida, et lõpptulemusena esimese kümne hulka pääsenud sportlased olid kõik startinud esimeses grupis.

Esimesena startis norralane Peer Rollum, kes läbis raja väga kindlalt ja finišeeris ajaga 1 minut 1,6 sekundit.

Pealtvaatajad tervitasid vaimustatult startivat Sten Erikseni. Pärast tema lõpetamist puhkesid kiiduavaldused uue hooga — ajamõõtjad fikseerisid suurepärase aja — 59,2 sekundit.

Distantsi tuiskasid läbi James Couttet ja rootslane Stig Sollander, kuid minuti piiri lõhkuda neil ei õnnestunud. Šveitslane George Schneider, keda peeti Erikseni peamiseks konkurendiks, kukkus ja kaotas medalilootused.

Hoogsalt läbis raja austerlane Tony Spiess, kuid just sel hetkel, kui kõik uskusid Erikseni lüüasaamist, kukkus Spiess otse finiši juures ja kaotas suusa.

Pärast meeskonnakaaslase sellist ääretut ebaõnne närveeris Christian Pravda hirmsasti ja sai üsna keskpärase tagajärje. Hästi läbis distantsi norralane Guttorm Berge, kes kordas James Couttet' aega.

Üheteistkümnendana asus starti austerlane Othmar Schneider, kellel vedas rohkem kui tema šveitslasest nimekaimul ja ta kaotas liidrile ainult 0,3 sekundiga. Zeno Colo sai tulemuseks ühe minuti piiri ületava aja.

«Õnnetu» number 13 ei seganud hoopiski austerlast Hans Senglerit kordamast Sten Erikseni tagajärge. Samuti 59,2 sekundit!

Esimeste katsete järel moodustasid kuldmedalile pretendeeriva juhtkolmiku kaks austerlast (H. Sengler ja O. Schneider) ja norralane (S. Eriksen).

Võistluste lõppvaatusest võtsid osa 30 mäesuusatajat. Taas startisid esimestena Rollum ja Mattet. Kuid tõsine medalitaotlus algas alles siis, kui kohtunikud kutsusid starti Sten Erikseni. Samuti nagu esimesel katsel, läbis ta

puhtalt, täpselt ja hoogsalt distantsi. Erikseni tagajärg oli 1 minut 2 sekundit. Koguaeg 2 minutit 1,2 sekundit kindlustas talle tõenäoliselt olümpiamedali.

Ei Couttet'l ega ka Sollanderil läinud korda saavutada suuremat kiirust kui oli teisel katsel Eriksenil. Raske oli ära tunda endist Christian Pravdat, ta jättis vahele värava, pöördus tagasi, kukkus, jälle jättis värava vahele...

Tunduvalt paremini kui algul läbis distantsi Guttorm Berge. Tema üldaeg — 2 minutit 1,7 sekundit — oli paremuselt teiseks tagajärjeks.

Ja siis laskus slaalomirajalt mees, kes sõna tõsises mõttes «lõi õhu puhtaks» — Eriksen lükati esikohalt teisele ja Berge teiselt kolmandale. Seda tegi Othmar Schneider oma suurepärasel teisel katsel. Ta võitis Eriksenilt tagasi kaotatud 0,3 sekundit ja kokkuvõttes läks temast ka mööda.

Nüüd jäid võimalused kuldmedali saamiseks ainult Hans Senglerile. Selleks võis ta kaotada Schneiderile mitte rohkem kui 0,2 sekundiga.

Start. Pool distantsi oli läbitud ja Sengler võitis Schneiderilt ligi kaks sekundit! Ja äkki — täiskiirusega kihutas Sengler väravast mööda. Pidurdada ja tagasi pöörduda polnud mõtet. Peaaegu juba kättevõidetud teine olümpiamedal libises austerlastel käest...

			I katse	II katse	Kokku
1.	Othmar Schneider	Austria	59,5	1.00,5	2.00,0
2.	Sten Eriksen	Norra	59,2	1.02,0	2.01,2
3.	Guttorm Berge	Norra	1.01,1	1.00,6	2.01,7
4.	Zeno Colo	Itaalia	1.00,9	1.00,9	2.01,8
5.	Stig Sollander	Rootsi	1.00,4	1.02,2	2.02,6
6.	James Couttet	Prantsusmaa	1.01,1	1.01,7	2.02,8

40 sportlast 14 riigist asusid järgmisel päeval selgitama parimat naiste slaalomis. Tunduvalt vähem oli seekord pealtvaatajaid, tribüünidele oli kogunenud siiski 7000—8000 inimest. Enamik norralastest spordisõpru, kes ei lootnud oma kaasmaalaste edukat esinemist slaalomirajal, siirdusid Holmenkollenisse 50 km suusatamist jälgima.

Esimeste hulgas sai parima aja itaallanna Celina Zeghi — 1 minut 6,5 sekundit. Viienda numbri all asus distantsile Andrea Mead-Lawrence. Hoogsalt laskus ta mäeveerult, kukkus, tõusis aga kähku ja jõudis finišisse hea ajaga — 1 minut 7,2 sekundit.

Ainult kahel suusatajal, šveitslannal Madeleine Berthod'l ja sakslannal Ossi Reichertil, õnnestus seda tagajärge parandada.

Enne teist katset juhtis võistlust Ossi Reichert. Zeghi kaotas talle 0,5 sekundiga, Berthod 0,7 sekundiga, Mead-Lawrence 1,2 sekundiga.

Ameeriklanna läbis võistlusmaa suurepäraselt ka teisel katsel ja lõpetas laskumise võistluste rekordajaga — 1 minuti 3,4 sekundiga. Teda ei suutnud enam püüda ei Reichert ega ka Buchner, kelle «saatuseks» jäid hõbe- ja pronksmedal.

Andrea Mead-Lawrence'ist sai niisiis VI taliolümpiamängude kahekordne kuldmedalivõitja.

			I katse	II katse	Kokku
1.	Andrea Mead-Lawrence	USA	1.07,2	1.03,4	2.10,6
2.	Ossi Reichert	SFV	1.06,0	1.05,4	2.11,4
3.	Annemarie Buchner	SFV	1.07,6	1.05,7	2.13,3
4.	Celina Zeghi	Itaalia	1.06,5	1.07,3	2.13,8
5.	Anna Opton	USA	1.07,4	1.06,7	2.14,1
6.	Madeleine Berthod	Šveits	1.06,7	1.08,2	2.14,9

ROOTSLASTE ENNEKUULMATU KAOTUS

★ Norralased ihkavad revanši ★ 20 aasta järel ★ Hasu — Slattviki kahevõitlus ★ «Mora Nisse» ebaõnn ★ Kõik medalid soomlastele ★ «Tuhande järve maa» suurpäev ★ 200 000 pealtvaatajat trampliini juures

Norralastel ei olnud veel meelest läinud Sankt Moritzi suusarajal osaks saanud kaotused. Viitel talimängudel «peremehetsenud» norralased jäid nelja aasta eest rootslastest ja soomlastest kaugele maha. Kaks aastat pärast V taliolümpiamänge kinnitasid rootslased maailmameistrivõistlustel suusatamises, et nad ei kavatse taganeda Sankt Moritzis võidetud positsioonidelt — olid nad ju seal võitnud mõlemad murdmaadistantsid ja teatesuusatamise. Ainult kahevõistluses võitsid kuldmedali soomlased, norralastel aga tuli leppida esikohaga ainult mäehüpetes.

Oslo mängudeks valmistusid norralased eriti visalt, sest nad pidasid auküsimuseks tulla võitjaks kodupinna suusaradadel.

17. veebruari keskpäevaks oli tohutul hulgal spordisõpru kogunenud Holmenkolleni olümpiatrampliini juurde. Neid

oli üle 50 000 ja kõik nad muretsesid «oma poiste» pärast. Kohal oli ka välismaalasi — võistlejaid, turiste ja reportereid, kuid nad moodustasid vaid kaduva tilga norralaste tohutus meres. Oma sportlasi ergutada püüdvate välismaalaste hääled uppusid kaasmaalasi toetavate norralaste võimsa kisa sekka.

Kahevõistlejad alustasid omavahelist heitlust mäehüpetega. Norralaste liider Simon Slattvik startis austerlase Joseph Schiffneri järel teisena. Algul jahmatasid tribüünid vaimustusest (Slattvik hüppas 67,5 meetrit), kuid siis oigasid kahetsustundest (maandumisel ei püsinud norralane jalgadel ja kukkus). Kuid Slattvikil polnud veel kõik lootused kadunud, sest igal võistlejal oli õigus teha kolm hüpet, arvesse aga võeti kaks paremat tagajärge.

Slattviki saatus tabas ka soomlast Paavo Korhoneni, kes kukkus, olles hüpanud 61 meetrit.

Kõigist paremini tegi oma esimese hüppe norralane Sverre Stenersen. Ta hüppas 67 meetrit ja sai hüppe hinneteks 17—17,5 punkti, kuid tal jäi siiski 4,5-meetrine «defitsiit» Holmenkolleni hüppemäe rekordi suhtes.

Teisel katsel kindlustas Sverre Stenersen veelgi oma edumaad, suurendades hüppe kaugust 1 meetri võrra. Slattviki tagajärjeks mõõdeti küll «ainult» 67 meetrit, kuid samal ajal kui Stenersen sai hinneteks 16,5-16,5-17-17,5-17,5 punkti, siis Slattviki hinded olid kõrgemad — kaks korda 17 punkti, kaks korda 18 punkti ja üks kord isegi 18,5 punkti. Muide, ükski kahevõistleja peale Slattviki ei olnud saanud olümpiamängudel stiilihindeks üle 17,5 punkti. Slattviki kolmas hüpe oli tehniliselt niisama täiuslik kui eelmisedki, kuigi hüppekaugus vähenes 66,5 meetrini.

Kuigi Stenersen võitis küll Slattvikki 3 meetriga, otsustas paremusjärjestuse siiski hüppetehnika. Slattvik läks oma kaasmaalasest poole punkti võrra ette ja asus esimese võistluspäeva lõpul kahevõistlejate rivi etteotsa. Kaks järgmist kohta läks samuti Norrale (Stenersen ja Gjelten). Neljandale kohale tuli mõnevõrra ootamatult austerlane Hans Eder.

Võitlus olümpiamedalite pärast kahevõistlejate vahel lõppes 18. veebruaril toimunud 18 km suusatamisega. Maailmameister ja olümpiavõitja Heikki Hasu, kes algul oli küll kaotanud Simon Slattvikile 16 punktiga, asus suusarajale kindlate revanšimõtetega. Kahe aasta eest toimunud maailmameistrivõistlustel oli Hasu pärast mäehüppeid

Simon Slattvik korvas Norra kahevõistlejate ainukese kaotuse, mille osaliseks nad olid saanud 1948. aastal.

samavõrra Slattvikist taga, kuid suusatamisega tegi ta mahajäämuse tasa ning võitis esikoha.

Ka nüüd lootis Hasu võitu. Peale selle võis tabada korraga kaks jänest — parandada olukorda mitmevõistluses ja võita ka medal murdmaasuusatamises.

Hasu ja Slattviki duell oligi pealtvaatajate tähelepanu tulipunktis.

80 suusatajat 14 riigist võtsid osa 18 km suusatamisest. Võistlusrada, mis algul kulges otse põhja, distantsi keskosas aga lõunasse suundus, koosnes väikestest tõusudest ja langustest. Raja profiil meenutas hangunud merelaineid. Ainult hea tehnikaga sportlane võis niisugusel rajal saada häid tagajärgi.

Toreda tagajärjega (1:01.34) võitis 18 km murdmaasuusatamise Hallgeir Brenden. Tuhanded pealtvaatajad aplodeerisid oma kaasmaalasele, kes pärast 20-aastast vaheaega tõi jälle oma kodumaale olümpiakulla suusatamises.

Brendeni järel lõpetasid kolm soomlast, kellest kaks said medalid, neljas oli Heikki Hasu, kellel pronksmedalist jäi puudu vaid 4 sekundit ja Brendenile kaotas ta 50 sekundiga.

Viiendale kohale tuli rootslaste parim Nils Karlsson, 1948. aasta olümpiavõitja 50 km suusatamises.

Esimesed 17 kohta «vallutasid» põhjamaade suusatajad. Alles kaheksateistkümnendana saabus finiši prantslane Reneé Mandrillon.

1.	Hallgeir Brenden	Norra	1:01.34
2.	Tapio Mäkelä	Soome	1:02.09
3.	Paavo Lonkila	Soome	1:02.20
4.	Heikki Hasu	Soome	1:02.24
5.	Nils Karlsson	Rootsi	1:02.56
6.	Martin Stokken	Norra	1:03.00

Kuidas aga arenes Hasu—Slattviki duell? Norralane lõpetas viieteistkümnendana, jäädes üsna palju maha oma peamisest rivaalist. Kuid Slattvik ei püüdnudki Hasust mööduda, sest ta võis Hasule kaotada kahevõistluse arvestuses mitte üle 16 punkti.

Kuigi Slattvik jäi Hasust maha rohkem kui kolme minuti võrra, kaotas ta ainult 12 palli. Kahevõistluse kuldmedali võitis seega jälle norralane.

		18 km suusatamine		Mäehüpped				
		Tagajärg	Punktid	I	II	III	Punktid	Kokku
1.	Simon Slattvik Norra	1:05.40	228,121	67,5	67	66,5	223,5	451,621
2.	Heikki Hasu Soome	1:02.24	240,000	63	63	61	207,5	447,500
3.	Sverre Stenersen Norra	1:09.44	213,335	67	68	69,5	223	436,335
4.	Paavo Korhonen Soome	1:05.30	228,727	61	61	63,5	206	434,727
5.	Peer Gjelten Norra	1:07.40	220,848	65	64,5	66	212	432,848
6.	Ottar Gjermundshaug Norra	1:06.13	226,121	61	64,5	68	206	432,121

Mitte asjatult ei kutsutud Nils Karlssoni «tšempionide tšempioniks». Mitmekordne maailmameister, olümpiavõitja, Rootsi meister, traditsiooniliste Holmenkolleni mängude ja «gigantide võistluse» (89 km suusamaraton) võitja oli sel ajal oma võimete tipul. Eelmistel taliolümpiamängudel võitis ta kuldmedali suusamaratonis.

Ka nüüd, asudes 50 km suusamaratoni starti, uskus «Mora Nisse» oma jõusse. 18 km distantsil möödusid temast norralane ja kolm soomlast, Rootsi aga jäi medalita. Selle medali peaksid rootslased saama seekord.

«Mora Nisse» — Nils Karlsson — populaarseim Rootsi suusataja ja 1948. a. olümpiavõitja 50 km suusatamises.

Karlsson ei tahtnud uskuda, et tal peatselt täituv 35. eluaasta on natuke palju tippsportlase kohta ega taht-nud ka meenutada hiljuti põetud grippi. «Mora Nisse» pidi iga hinna eest võitma.

Stardikohtunik saatis märguandega Karlssoni rajale ja sportlane asus kohe tempot arendama. Hüüdega «Hei!» möödus ta šveitslasest, ungarlasest, tšehhist, rumeenla-sest ja itaallasest. «Mora Nisse» tundis end noorenenuna ja uskus õnneliku finiši saabumisse.

Karlsson sai orienteeruda ainult 8 minuti eest startinud norralase Edvind Landsemi aja järgi.

Poolel distantsil oli «Mora Nisse» norralaselt võitnud kaks minutit. Hiljem hakkas edumaa vähehaaval vähe-nema. Kuid tagantpoolt lähenesid niisugused tõsised vas-tased nagu soomlane Kolehmainen ja norralane Estenstad. Neid «ajas omakorda taga» 27-aastane soome metsnik Veikko Hakulinen. Kui hunti toidavad jalad, siis metsnikku suusad, Hakulinen aga oli suurepärane suusataja.

«Mora Nisse» ei näinud neid võistlejaid, kes startisid

pärast teda. Ta ei teadnud, et rivaalid võitsid temalt sekundi teise järel.

Karlsson nägi enda ees vaid ühte vastast — aega, muidugi, kui jätta arvesse võtmata teine vastane — kohutav väsimus. Tundes finiši lähenemist tegi Karlsson viimase pingutuse.

50 000 pealtvaatajat võtsid oma lemmiku vastu juubeldades. Norralased tervitasid teda nii siiralt ja tuliselt nagu oleks Karlsson nende kaasmaalane.

Kuuldes kärarikkaid ovatsioone, arvas «Mora Nisse», et ta tuli suusamaratoni võitjaks, kuid... suurel teadetetahvlil nägi ta oma nime alles neljandana.

Kui aga finišisse olid saabunud kõik 33 suusatajat (kolm katkestasid), siis selgus, et Karlsson oli nihutatud kuuendale kohale.

Samuti nagu kaks päeva tagasi, langes üks medal norralastele ja kaks soomlastele. Kuid, olles 18 kilomeetri suusatamises võitnud kuldmedali, tuli Norral nüüd rahulduda pronksmedaliga.

1.	Veikko Hakulinen	Soome	3:33.33
2.	Eero Kolehmainen	Soome	3:38.11
3.	Magnar Estenstad	Norra	3:38.28
4.	Olaf Ockern	Norra	3:38.45
5.	Kalevi Monnonen	Soome	3:39.21
6.	Nils Karlsson	Rootsi	3:39.30

23. veebruaril asusid 10 kilomeetri suusavõistluse starti kaheksat riiki esindavad 20 naissportlast. See võistlusala oli esimest korda talimängude kavas ja seda suuremat huvi äratas seekordne naissportlaste debüüt olümpiamängude suusarajal.

Esimesena lahkus stardist Soome sportlane Sirkka Polkunen, tema järel rootslanna M. Osberg-Albrechtson... kuni kõik naissportlased olid rajal.

Kohe stardist haarasid juhtimise enda kätte soomlannad. Kõige soodsamas olukorras olid Mirja Hietamies ja Siiri Rantanen, kes startisid viimaste hulgas ja said võimaluse orienteeruda oma rivaalide aegade järgi.

Mõlemad soomlannad läbisid koos kaasmaalase S. Polkuneni ja rootslanna M. Norbergiga esimese poole distantsist (esimene etapiaeg võeti 5,5 kilomeetri kohal) peaaegu võrdselt 24 minutiga. Kuid see grupp võistlust siiski ei juhtinud. Soome suusataja Lydia Videman, kes oli starti-

Oslo taliolümpiamängudel oli esmakordselt kavas 10 km suusatamine naistele. Võitjaks tulid Soome sportlased. Vasakult — L. Videman (1. koht), S. Rantanen (3. koht), M. Hietamies (2. koht).

nud kuuendana, oli edestanud lähemaid konkurente tervelt minutiga.

Videman säilitas edumaa finišini ja võitiski kuldmedali sellesama minutisuuruse tagavara võrra, mida tal oli õnnestunud «hankida» distantsi algul. Järgnevate kohtade pärast käis äge võistlus ja kokkuvõttes eraldas teise ning viienda koha saavutanud suusatajaid üksteisest vaid 28-sekundiline vahe.

Kõik kolm medalit langesid Soome suusatajannadele ja esimese 12 hulgas olid kõik skandinaavlased. Alles kolmeteistkümnes koht loovutati teistele — selle sai endale sakslanna Hanni Gehring.

Naissuusatajate debüüt näitas, et Kesk- ja Lääne-Euroopas pole veel väärilisi vastaseid Skandinaaviamaade suusatajannadele.

1.	Lydia Videman	Soome	41.40
2.	Mirja Hietamies	Soome	42.39
3.	Siiri Rantanen	Soome	42.50
4.	Merta Norberg	Rootsi	42.53
5.	Sirkka Polkunen	Soome	43.07
6.	Rakel Woll	Norra	44.54

Pool tundi pärast seda, kui naissportlased olid lõpetanud 10-kilomeetrise teekonna, asusid starti 13 meessuusatajat. Need olid esimese vahetuse suusatajad, kes alustasid võitlust olümpiamedalite pärast 4×10 kilomeetri teatesuusatamises.

Oma konkurentide üle täieliku võidu saavutanud soomlannad saatsid südamlikult teele Heikki Hasut ja soovisid talle võistluste alustamiseks samasugust edu nagu neil oli olnud võistluste lõpetamisel.

Hasu ei petnud lootusi. Esimesel etapil võitis ta rootslaselt Nils Taeppilt üle minuti ja 50 kilomeetri distantsi pronksmedalimeest norralast Magnar Estenstadi ligi kahe minutiga.

Teiste olümpiaesinduste suusatajad jäid kohe maha, olles sunnitud olümpiamedalite jagamise jätma põhjamaalaste omavaheliseks asjaks.

Kui Hasu saatis käelöögiga teele väikesekasvulise Paavo Lonkila (Lonkila oli väga naljakas oma suurtes, mitte tema kasvule vastavates pükstes), hüüdsid kaasmaalased talle:

«Edasi, väike Lonkila! Täna oled sa suur, täna pead sa võitma!»

Ja väike Lonkila võitiski oma etapi. Soome meeskonna edumaa suurenes.

Teise etapi lõpul ägenes kahevõitlus Soome meeskonnast maha jäänud Rootsi ja Norra meeskondade vahel. Rootslane Sigurd Andersson kaotas esimesel etapil võidetud sekundid ja talle hakkas järele jõudma Mikal Kirkholt. Andersson ei lasknud vastasel küll endast mööduda, kuid ta jõudis vahetuspaika ainult ühe (!) sekundi võrra varem.

Soomlaste edumaa oli kasvanud teatesuusatamise esimese kahe etapiga niivõrd suureks, et kuigi Urho Korhonen läbis kolmanda etapi halvemini rootslasest ja norralasest, andis ta sellest hoolimata teate üle tunduvalt varem kui nemad.

Jälle lõpetasid rootslane ja norralane etapi peaaegu korraga — Norra meeskond alustas teatesuusatamise viimast veerandit viie sekundi võrra enne Rootsit.

Viimasel etapil sõitsid olümpiavõistluste parimad suusatajad — hõbemedalimees Tapio Mäkelä (Soome), olümpiavõitja Hallgeir Brenden (Norra) ja eelmiste taliolümpiamängude «kuld» Martin Lundström (Rootsi).

Brenden ei suutnud enam soomlast püüda, sest Norra

oli juba liiga palju kaotanud kolmel eelneval etapil, kuid ta kindlustas oma meeskonnale hõbemedalid, jättes pronksmedalid rootslastele.

Järgmiste kohtade pärast käis võitlus Austria, Itaalia ja Prantsusmaa suusatajate vahel. Algul olid paremad austerlased ja nende esimese vahetuse suusataja lõpetas etapi kohe pärast skandinaavlasi, temale järgnes itaallane ja siis prantslane. Kuid teisel etapil möödusid prantslased austerlastest ja itaallastest ning siitpeale jäidki «teises ešelonis» liidrikohale.

Teist korda samal päeval lõpetasid soomlased võistlusdistantsi esimestena. Nad võitsid maksimumi medaleid ja ajakirjandus nimetas 23. veebruari «soome suurpäevaks» või «tuhande järve maa suurpäevaks».

1. Soome (Heikki Hasu, Paavo Lonkila, Urho Korhonen, Tapio Mäkelä) 2:20.16
2. Norra (Magnar Estenstad, Mikal Kirkholt, Martin Stokken, Hallgeir Brenden) 2:23.13
3. Rootsi (Nils Taepp, Sigurd Andersson, Enar Josefsson, Martin Lundström) 2:24.13
4. Prantsusmaa (Gerard Perrier, Benois Carrara, Jean Mermet, Reneé Mandrillon) 2:31.11
5. Austria (Hans Eder, Friedrich Krischan, Karl Rafreider, Sepp Schneeberger) 2:34.36
6. Itaalia (Arrigio Delladio, N. Anderlini, Frederico de Florian, Vincenzo Perrugion) 2:35.33

24. veebruari varahommikul asus peaaegu kogu Oslo elanikkond teele 10 kilomeetri kaugusel asuva Holmenkolleni suusahüppemäe juurde. Toidupambud käes, läksid mehed ja naised, lapsed ja vanad Holmenkolleni poole. 200 000 pealtvaatajat oli tulnud jälgima olümpiavõistluste lõppvaatust suusatamises — mäehüppajate õhulende.

Holmenkolleni suurepärasel hüppemäel oli vaid üks puudus, see juures aga väga oluline puudus. Hüppemäe maandumisnõlvaku kalle oli veidi suurem kui teistel trampliinidel. Kuna välismaised mäehüppajad ei suutnud nii kiiresti harjuda hüppemäe selle iseärasusega, siis said norralased teatud eelise, olid nad ju ammu oma hüppemäega harjunud. Maandumisnõlvaku suurendatud kallaku tõttu ei suutnud paljud sportlased vältida kukkumisi.

Olümpiamängude ajaloos polnud seni teada juhust, et norralased oleksid mäehüpetes kaotanud. Nende enesekindlus oli suur selgi korral. Norra meeskonna tugevusest kõneles asjaolu, et meeskonna põhikoosseisu ei pääsenud

ja jäid reservi sellised esmaklassilised sportlased, nagu 1948. aasta olümpiavõitja P. Hugsted ja 1950. aasta maailmameister H. Björnstad.

13 riigi 44 sportlase hulgast hüppas esimesena rootslane Hans-Erik Nordin. Tema hüppe pikkus oli 63,5 meetrit, kuid hinne hüppe stiili eest polnud väga kõrge, sest kohtunikud olid üsna ranged.

Edasi tegid oma õhulennu Šveitsi, Poola, Soome ja Austria sportlased... Tulemused aga jäid veel kaugele silmapaistvatest.

Lähenes esimese norralase Arnfinn Bergmanni kord — hüpe, ja mees maandus 67,5 meetri joonel. Bergmanni hüpe oli niivõrd heast klassist, et üks kohtunik hindas seda 17,5 punktiga, kaks kohtunikku 18 ning kaks ülejäänut 18,5 ja 19 punktiga. Bergmann asus võistlusi juhtima.

Ainult ühe meetriga kaotas norralasele Lääne-Saksamaa suusahüppaja Sepp Kleisl. Kolm punkti vähem sai ta ka hüppetehnika eest.

Mitmekordne Holmenkolleni mängude võitja norralane Arne Hoel hüppas 66,5 meetri joone taha ja sai ühe punkti rohkem kui sakslane.

Noor norralane Halvor Naes sai samapalju punkte kui Bergmann, kuigi tema hüpe oli «ainult» 63,5 meetrit.

Üks maailma tugevamaid hüppajaid, rootslane Lindgren kukkus maandumisel. Peagi tabas sama saatus ka tugevat austerlast Sepp Bradlit.

Nüüd tuli sensatsioon. Sakslane Tony Brutscher, kellelt eriti kõrget tagajärge ei oodatud, hüppas 66,5 meetrit ja sai samapalju punkte kui võistluste liidrid Bergmann ja Naes.

Pärast Lindgreni ebaedu olid kõik rootslaste lootused rajatud Karl Holmströmile. Holmström sai tõepoolest üsna hea tagajärje (67 meetrit) ja hindeks vaid poolteist punkti vähem kui oli liidritel.

Norralase Tornbjörn Falkangeri oivaline hüpe viis mehe esikohale. 68 meetrit — nii kaugele polnud sel päeval veel keegi hüpanud ja 55 punkti — ka niisugust summat polnud keegi veel saanud.

Nüüd olenes kõik teistest katsetest. Bergmann otsustas riskida poole punkti pärast, mis teda lahutas Falkangerist. Bergmanni teine hüpe osutus poole meetri võrra paremaks

Mäehüpetes saavutasid norralased 1952. aastal juba kuuenda olümpiavõidu järjest. Kuldmedali viis koju Arnfinn Bergmann.

kui esimene ja hüppe hinne — 56 punkti — jäi võistluste kõrgeimaks hindeks.

Halvor Naes püüdis hüpata kaugemale, patustas aga hüppetehnika vastu ja kaotas lootused medalile.

Ka Tony Brutscheri teine katse ei läinud paremini, sellest hoolimata ei suutnud ükski mitteskandinaavlasist pääseda ligilähedalegi tema tagajärjele.

Holmström pani viimasesse hüppesse kogu oma meisterlikkuse ja kuigi tema hüpe polnud nii pikk nagu esimene, tehnika poolest oli see aga veatu. Nüüd võis peale Bergmanni, kes oli juba rootslasest ette läinud, veel ainult Falkanger «sõna võtta».

Falkanger asus stardiplatvormile. Esikoht on Norrale küll kindlustatud, kuid kellele see saab kuuluma, kas Falkangerile või Bergmannile? Sportlane liugles läbi õhu, kuid juba enne, kui jõuti välja kuulutada kohtunike otsus, oli kõigile selge võistluste tulemus. Falkanger maandus palju lähemal sellest kohast, kus olid maandunud parimad hüppajad. Bergmann jäigi esimesele kohale.

			I katse	II katse	Punktid
1.	Arnfinn Bergmann	Norra	67,5	68	226
2.	Tornbjörn Falkanger	Norra	68	64	221,5
3.	Karl Holmström	Rootsi	67	65,5	219,5
4.	Tony Brutscher	SFV	66,5	62,5	216,5
	Halvor Naes	Norra	63,5	64,5	216,5
6.	Arne Hoel	Norra	66,5	63,5	215,5

Niisiis olid suusatajad omavahel kõik olümpiamedalid jaganud. Kas norralastel oli õnnestunud revanšeerida eelmistel taliolümpiamängudel saadud kaotuse? Jah ja ei!

Jah sellepärast, et norralased esinesid edukalt, võites kuuest jagamisele tulnud kuldmedalist kolm. Norra suusatajad võitsid 18 võimalikust medalist kaheksa medalit. Niisuguse tulemuse üle võis uhke olla.

Ei sellepärast, et samapalju medaleid langes ka Soome delegatsioonile. Punktide arvult aga edestasid soomlased norralasi ja võitsid esmakordselt esikoha suusatajate olümpiavõistlustel.

Enneolematu kaotuse osaliseks said rootslased. Ei ainsatki kuld-, ei ühtki hõbe- ja ainult kaks pronksmedalit — see oli kõik, mis langes Oslos neile, keda alles eelmistel taliolümpiamängudel nimetati «suusaradade kuningateks».

NORRA AU JA UHKUS

★ Sprint ikka ameeriklaste ala ★ Ivar Ballangrudi rekord on löödud ★ Lumesadu mattis Hollandi kuldmedali ★ «Jallis on suur sportlane!»

Uisutajate esimesed stardid olid määratud 16. veebruarile. 14 spordidelegatsiooni juhid esitasid 68 sportlase avaldused võistlustest osavõtuks. Seejuures võis igal distantsil esikoha pärast võistelda igast riigist kuni neli kiiruisutajat.

Täie õigusega lootsid norralased suurt edu Bisleti jäärajal toimuvatel uisutamisvõistlustel. Hiilgavas vormis oli «Jallis», nagu Norras hellitavalt kutsuti Hjalmar Anderseni, maailma tugevamat staierit. Palju oodati Roald Ååsilt ja Sverre Hauglilt. Kuid ükski neist uisutajaist ei olnud näidanud kuigi häid tagajärgi uisutamisvõistluste kõige lühemal distantsil — 500 meetris. Siin oli Norra ainsaks lootu-

seks Finn Helgesen, 1948. aasta olümpiavõitja 500 meetri uisutamises.

Ameeriklased saatsid Oslosse oma tugevamad sprinterid — K. Henry, D. Workethi ja D. McDermotti. Neid peetigi peamisteks favoriitideks olümpiamängude esimesel uisudistantsil.

30 000 pealtvaatajat täitsid Bislet-staadioni tribüünid esimeste võistlussõitude ajaks.

Startisid inglane Holwell ja austerlane Offenberger. Kaua sõitsid mehed külg külje kõrval. Finišis võitis Holwell 0,7 sekundiga, kuid tema ajaks jäi siiski ainult 45,2 sekundit.

Starti asusid ameeriklane McDermott ja norralane Johansen. Stardipauk. Sportlased olid juba esimeses kurvis. See polnud enam põrmugi esimese paari sõidu sarnane. Tempo kasvas. Seetõttu, et rajal olid head sprinterid, paistis ka distants lühemana. Ameeriklane ja norralane finišeerisid koos, kuid McDermott võitis oma vastast veidi rohkem kui uisupikkuse võrra. Ameeriklase aeg oli 43,9 sekundit, Johanseni aeg aga 0,1 sekundi võrra halvem. Ja siiski polnud kiiruisutajad ise rahul oma sõiduga, sest eelmistel olümpiamängudel ei saadud niisuguste tulemustega isegi kuue parema hulka.

Kuuendas paaris sõitsid 46-aastane kanadalane Stack ja temast poole noorem soomlane Salonen. Stack kaitses juba Lake Placidis oma kodumaa spordiau uisuradadel. Salonen aga alles debüteeris taliolümpiamängudel. Viimasel sirgel kaotas kanadalane oma rivaalile 0,6 sekundit. Salonen tagajärjeks märgiti 44,2 sekundit.

Paar paari järel lõpetas sõidu, kuid kellelgi ei õnnestunud viia aega alla 44 sekundi. Ometi saavutasid eelmistel olümpiamängudel 10 sportlast 44 sekundist parema tulemuse.

1947. aasta maailmameister soomlane L. Parkkinen kukkus ega suutnud võistlust jätkata. See oligi esimeseks lüliks terves õnnetuste ahelas, mis tabas Soome sportlasi neil olümpiamängudel.

Kaheteistkümnendas paaris sõitis noore kanadalase G. Audleyga olümpiarekordiomanik ja eelmiste olümpiamängude võitja F. Helgesen. Audley ei jäänud suugi maha oma kõrgeklassilisest vastasest. Lõpusirgele jõudsid nad üheskoos. Kuid otsustavatel meetritel õnnestus kana-

dalasel siiski mõne sentimeetri võrra ette jõuda. Mõlema uisutaja ajaks fikseeriti aga 44,0 sekundit.

Oivaliselt läbis distantsi ameeriklane Kenneth Henry. Ta jättis kanadalase McLey kaugele maha ja finišeeris väga hea tagajärjega — 43,2 sekundit, kusjuures olümpiarekordist jäi vajaka vaid 0,7 sekundit.

Pärast Henryt startis kuus ja «pool» paari, kuid ühelgi uisutajal ei õnnestunud läheneda tema tagajärjele. Viimane, 21. paar oli poolik — austerlasel K. Pecheril tuli sõita üksinda. Võisteldes ainult ajamõõtjaga, ei suutnud ta distantsi läbida kiiremini kui 47,3 sekundiga.

1952. aasta olümpiavõitjaks 500 meetri uisutamises tuli seega ameeriklane Kenneth Henry. Tema kaasmaalane Donald McDermott, kes pärast oma sõitu ei lootnud üldse auhinnalisele kohale tulla, sai hõbemedali.

Norralane Arne Johansen ja kanadalane Gordon Audley said pronksmedali omanikeks. Eks-olümpiavõitjal Finn Helgesenil ei vedanud. Ta sõitis 500 meetrit läbi samuti nagu Johansen ja Audley 44 sekundiga, kuid jäi medalita. Ja kõik sellepärast, et tema paarimees Audley näitas täpselt sama aega, kuid võitis finišis mõne sentimeetriga. Niisugusel korral jääb eesõigus sama tagajärje juures sportlasele, kellel õnnestus finišeerida kas või silmapilgu võrragi varem. Oleks Helgesenil olnud teine paarimees, oleksid needsamad 44 sekundit kindlustanud norralasele pronksmedali.

Rohkemat oodati jaapanlastelt sprindidistantsil, eriti pärast seda, kui 1951. aasta maailmameistrivõistlustel jaapanlane S. Naito võitis kuldmedali. K. Takabayashil läks korda jagada ainult kuuendat-seitsmendat kohta, tema kaasmaalane aga jäi hoopis teise kümne hulka.

Ameeriklaste kaks medalit 500 meetri distantsil oli USA jääsprinterite suurimaks saavutuseks kõigi aegade jooksul, mis nad olid olümpiamängudel startinud. Isegi Lake Placidis, kus USA uisutajad olid väljaspool konkurentsi, said nad 500 meetri distantsil ainult ühe medali.

1.	Kenneth Henry	USA	43,2
2.	Donald McDermott	USA	43,9
3.	Arne Johansen	Norra	44,0
	Gordon Audley	Kanada	44,0
5.	Finn Helgesen	Norra	44,0
6.	Kijotaka Takabayashi	Jaapan	44,1
	Roar Elvenes	Norra	44,1

Kannatamatusega oodati Oslos järgmise päeva võistlusi, sest jäärajale pidi ilmuma «Jallis» ise. Ajalehed jagasid juba ette ära medalid 5000 meetri uisutamises. Kuldmedali saajaks ennustati H. Anderseni, hõbemedali saajaks hollandlast K. Broekmani ning alles pronksmedalit pakuti soomlasele Lammiole, rootslasele Asplundile ja hollandlasele Hyskesile.

35 kiiruisutajat pidid asuma võistlustulle kell neli päeval, sest selleks ajaks jõudsid lõpule suusatamisvõistlused Holmenkollenis. Ja kõik need 30 000 pealtvaatajat, kes olid jälginud mäehüppeid, kogunesid Bislet-staadionile, et nautida «Jallise» sõna tõsises mõttes liuglemist jääl.

Andersen sõitis kolmandas paaris koos hollandlase van der Voortiga. Kuigi norralane sõitis enne kõiki konkurente, ei kartnud ta avada oma kaarte. Hollandlast ei saanud küll pidada nõrgaks partneriks maailmameistrile, kuid võistelda «Jallisega» van der Voort siiski ei suutnud ja ta kaotas iga ringiga üha enam sekundeid.

Kohe stardist alustas Andersen ennenägematu tempoga: ta läbis esimesed 600 meetrit 58 sekundiga. Hollandlane kaotas talle sellel distantsiosal ühe sekundi.

Järgmise ringi aeg oli Andersenil 38 sekundit. Siis 39 sekundit... 39... 39... Anderseni treener seisis uisuraja ääres, stopper käes, ja julgustas «Jallist» iga ringi järel: «Läheb graafiku kohaselt!»

Siis Andersen «puhkas» kolm ringi, läbides iga ringi 40 sekundiga. Ja uuesti 39... 39...

Kõigile sai selgeks, et Ivar Ballangrudi kuueteistkümne aasta vanune olümpiarekord elas oma viimaseid minuteid.

Andersen kulutas viimase ringi läbimiseks 39,6 sekundit. 20 sekundit hiljem finišeeris van der Voort.

Teadetetahvlile siginesid arvud «8.10,6». See oli Hjalmar Anderseni tagajärg ja ühtlasi uus olümpiarekord. Staadionitäis rahvast aplodeeris vaimustatult oma lemmikule.

Ajalehed ei eksinud teise koha saaja ennustamises. Broekman ei püüdnudki järgida Anderseni graafikut, vaid sihtis teise koha poole. Jagades õigesti oma jõudu, läbis ta iga ringi ligikaudu ühe sekundi võrra halvemini kui norralane. Finišis klõpsatasid stopperid Broekmani ajaks 8 minutit 21,6 sekundit.

Kuid pronksmedalit ei saanud ükski neist uisutajatest, keda ajakirjandus nimetas pronksmedali pretendentide hulgas, ei Lammio, Asplund ega Hyskes. Pärast Parkkineni

kukkumist 500 meetri distantsil oli Thunbergi «järeltulijate» teiseks äparduseks Lammio tagajärg — 8 minutit 31,9 sekundit. Niisuguse ajaga ei tulnud pronksmedal arvessegi, isegi mitte Garmisch-Partenkirchenis, sellest ajast aga olid uisutajate tagajärjed märgatavalt paranenud.

Ainult 1,2 sekundi võrra Lammiost paremini läbis distantsi Asplund. Hyskesi ajaks jäi 8 minutit 28,5 sekundit.

Kolmanda medali määras kümnes paar, kus koos ungarlase Lorinczigа startis norralane Haugli. Lorincz jäi juba esimestel ringidel maha ja Haugli võistles nägematu vastase — Broekmani graafikuga. Pärast esimest tuhandet meetrit oli Haugli aeg ühe sekundi võrra parem, pärast 1400 meetrit — 2 sekundi võrra ja 1800 meetrit — 3 sekundi võrra. Seda edumaad suutis Haugli säilitada ainult distantsi esimese poole vältel. Hiljem aga hakkas norralane üha maha jääma. 3000 meetrit läbis ta veel 2-sekundilise edumaaga, kuid pärast järgmist ringi oli edumaa kõigest üks sekund. Kui aga finišini oli jäänud kaks ringi, oli Haugli juba Broekmanile kaotanud ühe sekundiga. Viimastel meetritel tegi Haugli küll tugeva spurdi, kuid hõbemedalist jäi tal siiski puudu 0,8 sekundit.

Bislet võidutses — Norra sai kolmest medalist kaks endale, kusjuures Haugli eduga ei oldud eriti arvestatudki. Tema kolmas koht oli meeldivaks üllatuseks.

Esimest korda taliolümpiamängude ajaloo vältel oli 5000 meetri uisutamises vahe esimese ja kolmanda koha vahel ainult 11 sekundit!

Peaaegu kõik arvestuspunktid jagunesid norralaste ja hollandlaste vahel (Norral 11 punkti ja Hollandil 10 punkti). Rootsi sai ainult ühe punkti.

1.	Hjalmar Andersen	Norra	8.10,6 OR
2.	Cornelius Broekman	Holland	8.21,6
3.	Sverre Haugli	Norra	8.22,4
4.	Anton Hyskes	Holland	8.28,5
5.	William van der Voort	Holland	8.30,6
6.	Karl-Erik Asplund	Rootsi	8.30,7

Võistlused 1500 meetri distantsil peeti 18. veebruari õhtupoolikul. Sellest võttis osa 39 kiiruisutajat. Võistluste algul teatati valjuhäälдajate kaudu Brendeni ja Slattviki võidust Holmenkollenis. Staadioni rõõmus erutus kandus üle ka Norra uisutajatele.

«Jallisel» ei vedanud loosiga. Tal tuli sõita esimeses paaris. Eelmisel distantsil oli ta samuti startinud esimeste

hulgas, 5000 meetri distantsil ei muutunud see Andersenile ohtlikuks, sest seal «ajas» ta oma tagajärje vastaste ees kohe nii kõrgeks, et need ei suutnud teda enam kätte saada. 1500 meetri distantsil aga ei saanud «Jallis» niisugust manöövrit enam kasutada. Poolteises kilomeetris ei ole Andersen kunagi olnud favoriidiks. 1950. ja 1952. aastal võitis ta kolm korda absoluutse maailmameistri nimetuse, kuid mitte kordagi ei olnud ta 1500 meetri distantsil esimene. Maailma tugevaimaks uisutajaks sellel distantsil oli olümpiaeelsel perioodil hoopis van der Voort.

Nüüd pidi Andersen aga jällegi kohe avama oma kaardid. «Jallis» alustas sõitu väga hästi. Esimesed 300 meetrit läbis ta 28 sekundiga. Ei ole paha! Järgmisele ringile kulus 35 sekundit. Ka see oli väga hea. Kuid Andersen ei suutnud siiski kogu distantsi läbida sellise tempoga. Ta kulutas järgmisele ringile 38 sekundit, kuid viimast 400 meetrit ei suutnud ta pingutustest hoolimata kiiremini läbida kui 39,4 sekundiga. Ta võitis oma sõidu tagajärjega 2 minutit 20,4 sekundit. Anderseni kohta oli see tagajärg täiesti korralik, jäi aga teadmatuks, millisele kohale ta sellega tuleb. Eelmistel olümpiamängudel ei tulnud Andersen isegi kuue parema hulka (kuuendaks tulnud ameeriklase D. Workethi tagajärg oli 2 minutit 20,2 sekundit).

Paar paari järel käis rajal, kuid Anderseni tulemus jäi ületamatuks.

Parajasti olid rajal kuuenda paari uisutajad, ungarlane Merengy ja jaapanlane Aoki, kui äkki hakkas tihedat lund sadama. Rada muutus silmapilkselt valgeks ja libisemine halvenes.

See avaldas otsekohe mõju tagajärgedele, hoolimata sellest, et rada puhastati iga paari järel. Startima aga pidid veel peaaegu kõik olümpiamedalite pretendendid.

Kõige tugevam Norra keskmaamees R. Ås alustas sõitu sama tempoga mis Andersengi — esimesed 300 meetrit 28 sekundiga. Olles läbinud 700 meetrit, kaotas ta ühe sekundi ja hiljem viimastel meetritel veel 0,2 sekundit. Tema tulemuseks jäi 2 minutit 21,6 sekundit.

Nii Broekmanil, Parkkinenil kui ka Asplundil ei õnnestunud Anderseni aega parandada. Veel enam, nad ei suutnud läbida distantsi isegi Ååsist kiiremini.

Starti asus peamine favoriit sellel distantsil — van der Voort. Treeningsõitudel läbis ta 1500 meetrit 2 minuti 18 sekundiga. Kuid praegu oli rada kaetud 3 sentimeetri pak-

Muistses Kreekas oli tavaks nimetada olümpiamänge tugevaima atleedi nime järgi. Nii hakati ka 1952. aasta Oslo taliolümpiamänge kutsuma «Hjalmar Anderseni olümpiamängudeks». Andersen startis kolmel korral ja kolmel korral astus ta ka autasustamispjedestaali kõrgeimale astmele.

suse lumekihiga. Pealegi närveeris hollandlane hirmsasti ega suutnud ennast kuidagi rahule sundida. Ja juba esimese ringiga jäi ta Andersenist sekundi võrra taha. Suure vaevaga õnnestus tal saavutada normaalne sõidurütm, kuid kaotatud sekundeid tasa teha lumisel rajal ei suutnud van der Voort kuidagi. Viimase ringi läbis ta küll Andersenist kiiremini, kuid finišis jäi norralasest siiski 0,2 sekundi võrra maha. Nii kaotas Holland sõna tõsises mõttes lumme kindla kuldmedali.

Anderseni aeg, millega ta alguses ei oleks söandanud isegi esimese kuue hulka tulla, tõi talle lõppude lõpuks esikoha! «Õnnetu» loos tõi «Jallisele» teise kuldmedali.

Muidugi, Andersenil vedas, kuid spordis veab tavaliselt ikka tugevatel!

1.	Hjalmar Andersen	Norra	2.20,4
2.	William van der Voort	Holland	2.20,6
3.	Roald Åås	Norra	2.21,6
4.	Karl-Erik Asplund	Rootsi	2.22,6
5.	Cornelius Broekman	Holland	2.22,8
6.	Lauri Parkkinen	Soome	2.23,0

Olümpiavõitja tiitlit uisutamise maratonis asusid selgitama 30 uisutajat. Erinevalt kahest eelmisest päevast algasid võistlused seekord kell kümme hommikul.

Ja jälle, nagu 5000 meetri distantsilgi, startis Andersen kolmandas paaris koos jaapanlase K. Sugavaraga. Ta võis orienteeruda ainult esimeses vahetuses Hedlundi poolt saavutatud ajale — 17 minutit 39,2 sekundit. Kuid Anderseni ei rahuldanud niisugune tagajärg. Ta koostas oma graafiku lõpptagajärjeks 17 minutit 18 sekundit, mis oleks ületanud Ivar Ballangrudi olümpiarekordi 6,3 sekundi võrra.

Mitte üksnes pealtvaatajad, vaid ka kõik võistlusest osavõitjad nautisid selle suurepärase sportlase uisutamist. Tema sõidutehnika oli täiuslik. Eriti hästi läbis Andersen kurve. Täpselt kümme sammu mööda suurt rada ja mitte sammugi rohkem! Andersen läbis ringi 30—40 sekundiga. Siis tõstis ta tempot ja tegi sirgel kaksteist sammu. Ja jällegi täpselt, mitte rohkem ega vähem kui kaksteist sammu!

Pärast jutustas Andersen, et selle sõidu ajal oli ta mõelnud kahest kuldmedalist, mille ta oli juba Norrale kinkinud. Oli mõelnud ka sellele, et hea oleks neile lisada veel kolmas medal.

«Jallis» läbis distantsi tunduvalt paremini kui oli fikseeritud graafikus. Distantsi esimese poole lõpetas ta 8 minuti 26 sekundiga. Sõidutempo aga tõusis veelgi.

Kui gongilöök kuulutas Andersenile viimase ringi algust, näitas ajamõõtja 16 minutit 6 sekundit. Keegi ei kahelnud enam, et olümpiarekord lüüakse rohkem kui poole minutiga.

Olles säilitanud veel tugevad jõuvarud, sõitis «Jallis» viimase ringi 39,8 sekundiga. Andersen jätkas veel libisemist uisurajal, kui ta püüti kinni sõprade, meeskonnakaaslaste, reporterite ja pealtvaatajate poolt ning visati õhku. Teadetetahvlil aga seisid arvud «16.45,8». Suurepärane

aeg! Olümpiarekord oli korraga 38,5 sekundiga löödud. Bislet-staadion lausa värises vaimustusetormist.

Sugavara jäi Andersenist peaaegu ringi võrra maha, kuigi ta saavutas tagajärjeks päris hea aja — 17 minutit 34 sekundit, mis üldkokkuvõttes tõi ta seitsmendale kohale.

Viimase distantsi medalid jagati ilma erilise võitluseta. Broekman, kes 5000 meetri distantsil jäi teiseks, jäi sellele kohale ka nüüd. Anderseniga võistelda ta ka seekord ei kavatsenud, kuigi tema tagajärg — 17 minutit 10,6 sekundit — ületas samuti eelmise olümpiarekordi.

Nii nagu Anderseni aeg jäi kättesaamatuks Broekmanile, jäi hollandlase aeg omakorda kättesaamatuks ülejäänud kiiruisutajaile. Kõige lähemale pääses talle soomlane P. Lammio, kes läbis Broekmani graafiku kohaselt ligi kümme ringi. Edasiseks ei jätkunud aga Lammiol enam jõudu ning lõppkokkuvõttes ei suutnud ta tulla kolmandale kohale, mis langes rootslase K. Asplundi saagiks.

1.	Hjalmar Andersen	Norra	16.45,8 OR
2.	Cornelius Broekman	Holland	17.10,6
3.	Karl-Erik Asplund	Rootsi	17,16,6
4.	Pentti Lammio	Soome	17.20,5
5.	Anton Hyskes	Holland	17.25,5
6.	Sverre Haugli	Norra	17.30,2

Niisiis tõid uisutamisvõistlused Hjalmar Andersenile täieliku triumfi. Kolm korda asus ta starti ja kolm korda tõusis ta ka autribüüni kõrgeimale astmele.

Andersen muutus kõige populaarsemaks ja üheks kuulsamaks inimeseks maal, kogu Norra uhkuseks.

«Svenska Dagbladet» kirjutas neil päevil: ««Jallis» saavutas võimatuks peetu. Milline koht antakse talle spordipanteonis? Teda tuleks asetada ühte ritta selliste kõrgest klassist meistritega, nagu Nurmi, Owens, Dempsey. «Jallis» on suur sportlane.»

NOORUS TUNGIB PEALE

★ «Täitmatu revüü» ★ Pronksmedalilt olümpiavõitjaks ★ Richard Buttoni «luigelaul» ★ «Egmondi» ja «Oberoni» helide saatel

Lääneriikides kannab iluuisutamine kui sport igal aastal suuri kaotusi, sest parimad iluuisutajad asjaarmastajate hulgast siirduvad jäärevüüdesse solistideks. Väga

meelitava, kuid küllaltki ähmase perspektiivi — võita kuldmedal olümpiamängudel — asemel eelistavad paljud iluuisutajad valida reaalseid võimalusi saada «kulda» lepingu alusel esinemiste eest jääballetis.

Iluuisutamisvõistlustele Oslosse saabus sama palju sportlasi, kui neid oli olnud eelmistel taliolümpiamängudelgi. Samuti nagu 1948. aastal, võistlesid medalite pärast 25 naissportlast ja 16 meest, ainult paaride arv vähenes ühe võrra (Sankt Moritzis startis 14 paari, Oslos — 13). Kuid ainult viis meest (R. Button, H. Seibt, J. Grogan, C. Fassi, P. Coque-Clausen), kolm naist (J. Altwegg, J. du Bief, S. Morrow) ja kolm paari (Kennedyd, Nagyd ja Nixid) olid võistelnud ka eelmistel taliolümpiamängudel. Ülejäänud iluuisutajad, kes Oslos asusid taotlema olümpiamedaleid, olid kõik uued. Suures osas oli selles süüdi «täitmatu revüü».

Võistlused iluuisutamises algasid uuel liuväljal «Fordal-Amfi», kus toimusid ka hokimängijate keskkemad kohtumised.

Kohustuslikes harjutustes naistele asus pärast esimese kujundi täitmist liidripositsioonile maailmameister ja 1948. aasta olümpiamängudel pronksmedali võitnud Jeanette Altwegg, kellel kohustuslikes harjutustes ei paistnud olevat võrdset vastast.

Iga uue kujundiga kasvas inglanna edu. Tema lähimad konkurendid — prantslanna Jacqueline du Bief ja ameeriklannad Tenley Albright ning Sonja Klopfer — jäid temast ikka enam ja enam maha. Viimase kujundi eest kohustuslikes harjutustes sai Altwegg terve palli rohkem oma lähimast võistlejannast, mis on väga haruldane juhtum suurtel rahvusvahelistel võistlustel.

Olles kogunud 97,822 palli, kindlustas Altwegg endale esikoha. 17-aastane Tenley Albright tuli teisele kohale märgatava edumaaga oma kaasmaalase, USA meistri Sonja Klopferi ees. Albrightil oli 93,2 palli, Klopferil — 90,967.

Kolme päeva pärast toimusid Bislet-staadionil iluuisutajate lõppvõistlused. Tribüünidel oli 30 000 pealtvaatajat — seega mitte vähem kui «Jallise» võidukatel esinemistel.

Altwegg käitus jääl väga rahulikult, sest tema edumaa oli küllalt suur. Ta täitis väga puhtalt oma harjutused,

Oslo talimängudel iluuisutamises kuldmedali võitnud Jeanette Altwegg.

kuigi talle ei saanud osaks sellised tormilised kiiduavaldused nagu hiljem tema võistlejatele.

Jacqueline du Bief osutus kõige tugevamaks vabaharjutustes. Kombinatsioon väga rohketest hüpetest ja piruettidest, mille prantslanna täitis hiilgavalt, kutsus esile kogu staadioni vaimustuse.

USA meister Sonja Klopfer oli väga närviline. Tema suurepärane harjutuste sari oli äärmiselt raske ja oleks iluuisutajale toonud kõrgeima hinde, kuid kaks kukkumist ei võimaldanud Klopferil pääseda auhinnalisele kohale.

See-eest tutvustas tema noor kaasmaalanna Tenley Albright ennast virtuoosse iluuisutajana ja eeskujuliku sportlasena. Tema sportlasetee alles Oslos algaski. Seni oli huvitav ainult selle eluloo algus — nimelt põdes Tenley lapsepõlves poliomüeliiti, mis siiski ei takistanud teda hiljem täiuslikult omandamast iluuisutamise tehnikat.

Tenley Albright sai kogusummas rohkem punkte kui prantslanna ja võitis Ameerika Ühendriikidele hõbemedali.

Hoolimata sellest, et olümpiamängude kuldmedal jäi Euroopasse, kõneles ameeriklaste vaieldamatust üleolekust asjaolu, et esimese kuue hulka tuli ainult kaks euroopplannat.

Kunagi väga võimsa «Viini kooli» esindajaid tabas veel üks kaotus: parim austerlannadest — Anneliese Schilan — suutis tulla ainult 16. kohale.

			Kohtade arv	Pallid
1.	Jeanette Altwegg	Inglismaa	14,5	161,756
2.	Emma Tenley Albright	USA	21,5	159,133
3.	Jacqueline du Bief	Prantsusmaa	24	158,000
4.	Sonja Klopfer	USA	36	154,633
5.	Virginia Baxter	USA	52	152,215
6.	Susanna Morrow	Kanada	56	149,333

14 sportlast 11 riigist «hakkasid vaidlema» medalite pärast meeste iluuisutamises. Kõige vanemaks oli nende hulgas 40-aastane taanlane Per Coque-Clausen, kõige nooremaks aga 12-aastane prantslane Alain Giletti. Ja ka see, et lõppude lõpuks jäi Coque-Clausen viimaseks, Giletti aga tuli otse kuue auhinnalise koha järel seitsmendaks, oli teatud määral sümboolne. Oslo taliolümpiamängudel demonstreerisid noored iluuisutajad üha tõusvat meisterlikkust ja edu käis noorte kannul.

Samuti nagu neli aastat tagasi, oli olümpiamängude parimaks iluuisutajaks ameeriklane Richard Button. Olles 1948. aastal saanud maailmameistriks ja olümpiavõitjaks, säilitas ta mõlemad kõrged tiitlid 1952. aastani. Ja kuigi üks neist tiitlitest (olümpiavõitja tiitel) säilis nelja aasta vältel automaatselt, siis teist tiitlit kaitses Button igal aastal ja näitas iga kord, et maailmas polnud veel talle võrdset.

Richard Button jättis tugeva jälje rahvusvahelise iluuisutamise ajalooraamatusse. Olles vaevalt kolmeaastase harjutamisega jääl saanud 16-aastaselt USA meistriks, saavutas Button juba kahe aasta pärast kindlad võidud maailmameistrivõistlustel ja taliolümpiamängudel Sankt Moritzis.

Olümpiamedalite saatus oli tegelikult juba otsustatud pärast kohustuslike harjutuste täitmist. Button sai 111,133 palli ja läks Euroopa meistrist austerlasest Helmuth Seibtist ette peaaegu viie palli võrra. Viimane oli omakorda 3,5 palliga ees ameeriklasest James Groganist.

Neljandale kohale tuli pärast esimese võistluspäeva lõppu kanadalane Peter Firstbrook (99 punkti), viiendale kohale — ameeriklane Allan Jenkins (97,511 punkti) ja kuuendale kohale — itaallane Carlo Fassi (96,167 punkti).

Meeste vabasõit ei pakkunud pealtvaatajatele suuremat huvi. Pealtvaatajaid oli kümme korda vähem kui naissportlaste esinemistel — ainult 3000 inimest.

Väga soojalt tervitasid tribüünid Grogani ja eriti Jenkinsi esinemist. Hoolimata Oklahomast pärineva kõhna Allan Jenkinsi kesisest välimusest, oli tema esinemiskava väga viimistletud, sisaldades külluses kõige raskemaid elemente.

Kuid Buttoni esinemine varjutas otsekohe kõik, mida publik seni oli näinud. Tema programmis olid peenelt seostatud efektsed ja ebatavaliselt keerukad kombinatsioonid ja tantsuelemendid. Ja kõige selle juures filigraanne täitmise täpsus. Kohtunikud andsid Buttonile igaüks 5,8—5,9 palli!

Kui Button lõpetas esinemise, tervitas Bislet-staadion tema isikus olümpiamängude võitjat. Kuigi võistluste lõpp oli veel kaugel, polnud kellelgi enam kahtluse varjugi selles, et ameeriklast keegi enam kinni ei püüa. Nagu 1949.—1951. aastate maailmameistrivõistlustel, nii andsid kõik kohtunikud ka nüüd Buttonile esikoha.

Väike detail, mis iseloomustab Buttonit kui sportlast — ta palus fotokorrespondente mitte fotografeerida teda enne, kui Firstbrook (kes asus jääle pärast Buttonit) on lõpetanud oma esinemise, sest magneesiumisähvatused võiksid segada kanadalast, kellel olid head võidulootused.

Nagu naiste iluuisutamises, nii sattus ka nüüd esimese kuue võitja hulka neli ookeanitagust sportlast ja kaks eurooplast.

Võit Oslos oli Richard Buttoni «luigelauluks». Olles 1952. aastal võitnud esikoha olümpiamängudel ja maailmameistrivõistlustel, lahkus ta amatöörsportlaste hulgast. *

		Kohtade arv	Pallid
1. Richard Button	USA	9	192,256
2. Helmuth Seibt	Austria	23	180,144
3. James Grogan	USA	24	180,822
4. Allan Hayes Jenkins	USA	40	174,589
5. Peter Firstbrook	Kanada	43	173,122
6. Carlo Fassi	Itaalia	50	169,822

Pärast seda kui meesiluuisutajad olid esinenud pooltühjade tribüünide ees, tekkisid tohutu suured järjekorrad

* 1959. aastal külastas R. Button NSV Liitu Ameerika Ühendriikide jäärevüü koosseisus ja esines programmis «Holiday on ice».

Bislet-staadioni kassade juures iluuisutamisvõistluste paarissõitudele pääsemiseks. Spordihuvilistele pakuvad efektsed paarissõidud alati suurt esteetilist naudingut. Eriti originaalsed ja nauditavad on paaride esinemised aga niisugustel vastutusrikastel võistlustel nagu seda on olümpiamängud.

Paarissõidu medaleid taotlevate iluuisutajate koosseis oli väga tugev. Siin oli maailma- ja Euroopa meistreid, olümpiavõitjaid ja teisi heaklassilisi iluuisutajaid.

Maailmameistrivõistluste võitjad Saksa FV sportlased Falkid tulid olümpiamängudele suurepärase esinemiskavaga. Nad esinesid «Egmonti» * ja «Oberoni» ** muusika saatel ning oskasid saavutada orgaanilise terviku meloodia ja kompositsiooni vahel. Kohtunikud andsid nende esinemisele väga kõrge hinnangu.

Nende kõige ohtlikumad konkurendid, 1950. aasta maailmameistrid ameeriklased Carol ja Michel Kennedy jäid küll pallide arvu poolest sakslastest üsna vähe maha, kuid kohtunike poolt antud kohtade summa oli neil tunduvalt halvem kui sakslaste paaril.

Silmapaistva eduga esines noor ungarlaste paar Marianna ja Laszlo Nagy. Nad võitsid olümpiamängudel pronksmedali, jättes seljataha niisugused kogenud sportlased, nagu inglased Jennifer ja John Nicks, kanadalased Defoe ja Bowden ning ameeriklased Jerhausen ja Nightingale.

Kõige nõrgemateks iluuisutajateks osutusid väljakuperemehed. Nii võistlustel naisiluuisutajate vahel kui ka

		Kohtade arv	Pallid
1. Ria Falk Paul Falk	SFV	11,5	11,400
2. Carol Kennedy Michel Kennedy	USA	17,5	11,178
3. Marianna Nagy Laszlo Nagy	Ungari	31	10,822
4. Jennifer Nicks John-Allan Nicks	Suurbritannia	39	10,600
5. Francis Defoe Robert Bowden	Kanada	48	10,489
6. Jeanette Jerhausen John Nightingale	USA	54	10,289

* L. van Beethoveni avamäng (toim.).
** C. M. Weberi ooper (toim.).

paarissõidus jäid norralased viimastele kohtadele (Norra meessportlased iluuisutamises ei võistelnud).

Iluuisutajate olümpiavõistlused Oslos kinnitasid noorte meisterlikkuse tormilist arengut. Kuigi noored ei suutnud võita veel kõiki auhinnalisi kohti, tundsid kogenud meistrid siiski juba kasvava põlvkonna tugevat survet. Tenley Albrighti hõbemedal ja õe-venna Nagyde pronksmedal, Allan Jenkinsi neljas koht ja «pisikese pariislase» Alain Giletti seitsmes koht — need olid noorte võidud.

Möödus veel neli aastat ja järjekordsetel taliolümpiamängudel suurendasid noored veelgi Oslos saavutatud edu.

BOBISÕITJATE RAJAREKORDID

★ Sakslaste esimene ekipaaž ülivõimas ★ Saksa FV bobisõitjate topeltvõit ★ Esmakordselt olümpia-ajaloos

Frognersetereni bobisõidurada oli rajatud spetsiaalselt taliolümpiamängude jaoks. Poolteise kilomeetri pikkusel jäärennil oli 13 kurvi, kusjuures kõige suuremaid raskusi valmistas sõitjatele üks kõigest 14-meetrise raadiusega kurv.

Võistlused kahelistel bobidel algasid 14. veebruari hommikul —4° temperatuuri juures. Enne ametlikku starti anti igale ekipaažile 18 meeskonna hulgast üks proovisõit. Parimaks osutus «USA I» meeskonna tagajärg — 1 minut 22,48 sekundit. Veidi rohkem aega kulutasid laskumiseks «Saksa FV I» ekipaažil maailmameistrid Andreas Ostler ja Lorenz Nieberl.

Kuid esimesel arvesse mineval sõidul kaotas «USA I» meeskond sakslastele juba rohkem kui ühe sekundiga. Bobisõidus tähendab aga see väga palju. Ainult 0,03 sekundi võrra ameeriklastest halvemini läbis distantsi «Prantsusmaa II» ekipaaž.

Teisel katsel õnnestus sakslastel veelgi edumaad suurendada. Nüüd eraldas neid ameeriklastest juba 1,75 sekundit. Prantslastel aga läks teine katse nigelalt ja nad langesid viiendale kohale.

«Saksa FV I» ekipaaž asus esimese võistluspäeva lõpul kindlalt liidripositsioonile, järgmistele kohtadele pretendeerivaid ekipaaže — «USA I», «Šveits I» ja «Šveits II» — lahutasid üksteisest vaid sajandiksekundid.

Järgmiseks võistluspäevaks elavhõbedasammas termomeetris nihkus veidi allapoole, mistõttu paranes libisemine ja paranesid ka tagajärjed. Sellest hoolimata ei õnnestunud ühelgi meeskonnal ületada «Saksa FV I» ekipaaži poolt esimesel katsel püstitatud võistluste rekordit. Sakslased ise aga ei püüdnudki seda teha. Kohe võistluste alguses võidetud edumaa lubas neil riskimata võistlussõidud lõpetada.

Kuigi rekordeid enam ei tulnud, näitasid Lääne-Saksamaa sportlased siiski häid tagajärgi. Nad võitsid kolmanda ja neljanda laskumise ja lõppude lõpuks väljendus nende edumaa bobisõidu kohta väga soliidses ning üsna harva esinevas arvus — 2,35 sekundit. Esmakordselt taliolümpiamängude vältel õnnestus Saksa bobisõitjatel võita kuldmedal. Ameeriklaste I meeskond kindlustas endale teise koha ja «Šveits I» ekipaaž kolmanda koha.

1.	SFV (A. Ostler — roolimees, L. Nieberl)	5.24,54
2.	USA I (S. Benham — roolimees, P. Martin)	5.26,89
3.	Šveits I (F. Feierabend — roolimees, S. Waser)	5.27,71
4.	Šveits II (F. Hendrich — roolimees, W. Spring)	5.29,15
5.	Prantsusmaa II (A. Robin — roolimees, H. Rivieri)	5.31,98
6.	Belgia I (M. Lecleffe — roolimees, A. Castellan)	5.32,51

21. veebruaril algasid võistlused neljalistel bobidel väga tugevakoosseisulises konkurentsis. «Saksa FV I» ekipaaž kandis maailmameistri tiitlit ja «USA I» ning «Šveits I» meeskond ei olnud sugugi vähem ohtlikud vastased, kuigi nende samaväärsele tiitlile lisandus «eks».

Treeningsõitude põhjal peeti peamiseks esikohapretendendiks «Šveits I» ekipaaži. Said ju šveitslased treeningsõitudel paremaid tagajärgi kui samuti kuldmedalikandidaatide hulka arvatud «USA I» ja «Šveits II» ekipaaž.

Aga kui tihti lähevad tegelikkusest lahku ka faktidele tuginevad ennustused!

Esimesel katsel osutus 15 ekipaaži hulgast parimaks «SFV I» ekipaaž. Sakslased läbisid suurepäraselt kõik kurvid ja finišisse jõudnuina püstitasid uue rajarekordi, näidates hämmastamapanevat aega — 1 minut 16,86 sekundit. Ameeriklased kulutasid distantsi esimesele poolele vähem aega kui sakslased, kuid nad läbisid finišieelseid kurve liiga ettevaatlikult ja kaotasid võistluste juhtijatele poole sekundiga. «Šveits II» meeskond saavutas paremuselt kolmanda tulemuse.

Ka teisel katsel saavutasid sakslased parima aja. Tõsi küll, seekord edestasid nad ameeriklasi ainult 0,21 sekun-

diga, kuid sellest hoolimata vahe «SFV I» ja «USA I» bobide vahel kasvas.

Järgmisel päeval olid võistlustingimused muutunud halvemaks, sest sula ja kerge lumesadu takistasid libisemist. Kõigest hoolimata parandas «USA I» ekipaaž kogenud roolimehe Stanley Benhami juhtimisel oma eelmise päeva tagajärge ja isegi ületas sakslaste poolt püstitatud rekordi. Ameeriklaste aeg oli 1 minut 16,72 sekundit.

Ja siis sööstis rajale «Saksa FV I» ja sai kohe täiskiiruse kätte. Olümpiavõitja kahelistel bobidel — Andreas Ostler — juhtis bobikelku kurvides oskuslikult ja kindlalt. Näis, et ekipaaž oli iga hetk jäärennist välja paiskumas. Kuid üks ohtlik kurv teise järel jäi seljataha. Finiš, ja sündinud oligi uus rajarekord (juba kolmas kahe päeva vältel) — 1 minut 16,55 sekundit.

Kolme katse järel säilitasid esikoha sakslased. Teisel kohal olid ameeriklased ja kolmandal kohal «Šveits I» bobi.

Neljandal katsel kordasid sakslased tagajärge, mis veel eelmisel päeval oli rekordiks — 1 minut 16,86 sekundit.

Kuldmedalite võitmiseks pidid ameeriklased nüüd raja läbima vähemalt 1 minuti 15,9 sekundiga. Ükski teine meeskond maailmas poleks selle ülesandega toime tulnud niivõrd ebasoodsates tingimustes. USA bobisõitjad panid kõik ühele kaardile. Nende bobikelk läbis kurve väga riskantselt, pidi korraks peaaegu ümber minema, kaotas kiirust ja finišeeris ajaga 1 minut 18,54 sekundit. See oli nendel talimängudel ameeriklaste poolt saavutatud kõige nõrgem tagajärg. Nelja katse kogusummas aga säilitasid ameeriklased siiski teise koha.

Pronksmedalid sai «Šveits I» ekipaaž eesotsas kuulsa Fritz Feierabendiga roolis, kes sai sellega juba viienda olümpiamedali.

1. SFV I (A. Ostler — roolimees, F. Kuhn, L. Nieberl, F. Kremser) 5.07,84
2. USA I (S. Benham — roolimees, P. Martin, H. Crossett, J. Atkinson) 5.10,48
3. Šveits I (F. Feierabend — roolimees, A. Madörin, A. Filippini, S. Waser) 5.11,70
4. Šveits II (F. Hendrich — roolimees, F. Stöckl, F. Kapus, W. Spring) 5.13,98
5. Austria I (K. Wagner — roolimees, F. Eckhart, H. Palka, P. Aste) 5.14,74
6. Rootsi I (K. Holmström — roolimees, F. Fernström, N. Landgren, J. de Lapidot) 5.15,01

Viimase kahekümne aasta jooksul ei olnud juhust, et ühe ja sama riigi bobisõitjatel oleks õnnestunud saavutada topeltvõitu — võita esikohad olümpiamängudel bobisõidu mõlemal alal. Seda tegid aga Oslos Saksa FV sportlased, näidates kõrget klassi sellel raskel ja ohtlikul spordialal, mida mitte ilma põhjuseta ei nimetata «teeks teise ilma». Ja seejuures polnud Saksamaa bobisõitjatel seni veel õnnestunud saavutada taliolümpiamängudel isegi esimest ega teist kohta. Nende parim saavutus oli kolmas koht 1928. aastal viielistel bobidel.

Andreas Ostler ja Lorenz Nieberl said aga olümpiamängude ajaloos esimesteks bobisõitjateks, kes võitsid korraga kaks kuldmedalit — kahelistel ja neljalistel bobidel.

JÄLLE KANADA

★ Autsaiderid heitlemas punktide pärast ★ Rootslaste rekord ★ 17 eemaldatud mängijat ühes mängus ★ 23. sekundil enne mängu lõppu ★ Ameeriklaste «hõbedane» punkt ★ Euroopa meister selgus lisamängus

Enne kui jutustada 1952. aasta olümpiaturniirist jäähokis, tuleks meenutada sündmusi, mis leidsid aset 1948. ja 1952. a. olümpiamängude vahel. Kõne all on Tšehhoslovakkia meeskonna sensatsiooniline edu 1949. aasta maailmameistrivõistlustel. Tšehhid tõestasid oma kõrget mänguklassi, olles võitnud kõiki vastaseid ja otsustavas matšis ka Kanadat tagajärjega 3:2. See oli esimene kaotus, mille kanadalased said ühelt sõna tõsises mõttes euroopplastest koosneva Euroopa riigi meeskonnalt. Eurooplastest koosnev — tuleb märkida sellepärast, et 1936. aastal olümpiavõitjaks tulnud Inglismaa meeskonnas esinesid tegelikult kanadalased.

Norras tunti suurt huvi jäähokivõistluste vastu. Norra oli küll juba muiste kuulus oma väga heade uisutajate poolest, kuid neil ei olnud kunagi heaklassilist jäähokimeeskonda. See aga ei takistanud norralasi armastamast ja hindamast jäähokit. Olümpiavõistlusteks olid kohandatud «Dalenenga», «Drammeni», «Kadettangeni» ja «Lilleströmi» staadionid ning eriti selleks otstarbeks ehitatud suurepärane «Jordal-Amfi», mis mahutas 10 000 pealtvaatajat.

Ka seekordsele talimängude jäähokiturniirile Oslos oli saabunud 9 meeskonda. Ainult Inglismaa, Austria ja Itaalia asemel võtsid osa Saksa FV, Soome ja Norra.

Võistluste kalender oli koostatud sellise arvestusega, et kõige tugevamaks peetud meeskonnad turniiri algul üksteisega ei mänginud. Turniiri korraldajad olid hoolitsenud selle eest, et kõige suurema pinevuse saavutaksid «jäähoki suurmeistrite» kohtumised viimastes voorudes.

15. veebruaril peetud turniiri esimeses matšis osutusid norralased ohtlikuks vastaseks olümpiamängudel neljal korral auhinnalistele kohtadele platseerunud USA meeskonnale. Norralased lõpetasid esimese kolmandikaja 1:0 enda kasuks. Viimasel kolmandikajal oli mänguseis 2:2 ja norralaste rünnakud olid kaunis ohtlikud, kuid kogemuste puudusel lasksid siiski endale värava visata ning kaotasid 2:3.

Kanadalased võitsid turniiri esimesel päeval suureskooriliselt sakslasi 15:1.

Rootslased võitsid järgmisel päeval poolakaid ja püstitasid ühtlasi võistluste rekordi, visates 17 väravat. Poola suutis vastata ainult ühe väravaga. Huvitav on märkida, et esimesel kolmandikajal väljendus rootslaste ülekaal numbrites ainult 1:0.

Olümpiaturniiri esimesed mängud ei toonud sensatsiooni. Liidrid aiva korjasid punkte — neljanda võistluspäeva lõpuks oli Kanada, Tšehhoslovakkia, Šveitsi ja USA meeskonnal võrdselt 6 punkti kuuest võimalikust, Rootsil aga 8 punkti kaheksast võimalikust.

19. veebruaril toimus siis päratu huviga oodatud esimene suurkohtumine Tšehhoslovakkia—Kanada. Tšehhoslovakkia meeskond oli ainukeseks, kes eelmistel talimängudel oli suutnud kanadalastega mängida nagu võrdne võrdsega. Nelja aasta jooksul aga oli tšehhide koondmeeskonna koosseis tugevasti muutunud. Praegune meeskond koosnes noortest, veel kogemusteta mängijatest.

Taliolümpiamängude eel olid tšehhid neli korda järjest võitnud suuresti rootslasi, mis tunnistas meeskonna head vormi ja nende kõrget mängutaset. Kuid kas see oli momendil küllaldane kanadalaste võitmiseks, polnud veel selge.

Noored tšehhid alustasid mängu kohe ägedate rünnakutega kanadalaste väravale. Neid ei kohutanud ka 100-kilogrammise kehakaaluga kaitsemängija Donald Gauf, kes

hoolikalt «puhastas» kanadalaste väravaesist. Ohtlikud ja teravad pealevisked järgnesid üksteisele, kuid kanadalaste väravavaht Ralph Hansch tõrjus rahulikult ja hästi selle litrisaju.

Värav aga ripub siiski õhus. Tšehhide esimese kolmiku Vlastimil Bubnik—Danda—Harouzd kombinatsiooni tagajärjel süttis kanadalaste värava taga punane tuli. Värav! Staadion reageeris tormiliselt Tšehhoslovakkia hokimängijate edule.

Kuid pilt muutus kiiresti. Nüüd ründasid kanadalased. Nende tegevus ja mängumaneer olid kaotusseisust hoolimata rahulikud ja enesekindlad. Oli tunda «teravust ja elektrit», mis näis varsti vallanduvat tšehhide vastu. William Gibsoni visatud värav tasakaalustaski mänguseisu.

Teine kolmandikaeg näitas, et tšehhide seekordne hokimeeskond ei olnud kaugeltki kolme aasta eest maailmameistrivõistlustel võitnud meeskonna vääriline. Ei saa öelda, et tšehhid oleksid kanadalaste vastu halvasti mänginud, vastupidi, nad mängisid hästi ja kohati isegi väga hästi. Ja ikkagi jäi see noor kollektiiv maha maailmameistrivõistlustel ja eelmistel talimängudel kõiki vaimustanud meeskonnast.

Robert Dicksoni visatud värav viis kanadalased teisel kolmandikajal 2:1 ette.

Kolmas kolmandikaeg möödus väga pingeliselt ja ägedalt, kusjuures mängijad unustasid pahatihti kitsendavad mängureeglid. Kohtunikud olid sunnitud kord ühte, kord teist mängijat karistama väljakult eemaldamisega (üldse oli selles mängus niisuguseid juhuseid 17 korral). Aeg-ajalt jäi kummalgi vastasel väljakule ainult kolm mängijat. Kanadalased viskasid veel kaks väravat ja võitsid kohtumise 4:1.

Samal päeval võitis USA meeskond šveitslasi tagaiärjega 8:2. Seda matši oli raske nimetada spordivõistluseks, sest ameeriklased huligaanitsesid väljakul täiesti avalikult, mõnitades oma vastaseid. Pealtvaatajate erilise hukkamõistu kutsus välja Josef Czarnota, kes läks pealtvaatajatega kaklema.

Nüüd oli turniiril jäänud veel kolm liidrit — Kanada, USA ja Rootsi.

20. veebruaril said oma esimese võidu ka soomlased (norralaste üle), Poola ja SFV mängus aga fikseeriti seekordse olümpiaturniiri esimene viik (4:4).

Järgmisel päeval kohtusid seni kaotuseta Rootsi ja USA meeskond. Esmakordselt talimängude ajaloos õnnestus rootslastel ameeriklasi võita, mängu tagajärjeks jäi 4:2. Kanadalased said ilma suurema vaevata šveitslastelt kaks järjekordset punkti (tagajärg oli 11:2).

Liidrite arv vähenes nüüd kahele — Kanadal ja Rootsil oli kummalgi 10 punkti kümnest võimalikust.

21. veebruar saigi selleks suurpäevaks, kus need «ülikud» ristasid kepid olümpiaturniiri ainujuhtija selgitamiseks.

Mängu algus oli otsekohe sensatsiooniline. Rootsi kuulsamaid edurivimehi Gösta («Lille-Lulle») Johansson viskas kahel korral litri kanadalaste väravasse. Niisugust algust polnud keegi oodanud. Staadionil toimus midagi kirjeldamatut. Kuid skandinaavlaste rünnakud asendusid omakorda kanadalaste meeletu pealetungilaviiniga. Rootslaste väravavahi Åke Anderssoni ennastsalgavast mängust hoolimata tegid olümpiavõitjad ühe värava siiski tasa.

Kogu teise kolmandikaja mängisid rootslased kaitses, kanadalastel aga õnnestus siiski seisu tasakaalustada — 2:2.

Viimane kolmandikaeg möödus kanadalaste ülekaalu tähe all, kuid skandinaavlased kaitsesid endid nagu lõvid. Mängu lõppu kuulutavast sireenist lahutas mängijaid veel minut, siis 50 sekundit, 40 sekundit, pool minutit...

Kui mängida oli jäänud veel 23 sekundit, tõi Bill Dawe'i täpne vise kanadalastele võidu.

Kanada oli seega 12 punktiga jäänud ainukeseks kaotuseta meeskonnaks. Tšehhidel, kes võitsid šveitslasi, ameeriklastel, kes said kaks punkti Poolalt, ja ka rootslastel — kõigil oli 10 punkti.

Tšehhoslovakkia hokimängijate olukord turniiril oli tunduvalt halvenenud pärast 3:6 kaotust ameeriklastele. Samal ajal nihkusid Kanada ja Rootsi veel kahe punkti võrra edasi (võitsid Norrat ja Šveitsi).

Nii oli enne viimast vooru kanadalastel 14 punkti, ameeriklastel ja rootslastel 12 punkti, tšehhidel 10 punkti.

Kohtumises Tšehhoslovakkia—Rootsi ei osanud põhjamaalased midagi nimetamisväärset ära teha. Tšehhid viskasid juba esimesel kolmandikajal kaks väravat ja järgmisel kolmandikajal veel kaks. Rootsi hokimängijatel ei õnnestunud kuidagi rünnakuid edukalt lõpetada. Kolmas

kolmandikaeg ei muutnud enam midagi ja mäng lõppeski tagajärjega 4:0 Tšehhoslovakkia kasuks.

Turniiril tekkis huvitav olukord. Nii tšehhidel kui ka rootslastel oli pärast turniiri lõpetamist ühepalju punkte, kummalgi 12. Olümpiamängudel, Euroopa ja maailmameistrivõistlustel jäähokis oli võistlusjuhendi kohaselt paremusjärjestuse määramisel otsustavaks kõigi mängude väravate vahe. Kuid seekord oli ka see mõlemal ühesugune (+29)! Nüüd olenes kõik sellest, kummal meeskonnal on parem väravate suhe. See osutus paremaks tšehhidel (2,61 rootslaste 2,35 vastu) ja oleks tõstnud tšehhid olümpiaturniiril rootslastest ettepoole ja andnud neile ka Euroopa meistrite kuldmedalid.

Rahvusvahelise Jäähokiföderatsiooni juhatus kutsus kokku erakorralise istungi. Kellelegi nähtavasti paistis olevat ebaõiglane, et Euroopa meistri kuldmedalite saatuse otsustaks tähtsusetu paremus väravate suhte arvestamisel, kuigi ülalnimetatud võistlusjuhendi alusel oleks tekkinud olukord olnud lahendatav, ja mitte sugugi kahemõtteliselt, vaid täiesti selgelt tšehhide kasuks. Olid ju tšehhid ise alles nelja aasta eest pidanud loovutama olümpiakulla kanadalastele samuti halvema väravate vahe tõttu.

Rahvusvahelise Jäähokiföderatsiooni vahelesegamine muutis situatsiooni. Föderatsiooni istungil kinnitati uus kord esikoha määramiseks Euroopa meistrivõistlustel. Selle otsuse alusel tuli nüüd võrdse arvu punkte saavutanud pretendentidel omavahel uuesti kohtuda lisamängus. Esimeseks niisuguseks kohtumiseks pidi seega saama Tšehhoslovakkia ja Rootsi meeskondade kahevõitlus Oslo olümpiaturniiril.

Kui rootslaste asemel oleksid olnud kanadalased või ameeriklased, oleks Tšehhoslovakkia tulnud võitjaks, sest võistlusjuhend kohtade määramisel olümpiamängudel ja maailmameistrivõistlustel jäi endiseks. *

Kanadalased kindlustasid endale olümpiakulla hoolimata võistluse tulemusest ameeriklastega. Isegi selle matši kaotuse puhul ükskõik millise väravate suhtega (mitte halvemaga kui 0:36!) oli Kanadale kindlustatud kuldmedal.

---

* 1959. aasta maailmameistrivõistlustel jäähokis pretendeerisid pronksmedalitele Tšehhoslovakkia ja USA meeskond võrdse arvu punktide ja väravate vahe juures. Seega võeti ka siis arvesse väravate suhe, mis oli tšehhidel parem kui USA meeskonnal ja neile anti pronksmedalid. Ameerika hokimängijad jäid neljandale kohale.

Meeskonnad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Punktid	Väravate suhe
1. Kanada	×	3:3	3:2	4:1	11:2	11:0	13:3	15:1	11:2	15	71:14
2. USA	3:3	×	2:4	6:3	8:2	5:3	8:2	8:2	3:2	13	43:21
3. Rootsi	2:3	4:2	×	0:4	5:2	17:1	9:2	7:3	4:2	12	48:19
4. Tšehhoslovakkia	1:4	3:6	4:0	×	8:3	8:2	11:2	6:1	6:0	12	47:18
5. Šveits	2:11	2:8	2:5	3:8	×	6:3	12:0	6:3	7:2	8	40:40
6. Poola	0:11	3:5	1:17	2:8	3:6	×	4:2	4:4	4:3	5	21:56
7. Soome	3:13	2:8	2:9	2:11	0:12	2:4	×	5:1	5:2	4	21:60
8. SFV	1:15	2:8	3:7	1:6	3:6	4:4	1:5	×	6:2	3	21:53
9. Norra	2:11	2:3	2:4	0:6	2:7	3:4	2:5	2:6	×	0	15:46

Kolmanda koha selgitamiseks: Rootsi—Tšehhoslovakkia — 5:3

Ameeriklased aga oleksid kaotuse puhul jäänud üldse medaliteta.

Mängu alguses oli ülekaal kanadalaste poolel. Esimesel kolmandikajal viskasid nad ameeriklastele kaks väravat. Teise kolmandikaja lõpul olid kanadalased ees 3:1. Kuid kohtumise lõpptulemuseks jäi 3:3. See viik tõi USA meeskonnale hõbemedali.

Palju oli juttu sellest, et kanadalased kinkisid ameeriklastele selle «hõbedase» punkti, et nad oleksid võinud kerge vaevaga matši võita, kuid... Jutud jäävad juttudeks ja faktid faktideks. USA meeskond tuli teisele kohale.

Enne Kanada—USA mängu algust arvasid kanadalaste võidus kindlad olevad tšehhid ja rootslased, et kordusmängus tuleb neil omavahel jagada hõbe- ja pronksmedalid. Nüüd, kui ameeriklased said kanadalastelt «kingituseks» 13 punkti ja sellega koos ka teise koha, oli mängu sisu muutunud hoopis teistsuguseks. Lisamängu võitja oleks saanud pronksmedali, kaotaja aga jäänud medalita.

Noor Tšehhoslovakkia meeskond ei pidanud sellele pingele vastu. Tšehhid kaotasid meeskonnale, keda nad olid võitnud viiel korral suurelt ühe hooaja vältel.

Tšehhide hokimehi jätkus mängima ainult esimeseks kolmandikajaks, mis lõppes 2:0 nende kasuks. Teisel kolmandikajal suutsid nad vaevu vastu pidada hoogu sattunud rootslaste survele. Viimase kolmandikaja alguseks olid tšehhid veel 3:1 ees ja «surid» siis lõplikult. Rootslased viskasid järjest neli väravat, võitsid mängu ja seega ka pronksmedalid.

1. Kanada (R. Hansch, E. Paterson, J. Dawies, R. Meyers, A. Purvis, B. Dawe, D. Gauf, R. Watt, G. Abel, R. Dickson, D. Miller, F. Sullivan, L. Secco, W. Gibson, G. Robertson, T. Pollock.)
2. USA (D. Whiston, R. Desmond, A. Van, J. Czarnota, R. Rompre, G. Kilmartin, K. Yackel, L. Ceglarski, R. Björkman, J. Noah, A. Gambucci, J. Sedin, C. Harrison, A. Oss, J. Mulhern.)
3. Rootsi (T. Flodquist, Å. Andersson, R. Johansson, S. Thurman, G. Almquist, G. Blomquist, G. Johansson, E. Johansson, S. Andersson, H. Andersson, L. Pettersson, H Oberg, S. Johansson, H. Nurmela, L. Svensson, L. Björn, Å. Lassas.)
4. Tšehhoslovakkia (Richter, Zagorsky, Gut, Vaclav Pubnik, Novy, Osmera, Lidral, Picha, Vlastimil Bubnik, Danda, Harouzd, Raiman, Bartony, Sekera, Haishman, Sedlak, Blažek.)

PALLIMÄNG JÄÄL

★ Bandy olümpiamängude kavas ★ Väravate suhe määrab võitja

Esimestest taliolümpiamängudest alates korraldati mängudel traditsiooniliselt igasuguseid demonstratsioonesinemisi. Kõige sagedamini moodustas selle olümpiaprogrammi nn. mitteametliku osa sõjaväeline patrullsuusatamine, peale selle korraldati ka võistlusi curlingis, kiiruisutamises naistele ja talvises viievõistluses.

Kui kerkisid päevakorda demonstratsioonvõistlused Oslos, soovitasid šveitslased võtta mängude programmi patrullsuusatamise, sakslased aga soovitasid curlingit. Kuid olümpiamängude korraldajad jäid peatuma põhjamaade muistsel mängul — bandyl, mille määrused on üsna sarnased palliga mängitava vene hoki (jääpalli) võistlusmäärustega.

Norralasi ei saanud süüdistada egoistlikes plaanides, nagu tahaksid nad näidata oma üleolekut bandys, sest nad olid regulaarselt kaotanud Rootsi bandymängijaile. Norra Olümpiakomitee juhtkond põhjendas bandy võtmist demonstratsioonvõistluste programmi sooviga meenutada olümpiakülalistele seda huvitavat mängu, mis omal ajal oli väga populaarne paljudes Euroopa riikides.

Turniirist võtsid osa kolme riigi — Soome, Rootsi ja Norra — meeskonnad.

Juba esimene matš tõi väljakuperemeestele kaotuse. Nad kaotasid Soomele tagajärjega 2:3. Kuid järgmisel päeval võitsid norralased isegi endale ootamatult rootslasi, lüües nende väravasse kaks palli ja lastes enda väravasse ainult ühe. See oli norralaste esimene võit bandys rootslaste üle.

Võistluste lõpp-päeval purustasid rootslased soomlaste vastupanu tagajärjega 4:0.

Meeskonnad	1	2	3	Punkte	Väravate suhe
1. Rootsi	x	1:2	4:0	2	5:2
2. Norra	2:1	x	2:3	2	4:4
3. Soome	0:4	3:2	x	2	3:6

Kokkuvõttes said kõik kolm meeskonda ühepalju punkte ja ainult parem väravate vahe tõi rootslased esikohale.

1. Rootsi

I. Palmqvist, O. Bergmark, H. Svartsvee, K. E. Sjöberg, I. Kalman, O. Lindgren, M. Johansson, T. Olsson, H. Olsson, O. Seev, E. Hord.

NORRA JÄLLE ESIKOHAL

Norralased näitasid oma kodumaal võisteldes, et neil on taas taliolümpiamängudel kõige tugevam spordidelegatsioon. Olles saanud raskesti lüüa 1948. aasta taliolümpiamängudel, mil norralased jäeti mitteametlikus meeskond-

Mitteametlik

Riigid	Suusatamine											
	Mehed								Naised			
	18 km	50 km	4×10 km teatesuusatamine	Kahevõistlus	Suusahüpped	Kiirlaskumine	Slaalom	Gigantslaalom	10 km	Kiirlaskumine	Slaalom	Gigantslaalom
1. Norra	8	7	5	14	15,5	1	9	7	1	0	0	1
2. USA	0	—	0	0	0	2	0	0,5	—	0	9	9
3. Soome	12	14	7	8	0	0	0	0	18	—	—	—
4. Austria	0	—	2	0	0	9	7	9	0	12	0	8
5. SFV	0	—	0	0	2,5	0	0	0	0	5	9	4
6. Rootsi	2	1	4	0	4	0	2	0,5	3	0	0	0
7. Holland	—	—	—	—	—	0	—	0	—	—	—	0
8. Šveits	0	0	0	0	0	3	0	2	—	1	1	0
9. Itaalia	0	0	1	0	—	7	3	3	0	4	3	0
10. Kanada	0	—	—	—	0	0	0	0	—	0	0	0
11.—12. Inglismaa	—	—	—	—	—	0	—	0	—	0	0	0
11.—12. Prantsusmaa	0	0	3	—	0	0	1	0	0	0	0	0
13. Ungari	—	—	—	—	—	—	—	0	—	0	0	0
14. Tšehhoslovakkia	0	—	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—
15.—16. Poola	0	—	—	—	0	0	0	0	—	0	0	0
15.—16. Belgia	—	—	—	—	—	0	—	—	—	—	—	0
17. Jaapan	0	—	—	0	0	0	0	0	—	—	—	—

Argentiina, Austraalia, Bulgaaria, Hispaania, Island, Taani, Tšiili ja Uus-Meremaa

likus arvestuses neljandale kohale (Rootsi, Sveitsi ja USA järel), said nad Oslos veenva revanši.

Teisele kohale tulnud USA sportlased jäid 27 punkti võrra maha (1948. aastal oli esimesele ja teisele kohale tulnud delegatsioonide vahe ainult kaks punkti).

Soome murdmaasuusatajate suurepärane esinemine viis nende kodumaa kolme koha võrra kõrgemale. Sankt Moritzis olid nad kuuendal kohal, tõusid aga Oslos kolmandale kohale. Teistel spordialadel esinesid soomlased üsna nõrgalt. Kiiruisutajad said ainult neli punkti, mäesuusatajad ja iluuisutajad jäid aga üldse punktita.

Austria neljas koht oli selle riigi spordidelegatsiooni suurimaks saavutuseks taliolümpiamängude ajaloos. See

paremusjärjestus

Kiiruisutamine				Iluuisutamine			Bobisõit			
500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Mehed	Naised	Paarissõit	Kahelised	Neljalised	Jäähoki	Kokku
6	11	11	8	—	0	0	0	0	0	104,5
12	0	0	0	14	10	6	5	5	5	77,5
0	1	0	3	0	0	—	—	—	0	63
0	0	0	0	5	0	0	0	2	—	54
0	0	0	0	0	0	7	7	7	0	41,5
0	3	1	4	—	—	0	0	1	4	29,5
0	7	10	7	—	0	—	—	—	—	24
—	—	—	—	0	0	0	7	7	2	23
0	0	—	0	1	—	—	0	0	—	22
3,5	0	0	0	2	1	2	—	—	7	15,5
0	0	0	0	—	7	3	—	—	0	10
—	—	—	—	0	4	—	2	0	0	10
0	0	0	0	0	0	4	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
0	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	0	0	0	—	—	—	1	—	—	1
0,5	0	0	0	—	—	—	—	—	—	0,5

Jugoslaavia, Kreeka, Liibanon, Portugal, Rumeenia, punkte ei saanud

saavutati peamiselt mäesuusatajate pingutuste varal, kes kogusid Oslos rikkaliku «saagi» punkte võistkondlikus arvestuses.

Edukamalt kui kunagi varem esinesid nendel taliolümpiamängudel hollandlased. Nad tulid seitsmendale kohale, kusjuures nad said kõik punktid jääradadelt.

Eelmiste taliolümpiamängude kangelasi tabas seekord ebaõnn — rootslased langesid kuuendale ja šveitslased kaheksandale kohale. Rootsit vedasid alt murdmaasuusatajad ja kiiruisutajad, šveitslasi aga mäesuusatajad.

Eelmistel olümpiamängudel 11 punkti saanud Belgia sai Oslos ainult ühe punkti.

Peale norralaste võitsid rohkem medaleid kui nelja aasta eest ka ameeriklased ja soomlased. Austerlased said endiselt kaheksa medalit.

Esmakordselt taliolümpiamängude ajaloos jäid rootslased ilma nii kuld- kui ka hõbemedaleist.

Saksa sportlastel polnud varem kunagi õnnestunud koju viia seitset olümpiamedalit. Isegi 1936. aastal «oma väljakul» olid nende saavutused tublisti tagasihoidlikumad.

Hollandi delegatsioon polnud varem kunagi sattunud medalisaajate nimekirja, sel korral said hollandlased kolm hõbemedalit.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld-medalid	Hõbe-medalid	Pronks-medalid	Kokku
Norra	7	3	6	16
USA	4	6	1	11
Soome	3	4	2	9
Austria	2	4	2	8
SFV	3	2	2	7
Rootsi	—	—	4	4
Holland	—	3	—	3
Itaalia	1	—	1	2
Kanada	1	—	1	2
Šveits	—	—	2	2
Inglismaa	1	—	—	1
Prantsusmaa	—	—	1	1
Ungari	—	—	1	1

Tubli, Nõukogude Liit!

Cortina d'Ampezzo

26. jaanuarist 5. veebruarini 1956. a.

Rahvusvahelise Olümpiakomitee järjekordsel istungil 1949. a. Roomas otsustati VII taliolümpiamängude korraldamine teha ülesandeks Itaaliale. Olümpiavõistlejate vastuvõtmise au langes kuurordilinnakesele Cortina d'Ampezzole, mis paikneb soodsas kohas Alpide jalamil.

Cortina võis täiesti õigustatult pretendeerida taliolümpiamängude korraldamisele. See linn on olnud ammust ajast suureks talispordikeskuseks mitte ainult Itaalias, vaid kogu Lääne-Euroopas. Esimesed suuremad suusavõistlused peeti siin juba 1897. aastal, kiiruisutajad võistlevad regulaarselt Cortina jääradadel alates 1902. aastast, bobisõitjad alustasid oma võistlustega 1908. aastal ja hokimängijad pidasid oma esimese turniiri 1924. aastal.

Varsti pärast Esimese maailmasõja lõppu rajati siia talispordikeskus kahe trampliiniga, bobisõidu- ja kiiruisutamisrajaga.

Cortina muutus varsti Lääne-Euroopa turistide-talispordihuviliste armastatuimaks kogunemiskohaks, nagu seeni hakkas üksteise järel kerkima hotelle. 1940. aastaks kasvas nende arv juba poolesajani!

Korduvalt oli see väikelinn olnud suurte rahvusvaheliste talispordivõistluste areeniks. 1927. aastal korraldati siin maailmameistrivõistlused suusatamises, järgmisel aastal aga rahvusvahelised üliõpilaste talimängud. Veel nelja aasta möödudes sõitsid Cortina d'Ampezzosse kokku maailma tugevamad mäesuusatajad maailmameistri nimetuse selgitamiseks.

Eriti meelitab see paik kokku bobisõidu harrastajaid. Cortina bobirada on üks paremaid maailmas. Korduvalt on siin peetud maailmameistrivõistlusi bobisõidus — 1937., 1939., 1950. ja 1954. aastal.

Ettevalmistustööd talimängude korraldamiseks algasid Cortina d'Ampezzos sõna tõsises mõttes järgmisel päeval pärast seda, kui Rahvusvaheline Olümpiakomitee oli vastu võtnud otsuse 1956. aasta talimängude asukoha kohta. Tuli rekonstrueerida kõlbmatuks muutunud spordiehitused, ehitada uusi ning valmistuda mitmetuhandelise sportlaspere, ajakirjanike ja turistide armee vastuvõtmiseks.

Juba niigi suurepärast bobirada (Cortina uhkus!) viimistleti suurvõistlusteks väga hoolikalt. Vahetult enne olümpiamänge toimusid seal mitme kuu vältel korrastustööd, millest võtsid innukalt osa peaaegu kõik linnakese elanikud.

Rahvusvahelise Suusaspordi Föderatsiooni Itaalia esindaja Otto Menardi valmistas ette radasid mäesuusatamiseks Tofana, Col Druscie ja Faloria nõlvadel. Rajad olid väga rasked ja nõudsid võistlejailt võimete maksimumi, mäesuusatajad ise ütlesid pärast võistlusi, et nendel radadel «võib isegi kurat oma kaela murda».

Ehitati suurepärane «Jäästaadion», mille neljakorruselistelt tribüünidelt oli pealtvaatajail võimalik jälgida võistlusi nii iluuisutamises kui ka jäähokis. Insener Mario Gedino projekti järgi ehitatud staadioni võis täie õigusega nimetada tehnilise täiuslikkuse näidiseks.

Uus oivaline trampliin «Itaalia» (selle 80-meetrine võimsus ületas kahekordselt Cortina vanade trampliinide võimsuse) sai hiljem võistlustest osavõtjate poolt nimetuseks «maailma kauneim suusahüppemägi».

Cortinast mõne kilomeetri kaugusel asuvale Misurina mägijärvele oli rajatud üks VII taliolümpiamängude paremaid võistlusareene, mis muutus võistluste käigus «vanade rekordite kalmistuks» — nii rahvuslike, olümpia- kui ka maailmarekordite osas. Muide, samasuguse õigusega võib Misurina jäärada nimetada ka uute rekordite sünnipaigaks.

Itaallased olid hoolikalt ja eeskujulikult rajanud ka kõik murdmaasuusatamise distantsid. Hoolimata lume vähesusest ei saanud suusaradadele esitada mingeid pretensioone. Seejuures olid nad kaetud Austriast kohaleveetud lumega!

Talimängude ettevalmistamine läks Itaaliale maksma 6 miljonit dollarit.

Võistluste kava oli ka seekord muudetud. Meessuusatajaile ei korraldatud võistlusi 18 kilomeetri distantsil. Selle asemel oli nüüd võistluste kavas 15 kilomeetri suusatamine ja sellele lisaks veel võistlused 30 kilomeetri murdmaadistantsil. Kahevõistluse murdmaasuusatamise distantsi vähendati samuti 15 kilomeetrini. Naissportlased võistlesid esmakordselt olümpiakulla pärast 3×5 kilomeetri teatesuusatamises.

VII taliolümpiamängud kujunesid mängude ajaloos tähelepanuväärsemaiks nii osavõtjate kui ka mängudel esindatud riikide arvu poolest. Olümpiastarti asusid 923 sportlast 32 riigist.

Kuid asi ei olnud ainult osavõtjate arvus. Palju tähtsamaks sündmuseks 1956. aasta talimängudel kujunes suure spordimaa — Nõukogude Liidu spordidelegatsiooni esmakordne start taliolümpiamängudel. Ja Saksamaa sportlased võtsid esmakordselt pärast Teist maailmasõda võistlustest osa ühise meeskonnana.

26. jaanuaril 1956. aastal, täpselt 32 aastat pärast I taliolümpiamängude avamist, süütas Itaalia paremaid kiiruisutajaid Guido Caroli Cortina d'Ampezzo «Jäästaadionil» olümpiatule.

HOIA ALT, SKANDINAAVIA!

★ Uustulnukad favoriitide hulgas ★ Kõik meie suusatajad esimese kuue hulgas ★ Esikohalt kolmeteistkümnendaks ★ Brenden ei anna kuldmedalit käest ★ Fjodor Terentjevi pronksmedal ★ NSV Liidu meeskonna kuld teatesuusatamises ★ Norralaste ennenägematu kaotus ★ Viimane etapp

1952. aastal, VI talimängude päevil, kui oli juttu maailma suusasportlaste paremikust, ei mainitud nende hulgas kordagi Nõukogude sportlasi. Kindlasti oli selle põhjuseks asjaolu, et meie suusatajate võimeid ja saavutusi raja taga ei tuntud.

Kuid juba meie suusatajate debüüt rahvusvahelisel areenil 1954. aasta maailmameistrivõistlustel suusatamises Falunis (Rootsi) näitas, et skandinaavlastele on Nõukogude Liidu suusasportlaste näol tekkinud ohtlikud võistlejad. 23-aastane leningradlane Vladimir Kuzin võitis nendel võistlustel kaks kuldmedalit — 30 ja 50 kilomeetri dis-

tantsil. Kahekordsest maailmameistrist ei jäänud maha ka meie naissuusatajad. Maailma tugevaimaks suusatajaks 10 kilomeetri distantsil naistele osutus Ljubov Kozõreva. Teise kuldmedali võitis ta koos Margarita Maslennikova ja Valentina Tsarjovaga 3×5 kilomeetri teatesuusatamises. Ka vahetult taliolümpiamängudele eelnenud aastal saavutasid V. Kuzin, F. Terentjev, P. Koltšin ja L. Kozõreva häid tulemusi rahvusvahelisel areenil.

Cortina d'Ampezzosse tulid Nõukogude Liidu suusasportlased soliidse reputatsiooniga, kuigi nad olümpiamängudel olid uustulnukad. Maailma spordipress nimetas neid ka peamiste pretendentidena olümpiakullale ja see tõotas anda medalite pärast peetavale heitlusele erilise teravuse.

«Suusatajate olümpiamängud» avati 27. jaanuaril. Kell üheksa hommikul asus esimene sportlane uuele olümpiadistantsile — toimus 30 kilomeetri murdmaasuusatamise start. Võistluste start ja finiš paiknesid spetsiaalselt suusavõistluste jaoks ehitatud «Lumestaadionil». Võistlusdistantsiks oli 10-kilomeetrine ring, mille suusatajad pidid läbi sõitma kolm korda. Nii saabusid sportlased kolm korda staadionile, kusjuures erilise kannatamatusega ootasid spordisõbrad just kolmandat saabumist. Kõigi silmad olid siis suunatud tohutu suurele ajamõõtjale staadioni sissekäigu kohal, sest nendel momentidel otsustati olümpiamedalite saatus.

Pooleminutiliste vahedega lahkusid suusatajad üksteise järel staadionilt. Tähelepanu keskpunktis olid 1952. aasta olümpiavõitja 50 kilomeetri suusatamises, 1954. aasta maailmameister 15 kilomeetri ja 4×10 kilomeetri teatesuusatamises soomlane Veikko Hakulinen, 1954. aasta maailmameister 30 ja 50 kilomeetri suusatamises Vladimir Kuzin, 1952. aasta olümpiavõitja 18 kilomeetri suusatamises norralane Hallgeir Brenden ja rootslaste uus lootus — kuulsa Nils Karlssoni kasvandik — Sixten Jernberg. Tõsisteks pretendentideks olümpiakullale peeti ka kolme ülejäänud meie suusatajat — Pavel Koltšinit, Fjodor Terentjevit ja Anatoli Šeljuhhinit.

Kõige paremas olukorras ülalnimetatuist oli Hakulinen. Tema stardinumber 52 andis talle võimaluse tempot reguleerida, orienteerudes ees sõitvate suusatajate tulemuste järgi. Ühe minuti võrra varem startis teine olümpiavõitja Brenden (nr. 50), veel varem Jernberg (nr. 48), kes omakorda pidas sammu «Faluni kuninga» Kuziniga (nr. 45).

Kolmel ülejäänud NSV Liidu suusatajal ei olnud üldse loosiõnne — Šeljuhhin lahkus staadionilt seitsmendana, Koltšin kaheksateistkümnendana ja Terentjev kahekümne kolmandana.

«Lumestaadionil» valitsenud väike külm (umbes —5°) asendus staadionist kõige kaugemal asuval rajalõigul (umbes viie kilomeetri kohal) üsna soliidse (—15°) temperatuuriga. Kõrguste vahe suusaraja eri osade vahel oli väga suur (ligi 800 meetrit) ja mägedevahelistel rajalõikudel puhus külm tuul.

10 kilomeetri kohal jõudis Hakulinen Brendenile järele. Soomlasel oli aga varuks veel terve minut. Ometi polnud Hakulineni aeg (33 minutit) mitte kõige parem. Kuue sekundiga edestas teda Sixten Jernberg. Šeljuhhini tagajärg oli kolmas — 33 minutit 10 sekundit ja alles seitsmendana märgiti Koltšini tulemus (33.29). Edasi järgnesid Kuzin ja Terentjev. Ühe sekundiga kaotas Terentjevile kümnendana sõitnud tšehh Matouš. Ta kattis distantsi esimese kolmandiku 33 minuti 42 sekundiga.

Suusatajad läbisid teistkordselt «Lumestaadioni» ja liidriks oli tõusnud juba Hakulinen. Teisel 10-kilomeetrisel lõigul võitis ta rootslaselt 11 sekundit. Soomlase aeg oli 1 tund 8 minutit 58 sekundit ja Jernbergil 1 tund 9 minutit 3 sekundit. Kolmandale kohale oli tõusnud Pavel Koltšin (1 tund 9 minutit 49 sekundit). Šeljuhhin oli lasknud endast mööduda Koltšini ja sõitis üldjärjestuses neljandana. Kuzin ei olnud veel tervenenud hiljutisest gripist ning asus F. Terentjevi ja P. Larssoni järel seitsmendal kohal.

Nüüd haarasid pealtvaatajad märkmikud, täitesulepead ja pliiatsid. Finišile lähenes esimene lõpetaja — see oli kolmandana startinud rootslane Lenart Larsson. L. Larsson lõpetas distantsi tagajärjega 1 tund 46 minutit 56 sekundit ja muutus kohe elava arutelu objektiks; nimelt tekkis vaidlus selle üle, kas Larssoni tulemusega pääseb kuue parema hulka.

Teisena jõudis finišisse Šeljuhhin (1:45.46) ja nihutas L. Larssoni ühe koha võrra tahapoole. Varsti parandas P. Koltšin Šeljuhhini tulemust ühe sekundi võrra.

F. Terentjev pääses ajaga 1 tund 46 minutit ja 43 sekundit kolmandaks ja L. Larsson libises juba neljandale kohale. Nüüd jäid kõik liidreid ootama. Hakulinen ja Jernberg — nende kahevõitlus pidi otsustama kuldmedali saa-

Cortina d'Ampezzo taliolümpiamängude kaks silmapaistvamat suusatajat S. Jernberg (vasakul) ja V. Hakulinen. Jernberg lisas suusamaratoni kuldmedalile veel teistel distantsidel saadud kaks hõbemedalit ja ühe pronksmedali. Hakulinen loovutas 50 kilomeetri distantsil küll olümpiakulla hõbeda eest Jernbergile, kuid sai selle kätte 30 kilomeetri distantsil.

tuse. Mis puutub Koltšinisse, siis võis ainult ime teda ilma jätta kolmandast kohast.

Jernberg saabus staadionile esimesena, kuid tema stardinumber andis olümpiavõitjale veel kaks minutit aega saabumiseks.

Tuli Hakulinen. Ta lõpetas 96 sekundit pärast Jernbergi ja see kindlustas talle kuldmedali. Viiesekundilise edumaa

20 kilomeetri kohal oskas Hakulinen distantsi viimasel kolmandikul kasvatada peaaegu viiekordseks.

Väljapaistva eduga esinesid Nõukogude Liidu suusatajad, kes kõik tulid esimese kuue hulka.

Seitsmendale ja kaheksandale kohale tulid kaks Rootsi esindajat — Per-Erik Larsson ja Lenart Larsson. Üheksanda koha sai Latsa (Soome) ja kümnenda koha Matouš (Tšehhoslovakkia).

54 osavõtjast ei lõpetanud distantsi ainult kolm sportlast.

1.	Veikko Hakulinen	Soome	1:44.06
2.	Sixten Jernberg	Rootsi	1:44.30
3.	Pavel Koltšin	NSVL	1:45.45
4.	Anatoli Seljuhhin	NSVL	1:45.46
5.	Vladimir Kuzin	NSVL	1:46.09
6.	Fjodor Terentjev	NSVL	1:46.43

Esimese päeva lõpuks asus suusatamises juhtima Nõukogude Liidu meeskond (10 punkti), edestades Soomet (7 punkti) ja Rootsit (5 punkti).

Järgmisena asusid olümpiastarti kahevõistlejad, 31. jaanuaril hakkasid nad omavahelist paremusjärjestust selgitama mäehüpetes «Itaalia» trampliinil. VII taliolümpiamängudel oli kahevõistlus esmakordselt täiesti eraldatud murdmaasuusatamisest. Kui varemalt oli murdmaasuusatamine ühine nii kahevõistlejaile kui ka «spetsialistidele», siis nüüd peeti võistlused eraldi, kusjuures võistlusdistantsi oli lühendatud 18 kilomeetrilt 15 kilomeetrile.

36 võistleja hulgas oli peamiseks pretendendiks kuldmedalile 1954. aasta maailmameister ja talimängudel Oslos pronksmedali võitnud Sverre Stenersen (Norra), kes aga esimesel katsel hüppas ainult 65 meetrit. See oli väga nõrk tagajärg, kuid varuks jäi veel kaks katset (kahevõistlejatele antakse suusahüpetes kolm katset, arvesse võetakse aga kaks paremat hüpet). Tema peamine vastane rootslane Bengt Eriksson hüppas 72,5 meetrit. Üksteise järel liuglesid kahevõistlejad läbi õhu, kuid seni oli ainult kahel neist õnnestunud hüpata üle 70 meetri — austerlasel Sepp Schiffneril (71,5 m) ja SDV sportlasel Gerhard Glassil (72 m).

Siis tuli meie Juri Moškini järjekord. Moškini õhulend oli kõikidest eelmistest pikem (75,5 m), hüppestiili eest aga talle kõrget hinnet ei antud. Sellest hoolimata andis

esimene katse põhjust arvata Moškinit skandinaavlaste kõige ohtlikumate konkurentide hulka.

Tõepoolest, Juri Moškin võitiski kahevõistluse esimese osa. Tema kõik kolm katset jäid oma pikkuselt teistele kättesaamatuks (75,5, 79,5, 77 m). On huvitav märkida, et ainult jaapanlasel Yoshizawal õnnestus ühte Moškini tagajärge ületada. Yoshizawa hüppas teisel katsel 76,5 m.

Pärast esimest võistluspäeva oli Moškin siiski Stenersenist napilt ees — 2,5 punkti võrra. Hoolimata oma arvestusele kuuluvate hüpete tagasihoidlikust kaugusest sai norralane kõrge hinde stiili eest.

Pärast võistlusi mäehüpetes reastusid tugevamad kahevõistlejad järgmiselt:

		I katse	II katse	III katse	Punktid
1. Juri Moškin	NSVL	(75,5)*	79,5	77	217,5
2. Sverre Stenersen	Norra	(65)	73	74	215
3. Bengt Eriksson	Rootsi	72,5	72,5	(68)	214
4. Sepp Schiffner	Austria	(71,5)	73,5	73	211,5
5. Aleksander Kovalski	Poola	(69,5)	74	75	210,5
6. Hiroshi Yoshizawa	Jaapan	(69,5)	76,5	74	210,5

Kuigi Moškin jäi võistluste liidriks, oli veel vara rõõmustada. Ja tõepoolest, trampliinil kõikidele püüdmatuks jäänud sportlane esines väga tagasihoidlikult murdmaasuusatamises. Järelikult ei saanud üldkokkuvõttes Moškinist enam konkurenti Stenersenile, kes oli tugev ka murdmaal.

Norralasel tuli hoopis rohkem karta Bengt Erikssoni ja 1952. aasta olümpiamängude auhinnameest Paavo Korhoneni, kes ei olnud küll pärast mäehüppeid esimese kümne hulgas, kuid jäi siiski ohtlikuks vastaseks suusarajal.

Kahevõistlejate jõukatsumine murdmaal toimus kahe päeva pärast.

Oletused pidasid paika — peamine heitlus prioriteedi pärast suusarajal arenes Stenerseni ja Korhoneni vahel. Esimesele viiele kilomeetrile kulutasid nad võrdselt 15 minutit 20 sekundit. Neil aga «käisid kannul» kaks norralast — Barhaugen ja Mordalen. Juba sellel rajalõigul kaotas Moškin kõik trampliinil saavutatu — tema aeg oli märgitud alles kolmekümnendana.

---

* Sulgudes märgitud tagajärjed ei läinud arvesse.

10 kilomeetri kohal tõusis 17-sekundilise edumaaga liidrikohale Korhonen. Tšehh Meliš möödus Barhaugenist ja asus neljandale kohale. Norralase selja taga «surus» ettepoole teine tšehh Lehr. Nõukogude kahevõistlejaist oli N. Gussakov viie kilomeetri kohal kaheksandal kohal, nüüd aga sõitis üheksandana.

Distantsi viimasel kolmandikul suutis Stenersen kaotatud 17 sekundit tasa teha ja peaaegu samapalju veel juurde võita.

Jõuliselt läbisid lõpukilomeetrid Barhaugen ja Lehr, tulles vastavalt kolmandaks ja neljandaks. Üsna hästi läbis viimased kilomeetrid ka Nikolai Gussakov, kes möödus Knutsenist ja Melitšist ning tuli seitsmendaks.

		Tagajärg	Punktid
1. Sverre Stenersen	Norra	56,18	240
2. Paavo Korhonen	Soome	56,32	239,097
3. Arne Barhaugen	Norra	57,11	236,581
4. Vyclav Lehr	Tšehhoslovakkia	57,39	234,8
5. Hjetil Mordalen	Norra	57,43	234,5
6. Franciszek Gron-Gasienica	Poola	57,55	233,8

Sverre Stenerseni nimetati teenitult 1956. aasta «valgete» olümpiamängude suusakuningaks. 30-aastaselt lisas

Põhja kahevõistlus (suusatamine ja mäehüpped) on traditsiooniliselt toonud Norrale rikkaliku medalitesaagi. Ka Cortinas tuli võitjaks norralane Sverre Stenersen (vasakul). Teiseks tuli Rootsi sportlane Bengt Eriksson.

ta maailmameistri kuldmedalile veel olümpiakulla ja tõi Norrale traditsioonilise kuldmedali kahevõistluses.

Hoolimata nõrgast tagajärjest murdmaasuusatamises (15. koht) tuli üldjärjestuses teisele kohale Bengt Eriksson. Nii nagu seda ikka juhtub, ei sobinud spordi aritmeetika tavalise aritmeetikaga — 3. ja 15. koht kokku muutusid 2. kohaks.

Samasugune «imepärane kokkusattumine» kohtade arvestuses tõi Poola kahevõistlejale Gron-Gasienicale pronksmedali.

Nõukogude kahevõistlejate tagajärjed ei olnud just lohutavad — N. Gussakov tuli üldjärjestuses 7. kohale, L. Fjodorov — 10., J. Moškin — 13. ja U. Kajak — 26. kohale.

		15 km suusatamine		Mäehüpped			Kokku
		Tagajärg	Punktid	Tagajärg	Punktid		
1. Sverre Stenersen	Norra	56.18	240	73	74	215	455
2. Bengt Eriksson	Rootsi	1:00.36	223,4	72,5	72,5	214	437,4
3. Franciszek Gron-Gasienica	Poola	57.55	233,8	72,5	71,5	203	436,8
4. Paavo Korhonen	Soome	56.32	239,097	65,5	69,5	196,5	435,597
5. Arne Barhaugen	Norra	57.11	236,581	64,5	68	199	435,581
6. Tormod Knutsen	Norra	58.22	232	70,5	69,5	203	435

15 kilomeetri suusatamine toimus 30. jaanuaril — kahevõistlejate kahe võistluspäeva vahel. Erilise kannatamatusega ootasid seda norralastest spordihaiged, sest olid ju võistlused 30 kilomeetri distantsil lõppenud Norrale täieliku fiaskoga (norralaste parim, H. Brenden, tuli 14. kohale). Nüüd avanesid norralastel reaalsed võimalused revanšiks. Polnud ju maailmas ühelgi riigil nii häid «sprintereid» murdmaasuusatamise lühimal — 15 kilomeetri distantsil kui norralastel. Tugevaimaks neist oli möödunud olümpiamängude kiireim suusataja Hallgeir Brenden.

Kell üheksa hommikul asus teele esimene sportlane 62 osavõtja hulgast.

Brendenist oli viimastel aastatel olnud vähe kuulda. Teati ainult tema haigusest ja veel seda, et ta ei võtnud osa võistlustest. Tõsi küll, ajakirjanduses vilksatasid teated,

et norralane oli asunud tõsiselt treenima detsembris. Pärast 30 kilomeetri suusatamist langesid ebaõnnestunult esinenud norralase aktsiad taas.

Kuid olümpiavõitja tõestas, et veel on vara teha arvestusi ilma temata. Pärast nelja kilomeetrit möödus Brenden enne teda startinud rootslasest Per-Erik Larssonist, pärast viiendat kilomeetrit aga jõudis järele Kuzinile. Brendeni aeg distantsi esimesel kolmandikul oli 14 minutit 45 sekundit. Kuzini aeg — 14 minutit 57 sekundit.

Pärast viiendat kilomeetrit algas raske tõus (kõrguste vahe distantsil oli 415 meetrit). Kuzin üritas järele jõuda enne teda startinud Hakulinenile ja kaheksandal kilomeetril see tal õnnestuski. Kuid soomlane vastas sellele omapoolse spurdiga ja kümnenda kilomeetri lõpus tegi ajavahe tasa.

Kümne kilomeetri järel oli endiselt ees Brenden (35.28). 21 sekundit nõrgema ajaga asus teisele kohale Pavel Koltšin. Veel üheksa sekundit tagapool oli Jernberg. Kuzin ja Hakulinen said vaheaegadeks vastavalt 36 minutit ja 36

1952. aasta olümpiavõitja 18 kilomeetri suusatamises Hallgeir Brenden tõestas ka Cortinas, et ta on tugevaim «sprinter» suusarajal.

minutit 4 sekundit. Kui norralane oli endale peaaegu juba kindlustanud esikoha, siis hõbemedali saatus oli veel lahtine.

27-aastane Hallgeir Brenden Trysilguttenist läbis viimased kilomeetrid väga ühtlase tempoga ja jõudis finišisse parima tagajärjega.

Ebaõnnestumine jättis Pavel Koltšini ilma hõbemedalist. Tugevat tempot arendades püüdis ta Brendenit kätte saada, kuid üritades möödumist kahest suusatajast, kaotas ta suusakepi. See peatus läks talle aga kalliks maksma. Finišis fikseeriti tema tagajärjeks 50 minutit 17 sekundit ja sellega oli Koltšin 3 sekundiga kaotanud Sixten Jernbergile, kes oli tema peamiseks konkurendiks võistluses teise koha pärast.

Hakulinen tuli neljandale kohale, Kuzin aga oli kaotanud palju jõudu soomlase püüdmiseks ja saabus finišisse alles kümnendana (51.36). Esimese kümne hulka tuli veel üks Nõukogude suusataja — N. Anikin (50.48 — 7. koht).

Sellel distantsil esinesid norralased väga edukalt. Mitteametlikus meeskondlikus arvestuses said nad 10 punkti rootslaste 5 punkti, NSVL meeskonna 3 punkti ja soomlaste 3 punkti vastu.

1.	Hallgeir Brenden	Norra	49.39
2.	Sixten Jernberg	Rootsi	50.14
3.	Pavel Koltšin	NSVL	50.17
4.	Veikko Hakulinen	Soome	50.31
5.	Hakon Brusveen	Norra	50.36
6.	Martin Stokken	Norra	50.45

2. veebruaril toimusid võistlused 50 kilomeetri maratonidistantsil — meeste murdmaasuusatamise neljandal võistlusalal.

Ilm oli väga külm, elavhõbedasammas termomeetris näitas 18° alla nulli.

39 registreeritud osavõtja hulgast asusid starti 33. Seekord puudus ka Kuzin. Maailmameister oli otsustanud säästa jõudu teatesuusatamiseks.

Suusamaratoni võimalike võitjate hulgas oli kõige vähem kadestatav olukord Fjodor Terentjevil, kes pidi startima teisena. Enne teda startis ainult itaallane Battista, kelle sõiduaega aga ei saanud distantsil kasutada orientiirina. Veidi paremas olukorras oli Koltšin — tema stardinumbriks oli kaheksa. Seljuhhin sai kahekümnenda numbri, Baranov aga — kolmekümnenda. Hakulinen ja Jernberg ei

saanud nendel võistlustel kurta loosiõnne üle. Esimene neist oli stardijärjekorras 33., teine — 38.

Terentjev möödus itaallasest üsna pea, läbis esimese kümnekilomeetrise ringi 34 minuti 17 sekundiga ja läbis esimesena ka «Lumestaadioni». Varsti hakkasid saabuma ka teised võistlejad.

Koltšin sõitis Terentjevist nõrgemini — tema sai tagajärjeks 34 minutit 23 sekundit. Esimesena parandas Terentjevi aega Šeljuhhin, olles läbinud kümme kilomeetrit 33 minuti 52 sekundiga. Soome meeskonna 42-aastane veteran E. Kolehmainen (nr. 23) sai paremuselt kolmandaks ajaks 34 minutit 19 sekundit.

Veikko Hakulinen saabus staadionile soomlaste rõõmuhõisete saatel, olles edestanud Šeljuhhinit kaheksa sekundi võrra. Nüüd huvitas kõiki Jernbergi tagajärg. Kõik ülejäänud medalipretendendid olid juba läbinud esimese ringi ning ainult tema võis veel edestada Hakulinenit.

Jernberg kasutas oskuslikult oma hea stardinumbri eeliseid. 26-aastane metsalõikaja Limast läbis kümme kilomeetrit kõigist paremini — 33 minuti 29 sekundiga.

«Mora Nisse» õpilane suurendas pärast 20 kilomeetri läbimist veelgi edumaad teiste suusatajate ees. Hakulinen oli nüüd juba kaotanud Jernbergile kolmekümne sekundiga.

Poolel distantsil oli Sixten Jernberg Hakulinenist ees 35 sekundi võrra (Jernberg läbis 25 kilomeetrit ajaga 1:24.11). Kolmandana sõitev Šeljuhhin kaotas omakorda 45 sekundiga soomlasele. Terentjev aga rühkis mehiselt kõige ees. Tema tagajärg oli neljas (1:25.31). Üsna vähe kaotasid Terentjevile Kolehmainen ja Koltšin.

Jernbergi edumaa kasvas pidevalt — neljakümnendal kilomeetril oli see juba terve minut. Ka võitluses teise koha pärast oli saabunud kulminatsioonipunkt. Kogu aeg kolmandana sõitnud Terentjev jõudis teisel kohal olevale Hakulinenile ajutiselt täiesti kannule. Soomlane läbis nelikümmend kilomeetrit ainult ühe sekundi võrra paremini meie suusatajast!

Siiski õnnestus eriti tugevat lõpuspurti omaval soomlasel teist kohta säilitada. Loomulikult mõjutas võistluse tulemust asjaolu, et Terentjevil tuli tegelikult võistelda pimesi, omamata pilti oma rivaali viimastest tagajärgedest.

Kui hästi Hakulinen distantsi otsustaval lõigul ka ei sõitnud, ometi jäi ta Jernbergist maha. Piisab sellest, kui

öelda, et viimased kümme kilomeetrit läbis see silmapaistev Rootsi sportlane 34 minuti 39 sekundiga! Võrdluseks võib lisada, et 15 kilomeetri distantsil kuldmedali võitnud Hallgeir Brenden läbis esimesed kümme kilomeetrit 35 minuti 28 sekundiga. Neljandale kohale tuli Eero Kolehmainen, kes möödus distantsi lõpuosa nõrgalt läbinud Seljuhhinist. Kuuendale kohale tuli kogu distantsil ühtlast tempot hoidnud Pavel Koltšin.

Baranov oli kogu distantsi vältel sõitnud kümnendana, sattus aga lõpuks hoogu, soomlased Sivonen ja Kontinen ning rootslane Grahn olid sunnitud mööda laskma Baranovi. Seega võitis Baranov teenitult 7. koha.

Suusamaratoni kuld oli Sixten Jernbergi suursaavutus ja püsiv treening oli vilja kandnud. Jernberg, kes seni oli hästi esinenud ainult lühidistantsidel, sai Cortina d'Ampezzos maailma parimaks «staieriks».

Suurepäraselt heitles Fjodor Terentjev. Nendes tingimustes, milles tal tuli võistelda, oli pronksmedal väga heaks saavutuseks.

Meeskondlikus arvestuses esinesid paremini soomlased (8 punkti). Rootsi ja NSV Liidu meeskond said kumbki 7 punkti.

Esmakordselt suusaspordi ajaloos kulus maratonimeestel distantsi läbimiseks alla kolme tunni, kusjuures sellega «said hakkama» korraga kuus sportlast.

1.	Sixten Jernberg	Rootsi	2:50.27
2.	Veikko Hakulinen	Soome	2:51.45
3.	Fjodor Terentjev	NSVL	2:53.32
4.	Eero Kolehmainen	Soome	2:56.17
5.	Anatoli Seljuhhin	NSVL	2:56.40
6.	Pavel Koltšin	NSVL	2:58.00

Kui arvestada olümpiamängude murdmaasuusatamise kõige lühema distantsi tagajärgedega, siis oleksid 4×10 km teatesuusatamise pidanud võitma norralased. Tõepoolest, 15 kilomeetri distantsil oli kuue parema hulgas kolm norralast, Rootsist, NSV Liidust ja Soomest aga üks sportlane.

Kui aga arvestada viimaste aastate suuremate rahvusvaheliste võistluste tagajärgedega, siis olid teatesuusatamise võitmiseks suurimad väljavaated soomlastel. Muide, enamik spordivaatlejaid ennustaski teatesuusatamises nimelt Soome meeskonna võitu.

Kas võis aga arvestusest välja jätta NSV Liidu ja Rootsi suusatajaid? Oli ju nende nelja maa paremate suusatajate tagajärgede vahe niivõrd väike, et peaaegu võimatu oli ennustada ühe või teise suusataja võitu. Seda tõendas täielikult ka 4. veebruari hommikul toimunud olümpiasuusatajate viimane võistlus murdmaal — 4×10 kilomeetri teatesuusatamine.

Esimeses vahetuses startinud 14 suusataja hulgas olid rootslane Lenart Larsson (15 km suusatamises oli kaheksas), soomlane Kiuru (maailmameistrivõistlustel Falunis tuli teatesuusatamises esimese etapi võitjaks), norralane Brusveen (tuli 15 kilomeetri distantsil viiendaks). Nõukogude meeskonnas võistles esimesel etapil pronksmedalimees suusamaratornis — Fjodor Terentjev.

Üsna varsti pärast starti kulges suusarada üle väikese jõe viiva silla. See sild pidi peaaegu meie suusatajatele pahanduse kaela tooma. Kui esimese vahetuse mehed jõudsid hunnikus sillale, suruti Terentjev vastu käsipuud, keegi sõitis talle tagant suuskadele, üks suusataja aga vehkis käega nii, et tema kinnas sattus meie sportlasele silma. Terentjevil tuli suusatajate peagrupp endast mööda lasta.

Järgneval tõusul olukord muutus. Nõukogude suusataja sõitis teisel rajal ja jättis ühe vastase teise järel seljataha. Peagi asus Terentjev võistlust juhtima ja lõpetas oma etapi suurepärase tagajärjega — 33 minutit 25 sekundit. Kogenud soomlane Kiuru kaotas Terentjevile üle poolteise minuti. 17 sekundit pärast soomlast jõudis vahetuspaika norralane ja veel 30 sekundit hiljem — itaallane.

Itaallase jõudmine staadionile kutsus kohalike spordisõprade hulgas esile vaimustustormi. Nende kaasmaalane oli edestanud rootslast ja pealegi olümpiamängude ühte tugevamat suusatajat — L. Larssoni. Muide, itaallase edumaa oli üsna tühine — kõigest 3 sekundit.

Teisena asus võitlusse Pavel Koltšin, Nõukogude Liidu meeskonna tugevaim «sprinter». Kui Terentjevil läks korda esimesel etapil näidata väga head tagajärge (muide, ühelgi suusatajal peale Koltšini ei õnnestunud oma etappi läbida Terentjevist kiiremini), siis oli Koltšini saavutus teisel etapil veel silmapaistvam (33 minutit 5 sekundit). Võitnud oma ligema konkurendi — soomlase Kortalaineni rohkem kui minutiga, kindlustas Koltšin teatesuusatamises praktiliselt võidu meie meeskonnale.

Prantsuse ajakiri «Miroir Sprint» kirjutas seoses sellega: «Terentjev tagas juba esimesest etapist alates NSV Liidu meeskonna edumaa. Koltšini suurepärane saavutus tugevdas seda veelgi, kuigi ka soomlaste ja rootslaste tagajärjed olid väga head.»

Selle etapi järel püsisid soomlased teisel kohal. Kolmandale kohale asusid itaallastest ja norralastest möödunud rootslased.

Kõige suuremaks sensatsiooniks oli aga see, et pärast teist etappi olid itaallased säilitanud neljanda koha. Selle etapi nõrgalt läbinud Per Olsen (Norra) jõudis vahetuskohta alles viiendana.

Kolmandal etapil esindasid liidermeeskondi väga tugevad suusatajad. Soome meeskonnas sõitis Viitanen, rootslastel — Per-Erik Larsson, Norra au kaitses Stokken. Nõukogude meeskonnas võttis sellel etapil vastu traditsioonilise löögi õlale Nikolai Anikin. On huvitav märkida, et kolm nendest olid 15 kilomeetri distantsil kümne tugevama hulgas — Stokken oli viies, Anikin seitsmes ja Viitanen üheksas.

Kolmandal etapil olid paremad Arvo Viitanen ja Per-Erik Larsson, kes jõudsid staadionile tagasi vähem kui 34 minutiga. Veidi rohkem kui poole minutiga kaotas neile Anikin. Hoolimata sellest säilitas Nõukogude Liidu meeskond rohkem kui kaheminutilise edumaa.

Kolmandana jõudsid vahetuskohta soomlased, neljandana jällegi itaallased (!) ja viiendana norralased.

Viimasel etapil sõitsid koos Kuziniga korraga kolm olümpiavõitjat — Hakulinen, Brenden ja Jernberg!

Soome suusataja hoidis etapil väga kõrget tempot, tuginedes oma erakordsetele füüsilistele võimetele. Sama vilkalt alustasid viimast etappi Jernberg ja Brenden. Varsti pärast viimaste suusatajate lahkumist «Lumestaadionilt» selgus proksmedalite saatus. Hallgeir Brenden möödus Itaalia meeskonna ankrumehest de Florianist ja «venitas» vahet üha suuremaks. Kuid norralastel ei olnud siiski põhjust lasta end võluda lootusest paremale kohale pääsemiseks. Neid lahutas rootslastest tohutu suur vahemaa ja Jernberg, kes oli ühtlaselt tugev nii lühikestel kui ka pikkadel distantsidel, ei olnud norralasele enam püütav.

Ka Vladimir Kuzin sõitis kõrge tempoga, kuigi see jäi üsna vähe maha Jernbergi ja Hakulineni kiirusest. Ta saabus finišisse esimesena, olles teinud kokkuvõtte kahetun-

1956. a. taliolümpiamängudest esmakordselt osavõtnud Nõukogude suusatajad olid skandinaavlastele väärilisteks konkurentideks. Ägedas heitluses võitsid (vasakult) V. Kuzin, N. Anikin, P. Koltšin ja F. Terentjev kuldmedalid 4×10 kilomeetri teatesuusatamises.

nilisest võistlusest kuldmedali pärast. Minut hiljem finišeeris Hakulinen. Kolmandana lõpetas võistluse Jernberg, kes sai neljandal etapil paremuselt viienda tagajärje — 33 minutit 44 sekundit.

Brenden oli alles neljas, Itaalia ankrumees viies, Prantsuse suusataja — kuues. Esimese kümne hulka tulid ka Šveitsi, Tšehhoslovakkia ja Poola meeskond, Saksa DV ja Saksa FV ühendatud võistkond.

1. NSVL (Fjodor Terentjev 33.25, Pavel Koltšin 33.05, Nikolai Anikin 34.23, Vladimir Kuzin 34 37) 2:15.30
2. Soome (August Kiuru 34.56, Jorma Kortalainen 34.20, Arvo Viitanen 33.34, Veikko Hakulinen 33.41) 2:16.31
3. Rootsi (Lenart Larsson 35.46, Gunnar Samuelsson 34.22, Per-Erik Larsson 33.50, Sixten Jernberg 33.44) 2:17.42
4. Norra (Hakon Brusveen 35.13, Per Olsen 36.41, Martin Stokken 34.47, Hallgeir Brenden 34.35) 2:21.16
5. Itaalia (Pompeo Fattor 35.43, Ottavio Compagnioni 34.55, Innocenzzo Chatrian 35.59, Federico de Florian 36.51) 2:23.28
6. Prantsusmaa (Viktor Arbet 36.51, Reneé Mandrillon 36.14, Benois Carrara 35.18, Jean Mermet 35.43) 2:24.06

Nüüd, pärast teatesuusatamise lõppu, võis teha kokkuvõtteid paremate murdmaasuusatajate esinemisest.

Võistlejad	Võistlustel saadud punktid*				
	15 km	30 km	50 km	4×10 km	Kokku
Jernberg	5	5	7	1	18
Hakulinen	3	7	5	1,25	16,25
Koltšin	4	4	1	1,75	10,75
Brenden	7	—	—	0,75	7,75
Terentjev	—	1	4	1,75	6,75
Seljuhhin	—	3	2	—	5
Kuzin	—	2	—	1,75	3,75
Kolehmainen	—	—	3	—	3
Brusveen	2	—	—	0,75	2,75
Anikin	—	—	—	1,75	1,75
Stokken	1	—	—	0,75	1,75
Viitanen	—	—	—	1,25	1,25
Kiuru	—	—	—	1,25	1,25
Kortalainen	—	—	—	1,25	1,25
L. Larsson	—	—	—	1	1
P. Larsson	—	—	—	1	1
Samuelsson	—	—	—	1	1

5. veebruaril kogunesid spordihuvilised teistkordselt «Itaalia» hüppemäe ümber. Seekord avanes neil võimalus näha ühte taliolümpiamängude huvitavamat võistlust — suusahüppajate õhulende. Huvi võistluste vastu oli suur veel seetõttu, et nimelt just siin, «Itaalia» trampliinil Cortina d'Ampezzos, pidi lõplikult lahenduma vaidlus ammuste «trampliinikuningate» vahel. Ühelt poolt olid esindatud vanast ortodoksaalsest hüppestiilist kinnihoidvad norralased ja teiselt poolt uue aerodünaamilise stiili pooldajad soomlased ja sakslased. Viimased pidid kinnitama Oberstdorfi mammutmäe rekordimehe Recknageli sõnu: «Norralased kasutavad vana hüppestiili, seepärast nad ei suudagi enam hüpete pikkuses võistelda paremate Soome ja Saksamaa mäehüppajatega.»

Recknagelil oli õigus. Juba pärast esimest hüpet oli selge, et norralased suutsid praktiliselt võistelda ainult esimese kümne hulka pääsemise eest, seda enam, et 1952. aasta olümpiavõitja Arnfinn Bergmann ei võtnud võistlustest osa.

Kohe alguses arenes peamine «maajagamine» soomlaste ja sakslaste vahel. «Toonmeistriks» oli soomlane Antti Hy-

* Arvestuse aluseks on võetud mitteametliku paremusjärjestuse määramisel kehtiv «7-5-4-3-2-1» süsteem (toim.).

värinen, kes esimesel katsel hüppas 81 meetrit ja sai hindeks 111,5 punkti.

Varsti kordas Max Bolkart 24-aastase Rovaniemist pärineva soomlase saavutust. Sakslase hüpe oli küll meetri võrra lühem, kuid hüppestiili eest saadud hinne oli kõrgem. Üldhinne aga oli mõlemal võrdne.

Neljakümne kuuendana hüpanud väljapaistev Saksamaa sportlane Harry Glass sai suurepärase tagajärje — 83,5 meetrit. Glass sai seejuures ka kõrge hinde stiili eest ja ta asus 115 punktiga võistlejaterivi etteotsa.

Teine soomlane Aulis Kallakorpi ei jäänud Glassist maha küll hüppe pikkuse poolest, kuid stiili eest sai pool punkti vähem.

Need neli sportlast moodustasidki võistluste juhtgrupi. Mis puutub ülejäänud võistlejatesse, siis oli pärast esimesi hüppeid jäänud lootusi paarematele kohtadele veel šveitslasel Andreas Däscheril (82 meetrit), rootslasel Sven Petterssonil (81 meetrit), Nõukogude mäehüppajal Koba Tsakadzel ja jaapanlasel Yoshizawal (kummalgi 80,5 meetrit).

Peale kaheksa ülalnimetatu ei suutnud ükski 53 osavõtja hulgast hüpata üle 80 meetri.

Algas teine hüppevoor. Pealtvaatajate tähelepanu oli äärmuseni pingul. Eriti oli see märgatav siis, kui stardiväljakule ilmusid järjekorranumbreid 21, 29, 46 ja 47 kandvad sportlased. Need olid Hyvärinen, Bolkart, Glass ja Kallakorpi.

Suurepäraselt hüppas Antti Hyvärinen. Tema 84-meetrist hüpet hinnati väga kõrgelt — 115,5 punktiga. Bolkart hüppas poolteise meetri võrra kaugemale kui esimesel katsel, kuid maandus ebaõnnestunult. Tema üldhinne — 222,5 punkti — oli 4,5 punkti võrra halvem Hyvärineni tagajärjest ja jättis talle vähe lootusi isegi pronksmedalile.

Seega pidid kaks peafavoriiti — Glass ja Kallakorpi — otsustama paremusjärjestuse.

Nagu esimesel katsel, nii ka nüüd ei andnud kumbki teineteisele järele hüppe pikkuses. Glassi tagajärg — 80.5 meetrit — aga jäi nõrgemaks Hyvärineni tulemusest ja see otsustaski kuldmedali saatuse viimase kasuks.

Kallakorpi sai kohtunikelt veelgi kõrgema hinde kui Glass ja minimaalne vahe punktides tõi teisele soomlasele

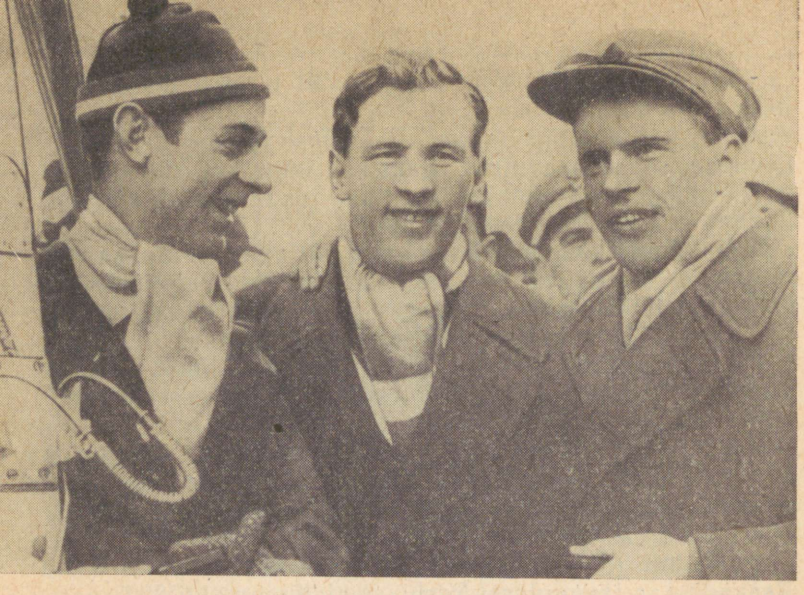

Palju aastaid kestnud Norra hegemooniale suusahüpetes anti purustav löök VII talimängudel Cortinas. Soome ja SDV sportlased võitsid kõik olümpiamedalid. Vasakult — Harry Glass (SDV), Antti Hyvärinen (Soome) ja Aulis Kallakorpi (Soome).

hõbemedali. Kaks järgnevat kohta langesid Saksamaa suusahüppajatele.

Pettersson oli pärast esimest hüpet viiendal kohal ja jäi sinna lõpuni.

Hästi esines šveitslane Däscher, kes oli viimane kuue tugevama hulgas.

Esimese kümne loetelusse pääsesid veel kaks soomlast — Eino Kirjonen (7. koht) ja Hemmo Silvennoinen (10. koht) ning sakslane Werner Lesser (8. koht).

Norralaste parim mäehüppaja Sverre Stallvik pääses kõigest üheksandale kohale. Tema vägagi tagasihoidlikud hüpped (77 ja 75,5 meetrit) olid vana konservatiivse stiili ilmekaks näiteks.

Taliolümpiamängude ajaloos polnud veel juhtunud, et norralased oleksid mäehüpetes jäänud kuldmedalita. Cortina d'Ampezzos tabas neid täielik fiasko, mis tähistas Norra hegemoonia lõppu sellel talispordialal.

Koba Tsakadze hüppas teisel katsel 82,5 meetrit, kuid kukkus maandumisel. See jättis ta 30. kohale. Ka ülejää-

nud meie sportlased esinesid kahvatult. Nikolai Šamov tuli 16. kohale, suusahüpetes kahevõistlejate hulgas hiilanud Juri Moškin aga tuli alles 34-ndaks.

Nikolai Kamenski «tegi» esimesel katsel suurepärase hüppega 83,5 meetrit, kukkus aga maandumisel, sai põrutada ja katkestas.

		Hüpped I katse II katse	Hinne hüppe eest	punktides stiili eest	Kokku
1. Antti Hyvärinen	Soome	81	57,5	54	227
		84	60	55,5	
2. Aulis Kallakorpi	Soome	83,5	60	54,5	225
		80,5	56,5	54	
3. Harry Glass	SDV	83,5	60	55	224,5
		80,5	56,5	53	
4. Max Bolkart	SFV	80	56,5	55	222,5
		81,5	57,5	53,5	
5. Sven Pettersson	Rootsi	81	57,5	52	220
		81,5	57,5	53	
6. Andreas Däscher	Šveits	82	58,5	49,5	219,5
		82	58	53,5	

Üks päev vahet ja 28. jaanuaril asusid olümpiastarti naissuusatajad.

Ei ole vaja palju rääkida sellest, missugune vastutus lasus sportlastel selles sõidus. On ju võistlused 10 kilomeetri distantsil naissuusatajate ainukeseks individuaalalaks ja nõrka esinemist siin ei saa parandada enam teistel distantsidel.

Falunis peetud viimaste maailmameistrivõistluste põhjal peeti peamisteks medalipretendentideks Nõukogude Liidu suusatajaid. Kuid Soome ja Rootsi sportlased olid neile ohtlikeks vastasteks, seda enam, et tugevamad neist — Rantanen ja Edström — asusid starti pärast meie sportlasi. Väga heas vormis oli ka teine soomlane Hietamies.

Viie kilomeetri tähisest möödus esimesena olümpiaeelsete Grindelwaldi võistluste võitja Radja Jerošina. Tema aeg oli 17 minutit 51 sekundit. Alevtina Koltšina kulutas sama vahemaa läbimiseks kahe sekundi võrra rohkem aega.

Noor rootslanna Sonja Edström sõitis viis kilomeetrit läbi Koltšinast kiiremini ja kiilus ennast 17 minuti 52 sekundiga kahe Nõukogude suusataja vahele. Rantaneni aeg oli halvem — 18 minutit 9 sekundit.

Ja lõpuks teatati «Lumestaadionil» viie kilomeetri kontrollpunkti läbimisest Ljubov Kozõreva poolt. Rajakohtunikud unustasid sellest õigeaegselt teatada ja sundisid meie spordisõpru tublisti närveerima. Tagajärgede tahvlile ilmus teade: «Nr. 32 — 17.47». See oli suurepärane tagajärg ja nähtavasti sirgeim tee kuldmedalile.

Ent vara veel hõisata, sest Kozõreva tagajärg oli ainult nelja sekundi võrra teistest parem. Ka hõbemedali pärast tõotas tulla eriti visa võitlus. Kolme sportlase — Jerošina, Edströmi ja Koltšina tagajärgede vahe oli kaduvalt väike, ainult kaks sekundit!

Vahepeal aga esimesed suusatajad juba lõpetasid võistluse. Ajaga 40 minutit 29 sekundit jõudis finišisse NSV Liidu naiskonna neljas esindaja A. Kaaleste. Soome suusataja S. Polkunen parandas oma tagajärge 4 sekundi võrra. Ja siis saabus Jerošina. Lõpetanud 10-kilomeetrise sõidu 38 minuti 16 sekundiga, sai temast esimene kandidaat kuldmedalile.

Koltšina ei pidanud vastu võistluspingele distantsi teisel poolel ja sai finišis Jerošinast poole minuti võrra halvema tagajärje.

Finišeeris Kozõreva. Tema tagajärg oli 38 minutit 11 sekundit — peaaegu kindel kuldmedal. Kuid mida saavutab Edström? Nii kaua kui distantsil oli veel see 23-aastane tütarlaps väikesest Rootsi alevist Linneast, jäi medalite jagunemine veel lahtiseks. Seal ta oligi. Rootslanna läbis distantsi küll väga hästi, kuid tema aeg jäi siiski nõrgemaks Kozõreva ja Jerošina tagajärjest.

Soome naiskonna veteran, 31-aastane nelja lapse ema Siiri Rantanen (võitis Oslos pronksmedali ja Falunis hõbemedali) sai ajaks 39 minutit 40 sekundit. Selle tulemusega sai Rantanen viienda koha oma kaasmaalase Mirja Hietamiehe ees.

Järgnevat nelja kohta jagasid omavahel kolme Skandinaaviamaa ja NSV Liidu esindajad: I. Johansson (Rootsi) — 7. koht, S. Polkunen (Soome) — 8. koht, A. Kaaleste (NSVL) — 9. koht, K. Brusveen (Norra) — 10. koht.

1.	Ljubov Kozõreva	NSVL	38.11
2.	Radja Jerošina	NSVL	38.16
3.	Sonja Edström	Rootsi	38.23
4.	Alevtina Koltšina	NSVL	38.46
5.	Siiri Rantanen	Soome	39.40
6.	Mirja Hietamies	Soome	40.18

1954. aastal võidetud maailmameistripärjale lisas Ljubov Kozõreva Cortinas veel taliolümpiamängude parima suusataja loorberid.

10 kilomeetri distantsi lõplikke tagajärgi arvestades näis Nõukogude Liidu naiskonna võit 3×5 kilomeetri teatesuusatamises olevat väljaspool kahtlust. Kuid teatesuusatamises toimub võistlus vahetu jõukatsumisena, n.-ö. hammas hamba vastu, ja see kutsub esile sageli igasuguseid ootamatusi.

1. veebruari hommikul asusid «Lumestaadionil» starti kümne riigi teatesuusatamise esimese vahetuse sportlased. Esimesel etapil sõitis NSV Liidu naiskonnas olümpiavõitja Ljubov Kozõreva, Soome naiskonnas — S. Polkunen, Rootsil — I. Johansson ja Norral — K. Brusveen.

Kozõreva täitis oma ülesande — lahti rebida peamistest konkurentidest. Ometi polnud see vahe teab kui suur, Polkunen lõpetas oma etapi ainult 24 sekundit hiljem Nõukogude suusatajast. Veel 20 sekundit hiljem vahetas etapisõitjaid Norra naiskond.

Väga jõuliselt läbis teise etapi M. Hietamies. Soome suusataja nägi kogu aeg enda ees Koltšina selga ja surus pidevalt eessõitjale lähemale. Viimase etapi eel oli Nõukogude naiskonna edumaa vähenenud kuue sekundi võrra.

3×5 kilomeetri teatesuusatamises õnnestus Siiri Rantanenil (Soome) viimasel etapil mööduda Radja Jerošinast...

...ja Soome naiskond tuli teatesuusatamise võitjaks. Vasakult — S. Polkunen, M. Hietamies ja S. Rantanen.

Väga visa oli võitlus kolmanda koha pärast. Rootsi suusataja A. Eriksson jõudis vahetult norralasele järele ja mõlemad lõpetasid etapi peaaegu ühel ajal, ainult ühesekundilise vahega.

Kui Radja Jerošina asus viimasele etapile, polnud erilist põhjust rahutust tunda. Meie naiskonnal oli sel momendil küll ainult teoreetiline edumaa, kuid näis, et meie noor ankrumees suudab siiski erilise vaevata ette rebida Rantanenist. Kuid spordis ei ole alati noorus kogemustest üle. Jerošina alustas etappi väga tugeva tempoga, püüdes võiduks vajaliku edumaa kohe kätte saada. Rantanen alustas tagasihoidlikumalt, säästis jõudu, ja kuigi kaugus tema ja Nõukogude suusataja vahel suurenes, ei kaotanud ta Jerošinat silmist.

Soomlanna taktika eelised ilmnesid väga kiiresti. Jerošina kaotas juba distantsi algul palju jõudu ja varsti jõudis Rantanen talle kannule, kuid ei söandanud esialgu asuda liidrikohale.

Kui finišini jäi vähem kui kilomeeter, kuulis Nõukogude suusataja selja tagant hüüdu «Hei!» ja oli sunnitud vabastama raja. Võitlus jätkus veel veidi, siis aga viimasel laskumisel Jerošina kukkus. Kuldmedal, mille võitjaks eranditult kõik spetsialistid olid pidanud Nõukogude teatenaiskonda, läks nüüd lõplikult soomlastele.

Hiilgavalt läbis viimase etapi Sonja Edström. Ta saavutas päeva parima aja (22 minutit 2 sekundit), edestas tunduvalt Norra suusatajat ja finišeeris 20 sekundit pärast Jerošinat.

1. Soome (Sirkka Polkunen — 23.22, Mirja Hietamies — 20.20, Siiri Rantanen — 23.19) 1:09.01
2. NSVL (Ljubov Kozõreva — 22.58, Alevtina Koltšina — 22.38, Radja Jerošina — 23.52) 1:09.28
3. Rootsi (Irma Johansson — 24.10, Anna-Liisa Eriksson — 23.36, Sonja Edström — 22.02) 1:09.48
4. Norra (Kielfrid Brusveen — 23.42, Gina Regland — 24.03, Rakel Woll — 23.05) 1:10.50
5. Poola (Maria Bukova-Gasienica — 24.30, Josefa Peksa — 24.10, Sofia Krzeptovska — 24.40) 1:13.20
6. Tšehhoslovakkia (Eva Benešova — 26.23, Libuše Patočkova — 24.05, Eva Lauermanova — 23.51) 1:14.19

Hoolimata suhtelisest ebaedust teatesuusatamises, esinesid Nõukogude naissuusatajad VII taliolümpiamängude võistlusradadel tunduvalt edukamalt oma peamistest konkurentidest Skandinaaviast. Sellest jutustab ilmekalt alljärgnev tabel.

Võistlejad	Võistlustel saadud punktid		
	10 km	3×5 km	Kokku
Kozõreva	7	1,66	8,66
Jerošina	5	1,66	6,66
Edström	4	1,33	5,33
Koltšina	3	1,66	4,66
Rantanen	2	2,33	4,33
Hietamies	1	2,33	3,33
Polkunen	—	2,33	2,33
Eriksson	—	1,33	1,33
Johansson	—	1,33	1,33

SAILER, SAILER, SAILER!

☆ Kas tuleb lund? ★ 1. stardinumber ja esikoht ★ Jevgenia Sidorova pronksmedal ★ Sünnipäevakink ★ 20 minutit stardiväljakul ★ Jälle Sailer! ★ «Harakiri hooga»

Päike «õiendas» üha energilisemalt Alpide lumemütside kohal ning lumi mäenõlvadel muutus aiva kohevamaks. Võistlused mäesuusatamises olid juba käega katsuda, kuid mingisuguseid lootusi lumevarude täienemiseks ei olnud.

Kõikjal mäesuusatamise võistlusradadel töötasid väsimatud alpiinid (itaalia mägikütid) — kandsid rajale lund ja katsid sellega reetlikud kivid. Oli ju treeningute ajal hulga laskumisi lõppenud kukkumisega.

27. jaanuari hommikul kell 11.00 kogunes 2012 meetri kõrgusel asuvasse gigantslaalomi stardipaika 49 naissportlast. Võistlejail tuli läbida 59 väravat 1700 meetri pikkusel 400-meetrise kõrguste vahega distantsil.

Esimesed võistlejad tõusid juba liftiga stardipaigale, kuid all orus käis veel äge vaidlus loosiõiguse üle ja selle kohta, kas tõesti kõik tugevamad sattusid esimesse stardigruppi.

Nagu seda tihti juhtub, lahendasid vaidlusküsimuse sportlased ise. Esimesena startinud Lääne-Saksamaa mäesuusataja Ossi Reichert sai hea tagajärje — 1 minut 56,6 sekundit, ja nagu edaspidine võistluste käik näitas, ei õnnestunud enam ühelgi hiljem startinud võistlejal seda ületada. Esimene number langes tõesti kõige tugevamale!

Maaneiut Šveitsi Alpidest — Madeleine Berthod'd — kes muide kuulus ka nende võistluste peakonkurentide

Ossi Reichert (SFV) võitis 1956. aastal olümpiakulla gigantslaalomis.

hulka, seiras ebaõnn — ta kukkus kaheksanda värava juures. Tema tagajärg — 1 minut 58,3 sekundit — jättis talle siiski veel võimalusi esimeste hulka pääsemiseks.

Kukkumisi oli väga palju. Viis naissportlast katkestasid võistluse tõsiste vigastuste tõttu.

Berthod'st õnnelikumalt läks austerlannadel Frandlil ja Hochleitneril, kuid ka nemad ei suutnud parandada Reicherti aega.

1952. aasta olümpiavõitja kiirlaskumises Andrea Mead-Lawrence jagas neljandat-viiendat kohta, olles saanud sama aja, mis oli Berthod'l. Kuid ka seda tagajärge võis ameeriklanna kohta pidada silmapaistvaks saavutuseks — oli ta ju tol ajal juba kolme lapse ema!

Esimese kümne hulka jõudsid veel üks Saksa FV sportlane, kolm Austria suusatajat (9. kohale tuli Regina Schöpf), USA-st, Šveitsist ja Kanadast igast üks ning kaks prantslannat (8. koht — Agnel, 10. koht — Neviere).

Pärast 20-aastast vaheaega tuli olümpiamängudel mäesuusatamises kuldmedalile jälle sakslanna — Ossi Reichert. Eelmistel taliolümpiamängudel olid Reicherti saavutused tagasihoidlikumad — ta sai slaalomis hõbemedali.

Ainult vähestel oli teada, et Reichert oli mõlema jala raske luumurru tõttu mitmeks kuuks aheldatud voodisse ja alustas uuesti treeninguid alles olümpiataivel.

1.	Ossi Reichert	SFV	1:56,5
2.	Josephine Frandl	Austria	1:57,8
3.	Dorothea Hochleitner	Austria	1:58,2
4.	Andrea Mead-Lawrence	USA	1:58,3
	Madeleine Berthod	Šveits	1:58,3
6.	Lucile Wheeler	Kanada	1:58,6

Naisvõistlejate slaalomirada oli rajatud Col Druscie nõlvale. Ainult ise raja läbinud sportlane sai ettekujutuse tolle raskusest. Üsna vähestel õnnelikel läks korda vältida kukkumisi ja karistussekundeid väravate vahelejätmise eest.

Võistlused olid väljalangenud osavõtjate arvu poolest rekordilised. 48 sportlasest katkestasid võistluse 13 kukkumiste tõttu või diskvalifitseeriti väravate vahelejätmise pärast (samuti kukkumiste tagajärjel).

Stardijärjekorras esimesena (mis osutus nii õnnelikuks Ossi Reichertile) startis seekord šveitslanna Renèe Colliard.

Ja esimene stardinumber tõi jälle õnne. 22-aastane Genfi üliõpilane võitis kuldmedali.

Esimesel katsel läbis Colliard 456 meetri pikkuse ja 41 väravaga raja 55,6 sekundiga. Regina Schöpf (Austria) kattis distantsi 56 sekundiga. Kolmandat ja neljandat kohta jagasid pärast esimest katset Jevgenia Sidorova ja itaallanna Giuliana Minuzzo.

Suurepäraselt kihutas Colliard ka teisel katsel. Hoolimata «äraaetud» rajast ja väravate arvu suurendamisest (nüüd oli neid 45), saavutas šveitslanna väljapaistva tulemuse — 56,7 sekundit. Praktiliselt tähendas see kuldmedalit. Kõigil võistlejail peale Schöpfi tuli Colliard'i edestamiseks saavutada teisel katsel parem tagajärg kui esimesel! Ka Schöpfil oli vaja šveitslanna püüdmiseks saada fantastiline aeg — 56,3 sekundit.

Muidugi ületas see reaalsuse piirid. Schöpf sai tagajärjeks 59,4 sekundit. Minuzzo läbis distantsi 59,5 sekundiga. Nüüd saabus Sidorova järjekord. Hoolimata vigastatud käest ja kukkumisest teisel katsel, läbis Nõukogude maesuusataja eeskujulikult raja, edestas Giuliana Minuzzot 0,1 sekundiga ja võitis pronksmedali.

Viiendale kohale tuli gigantslaalomis hõbemedali võitnud Austria sportlane Josephine Frandl, kes sai hea aja ka teisel katsel. Kahte järgmist kohta jagasid ühesuguse tagajärjega kaks Norra sportlast — Björnbakken ja Sandvik.

Õnnelikud medalivõitjad naiste slaalomis. Jevgenia Sidorova (vasakul) võitis pronksmedali, Renée Colliard (keskel) — kuldmedali ja Regina Schöpf — hõbemedali.

Samuti nagu eelmisel võistlusalal tulid ka nüüd esimese kümne hulka samad kaks Prantsusmaa sportlast — Nevlere ja Agnel.

Seega avas šveitslanna nende olümpiamängude tugevamate slalomistide nimekirja. Kümne parema loetelu lõpetas samuti selle riigi esindaja — Frieda Dänzer.

Sakslannad esinesid pärast esimesel päeval saavutatut seekord vähese eduga. Glazer tuli 14. kohale, Buchner aga alles 21. kohale. Reichert ja Selzam diskvalifitseeriti.

On huvitav märkida, et Renée Colliard'i võimalusi medalile ei peetud kuigi suurteks — olümpiamängudele eelnenud võistlustel Grindelwaldes oli ta slaalomis ainult teine, kusjuures konkurents oli palju nõrgem. Šveitsi delegatsiooni juhatus võttis Colliard'i võistkonda alles pika kõhkluse järel.

			I katse	II katse	Kokku
1.	Renée Colliard	Šveits	55,6	56,7	1.52,3
2.	Regina Schöpf	Austria	56,0	59,4	1.55,4
3.	Jevgenia Sidorova	NSVL	56,9	59,8	1.56,7
4.	Giuliana Minuzzo-Chenal	Itaalia	56,9	59,9	1.56,8
5.	Josephine Frandl	Austria	1.00,4	57,5	1.57,9
6.	Inger Björnbakken	Norra	58,7	59,3	1.58,0
	Astrid Sandvik	Norra	58,9	59,1	1.58,0

Naiste kiirlaskumisrada viis mööda Toffana lähedalt, samast, kus asus ka gigantslaalomi rada. Pärast seda, kui tuntud Saksamaa sportlane Buchner oli saanud kukkumise tagajärjel ajupõrutuse, öeldi antud raja valinud korraldajate arvel palju «sooje» sõnu.

Kuid midagi polnud parata ja 1. veebruari hommikul tõusid mäesuusatajad üksteise järel 2114 meetri kõrgusel asuvale stardipaigale, et sealt siis ligi 60-kilomeetrise tunnikiirusega tuisata finiši poole, mis asus pool kilomeetrit madalamal. Kogu raja pikkus oli 1522 meetrit.

Võistlused mäesuusatamises olid õnnetult alanud Madeleine Berthod'le. Kukkumine gigantslaalomis ei lubanud tal tõusta kõrgemale 4. kohast. Vahelejäetud värav slaalomis viis šveitslanna veel kaugemale — 17. kohale.

Ja lõpuks, tema 25. sünnipäeval tuli võit! Berthod oli peajao parem kõigist teistest mäesuusatamise viimasel alal. Ligi viie sekundiga jäi võitjast maha hõbemedali võitnud kaasmaalanna Dänzer.

VI talimängudel Oslos oli Madeleine Berthod kiirlaskumises kuues, samal aastal tuli ta Šveitsi meistriks. Sellest ajast peale ei olnud ta seda au loovutanud kellelegi. 1954. aasta maailmameistrivõistlustel tuli Berthod gigantslaalomis ja alpi kolmevõistluses teisele kohale.

Esimesel kahel võistlusalal end heast küljest näidanud sportlaste hulgast saavutasid kiirlaskumises paremaid tagajärgi kanadalanna Wheeler (3. koht), itaallanna Minuzzo (4. koht) ja austerlanna Hochleitner (7. koht).

Mõlemad eelmiste alade olümpiavõitjad — Reichert ja Colliard — ei tulnudki esimese kümne hulka.

1.	Madeleine Berthod	Šveits	1.40,7
2.	Frieda Dänzer	Šveits	1.45,4
3.	Lucile Wheeler	Kanada	1.45,9
4.	Giuliana Minuzzo-Chenal	Itaalia	1.47,3
	Hilde Hofherr	Austria	1.47,3
6.	Carla Marchelli	Itaalia	1.47,7

1956. aasta taliolümpiamängudel ei antud alpi kolmevõistluse võitjatele medaleid. Kuid Rahvusvaheline Suusaspordi Föderatsioon pidas eriarvestust maailma tugevaima mäesuusataja selgitamiseks naissportlaste seas. Selleks osutus Madeleine Berthod, teiseks tuli Frieda Dänzer. Šveitsi tütarlastele sai osaks suur ja teenitud edu.

1956. aastal oli naissportlastest parimaks mäesuusatajaks šveitslanna Madeleine Berthod. Ta tuli olümpiavõitjaks kiirlaskumises ja võitis maailmameistri tiitli alpi kolmevõistluses.

Mis puutub arvestusse talimängude lõikes, siis on mäesuusatajate saavutused näha alltoodud tabelis.

Võistlejad	Võistlustel saadud punktid			
	Gigant-slaalom	Slaalom	Kiir-laskumine	Kokku
Berthod	2,5	—	7	9,5
Colliard	—	7	—	7
Reichert	7	—	—	7
Frandl	5	2	—	7
Minuzzo-Chenal	—	3	2,5	5,5
Dänzer	—	—	5	5
Wheeler	1	—	4	5
Schöpf	—	5	—	5
Sidorova	—	4	—	4
Hochleitner	4	—	—	4
Mead-Lawrence	2,5	—	—	2,5
Hofherr	—	—	2,5	2,5
Marchelli	—	—	1	1
Björnbakken	—	0,5	—	0,5
Sandvik	—	0,5	—	0,5

29. jaanuaril, kaks päeva pärast naissportlasi, asusid olümpiastarti mehed-mäesuusatajad. Esimese võistlusala — gigantslaalomi rada läks mööda Faloria mäenõlva Tre Croci mäekuru suunas. See rada on tuntud «Illio Colli Trassi» nime all. VI taliolümpiamängudest osavõtnud tuntud Itaalia mäesuusataja, kelle nime see rada kannab, sõitis rajalt välja vastu puud ja hukkus.

Võistlustest võttis osa 95 suusatajat 20 riigist. Kuid nende hulgas polnud sportlasi, kes nelja aasta eest olid olnud mäesuusatamises paremate hulgas. 1952. aasta olümpiavõitjad Zeno Colo ja Sten Eriksen olid siirdunud elukutseliste ridadesse.

Olümpiamängude tugevamateks mäesuusatajateks olid austerlased, parimaks nende hulgast aga peeti Andreas Moltereri.

Sportlastel tuli läbida 2660 meetri pikkune 63 väravaga väga järsk rada (kõrguste vahe 623 meetrit), seejuures oli rajal veel hulgaliselt ebatasasusi.

Tuntud Ühendriikide mäesuusataja Ralph Miller ja endine maailmameister slaalomis George Schneider läbisid esimestena selle raske tee. Neil ei õnnestunud aga saada aega alla kolme minuti.

Laskumisele valmistus kolmas favoriit — austerlane Ernst Hinterseer. Kuid tal tuli starti oodata tubli 20 minutit. Mäeveerult pääses liikvele väike lumelaviin, mis valis oma tegevuspaigaks otse slaalomiraja. Kuid hoolimata väsitavast ootamisest õnnestus Hinterseeril 9 sekundi võrra parandada šveitslase saavutust ning saada ajaks 3 minutit 8,5 sekundit.

Veel kiiremini kattis distantsi sportlane, kellele peaaegu kõik ennustasid võitu — Andreas Molterer — «valge välk Kitzbühelist». Pärast seda, kui teatati Moltereri aeg (3 minutit 6,3 sekundit), pakkusid peaaegu kõik selle tagajärje eest kuldmedalit.

Prantslane Duvillard kiilus ennast kahe austerlase vahele, saades ajaks 3 minutit 7,9 sekundit. Nagu ta ise pärast laskumist oli arvanud, pidi sellest piisama olümpiamedaliks. Tõsi küll, juba järgmine sportlane külvas prantslase hinge kahtlust. Kolmas austerlane Walter Schuster läbis distantsi 0,7 sekundi võrra Duvillard'ist kiiremini. Nüüd olid esimesed kaks medalit üsna kindlasti tagatud Austriale, isegi nende meeskonna neljanda liikme (Saileri)

ebaedu puhul. Vaevalt võis oletada, et keegi teistest mäesuusatajatest suudaks veel kõigutada austerlaste kindlat positsiooni.

18. numbri all startis Tony Sailer. Oma julge sõiduga kummutas ta kõik ennustused ja saavutas suurepärase tulemuse — 3 minutit 0,1 sekundit. On huvitav, et vahe esimese ja teise tagajärje vahel (6,2 sekundit) oli suurem kui vahe teise ja kümnenda tagajärje vahel (6 sekundit).

Võib endale ette kujutada nende spordisõprade tohutut vaimustust, kes olid Cortinasse sõitnud Austriast — kolm kaasmaalast «korjasid ära» kõik medalid ja neljas tuli kuue parema hulka!

Eriti tuleks peatuda pronksmedali võitnud Schusteri tagajärjel. Viimaseil aastail oli teda kõikjal seiranud ebaõnn ja viimasel kolmel aastal ei olnud ta raske vigastuse tõttu üldse võistelda saanud.

Edukad olid seekord ka prantslased. Duvillard, kellel algul libises käest hõbe- ja hiljem ka pronksmedal, ning Bozon tulid neljandale ja viiendale kohale, Bonlieu aga üheksandale kohale. Viimaseks kümne parema hulgas oli itaallane Burrini.

Nõukogude mäesuusatajate tulemused jätsid soovida tublisti paremat. Aleksander Filatov tuli tagajärjega 3 minutit 27,8 sekundit alles 33. kohale. Šarkov — 46. kohale, Taljanov — 52. kohale ja Tšertištšev — 55. kohale.

1.	Anton Sailer	Austria	3.00,1
2.	Andreas Molterer	Austria	3.06,3
3.	Walter Schuster	Austria	3.07,2
4.	Andreé Duvillard	Prantsusmaa	3.07,9
5.	Charles Bozon	Prantsusmaa	3.08,4
6.	Ernst Hinterseer	Austria	3.08,5

Võistlused meeste slaalomis peeti Col Druscie rajal 31. jaanuaril. Võib öelda, et need võistlused olid kõige raskemad, mõnele võistlejale aga lihtsalt dramaatilised. Jäine tuul ja Col Druscie tippu ümbritsev tihe udu aitasid kaasa sellele, et 88-st starti ilmunud võistlejast lõpetasid võistluse vaid 57. Ainult viiel sportlasel õnnestus rada läbi sõita kukkumisteta.

Slaalomsuuskade metallkandid rikkusid jäätunud raja ja hilisemad startijad sattusid väga raskesse olukorda.

Stardinumbrit 1 kandev prantslane Pasquier läbis distantsi kukkumiseta 1 minuti 31 sekundiga. Temale järg-

nenud George Schneider parandas seda tagajärge 2 sekundi võrra.

Kannatamatult ootasid pealtvaatajad esimest austerlast (pärast austerlaste suurt edu gigantslaalomis olid nad tähelepanu keskpunktis). Seal ta ongi! Starti asus Josef Rieder. Selle mehega austerlastel ei vedanud. Rieder kukkus, kihutas mööda neljast väravast, pöördus tagasi ja... kukkus enne finišit uuesti. Loomulikult oli tagajärg väga nõrk — 1 minut 43 sekundit.

Neljandana startinud Molterer katkestas pärast kukkumist. Hea aja (1.30,6) sai jaapanlane Chiharu Igaya, kes möödus tähislippudest osavalt nagu kass.

Kolmas austerlane Othmar Schneider sõitis äärmiselt ettevaatlikult. Tal õnnestus küll vältida kukkumist, kuid ajamõõtjad fikseerisid üsna keskmise tulemuse — 1 minut 35,8 sekundit.

Nüüd olid kõik austerlaste lootused suunatud gigantslaalomis kuldmedali võitnud Tony Sailerile. Andeka mäesuusataja vaist aitas ka kõige ohtlikumad teeosad suure kiirusega läbinud Saileril saada head tagajärge — 1 minut 27,3 sekundit.

Kui sõidu olid lõpetanud veel kaks sportlast, oli selge, et tõeline heitlus kuldmedali pärast alles algab. Prantslane Andreé Duvillard kaotas Sailerile ainult 0,2 sekundiga, ameeriklane Brook Dodge omakorda aga jäi Duvillard'ist maha kõigest 0,1 sekundit.

Teised katsed viidi üle teisele rajale ja selle tundmaõppimiseks kulus 3,5 tundi. Raja pikkus jäi samaks (617 meetrit), kuid väravate arv tõusis 92-ni. Teisel katsel sai parima tulemuse Igaya. Jaapanlane finišeeris suurepärase ajaga — 1 minut 43,5 sekundit. See oli peaaegu nelja sekundi võrra parem Saileri teisel katsel saadud ajast (1.47,4) ja küllaldane kuldmedali võitmiseks. Kuid jaapanlane sai ainult hõbemedali. Laskumisel jättis Igaya vahele kuuenda värava ja vastavalt määrustikule sai juurde viis karistussekundit.

Ülejäänud kuldmedalipretendente tabas ebaõnn. Dodge riskeeris liigselt, püüdes Sailerilt võita 0,3 sekundit. Ta kukkus ja jäi neljandaks koguajaga 3 minutit 21,8 sekundit. Duvillard langes kukkumise tõttu 38. kohale.

Pronksmedali võitis rootslane Stig Sollander. Ta ei hiilanud küll väljapaistvate tagajärgedega, kuid esines mõlemal katsel väga ühtlaselt.

Cortina d'Ampezzo talimängud kujunesid Austria mäesuusataja Tony Saileri triumfiks. Ta võitis kolm kuldmedalit, korrates seega Haugi, Ballangrudi ja Anderseni rekordit.

1950. aasta maailmameister slaalomis šveitslane George Schneider murdis varsti pärast starti (15. värava juures) suusanina. Ta jätkas aga laskumist ja suutis lõppkokkuvõttes tulla isegi 5. kohale.

Samasuguse aja nagu Schneideril (1.53,6) sai teisel katsel ka Gerard Pasquier. Kuid esimesel katsel talletatud 2-sekundiline edumaa andis viienda koha šveitslasele.

Ka siin ei suutnud meie sportlased tõusta kõrgemale 24. kohast (V. Taljanov — 3.56,1). Filatovi koht oli kusagil keskel. Mõlema katse koguajaga — 4.09,5 oli ta 57 võistlused lõpetanud sportlase hulgas 30. kohal.

			I katse	II katse	Kokku
1.	Anton Sailer	Austria	1.27,3	1.47,4	3.14,7
2.	Chiharu Igaya	Jaapan	1.30,2	1.48,5	3.18,7
3.	Stig Sollander	Rootsi	1.29,2	1.51,0	3.20,2
4.	Brook Dodge	USA	1.27,6	1.54,2	3.21,8
5.	George Schneider	Šveits	1.29,0	1.53,6	3.22,6
6.	Gerard Pasquier	Prantsusmaa	1.31,0	1.53,6	3.24,6

Kiirlaskumisrada Stratofanal oli sel talvel tugevasti jäätanud ja muutunud väga ohtlikuks. Võistluspäeval — 3. veebruaril — halvenes raja seisukord veelgi. Lumehanged katsid reetlikud künkakesed ja augud, see aga tegi võistlustingimused veel keerulisemaks.

Oli väga külm — ligi 25 pügalat alla nulli. Puhus tugev tuul, mis puhuti ulatus kaheksa pallini.

Esimesena tundis oma nahal kõiki Stratofana halva ilma «mõnusid» austerlane J. Rieder — tuul lihtsalt puhus ta rajalt minema.

Üksteise järel asusid suusatajad ligi 3,5 kilomeetri pikkusele teekonnale, kuid ainult üksikud nendest jõudsid finišisse. 25-st esimeses grupis startinud «ässast» kukkusid 19 ja paljud nende hulgast katkestasid pärast seda võistluse.

Esimesena pääses alla kolme minuti Saksa FV sportlane Hanspeter Lanig. Tema tagajärg oli 2 minutit 59,8 sekundit.

Nüüd startis kahe kuldmedali omanik. 20-aastane noormees Kitzbühelist oli muutunud juba olümpiamängude populaarseimaks mäesuusatajaks ja seepärast hoidsid kõik spordihuvilised, esmajoones aga muidugi austerlased, hinge kinni. Tormihoona sööstis Sailer rajale. Valjuhäälduajast kostis seni juba tavaliseks saanud «kukkus», «lahkus rajalt» asemel — «kaks minutit, viiskümmend kaks ja kaks kümnendikku sekundit».

Saileri kõige ohtlikumaks konkurendiks oli tema kaasmaalane Molterer. Kui ka tema ei suuda läbida distantsi kiiremini, siis võis Tony pidada ennast kolme kuldmedali omanikuks.

Molterer saavutas päeva teise tulemuse — 2 minutit 56,2 sekundit. Austerlased lugesid juba mõlemad esikohad võidetuks.

Enne lõppu aga valmistas üllatuse vähetuntud Šveitsi suusataja Fellay, kes algul ei olnudki oma meeskonna

põhikoosseisus. Läbinud distantsi poole sekundi võrra kiiremini Moltererist, kiilus ta ennast kahe austerlase vahele. Ka teine šveitslane Roger Staub oleks peaaegu edestanud Moltereri. Ainult kiiruse vähendamine raja viimases lõigus ei võimaldanud tal kuulsat austerlast medalita jätta.

Lanig, kes esimesena saavutas aja alla kolme minuti, tuli viiendale kohale.

Esimese kümne hulka tulid ka kaks Itaalia sportlast — vennad Burrinid (Gino — 6. koht, Bruno — 9. koht). Üldiseks imestuseks ei tulnud auhinnalisele kohale kiirlaskumises väga tugev prantslane Bozon. Ta kukkus distantsil, kuid suutis siiski lõpetada 3 minuti 1,9 sekundiga ja jäi 8. kohale.

Teda edestas 0,4 sekundiga Kurt Hennrich, sportlane Tšehhoslovakkiast. Stig Sollander (Rootsi) — slaalomi «pronks» — tuli 10. kohale.

Meie sportlased esinesid sel korral edukamalt kui esimesel kahel päeval. Filatov tuli 16. kohale (3.16,6) ja Taljanov — 21. kohale (3.26,5).

Kõige raskema distantsi, mille Jaapani sportlane Igaya oli tabavalt ristinud «hooga harakiriks», lõpetas 75 võistlejast ainult 47.

1.	Anton Sailer	Austria	2.52,2
2.	Raymond Fellay	Šveits	2.55,7
3.	Andreas Molterer	Austria	2.56,2
4.	Roger Staub	Šveits	2.57,1
5.	Hanspeter Lanig	SFV	2.59,8
6.	Gino Burrini	Itaalia	3.00,2

Kolmepäevase võistluse tulemusena saavutas suurepärase tulemuse Austria mäesuusataja Tony Sailer, kes võitis kõigil mäesuusatamise kompleksis olnud aladel kuldmedalid. Taliolümpiamängude ajalugu tunneb ainult üht varasemat juhtumit, kus suusasportlasel õnnestus samadel mängudel võita kolm esikohta — I taliolümpiamängudel võitis «suusatajate kuningas» Thorleif Haug 18 ja 50 kilomeetri suusatamise ning kahevõistluse.

Saileri kõrval esinesid hästi ka tema kaasmaalased. Kolm kuld-, üks hõbe-, kaks pronksmedalit ja 35 punkti mitteametlikus meeskondlikus arvestuses oli Austria «pagas» meeste mäesuusatamises. Teiste riikide esindustele jäi kokku kaks hõbemedalit, üks pronksmedal ja 31 punkti.

Auhinnalistele kohtadele tulnud mäesuusatajate saavutused

Võistlejad	Võistlustel saadud punktid			
	Gigant-slaalom	Slaalom	Kiir-laskumine	Kokku
Sailer	7	7	7	21
Molterer	5	—	4	9
Igaya	—	5	—	5
Fellay	—	—	5	5
Sollander	—	4	—	4
Schuster	4	—	—	4
Dodge	—	3	—	3
Duvillard	3	—	—	3
Staub	—	—	3	3
Bozon	2	—	—	2
Lanig	—	—	2	2
G. Schneider	—	2	—	2
G. Burrini	—	—	1	1
Pasquier	—	1	—	1
Hinterseer	1	—	—	1

ITAALLASTE ESIMESED MEDALID BOBISÕIDUS

★ Parim maailmas ★ Sport ja härra ministri arvamus
★ Šveitsi kvarteti võit

«Jäästaadioni» lähedal asuv Cortina d'Ampezzo bobisõidurada on maailmas üks paremaid. Sellel rajal korraldatakse palju suuri rahvusvahelisi võistlusi ja võistlejad tunnevad seda põhjalikult.

Jäärenn lookleb kurvidena, millest esimene asub 300 meetri kaugusel stardikohast — see on järsk «Stries». 450 meetri kaugusel asub kurv «Verdi», siis järgneb ohtlik «Zento», kus bobirada muudab suunda peaaegu 180° võrra. Kuni 1000 meetri tähiseni tuleb võistlejatel läbida kolm kerget kurvi, mis moodustavad omavahel kombinatsiooni «Labyrinto» (siin on võimalik arendada väga suurt kiirust), suhteliselt lihtne «Belvedere» ja ohtlik «Bandion». Edasi arendavad bobikelgud jälle suurt kiirust. Nüüd on ees kaks salakavalat kurvi «Antelao» ja «Cristallo». Siin on raja kõige raskem lõik, kus bobisõitjail tuleb maksi-

maalselt pingutada, et mitte jäärennist välja lennata. Siia on ehitatud ka suur tribüün spordihuvilistele (veidi väiksem tribüün asub «Belvedere» kurvi juures). «Cristallo» kohale on paigutatud kaitsekilbid, kuid ka need ei aita alati sportlastel avariid vältida. «Cristallo» asub finišist 500 meetri kaugusel. Viimasel sirgel rajaosal arendavad kelgud kõige suuremat kiirust, mööduvad järsust lõpukurvist «Arrivo» ja lõpetavad distantsi. Kogu raja pikkus on 1700 meetrit ja kõrguste vahe 165 meetrit.

Cortinas peeti bobivõistlused uute rahvusvaheliste võistlusmääruste alusel, mille kohaselt kaheliste bobikelkude pikkus oli piiratud 270 sentimeetriga ja kaal 165 kilogrammiga (ekipaaži kaal ei tohtinud ületada 200 kilogrammi).

Neljaliste bobikelkude pikkus oli limiteeritud 380 sentimeetriga ja 230 kilogrammiga (ekipaaži kaal — 400 kilogrammi).

Võistlused bobisõidus algasid 27. jaanuaril laskumisega kahelistel bobidel. Hoolimata varahommikusest külmast (võistlused algasid kell 7 hommikul), suundus mitu tuhat pealtvaatajat Col Druscie nõlvale. Isegi Cortina d'Ampezzos, kus võistlusi bobisõidus peetakse küllalt sagedasti, oli see ebatavaline pilt.

25 ekipaaži hulgast startis esimesena Rootsi meeskond. Rootslased läbisid kurve väga ettevaatlikult ja said tagajärjeks 1 minut 27,15 sekundit (rajarekord kahelistel bobidel oli 1 minut 21,98 sekundit).

Startis Austria esimene meeskond, nende tagajärg oli sekundi võrra parem kui rootslastel.

Üksteise järel ületasid kelgud finišijoone. Ameerika Ühendriikide esimene meeskond lõpetas esimese katse ajaga 1 minut 25,41 sekundit. Kohe selle järel finišeeris väga hea ajaga 1 minut 24,82 sekundit «USA II» ekipaaž Woshbondiga roolis (tema isa Allan Woshbond tuli 1936. aastal olümpiavõitjaks kahelistel bobidel).

Šveitslaste esimene ekipaaž tormas rajal pealtvaatajate väljenduste järgi «nagu kurat». Seni oli nende tagajärg 1 minut 24,71 sekundit jäänud parimaks. Starti asus Itaalia teine ekipaaž, punase peaga Eugenio Montiga roolis. Esimesel katsel saadud suurepärane tulemus 1 minut 22,73 sekundit kutsus välja itaallastest pealtvaatajate vaimustustormi. See ei jõudnud veel vaibuda, kui kahe sajandiksekundi võrra rajarekordist nõrgema tagajär-

jega — 1 minut 22 sekundit, kihutas üle finišijoone «Itaalia I» ekipaaž.

Esimese võistluspäeva lõpuks (kahe katse kogusummas) haarasid kindlalt juhtpositsiooni mõlemad Itaalia meeskonnad. «Itaalia I» ekipaaži resultaat kahe katse kogusummas oli 2 minutit 44,45 sekundit ja «Itaalia II» tulemus — 2 minutit 45,26 sekundit. Järgnesid «Šveits I», «Hispaania» ja mõlemad Ühendriikide meeskonnad.

Võistluste viimasel päeval kihutas esimesena mööda bobirada alla orgu inglaste bobikelk. Inglased läbisid liiga ettevaatlikult «Äntelao» kurvi ja said nõrga tulemuse.

Startis võistluste liider — Itaalia esimene meeskond. Ja jälle läbisid itaallased distantsi kiiremini kui 83 sekundiga. Nende tulemus — 1 minut 22,95 sekundit.

Ühelgi teisel meeskonnal ei õnnestunud korrata «Itaalia I» ekipaaži saavutust ei kolmandal ega ka neljandal katsel. Olles saanud kõikidel katsetel absoluutselt parimad tulemused, võitsid Lamberto Dalla Costa ja Giacomo Conti kuldmedalid.

Need olid Itaalia bobisõitjate esimesed olümpiamedalid. Kaasmaalaste edu täiendas Itaalia teine meeskond, kes võitis ülekaalukalt teise koha.

Äärmiselt visa oli võitlus kolmanda koha pärast. Ainult 0,14 sekundiga kaotasid hispaanlased «Šveits I» ekipaažile (muide, «Hispaania» ekipaaži koosseisus esinesid kõrged tiitlikandjad — üks oli markii ja teine krahv). «Cristallo» läbimisel tekkinud viivitus maksis hispaanlastele pronksmedali.

Kõigil meeskondadel ei õnnestunudki võistlust lõpetada. 25 meeskonnast ei suutnud viis bobikelku sõidurenni «pidama jääda». «Norra I», «Prantsusmaa I», «Prantsusmaa II», «Šveits II» ja «Liechtenstein» langesid võistlustest välja.

Bobisõidul on peategelaseks roolimees. Talle on usaldatud kõige vastutusrikkam osa ja roolimehe oskustest sõltub kogu meeskonna edu. Seepärast nimetataksegi võitjate hulgas esimesena roolimehe nime. Cortinas rikkus seda traditsioonilist korda Itaalia minister Tavini. Võistluste võitjale kahelistel bobidel saadetud tervitustelegrammis nimetas ta esimesena pidurdaja major Giacomo Conti nime ja alles teisena roolimehe veltveebel Lamberto Dalla Costa nime. Härra minister eelistas sõjaväelisi auastmeid sportlikele.

Lamberto Dalla Costa ja Giacomo Conti (Itaalia) võitsid kuldmedali kahelistel bobidel.

	Katsete ajad	Üldaeg
1. Itaalia I		
(Lamberto Dalla Costa — roolimees, Giacomo Conti)	1.22,00+1.22,45+ 1.22,95+1.22,74	5.30,14
2. Itaalia II		
(Eugenio Monti — roolimees, Renzo Alvera)	1.22,73+1.22,53+ 1.22,37+1.22,82	5.31,45
3. Šveits I		
(Max Angst — roolimees, Harry Warburton)	1.24,71+1.23,81+ 1.24,27+1.24,67	5.37,46
4. Hispaania		
(Alfonso de Portago — roolimees, Vincente Sartorius)	1.24,81+1.23,77+ 1.24,03+1.24,99	5.37,60
5. USA II		
(Woshbond — roolimees, Bisiadeki)	1.24,82+1.24,15+ 1.24,78+1.24,41	5.38,16
6. USA I		
(Arthur Tyler — roolimees, Seymour)	1.25,41+1.23,77+ 1.24,44+1.26,46	5.40,08

Itaallastel ei õnnestunud oma saavutust korrata neljalistel bobidel, kuigi ka hõbemedal ja viies koht pole paha tulemus. Eriti väljapaistev oli Itaalia teise meeskonna esinemine — Eugenio Monti ja Renzo Alvera võitsid kaks korda hõbemedali.

Võistlused neljalistel bobidel toimusid üsna soodsa ilmaga (3. ja 4. veebruaril oli umbes 18° külma ja väga hea libisemine). Seepärast ei saa imeks panna, et kaheliste bobide poolt ületamata jäänud rajarekord ületati seekord üheksa korda. Tervelt ühe sekundi võrra ületas «Šveits I» meeskond kolmandal katsel endise rekordi. «Šveits I» ekipaaž tuligi olümpiavõitjaks.

«Šveits I» ekipaaž koosnes tuntud sportlastest. Roolimees, 47-aastane Franz Kapus oli minevikus tuntud amatöörpoksija ja istus esmakordselt bobikelku 1946. aastal. Olles juba tunnustatud bobimeister, sai ta siinsamas Cortinas 1954. aastal katastroofi tagajärjel vigastada, kusjuures tal oli luumurdeid 23 kohas. Arvati, et Capus ei istu enam kunagi kelgule. Kuid juba järgmisel suvel hakkas vapper sportlane uuesti treenima. Capus treenis jalgrattal ja rulluiskudel ning see aitas tal uuesti saada silmapaistvaks bobisõitjaks.

Kõige raskem sellest «kvartetist», 95 kilogrammi raskune Heinrich Angst, saavutas oma esimese suure võidu 1954. aastal, võisteldes maailmameister Fritz Feierabendi meeskonnas.

Cortina d'Ampezzo olümpiavõitjad neljalistel bobidel — «Šveits I» ekipaaž.

29-aastane Gottfried Diener ei anna kaalus alla oma vanemale seltsimehele (Angst oli 40-aastane). Hoolimata oma noorusest on ta juba kogenud sportlane. Omal ajal kaitses Diener üsna edukalt Šveitsi au skeletonivõistlustel. Koos Feierabendi ja Angstiga tuli ta 1954. aastal maailmameistriks neljalistel bobidel.

Ja lõpuks, ka meeskonna kõige noorem liige, 28-aastane politseinik Robert Alt ei olnud uustulnuk bobisõidus — ta tuli maailmameistriks 1955. aastal. Alt on mitmekülgne sportlane — kergejõustiklane, maadleja, võimleja ja suusataja. Peale selle on ta veel ... koerte dresseerija.

«Šveits II» ekipaaž tuli neljandale kohale pärast oma kaasmaalasi, itaallaste teist ja USA meeskonda.

Ühendriikide teine meeskond esines vähese eduga. Ta tuli kõigest 19. kohale, suutes edestada ainult kahte meeskonda — «Rumeenia II» ja «Poola II».

	Katsete ajad	Üldaeg
1. Šveits I (Franz Kapus — roolimees, Gottfried Diener, Robert Alt, Heinrich Angst)	1.18,00+1.17,19+ 1.17,09+1.18,16	5.10,44
2. Itaalia II (Eugenio Monti — roolimees, Ulrico Girardi, Renzo Alvera, Renato Mocellini)	1.17,69+1.17,97+ 1.18,13+1.18,31	5.12,10
3. USA I (Arthur Tyler — roolimees, William Dodge, Charles Butler, James Lamy)	1.17,75+1.17,87+ 1.18,25+1.18,52	5.12,39
4. Šveits II (Max Angst — roolimees, Albert Hartmann, Harry Warburton, Rudolf Gerber)	1.17,41+1.17,85+ 1.18,68+1.20,33	5.14,27
5. Itaalia I (Dino de Martin — roolimees, Giovanni de Martin, Giovanni Tobai, Carlo da Pra)	1.18,10+1.18,65+ 1.18,50+1.19,41	5.14,66
6. SFV I (Hans Rösch — roolimees, Michael Psinger, Lorenz Nieberl, Silvester Wackerle)	1.18,61+1.19,04+ 1.19,43+1.20,94	5.18,02

REKORDITE VABRIK

★ Olümpia prelüüd ★ Kurb traditsioon muudeti ära ★ «Jallis» ei ole enam endine! ★ Kaks kuldmedalit ühel distantsil ★ Olümpiamängude parim staier ★ Nõukogude uisutajate ennenägemata edu

VI taliolümpiamängudel Oslos saavutas toreda võidu suurepärane Norra uisutaja Hjalmar Andersen. Võitnud kolm kuldmedalit, tõestas Andersen, et ta on momendil maailma tugevaim kiiruisutaja. Ülistades fenomenaalset uisurajameistrit, paljud isegi ei mõelnud sellele, et Oslos polnud esindatud Nõukogude Liidu kiiruisutajad. Leidus ju meie maal juba taliolümpiamängude koidiku! suurepäraseid meistreid kiiruisutamises.

Möödus veel üks aasta pärast Oslot ja absoluutseks maailmameistriks sai Nõukogude sportlane O. Gontšarenko. Järgmine talv tõi talle lisaks veel teise maailma parima kiiruisutaja loorberipärja.

See oli murrang kiiruisutamise ajaloos. Kolme-nelja aasta vältel kindlustasid Nõukogude uisutajad endale juhtpositsiooni uisuspordis. Oleg Gontšarenko, Boriss Šilkovi, Jevgeni Grišini nimed said tuttavaks kogu maailmas.

Kuid enne kui alustada jutustust Cortina d'Ampezzo uisutamisvõistlustest, tuleks peatuda «olümpia prelüüdil» Davoses. Seal proovisid jõudu olümpiamedalite taotlejad kümme päeva enne Mizurina järvel toimuvaid starte, võisteldes Šveitsi Uisuspordi Liidu auhinnale «Das goldene Edelweiß mit Brillianten». Mitte kõik olümpiavõistlejad ei võtnud osa sellest peaproovist, mõned eelistasid jääda pealtvaatajate ossa. Tribüünil istusid ka Norra kiiruisutajad Åås ja Johannesen, oma peamistele distantsidele ei läinud ka Šilkov ja Ericsson.

Võistlused algasid Davoses 18. jaanuaril 1956. aastal ja kulgesid olümpiamängude kava kohaselt — iga päev võisteldi ainult ühel distantsil.

Hoolimata sulast, saavutasid võistluste esimesel päeval häid tulemusi 500 meetri uisutamises Nõukogude kiiruisutajad Rafael Gratš, Jevgeni Grišin ja Juri Sergejev vastavalt ajaga 41,1; 41,6 ja 42,3 sekundit.

Alles neljas tagajärg (42,5 sekundit) oli Skandinaavia parematel sprinteritel Toivo Salonenil ja Alf Gjestvangil.

R. Gratšil jäi kolm kümnendiksekundit puudu maailmarekordist, mille 1955. aastal püstitas J. Sergejev Medeo

liuväljal Alma-Ata lähedal. Gratš jäi auhinnata, sest «Edelweiß» anti ainult sellele sportlasele, kes püstitab maailmarekordi. Võites kolm esikohta 500 meetri uisutamises, näitasid Nõukogude sportlased, et nad on olümpiamängudel kõige tõenäolisemad võitjad lühidistantsidel.

Teine võistluspäev möödus Oleg Gontšarenko edu tähe all, kes püstitas rajarekordi 5000 meetri uisutamises ajaga 7 minutit 59,4 sekundit. Kuid ka temale ei antud «Edelweißi», sest Silkovile kuuluvast maailmarekordist jäi Gontšarenkol puudu peaaegu 14 sekundit.

Alles kolmandal, 1500 meetri distantsil, läks maailmarekord Medeost üle Davosesse. Juri Mihhailov saavutas tagajärje, mis ületas 0,7 sekundi võrra Jevgeni Grišini saavutuse (2 minutit 9,8 sekundit). Esimesena Nõukogude uisutajate hulgast anti Juri Mihhailovile pidulikult üle «Das goldene Edelweiß mit Brillianten».

Viimasel võistluspäeval oleks peaaegu teiseks «Edelweißi» õnnelikuks omanikuks saanud Helmuth Kuhnert — noor staier Saksa Demokraatlikust Vabariigist. Ta võitis uisumaratoni hiilgava tagajärjega — 16 minuti 33,2 sekundiga, jäädes ainult 0,6 sekundiga «võlgu» Hjalmar Anderseni maailmarekordile. Teiseks tuli Gontšarenko. Kuid 10 000 meetri uisutamisest ei võtnud osa Skandinaavia parimad staierid Sigvard Ericsson ja Knut Johannesen (nad eelistasid oma kaarte veel mitte avada).

Uisutajate olümpiavõistlused toimusid Mizurina mägijärvel, mida hüüti «Dolomiitide pärliks». Esmakordselt uisuspordi ajaloos toimusid võistlused ujuval liuväljal — tohutu suur jääpank uisurajaga lõigati välja järve jääst. See oli suurepärane uisurada, mille eest oli mitme kuu jooksul hoolitsenud tuntud uisuradade eriteadlane Gösta Nilsson (Rootsi). Raske on luua uisutajatele veel ideaalsemaid tingimusi — kõrge kvaliteediga jääpind kristallselgel mägijärvel (Mizurina järv asub 1755 meetri kõrgusel üle merepinna), igasuguste temperatuurikõikumiste täielik puudumine (selleks saetigi liuväli välja üldisest jäämassist) ja tuultele ligipääsmatu org. Esimesena kinnitas seda Jevgeni Grišin. Mõni päev enne olümpiamängude avamist võttis ta osa Itaalia lahtistest esivõistlustest ja saavutas 500 meetri distantsil fenomenaalse tagajärje — 40,2 sekundit. Temaga paaris uisutanud maailmarekordi omanik Juri Sergejev «kärpis» oma rekordit 0,4 sekundi võrra, olles läbinud distantsi 40,4 sekundiga.

28. jaanuaril avasid kiiruisutajate olümpiavõistlused inglane John Cronshey ja Jevgeni Grišin, startides esimese paarina esimesele distantsile. Grišini enda sõnade järgi ei olnud ta kaua nii halvasti sõitnud. Tõepoolest, Nõukogude sportlane uisutas kuidagi liiga ahistatult. Kuid kas maksab rääkida tehnilistest vigadest, kui Grišin finišeeris tagajärjega 40,2 sekundit. Jevgeni Grišin kordas oma parimat aega ning purustas ühtlasi olümpia- ja maailmarekordi. Selles vahetuses purunesid veel kaks rekordit — Nõukogude Liidu ja Inglismaa omad. Viimase ületas Cronshey, kes lõpetas sõidu 42,9 sekundiga.

Varemtoimunud olümpiamängudel 1924.—1952. aastal ei olnud ühelgi kiiruisutajal läinud korda püstitada maailmarekordit. Nõukogude sportlane tegi sellele traditsioonile lõpu. Jevgeni Grišin sai esimeseks taliolümpiamängudel sündinud maailmarekordi omanikuks kiiruisutamises.

Teises vahetuses startisid endise maailmarekordi omanik Juri Sergejev ja Jaapani sportlane Takemura. Esimesed 200 meetrit läbisid sportlased külg külje kõrval. Siis rebis Sergejev ette ja finišeeris esimesena ajaga 41,1. Tulemus on väga hea, kuid mitte Sergejevi jaoks ja mitte sellel liuväljal. Läbis ta ju mõni päev tagasi siinsamas Cortinas selle distantsi 0,7 sekundi võrra kiiremini!

Grišin, Sergejev, Gratš, Salonen, Gjestvang... Neilt oodati kõrgeid tagajärgi ja seetõttu oodati ka suure huviga sõite, kus need sportlased pidid startima.

Pärast seda, kui neljandas paaris Oslos hõbemedali võitnud ameeriklane Donald McDermott oli oma sõidu lõpetanud 43,2 sekundiga, asus starti üks favoriitidest, kahekordne maailmameister 500 meetri distantsil soomlane Toivo Salonen. On tõenäoline, et ta tagajärg oleks olnud veel parem, kuid varsti pärast starti kaotas Salonen sõidurütmi. Tema aeg (41,7 sekundit) oli küll uueks rahvusrekordiks, kuid ainult päeva kolmandaks ajaks. Saloneni partner šveitslane Erich Kuhl lõpetas distantsi samuti rahvusrekordiga — 44,8 sekundit.

Peaaegu kõik medalipretendendid olid koondunud esimesse gruppi (võistlustest osavõtvate riikide registreerimisavalduste põhjal olid kõik sportlased jagatud kolme stardirühma). Kuuendas paaris sõitis 19-aastane norralane Alf Gjestvang koos kahe päeva eest olümpiatule süüdanud Itaalia meistri Guido Caroliga. Gjestvang läbis distantsi

väga hästi ja kohtunikud fikseerisid päeva teiseks tagajärjeks 41,0 sekundit.

Järgmistes paarides said veel häid tagajärgi Carow (USA), Malmsten (Rootsi) ja Hickey (Austraalia). Esimene tuli kokkuvõttes viiendaks ajaga 41,8 sekundit. Teised kaks läbisid distantsi 0,1 sekundi võrra nõrgemini ja jäid jagama 6.—7. kohta.

Ülejäänud startijatest võis reaalselt veel ainult üks võistleja pretendeerida esikohale. See oli Nõukogude sportlane Rafael Gratš, kes pidi startima 15. paaris. Oli ta ju Davoses võitnud 500 meetri uisutamise, olles edestanud nii Grišinit, Sergejevit kui ka Saloneni.

Huvi 15. paari vastu suurenes veel seetõttu, et Gratšiga koos pidi sõitma eelmiste olümpiamängude võitja sellel distantsil Kenneth Henry. Tõsi küll, huvi ameeriklase esinemise vastu oli puhtformaalne, kuna oli üldiselt teada, et 1952. aasta parim sprinter ei olnud veel suutnud saavutada head võistlusvormi.

Rafael Gratš võitis sõidu kergelt ja tõi «sprinterite hierarhiasse» olulisi muudatusi — kõik juba startinud sportlased, välja arvatud Grišin, langesid ühe astme võrra allapoole.

Nõukogude meeskonna neljandat võistlejat Juri Mihhailovit tabas 20. paaris äpardus. Teise ringi alguses mees kukkus ja katkestas võistluse. Mihhailovi šansid kõrgele kohale olid päris suured, sest ta oli oma paarimehest soomlasest Juhani Järvinenist ees. Viimane lõpetas kümne tugevama nimekirja tagajärjega 42,2 sekundit koos oma kaasmaalase Hambergiga.

Võistluste viimaseks (47. osavõtjaks) oli austerlane Kurt Elinger. Ta sõitis üksinda ja tuli ajaga 44,4 sekundit 41. kohale.

1.	Jevgeni Grišin	NSVL	40,2 OR ja MR
2.	Rafael Gratš	NSVL	40,8
3.	Alf Gjestvang	Norra	41,0
4.	Juri Sergejev	NSVL	41,1
5.	Toivo Salonen	Soome	41,7
6.	William Carow	USA	41,8

Mizurina jäärada sai hüüdnimeks «rekordite vabrik». Vähem alust poleks olnud seda nimetada ka «vanade rekordite kalmistuks». Juba võistluste esimesel päeval matsid uisutajad 13 rahvusrekordit. 21 sportlast lõid norra-

lase Finn Helgeseni eelmist olümpiarekordit, kolm kiiruisutajat aga kordasid tema saavutust.

Olümpiavõistluste teine päev oli päikesepaisteline, kuid tuuline. See aga ei heidutanud sportlasi. Liuväli oli peidetud mägede vahele ja tuul oli Mizurina järvel vaid tinglik mõiste.

Loos määras tugevamate staierite stardijärjekorra järgmiseks: Kuhnert, Gontšarenko, Šilkov, Åås, Ericsson, Johannesen, Andersen ja Broekman.

Kell pool kaksteist kõlas esimene stardipauk ja võistlust kuldmedalite pärast alustas esimene paar — sakslane Helmuth Kuhnert ja austerlane Franz Offenberger. Saksa DV sportlane lõpetas distantsi esimesena uue olümpiarekordiga 8 minutit 4,3 sekundit. Tõsi küll, Kuhnert ise ei olnud rahul oma tagajärjega ja rääkis, et ta oleks võinud esineda tunduvalt paremini.

Kolmandas vahetuses parandasid mõlemad uisutajad Kuhnerti aega. Hollandlane William de Graaf finišeeris tagajärjega 8 minutit 0,2 sekundit, rootslane Olle Dahlberg kaotas talle 1,6 sekundiga.

Neljandas paaris sõitis maailmarekordimees Boriss Šilkov. Et tema paarimees ameeriklane McNamara oleks Nõukogude uisutajale vääriliseks vastaseks, keegi muidugi ei mõelnudki. Šilkovil tuli võistelda iseenda ja oma maailmarekordiga.

Esimesed ringid läbis Šilkov maailmarekordi ületamiseks koostatud graafiku järgi 35,9 — 35,5 — 36,5 — 36,5. Kuid siis kiirus langes — 37,5 — 37,0. Viimaseid ringe ei suutnud Šilkov läbida alla 38 sekundi, sai aga lõppkokkuvõttes siiski väga hea tagajärje — 7 minutit 48,7 sekundit. Kuid maailmarekordist jäi ometi puudu 3,1 sekundit. Suur niiskuse protsent õhus oli avaldanud mõju ja see sundiski Šilkovi distantsi teisel poolel kiirust vähendama.

Mõned paarid hiljem surus norralane Roald Åås end kolmandale kohale tagajärjega 8 minutit 1,6 sekundit.

Starti asus Oleg Gontšarenko. Ta alustas sõitu Šilkovist aeglasemalt ja kaotas juba 600 meetri kohal viimasele viie sekundiga. Kui finišini oli jäänud veel kolm ringi, ulatus vahe seitsme sekundini. Gontšarenko finišeeris isikliku rekordiga — 7 minutit 57,5 sekundit — selle päeva teine tagajärg.

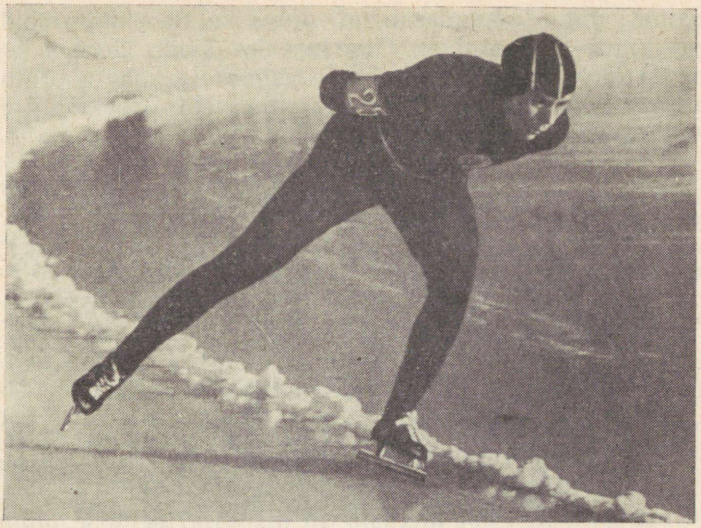

Teiseks olümpiavõitjaks Nõukogude uisutajatest sai Boriss Šilkov 5000 meetri distantsil.

1955. aasta absoluutne maailmameister Sigvard Ericsson koostas oma graafiku vastavalt Gontšarenko sõiduajale. Kümme ringi läbis ta sama ajaga. Kui gong teatas, et sportlane asus viimasele ringile, oli Ericsson Gontšarenkolt võitnud 0,5 sekundit. Kuid see oli 7,5 sekundi võrra nõrgem Šilkovi ajast. Viimasel ringil võitis rootslane Gontšarenkolt veel 0,3 sekundit.

Knut Johannesen läbis küll kolm esimest ringi Ericssonist ja Gontšarenkost paremini, kuid hakkas siis maha jääma. Sõidu lõpetanud, kaotas ta peale esimese kolme (Šilkov, Ericsson ja Gontšarenko) veel de Graafile ja Ååsile.

11. paar. Sõitu alustasid maailma kõige populaarsemad staierid — «Kees» Broekman, kes Oslos sai hüüdnimeks «igavene teine», ja eelmiste talimängude kangelane Hjalmar Andersen. Algul sõitsid sportlased peaaegu kõrvuti, siis hakkas ilmnema Broekmani paremus. Finišijoone ületas ta sama ajaga kui tema kaasmaalane «Vim» de Graaf — 8 minutit 0,2 sekundit. Broekman tõrjus Roald Ååsi kuuendale, Dahlbergi seitsmendale ja Johanneseni kaheksandale kohale.

Samuti nagu Johannesen, nii pidas ka Broekman sõidu algul kinni Ericssoni ja Gontšarenko ajast. Seoses sellega on huvitav jälgida kolmele esimesele kohale tulnud sportlase sõidugraafikuid ja võrrelda neid Broekmani ja Johanneseni graafikutega.

Šilkov	57,0—1.32,5—2.09,0—2.45,5—3.23,0—4,00,0—
	—4.38,0—5.16,0—5.54,0—6.32,0—7.10,0—**7.48,7**
Ericsson	60,0—1.37,0—2.14,0—2.51,0—3.29,0—4.07,0—
	—4.44,0—5.23,0—6.01,0—6.39,0—7.17,5—**7.56,7**
Gontšarenko	60.0—1.37,5—2.14,5—2.51,0—3.29,0—4.07,0—
	—4.44,0—5.23,0—6.01,0—6.39,0—7.18,0—**7.57,5**
Broekman	59,0—1.36,0—2.14,0—2.51,5—3.29,5—4.07,0—
	—4.45,0—5.24,0—6.03,0—6.42,0—7.21,0—**8.00,2**
Johannesen	57,5—1.35,0—2.12,5—2.51,0—3.29,0—4.08,0—
	—4.46,5—5.25,5—6.04,5—6.44,0—7.23,0—**8.02,3**

Peale nimetatud sportlaste tulid esimese kümne hulka veel H. Kuhnert (SDV) — 9. koht ja T. Seiersten (Norra) — 10. koht.

46 osavõtja hulgast ületasid 16 uisutajat eelmise olümpiarekordi. Võistlustel püstitati kümme uut rahvusrekordit. Ka sellel distantsil saavutasid kõige suuremat edu Nõukogude Liidu uisutajad.

1.	Boriss Šilkov	NSVL	7.48,7 OR
2.	Sigvard Ericsson	Rootsi	7.56,7
3.	Oleg Gontšarenko	NSVL	7.57,5
4.	Cornelius Broekman	Holland	8.00,2
	William de Graaf	Holland	8.00,2
6.	Roald Åås	Norra	8.01,6

Kolmandaks võistluspäevaks olid meie uisutajad saanud 26 punkti. Seda oli tunduvalt rohkem kui kõigi teiste maade kiiruisutajatel kokku (Norra, Rootsi ja Holland — kõigil 5 punkti, Soomel — 2 ja Ühendriikidel — 1 punkt). Otsustades olümpiaeelsete võistluste tulemuste järgi, võis arvata, et Nõukogude sportlased suurendavad seda vahemaad veelgi pärast 1500 meetri sõitu. Grišinit, Mihhailovit ja Šilkovi peeti maailma kõige tugevamateks keskmaameesteks.

Võistluspäeva hommikul oli ilm üsnagi kehv — järvel oli tihe udu ja hakkas sadama lund. Kuid kella kaheks päeval, kui algasid võistlused, pilvitus vähenes ja ilm selgines.

Esimeses paaris startis üks esikohapretendente Toivo Salonen. 22-aastane Soome sportlane läbis distantsi väga

ühtlaselt ja hästi ning parandas tunduvalt kaheksa aasta eest Sankt Moritzis Sverre Farstadi poolt püstitatud olümpiarekordit. Võitja aeg, 2 minutit 9,4 sekundit, pani paljusid võistlustest osavõtjaid tõsiselt mõtlema. Saloneni tagajärg oli ka parem maailmarekordist, sest Mihhailovi saavutus Davoses (2 minutit 9,1 sekundit) ei olnud veel kinnitatud maailmarekordiks, Grišini nimel olev ametlik maailmarekord (2 minutit 9,8 sekundit) aga ületati.

Saloneniga paaris sõitnud jaapanlane Asasaka püstitas uue Jaapani rekordi — 2 minutit 15,4 sekundit.

Kolmandas vahetuses sai väga hea aja Sigvard Ericsson. 2 minutit 11 sekundit oli mehe isiklikuks rekordiks. William de Graaf jäi maha 3,1 sekundiga. Mõlemad sportlased ületasid ka eelmise olümpiarekordi.

Rahvusrekordid vaheldusid üksteise järel — Salonen, Asasaka, Ericsson, de Graaf, Johannesen, Hickey ja Guiterio kinkisid Soomele, Jaapanile, Rootsile, Hollandile, Norrale, Austraaliale ja Itaaliale uued rekordid ja need olid kõik kõrgemad 1952. aasta taliolümpiamängude parimast tulemusest.

Kümnendas vahetuses uisutas Juhani Järvinen päeva teiseks tulemuseks 2 minutit 9,7 sekundit. Mõlemad soomlased tõusid seega võistluste liidreiks.

Stardis oli 12. paar — Jevgeni Grišin ja rootslane Gunnar Ström. Energiline start, hoogne sõit, ja pealtvaatajate kisaorkaani saatel finišeeris 500 meetri «kuld» erakordselt kõrge ajaga — 2 minutit 8,6 sekundit — uus olümpia- ja maailmarekord.

Järgmine vahetus tõi lausa sensatsiooni. Midagi taolist polnud veel juhtunud olümpiamängude ajaloos ega ka kogu uisuspordi ajaloos. Grišini fantastilist tulemust kordas teine Nõukogude kiiruisutaja Juri Mihhailov. Kaks maailmarekordit ühel distantsil! See Mihhailovi suurepärane saavutus oli heaks kompensatsiooniks 500 meetri uisutamises teda tabanud äparduse eest.

Meie noorema generatsiooni kiiruisutaja Robert Merkulov saavutas samuti hea tagajärje — 2 minutit 10,3 sekundit — ja tuli 5. kohale Soome sportlaste Saloneni ja Järvineni järel ja Ericssoni ees. Mitte ühelgi hiljem startinud sportlasel ei õnnestunud ennast kiiluda nende kuue mehe tagajärgede vahele (kuue parema sõidugraafikud on toodud allpool).

Kaks kuldmedalit samal distantsil! 1500 meetri kiiruisutamises said võrdselt parima tagajärje korraga kaks sportlast Nõukogude Liidust — Jevgeni Grišin (vasakul) ja Juri Mihhailov. Grišin tuli võitjaks ka 500 meetri distantsil.

Grišin	26,5—58,9—1.32,4—2.08,6
Mihhailov	26,7—59,1—1.32,6—2.08,6
Salonen	26,5—59,2—1.33,6—2.09,4
Järvinen	26,9—59,6—1.33,6—2.09,7
Merkulov	27,1—59,9—1.34,2—2.10,3
Ericsson	27,7—1.00,7—1.35,0—2.11,0

Järgmised kohad langesid austraallasele K. Hickeyle (2.11,8), B. Šilkovile (2.11,9) ja norralastele K. Johannesenile (2.12,2) ning R. Ååsile (2.12,9).

Uisutajate kõrgest tasemest olümpiavõistluste kolmandal distantsil räägivad kõige paremini arvud — 1500 meetri distantsil startinud 53 sportlasest ületasid 33 eelmise olümpiarekordi ja 4 sportlast purustasid maailmarekordi. Võistlustel parandati 13 rahvusrekordit.

1.	Jevgeni Grišin	NSVL	2.08,6 OR MR
	Juri Mihhailov	NSVL	2.08,6 OR MR
3.	Toivo Salonen	Soome	2.09,4
4.	Juhani Järvinen	Soome	2.09,7
5.	Robert Merkulov	NSVL	2.10,3
6.	Sigvard Ericsson	Rootsi	2.11,0

31. jaanuar oli kiiruisutamises viimaseks võistluspäevaks. 10 000 meetri distantsi starti asus 32 võistlejat 14 Euroopa, Ameerika ja Aasia riigist.

Hommikul kell 10.30 alustas sõitu esimene paar — Cornelius Broekman (Holland) ja Patrick McNamara (USA). Umbes kella kümne paiku hommikul oli võistluspaik mattunud veel paksu udu sisse. Udu tõusis alt Cortinast ja mässis endasse väikese Mizurina järve. Sõita oli väga raske. Siiski saavutas Broekman hea tagajärje — 16 minutit 51,2 sekundit. Ameeriklane jäi peaaegu terve ringi võrra maha.

Teises paaris alustas Järvinen sõitu väga reipalt. Kuid distantsi lõpul avaldasid mõju rasked meteoroloogilised tingimused. Soome uisutaja kiirus vähenes järsult ja ta sai tulemuseks 17 minutit 5,9 sekundit.

Kolmandas paaris sõitis Oleg Gontšarenko. Arusaadavalt ei saanud sellistes tingimustes olla juttugi Anderseni maailmarekordi (16.32,6) ründamisest. Seepärast koostas NSV Liidu rekordimees sõidugraafiku selliselt, et veidi ületada Broekmani tagajärge ja purustada olümpiarekord (16 minutit 45,8 sekundit). See tal ka õnnestus. Ajaga 16 minutit 42,3 sekundit tõusis Gontšarenko võistluste liidriks.

Nüüd muutus Nõukogude uisutaja tagajärg selleks orientiiriks, mille ületamiseks seadsid maailma tugevamad staierid oma sõidugraafikud.

Järgmises vahetuses ei läinud Boriss Tsõbinil korda sõita alla 17 minuti. Tõsi küll, tema tagajärg 17 minutit 3,4 sekundit oli päeva kolmas aeg. Aga kui kauaks?

Helmuth Kuhnert, kes poolteist nädalat tagasi tuli esimeseks Davoses 10 000 meetri distantsil, tegi oma jõuvarude arvestuse samuti Gontšarenko tagajärge silmas pidades. Algul suutis ta küll püsida graafiku raames, kuid hiljem alistus ja distantsi lõpuks kaotas peale Gontšarenko ja Broekmani ka veel Tsõbinile.

Lõpuks õnnestus liidrite nelikut kinni püüda Knut Johannesenil. Startinud koos hollandlase van Töveriga, parandas Norra staier tunduvalt Gontšarenko tagajärge ja sai ajaks 16 minutit 36,9 sekundit.

Suurepäraselt alustas sõitu kaheksandas paaris Johanneseni kaasmaalane Sverre Haugli. Esimesed ringid läbis ta alla 40 sekundi. Sellise graafiku järgi ei olnud sel päeval sõitnud veel ükski sportlane! Kuid sõita udus ja tunda õhu-

Ainult üks kuldmedal libises Nõukogude uisutajatel käest — rootslane Sigge Ericsson tuli olümpiavõitjaks 10 000 meetri distantsil.

puudust, kus nii nägu kui ka riided on kaetud härmatisega, ei olnud kerge. Haugli vähendas järk-järgult kiirust. Kui finišini jäi veel kuus ringi, võrdus tema edumaa Gontšarenko ees nulliga ja finišiš oli see juba 6,4 sekundit Gontšarenko kasuks. Momendil kolmas tulemus võis Hauglile reserveerida pronksmedali. Kuid jäi veel üks ja vist kõige ohtlikum konkurent. Teises stardirühmas oli veel rajale tulemata Sigvard Ericsson ja seni oli parem medalitest mitte rääkida.

Esimest korda võttis niisugustest vastutusrikastest võistlustest osa Nõukogude kiiruisutaja Boriss Jakimov. Tal õnnestus napilt pääseda alla 17 minuti (16 minutit 59,7 sekundit) ja nihutada sellega ühe astme võrra tahapoole nii Tsõbini kui ka Kuhnerti.

Ja siis tuli kümnes paar — Ericsson ja Asasaka. Seda sõitu ootasid kannatamatusega nii võistlejad kui ka pealtvaatajad. See sõit pidi lõpetama ka medalivaidluse. Algul sõitis Ericsson Johanneseni graafikus, hakkas aga siis tasapisi seda ületama. Kui finišijooneni jäi veel kaks kilomeetrit, oli Ericsson nelja sekundiga «pealt»!

Jäi veel neli ringi, edumaa oli ikka neli sekundit. Kolm ringi — kolm sekundit. Kaks ringi — kaks sekundit. Äsja veel triumfeerinud rootslastest spordihaiged hakkasid närveerima. Edumaad ei olnud enam! Kuid finišijoone ületas

Ericsson siiski ühe sekundi võrra parema ajaga kui norralane. See sõit määras 1956. aasta talimängude viimase olümpiavõitja kiiruisutamises.

On huvitav märkida, et maailma tugevamate kiiruisutajate hulgas oli Ericsson ainuke, kes võttis osa võistlustest kõigil neljal distantsil. Väga õpetlik on võrrelda VII taliolümpiamängude kiiremate maratonimeeste sõidugraafikuid. Nende pealiskaudsest silmitsemisest piisab veendumiseks, et olümpiamängude kaks paremat staierit Ericsson ja Johannesen saavutasid võidud tänu oma jõu ratsionaalsele jagamisele distantsil.

S. Ericsson	42,0— 1.20,5— 1.59,5— 2.39,0— 3.18,0—
	—3.58,0— 4.38,0— 5.18,0— 5.58,0— 6.39,0—
	—7.19,0— 7.59,0— 8.39,0— 9.19,0— 9.59,0—
	—10.37,0—11.17,0—11.57,0—12.37,0—13.16,0—
	—13.56,0—14.35,0—15.15,0—15.55,0—**16.35,9**
K. Johannesen	41,5— 1.20,0— 1.59,5— 2.39,5— 3.19,0—
	— 3.58,0— 4.39,0— 5.19,0— 5.59,0— 6.39,0—
	— 7.20,0— 7.59,0— 8.39,0— 9.20,0—10.00,0—
	—10.40.0—11.20,0—12.00,0—12.40,0—13.18,0—
	—14.00,0—14.39,0—15.18,0—15.57,0—**16.36,9**
O. Gontšarenko	42,5— 1.22,5— 2.02,5— 2.42,0— 3.21,0—
	— 4.01,0— 4.41,0— 5.21,0— 6.00,0— 6.40,0—
	— 7.20,0— 8.00,0— 8.39,0— 9.18,0— 9.58,0—
	—10.38,0—11.17,0—11.57,0—12.37,0—13.17,0—
	—13.57,0—14.38,0—15.19,0—16.01,0—**16.42,3**
S. Haugli	41,0— 1.20,0— 1.58,0— 2.36,0— 3.15,0—
	— 3.54,0— 4.33,0— 5.12,0— 5.51,0— 6.31,0—
	— 7.11,0— 7.52,0— 8.33,0— 9.13,0— 9.53,0—
	—10.34,0—11.14.0—11.56.0—12.37.0—13.18.0—
	—14.01,0—14.43,0—15.25,0—16.07,0—**16.48,7**

Maailmarekordi ja kolme kuldmedali omanik kuulus Jallis Andersen loovutas koha noorematele konkurentidele. Kümne kilomeetri distantsil tuli ta ainult kuuendale kohale.

Kümne parema hulka tulid kolm norralast (Johannesen, Haugli ja Andersen), kolm meie sportlast (Gontšarenko, Jakimov ja Tsõbin), kaks rootslast (Ericsson ja Dahlberg), üks hollandlane (Broekman) ja üks sakslane (Kuhnert).

Kolm medalivõitjat ületasid eelmise olümpiarekordi ja viimasel võistlusdistantsil purustati veel viis rahvusrekordit.

1.	Sigvard Ericsson	Rootsi	16.35,9 OR
2.	Knut Johannesen	Norra	16.36,9
3.	Oleg Gontšarenko	NSVL	16.42,3
4.	Sverre Haugli	Norra	16.48,7
5.	Cornelius Broekman	Holland	16.51,2
6.	Hjalmar Andersen	Norra	16.52,6

Kokkuvõttes saavutasid Nõukogude sportlased kiiruisutamises suurepärase võidu. J. Grišin, J. Mihhailov, B. Šilkov, R. Gratš ja O. Gontšarenko võitsid neli kuld-, ühe hõbe- ja kaks pronksmedalit.

Teiste riikide sportlastest sai parima tulemuse S. Ericsson, kes võitis ühe kuld- ja ühe hõbemedali. K. Johannesen sai ühe hõbemedali, A. Gjestvang ja T. Salonen kumbki ühe pronksmedali.

Meie kiiruisutajad said 44 punkti. See on samapalju kui kõigil ülejäänud riikide (Norra, Rootsi, Soome, Hollandi ja USA) uisutajatel ühtekokku.

Auhinnalistele kohtadele tulnud sportlaste isiklikud saavutused (punktides), nende panus oma meeskonna võidu heaks on toodud tabelis.

Võistlejad	Võistlustel saadud punktid				
	500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Kokku
Grišin	7	6	—	—	13
Ericsson	—	1	5	7	13
Gontšarenko	—	—	4	4	8
Šilkov	—	—	7	—	7
Mihhailov	—	6	—	—	6
Salonen	2	4	—	—	6
Gratš	5	—	—	—	5
Johannesen	—	—	—	5	5
Broekman	—	—	2,5	2	4,5
Gjestvang	4	—	—	—	4
Sergejev	3	—	—	—	3
Haugli	—	—	—	3	3
Järvinen	—	3	—	—	3
de Graaf	—	—	2,5	—	2,5
Merkulov	—	2	—	—	2
Andersen	—	—	—	1	1
Carow	1	—	—	—	1
Åås	—	—	1	—	1

Oleg Gontšarenko võitis Cortinas kaks medalit, kuid kahjuks ainult pronksist.

NOORTE RÜNNAK JÄTKUB

★ Ka revüü ei tuku! ★ Ookeanitaguste iluuisutajate triumf ★ Albright-Heissi kahevõitlus ★ Ilma skandaalideta ikkagi ei saanud

«Täitmatu revüü» korrigeeris ka sel korral olümpiamängude iluuisutamisvõistlustest osavõtjate koosseisu. VI «valgete» olümpiamängude üks tugevamaid iluuisutajaid Dick Button, paarissõidu parimad Ria ja Paul Falk olid läinud elukutseliste ridadesse. Teine olümpiavõitja Jeanette Altwegg oli loobunud spordist ja pühendas end täielikult armsaks saanud elukutsele (Altwegg oli nimelt kasvatajaks lasteaias).

Cortinasse saabusid vaid vähesed iluuisutajate paremikust, kes olid startinud ka Oslo taliolümpiamängudel — Allan Jenkins tuli Oslos neljandale kohale, Tenley Albright oli võitnud hõbemedali, peale nende veel kaks paari, üks Ungarist (Marianna ja Laszlo Nagy) ja teine Kanadast (Dafoe ja Bowden).

Mis puutub ülejäänud sportlastesse, siis oli ka nende hulgas Oslo olümpiavõistlejaid (tõsi küll, nad olid seal esinenud suurema eduta), kes lõpuks siiski tulid auhinnalistele kohtadele. Noored viinlased Elisabeth Schwarz ja

Kurt Oppelt tulid Euroopa meistriteks. Kontinendi meistri nimetuse võitis ka VI taliolümpiamängude noorim võistleja prantslane Alain Giletti.

Cortina d'Ampezzosse saabunud iluuisutajate hulgas oli palju niisuguseid, kes 1952. aastal olid alles 10—12-aastased. Nüüd olid nad aga tõsisteks pretendentideks auhinnalistele kohtadele. Esmajoones käib see 16-aastase Carol Heissi kohta, kes oli maailmameister Albrighti peamiseks konkurendiks. Tuleks märkida ka Frankfurdist pärinevate noorte paarissõitjate Kilius—Ningeli esinemisküpsust. Marika Kilius oli alles 13-aastane, kuid koos oma partneriga (kes oli veidi vanem) olid nad väga tõsisteks konkurentideks maailma kõige tugevamatele iluuisutajatele!

Iluuisutajate meisterlikkuse proovi avasid mehed. 29. jaanuari varahommikul alustati igivana sportlikku vaidlust — kes keda? — lahendama kohustuslike harjutustega. Startis 16 sportlast 11 riigist.

Loosiõnn oli naeratanud maailmameistrile, 22-aastasele õigusteaduskonna üliõpilasele Hayes Allan Jenkinsile. Tema esinemisjärjekord saabus alles siis, kui «oma naha olid turule toonud» tema peamised konkurendid «kargaja» Ronald Robertson, Jenkinsi noorem vend David ja Euroopa meister Giletti.

Nagu teada, oleneb heast esinemisest kohustuslikes harjutustes 60% võistleja edukusest. Jenkins vanem ei kavatsenud seekord enam medalit kaotada kohustusliku kava nõrga täitmise pärast, nagu see juhtus 1952. aastal. Vabasõidus näitas Allan Jenkins end juba Oslos väljapaistva meistrina. Jenkinsi kohustuslik kava pakkus viimistletud tehnikat, täpset arvestust ning ta saavutas märgatava edumaa oma võistlejate ees.

Võistlused jätkusid 1. veebruaril. See päev pidi selgitama, kas Ronald Robertson suudab oma akrobaatiliste elementidega täidetud kavaga koomale tõmmata tekkinud vahemaad.

Kuigi A. Jenkinsi «klassikaline» vabasõit tõi vähem palle kui Robertsoni vabakava, oli Jenkinsi edumaa siiski küllaldane kuldmedali võitmiseks.

Allan Jenkinsi noorem vend David täiendas võidetud pronksmedaliga veelgi Ühendriikide iluuisutajate triumfi. Allan Jenkins oli ennustanud oma vennale hiilgavat sportlikku karjääri. 19-aastane David viis selle täide ja temast

Kahekordse olümpiavõitja Richard Buttoni traditsioone jätkas tema kaasmaalane Allan Jenkins. Ühendriigid ei loovutanud iluuisutamises meestele ühtegi medalit.

sai maailma kõige tugevam iluuisutaja (D. Jenkins tuli maailmameistriks 1957.—1959. aastal).

Euroopa sportlased eesotsas Gilettiga said rängalt lüüa ja see näitas, et vahe nende ja Uue Maailma iluuisutajate meisterlikkuses oli suurenenud. Eurooplaste hulgast esinesid teistest edukamalt prantslased (4. koht ja 9. koht — Giletti ja Calmat). Klassikalise iluuisutamise hälli — Austria — ainuke esindaja Felsinger jäi 7. kohale. Esimese kümne hulka tulid veel kanadalane Snelling ja sakslane Gutzeit (SFV).

		Kohtade arv	Pallid
1. Hayes Allan Jenkins	USA	13	166,43
2. Ronald Robertson	USA	16	165,79
3. David Jenkins	USA	27	162,82
4. Alain Giletti	Prantsusmaa	37	158,63
5. Karel Divin	Tšehhoslovakkia	49,5	154,25
6. Michail Robert Booker	Inglismaa	53,5	154,26

A. Jenkinsi noorem vend David jäi Cortina olümpiamängudel kolmandale kohale, kuid juba järgmisel hooajal tuli ta maailmameistriks.

30. ja 31. jaanuaril pidasid mehed puhkepausi ja «asja juurde» asusid naissportlased.

Maailmameister Tenley Albright (USA) võitis Oslos J. Altweggi järel hõbemedali, seekord sai ta aga nii kohustuslike harjutuste kui ka vabasõidu eest kõrgeima hinde. Oslos kaotas ta Altweggile just kohustuslikes harjutustes, nüüd oli aga Albright «koolisõidus» (nii nimetavad iluuisutajad kohustuslikke harjutusi) täpsuse eeskujuks.

Kuigi vabasõidus andsid kohtunikud Albrightile kõrgeima hinde, pidasid paljud siiski paremaks tema 16-aastast kaasmaalast Carol Heissi, kes esines suurepäraselt väga raske kavaga. Muide, Heiss hoolitses ise enda eest. Varsti pärast olümpiamänge peetud maailmameistrivõistlustel Garmisch-Partenkirchenis jättis ta oma sõbranna ja rivaali ilma maailmameistri loorberitest.

Tenley Albrighti edu VI ja VII taliolümpiamängudel oli inimese tahtejõu ja visaduse suurepäraseks näiteks.

Lapsepõlves põdes Tenley väga raskel kujul poliomüeliiti (lastehalvatust) ja teda ähvardas täielik invaliidis-

Tugeva tahtejõuga tütarlaps Tenley Albright võitis Ühendriikidele kuldmedali ka naiste üksiksõidus.

tumine. Kuid tema isa, jõukas Bostoni arst, ei säästnud raha selleks, et oma kaheksa-aastast tütart täielikult terveks ravida. Tüdrukule meeldis iluuisutamine ja seepärast kulutati 40 000 dollarit spetsiaalse kunstliku liuvälja ehitamiseks. Parimate treenerite (minevikus tuntud iluuisutajate) Willy Fricki ja Maribel Winsoni juhtimisel tegi tüdrukuke oma esimesed sammud iluuisutamises. Tahtejõud ja püsivus sundisid haiguse taganema. 17-aastaselt võitis ta olümpiamängudel hõbemedali ja tuli seejärel maailmameistriks. Cortinas demonstreeris Tenley Albright veel kord oma haruldast tahtejõudu. Treeningul vigastas ta põlve, mis pani üldse kahtluse alla tema osavõtu olümpiamängudest. Kuid tütarlaps otsustas siiski võistlustest osa võtta ja kuldmedal oli tasuks mehisuse ja ennastsalgavuse eest.

Tenley ei tahtnud kasutada oma võitu talimängudel hüppelauana miljonilise lepingu sõlmimiseks jäärevüüga, nagu seda omal ajal olid teinud Sonja Henie, Barbara Ann Scott ja Dick Button. Ta oli kindlalt otsustanud üli-

kooli lõpetada ja pärast seda pühendada ennast arstiteadusele.

Samuti nagu meeste iluuisutamises, langesid ka siin esikohad USA sportlastele. Kolmas ameeriklanna Louise Machado tuli ka esimese kümne hulka: ta tuli kaheksandale kohale.

Märkimisväärselt startisid seekord austerlannad. Ingrid Wendl võitis pronksmedali. Hanna Eigl tuli viiendaks ja Hannerl Walter seitsmendaks.

Õnnetult esines Tšehhoslovakkia noor iluuisutaja Indra Kramperova. Kukkumise tõttu vabasõidus jäi ta eelviimasele, 20. kohale.

		Kohtade arv	Pallid
1. Emma Tenley Albright	USA	12	169,97
2. Carol Heiss	USA	21	168,02
3. Ingrid Wendl	Austria	39	159,44
4. Yvonne Sugden	Inglismaa	53	156,62
5. Hanna Eigl	Austria	52	157,15
6. Carol Jane Pachl	Kanada	73	154,74

3. veebruar oli iluuisutamisvõistluste lõppakordiks. «Jäästaadioni» tribüünidel polnud ühtki vaba kohta.

Olümpiakulda asus taotlema üksteist paari, kelle hulgas olid Austria, Ungari, Saksa FV, Tšehhoslovakkia, Inglismaa, Kanada ja USA esindajad.

Mõni nädal enne olümpiamänge Pariisis toimunud Euroopa meistrivõistlustel võitis noor Austria paar Schwarz—Oppelt prantslaste südamed. Nüüd kutsusid uued kontinendi meistrid välja Cortina külaliste vaimustustormi. Viini paar näitas end kuulsate kaasmaalaste Engelman—Bergeri, Scholtz—Kaiseri, Brunner—Wrede, Ilse ja Erik Pausini traditsioonide väärilise jätkajana.

«Sissy» Schwarzi ja Kurt Oppelti viieminutilist esinemist võis mõõta alles paljude pingeliste treeningutundidega. Nende võit oli ühtlasi Viini kooli võit. Nende esinemine, mida saatis F. Suppé muusika operetist «Kerge ratsavägi», paistis silma puhtviiniliku viimistletuse poolest ja vastas Austria iluuisutamise parimatele traditsioonidele.

Noortest austerlastest ei jäänud peaaegu sugugi maha maailmameistrid Dafoe ja Bowden (Kanada). Kanada paar võlus kõiki esituslaadi musikaalsuse, täieliku har-

Ameeriklanna Carol Heiss pidi Cortinas leppima hõbemedaliga. Kuid veel samal talvel tuli 16-aastane tütarlaps maailmameistriks. Tundmata tollest ajast peale ühtki kaotust, astus ta järgmisse olümpia-aastasse maailma tugevaima iluuisutajana.

moonia ja elegantsiga. Piisab sellest, kui öelda, et kanadalased said isegi ühe sajandiku palli võitjatest rohkem, kuid kohtunike poolt antud kohtade arv jättis nad ikkagi teiseks.

Noorte iluuisutajate Marika Kiliuse ja Franz Ningeli (SFV) esinemine kutsus tribüünidel välja vaimustustormi. Kui vaikis Tšaikovski balleti «Uinuv kaunitar» meloodia, mis saatis frankfurtlaste esinemist, ja kohtunikud tegid teatavaks hinded, puhkes tribüünidel uus torm, seekord pahameeletorm. Kohtunike poole lendasid apelsinid, pooleldisöödud võileivad, turukorvid ja nutsakuks käkerdatud programmid. Nii avaldasid pealtvaatajad protesti nende arvates madala hinde vastu.

«Viini kooli» täisverelised esindajad «Sissy» Schwarz ja Kurt Oppelt tulid Cortinas olümpiavõitjateks paarissõidus.

Kuid kohtunikud on kohtunikud. Saksamaa sportlased jäid ilma pronksmedalist, kuigi pealtvaatajate arvates olid nad selle ära teeninud. Teistkordselt tuli kolmandale kohale Ungari meisterpaar Marianna ja Laszlo Nagy.

Inglismaa iluuisutajad esinesid seekord halvemini. Mõlemad Briti saartelt pärinevad paarid jäid viimastele kohtadele.

		Kohtade arv	Pallid
1. Elisabeth Schwarz Kurt Oppelt	Austria	14	11,31
2. Frances Dafoe Norris Bowden	Kanada	16	11,32
3. Marianna Nagy Laszlo Nagy	Ungari	32	11,03
4. Marika Kilius Franz Ningel	Saksa FV	35,5	10,98
5. Carol-Ann Ormaca Robin Greimer	USA	56	10,71
6. Barbara Wagner Robert Paul	Kanada	54,5	10,74

NSV LIIDU HOKIMEESTE KULDMEDALID

★ Teed, mis viisid Cortinasse ★ Kanada või Nõukogude Liit? ★ Olümpiaturniiri sensatsioon ★ «Must» teisipäev ★ Moskva hokimängijad ei loovuta juhtpositsiooni ★ Otsustav matš ★ Kanada esmakordselt kolmandal kohal

Ühelgi varasemal olümpiamängude jäähokiturniiril pole olnud niisugusel hulgal esmaklassilisi meeskondi kui seekord Cortina d'Ampezzos. Kanada hokimängijad olid kuuel korral võitnud olümpiakulla. USA, Tšehhoslovakkia, Rootsi ja Šveitsi meeskonnad olid korduvalt koju pöördunud medalite ja auhindadega. NSV Liidu hokimängijad võtsid esmakordselt osa olümpiaturniirist ja olid kindlalt otsustanud kroonida oma debüüti medaliga.

Kaheksa aastat tagasi oli NSV Liidu hokimängijate võimeid esmakordselt tunda saanud kuulus Praha hokiklubi LTC, mille mängijad moodustasid Tšehhoslovakkia koondmeeskonna tuumiku 1948. aasta taliolümpiamängudel. Kohe pärast olümpialahinguid sõitsid tšehhid eesotsas Vladimir Zabrodskyga sõprusvõistlustele Moskvasse. Tol talvel pühitses jäähoki Nõukogude Liidus oma esimest aastapäeva, kuid Moskva meeskond näitas, et ta on vääriline vastane hõbedase olümpiamedali võitnud meeskonnale. Tšehhid ei suutnud kolmes matšis saavutada võitu «roheliste» moskvalaste üle ja jäid vähemusse väravate suhtega (10:11).

Viimasel viiel aastal olid Nõukogude hokimängijad muutunud tundmatuseni. Rida kaalukaid võite Tšehhoslovakkia, Poola, Saksa FV, Norra ja Šveitsi meeskondade üle olid selle arenemise tunnistajateks.

Ja lõpuks, 1954. aasta maailmameistrivõistlustel kohtusid Nõukogude hokimängijad esimest korda kanadalastest «hokikuningatega». NSV Liidu meeskonna 7:2 võit vapustas hokimaailma alustugesid. Nüüd oli kõigile selge, et samasuguse õigusega nagu kanadalased taotlevad maailma parimate hokimängijate krooni ka sportlased Nõukogude Liidust.

Tõsi küll, järgmisel aastal said kanadalased revanši ja seejuures mitte vähem veenva 5:0 tulemusega. Kuid see tagajärg ei kajastanud siiski tõelist jõudude vahekorda. Nõukogude hokimängijad olid ja jäävad kanadalastele tõsisteks konkurentideks.

Vaidlus tuli lahendamisele Cortina d'Ampezzo «Jäästaadionil».

Kuid medalipretendentideks polnud ainult NSV Liidu ja Kanada meeskond. Arvestusest ei tohtinud välja jätta USA, Rootsi ja Tšehhoslovakkia väga tugevaid meeskondi. Nagu näitas hokiturniir ise, olid need ennustused vägagi reaalsed. Nimelt USA hokimängijad edestasid olümpiamängude hokiturniiril kõige kindlamaid kuldmedalipretendente — «kohutavaid» kanadalasi.

Nõukogude Liitu, Rootsit ja Tšehhoslovakkiat esindasid koondmeeskonnad (NSV Liidu meeskonda kuulusid KMKSK ning Moskva klubide «Krõlja Sovetov» ja «Dünamo» mängijad), Kanadat esindas 1955. aastal «Allani Karika» võitnud hokiklubi «Kitchener Waterloo Dutchmen», Ühendriike esindas asjaarmastajate koondmeeskond. Üldse võttis turniirist osa kümme meeskonda.

Mängud toimusid kahes etapis: algul kolmes alagrupis (alagrupp A — Kanada, SFV, Itaalia ja Austria; alagrupp B — Tšehhoslovakkia, USA ja Poola; alagrupp C — NSVL, Rootsi ja Šveits). Turniiri teise etapi moodustas finaalturniir. Iga alagrupi kaks paremat meeskonda pääsesid finaalturniirile 1.—6. koha selgitamiseks. Ülejäänud meeskondade «saatuseks» jäi lohutusturniir, kus selgitati kohad seitsmendast kümnendani.

Olümpiamängude jäähokiturniir avati 26. jaanuaril Austria—Itaalia mänguga.

VII «valgete» olümpiamängude hokilahingute esimese värava viskamise au langes Austria meeskonna kaitsemängijale Kurt Kurzile. Ette tõtates ütleme, et Austria meeskond tuli kokkuvõttes viimasele, s. o. kümnendale kohale. Kuid alguses ei paistnud austerlased sugugi kõige nõrgematena. Juba matši esimesel kolmandikajal juhtis Austria väljakuperemeeste ees 2:0. Ainult suurte pingutuste varal suutsid itaallased oma spordihaigete ergutuskisa toetusel viia mängu siiski viigilisele lõpplahendusele 2:2.

Kanadalased viskasid Saksa FV meeskonna vastu juba esimesel minutil värava, kuid edasises mängu käigus tuli neil veel kõvasti tööd teha, et võita vägagi tagasihoidliku 4:0 tagajärjega.

27. jaanuaril toimus kolm mängu favoriitide osavõtul, kusjuures kahes matšis nad kohtusid omavahel. See oli juba tõeline jõukatsumine.

Tšehhoslovakkia hokimehed suutsid USA meeskonna üheväravalise vahega «üle mängida» (4:3). Viimase otsustava värava tõi tšehhidele meeskonna veteran, esimese ründekolmiku mängija Vlastimil Bubnik.

Nõukogude meeskond kohtus samal päeval Rootsi hokimängijatega. Esimesel kolmandikajal viskasid Lars Björn ja Jevgeni Babitš kumbki ühe värava. Seis 1:1 püsis teise kolmandikaja neljanda mänguminutini, mil Babitš viis uuesti Nõukogude meeskonna juhtima. Seejärel «kasvatas» Vsevolod Bobrov skoori veel ühe värava võrra ja kolmandal kolmandikajal «tegi» Valentin Kuzin lõpptagajärjeks 5:1. Meie meeskond sai esimese ja väga olulise võidu.

Selle päeva kolmandas matšis mängis veel üks meeskond «suurest viisikust». Kanada hokimängijad näitasid end sel päeval täies hiilguses. Juba esimesel kolmandikajal murdsid nad Austria meeskonna vastupanu, olles visanud kuus korda litri nende väravasse. Teise kolmandikaja lõpuks näitas tagajärjetahvel 17:0. Kolmandal kolmandikajal kanadalaste surve veidi langes ja nad viskasid «ainult» kuus väravat. Kõige resultatiivsemaks mängijaks selles kohtumises oli kanadalaste teise kolmiku kesktormaja Gerald Theberge kuue väravaga. On huvitav märkida, et Theberge viskas ka esimeses mängus kolm väravat neljast.

Tõsi, juba järgmisel päeval kurvastasid kanadalased päris tõsiselt oma austajaid. Suure vaevaga ja alles kolmanda kolmandikaja viimasel kümnel minutil suutsid nad murda kaunis nõrga Itaalia meeskonna vastupanu ning võitsid väga tagasihoidliku tulemusega 3:1. See tagajärg põhjustas palju kõige mitmesugusemaid arvamusi. Ühed rääkisid, et kanadalased säästavad jõudu otsustavateks matšideks. Teised arvasid, et «Kitchener Waterloo Dutchmen» on oma mänguklassi poolest lihtsalt märksa nõrgem eelmise aasta maailmameistrist «Pentinktonist».

Rootslased ei olnud veel tõibunud pärast turniiri esimesel päeval toimunud mängu Nõukogude meeskonna vastu ja oleksid peaaegu šveitslastele loovutanud õiguse finaalturniirile kuue parema hulka pääsemiseks. Juba esimesel kolmandikajal läksid šveitslased 3:0 juhtima. Seejärel Sven Johansson ja Lars Björn vähendasid vahe 2:3-le ja teise kolmandikaja algul võrdsustas Lundvall seisu. Edasi arenes mäng vahelduva eduga. Kolmanda kolmandikaja alguseks pääsesid rootslased ühe väravaga edu-

seisu, hoidsid seda lõpuni ja saavutasid väga raske võidu tulemusega 6:5.

USA ja Tšehhoslovakkia hokimängijate kohtumised poolakatega, samuti NSV Liidu sportlaste kohtumine šveitslastega ei äratanud kahtlusi lõpptulemuse suhtes. Vastaste mänguklassi vahe oli väga suur. Ameeriklased võitsid poolakaid nelja «kuiva» väravaga (4:0) ja tšehhid viievärava-lise ülekaaluga (8:3). Moskva hokimehed aga viskasid šveitslaste väravasse litri kümnel korral ja lasksid endale visata ainult kolm.

Finaalgruppi pääsesid seega Kanada, Tšehhoslovakkia ja Nõukogude Liit (olid oma alagrupis võitnud kõik kohtumised), USA ja Rootsi (kes olid kaotanud kumbki ühe matši) ning Saksa FV, kes pärast kaotust Kanadale mängis itaallastega viiki (2:2) ja võitis austerlasi (7:0).

Mängud finaalgrupis algasid 30. jaanuari keskpäeval. Esimestena kohtusid Saksamaa ja Ühendriikide hokimängijad. Õhtul pidi toimuma veel kaks mängu — NSVL—Rootsi ja Kanada—Tšehhoslovakkia.

USA meeskond oli esimesel kolmandikajal ilmselt sakslastest üle ja 25. mänguminutiks oli seis juba 7:0. Kuid siis jätkasid ameeriklased väga üleolevalt ja lohakalt. Lõpusireeniks oli USA meeskonna eduseis vähenenud viie väravani (7:2).

Moskva hokimängijate teine kohtumine rootslastega arenes hoopis teisiti kui eelringis. Tõsi küll, juba kuuendal minutil realiseeris Nõukogude meeskonna kolmanda ründekolmiku kesktormaja Aleksei Gurõšev kombinatsiooni väga täpselt väravaks. Siis aga läks rootslastel korda tuua mängu käiku murrangut, nad ründasid esimese kolmandikaja lõpuni väga ohtlikult ja suutsid mänguseisu viigistada (Sigvard Broms). Kohe teise kolmandikaja alguses viis Viktor Šuvalov meie meeskonna 2:1 ette. Rootslased jätkasid visalt Nõukogude meeskonna värava ründamist, ähvardades likvideerida meie hokimeeste minimaalset edu tagajärjes. Alles kolmandal kolmandikajal õnnestus skandinaavlaste vastupanu murda — Vsevolod Bobrov ja Aleksei Gurõšev kindlustasid täpsete visetega Nõukogude Liidu meeskonnale võidu.

Kõige suuremat huvi esimese päeva finaalmängudest pakkus Kanada ja Tšehhoslovakkia hokimeeste vaheline kohtumine. Eelmängudes kanadalastel sisuliselt tõsiseid vastaseid polnudki. Selle meeskonna jõust võis nüüd saada

Eelmängud

Alagrupp A

Meeskonnad	1	2	3	4	Punktid	Väravate suhe
Kanada	×	4:0	3:1	23:0	6	30:1
Saksa FV	0:4	×	2:2	7:0	3	9:6
Itaalia	1:3	2:2	×	2:2	2	5:7
Austria	0:23	0:7	2:2	×	1	2:32

Alagrupp B

Meeskonnad	1	2	3	Punktid	Väravate suhe
Tšehhoslovakkia	×	4:3	8:3	4	12:6
USA	3:4	×	4:0	2	7:4
Poola	3:8	0:4	×	0	3:12

Alagrupp C

Meeskonnad	1	2	3	Punktid	Väravate suhe
NSVL	×	5:1	10:3	4	15:4
Rootsi	1:5	×	6:5	2	7:10
Šveits	3:10	5:6	×	0	8:16

ettekujutuse tõsises jõukatsumises kogenud Tšehhoslovakkia meeskonnaga. Muide, kõik sõjajärgsed kohtumised nende meeskondade vahel on toimunud kõige pingelisemas võitluses.

Tšehhoslovakkia hokimängijad alustasid kohe teravate rünnakutega ja 14. minutil viskas Zdenek Navrat kanadalastele esimese värava. Mängutempo kasvas ja ründavamaks pooleks olid kanadalased. Esimese kolmandikaja lõpul viigistas James Logan seisu.

Algas teine kolmandikaeg. Kanadalased said korraks arvulise ülekaalu ja ründasid ägedalt, kuid mängides kuuekesi viie tšehhi vastu, lasksid hoopis kanadalased Zdenek Navratil teist korda litri oma väravasse visata. Tšehhid juubeldasid. Siiski leidsid Kanada mängijad jõudu mängu käiku murrangut tuua. Kanadalased Theberge ja Knox sundisid kolm korda tšehhe mängu uuesti tsentrist alustama. Vastuvärav, mille Pantouček teise kolmandikaja lõpul viskas, ei muutnud enam olukorda. Viimase kolmandikaja mängisid kanadalased juba kergelt, ja olles visanud veel kaks väravat (Logan ja Rope), saavutasid olulise võidu.

Finaalmängude teisel päeval kohtusid Rootsi ja Tšehhoslovakkia, NSV Liit ja Saksa FV, Kanada ja USA.

Tšehhid olid veel väsinud eelmise päeva pingutavast heitlusest kanadalastega, ei suutnud rootslastele märkimisväärset vastupanu osutada ja said suurelt lüüa (0:5).

Teises mängus suutsid sakslased ainult esimese kolmandikaja vastu pidada Nõukogude meeskonna võidutahtelistele rünnakutele. Skoori avas alles teise kolmandikaja viiendal minutil Aleksander Uvarov. Kuid siis lasksid sakslased kaheksa minuti jooksul endale visata veel kuus väravat. Kolmandal kolmandikajal tõstis Juri Krõlov lõpptulemuseks 8:0.

Cortina d'Ampezzo olümpiaturniir oli tulvil sensatsioone. Teatud määral sensatsiooniks oli ka äärmiselt suur väravatesadu (23:0) Kanada ja Austria vahelises matšis. Paljud spetsialistid tunnistasid suureks ootamatuseks Kanada—Itaalia mängu tagajärje, kus maailmameistrid suutsid ainult kaks väravat rohkem visata. Ka mängud teistes alagruppides ei möödunud üllatusteta. Rootslased pidid peaaegu kaotama tunduvalt nõrgemale Šveitsi meeskonnale, kuid finaalgrupis võitsid tšehhe enneolematult suurelt. Kuid VIII talimängude hokiturniiri kõige suuremaks

Olümpiaturniiri parimaid Cortina d'Ampezzos — väravavaht Willard Ikola (USA) ja ründemängija Vsevolod Bobrov (NSVL).

sensatsiooniks oli kahtlemata kanadalaste ränk kaotus (1:4) USA meeskonnale.

Selles mängus said kangelasteks Ühendriikide meeskonna väravavaht Willard Ikola ja edurivimängija John Mayasich. Ameeriklaste võidu võis sõna tõsises mõttes kanda nende meeste arvele. Esimene hoidis Ühendriikide värava puutumatuna kanadalaste arvukate pealevisete eest, teine aga oli ootamatute ja välkkiirete vasturünnakute hingeks. Kõik väravad ameeriklaste kasuks tulid nende kontrarünnakutest ja kolm korda lendas litter kanadalaste väravasse Mayasichi kepilt.

Võib-olla tuleb maailmameistrite ebaedu põhjust otsida nende liigsest enesega rahulolust kahel esimesel kolmandikajal.

Alles kolmandal kolmandikajal, liiga hilja, taipasid kanadalased, et 1956. aasta ameeriklased on tunduvalt tugevamad 1955. aasta USA meeskonnast, kelle Kanada «hävitas» tulemusega 12:1. Liigne enesekindlus sai karistuse. Kaotasid ju kanadalased nimelt selle mänguga hõbemedalid.

Nii kujunes 31. jaanuar «mustaks päevaks» peale tšehhide ka kanadalastele.

Finaalturniiri kolmandaks vooruks olid kaks meeskonda kaotanud igasuguse võimaluse medalivõitjate kolmiku hulka pääsemiseks. Saksamaa meeskond oli vaevalt küll sellega arvestanud, kuid Tšehhoslovakkia sportlastele tähendasid need kaks kaotust järjest kõigi lootuste täielikku purunemist. Suurimad võidulootused turniiril olid jäänud Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide sportlastele, kes olid võitnud kõik seni peetud mängud finaalgrupis.

Kolmanda vooru esimeses mängus võitsid Kanada hokimängijad 10:0 tagajärjega Saksa FV meeskonda.

Ameeriklasi tiivustas võit kanadalaste üle ja nad mängisid rootslaste vastu hiilgava partii. Kohtumise tulemus 6:1 kõneleb ise enda eest. Pärast seda kaotasid ka rootslased, samuti nagu tšehhid, lõplikult lootuse esikohale.

Suure kannatamatusega ootasid spordisõbrad järgmist suurkohtumist NSV Liit—Tšehhoslovakkia. Kõik kohtumised nende meeskondade vahel olid toimunud pingelises võitluses ja kuigi enamikus neist «jäid peale» Nõukogude hokimängijad, võisid «õpilased» alati oodata ebameeldivaid üllatusi «õpetajailt». Peale selle kohustas turniiril kujunenud olukord tšehhe maksimaalselt pingutama.

Võit selles mängus oleks jätnud tšehhidele veel mõningaid lootusi pronksmedalitele. Kuid sama vajalik oli võit ka Nõukogude Liidu hokimängijatele. Neil seisid ees veel kaks väga vastutusrikast mängu USA ja Kanada meeskonnaga ning ka ainult ühe punkti kaotus mängus tšehhidega võis osutuda parandamatuks.

Moskvalased alustasid kohtumist väga hästi. Viiendal ja kaheteistkümnendal minutil viskas Viktor Šuvalov NSV Liidu meeskonna eduseisuks 2:0. Esimese kolmandikaja viimastel sekunditel tegi Vaclav Pantouček ühe värava tasa. Teisel kolmandikajal mängisid meie kaitsemängijad hoolikamalt, edurivimehed aga teravamalt ja viimase kolmandikaja alguseks oli NSV Liit ees 5:1 (Gurõšev, Šuvalov, Sologubov). Isegi kaitsjate vigade tõttu kaotatud (2:3) viimane kolmandikaeg ei muutnud enam lõpptulemust. Kohtumine NSV Liit—Tšehhoslovakkia lõppes tagajärjega 7:4.

3. veebruar oli finaalmängude neljas päev.

Kanadalased said mängust Rootsi vastu kaks punkti juurde. Logan, Rope, McKenzie, Sholes ja Martin viskasid kuus väravat, samal ajal kui rootslaste S. Johanssoni ja G. Twillingi visete järel läks kanadalaste väravavaht ainult kaks korda oma «puurist» litrit välja tooma. Rootsi langes neljandale kohale. Kohtumisel Tšehhoslovakkia ja Saksa FV vahel põhimõttelist tähtsust enam ei olnud. See otsustas vaid finaalturniiril viimase ja eelviimase koha. Tšehhid võitsid 9:3.

Seevastu pidi aga väga palju otsustama NSV Liidu ja USA kahevõitlus.

Ameeriklastele oleks võit tähendanud kindlat kuldmedalit, sest USA hokimängijatel jäi veel pidada suhteliselt kerge kohtumine Tšehhoslovakkia meeskonnaga, kellel niikuinii enam midagi loota polnud. Nõukogude sportlastel aga seisis ees «tulevahetus» väga tugevate kanadalastega.

Suuri lootusi turniiri võitmiseks oleksid saanud pärast võitu ameeriklaste üle ka Nõukogude hokimängijad.

Mis puutub kolmandasse kuldmedalipretendenti Kanada meeskonda, siis oleks neid rahuldanud rohkem küll USA koondmeeskonna kaotus.

Mäng algas hilisõhtul. Kuid ei hiline aeg ega pakane (termomeeter näitas 18 püga lat alla nulli) jahutanud sellele matšile kogunenud pealtvaatajate entusiasmi.

Kas suudavad ameeriklased korrata 31. jaanuaril saavutatut? Kas õnnestub Nõukogude Liidu hokimängijatel jõuda finaalturniiri viimasesse vooru kaotuseta? Need küsimused ei jätnud mängu lõpptulemuse suhtes osavõtmatuks peale Cortina d'Ampezzo «Jäästaadioni» tribüüne täitva pealtvaatajate hulga ka veel kümneid tuhandeid spordihaigeid paljudes maailma riikides.

Samuti nagu mängus kanadalaste vastu, rajasid ameeriklased oma mängu ootamatust taotlevatele kontrarünnakutele. Meie hokimängijad aga mängisid lihtsalt, ilma riskita ja suurendasid metoodiliselt survet vastase väravale. Hoolimata NSV Liidu meeskonna üldisest paremusest jäid aga esimesel kolmandikajal väravad puutumatuks.

Teisel kolmandikajal jätkasid meie hokimehed kiiretempolist mängu. Hlõstovi, Kuzini ja Babitši välkkiired läbimurded väsitasid üha rohkem ameeriklaste kaitsemängijaid. Hakkas ilmnema meie meeskonna parem füüsiline ettevalmistus. Kui esimesel kolmandikajal USA koondmeeskonna kaitsemängijad (eriti MacKinnon) rakendasid edukalt jõulist kehamängu, siis nüüd eksisid nad üha sagedamini ja sagedamini võistlusmääruste vastu. Suurepärane oli USA meeskonna väravavaht Willard Ikola.

Kuid ka Ikola ei suutnud midagi teha, kui viis minutit enne teise kolmandikaja lõppu Nikolai Hlõstov saatis välkkiirelt võrku litri, mille Juri Pantjuhhov oli hästi söötnud värava eest läbi.

Algas kolmas kolmandikaeg. Väsinud ameeriklased ei söandanud enam mõeldagi rünnakule. Nad olid kogu meeskonnaga tõmbunud kaitsesse, et hoida ära veelgi halvemat. Kuid neli minutit enne lõppu saatis Bobrov talle petteliigutuse abil Babitši poolt suunatud litri väravasse (Babitš sööstis täiel sõidul väravale, imiteeris viset, kuid oli enne seda litri maha jätnud Bobrovile). Väljakule tuli kolmas ründekolmik. Uus rünnak ja veel üks värav! Selle viskas Pantjuhhov. Väljakule vahetati «Dünamo» kolmik — Krõlov, Uvarov ja Kuzin. Kurnatud ameeriklased ei suutnud meie mängumeeste lõpuni kõrge tempo vastu midagi teha. Kuzini läbimurre ja värav! 4:0. Oluline võit oli käes.

See pingeline ja närvesööv mäng möödus väga korrektselt. Ameerika meeskond oli loobunud toorutsevast mängustiilist, mis oli toonud neile halva kuulsuse eelmistel olümpiamängudel. Kogu mängu vältel karistati USA mees-

Üheks kesksemaks mänguks Cortina hokiturniiril oli NSV Liidu ja USA meeskonna vaheline kohtumine. Hoolimata suureskoorilisest kaotusest (0:4) olid ameeriklased siiski ohtlikeks vastasteks. Korduvalt ähvardasid nad Nõukogude meeskonna väravat. Ka praegu on väravavaht Nikolai Putškov valvel...

konna mängijaid ainult kolmel korral kaheminutilise väljakult eemaldamisega.

Meeskondade positsioon turniiritabelis määras talimängude hokiturniiri viimase vooru kõigi kohtumiste iseloomu.

Olles kaotanud igasugused lootused medalite saamiseks, mängisid Rootsi hokimängijad sakslaste vastu väga loiult ja oleksid peaaegu mängu kaotanud. Kaks minutit enne lõpuvilet viskas Rootsi meeskonna kaitsemängija Lars Björn oma ainukese värava finaalturniiril. See kindlustas rootslastele viigi (1:1) ja viis nad lõppkokkuvõttes neljandale kohale.

Kui kahel või enamal meeskonnal on võrdne arv punkte, siis määratakse olümpiamängude hokiturniiri võitja kindlaks parema väravate vahe alusel. Kui ka see on ühesugune, siis saab kaaluvaks väravate suhe.

Enne viimast vooru oli USA meeskonnal kuus punkti väravate vahe 17:8 juures. Kanadalastel oli sama punktide arvu juures väravate vahe parem — 23:9. Nõukogude

Nõukogude hokimängijad võtsid vastu kanadalaste poolt pakutud jõulise mängu ja väljusid kahevõitlusest rohkem kui üks kord võitjana.

meeskond oli saanud kaheksa punkti ja tal oli see arvestuslik näitaja kõige parem — 23:5.

USA sportlastel oli tarvis iga hinna eest võita mäng tšehhide vastu ja seejuures veel võimalikult suurema skooriga. NSV Liidu meeskonna kaotuse korral viimases mängus oleks Kanada, USA ja Nõukogude Liidu meeskonnal olnud võrdselt kaheksa punkti. Sel juhul oleksid aga ameeriklased pidanud oma väravate vahet parandama üheksa või kümne värava võrra.

Ameeriklaste ründemängijad tulid selle ülesandega toime ja viskasid Tšehhoslovakkia meeskonnale üheksa väravat. Kuid oma värava puutumatust ei suudetud kindlustada. Ameeriklaste väravasse visatud neli litrit röövisid neilt võimaluse esikohale tulekuks.

NSV Liidu ja Kanada mängu tähtsusest pole vaja rääkida. See mäng pidi «paika panema» kõik olümpiamedalid. Meie hokimängijad tulid otsustavaks mänguks väljakule eelistatult. Viik ja isegi ühe- või kaheväravaline kaotus oleks NSV Liidu koondmeeskonnale kindlustanud kolm

Otsustavas matšis kanadalaste vastu tegutses julgelt ja kindlalt Nõukogude meeskonna teise ründekolmiku mängija Juri Krõlov.

kõrget tiitlit — maailmameistri, Euroopa meistri ja olümpiavõitja nimetuse.

4. veebruari hilisõhtul rivistusid olümpiamängude viimaseks, kolmekümne kolmandaks mänguks, «Jäästaadioni» hokiväljakule NSV Liidu ja Kanada sportlased.

Nende riikide hokimängijad olid varem kohtunud kaks korda — 1954. aasta maailmameistrivõistlustel, kus Nõukogude Liidu koondmeeskond võitis Toronto «Lindhurst Motorsi» hokimängijaid tagajärjega 7:2, ja 1955. aasta maailmameistrivõistlustel, kus «Pentinktoni» hokimängijad said revanši tagajärjega 5:0. Kuid ei kahe aasta eest ega ka aasta eest ei sadanud meie meeskonna väravale sellist rünnakute vihurit kui 1956. aasta olümpiaturniiri viimase mängu esimesel kolmandikajal.

Ennenägematu ägedusega heitlesid kanadalased võidu pärast. Nende kahe jäähokigigandi kohtumistes polnud Nõukogude hokimehed kunagi kanadalastele alla andnud rün-

nakute teravuse poolest. Seekord tegid «Kitchener Dutchmeni» meeskonna mängijad kakskümmend kolm pealeviset meie meeskonna väravale, kusjuures enamik neist esimesel kolmandikajal. Meie hokimängijad vastasid sellele ainult üheksa viskega.

Esimese kolmandikaja saatsid meie hokimängijad mööda kaitsetegevuses. Kanadalased ründasid nii ägedalt, et isegi arvulises ülekaalus ei suutnud moskvalased kuidagi sellest toibuda. Väga hästi ja rahulikult «õiendas» ainult Nõukogude meeskonna väravavaht Nikolai Putškov. Ta muutis tulutuks kõik vastasmängijate pingutused. Kolmandikaja lõpuks kanadalaste rünnakute tulv vaibus.

Teine kolmandikaeg oli eelmisest täiesti erinev. Kanadalased olid ilmselt väsinud. Siiski jäid nende ootamatud rünnakud väga ohtlikuks. Hokimängijad Kitchenerist tulistasid Nõukogude väravat igast vähegi soodsast olukorrast. Ja nüüd panid oma täielikud jõuvarud välja ka meie ründemängijad! Väga aktiivselt sõelusid vastaste väljakupoolel teine ja kolmas ründekolmik, kus ennastsalgava mänguga paistsid silma Juri Pantjuhhov ja Juri Krõlov. Täpselt mängis Nõukogude meeskonna kaitsepaar Nikolai Sologubov ja Ivan Tregubov.

Teise kolmandikaja seitsmes minut. Väljakul oli parajasti dünamolaste kolmik — Krõlov, Uvarov ja Kuzin. Saanud litri väljaku nurgas, tegi Krõlov tugeva pealeviske peaaegu väravajoonelt. Woodall oli tulnud natuke vära-

Finaalturniir

Meeskonnad	1	2	3	4	5	6	Punktid	Väravate suhe
NSVL	X	4:0	2:0	4:1	7:4	8:0	10	25:5
USA	0:4	X	4:1	6:1	9:4	7:2	8	26:12
Kanada	0:2	1:4	X	6:2	6:3	10:0	6	23:11
Rootsi	1:4	1:6	2:6	X	5:0	1:1	3	10:17
Tšehhoslovakkia	4:7	4:9	3:6	0:5	X	9:3	2	20:30
Saksa FV	0:8	2:7	0:10	1:1	3:9	X	1	6:35

Meeskonnad	7	8	9	10	Punkte	Väravate suhe
Itaalia	X	5:2	8:3	8:2	6	21:7
Poola	2:5	X	6:2	4:3	4	12:10
Šveits	3:8	2:6	X	7:4	2	12:18
Austria	2:8	3:4	4:7	X	0	9:19

vast välja, ei suutnud tabada litrit, mis tema selja tagant lendas väravanurka. Skoor oli avatud!

Kaitsemängijad pareerisid mitu kanadalaste meeleheitlikku rünnakut.

Vaheajal nõudsid kanadalased väljaku kastmist. Pooletunniline puhkus peaks taastama kanadalaste jõuvarud. Olid nad ju kogu oma energia matnud raevukatesse rünnakutesse.

Kuid viimase kolmandikaja esimene minut põrmustas Kanada hokimängijate lootused. Kuzini viske järel süttis kanadalaste värava taga punane tuli — 2:0. Olümpiakullast lahutas nüüd kanadalasi juba viis väravat. Oli selge selle ülesande teostamatus. Mängu tulemus oli otsustatud.

Sel kombel võitsid olümpiamängudel debüteerivad Nõukogude Liidu hokimängijad maailmameistri, Euroopa meistri ja olümpiavõitja kuldmedalid.

Meeskondade paremusjärjestus voorude kaupa

NSVL	2	4	6	8	10
USA	2	4	6	6	8
Kanada	2	2	4	6	6
Rootsi	0	2	2	2	3
Tšehhoslovakkia	0	0	0	2	2
Saksa FV	0	0	0	0	1

1. NSVL (N. Putškov, G. Mkrtõtšan, N. Sologubov, I. Tregubov, G. Sidorenkov, D. Ukolov, A. Kutševski, J. Babitš, V. Suvalov, V. Bobrov, J. Krõlov, A. Uvarov, V. Kuzin, J. Pantjuhhov, A. Gurõšev, N. Hlõstov, V. Nikiforov).
2. USA (W. Ikola, D. Rigazio, D. MacKinnon, E. Sampson, R. Meredith, R. Dougherty, W. Burtnett, J. Matchefts, J. Mayasich, W. Cleary, G. Christian, W. Anderson, E. Campbell, K. Purpur, W. Olson, R. Rodenheiser, F. O'Grady).
3. Kanada (K. Woodall, D. Brodeur, F. Martin, H. Lee, A. Hurst, W. Colwin, J. McKenzie, J. Logan, P. Knox, D. Rope, B. Klinck, G. Theberge, C. Brooker, G. Sholes, R. White, K. Laufmann, J. Horne).
4. Rootsi (U. Kaslind, L. Svensson, B. Seitenberger, L. Björn, Å. Lassas, B. Larsson, N. Nilsson, S. Broms, S. Johansson, H. Öberg, R. Petersson, S. Karlsson, L.-E. Lundvall, S. Twilling, H. Twilling, L. Malberg, H. Nurmela).
5. Tšehhoslovakkia (J. Vodička, J. Endek, K. Gut, J. Kasper, J. Bünter, O. Zimrman, V. Bubnik, Vl. Bubnik, S. Bartony, B. Danda, Z. Navrat, F. Vanek, B. Prošek, S. Bacilek, V. Zabrodsky, V. Pantouček, M. Kluc).
6. Saksa FV (A. Hoffman, U. Jansen, K. Pirschel, B. Guttowsky, P. Ambros, M. Beck, A. Birzack, K. Sepp, M. Egen, E. Trautwein, R. Pittrich, H. Huber, A. Endres, G. Jochelms, H. Rampf, M. Sach, R. Gosman).

Ülevaade VII talimängude hokiturniirist poleks täielik, kui mitte rääkida lohutusturniirist, kus 7.—10. koha selgitamiseks kohtusid itaallased, poolakad, šveitslased ja austerlased.

Siin osutusid edukamateks itaallased, kes võitsid kõiki oma vastaseid. Võimalik, et Itaalia meeskonna edule aitas kaasa asjaolu, et nad mängisid oma kodus. Poolakad võitsid šveitslasi ja austerlasi. Viimased kaotasid kõik kohtumised ja jäid viimaseks. Alagrupimängude esimesel päeval saadud viik mängus Itaalia vastu jäigi nende ainukeseks saavutuseks.

Austria hokimängijaid peeti 20-ndail aastail Euroopa tugevamateks ja kohe pärast sõda peetud 1947. aasta maailmameistrivõistlustel võitsid nad rootslasi tagajärjega 2:1, edestades tugevaid Šveitsi ja USA meeskondi. Seekord olid austerlased turniiri nõrgimad. Muide, nemadki ei jäänud auhinnata. Austria meeskond viis olümpiamängudelt kaasa karika «korrektse mängu eest», sest Austria meeskonnal oli kõige väiksem väljakult eemaldatud mängijate karistusaeg.

Olümpiaturniiri parimate mängijate eriauhinnad võitsid väravavahtidest Willard Ikola (USA), kaitsemängijatest Nikolai Sologubov (NSVL) ja edurivimeestest Jack McKenzie (Kanada). Finaalturniiri kõige suuremaks väravakütiks oli Nõukogude meeskonna ründemängija Aleksei Gurõšev, kes viskas viies mängus kuus väravat. Viis väravat olid visanud veel Nõukogude Liidu meeskonnast Viktor Šuvalov, ameeriklane Gordon Christian ja tšehh Zdenek Navrat.

Intervjuus pärast matši NSV Liidu meeskonnaga ütles Kanada meeskonna treener Robert Bauer:

«Me oleme muidugi väga löödud mängu lõpptulemusest, kuid midagi pole parata. Nõukogude meeskond võitis teenitult. Ka meie ei mänginud üldiselt halvasti. Meie mängust oleks jätkunud selleks, et võita kohtumist ükskõik missuguse meeskonna vastu sellel hokiturniiril, kuid võiduks Nõukogude meeskonna üle oli seda vähe. NSV Liidu meeskond oli parim kogu hokiturniiri vältel. Eriti hästi mängisid viimases kohtumises väravavaht Putškov, kaitsja Sologubov ja ründaja Krõlov. Minu arvates võiksid Sologubov ja Krõlov edukalt võistelda iga Kanada elukutselisega.»

USA olümpiameeskonna treener Mariucci teatas: «Venelased on tõesti selle medali ära teeninud. Neil on suurepärane meeskond, tõesti suurepärane.»

Üks Kanada ajalehtedest kirjutas: «Nõukogude hokimängijad võitsid kõige tugevama asjaarmastajatest koosneva meeskonna, keda Kanada suutis Cortina d'Ampezzosse saata. Nõukogude hokimängijad võivad võistelda ükskõik millise Kanada meeskonnaga.»

«Nõukogude hokimängijate kuldmedalid tähistavad Euroopa hokikooli võitu — nad näitasid kollektiivset mängu ja oskuslikku litrikäsitsemist vastukaaluks kanadalaste toorutsevale mängulaadile.» (Rootsi ajaleht «Ny Dag».)

Nii hindasid väärilselt olümpiaturniirist esmakordselt osavõtnud meeskonna võitu nende maade esindajad, kus jäähokil on juba suur ja kuulsusrikas ajalugu.

NÕUKOGUDE OLÜMPIADELEGATSIOONI 103 PUNKTI

Nõukogude Liidu sportlased osutusid VII taliolümpiamängudel kõige tugevamateks, nad võitsid seitse kuld-, kolm hõbe- ja kuus pronksmedalit. Olümpiamängude uustulnukad edestasid tunduvalt ülejäänud riike nii medalite kui ka punktide arvu poolest mitteametlikus meeskondlikus arvestuses. NSV Liidu olümpiameeskond kogus 103 punkti, see on peaaegu sama palju kui teisele ja kolmandale kohale tulnud Austria ja Soome kokku.

Suurepärase panuse andsid Nõukogude delegatsiooni võidu heaks meie uisutajad. Nad said nelikümmend neli punkti, seega kolm punkti rohkem kui mitmekordse «valgete» olümpiamängude võitja ja klassikalise talispordi «kantsi» Norra kõik sportlased kokku!

52 punktiga läbisid olümpiadistantsi meie suusatajad. Veenva võidu said talimängude hokiturniiril Nõukogude Liidu hokimängijad.

«Valgete» olümpiamängude ajaloos saavutasid kõrgeima tagajärje Austria sportlased, kes võitsid neli kuld-, kolm hõbe- ja neli pronksmedalit. 66,5 punkti mitteametlikus arvestuses tõstsid Austria olümpiavõistkonna teisele kohale. Olümpiamängude kangelaseks sai mäesuusataja Tony Sailer, kes tõi oma kodumaale kolm kuldmedalit.

Riigid	Suusatamine												
	Mehed									Naised			
	15 km	30 km	50 km	4×10 km teatesuusatamine	Kahevõistlus	Suusahüpped	Kiirlaskumine	Slaalom	Gigantslaalom	10 km	3×5 km teatesuusatamine	Kiirlaskumine	Slaalom
1. NSVL	4	10	7	7	0	0	0	0	0	15	5	0	4
2. Austria	0	—	—	0	0	0	11	7	17	—	—	2,5	7
3. Soome	3	7	8	5	3	12	0	0	0	3	7	—	—
4. Rootsi	5	5	7	4	5	2	0	4	0	4	4	0	0
5. USA	0	0	—	0	0	0	0	3	0	—	—	0	0
6. Sveits	0	0	—	0	—	1	8	2	0	—	—	12	7
7. Norra	10	0	0	3	10	0	0	0	0	0	3	0	1
8. Itaalia	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	3,5	3
9. Saksamaa	0	0	0	0	0	7	2	0	0	0	0	0	0
10. Kanada	0	0	0	—	0	0	0	0	0	—	—	4	0
11. Prantsusmaa	0	0	—	1	—	0	0	1	5	0	—	0	0
12. Holland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13. Poola	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	2	0	0
14.—15. Tšehhoslovakkia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	—
14.—15. Jaapan	0	0	0	—	0	0	0	5	0	—	—	—	—
16.—17. Inglismaa	0	0	0	0	—	—	0	0	0	—	—	0	0
16.—17. Ungari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Hispaania	—	—	—	—	—	-	0	0	0	—	—	—	—

Austraalia, Belgia, Boliivia, Bulgaaria, Iraan, Islan
Korea, Rumeenia, Tür

Väga ühtlaselt esinesid Soome ja Rootsi suusatajad. Ainult nende kahe riigi sportlased suutsid vältida nullpunkte pärast võistlusi murdmaasuusatamises ja mäehüpetes. Just tänu oma suusatajate edule tulid Soome ja Rootsi delegatsioonid vastavalt kolmandale ja neljandale kohale tugevamate talispordiriikide nimistus.

Pärast seda kui 1948. ja 1952. aasta talimängudel olid USA sportlased tulnud esimese kolme hulka, ei võinud nende esinemist Cortina d'Ampezzos (5. koht) pidada kuigi edukaks. Ainult ühel spordialal — iluuisutamises — ei olnud ameeriklastel võrdseid vastaseid. Kaks kuld-, kaks hõbe- ja üks pronksmedal ning 30 punkti — selline oli Ameerika iluuisutajate esinemiste kokkuvõte.

Kiiruisutamine				Iluuisutamine			Bobisõit			
500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	Mehed	Naised	Paarissõit	Kahelised	Neljalised	Jäähoki	Kokku
15	14	11	4	—	—	—	—	—	7	103
0	0	0	0	0	6	7	0	0	0	66,5
2	7	0	0	0	—	—	—	—	—	57
0	1	5	7	—	0	—	0	0	3	56
1	0	0	0	16	12	2	3	4	5	48,5
0	0	0	—	0	0	—	4	10	0	46,5
4	0	1	9	—	—	—	0	0	—	41
0	0	0	0	—	0	—	12	7	0	28,5
0	0	0	0	0	0	3	0	1	1	21
0	0	0	0	0	1	6	—	—	4	16
0	0	0	—	3	0	—	—	—	0	10
0	0	5	2	—	0	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	0	0	0	6
—	0	0	0	2	0	0	—	—	2	5
0	0	0	0	—	—	—	—	—	—	5
0	0	0	0	1	3	0	0	0	—	4
—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4
—	—	—	—	0	—	—	3	0	—	3

Jugoslaavia, Kreeka, Liechtenstein, Liibanon, Lõuna- ja Tšiili punkte ei saanud

Kuuendale kohale tulid Alpide vastasküljel asuva riigi — Šveitsi — sportlased. Väljapaistvalt esinesid Šveitsi mäesuusatajad, eriti naised. Šveitsi naissuusatajate poolt võidetud kahele kuldmedalile lisasid kolmanda bobisõitjad neljalistel bobidel.

Norra sportlased ei tundnud veel üsna hiljuti konkurente taliolümpiamängudel, nüüd olid nad troonilt tõugatud. Isegi murdmaasuusatajate edukas esinemine 15 kilomeetri distantsil, samuti kahevõistlejate ja kiiruisutajatestaierite edu ei võimaldanud Norral tõusta kõrgemale seitsmendast kohast.

Kaheksas koht jäi VII talimänge korraldanud riigi sportlastele. Suurepäraselt esinesid itaallased bobisõidus.

Itaalia olümpiavõistlejad suutsid edestada Saksamaa ühendatud olümpiadelegatsiooni (Saksamaa sportlased võtsid osa kõigist talimängude kavas olnud võistlustest), samuti Kanadat, Prantsusmaad ja Hollandit.

Nõukogude olümpiavõistlejad võitsid Cortina d'Ampezzos kõige rohkem medaleid. Eelmiste talimängude võitjad norralased said sel korral neli korda vähem medaleid.

Suurepäraselt esinesid ka austerlased, kes võitsid üksteist medalit. Ühe medali vähem said rootslased.

Jaapan ja Poola võitsid oma esimesed medalid «valgetel» olümpiamängudel (nii Jaapanile kui ka Poolale tõid medali suusatajad).

Esmakordselt taliolümpiamängude ajaloos jäid medalita prantslased.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld-medalid	Hõbe-medalid	Pronks-medalid	Kokku
NSVL	7	3	6	16
Austria	4	3	4	11
Rootsi	2	4	4	10
Soome	3	3	1	7
USA	2	3	2	7
Šveits	3	2	1	6
Norra	2	1	1	4
Itaalia	1	2	—	3
Kanada (SDV ja SFV)	—	1	2	3
Saksamaa	1	—	1	2
Jaapan	—	1	—	1
Poola	—	—	1	1
Ungari	—	—	1	1

Üksteist päeva Squaw Valley's

Squaw Valley
18. veebruar—28. veebruar 1960

Kui aastat sada tagasi Sierra-Nevada mägede rõngasse surutud väikesesse Kalifornia orgu tulid valged asunikud, kohtasid nad seal üksnes indiaani naisi. Mehed olid kogu aeg mägedes küttimas ja kodukollet hoidsid ainult naised. *Squaw* on indiaani keeles naine, *valley* aga inglise keeles org. Nii sündiski nimetus Squaw Valley.

Sellest kohast, kus kunagi suitsesid indiaanlaste lõkked, on nüüd kujunenud väike maaliline asula, mis kannab ka selle oru nime. Asula paikneb kolme kilomeetri pikkuses ja 800 meetri laiuses orus. Org kujutab enesest amfiteatrit, olles ümbritsetud nelja mäetipuga, millest kõrgeim — Squaw mäetipp — küünib 2707 meetrini.

See org valiti VIII «valgete» olümpiamängude läbiviimise kohaks. Squaw Valley'st New Yorki on 5180 km, Los Angelesi 780 ja San Franciscosse 323 km. Squaw Valley ise asub 1889 meetri kõrgusel merepinnast. Ühedki senipeetud taliolümpiamängud pole toimunud nii kõrgel (Sankt Moritz asub 1856 m, Cortina d'Ampezzo 1184 m ja Garmisch-Partenkirchen 732 m kõrgusel).

Squaw Valley orgu on ehitatud suur spordiehitiste kompleks. Kinnine «Jäästaadion» mahutab 10 000 pealtvaatajat. «Jäästaadioni» üks sein koos tribüüniga on liigutatav, nii võib staadioni avada suurteks mängude ava- ja lõpppidustusteks; staadioni võib ka sulgeda ja moodustada neljanda tribüüni jäähoki- ja iluuisutamise võistlusteks. Kuid siit võib jälgida ka kiiruisutajate, suusahüppajate ja mäesuusatajate jõukatsumisi — selleks pööratakse sein tribüüniga väljapoole. Staadioni sees on suured ekraanid telesaadete edasiandmiseks teistelt võistluspaikadelt.

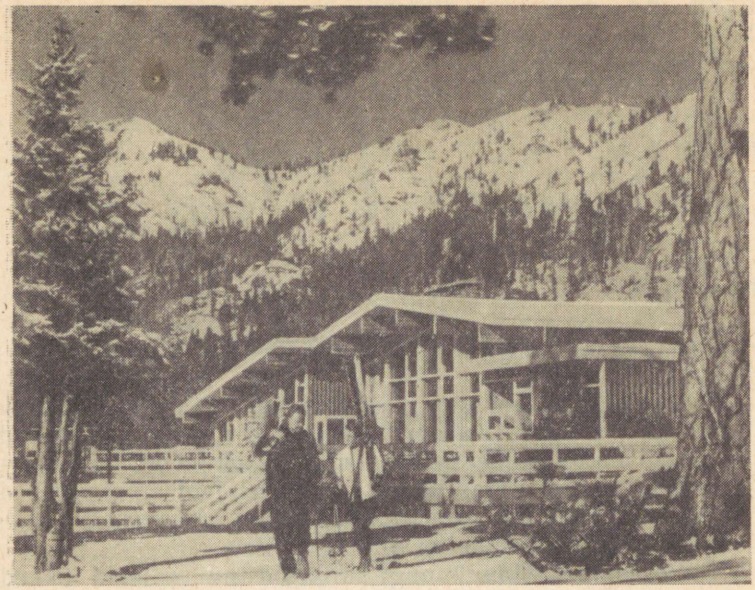

Niisugusena paistavad Squaw Valley orust Sierra-Nevada mäed.

Natuke kaugemal «Jäästaadionist» asub 400 m pikkune ja 15 m laiune kiiruisutamisrada. Sula ei ohusta jää kvaliteeti, sest erilised külmutusseadmed jääraja all kindlustavad kunstliku jää kõrge kvaliteedi igal ajal.

Squaw mäetipult algab meeste kiirlaskumise rada. Mäetipule, mis kannab nime Little Papoose Peak (Indiaanlase poeg), on ehitatud kolm suusahüppetrampliini 40-, 60- ja 80-meetriste hüpete jaoks. Siin toimuvad ka võistlused naistele kiirlaskumises ja gigantslaalomis. Ülejäänud mäesuusatamise alad peetakse imeliku nimega KT-22 mäetipul. See nimetus tuleneb ingliskeelsest sõnast *kikturne* (kurv). Esimesel siin ehitatud trassil oli 22 kurvi.

Olümpiamängude suusatrass asub 20-minutilise sõidu kaugusel Squaw Valley'st Tahoe järve ääres.

Esimest korda taliolümpiamängude ajaloos on Squaw Valley's rajatud olümpiaküla. Majad on ehitatud neljatoaliste korteritega, iga tuba määratud kahele inimesele. Ei ole unustatud ka ajakirjanikke, raadio- ja teletöötajaid — nende jaoks on varutud kõik vajalik.

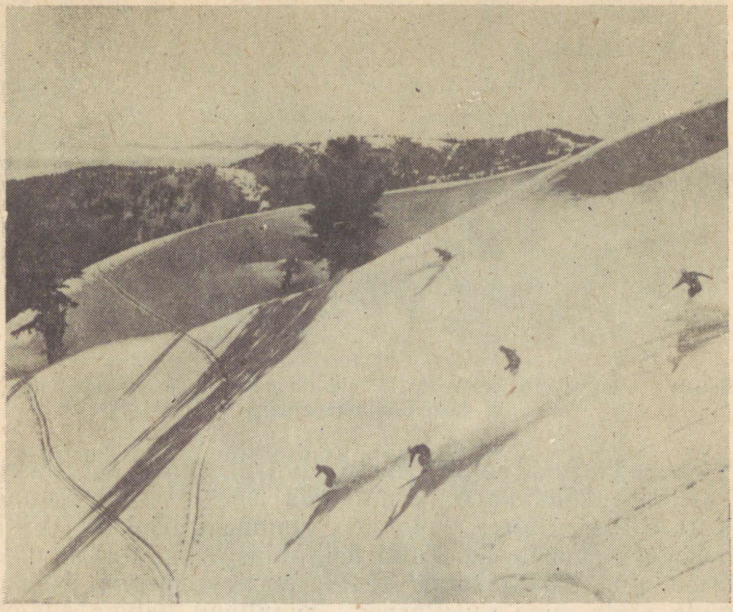

Squaw Valley orgu ümbritsevatel mägedel katsusid jõudu VIII talimängude mäesuusatajad.

Squaw Valley's on üles pandud elektronarvutusmasinad «Ramak». See süsteem võimaldab mõnekümne sekundi jooksul pärast vastava ala lõppemist teha teatavaks kogu programmi tagajärjed inglise ja prantsuse keeles, samuti ka osavõtjate elulood.

Ja siis saabuski kauaoodatud tund... 18. veebruar. Peaaegu oleks ilmataat mänginud mängude avamiseks vingerpussi. Lund sadas kogu hommikupooliku, kattes kõik, mis oli nii suure hoolega ette valmistatud avamiseks. Juurdepääsuteed olid ummistunud. Avamistseremoonia tuli edasi lükata 15 minuti võrra.

... Kõlasid fanfaarid. Võimas tulevärk tõusis taeva alla ja... nagu nõiaväel katkes lumesadu ning «Indiaaninaise orus» vilksatas päike. Algas osavõtjate paraad. Ameerika mereväeorkestri saatel sammusid staadionile delegatsioonid. Kõige ees kanti Kreeka sini-valget lippu. Kreeka ei võta küll talimängudest osa, kuid sellega avaldatakse suurt tunnustust maale, kus sündisid olümpiamängud.

Squaw Valley «Jääpalee» — VIII taliolümpiamängude iluuisutamise ja hokivõistluste areen.

Möödusid Austraalia, Austria, Argentiina sportlased. Taanlaste kolonnis oli ainult üks mees — kiiruisutaja Kurt Stille. Ühises kolonnis sammusid Saksa DV ja Saksa FV sportlased. Tulid helekollastes mantlites rootslased ning pärast kolme Türgi sportlast järgnes Nõukogude Liidu suur sportlaspere, punalippu kandis Nikolai Sologubov. Nõukogude sportlaste iga sammu saatis aplausitorm. Paraadi lõpetasid mängude organiseerijad — ameeriklased.

Delegaatide hulgast eraldusid lipukandjad ja moodustasid ringi ümber väikese tribüüni. Rahvusvahelise Olümpiakomitee president Avery Brundage palus USA asepresident Richard Nixonit avada VIII taliolümpiamängud.

Orkester ja hiiglaslik koolilaste koor alustasid olümpiahümni. Kõlas kaheksa suurtükipauku — vastavalt mängude numeratsioonile.

Samal ajal laskus Papoose mäetipult Andrea Mead-Lawrence, 1952. aasta taliolümpiamängudel kaks kuldmedalit võitnud mäesuusataja. Ta andis tõrviku olümpiatulega edasi Kenneth Henryle, 1952. a. Oslo mängude kuldmedalivõitjale 500 m kiiruisutamises. K. Henry tegi ringi staadionil, tõusis olümpiatule urni juurde ja heitis tõrviku urni.

Olümpiatuli oli süüdatud ja ta jäi põlema üheteistkümneks päevaks.

Iluuisutamise maailmameister Carol Heiss astus tribüünile ja andis kõigi osavõtjate nimel olümpiavande.

Sportlased lahkusid, tühjenesid pealtvaatajate tribüünid. Ja jälle algas lumesadu.

Mida toob homne päev, olümpiavõistluste esimene päev?

* * *

15.46,6? VÕIMATU!

★ Naiskiiruisutajad esimest korda taliolümpial ★ Helga Haase üllatab ★ Jaapanlannad on «avastatud» ★ L. Skoblikova kaks kulda ★ J. Grišin endiselt «peremees» ★ 1500 m kaks olümpiavõitjat ★ On juhtunud võimatu

Esimest korda taliolümpiamängude ajaloos lubas mängude kava võistlustest kiiruisutamises osa võtta ka naissportlasi.

Kõikide arvamused prognoosides osas ühtisid — olümpiavõitjaks 500 m uisutamises tuleb Nõukogude sportlane ja tingimata uue maailmarekordiga.

Esimestena tulid starti Nõukogude sportlane Natalia Dontšenko ja ameeriklanna Katrin Mulholland. Dontšenko võiduajaks märgiti 46,0.

Kuigi naiste kiiruisutamise peamiseks kandealaks on Euroopa, startis ühes järgnevatest paaridest jaapanlanna Hatsue Takamizawa koos SDV kiiruisutaja Helga Haasega. Haase aeg — 45,9 sekundit — oli ainult 0,3 sek. nõrgem maailmarekordist. Jaapanlanna parandas isiklikku rekordit tervelt 2,4 sekundiga, olles saanud ajaks 46,6.

Kes võiks Haase aega parandada? Startisid soomlanna Iris Sihvonen, poolatar Helena Pilejczyk, kes pani endast kõnelema üllatava teise kohaga maailmameistrivõistlustel Östersundis 1000 m distantsil. Ka Nõukogude sportlastel Tamara Rõloval ja Klara Gusseval see ei õnnestunud.

Ja nii oligi selgunud esimene olümpiavõitja — 25-aastane sakslanna Helga Haase.

1.	Helga Haase	Saksamaa	45,9 OR
2.	Natalia Dontšenko	NSVL	46,0
3.	Jeanne Ashworth	USA	46,1
4.	Tamara Rõlova	NSVL	46,2
5.	Hatsue Takamizawa	Jaapan	46,6
6.	Klara Gusseva	NSVL	46,8
	Elvira Seroczynska	Poola	46,8

Naissportlaste teiseks proovikiviks oli 1500 meetri distants. Võistlused toimusid pühapäeval. Taevas oli pilves, puhusid sagedad tuuleiilid, ilm oli sula.

Jällegi oli esimeses paaris meie kodumaa sportlane, seekord Klara Gusseva. Gusseva rebis kohe lahti temaga paaris uisutavast sakslannast Inge Görmerist ja finišeeris esimesena. Kohe teatas diktor ka aja — 2.28,7.

Koos uisutasid jaapanlanna Takamizawa, keda innustas 500 m distantsil saavutatud edu, ja soomlanna Sihvonen. Stardist asus juhtima Takamizawa, kuid ta ei pidanud tempole vastu ja kukkus, lõpetas aga siiski distantsi. Sihvoneni aeg 2.29,7 oli momendil päeva teine. Siis surus end 0,5 sekundiga Sihvonenist ette Valentina Stenina. Suurepäraselt sõitis poolatar Elvira Seroczynska. Tema aeg 2.25,7 oli ainult 0,2 sekundit halvem maailmarekordist.

Nüüd asus stardijoonele Nõukogude sportlane Lidia Skoblikova. Tõsi küll, tema peaalaks on 3000 m, kuid seekord, uisutanud tõeliselt sprindistiilis, avas ta tee taliolümpiamängude rekorditele. Tema aeg 2.25,2 oli uus olümpia- ja maailmarekord. 21-aastane Nõukogude sportlane võitis kuldmedali naiste kiiruisutamise teisel distantsil.

1.	Lidia Skoblikova	NSVL	2.25,2 MR ja OR
2.	Elvira Seroczynska	Poola	2.25,7
3.	Helena Pilejczyk	Poola	2.27,1
4.	Klara Gusseva	NSVL	2.28,7
5.	Valentina Stenina	NSVL	2.29,2
6.	Iris Sihvonen	Soome	2.29,7

Saja kella hääl teatas VIII taliolümpiamängude võitjate autasustamistseremooniast.

Oli saanud juba harjumuseks, et keskpäeval kostsid Squaw Valley orus võimsate valjuhääldajate helid. Diktor teatas võitjate autasustamisest olümpiatule juures 15 minuti pärast. Nendel minutitel unustati võistlusärevus ja jäi ainult austus olümpiavõitjate meisterlikkuse vastu. Seekord olid austamispjedestaalil K. Gusseva, H. Haase ja T. Rõlova. Nemad olid võitnud 1000 m kiiruisutamise naistele. Kuid kuidas siis kulges võistlus ise...

Esimeses paaris sai K. Gusseva suurepärase aja — 1.34,1. See oli aga ka suurepäraseks orientiiriks teistele. Helga Haase uisutas pealtvaatajate ergutustormi saatel, aeg 1.34,3 jäi Gusseva ajast maha 0,2 sek. Jaapanlanna

Takamizawa «plahvatas» ja purustas Jaapani rekordi — aeg 1.35,8. Tamara Rõlova sai esimese 200 m ajaks 19,8, edasi aga ei suutnud ta võetud tempot pidada ja kaotas Haasele 0,5 sekundiga. Üks medalipretendentidest — Seroczynska — kukkus ja katkestas võistluse. Teised konkurendid aga ei olnud suutelised Gusseva aega ületama. Niisiis Klara Gusseva oli olümpiavõitja.

1.	Klara Gusseva	NSVL	1.34,1 OR
2.	Helga Haase	Saksamaa	1.34,3
3.	Tamara Rõlova	NSVL	1.34,8
4.	Lidia Skoblikova	NSVL	1.35,3
5.	Hatsue Takamizawa	Jaapan	1.35,8
	Helena Pilejczyk	Poola	1.35,8

Traditsiooniliselt viimase alana jõudis kätte naissportlaste viimane võimeteproov — võistlused 3000 m distantsil.

Tamara Rõlova uisutas paaris jaapanlanna Yoshiko Takanoga. Rõlova aeg — 5.30,0. Takano sai Jaapani rekordiks 5.30,9. Uue rahvusrekordiga «sai hakkama» ka poolatar Helena Pilejczyk, 5.26,2 — päeva parim aeg. Kuid veel kuus paari polnud end «näidanud».

Kohtunike tähelepanematuse tõttu sõitsid ühe ringi rohkem kanadalanna Doreen Ryan ja soomlanna Iris Sihvonen. Harukordne juhus nii suurtel võistlustel!

Rootslanna Christina Sherling püstitas uueks rahvusrekordiks 5.25,5.

Järgmises paaris said suurepäraseid tagajärgi Nõukogude sportlane Valentina Stenina ja jaapanlanna Hatsue Takamizawa. Stenina võitis ajaga 5.16,9 ja Takamizawa parandas veidi aja eest Takano poolt püstitatud rahvusrekordit 9,5 sekundiga. Kas õnnestub jaapanlannal võita medalit? Peaaegu! Soomlanna Eevi Huttunen uisutas end küll jaapanlannast mööda ajaga 5.21,0, kuid siiski jäi Takamizawal veel lootusi pronksmedalile.

Viimases paaris uisutas suurepärane Tšeljabinski sportlane Lidia Skoblikova. Tõeliselt meisterlikult sõites lõpetas ta võistlused kiiruisutamises naistele ajaga 5.14,3, ainult 0,5 sekundit vähem kui maailmarekord.

Võistlused olid lõppenud. Lidia Skoblikova sõitis auringile, vaibumatu aplausiga sunniti teda tegema veel ühte ringi. Kaks auringi! Kaks kuldmedalit! Suurepärane!

Meid rõõmustas meie sõprade — Poola ja Saksa DV sportlaste edu, kes mõnes osas on meid isegi võimelised ületama. Olümpiamängudel «avastati» Jaapani naiskiiruisutajad, kes võitsid kindla koha esimese kümne hulgas, surudes sealt välja rootslasi ja soomlasi.

1.	Lidia Skoblikova	NSVL	5.14,3 OR
2.	Valentina Stenina	NSVL	5.16,9
3.	Eevi Huttunen	Soome	5.21,0
4.	Hatsue Takamizawa	Jaapan	5.21,4
5.	Christina Sherling	Rootsi	5.25,5
6.	Helena Pilejczyk	Poola	5.26,2

Ja siis asusid võistlustulle meeskiiruisutajad. Kohe esimesel alal — 500 m distantsil — oodati pingelist võistlust. Iga päevaga tõusis ameeriklaste huvi kiiruisutamise vastu. Tuli isegi võistluste algus lükata hilisemale kellaajale, et kõik huvilised jõuaksid kohale. Ja rohkearvulised pealtvaatajad ei pettunud...

Esimene paar. Nagu püssist lastud tuli Jaapani rekord 41,1 Fumio Nagakubolt. Noor norralane Alf Gjestvang, Cortina d'Ampezzos esimese kuue hulka tulnud sprinter, sai ajaks 40,8. Kuid vist ka see aeg ei jää parimaks.

Selles veendusime kohe, kui rajale tuli USA tugevaim — William Disney. Oli ta ju äsja samal rajal saanud ajaks 40,1. Disney aeg 40,3 oli ainult 0,1 sekundit nõrgem Grišini maailmarekordist. Toivo Salonen sai Soome rekordiks 40,9.

Ja siis viieteistkümnes start — Jevgeni Grišin ja Fritz Offenberger (Austria). Grišinil ei vea kunagi partneritega. Ikka on need ülearu nõrgad. Nii oli ka seekord — austerlane oli tegelikult staier. Hea start. Hästi läbis Grišin ka esimese kurvi, viimane kurv... ja sada meetrit enne lõppu juhtus õnnetus — Grišin kaotas rütmi. Aeg — 40,2. Kui ei oleks seda juhtunud...

Rafael Gratš sai ajaks 40,4 ja pronksmedali. Niisiis kuldmedal J. Grišinile maailmarekordi kordamisega.

1.	Jevgeni Grišin	NSVL	40,2 MR ja OR
2.	William Disney	USA	40,3
3.	Rafael Gratš	NSVL	40,4
4.	Hans Wilhelmsson	Rootsi	40,5
5.	Gennadi Voronin	NSVL	40,7
6.	Alf Gjestvang	Norra	40,8

Soomlane Juhani Järvinen avas võistlused 5000 m distantsil. Ilm oli halb — terav tuul, temperatuur 0° ümber. Järvineni aeg 8.19,2 oli kesine. Meie sportlane O. Gontšarenko sai ajaks 8.06,6, mida arvati raske olevat ületada. Kuid ootame!

Neljandas paaris tuli Seierstenilt Norra rekordiks 8.06,4. Suure huviga oodati seitsmendas paaris rootslase Ivar Nilssoni ja soomlase Keijo Tapiovaara duelli. Mõlemad olid sellel hooajal näidanud väljapaistvaid tagajärgi. Kaasakiskuvas võistluses lõpetasid mõlemad küll sama ajaga 8.09,1, kuid erilist põhjust tagajärje üle rõõmustamiseks meestel polnud.

Rajale asus kahekordne Euroopa meister Knut Johannesen. Tugevas tempos läbis ta distantsi ajaga 8.00,8. Nüüd peeti Johanneseni juba olümpiavõitjaks, kuna tuul oli vahepeal veelgi tugevnenud ja võistlustingimused halvenenud.

Erutatult tulid starti Viktor Kossitškin ja Jan Pesman (Holland). Valestart, korrata! Külg-küljega uisutasid mehed kolm ringi. Siis hakkas Kossitškin eemalduma. Johanneseni graafikust jäi Kossitškin maha 2 sekundit. 5.—6. ring, vahe püsis. Nüüd aga leidis Kossitškin endas jõudu tempo tõstmiseks. Lausa maruliselt läbis ta viimased meetrid — aeg 7.51,3 ja kuldmedal, Pesmanil — 8.05,1 ja pronksmedal.

1.	Viktor Kossitškin	NSVL	7.51,3
2.	Knut Johannesen	Norra	8.00,8
3.	Jan Pesman	Holland	8.05,1
4.	Torstein Seiersten	Norra	8.05,3
5.	Valeri Kotov	NSVL	8.05,4
6.	Oleg Gontšarenko	NSVL	8.06,6

Jälle peegeldas Squaw Valley jäärada päikesekiiri. See eeldas edukaid starte 1500 m distantsil. Ja tõesti, enne kui paukus viimast korda starteri püstol, möödus palju minuteid täis huvitavaid võistlussõite.

Elavalt möödus viies start, kus paaris sõitsid soomlane Jokinen ja taanlane Kurt Stille. Jokinen sai väga kõrge tagajärje 2.12,0. Stille püstitas Taani rekordi ajaga 2.15,8.

Võistlusse lülitus maailmameister Boriss Stenin, üks tugevamaid meie maa selle ala mehi. Kuigi Stenini tempo lõpuks langes, oli ka tema aeg 2.11,5 väga hea.

Kümnendalt paarilt, kus uisutasid maailmameister sellel distantsil soomlane Juhani Järvinen ja üks maailma tuge-

vamaid norralane Roald Åås, oodati hiilgetulemusi. Viimasel ringil avaldus Ååsi kogu meisterlikkus — lõppaeg 2.10,4 oli juba kuldmedalit väärt.

Kuid Järvinen ei olnud enam see mis mullu, tema aeg 2.13,1 jäi seekord keskpäraseks.

Veel kaks keskmaameest, Toivo Salonen (Soome) ja Olaf Brogren (Rootsi), said ajaks 2.13,1.

Seejärel asus koos austraallase Collin Hickeyga starti olümpiavõitja Jevgeni Grišin. Terav start. Grišini sõit paistis olevat aeglane, eriti kui jälgida Hickey tihedat ja kiiret sammu. Grišin sõitis täpselt Stenini graafikus. Viimased 400 meetrit. Finiš. Aeg 2.10,4. Sama mis Roald Ååsil. Kaks olümpiavõitjat. See on 1500 meetri distantsil saamas juba traditsiooniks, sest VII talimängudel Cortina d'Ampezzos tõusid 1500 meetri võitjate autasustamisel kõrgeimale astmele J. Mihhailov ja J. Grišin.

1.	Roald Åås	Norra	2.10,4
	Jevgeni Grišin	NSVL	2.10,4
3.	Boriss Stenin	NSVL	2.11,5
4.	Jouko Jokinen	Soome	2.12,0
5.	Juhani Järvinen	Soome	2.13,1
	Per Olaf Brogren	Rootsi	2.13,1
	Toivo Salonen	Soome	2.13,1

Enne olümpiamänge Squaw Valley's tehti hulgaliselt prognoose, ja eriti selle kohta, et kõrgmäestiku tehisjääga liuväljal parandatakse kõikide kiiruisutamise distantside rekordid. Uisuspetside ja ajakirjanike arvamused läksid lahku ainult selles osas, kui palju nimelt parandatakse ühte või teist rekordit. Ja nüüd oli möödunud seitse päeva suurvõistlustel ning kõigest üksainus maailmarekord alistus osavõtjaile — Lidia Skoblikova ületas 1500 m distantsil seitsmeaastase rekordi.

Saabus kaheksas, kiiruisutamisvõistluste viimane päev. Kavas oli kõige raskem — 10 000 m distants.

Esimeses paaris uisutas SDV sportlane Helmut Kuhnert, üks maailma tugevamaid staiereid, kes enne VIII talimänge oli saanud Davose kõrgrajal H. Anderseni maailmarekordile (16.32,6) väga lähedase aja 16.33,2. Mida suudab ta seekord? Alguses ületas ta rekordgraafikut, hiljem aga tempo langes, kuid tulemus — 16.43,4 oli siiski hea.

Täis tahet purustada maailmarekord asus starti rootslane Kjell Bäckman koos Kurt Stillega. Väga temporikas

algus. Rootslane jättis maha rekordgraafiku ja jõudis ka Stillest kaugele ette. Kisaorkaan tribüünidelt saatis ja ergutas uisutajat. 16.14,2 — maailmarekord oli löödud 18,4 sekundiga.

Rajal oli Knut Johannesen. Tema sõidugraafik oli koostatud ajale 16.07. 10 ringi järel oli Johannesen Bäckmani graafikust ees juba 10 sekundit. Signaal teatas viimasest ringist, aga sekundiosuti stopperil oli vaevalt ületanud 15 minuti piiri.

Võib-olla oli siin viga? Ehk loeti valesti ringe. Ei. Kontrollisime: stardiring 40 sekundit, ja edasi — 38; 37; 38; 38; 38; 38; 37; 38; 38; 38; 38; 37; 38; 38; 37; 37; 38; 38; 38; 38; 38; 38; 38; 37,6. Ei, viga ei olnud. Saabunud vaikuses kostis diktori hääl, ta oli vapustatud ja karjus mikrofoni: «Leedid ja džentelmenid, on juhtunud võimatu — 16 minuti piir on purustatud.»

15.46,6 — see ei olnud ime, vaid reaalsus.

Ainuke, kes oleks võinud seda korrata, oli Viktor Kossitškin. Viktor oligi rajal, ta uisutas pikkade võimsate sammudega ja ületas juba Johanneseni graafikut algul ühe, siis kahe sekundiga. Kuid tõusis tuul ja Kossitškini tempo langes. Teise sportlasena Johanneseni järel purustas Nõukogude staier 16 minuti piiri — 15.49,2. See aeg on nüüd NSVL rekordiks.

1.	Knut Johannesen	Norra	15.46,6 MR ja OR
2.	Viktor Kossitškin	NSVL	15.49,2
3.	Kjell Bäckman	Rootsi	16.14,2
	Ivar Nilsson	Rootsi	16.14,2
5.	Terence Monaghan	Inglismaa	16.31,6
6.	Torstein Seiersten	Norra	16.33,4

EUROOPA JÄLLE «KULLATA»

★ Nõukogude iluuisutajate debüüt ★ B. Wagner ja R. Paul endiselt ületamatud ★ Carol Heissi hõbedale lisandus kuld ★ Divin üllatas ★ Mehine heitlus.

19. veebruar. Algasid heitlused ühel kaunimal ja oodatumal spordialal — «Jäästaadionil» asusid võistlustulle iluuisutajad.

Tõsi küll, Squaw Valley's ei olnud seekord esindatud möödunud taliolümpiamängude medalivõitjaid, kuid Cortina d'Ampezzo debütandid olid vahepeal võitnud maa-

ilmakuulsuse: B. Wagner ja R. Paul (Kanada) olid jõudnud saada juba mitmekordseteks maailmameistriteks ning M. Kilius ja H. Bäumler (Saksamaa) olid kahekordsed Euroopa meistrid. Cortina d'Ampezzos aga oli Marika Kilius kõige noorem osavõtja — 13-aastane.

Nõukogude iluuisutajad olid Cortina d'Ampezzos pealtvaatajate osas, siia aga tulid meie sportlased juba osavõtjatena. Esmakordselt asus suurkonkurentsi kaks paari meie iluuisutajaid.

Algasid võistlused. Esimese paarina tulid jääle Saksamaa sportlased M. Göbl ja F. Ningel. Pärast esinemist kaebasid uisutajad õhupuuduse ja harjumatuse üle kõrgmäestiku tingimustega. F. Ningel pidi isegi kasutama hapnikumaski.

Neljanda paarina esinesid meie sportlased L. Beloussova ja O. Protopopov. Väga graatsiline esitusviis, kuid raskete elementide puudumine ei võimaldanud neil saada kõrget hinnet.

Teine Nõukogude iluuisutajate paar — Niina ja Stanislav Žuk — alustas väga närviliselt, kuid nende esinemiskindlus üha kasvas ja nad said lõpuks päris kõrge hinde. Ette rutates ütleme, et N. ja S. Žuk tulid kokkuvõttes kuuendale ja L. Beloussova—O. Protopopov üheksandale kohale, mis esmakordselt selliste suurvõistluste õhkkonnas saavutatuna on tunnustustvääriv tagajärg.

Nagu üldiselt enne mängude algust arvati, areneski peamine konkurents medalite pärast maailmameistrite B. Wagneri—R. Pauli (Kanada), Euroopa meistrite M. Kiliuse—H. Bäumleri ja USA meistrite N. ja R. Ludingtoni vahel.

Ja tõesti, nende paaride esinemine oli tõeliseks esteetiliseks naudinguks. Eriti hea oli B. Wagneri ja R. Pauli

		Kohtade arv	Pallid
1. Barbara Wagner Robert Paul	Kanada	7	80,4
2. Marika Kilius Hans-Jürgen Bäumler	Saksamaa	19	76,8
3. Nancy Ludington Ronald Ludington	USA	26	76,2
4. Maria Jelinek Otto Jelinek	Kanada	27,5	75,9
5. Margrit Göbl Franz Ningel	Saksamaa	36	72,5
6. Niina Žuk Stanislav Žuk	NSVL	38	72,3

Meie meisterpaar Niina ja Stanislav Žuk tõi Nõukogude Liidule talimängudel iluuisutamises esmakordselt punkti.

etteaste. Filigraanne tehnika, esituse suur musikaalsus, elegantne stiil — see oleks lühidalt nende esinemise iseloomustus. Täiesti teenitult võitiski Kanada paar kõigi seitsme kohtuniku häältega kuldmedalid.

20. veebruaril asusid «medalipalka teenima» naisiluuisutajad — arvult 26. Esimesel päeval täideti kohustuslikke harjutusi. Väga hästi esinesid siin maailmameister Carol Heiss (USA), Sjoukje Dijkstra (Holland), Jana Mražkova (Tšehhoslovakkia) ja Barbara Roles (USA). Nende vahel näiski arenevat kõige pingelisem võistlus medalite pärast.

Tšehhoslovakkia iluuisutajanna Mražkova tuli neljandale kohale.

Nii kujuneski. Lisaks eelnimetatuile juhtisid veel J. Haanappel (Holland) ja 15-aastane ameeriklanna L. Owen võistlustabelit pärast kohustuslikke harjutusi.

23. veebruaril jätkusid esinemised vabasõiduga. Neli minutit antakse uisutajale vabasõiduks. Selle aja jooksul tuleb esile tuua kõik see, mis on õpitud ja mida on lihvitud paljude aastate jooksul, näidata tehnikat, jõudu, plastilisust. Kõik see oli kätketud Carol Heissi esinemisse. Esineja musikaalsus, rütmitunne ja meisterlikkus kutsusid esile pealtvaatajate vaimustustormi. Erakordselt puhtalt esitatud elemendid said kohtunike poolt väga kõrge hinnangu — 5,8; 5,9; 5,8; 5,8... kokkuvõttes 652,3 palli, sellega võitis Ameerika tütarlaps kuldmedali.

			Kohtade arv	Pallid
1.	Carol Heiss	USA	9	1490,1 (837,8/652,3)
2.	Sjoukje Dijkstra	Holland	20	1424,8 (792,0/632,8)
3.	Barbara Roles	USA	26	1414,9 (772,9/642,0)
4.	Jana Mražkova	Tšehhoslovakkia	53	1338,7 (732,5/606,2)
5.	Joan Haanappel	Holland	52	1331,9 (737,1/594,8)
6.	Laurence Owen	USA	57	1343,0 (741,7/601,3)

Järgmisel päeval, 24. veebruaril, asusid olümpiamedaleid ründama meesiluuisutajad. Uisutajate esinemised kohustuslikes harjutustes ja vabasõidus — need on ühe asja kaks eri külge. Vabasõit — see on ilus, peaaegu teatrietendus, muusika, kostüümide sära, virtuoossete hüpete tulevärk. Kohustuslikud harjutused aga mööduvad vaikses ja asjalikus õhkkonnas.

Nii ka nüüd. Asjalikult täideti kava, asjalikult uurisid kohtunikud jooniste täpsust.

Kuid ka siin, ametlikus õhkkonnas, sündis üllatus. Väga rahulikult «joonistas» vigureid jääle Tšehhoslovakkia sportlane Karol Divin. Kuidas ka favoriidiks peetud D. Jenkins (USA) ei püüdnud, jäi vahe pärast kolme päeva kohustuslikes harjutustes 22,9 palli.

Viimasel päeval võib näha pingelist ja haaravat duelli, rääkisid uisuspetsid, ja nad ei eksinud, sest ka kolmanda koha pärast käis äge võitlus kanadalase D. Jacksoni ja prantslase A. Giletti vahel.

Viimasel päeval meenutas «Jäästaadion» pulbitsevat vulkaani.

Soojendusharjutusi tuli tegema Divin. Tema liigutustes oli märgata mingit aheldatust ja kartlikkust — Divini jalg oli vigastatud. Neljateistkümnendana startis Jenkins. Täpsus, jõud — täielik virtuoos. Peaaegu kõik kohtunikud hindasid tema esinemist 5,9 palliga. Jenkinsi punktide kogusumma — 665 oli väga, väga kõrge.

Startis Divin. Millist sisemist tahtejõudu nõudis sellelt momendil rahulikult ja naeratavalt sportlaselt iga elemendi esitamine. Tohutu tahtepingutusega valu maha surudes viis Divin oma kava lõpule. Hinne — 616,2 palli. Ka see oli väga kõrge hinne, kuid andis Divinile ainult hõbemedali. D. Jenkins surus tugevasti Divini kätt ja ütles vaimustatult kõigile juuresolijaile: «See on suurepärane noormees.»

Kuigi A. Giletti tegi kõik mis võimalik, kaotas ta siiski 1,8 palliga pronksmedali D. Jacksonile.

			Kohtade arv	Pallid	
1.	David Jenkins	USA	10	1440,2	(775,2/665,0)
2.	Karol Divin	Tšehhoslovakkia	22	1414,3	(798,1/616,2)
3.	Donald Jackson	Kanada	31	1401,0	(751,7/649,3)
4.	Alain Giletti	Prantsusmaa	31	1399,2	(762,7/636,5)
5.	Timothy Brown	USA	43	1374,1	(748,9/625,2)
6.	Alain Calmat	Prantsusmaa	54	1340,3	(725,2/615,1)

SKANDINAAVLASED IKKA VEEL PAREMAD

★ Taas võidukas Sixten ja tema järeltulija ★ Meie naissportlased tegid jälle asja klaariks ★ Autsaider H. Brusveen ★ Äraneetud teatesuusatamine ★ Biathlon esimest ja viimast korda ★ Norra jäi kahevõistluses kullata

Üllatused suusatamisvõistlustel (ja meie jaoks halvad üllatused) algasid juba enne olümpiavõistlusi. Üheks peafavoriidiks peetud Pavel Koltšin haigestus ja ei saanud üldse startida ühelgi distantsil. Nõukogude meeskond jäi seetõttu ilma oma liidrist ja 30 kilomeetri suusatamise starti asus Koltšini asemel Nikolai Anikin.

Seekord oli ilmataat armuline — päikest küll ei olnud, kuid temperatuur oli 6 kraadi alla nulli ja pehme värske lumi tegid võistlustingimused ideaalseiks.

Stardinumbri 1 all startis 30 kilomeetri suusarajale norralane Odmund Jensen, poole minuti pärast Anatoli Šeljuhhin. Meie sportlastel ei vedanud loosiga — nad startisid kõik enne oma peamisi konkurente. Veikko Hakulinen ja Sixten Jernberg omasid meie võistlejate aegade näol suurepäraseid orientiire. Esimesed viis kilomeetrit nihutasid liidripositsioonile vähetuntud rootslase Rolf Rämgårdi. Meie sportlastest oli Vaganov kolmas.

10 kilomeetri kohal aga asus liidrikohale juba Jernberg ja 15 kilomeetri kohal edestas ta Rämgårdi 13 sekundiga, meie sportlasi aga ligi minutiga. Anikini aeg 58.19 oli kolmas ja Vaganovi 58.27 — neljas. Jernberg ja Rämgård, nagu ei tunnekski väsimust, eemaldusid üha kaugemale teistest. Nii nad lõpetasidki, vahe jäi 13 sekundile püsima ja rahvusvaheliste kogemusteta Rootsi suusamehe Rolf Rämgårdi hõbemedalit võis pidada sensatsiooniks.

1.	Sixten Jernberg	Rootsi	1:51.03,9
2.	Rolf Rämgård	Rootsi	1:51.16,9
3.	Nikolai Anikin	NSVL	1:52.28,2
4.	Gennadi Vaganov	NSVL	1:52.49,2
5.	Lenart Larsson	Rootsi	1:53.53,2
6.	Veikko Hakulinen	Soome	1:54.02.0

Nõukogude naissportlaste trio tegi 10 km suusatamises «puhta töö». Vasakult «pronks» Radja Jerošina, «kuld» Maria Gussakova ja «hõbe» Ljubov Baranova.

Teine võistluspäev suusarajal kuulus naissportlastele. Meie naissuusatajad valmistusid Squaw Valley vastu väga tõsiselt, kuid ka nende peamised konkurendid soomlased ja rootslased ei kavatsenud võitluseta alistuda. Üsna hiljuti lisandus Nõukogude «kolmele musketärile» L. Baranovale, A. Koltšinale ja R. Jerošinale veel neljas — noor sportlane Maria Gussakova. Ta võitis kvalifikatsioonivõistlustel Bakurianis kaks distantsi ja töötas sellega end meie olümpianaiskonna täieõiguslikuks liikmeks.

Kõik neli Nõukogude naissportlast juhtisid 10 kilomeetri distantsil algusest peale, ees oli Baranova ajaga 20.17. Sai selgeks, et medalite jagamisest olid võimelised osa võtma ainult Nõukogude sportlased. Gussakova startis kaheksandana, tema ees oli peakonkurentidest ainult Koltšina. Üha pikemaks ja kiiremaks muutus Gussakova samm — tema lõpuaeg oli 26 sekundit parem Koltšina ajast. Lõpetasid kõik sportlased ja järjekordne üllatus oli sündinud — Gussakova aeg jäi ületamatuks. Autasustamispjedestaalil sei-

sid kolm Nõukogudemaa sportlast ja kolm punalippu lehvis lipumastides.

1.	Maria Gussakova	NSVL	39.46,6
2.	Ljubov Baranova	NSVL	40.04,2
3.	Radja Jerošina	NSVL	40.06,0
4.	Alevtina Koltšina	NSVL	40.12,6
5.	Sonja Ruthström	Rootsi	40.35,5
6.	Toini Pyösti	Soome	40.41,9

Peale selle, et Sixten Jernberg on suurepärane suusataja, on tal olnud ka loosiõnne — 15 km distantsi stardijärjekorra loosimisel langes talle nr. 50, üks viimastest numbritest. Jälle sai Jernberg selge ülevaate konkurentide sõidugraafikutest. Anikini number oli 38, Hakulinenil — 34, norralasel Brendenil — 44.

Start oli antud. Kõikide pilgud olid järjekordselt suunatud Jernbergile. 5 kilomeetri kohal juhtis rootslane Stefansson ajaga 16.49, Jernbergi aeg oli teine — 16.52. Neljandana rühkis meie Vaganov. Viiendana sõitis norralane Hakon Brusveen. Teda peeti autsaideriks ja erilist tähelepanu seetõttu talle osaks ka ei saanud. Brusveen kasutas selle aga suurepäraselt ära. 6. ja 11. kilomeetri vahel ei olnud teda veel märgata — mees võitles väsimusega. 11. kilomeetril saabus lõpuks aga nn. teine hingamine ja rajale tekkis hoopis teine Brusveen — viimase 5 kilomeetri aeg oli tal 16.25. Jernberg lõpetas ja tuli kohe Brusveeni õnnitlema, ilma et oleks tundnud huvi oma tagajärje vastu: «Mulle öeldi, millise tempoga teie sõidate viimast rajalõiku ja ma sain aru, et teid püüda on võimatu.» Seejuures oli Jernbergi viimase 5 km aeg 16.29!

Täiesti teenitud oli meie G. Vaganovi neljas koht. Teised meie sportlased aga esinesid halvasti, täiesti alla oma võimeid, ega suutnud liidritele pakkuda väärilist konkurentsi.

1.	Hakon Brusveen	Norra	51.55,5
2.	Sixten Jernberg	Rootsi	51.58,6
3.	Veikko Hakulinen	Soome	52.03,0
4.	Gennadi Vaganov	NSVL	52.18,0
	Einar Östby	Norra	52 18,0
6.	Eero Mäntyranta	Soome	52.40,6

Teatesuusatamise kohta tehakse alati kõige rohkem ennustusi ja oletusi. Suurim küsimusmärk seisab aga selle taga, millise taktika valivad meeskonnad-favoriidid.

1958. aasta maailmameistrivõistlustel Lahtis üllatasid rootslased, nende tugevaim — S. Jernberg — ei olnud ankrumees, vaid sõitis esimest vahetust. Sellega lootsid rootslased kohe esimesel etapil saada võiduks vajaliku edumaa. Nad saidki kuldmedalid.

Squaw Valley's peeti favoriitideks Norra, Rootsi, Soome ja NSVL meeskondi. Kuldmedalile arvati tulevat rootslasi või norralasi. Kuid spetsialistid eksisid. Eksisid seepärast, et nad unustasid ühe suusataja, kellel eelnevad sõidud olid ebaõnnestunud. Ja see sportlane saigi teatesuusatamise kangelaseks...

...Teatevõistluse stardipaik meenutab sõlmjaama raudteel. Üksteist rada — üksteist esimese vahetuse sõitjat, kes mõnesaja meetri järel peavad olema võidelnud endale hea positsiooni, kuna siis rajad koonduvad kaheks. Stardipauk. Esimeses vahetuses sõitsid NSV Liidul Šeljuhhin, Norral Grönningen, Rootsil Olsson ja Soomel Alatalo. 5 kilomeetri kohal juhtis Alatalo, Šeljuhhin oli kuues.

Peaaegu üheaegselt lõpetasid esimese etapi traditsioonilise löögiga partneri õlale rootslane, soomlane ja norralane. Teisele etapile siirdusid ka Itaalia, Poola, Prantsusmaa ja USA. Meie Gennadi Vaganov aga ootas ja pääses rajale alles kaheksandana. NSVL meeskond kaotas liidreile kaks ja pool minutit ning pealtvaatajad tõmbasid meie meeskonnale medalivõitluses kriipsu peale.

Kuid äärmiselt tugevas konkurentsis (Brenden, Mäntyranta, Stefansson) õnnestus Vaganovil lootusetut olukorda parandada ja ta tõi NSVL meeskonna viiendaks, olles jätnud seljataha ka Rootsi. Suurte pingutustega tõi Aleksei Kuznetsov kolmandas vahetuses NSVL meeskonna kolmandaks, kuid vahe liidrite püüdmiseks jäi ikkagi suureks — 2 minutit.

Viimasele etapile läks norralane Brusveen 20 sekundit enne soomlast Hakulinenit. Nende vahel arenes nüüd kaasakiskuv duell. Üks kilomeeter enne finišit olid suusatajad kõrvuti, 50 meetrit enne finišit pani Brusveen välja kõik jõutagavarad. Hakulinen aga alustas finišispurti, mis hiljem sai nimetuseks fantastiline. Peaaegu känguruhüpetega lähenes Hakulinen, viimane ebainimlik jõupingutus enne finišilinti ja Soome oli võitnud olümpiakulla paarikümne sentimeetriga. Hakulineni 10 kilomeetri aeg oli 33.56. On raske kõrgemalt hinnata selle suusataja meisterlikkust, kes paljude aastate vältel oli saavutanud

palju võite maailma suusaradadel, kui seda tegi Soome delegatsiooni juht A. Kaskela: «See oli Hakulineni elu parim sõit.» Mehiselt sõitnud Nõukogude meeskond võitis pronksmedali, kuigi neid tabas järjekordne ebaõnnestumine — oli haigestunud ja ei saanud startida ka suurepärases vormis olnud Vladimir Kuzin.

1. Soome (Toini Alatalo, Eero Mäntyranta, Väino Huhtala, Veikko Hakulinen) 2:18.45,6
2. Norra (Harald Grönningen, Hallgeir Brenden, Einar Östby, Hakon Brusveen) 2:18.46,4
3. NSVL (Anatoli Šeljuhhin, Gennadi Vaganov, Aleksei Kuznetsov, Nikolai Anikin) 2:21.21,6
4. Rootsi (Lars Olsson, Jane Stefansson, Lenart Larsson, Sixten Jernberg) 2:21.31,8
5. Itaalia (Giulio de Florian, Giuseppe Steiner, Pompeo Fattor, Marcello de Dorigo) 2:22.32,5
6. Poola (Andrzej Mateja, Jozef Rysula, Jozef Gut-Misiaga, Kazimirz Zelek) 2:26.25,3

Kolm suurepärases sportlikus vormis olevat medalivõitjat on koondatud ühte võistkonda. Kas võib olla kahtlust selle võistkonna võidus teatesuusatamises? Muidugi mitte. 10 kilomeetri suusatamise ja 3×5 kilomeetri teatesuusatamise stardi järel oli vähe neid, kes kahtlesid NSVL naiskonna võidus.

Kuid kõik juhtus teisiti... 200 m pärast starti kaob viis eraldi rada, jääb ainult kaks. Ja seepärast arenebki teatesuusatamises kohe alguses kõva rebimine selleks, et pääseda esimesena võistlusrajale. Esimestena pääsesidki stardiradadelt välja Nõukogude suusataja R. Jerošina ja rootslanna I. Johansson. Kohe nende kannul oli soomlanna S. Rantanen. Teise kilomeetri lõpul aga juhtus õnnetus — «Nõukogude suusataja Jerošina kukkus ja murdis suusa. Rootslanna Johansson kukkus üle tema, kuid tõusis kohe ja jätkas sõitu. Jerošina vahetas distantsil suusa,» nii teatas juhtunust distantsi ülem V. Bromhall.

Peaaegu minuti kaotas Jerošina kukkumise ja suusa vahetamisega. Etapi lõpetas ta neljandana, poolteist minutit pärast Rootsi naiskonda. Nõukogude suusatajad jätkasid visa võitlust ka selles peaaegu lootusetus olukorras.

M. Gussakova võitis teises vahetuses tagasi 30 sekundit ja viis oma võistkonna teisele kohale. Kuid vahe oli siiski liiga suur — jäi veel 59 sekundit. L. Baranova ees seisis raske ülesanne — võita 5 kilomeetri jooksul ühelt maailma

paremalt naissportlaselt S. Ruthströmilt 59 sekundit. See osutus aga võimatuks ülesandeks. Baranova «sai kätte» veel ainult 18 sekundit.

Pärast starti selgus olukord. Jerošina sõitis sisemisel rajal, Johansson — välimisel. Ühisele rajale jõudis küll Jerošina esimesena, kuid kukkus ja murdis suusa. Tema järel sõitnud Rantanen ei suutnud pidurdada ja kukkus Jerošina peale, Johansson aga jäi püsti ja saavutaski võiduks piisava edumaa. Nii kaotas NSVL naiskond kindla kuldmedali, mille enne starti oleks neile andnud iga suusaspets.

1. Rootsi (Irina Johansson, Britt Strandberg, Sonja Ruthström) 1:04.21,4
2. NSVL (Radja Jerošina, Maria Gussakova, Ljubov Baranova) 1:05.02,6
3. Soome (Siiri Rantanen, Eeva Ruoppa, Toini Pyösti) 1:06.27,5
4. Poola (Stefania Biegun, Helena Gasienica-Daniel, Jozefa Czerniavska) 1:07.24,6
5. Saksamaa (Rita Czech, Renate Borges, Sonnhilde Kallus) 1:09.25,7

Kuues ja kõige raskem start suusarajal — 50 kilomeetri suusamaraton. Kolmetunnilisele maratonidistantsile asusid kõik vanad kuulsused ja ka need, kes olid kuulsaks saanud äsja, eelmiste startidega.

Olid juba startinud mitmed mehed, need, keda eriti ei arvestatud. Kõige õnnetum nende hulgas oli aga Kalevi Hämäläinen — temale langes seekord stardinumber 1. Arvestada ainult oma võimeid, mitte kedagi näha enda ees, ei mingeid orienteeruvaid aegu. Kõik selgub tagantjärele. Hämäläinen sõitis juba kuuendat kilomeetrit, kui rajale tuiskas Jernberg. Hämäläineni aeg 5 kilomeetri kohal oli 15.54. Kuna kõik «ässad» pidid teda püüdma, otsustas ta nähtavasti dikteerida väga kõrget tempot. Jernberg võttis väljakutse vastu — tema esimesed 5 kilomeetrit mahtusid 15.41 sisse! Hakulineni vaheajaks fikseeriti 16.02 ja Rämgårdil — 16.04. 10 kilomeetri aeg oli Jernbergil 34.00, Hämäläinenil — 34.06. 15 kilomeetri kohal tõusis liidriks Hämäläinen. Harukordne juhus suusaspordi ajaloos — esimesena startinud suusataja ajad olid kõigile nähtavad, kuid keegi ei suutnud neid ületada. 10 kilomeetri möödumisel oli ka G. Vaganov esimese kümne hulgas. Vaganovi ebaühtlane sõit aga ei lubanud tal püsida liidrite hulgas. 25 kilomeetri kohal selgus, et Jernberg ei suutnud ühtlaselt jaotada jõudu kogu distantsiks, temast möödusid Hakulinen ja Rämgård.

Viimane kümnekilomeetrine distantsilõik otsustas nüüd medalite saatuse. Endiselt kõrge oli Hämäläineni tempo. Ta teadis, et tema selja taga lähenes võistkonnakaaslane — ohtlik Hakulinen. Hämäläinen lõpetas, olles saanud ajaks 2:59.06,3. Kaksteist ja pool minutit jäi veel Hakulinenil aega lõpetamiseks, Hämäläinen suutis temalt võita 40 km jooksul vaid 42 sekundit. Hakulineni viimase 10 kilomeetri aeg oli 37.08,7, suurepärane maratonidistantsi lõpetamiseks, kuid mittepiisav Hämäläineni võitmiseks. Tublisti tõstis tempot rootslane Larsson ja see tõi ta lõppkokkuvõttes neljandaks. Kolmanda olümpiamedali võitis Rolf Rämgård.

Kahju, et meie maratonimehed ei pidanud vastu konkurentsile maailma parematega. Katsevõistlustel Bakurianis näis kõik olevat parimas korras. 50 kilomeetri suusatamine oli ainus ala murdmaasuusatamises, kus meie võistlejad ei saanud ühtki arvestuspunkti.

1.	Kalevi Hämäläinen	Soome	2:59.06,3
2.	Veikko Hakulinen	Soome	2:59.26,7
3.	Rolf Rämgård	Rootsi	3:02.46,7
4.	Lenart Larsson	Rootsi	3:03.27,9
5.	Sixten Jernberg	Rootsi	3:05.18,0
6.	Pentti Pelkkonen	Soome	3:05.24,5

Esimest korda taliolümpiamängude ajaloos olid Squaw Valleys kavas võistlused laskesuusatamises ehk biathlonis. See on väga noor spordiala ja alles teist korda peetud maailmameistrivõistlustel Itaalias näitasid Nõukogude sportlased end juba selle ala meistritena — Vladimir Melanin tuli maailmameistriks ja Dmitri Sokolov teiseks. Ka NSVL olümpiameeskonna katsevõistlustel Bakurianis näidati häid tulemusi, eriti laskmises, millest tavaliselt oleneb võistleja edukus, sest möödalasu hind on küllaltki kaaluv — 2 trahviminutit. Aleksander Privalov tabas märklehte kõikide laskudega ja tuli katsevõistlustel esimeseks.

Kolmkümmend suusatajat asus olümpiastarti. Esimeselt tulejoonelt teatati, et meie Aleksander Privalov ja rootslane Klas Lestander tabasid kõikide laskudega, seejuures aga Privalovi aeg oli parem. Ka teisel tulejoonel lasksid mõlemad hästi, nendele lisandus veel soomlane A. Tyrväinen — hea suusataja ja tubli laskur. Kolmas tulejoon ei toonud samuti muudatusi, kõik kolm liidrit tabasid märki.

Klas Lestander lõpetas, tabas märki ka kõikide viimaste laskudega. Tema aeg 1:33.21,6 eeldas igal juhul medalit.

Tyrväineni aeg oli 1:29.57,7 ja neli trahviminutit. Omapäraselt lõpetas biathloni prantslane Victor Arbez, kes läbis suusaraja kõige kiiremini 1:25.48 ja ... jäi 25. kohale, sest ta laskis 20 lasust 18 mööda ja sai 36 trahviminutit.

Finiši tulejoonele saabus Privalov. Tema aeg lubaks tal isegi teha kaks möödalasku. Privalov laskis mööda ühe, teise ja ... kahjuks ka kolmanda lasu.

See möödalask jättis mehe ilma ka hõbemedalist. Meie sportlaste närvid ei pidanud seekord vastu just laskmises. V. Melanin ei tabanud neli ja D. Sokolov viis korda.

K. Lestanderile sai osaks õnn olla esimene ja nähtavasti ka viimane olümpiavõitja biathlonis, sest ROK-i otsusega 1964. aastal Innsbrucki talimängudel biathloni enam kavas ei ole.

			Aeg suusarajal	Trahviminutid	Üldaeg
1.	Klas Lestander	Rootsi	1:33.21,6	00	1:33.21,6
2.	Antti Tyrväinen	Soome	1:29.57,7	04	1:33.57,7
3.	Aleksander Privalov	NSVL	1:28.54,2	06	1:34.54,2
4.	Vladimir Melanin	NSVL	1:27.42,4	08	1:35.42,4
5.	Vladimir Pšenitsõn	NSVL	1:30.45,8	06	1:36.45,8
6.	Dmitri Sokolov	NSVL	1:28.16,7	10	1:38.16,7

«Nordiska kombinationen» — põhja kahevõistlus — nii nimetatakse suusahüpetest ja 15 kilomeetri murdmaasuusatamisest koosnevat kahevõistlust. Taliolümpiamängude ajaloos on see spordiala alati olnud norralaste monopoliks. Ainult 1948. aastal läks kuldmedal soomlastele. 1956. aastal Cortina d'Ampezzos üllatasid kõiki meie J. Moškini suurepärased tagajärjed suusahüpetes, kuid nõrk suusatamisoskus ei võimaldanud talle kahevõistluses kõrget kohta.

Seekordseks tuleprooviks olid meie kahevõistlejad valmistunud märksa paremini ja täis tahet pakkuda väärilist konkurentsi maailma selle ala parematele asutigi starti.

Nagu paljudel teistelgi aladel VIII taliolümpiamängudel, nii ka kahevõistluse esimene ala — suusahüpped — algas üllatustega. Norralased T. Knutsen ja A. Larssen olid alles neljas-viies, 1958. a. maailmameister soomlane P. Korhonen — 24., eelmine olümpiavõitja, norralane S. Stenersen ja maailmameistrivõistluste kolmas, samuti norralane G. Gundersen jagasid neljateistkümnendat kohta.

Kes siis asusid liidripositsioonile — esimene oli vähetuntud sakslane Georg Thoma pikima hüppega 69 m ja

221,5 punktiga. 2 punkti temast järel oli meie D. Kotškin ja kolmas — jaapanlane Yosuke Eto. Ees seisis võistlus suusarajal. Kõigil kahevõistlejail oli närviline öö — kaaluti võimalusi ja koostati sõidugraafikuid.

Sportlased asusid rajale. Sakslased olid suutnud kõiki veenda Georg Thoma nõrkuses murdmaarajal ja temaga eriti ei arvestatud. Favoriitideks peeti hoopis meie D. Kotškinit ja norralast T. Knutsenit. 10 kilomeetri kohal juhtis teine Nõukogude sportlane — N. Gussakov. Tema šansid tõusid iga kilomeetriga. Georg Thoma tõusis viiendaks ja tema nõrka sõiduoskust ei olnud eriti märgata. D. Kotškinit aga esimese kümne hulgas ei olnud. Knutsenil oli vaja võita Thomad minutiga, kuid ta oli võitnud seni ainult 3 sekundit. Võib-olla Thoma väsib... Seda aga ei juhtunud. Thoma lõpetas ajaga 59.23,8 ja oli seega võitnud Knutsenilt 7 sekundit. Gussakovi aeg aga oli murdmaarajal parim — 58.29,4, see aga tõi tublile sportlasele pronksmedali. D. Kotškin pidi üldjärjestuses leppima viienda kohaga. Meie kahevõistlejate veaks on see, et nad paraku on tugevad ainult ühel alal, seda aga on maailma konkurentsis edukaks võistlemiseks vähe. Thoma näiteks oli mäehüpetes esimene ja murdmaarajal neljas, Knutsen vastavalt neljas ja viies.

		Punktid mäehüpetes	Aeg suusarajal	Kokku punktid
1. Georg Thoma	Saksamaa	221,5	59.23,8	457,952
2. Tormod Knutsen	Norra	217,0	59.31,0	453,000
3. Nikolai Gussakov	NSVL	212,0	58.29,4	452,000
4. Pekka Ristola	Soome	214,0	59.32,8	449,871
5. Dmitri Kotškin	NSVL	219,5	1:01.32,0	447,694
6. Arne Larssen	Norra	215,0	1:01.10,1	444,613

AUSTRIAL LÄKS KEHVASTI

★ Protestid ja Roger Staub ei kahelnud ★ Penny Pitou hõbemedalid ★ Austria sai siiski «oma» kuldmedali kätte ★ Uus Maailm hakkab kaasa rääkima ★ Helmut Recknagel esimene «lendavate gigantide» hulgas

Võistlused mäesuusatamises algasid 19. veebruaril, natuke hiljem planeeritust, sest lumelaviinid olid kohati rajad ummistanud. Esimesena tuli asuda võimeid proovima nais-

tel kiirlaskumises. Kuna Rahvusvaheline Suusaspordi Föderatsioon (FIS) otsustas paralleelselt olümpiavõistlustega pidada ka maailmameistrivõistluste arvestust, siis tõotasid kõik stardid tulla eriti huvitavad ja pingelised.

Esimesena asus raskele rajale ameeriklanna P. Pitou. Hea ja kindel distantsi läbimine andis ka suurepärase aja — 1.38,6. Veel tuli rajale asuda 42 sportlasel. Ameeriklaste lootus B. Snith kukkus juba distantsi alguses ja kaotas suusad. Kukkumisi oli üldse palju. Väga suurt kiirust arendas sakslanna Heidi Biebl. Viimase värava läbimisel ta kaotas küll aega, kuid aeg oli siiski suurepärane 1.37,6 ja jäigi edaspidi ületamatuks. Nõukogude sportlastest sai Koržuhhina üheksateistkümnenda koha (1.46,5).

1.	Heidi Biebl	Saksamaa	1.37,6
2.	Penelope Pitou	USA	1.38,6
3.	Gertrud Hecher	Austria	1.38,9
4.	Pia Riva	Itaalia	1.39,9
5.	Jerta Schir	Itaalia	1.40,5
6.	Anneliese Meggl	Saksamaa	1.40,8

Järgmisel päeval asusid mäetipult KT-22 (lühend tähendusest 22 kurvi) laskuma mehed gigantslaalomis. 1800-meetrisel rajal tuli läbida 56 väravat, distantsi kõrguste vahe oli 553 meetrit. Üldse oli mäesuusatamine ameeriklaste hulgas kaunis populaarne ja seepärast oli raja äärde kogunenud hulgaliselt spordihuvilisi.

Esimesena startis üks favoriite — austerlane Karl Schranz, ja lõpetas ajaga 1.50,8.

On see aeg piisav võiduks? Vaevalt. Võistlustingimused olid head ja Schranzi aeg sai orientiiriks teistele võistlejatele. Ja tõesti, juba kolmas võistleja, tema kaasmaalane Stiegler sai ajaks 1.48,5. Üksteise järel asusid maailma paremad slalomistid rajale, kuid see aeg jäi ületamata. Iga sõiduga aga šansid vähenesid, kuna rada muutus pehmemaks.

Ajakirjanike ja pealtvaatajate hulgas oli juba kuulda arvamusi Stiegleri võidu kohta. Kohtunikekogu stopperid aga fikseerisid uusi tagajärgi — šveitslane Willi Forren — 1.54,6, prantslane Andrien Duvillard — 1.51,9, šveitslane Roger Staub — 1.49,0. Imelik, Staub läbis raja vigadeta ja koguni tundus, et kiiremini Stieglerist, kuid aval-

datud aeg oli halvem. Suurepäraselt läbis raja Austria «äss» Ernst Hinterseer.

Võistlused olid lõppenud, kuid kõiki vaevas mingi rahulolematus. Paljud treenerid, ajakirjanikud ja pealtvaatajad fikseerisid ka ise võistlejate aegu ja need ei läinud kokku ametlikult avaldatutega. Hakati protesteerima, ja mis selgus — suure hulga võistlejate tagajärjed olid fikseeritud valesti!

Kontrollimisel selgus, et esikoha võitis Roger Staub (Šveits) ajaga 1.48,3, teise koha — J. Stiegler (Austria) 1.48,7, kolmanda — E. Hinterseer 1.49,1.

Pärast kuldmedali saamist ütles Staub reporteritele: «Ma ei kahelnud hetkekski oma võidus!»

1.	Roger Staub	Šveits	1.48,3
2.	Jozef Stiegler	Austria	1.48,7
3.	Ernst Hinterseer	Austria	1.49,1
4.	Thomas Corcoran	USA	1.49,7
5.	Bruno Alberti	Itaalia	1.50,1
6.	Guy Perillat	Prantsusmaa	1.50,7

Seega oli toimunud mäekolmevõistluse esimene ala — gigantslaalom, mis, tõsi küll, valmistas üllatuse austerlaste lüüasaamise näol. Aga see, mis toimus järgmisel päeval Papoose Peak mäel kiirlaskumises, ületas kõik üllatuste ootajate lootused.

Loos andis esimese numbri ja raja avamise õiguse austerlasele Ernst Zimmermannile. Start, sportlane sööstis rajale, ees enam kui kolm kilomeetrit kihutamist läbi 19 kontrollvärava. Zimmermanni aeg — 2.09,8. Iga start tõi üha paremaid tagajärgi. 2.06,5 oli H. Lanigi (Saksamaa) aeg. Prantslane Vuarnet heitis sellelt veel pool sekundit. See aeg jäigi teistele kättesaamatuks. Meeleheitliku katse tegi austerlane Karl Schranz, kuid saavutas ainult seitsmenda koha, parima, mida austerlased olid võimelised saavutama.

Austerlaste kaotus kiirlaskumises oli peaaegu samasuguseks sensatsiooniks kui Helga Haase kuldmedal naiste 500 m kiiruisutamises. Austerlased püüdsid seda küll vabandada liialt kerge võistlusrajaga, kuid olümpiavõitja Vuarnet ütles pärast: «Ülemine trassiosa oli väga järsk ja alles finiši eel kiirus natukene langes. Vaevalt küll võib nimetada kergeks rada, kus tuleb läbida kurve peaaegu 180-kraadise suunamuutmisega kiirusel miil tunnis!»

Niisiis teiseks olümpiavõitjaks ja maailmameistriks osutus Prantsuse slalomist. Ilmselt ei olnud Austria suutnud küllaldaselt korvata Tony Saileri lahkumist.

1.	Jean Vuarnet	Prantsusmaa	2.06,0
2.	Hanspeter Lanig	Saksamaa	2.06,5
3.	Guy Perillat	Prantsusmaa	2.06,9
4.	Willy Forrer	Šveits	2.07,8
5.	Roger Staub	Šveits	2.08,9
6.	Bruno Alberti	Itaalia	2.09,1

VIII taliolümpiamängudel võis mäesuusatamises kõige raskemaks pidada naiste gigantslaalomi rada Papoose Peak mäel. Raja pikkus oli 1300 meetrit 382-meetrise kõrguste vahe juures ja sellel tuli läbida 50 väravat. Kuigi Papoose Peak tähendab tõlkes «lapse mägi», ei saanud kõikide spetsialistide arvates neid võistlusi kuidagi pidada «lapsemänguks». Papoose Peak pani proovile naissportlaste kõik oskused ja meisterlikkuse.

Seda tõendasid juba esimesed stardid. Stardinumbrit 1 kandev Austria «täht» Erika Netzer algas hästi, läbis esimese distantsipoole... kukkus, ja katkestas. Pia Riva (Itaalia) kuulis eelsõitja ebaõnnest, otsustas mitte riskida ja sai ajaks mitte eriti kõrge 1.42,9.

Kolmandana startis raskele rajale šveitslanna Yvonne Rüegg. Teda ei peetud küll medalipretendendiks, kuid arendatud maksimaalne kiirus ja hea finiš andsid ajaks 1.39,9, mis lubas eeldada medalit.

Huviga oodati olümpiavõitja Heidi Biebli (Saksamaa) starti. Kuid liigne närveerimine segas sportlast küllaldaselt keskendumast. Ta kukkus, ajas ümber värava, tõusis, kukkus uuesti, kuid läbis siiski finiši. Aeg 2.01,5 andis kiirlaskumises kuldmedali võitnud sportlasele siiski vaid 37. koha gigantslaalomis.

Kiirlaskumise «hõbe» ameeriklanna Penny Pitou asus starti kindla eesmärgiga võita. Enne olümpiamänge teatas Pitou, et ta võidab kaks kuldmedalit. Kiirlaskumises jäi ta sellest ilma. Seekord oli tal selleks küllaldaselt šansse. Finiš! Pitou aeg — 1.40,0. Šveitslanna tagajärg jäi seega parimaks.

Meie parim mäesuusatajanna S. Koržuhhina läbis raja küllaltki hästi, edestas paljusid tuntud nimesid (šveitslanna A. M. Waser, ameeriklanna B. Anderson jt.) ning jagas suurte kogemustega austerlanna J. Frandliga kahekümne esimest ja kahekümne teist kohta (1.45,7). Ljubov

Volkova ja Jevgenia Kabina jäid vastavalt kolmekümnendaks ja kolmekümne esimeseks.

1.	Yvonne Rüegg	Sveits	1.39,9
2.	Penelope Pitou	USA	1.40,0
3.	Giuliana Chenal-Minuzzo	Itaalia	1.40,2
4.	Betsy Snite	USA	1.40,4
5.	Carla Marchelly	Itaalia	1.40,7
6.	Anneliese Meggl	Saksamaa	1.40,7

«Seekord panen ma kõik mängu, ja teen kõik, et hästi esineda. Sellest tuleb üks suuremaid võistlusi!» Need olid austerlase Ernst Hinterseeri sõnad, lausutuna neli kuud enne olümpiamänge «Indiaaninaise orus».

Ja üks nendest suurtest võistlustest oli käes. Algasid võistlused slaalomis KT-22 mäetipult.

...590 meetrit võistlusrada, 69 väravat 216-meetrise kõrguste vahe juures. Rajale sööstis Roger Staub, üks peamisi kuldmedalipretendente slaalomis ja maailmameistrivõistlustel mäekolmevõistluses. Möödusid mõned sekundid ja mäekülje kohale kerkis lumepilv. Staub kukkus... ja katkestas.

Mida enam starte, seda halvemaks muutus rada. Staubi sõnade järgi oli see juba niigi hirmus enne seda, eriti ülemine osa. Esimesena startinud sakslase Bogneri aeg 1.08,8 jäigi esimese sõidu parimaks.

...15 minutit vaheaega ja slalomistid asusid teiseks katseks uuele rajale, mis peaaegu ei erinenud eelmisest. See katse otsustas kõik, siin võis kaotada saavutatu ning väga raske oli seda säilitada.

Bogneril see ei õnnestunud. Kukkumine jättis mehe konkurentsist välja. Paistis, et eelmisel katsel said mehed enam-vähem hea «soojenduse», mis rahustas ka närve. Seetõttu olid teise sõidu ajad märksa paremad. 12,5 sekundit «lõikas ära» oma tagajärjelt Ernst Hinterseer — 58,2 oli väga hea aeg, ja reporteritele: «Mul on hirmus hea meel, et ma distantsi lõpetasin, see oli kuratlikult raske rada!»

Hinterseeri arvamus oli küllaltki autoriteetne, kuid veel enam iseloomustas raja raskust fakt, et 66 osavõtjast 26 sportlast katkestasid või diskvalifitseeriti. Viimased šansid kaotas siin ka pealtvaatajate pailaps jaapanlane Chiharu Igaya, kellele, nagu ta ise ütles, see päev oli viimaseks tema sportlasekarjääris.

Niisiis Hinterseer pidas sõna. Kõlavate lubadustega esinesid teisedki Austria mäesuusatajad, kuid teod jäid sõnadest maha.

1.	Ernst Hinterseer	Austria	2.08,9
2.	Mathias Leitner	Austria	2.10,3
3.	Charles Bozon	Prantsusmaa	2.10,4
4.	Ludwig Leitner	Saksamaa	2.10,5
5.	Jozef Stiegler	Austria	2.11,1
6.	Guy Perillat	Prantsusmaa	2.11,8

Samal päeval tehti ka kokkuvõtteid maailmameistrivõistlustel mäekolmevõistluses. Maailmameistriks tuli kolme ala kogusummas Prantsuse mäesuusataja Guy Perillat. Samuti nagu Kossitškingi sai Perillat nii tähtsa võidu päeval 20-aastaseks.

Järgnevad kohad maailma ulatuses mäesuusatajate paremusjärjestuse selgitamisel saavutasid Charles Bozon (Prantsusmaa), Hanspeter Lanig (Saksamaa), Jozef Stiegler (Austria) ja Ludwig Leitner (Saksamaa). Kuivõrd kurb oli maailmameistrivõistluste kokkuvõte Ernst Hinterseerile, seda võib kujutada ette sellest, et võitnud kuldmedali slaalomis ja pronksi gigantslaalomis, oli tal palju enam šansse esikohale tulekuks kui Perillat'l, kuid ... Hinterseer ei võtnud osa kiirlaskumisest.

... Ja oligi käes VIII taliolümpiamängude viimane start mäesuusatamises — naiste slaalom. Kaks rada tuli sportlastel läbida Papoose Peak mäel. Mõlemad rajad olid 480 meetrit pikad, kõrguste vahega 186 m, kusjuures esimesel rajal oli 53, teisel 52 väravat.

Esimesena läks rajale prantslanna Therese Leduc ning püstitas ka esimesena orientiiri ajaga 59,2. Virtuoosina läbis kõik väravad Ann Heggtveit (Kanada) ja sai ajaks suurepärase 54,0.

Esimesel katsel ei õnnestunudki kellelgi püüda Kanada sportlast. Hästi sõitis ka meie Stalina Koržuhhina, kes saavutas esimeste katsete kokkuvõttes kümnenda tagajärje.

Kümneminutilise vaheaja möödudes asuti teisele rajale, kus stardid toimusid samas järjekorras. Paljusid tabas sellel rajal ebaõnn — kukkusid šveitslannad A. M. Waser ja olümpiavõitja Rüegg. Luhtusid ka Penny Pitou lootused — kukkumine, siiski finiš, kuid kolmekümne kolmas tagajärg.

Uuesti oli suurepärane Ann Heggtveit — 55,6 teisel katsel ja kokkuvõttes 1.49,6 tõid talle esikoha. Suurepäraselt

esines maailma paremate konkurentsis Koržuhhina, saavutades kokkuvõttes seitsmenda koha, eespool paljusid tuntud suurusi. J. Kabina jäi kaheksateistkümnendaks ja L. Volkova kolmekümnendaks.

1.	Ann Heggtveit	Kanada	1.49,6
2.	Betsy Snith	USA	1.52,9
3.	Barbara Henneberger	Saksamaa	1.56,6
4.	Therese Leduc	Prantsusmaa	1.57,4
5.	Hilde Hofherr	Austria	1.58,0
6.	Lieselotte Michel	Šveits	1.58,0

Varsti teatati ka maailmameistrivõistluste tulemused. Mäekolmevõistluse põhjal tuli esimeseks ja maailmameistriks Ann Heggtveit. Järgnesid Sonja Sperl (Saksamaa), Barbara Henneberger (Saksamaa), Therese Leduc (Prantsusmaa) ja Anneliese Meggl (Saksamaa).

... Kui taliolümpiamängude kavasse lülitati 1936. aastal mäesuusatamine, siis nimetati seda «Kesk-Euroopa lootuseks». Tõepoolest, mäesuusatamises võisid edukalt esineda Austria, Šveitsi ja Prantsusmaa sportlased. Teistel aladel domineerisid vankumatult skandinaavlased.

Pärast VII talimänge Cortina d'Ampezzos nimetati slaalomit «Austria lootuseks». Kuidas seda nimetada nüüd, pärast Squaw Valley mänge?

Seekordsed võistlused mäesuusatamises Ameerika kontinendil olid kindlasti Prantsusmaa, Saksamaa, Šveitsi, Kanada ja USA sportlaste kasvava meisterlikkuse tunnistuseks, seega austerlaste «monopol» oli kadumas.

*

Mäehüppeid võib pealtvaatajate seisukohast nimetada peaaegu kõige külgetõmbavamaks võistlusalaks suusaspordis. Kõige parema tahtmise juures ei ole võimalik pilguga haarata ka kõige lühemat suusarada murdmaal ega ka slaalomi- või kiirlaskumise rada stardist finišini. Kuid suusahüppaja «teekond» ja iga tema liigutus on näha nagu peopesal. Seepärast on arusaadav, et suusahüppajate tegevust olümpiatrampliinil käidi jälgimas iga päev, kuigi võistlused pidid toimuma alles mängude lõpupäeval.

Olümpiatrampliin oli rajatud Papoose Peak mäele ja spetsialistide arvates oli paremat kohta «Indiaaninaise orus» raske leida. Vaatamata kõrgmäestiku hõredamale õhule näitasid suusahüppajad peaaegu iga päev kõrgeid tagajärgi.

Hüppemäe projekteeritud võimsuse ületasid juba varsti pärast selle ehitamist mitmed sportlased. Soomlane Kalevi Kärkinen püstitas uueks rekordiks 88,5 meetrit. Olümpiaeelsetel võistlustel tõstis Helmut Recknagel selle 94,0 meetrile.

Kahjuks võtsid meie suusahüppajad harva osa olümpiaeelsetest treeningvõistlustest, seepärast ei suudetud ka korralikult harjuda trampliini iseärasustega. Kuid ka need hüpped, mida meie mehed tegid, paelusid spetsialistide tähelepanu ja nii peeti Nikolai Kamenskit üheks medalipretendendiks. Kindlasti meeldisid pealtvaatajatele ka Koba Tsakadze hüpped, kuid tema hüppestiil ei olnud veel kuigi täiuslik.

Seega tõotasid võistlused olümpiatrampliinil kujuneda taliolümpiamängude viimasel päeval huvipakkuvaks ja pingeliseks. Ja see päev saabus, ka ilmastik, mis oli mängude kestel mänginud vingerpusse, oli sel päeval pilvitu ja vaikne.

Võistluste alguseks oli Papoose Peak mäe jalamile kogunenud üle 20 000 pealtvaataja.

«Lendavate olümpialaste» heitlused avas rootslane Bengt Eriksson. Valjuhäälдajast teatati — «Eriksson (Rootsi), 83 ja pool meetrit, 103,6 punkti!»

Kui kiiresti teatati tagajärgi. Tänu elektrilistele mõõteriistadele anti kohtunikekogu otsused ja mõõtmise tulemused kohe edasi arvestuskeskusse ja sealt informatsioonistaapi. Väga mugav pealtvaatajatele ja võistlejatele.

Erikssoni tagajärje ületas Juhani Kärkinen (Soome) — 87,5 meetrit ja hindeks 108,3 punkti.

Vaatamata heale ilmale ja tuulevaikusele tundusid hüppajad õhus kuidagi kentsakatena. Nagu pärast Recknageli seletustest selgus, oli trampliini äratõukekoht täiesti jääks lihvitud ja seepärast tuli äratõuge teha natuke trampliini keskmest kõrval.

See aga selgus pärast võistlusi. Vahepeal hüppas teine Nõukogude sportlane Šamov (esimesena sai Fjodorov 101,2 punkti) 85,5 meetrit ja sai 103,2 punkti.

Luugist ilmus nähtavale Tsakadze. Väga kaua kestis õhulend, lõpuks... üks meeter jäi puudu 90-st. Kuid ka seekord ei võimaldanud krobeline hüppestiil saada head hinnet — 107,0 punkti. Tsakadze kaugusrekord ei püsinud kaua, varsti ületasid selle ameeriklane Samuelsson (90,0) ja meie Kamenski (90,5 m, 110,2 punkti).

Ja siis asus starti kauaoodatud Helmut Recknagel, kes oli ümber lükanud kõik trampliiniehitajate arvestused. Vaadates tema lendu, võis unustada, et tegemist oli inimesega. Nagu suur kotkas kandus hüppaja läbi õhu. 93,5 meetrit ja nagu alati — hiilgav stiil. Hinne — 113,6 punkti — oli väga kõrge. Recknagel oli kindlasti peamine pretendent olümpiavõitja loorberitele.

Suurepärane oli ka soomlase Niilo Haloneni esimene hüpe — 92,5 meetrit ja 111,3 punkti.

Kuna hüpped ületasid suuresti trampliini arvatud võimsuse, otsustati teine hüppevoor läbi viia trampliini teiselt teelt, mis algas meetri võrra eelmisest madalamalt. Seepärast jäid tulemused teises hüppevoorus 6—8 meetri võrra lühemaks. Eriti tunduvalt vähenesid Kamenski (79,0) ja Tsakadze (79,5) hüpped. Seepärast nähtavasti kaotas ka esimese vooru järel kolmandal kohal olnud Kamenski pronksmedali austerlasele Otto Leodolterile.

Järjekordselt meisterlikud olid Recknageli ja Haloneni hüpped. Olles pärast esimest hüppevooru esimesel ja teisel kohal, jäid nad sinna ka pärast teist vooru. Huvitav on lisada, et nii Recknagel (113,6) kui ka Halonen (111,3) said mõlemas hüppevoorus samapalju punkte, see aga kinnitab mõlema mehe suuri kogemusi ja hüppetehnika omandamise sügavust. Pärast võistlusi ütles Recknagel: «Ma ei saa aru, mis juhtus Squaw Valley õhuga. See oli nagu kõik kogunenud Papoose Peak mäe jalamile. Igal juhul ma tundsin jälle «õhupatja», millest treeningutel oli nii suur puudus. Kui mitte arvestada jäätunud äratõukekohta, võisin ennast siin tunda sama hästi nagu ükskõik millisel Euroopa tavalisel hüppemäel.»

Meie suusahüppajate esinemist võib seekord hinnata rahuldavaks. Kolm neist võitsid kohad esimese kümne hulgas. Kamenski oli neljas, Tsakadze — üheksas, Samov — kümnes, Leonid Fjodorov aga alles kahekümne seitsmes. Kui meie hüppajad oleksid paremini trampliini iseärasusi tundma õppinud, oleks ka võistluste käik olnud võib-olla teistsugune.

Kahjuks on veel üks põhjus, mis pidevalt segab meie suusahüppajate head esinemist maailmameistrivõistlustel ja olümpiamängudel — meie sportlased ei oska kohaneda erisuguste võistlustingimustega. Ja siiski võib loota, et järgmistel olümpiamängudel on suusahüppajatest medalimeeste hulgas ka meie kodumaa sportlased.

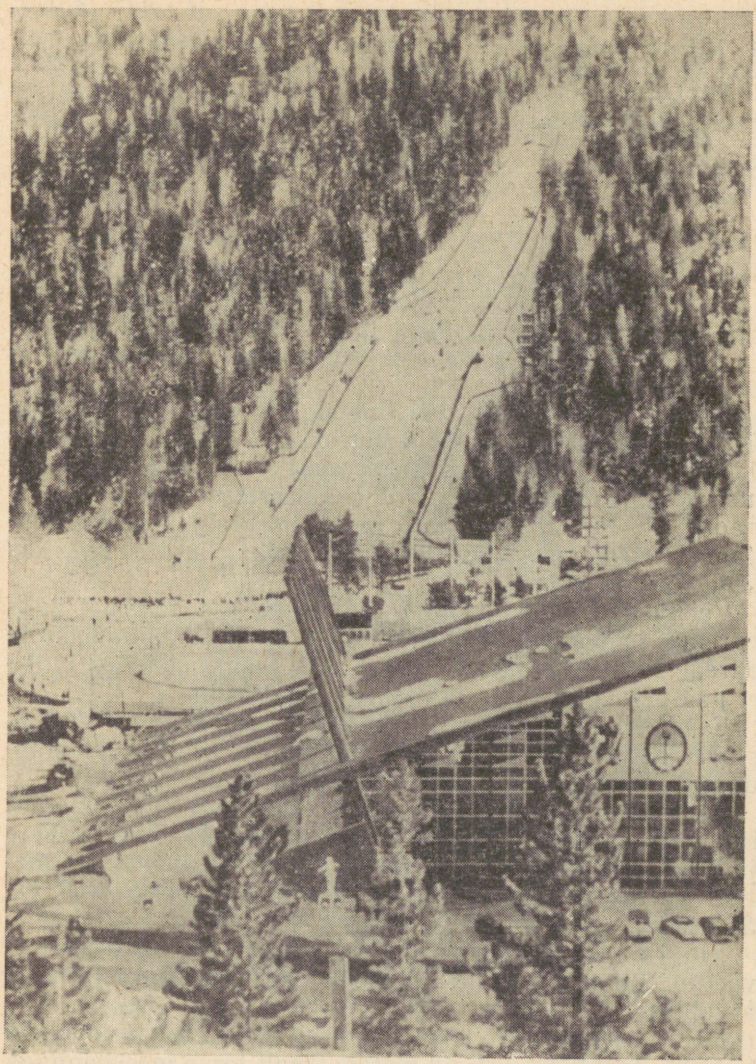

Squaw Valley suusahüppemägi, kust Nikolai Kamenski tõi NSVL delegatsioonile kolm punkti ja neljanda koha.

			I katse	II katse	Punktid
1.	Helmut Recknagel	Saksamaa	93,5	84,5	227,2
2.	Niilo Halonen	Soome	92,5	83,5	222,6
3.	Otto Leodolter	Austria	88,5	83,5	219,4
4.	Nikolai Kamenski	NSVL	90,5	79,0	216,9
5.	Torbjörn Yggeseth	Norra	88,5	82,5	216,1
6.	Max Bolkart	Saksamaa	87,5	81,0	212,6

«HOKIKULD» JÄI AMEERIKASSE

★ Kanadalased jäeti teist korda kullata ★ Jaapanlastest võib midagi saada ★ NSV Liidu hokimeeste ebaõnn.

Squaw Valley jäähokivõistlustele oli seekord saabunud üheksa meeskonda — viis Euroopast (Tšehhoslovakkia, NSVL, Rootsi, Soome ja Saksamaa), kaks traditsioonilist meeskonda «kodukohast» Põhja-Ameerikast (USA ja Kanada), üks Aasiast (Jaapan) ja Austraalia. Niisiis oli esindamata ainult üks kontinent — Aafrika, kuid ei tea, kas sedagi enam kauaks.

Võistkonnad loositi kolme alagruppi, iga alagrupi kaks paremat said õiguse võistelda finaalturniiril kuldmedalite pärast. Nende kolme osaks aga, kes «suurmeistrite» hulka ei pääsenud, jäi kaheringiline lohutusturniir.

Esimesse alagruppi viis loos USA, Austraalia ja Tšehhoslovakkia, teise — Kanada, Jaapani ja Rootsi, kolmandasse — NSV Liidu, Soome ja Saksamaa.

Alagrupimängude tulemusena ennustati viit kindlat finalisti — Rootsi, NSV Liidu, Kanada, Tšehhoslovakkia ja USA meeskondi. Suur huvi aga valitses kuuenda finalisti vastu — selleks pidi saama nähtavasti Soome või Saksamaa.

Kuigi alagrupimängude tulemusi finaalgrupis arvesse ei võetud, kujunesid eelmängud siiski tasavägisteks ja huvitavateks.

Hokiturniiri avasid kaks «kõva kivi» — Tšehhoslovakkia ja USA. Tšehhid ründasid metoodiliselt terve meeskonnaga ja arendasid suurt kiirust. Ameeriklased seevastu vastasid aga hooti üksikläbimurretega. Sageli aga juhtub sellisel juhul värav tulema vastu ootusi. Ameeriklased said arvulise ülekaalu ja üks nende paremaid ründajaid Mayasich viskas litri Nadrchali väravasse.

VIII talimängude esimene värav! Ameeriklastest pealtvaatajad tervitasid kärarikkalt oma võistkonna edu.

Esimese mängukolmandiku võitsid ameeriklased 2:1. Teise kolmandikaja lõpuks aga juhtisid tšehhid 4:3.

Mängupinge kasvas ja tšehhid ei pidanud sellele vastu. Nadrchal ei suutnud kuidagi pareerida ameeriklaste kaugviskeid, ameeriklased said esimese ja väga olulise võidu 7:5.

Teravas, kuid väga toores ja vigaderohkes mängus võitsid Kanada hokimehed Rootsit 5:2. Rootslastel said tõsiselt vigastada meeskonna kapten Björn ja Lindqvist.

NSV Liidu meeskond oli selgelt parem sakslastest ja võitis oma esimese mängu suurelt 8:0.

Esimene mängudevoor näitas, et kõik võistkonnad on häälestatud väga «sõjakalt», ilma tõsise võitluseta ei kavatsenud keegi kaotada. Seda «püssirohtu» pidi neil aga jätkuma turniiri lõpuni. Kuidas suudavad võistkonnad vastu pidada väsitavale, pikale ja pingelisele turniirile? Seda ei teadnud veel keegi.

Kuigi teises voorus Kanada meeskond võitis jaapanlasi 19:1, jättis Jaapani meeskonna mäng siiski hea mulje ja spetsialistide arvates võib jaapanlastest 7—8 aasta pärast kujuneda heaklassiline meeskond ja ohtlik konkurent «suurele viisikule».

Kuna alagruppide kõige tähtsamad mängud olid peetud, jäi üle oodata ainult Saksamaa—Soome mängu tulemust. Selle mängu võitja pidi täitma vakantse kuuenda koha finaalgrupis.

Mõlemad meeskonnad tundsid suurt vastutust selle mängu eest ja seepärast on mõistetav, et mängu algus oli väga närviline, vigaderohke ja täis pinget.

Eelmises mängus Nõukogude Liidu vastu olid soomlased meeleldi kasutanud jõulist mängu. Selle tagajärjed aga tulid nüüd ilmsiks. Saksamaa vastu oleks seda hädasti vaja olnud, aga soomlaste energia ja ind oli lahtunud. Lisaks kõigele oli sakslastel eelmine päev olnud mänguvaba ja seepärast suutsid nad ka end kiiremini koguda. Esimene kolmandikaeg 1:0, teine — 2:0 Saksamaa kasuks. See tähendas seda, et 3:0 tagajärje juures nii pingelises mängus oli kuues finalist praktiliselt selgunud. Mängu lõpptagajärg 4:1 kinnitas seda täielikult. Niisiis ikkagi Saksamaa!

Eelmängud

Alagrupp A

Meeskonnad	1	2	3	Punkte	Väravate suhe
USA	×	7:5	12:1	4	19:6
Tšehhoslovakkia	5:7	×	18:1	2	23:8
Austraalia	1:12	1:18	×	0	2:30

Alagrupp B

Meeskonnad	1	2	3	Punkte	Väravate suhe
Kanada	×	5:2	19:1	4	24:3
Rootsi	2:5	×	19:0	2	21:5
Jaapan	1:19	0:19	×	0	1:38

Alagrupp C

Meeskonnad	1	2	3	Punkte	Väravate suhe
NSVL	×	8:0	8:4	4	16:4
Saksamaa	0:8	×	4:1	2	4:9
Soome	4:8	1:4	×	0	5:12

Finaalturniir algas «iidsete» vastaste NSVL ja Tšehhoslovakkia meeskonna vahelise kohtumisega. Tõepoolest, mõlemal oli seljataga suur hulk nii ametlikke kui ka sõprusvõistlusi ja mõlemad tundsid seetõttu teineteist põhjalikult.

Mäng algas kohe ilma igasuguse «passimiseta» teravalt ja kombinatsiooniliselt. Esimese kolmandiku võitsid 3:2 meie hokimehed. Huvitav on märkida, et esimesel kolmandikul katkestati mäng korraks seetõttu, et meie väravavahi N. Putškovi punane sviiter oli ühte värvi tšehhide võistlusdressiga ja viimased palusid selle ära vahetada.

Teise kolmandikaja lõpuks oli ülekaal meie pool 5:3. Kõrgeklassilise mängu võitis NSV Liidu meeskond 8:5.

Mitte vähem tähtis ei olnud ka sama vooru teine mäng USA—Rootsi.

Rootslased alustasid kuidagi flegmaatiliselt ja kiirustamata, ning karistus ei jäänud tulemata. Vendade Christianide kombinatsioonist tuli esimene värav ja siitpeale hakkasid ameeriklased väga tihedalt «peale käima». Rootslastel andis kõvasti tunda vigastada saanud Björni puudumine. Kaasmaalaste kärarikas kaasaelamine paisus lõpusireeniks ovatsiooniks — USA oli võitnud 6:3.

Kuna järgmine päev oli põhiturniiril puhkepäev, siis viidi läbi osa lohutusturniiri mänge. Siit saabus ka VIII talimängude hokiturniiri esimene viik. Soomlased ei saanud kuidagi jagu jaapanlaste ennastsalgavast kaitsemängust ja 6:6 jäigi lõpusireeni kõlades tagajärjeks.

Teise ringi mängus aga õnnestus soomlastel siiski oma paremust maksma panna, nad võitsid jaapanlasi 11:2, kahes mängus ka Austraaliat (14:1 ja 19:2) ja tulid üldkokkuvõttes seitsmendaks. Jaapani hokimängijad omakorda võitsid austraallasi (13:2 ja 11:3) ja tulid kaheksandale kohale.

Teise ringi mäng Rootsiga oli meie hokimängijaile ja ka rootslastele suure kaaluga. Meil olenes sellest Euroopa meistri nimetus ja rootslastele oleks võit olnud suure moraalse tähtsusega, kuna nad olid kaotanud kolm eelmist (kaasa arvatud mängud alagrupis) mängu; viigi puhul meiega ja võiduga Tšehhoslovakkia üle oleks ka Rootsil olnud võimalusi pretendeerida Euroopa meistri nimetusele.

Esimene kolmandikaeg lõppes resultaadita. Teisel kolmandikul viis Nilsson Rootsi 1:0 ette. Tundes kaotuse hõngu, muutusid Nõukogude hokimängijad aktiivsemaks ja

Loktev ning Aleksandrov viisid NSV Liidu meeskonna juhtima 2:1. Nüüd aga tegid meie mehed vea — surunud tempo maha, asusid nad litri söötmisega aega viitma. Poolteist minutit enne mängu lõppu sai Nilsson litri, vedas selle kaitsjaist mööda ja üks-üks olukorras viskas Putškovile värava. Viik 2:2! See oli üldse meie hokimeeste esimene viik olümpiaturniiridel, sest Cortina d'Ampezzos võitis NSV Liidu meeskond kõik mängud.

Uudised levisid Squaw Valleys suure kiirusega. Seepärast ei olnud järgmisel päeval enam ühtki spordihuvilist, kes poleks teadnud Kanada meeskonna kaptenile Stokholmist saabunud kirjast. Rootsi pealinna viieteistkümne hokiklubi esindajad tegid kanadalastele etteheiteid nende toore mängu pärast rootslastega, mille tõttu kolm Rootsi hokimeest said vigastada.

Ei tea, kas just sellepärast, kuid fakt jääb faktiks, et kanadalased mängisid järgmise mängu mitte enam nii toorelt ja teravalt kui varem ja võitsid tšehhe 4:0.

Pärast finaalturniiri kahte vooru oli selge, et nõrgim kuuest on Saksamaa meeskond, kes oli seni kaotanud mõlemad mängud (Kanadale 0:12 ja USA meeskonnale 1:9). NSV Liidu meeskonna võidust sakslaste üle olenes esikoht Euroopa meeskondade seas, pärast seda jäi üle ainult oodata Rootsi—Tšehhoslovakkia mängu tulemust.

NSVL—Saksamaa vahelisel kohtumisel võitsid sakslased üllatuslikult esimese kolmandikaja 1:0. Seejärel aga pandi «asjad oma kohale» ja meie meeskond võitis mängu 7:1.

Järgmise mängu alguseks olid tribüünid viimase võimaluseni täis kiilutud. Algas üks printsipiaalsemaid ja otsustavamaid kohtumisi Põhja-Ameerika kontinendi parima selgitamiseks, kusjuures niisama suur kaal oli mängul ka olümpiakulla suhtes.

Kanada—USA! Cortina d'Ampezzos jätsid ameeriklased Kanada kolmandaks, tulles ise NSV Liidu järel teisele kohale. Millega lõpevad eelseisvad kuuskümmend minutit puhast mänguaega?

Mäng algas mõlemapoolselt teravalt. Alles 13. minutil viskas ameeriklane W. Cleary litri Headi väravasse.

Kanadalaste toorutsemise tõttu sai vigastada nende endi kaasmängija Benoit. Kõik nende püüded ülekaalu saavutada ei kandnud vilja. Suuri teeneid oli selles ameeriklaste väravavahil McCartanil.

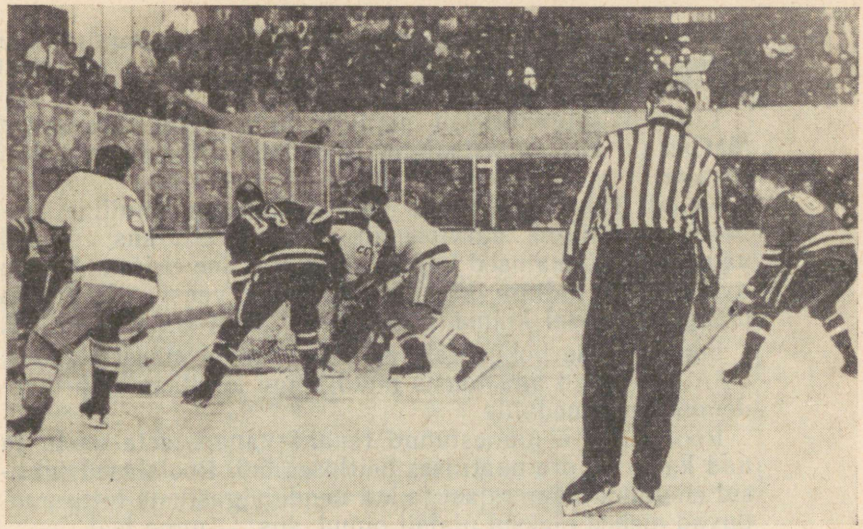

VIII talimängude ühe paremaid hokilahinguid pidasid maha Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide meeskond.

Teise kolmandiku keskel viskas Johnson teise värava ja ameeriklastest pealtvaatajad lausa oigasid vaimustusest.

Alles kolmandal kolmandikajal suutsid kanadalased vastata ühe väravaga. See oli ka kõik. Ameeriklased olid võitnud ja jäid 6 punktiga turniiri ainujuhtijaiks.

Euroopa meistri tiitli otsustas järgmine — Rootsi—Tšehhoslovakkia — mäng. Rootslased olid eelmisest mängust NSV Liidu vastu täiesti väsinud ja kurnatud. Võit 3:1 kuulus tšehhidele.

NSV Liidu meeskond oli seega saavutanud mängudest Euroopa meeskondade vastu 5 punkti ja tuli Euroopa meistriks. Tšehhidel oli 4 punkti, rootslastel — 3 ja sakslastel — 0.

Veel üks puhkepäev, ja siis algasid otsustavad võistlused.

NSVL—USA mänguks oli kogunenud rekordarv pealtvaatajaid — 10 000. Ja seda vaatamata 50 dollarile kruvitud piletihindadele.

Mäng algas mõlemalt poolt teravate kombinatsioonide ja tugevate visetega. 5. minutil pääses W. Cleary meie kaitsjaist mööda, pettis Putškovi värava teise nurka... ja USA juhtis 1:0.

Pealtvaatajate kisaorkaan polnud veel vaibunud, kui Sologubovi heast söödust viskas Aleksandrov 1:1 ja neli minutit hiljem Bõtškov värava põiklatist 2:1.

Lihtsalt suurepäraselt mängis jälle USA väravavaht McCartan, kes ennastsalgavalt päästis mitu surmkindlat väravat.

Kohati sai märgatavaks meie mängijate tehniline krobelisus ja liigne närvitsemine värava all, kus mitmed väga head võimalused jäid kasutamata. See ei jätnud mõju avaldamata mängu käigule. Putškovi veast tuli 2:2 ja mängu viimasel kolmandikajal W. Christiani viskest 3:2.

See oli meie hokimeeste esimene kaotus ameeriklastele. USA meeskond aga tõusis nüüd kõige kindlamaks pretendendiks kuldmedalile.

Rootslastel ei õnnestunud revanš kanadalaste vastu ja nad kaotasid dramaatilises heitluses 5:6. Rootslased juhtisid enamiku mänguajast ja kui nende vigastuste tõttu puuduvad mehed oleksid platsil olnud, siis ... mine tea!

Niisiis, jõudiski kätte jäähokiturniiri viimane mängudevoor. NSVL—Kanada mäng oli võistluskalendrisse paigutatud viimaseks, sest oletati, et just selles mängus otsustatakse kuldmedalite saatus. Kuid läks teisiti ...

Seetõttu omas nüüd esikoha suhtes suuremat tähtsust Tšehhoslovakkia—USA kohtumine ja teise-kolmanda koha pärast NSVL—Kanada mäng.

Äärmiselt pingeliselt kulges tšehhide ja ameeriklaste omavaheline jõukatsumine. 1:1, 2:2, 3:3 ja 4:3 — ees tšehhid. Paistis, et mängu saatuse otsustavad lõpuminutid, kuid viimasel kolmandikajal tšehhid murdusid. Ilmselt olid nende jõuvarud ammendatud. Ameeriklased viskasid kuus väravat järjest ja võitsid selle imepäraselt kulgenud mängu 9:4.

Olümpiamängude hokiturniir polnud küll veel lõppenud, kuid pealtvaatajad tervitasid vaimustatult võitjaid — USA hokimängijaid, kes võitsid kõiki oma vastaseid ja tulid teenitult esikohale.

Ja siis, VIII taliolümpiamängude viimane võistlus — NSVL—Kanada. Kas hõbe või pronks?

Meie hokimehed ei suutnud seekord näidata oma võimeid, nende mäng oli kuidagi peatu ja ahistatud ning murdus teise kolmandikaja alguses, mil kanadalased said 4:0 ette.

Finaalturniir

Meeskonnad	1	2	3	4	5	6	Punkte	Väravate suhe
USA	×	2:1	3:2	9:4	6:3	9:1	10	29:11
Kanada	1:2	×	8:5	4:0	6:5	12:0	8	31:12
NSVL	2:3	5:8	×	8:5	2:2	7:1	5	24:19
Tšehhoslovakkia	4:9	0:4	5:8	×	3:1	9:1	4	21:23
Rootsi	3:6	5:6	2:2	1:3	×	8:2	3	19:19
Saksamaa	1:9	0:12	1:7	1:9	2:8	×	0	5:45

Lohutusturniir

Meeskonnad	1	2	3	Punkte	Väravate suhe
Soome	×	6:6 11:2	14:1 19:2	7	50:11
Jaapan	6:6 2:11	×	13:2 11:3	5	32:22
Austraalia	1:14 2:19	2:13 3:11	×	0	8:57

Kõike jõudu pingutades suudeti siiski vahet vähendada 3:4.

Kolmas kolmandikaeg aga nagu kordas esimest ja kanadalased võitsid 8:5. Kanadalased mängisid ka selles mängus toorelt, kasutades tihti lubamatuid mänguvõtteid. Neid küll karistati, kuid meie mängijad ei suutnud pahatihti oma arvulist ülekaalu väravateks realiseerida. Seega ikkagi pronks.

NSV Liidu hokimeeste «pagasiks» jäid seekord VIII talimängude pronksmedalid ja Euroopa meistrite kuld-

medalid. See oli siiski tubli «saak», kuigi võis loota enamat.

1. USA (L. Palmer, J. McCartan, J. Kirrane, J. Mayasich, R. Paavola, R. Owen, W. Christian, R. Cleary, P. Johnson, R. McVey, E. Grazia, T. Williams, R. Meredith, D. Rodenheiser, W. Olsen, W. Cleary, R. Christian, R. Johnson).
2. Kanada (D. Head, H. Hurley, M. Benoit, J. Douglas, H. Sinden, D. Sly, R. Attersley, F. Etcher, R. Forhan, J. Connelly, R. McKnight, K. Laufman, F. Martin, C. Pennington, D. Rope, G. Samolenko, R. Rousseau).
3. NSVL (J. Jorkin, N. Putškov, J. Baulin, N. Karpov, A. Kutševski, H. Sidorenkov, N. Sologubov, V. Aleksandrov, A. Almetov, M. Bõtškov, V. Grebennikov, J. Grošev, V. Jakušev, K. Loktev, S. Petuhhov, V. Prjažnikov, J. Tšizinov).
4. Tšehhoslovakkia (Nadrchal, Gut, Tikal, Kasper, Potsch, Landa, Vlach, Starši, Vanek, Pantouček, Bubnik, Wolf, Tšernõi, Iržik, Golonka, Mašlai).
5. Rootsi (Svensson, Lundqvist, Stolz, Björn, Svedberg, Norlander, Blome, Petersson, Lundvall, Bröms, Nilsson, Stenar, Retling, Öberg, Johansson, Granat, Andersson).
6. Saksamaa (Hobelsberger, Jansen, Ambros, Eggerbauer, Huber, Schnaitberger, Waitl, Eberl, Egen, Metzger, Rampf, Reif, Schubert, Schuldes, Sepp, Trautwein, Unsinn).

NSV LIIT ENDISELT ÜLIVÕIMAS

Olümpiahümni helide saatel langes lipumastist olümpialipp, suurtükisaluudi kõlades kustus suures urnis olümpiatuli. Kõikide pilgud olid pööratud Austria lipule ja mõtetega viibiti juba Innsbruckis, 1964. aasta IX taliolümpiamängude võistluspaikadel.

VIII talimängud olid lõppenud. Nõukogude spordikuulsused olid käinud mööda «valgete» olümpiamängude tippe. Meie suusatajate-naissportlaste triumf ja kiiruisutajate maailmarekordid olid veel hästi meeles.

Kuigi hokimängijate finiš kurvastas, oli siiski rõõmu saavutatust hulga rohkem.

Nõukogude spordidelegatsioon oli kogunud 21 olümpiamedalit ja mitteametlikus arvestuses rohkem punkte kui kaks järgnevat — USA ja Rootsi — kokku.

Kunagised hegemoonid — norralased — olid kaunis tagasihoidliku punktide arvuga surutud kuuendaks.

Mitteametlik paremusjärjestus

Riigid	Suusatamine															Kiiruisutamine								Iluisutamine			Jäähokt	Kokku punkte
	Mehed										Naised					Mehed				Naised								
	15 km	30 km	50 km	4×10 km	Biathlon	Kahevõistlus	Suusahüpped	Slaalom	Kiirlaskumine	Gigantslaalom	10 km	3×5 km	Kiirlaskumine	Gigantslaalom	Slaalom	500 m	1500 m	5000 m	10 000 m	500 m	1000 m	1500 m	3000 m	Mehed	Naised	Paarissõit		
1. NSVL	3	7	0	4	10	6	3	—	—	—	19	5	0	0	0	13	10	10	5	8,5	14	12	12	—	—	1	4	146,5
2.—3. USA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	—	—	5	8	5	5	0	0	0	4	0	0	0	9	12	4	7	62
2.—3. Rootsi	5	14	9	3	7	0	0	—	—	—	2	7	—	—	—	3	1	0	7	0	0	0	2	—	—	—	2	62
4. Saksamaa	0	0	0	0	0	7	8	3	5	0	0	2	8	1,5	4	0	0	0	0	7	5	0	0	0	0	7	1	58,5
5. Soome	5	1	13	7	5	3	5	—	—	—	1	4	—	—	—	0	5	0	0	0	0	1	4	—	—	—	0	54
6. Norra	9	0	0	5	0	6	2	0	0	0	—	—	0	0	0	1	6	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	45
7. Austria	0	—	—	—	—	0	4	14	0	9	—	—	4	0	1,5	0	0	0	0	—	—	—	—	0	0	0	—	32,5
8. Kanada	0	0	0	—	—	0	0	0	0	0	—	—	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	10	5	26
9. Prantsusmaa	0	0	—	0	0	—	0	5	11	1	—	—	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	—	—	24
10. Šveits	0	0	0	0	—	—	0	0	5	7	—	—	0	7	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	0	0	—	—	20,5
11. Poola	0	0	0	1	—	0	0	—	—	—	0	3	—	—	—	—	—	—	—	0,5	1,5	9	1	—	—	—	—	16
12. Itaalia	0	0	0	2	—	0	0	0	1	2	—	—	5	5,5	0	0	0	0	0	—	—	—	—	—	0	—	—	15,5
13.—14. Holland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0	0	4	0	—	—	—	—	—	7	—	—	11
13.—14. Tšehhoslovakkia	0	0	0	—	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	—	3	11
15. Jaapan	0	0	0	0	—	0	0	0	0	0	—	—	—	—	—	0	0	0	0	2	1,5	0	3	0	0	—	0	6,5
16. Inglismaa	0	0	0	—	0	—	—	0	0	0	—	—	0	0	0	0	0	0	2	—	—	—	—	0	0	—	—	2

Argentiina, Austraalia, Bulgaaria, Hispaania, Island, L.-Aafrika Liit, L.-Korea, Liechtenstein, Liibanon, Taani, Tšiili, Türgi, Ungari, Uus-Meremaa punkte ei saanud.

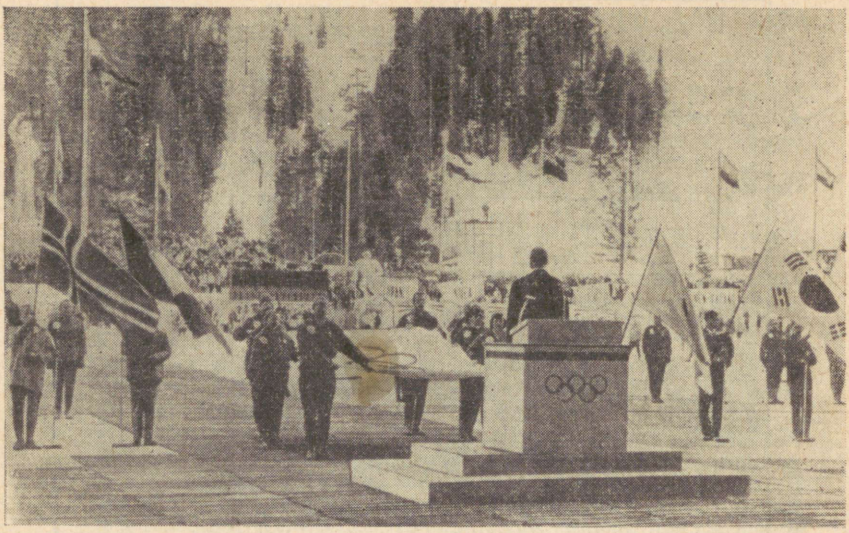

VIII talioïümpiamängud on lõppenud. ROK-i president A. Brundage võtab vastu olümpialipu, mis tõuseb uuesti lipumasti 1964. aastal Innsbruckis.

Riikide poolt võidetud medalid

	Kuld-medalid	Hõbe-medalid	Pronks-medalid	Kokku
NSVL	7	5	9	21
USA	3	4	3	10
Saksamaa	4	3	1	8
Soome	2	3	3	8
Rootsi	3	2	2	7
Norra	3	3	—	6
Austria	1	2	3	6
Kanada	2	1	1	4
Prantsusmaa	1	—	2	3
Šveits	2	—	—	2
Poola	—	1	1	2
Holland	—	1	1	2
Tšehhoslovakkia	—	1	—	1
Itaalia	—	—	1	1

ÜLEVAADE
TALIOLÜMPIAMÄNGUDEST 1924.—1960. A.

Üle kolmandiku sajandi lahutab Chamonix' ja Squaw Valley taliolümpiamänge. Sellel ajavahemikul on olümpialiikumises toimunud väga palju ja väga suuri muudatusi. Mitmekordselt on suurenenud taliolümpiamängudel startinud sportlaste arv, tunduvalt on avardunud ka «valgete» olümpiamängude programm.

Taliolümpiamängude populaarsuse kasvu iseloomustavad andmed on esitatud koondtabelis.

	Riikide arv	Võistlejate arv	Suusatamine													
			mehed													
			15 km	18 km	30 km	50 km	4 x 10 km teatesuusatamine	Kahevõistlus	Mäehüpped	Slaalom	Kiirlaskumine	Gigantslaalom	Mäekahevõistlus	10 km	3 x 5 teatesuusatamine	
I talиolümpiamängud																
26. jaan.— 4. veebr. 1924. a. Chamonix	16	293		+		+		+	+							
II talиolümpiamängud																
11.—18. veebr. 1928. a. Sankt Moritz	25	491		+		+		+	+							
III talиolümpiamängud																
4.—13. veebr. 1932. a. Lake Placid	17	307		+		+		+	+							
IV talиolümpiamängud																
6.—16. veebr. 1936. a. Garmisch-Partenkirchen	28	756		+		+	+	+	+				+			
V talиolümpiamängud																
30. jaan.— 8. veebr. 1948. a. Sankt Moritz	28	878		+		+	+	+	+	+	+		+			
VI talиolümpiamängud																
14.—25. veebr. 1952. a. Oslo	30	960		+		+	+	+	+	+	+	+		+		
VII talиolümpiamängud																
26. jaan.— 5. veebr. 1956. a. Cortina d'Ampezzo	32	923	+		+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	
VIII talиolümpiamängud																
18.—28. veebr. 1960. a. Squaw Valley	30	749	+		+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	

Märkus. Tabelisse pole võetud võistlusi iluuisutamises ja jääratsioonvõistluste tulemusi.

Võistlusalad

naised					Uisutamine									Iluuisutamine			Bobisõit				Jäähoki
					mehed					naised											
Slaalom	Kiirlaskumine	Gigantslaalom	Mäekahevõistlus	Biathlon	500 m	1500 m	5000 m	10000 m	Mitmevõistlus	500 m	1000 m	1500 m	3000 m	Mehed	Naised	Paarissõit	Kahelised	Neljalised	Viielised	Skeleton	
					+	+	+	+	+					+	+	+		+			+
					+	+	+							+	+	+			+	+	+
					+	+	+	+						+	+	+	+	+			+
			+		+	+	+	+						+	+	+	+	+			+
+	+		+		+	+	+	+						+	+	+	+	+		+	+
+	+	+			+	+	+	+						+	+	+	+	+			+
+	+	+			+	+	+	+						+	+	+	+	+			+
+	+	+		+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+					+

hokis IV ja VII olümpiamängudel (1908. ja 1920. a.), samuti demonst-

Taliolümpiamängudel võitjaks tulnud riigid mitteametliku arvestuse alusel

1924. a. — Norra
1928. a. — Norra
1932. a. — USA
1936. a. — Norra
1948. a. — Rootsi
1952. a. — Norra
1956. a — NSVL
1960. a. — NSVL

RIIKIDE POOLT VÕIDETUD PUNKTID TALIOLÜMPIAMÄNGUDE ÜKSIKUTE ALADE LÕIKES

Tabelid näitavad riikide spordidelegatsioonide saavutusi taliolümpiamängudel 1924.—1960. a.

NSV Liidu sportlased ei ole veel esikohal üheski tabelis. See on tingitud sellest, et Nõukogude olümpiavõistlejad debüteerisid «valgetel» olümpiamängudel alles 1956. aastal, kuid saavutasid uustulnukatena siiski märkimisväärset edu. 1960. aasta talimängud kinnitasid meie sportlaste edu veelgi.

Suusatamine

Murdmaasõit ja mäehüpped

Riigid	Taliolümpiamängudel saadud punktid								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Kokku
Norra	73	51	47	45	21	50,5	26	22	335,5
Soome	4	9	19	17	34	50	48	44	234
Rootsi	7	23	28	38	43	14	36	47	226
NSVL							48	57	105
Saksamaa *						2,5	7	17	26,5
Poola				2			6	4	12
Tšehhoslovakkia	1	4	1	4			1		11
Itaalia				3	1	1	2	2	9
Austria					3	2		4	9
USA	3	1	2		2				8
Šveits			1		6		1		8
Prantsusmaa						3	1		4

Mäesuusatamine

Riigid	Taliolümpiamängudel saadud punktid					
	IV	V	VI	VII	VIII	Kokku
Austria		36	45	53,5	28,5	163
Šveits	3	36	7	31,5	20,5	98
Saksamaa *	30		18	9	21,5	78,5
Prantsusmaa	4	33	1	6	20	64
USA		12	20,5	5,5	21	59
Itaalia		12	20	7,5	13,5	53
Norra	7		18	1		26
Kanada				5	7	12
Rootsi		3	2,5	4		9,5
Jaapan				5		5
NSVL				4		4

* VI mängudel — SFV, VII ja VIII mängudel — Saksamaa ühendatud võistkond.

Kiiruisutamine

Riigid	Taliolümpiamängudel saadud punktid								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Kokku
Norra	49,5	35	14	41	34,5	36	14	23	247
NSVL							44	84,5	128,5
Soome	50,5	21		21	12	4	9	10	127,5
USA	8	10	45	9,5	11,25	12	1	9	105,75
Rootsi	1				21	8	13	13	56
Holland				4	6	24	7	4	45
Kanada			29		0,25	3,5			32,75
Saksamaa *								12	12
Jaapan				3		0,5		6,5	10
Austria				9,5					9,5
Ungari					3				3
Inglismaa							2		2
Prantsusmaa	1								1

* Saksamaa ühendatud võistkond.

Iluuisutamine

Riigid	Taliolümpiamängudel saadud punktid								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Kokku
USA	10	10	10	4	16	30	30	25	135
Austria	19	22	12	17	9	5	13		97
Kanada	1	3	10	4	11	5	7	14	55
Inglismaa	9			8	6	10	4		37
Prantsusmaa	6	7	7			4	3	4	31
Saksamaa *			2	12		7	3	7	31
Ungari			7	7	7	4	4		29
Rootsi	7	7	7	4					25
Norra		7	7	7					21
Tšehhoslovakkia	3	2			5		2	8	20
Belgia	2	5	1	3	7				18
Soome	5	3	3						11
Šveits	4				5				9
Holland								7	7
Itaalia						1			1
NSVL								1	1

* VI mängudel — Saksa FV, VII ja VIII mängudel — Saksamaa ühendatud võistkond.

Bobisõit

Riigid	Taliolümpiamängudel saadud punktid							
	I	II	III	IV	V	VI	VII*	Kokku
USA		12	23	15	15	10	7	82
Šveits	7		8	17	15	14	14	75
Saksamaa **		4	6	3		14	1	28
Itaalia	1		3		2		19	25
Inglismaa	7			7	2			16
Belgia	4	1		2	8	1		16
Argentiina		5						5
Prantsusmaa	3					2		5
Rumeenia			4					4
Hispaania							3	3
Austria						2		2
Rootsi						1		1

* VIII mängudel bobisõitu kavas ei olnud.
** VI mängudel — Saksa FV, VII mängudel — Saksamaa ühendatud võistkond.

Jäähoki

Riigid	Taliolümpiamängudel saadud punktid								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Kokku
Kanada	7	7	7	5	7	7	4	5	49
USA	5		5	4		5	5	7	31
Rootsi	3	5			3	4	3	2	20
Inglismaa	4	3		7	2				16
Tšehhoslovakkia				3	5	3	2	3	16
NSVL							7	4	11
Šveits		4			4	2			10
Saksamaa *			4				1	1	6
Poola			3		1	1			5

* VII ja VIII mängudel Saksamaa ühendatud võistkond (jäähokis esindasid Saksamaad VII ja VIII mängudel Saksa FV hokimängijad).

MAAILMAMEISTRIVÕISTLUSTE VÕITJAD TALISPORDIS

Järjekordseid taliolümpiamänge lahutab eelnevaist tunduv vahemaa — neli aastat. Selle aja vältel toimuvad maailma spordiareenidel sageli väärtuste ümberhindamised. Kerkivad esile uued nimed ja «vanamehed» annavad võidetud positsioonid üle. Olümpiamängud on omamoodi ülevaatuseks sellele uuele, mida mängudevahelisel perioodil — olümpiaadil — on spordiliikumises saavutatud.

Nelja aasta jooksul toimunud rahvusvahelise spordi kvalitatiivsed muudatused kajastuvad kõige selgemalt maailmameistrivõistluste tagajärgedes. Allpool toodud tagajärjed aitavad paremini jälgida olümpiaajaloo käiku.

Lühendid

A.	— Austria	R.	— Rootsi
B.	— Belgia	Sa.	— Saksamaa
H.	— Holland	SB.	— Inglismaa
I.	— Itaalia	S.	— Soome
J.	— Jaapan	Šv.	— Šveits
K.	— Kanada	Tš.	— Tšehhoslovakkia
N.	— Norra	U.	— Ungari
P.	— Prantsusmaa	V.	— Venemaa (enne 1917. a.)

Mehed

Aasta	18 km suusatamine (alates 1954. a. — 15 km)	30 km suusatam.	50 km suusatam.
1925	O. Nemecky (Tš.)	—	F. Donth (Tš.)
1926	—	M. Raivio (S.)	M. Raivio (S.)
1927	J. Lindgren (R.)	—	J. Lindgren (R.)
1929	V. Saarinen (S.)	—	A. Knuuttila (S.)
1930	A. Rustadstuen (N.)	—	S. Utterström (R.)
1931	J. Gröttumsbraaten (N.)	—	O. Stenen (N.)
1933	M. Englund (S.)	—	V. Saarinen (S.)
1934	S. Nurmela (S.)	—	E. Viklund (R.)
1935	K. Karppinen (S.)	—	N. Englund (R.)
1937	L. Bergendahl (N.)	—	P. Niemi (S.)
1938	P. Pitikainen (S.)	—	K. Jalkanen (S.)
1939	J. Kurikkala (S.)	—	L. Bergendahl (N.)
1950	K.-E. Aström (R.)	—	G. Eriksson (R.)
1954	V. Hakulinen (S.)	V. Kuzin (NSVL)	V. Kuzin (NSVL)
1956	H. Brenden (N.)	V. Hakulinen (S.)	S. Jernberg (R.)
1958	V. Hakulinen (S.)	K. Hämäläinen (S.)	S. Jernberg (R.)
1960	H. Brusveen (N.)	S. Jernberg (R.)	K. Hämäläinen (S.)
1962	A. Rönnlund (R.)	E. Mäntyranta (S.)	S. Jernberg (R.)

Naised

Aasta	10 km suusatamine	3x5 km teate-suusatamine	5 km suusatamine
1954	L. Kozõreva (NSVL)	NSVL	—
1956	L. Kozõreva (NSVL)	Soome	—
1958	A. Koltšina (NSVL)	NSVL	—
1960	M. Gussakova (NSVL)	Rootsi	—
1962	A. Koltšina (NSVL)	NSVL	A. Koltšina (NSVL)

suusatamises

4x10 km teate-suusatam.	Kahevõistlus	Mäehüpped
—	O. Nemecky (Tš.)	W. Dick (Tš.)
—	J. Gröttumsbraaten (N.)	T. Thams (N.)
—	R. Purckert (Tš.)	T. Edman (R.)
—	H. Vinjarengen (N.)	S. Ruud (N.)
—	H. Vinjarengen (N.)	G. Andersen (N.)
—	J. Gröttumsbraaten (N.)	B. Ruud (N.)
Rootsi	S. Eriksson (R.)	M. Reymond (Šv.)
Soome	Od. Hagen (N.)	K. Johansen (N.)
Soome	Od. Hagen (N.)	B. Ruud (N.)
Norra	S. Roen (N.)	B. Ruud (N.)
Soome	O. Hoffsbakken (N.)	A. Ruud (N.)
Soome	G. Berauer (Sa.)	J. Bradl (A.)
Rootsi	H. Hasu (S.)	H. Björnstad (N.)
Soome	S. Stenersen (N.)	M. Pietikainen (S.)
NSVL	S. Stenersen (N.)	A. Hyvärinen (S.)
Rootsi	P. Korhonen (S.)	J. Kärkinen (S.)
Soome	G. Thoma (Sa.)	H. Recknagel (Sa.)
Rootsi	A. Larsen (N.)	H. Recknagel (Sa.)
		T. Engan (N.) [3]

Märkused. 1. Rahvusvahelise Suusaspordi Föderatsiooni poolt korraldatavaid meistrivõistlusi suusatamises hakati alles 1937. aastast ametlikult nimetama maailmameistrivõistlusteks.

2. Olümpiamängude aastal maailmameistrivõistlusi eraldi ei korraldata. 1956. aastal võeti vastu otsus arvestada olümpiamängude üritusi suusatamises ühtlasi maailmameistrivõistlustena.

3. 1962. a. MM-võistluste! Zakopanes selgitati suusahüpetes kaks maailmameistrit (eraldi 70 m ja 90 m võimsusega trampliinil).

Maailmameistrivõistlused mäesuusatamises

Aasta	Kiirlaskumine		Slaalom
	Mehed	Naised	Mehed
1931	V. Prager (Šv.)	E. MacKinnon (SB.)	D. Zogg (Šv.)
1932	G. Lantschner (A.)	P. Viesinger (I.)	F. Dauber (Sa.)
1933	V. Prager (Šv.)	I. Versin-Lantschner (A.)	A. Seelos (A.)
1934	D. Zogg (Šv.)	A. Rüegg (Šv.)	T. Pfnür (Sa.)
1935	F. Zingerle (A.)	C. Cranz (Sa.)	A. Seelos (A.)
1936	R. Rominger (Šv.)	E. Pinching (SB.)	R. Matt (A.)
1937	E. Allais (P.)	C. Cranz (Sa.)	E. Allais (P.)
1938	J. Couttet (P.)	L. Resch (Sa.)	R. Rominger (Šv.)
1939	G. Lantschner (Sa.)	C. Cranz (Sa.)	R. Rominger (Šv.)
1950	Z. Colo (I.)	G. Beiser-Jochum (A.)	G. Schneider (Šv.)
1954	C. Pravda (A.)	I. Schöpfer (Šv.)	S. Eriksen (N.)
1956	A. Sailer (A.)	M. Berthod (Šv.)	A. Sailer (A.)
1958	A. Sailer (A.)	L. Wheeler (K.)	J. Rieder (A.)
1960	J. Vuarnet (P.)	H. Biebl (Sa.)	E. Hinterseer (A.)
1962*			

* 1962. a. jäid MM-võistlused mäesuusatamises ära Prantsusmaa võimude süü läbi.

	Slaalom	Gigantslaalom		Kahevõistlus (1956. a. alates kolmevõistlus)	
	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
1931	E. MacKinnon (SB.)	—	—	—	—
1932	R. Streiff (Šv.)	—	—	O. Fuerrer (Šv.)	R. Streiff (Šv.)
1933	I. Versin-Lantschner (A.)	—	—	A. Seelos (A.)	I. Versin-Lantschner (A.)
1934	C. Cranz (Sa.)	—	—	D. Zogg (Šv.)	C. Cranz (Sa.)
1935	A. Rüegg (Šv.)	—	—	A. Seelos (A.)	C. Cranz (Sa.)
1936	G. Baumgarten (A.)	—	—	R. Rominger (Šv.)	E. Pinching (SB.)
1937	C. Cranz (Sa.)	—	—	E. Allais (P.)	C. Cranz (Sa.)
1938	C. Cranz (Sa.)	—	—	E. Allais (P.)	C. Cranz (Sa.)
1939	C. Cranz (Sa.)	—	—	I. Jennewein (Sa.)	C. Cranz (Sa.)
1950	D. Rom (A.)	Z. Colo (I.)	D. Rom (A.)	—	—
1954	T. Klecker (A.)	S. Eriksen (N.)	L. Schmidt-Couttet (P.)	S. Eriksen (N.)	I. Schöpfer (Šv.)
1956	R. Colliard (Šv.)	A. Sailer (A.)	O. Reichert (SFV)	A. Sailer (A.)	M. Berthod (Šv.)
1958	I. Björnbakken (N.)	A. Sailer (A.)	L. Wheeler (K.)	A. Sailer (A.)	F. Dänzer (A.)
1960	A. Heggtveit (K.)	R. Staub (Šv.)	Y. Rüegg (Šv.)	G. Perillat (P.)	A. Heggtveit (K.)

Märkus. Alates 1956. aastast arvestatakse mäesuusatamise olümpiavõistlusi samaaegselt ka maailmameistrivõistlustena.

Maailmameistrivõistlused iluuisutamises

Aasta	Mehed	Naised	Paarissõit
1896	G. Fuchs (Sa.)	—	—
1897	G. Hügel (A.)	—	—
1898	H. Grenander (R.)	—	—
1899	G. Hügel (A.)	—	—
1900	G. Hügel (A.)	—	—
1901	U. Salchow (R.)	—	—
1902	U. Salchow (R.)	—	—
1903	U. Salchow (R.)	—	—
1904	U. Salchow (R.)	—	—
1905	U. Salchow (R.)	—	—
1906	G. Fuchs (Sa.)	M. Syers (SB.)	—
1907	U. Salchow (R.)	M. Syers (SB.)	—
1908	U. Salchow (R.)	L. Kronberger (U.)	A. Hübler ja H. Burger (Sa.)
1909	U. Salchow (R.)	L. Kronberger (U.)	Ph. ja J. Johnson (SB.)
1910	U. Salchow (R.)	L. Kronberger (U.)	A. Hübler ja H. Burger (Sa.)
1911	U. Salchow (R.)	L. Kronberger (U.)	L. Eilers ja W. Jacobsson (S.)
1912	F. Kachler (A.)	O. Horvath (U.)	Ph. ja J. Johnson (SB.)
1913	F. Kachler (A.)	O. Horvath (U.)	H. Engelmann ja K. Meistrick (A.)
1914	E. Sandahl (R.)	O. Horvath (U.)	L. ja W. Jacobsson (S.)
1922	G. Grafström (R.)	H. Planck-Szabo (A.)	H. Engelmann ja A. Berger (A.)
1923	F. Kachler (A.)	H. Planck-Szabo (A.)	L. ja W. Jacobsson (S.)
1924	G. Grafström (R.)	H. Planck-Szabo (A.)	H. Engelmann ja A. Berger (A.)
1925	V. Böckl (A.)	H. Planck-Szabo (A.)	H. Plank-Szabo ja L. Wrede (A.)
1926	V. Böckl (A.)	H. Planck-Szabo (A.)	A. Joly ja P. Brunet (P.)
1927	V. Böckl (A.)	S. Henie (N.)	H. Plank-Szabo ja L. Wrede (A.)
1928	V. Böckl (A.)	S. Henie (N.)	A. Joly ja P. Brunet (P.)
1929	G. Grafström (R.)	S. Henie (N.)	L. Scholtz ja O. Kaiser (A.)
1930	K. Schäfer (A.)	S. Henie (N.)	A. ja P. Brunet (P.)
1931	K. Schäfer (A.)	S. Henie (N.)	E. Rotter ja L. Szollas (U.)

1932	K. Schäfer (A.)	S. Henie (N.)	A. ja B. Brunet (P.)
1933	K. Schäfer (A.)	S. Henie (N.)	E. Rotter ja L. Szollas (U.)
1934	K. Schäfer (A.)	S. Henie (N.)	E. Rotter ja L. Szollas (U.)
1935	K. Schäfer (A.)	S. Henie (N.)	E. Rotter ja L. Szollas (U.)
1936	K. Schäfer (A.)	S. Henie (N.)	M. Herber ja E. Baier (Sa.)
1937	F. Kaspar (A.)	C. Colledge (SB.)	M. Herber ja E. Baier (Sa.)
1938	F. Kaspar (A.)	M. Taylor (SB.)	M. Herber ja E. Baier (Sa.)
1939	H. Sharp (SB.)	M. Taylor (SB.)	M. Herber ja E. Baier (Sa.)
1947	H. Gerschviller (Sv.)	B. Scott (K.)	M. Lannoy ja P. Baugniet (B.)
1948	R. Button (USA)	B. Scott (K.)	M. Lannoy ja P. Baugniet (B.)
1949	R. Button (USA)	A. Vrcanova (Tš.)	A. Kekessy ja E. Kiraly (U.)
1950	R. Button (USA)	A. Vrcanova (Tš.)	C. ja M. Kennedy (USA)
1951	R. Button (USA)	J. Altwegg (SB.)	R. Baran ja P. Falk (SFV)
1952	R. Button (USA)	G. du Beauf (P.)	R. ja P. Falk (SFV)
1953	D. Jenkins (USA)	T. Albright (USA)	Jennifer ja John Nicks (SB.)
1954	D. Jenkins (USA)	G. Busch (SFV)	F. Dafoe ja R. Bowden (K.)
1955	D. Jenkins (USA)	T. Albright (USA)	F. Dafoe ja R. Bowden (K.)
1956	D. Jenkins (USA)	C. Heiss (USA)	E. Schwarz ja K. Oppelt (A.)
1957	D. Jenkins (USA)	C. Heiss (USA)	B. Wagner ja R. Paul (K.)
1958	D. Jenkins (USA)	C. Heiss (USA)	B. Wagner ja R. Paul (K.)
1959	D. Jenkins (USA)	C. Heiss (USA)	B. Wagner ja R. Paul (K.)
1960	A. Giletti (P.)	C. Heiss (USA)	B. Wagner ja R. Paul (K.)
1961	—*	—	—
1962	D. Jackson (K.)	S. Dijkstra (H.)	M. Jelinek ja O. Jelinek (K.)

* Seoses USA iluuisutajate hukkumisega lennuõnnetusel jäid MM-võistlused (pidid toimuma Prahas) 1961. aastal ära (toim.).

Aasta	500 m	1500 m
1893	J. Eden (H.)	J. Eden (H.)
1894	O. Fredrikssen (N.) ja J. Eden (H.)	E. Halvorsen (N.)
1895	O. Fredrikssen (N.)	J. Eden (H.)
1896	J. Eden (H.)	J. Eden (H.)
1897	A. Naes (H.)	I. McCullock (K.)
1898	J. Seiler (Sa.)	P. Ostlund (N.)
1899	P. Ostlund (N.)	P. Ostlund (N.)
1900	P. Ostlund (N.)	E. Engelsaas (N.)
1901	F. Vathén (S.)	F. Vathén (S.)
1902	R. Gunderssen (N.)	R. Gunderssen (N.)
1903	F. Vathén (S.)	I. Schwarz (N.)
1904	R. Gunderssen (N.)	S. Mathiesen (N.)
1905	M. Lordahl (N.)	Ch. de Koning (H.)
1906	D. Vikander (S.)	R. Gunderssen (N.)
1907	O. Steen (N.)	A. Viklund (S.)
1908	D. Vikander (S.)	O. Mathiesen (N.)
1909	O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen (N.)
1910	O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen (N.)
1911	N. Strunnikov (V.)	N. Strunnikov (V.)
1912	O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen (N.)
1913	O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen (N.)
1914	O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen (N.)
1922	R. Larsen (N.)	C. Thunberg (S.)
1923	C. Thunberg (S.)	R. Larsen (N.)
1924	C. Thunberg (S.)	R. Larsen (N.)
1925	C. Thunberg (S.)	C. Thunberg (S.)
1926	R. Larsen (S.)	I. Ballangrud (N.)
1927	R. Larsen (S.) C. Thunberg (S.) ja I. Korpela (S.)	C. Thunberg (S.)
1928	R. Larsen (N.)	C. Thunberg (S.)
1929	C. Thunberg (S.)	C. Thunberg (S.)
1930	H. Pedersen (N.)	M. Staksrud (N.)
1931	C. Thunberg (S.)	C. Thunberg (S.)
1932	B. Evensen (N.)	I. Ballangrud (N.)
1933	H. Engnestangen (N.)	C. Thunberg (S.)
1934	H. Pedersen (N.)	B. Evensen (N.)
1935	G. Haraldsen (N.)	I. Ballangrud (N.)
1936	D. Lamb (USA)	I. Ballangrud (N.)
1937	G. Krog (N.)	H. Engnestangen (N.)
1938	H. Engnestangen (N.)	H. Engnestangen (N.)
1939	H. Engnestangen (N.)	B. Vasenius (S.)
1947	S. Farstad (N.)	S. Farstad (N.)
1948	K. Kudrjavtsev (NSVL)	J. Worketh (USA)
1949	K. Henry (USA)	J. Worketh (USA)
1950	J. Worketh (USA)	J. Worketh (USA)
1951	S. Naito (J.)	W. van der Voort (H.)
1952	K. Henry (USA)	W. van der Voort (H.)

kiiruisutamises meestele

5000 m	10000 m	Absoluutne maailmameister
J. Eden (H.)	O. Fredrikssen (N.)	J. Eden
E. Halvorsen (N.)	J. Eden (H.)	—
J. Eden (H.)	J. Eden (H.)	J. Eden
J. Eden (H.)	J. Eden (H.)	J. Eden
I. McCullock (K.)	I. McCullock (K.)	I. McCullock
P. Ostlund (N.)	P. Ostlund (N.)	P. Ostlund
P. Ostlund (N.)	Z. Greve (H.)	P. Ostlund
E. Engelsaas (N.)	E. Engelsaas (N.)	E. Engelsaas
R. Gunderssen (N.)	F. Vathén (S.)	F. Vathén
I. Vinnikainen (S.)	I. Vinnikainen (S.)	—
G. Kisseljov (V.)	T. Bosnaes (N.)	—
S. Mathiesen (N.)	S. Mathiesen (N.)	S. Mathiesen
Ch. de Koning (H.)	Ch. de Koning (H.)	Ch. de Koning
N. Sedov (V.)	N. Sedov (V.)	—
G. Stromsten (S.)	G. Stromsten (S.)	—
O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen
J. Burnov (V.)	J. Burnov (V.)	O. Mathiesen
M. Juhansen (N.)	N. Strunnikov (V.)	N. Strunnikov
N. Strunnikov (V.)	N. Strunnikov (V.)	N. Strunnikov
O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen (N.)	O. Mathiesen
V. Ippolitov (V.)	V. Ippolitov (V.)	O. Mathiesen
O. Mathiesen (N.)	V. Ippolitov (V.)	O. Mathiesen
H. Ström (N.)	H. Ström (N.)	H. Ström
J. Melnikov (NSVL)	H. Ström (N.)	C. Thunberg
R. Larsen (N.)	U. Pietila (S.)	R. Larsen
C. Thunberg (S.)	U. Pietila (S.)	C. Thunberg
I. Ballangrud (N.)	I. Ballangrud (N.)	I. Ballangrud
B. Evensen (N.)	B. Evensen (N.)	B. Evensen
I. Ballangrud (N.)	A. Carlsen (N.)	C. Thunberg
I. Ballangrud (N.)	M. Staksrud (N.)	C. Thunberg
M. Staksrud (N.)	I. Ballangrud (N.)	M. Staksrud
O. Blomquist (S.)	O. Blomquist (S.)	C. Thunberg
I. Ballangrud (N.)	I. Ballangrud (N.)	I. Ballangrud
I. Ballangrud (N.)	E. Schröder (USA)	H. Engnestangen
B. Vasenius (S.)	A. Carlsen (N.)	B. Evensen
M. Staksrud (N.)	M. Staksrud (N.)	M. Staksrud
I. Ballangrud (N.)	B. Vasenius (S.)	I. Ballangrud
M. Stiepl (A.)	M. Stiepl (A.)	M. Staksrud
I. Ballangrud (N.)	I. Ballangrud (N.) ja Ch. Mathiesen (N.)	I. Ballangrud
Ch. Mathiesen (N.)	A. Berzins (Läti)	B. Vasenius
L. Parkkinen (S.)	R. Liaklev (N.)	L. Parkkinen
C. Broekman (H.)	C. Broekman (H.)	O. Lundberg
K. Paior (U.)	K. Paior (U.)	K. Paior
H. Andersen (N.)	H. Andersen (N.)	H. Andersen
H. Andersen (N.)	H. Andersen (N.)	H. Andersen
H. Andersen (N.)	H. Andersen (N.)	H. Andersen

Aasta	500 m	1500 m
1953	T. Salonen (S.)	B. Šilkov (NSVL)
1954	J. Grišin (NSVL)	B. Šilkov (NSVL)
1955	T. Salonen (S.)	O. Gontšarenko (NSVL)
1956	J. Mihhailov (NSVL)	B. Šilkov (NSVL)
1957	J. Grišin (NSVL)	B. Šilkov (NSVL)
1958	R. Merkulov (NSVL)	O. Gontšarenko (NSVL)
1959	G. Voronin (NSVL)	T. Salonen (S.)
1960	J. Grišin (NSVL)	B. Stenin (NSVL)
1961	J. Grišin (NSVL)	H. van der Grift (H.)
1962	J. Grišin (NSVL)	B. Stenin (NSVL)

Maailmameistrivõistlused kiiruisutamises naistele

1936	K. Klein (USA)	1953	H. Štšegolejeva (NSVL)
1937	L. Schou-Nielsen (N.)	1954	L. Šelihhova (NSVL)
1938	L. Schou-Nielsen (N.)	1955	R. Žukova (NSVL)
1939	V. Lesche (S.)	1956	S. Kondakova (NSVL)
1947	V. Lesche (S.)	1957	I. Artamonova (NSVL)
1948	M. Issakova (NSVL)	1958	I. Artamonova (NSVL)
1949	M. Issakova (NSVL)	1959	T. Rõlova (NSVL)
1950	M. Issakova (NSVL)	1960	V. Stenina (NSVL)
1951	E. Huttunen (S.)	1961	V. Stenina (NSVL)
1952	L. Šelihhova (NSVL)	1962	I. Voronina (NSVL)

kiiruisutamises meestele

5000 m	10000 m	Absoluutne maailmameister
O. Gontšarenko (NSVL)	O. Gontšarenko (NSVL)	O. Gontšarenko
O. Gontšarenko (NSVL)	O. Gontšarenko (NSVL)	O. Gontšarenko
K. Johannesen (N.)	S. Ericsson (R.)	S. Ericsson
O. Gontšarenko (NSVL)	T. Seiersten (N.)	O. Gontšarenko
K. Johannesen (N.)	K. Johannesen (N.)	K. Johannesen
V. Šilõkovski (NSVL)	K. Johannesen (N.)	O. Gontšarenko
J. Pesman (H.)	K. Johannesen (N.)	J. Järvinen
V. Kotov (NSVL)	J. Pesman (H.)	B. Stenin
I. Nilsson (R.)	V. Kossitškin (NSVL)	H. van der Grift
I. Nilsson (R.)	J. Nilsson (R.)	V. Kossitškin

Maailmameistrivõistlused jäähokis

1924	Kanada	1949	Tšehhoslovakkia
1928	Kanada	1950	Kanada
1930	Kanada	1951	Kanada
1931	Kanada	1952	Kanada
1932	Kanada	1953	Rootsi
1933	USA	1954	NSVL
1934	Kanada	1955	Kanada
1935	Kanada	1956	NSVL
1936	Suurbritannia	1957	Rootsi
1937	Kanada	1958	Kanada
1938	Kanada	1959	Kanada
1939	Kanada	1960	USA
1947	Tšehhoslovakkia	1961	Kanada
1948	Kanada	1962[3]	

Märkused. 1. Taliolümpiamängude aastail maailmameistrivõistlusi jäähokis ei korraldata. Olümpiavõitja jäähokis kuulutatakse ka maailmameistriks.

2. 1924. a. ja 1928. a. olümpiaturniirid jäähokis tunnistati hiljem maailmameistrivõistlusteks.

3. 1962. a. MM-võistlused jäid ära USA võimude süü läbi.

SISUKORD

Sissejuhatus 5
Väljaspool programmi
London, 28.—29. okt. 1908. a.
Antverpen, 20.—30. apr. 1920. a. 9
Esimesed talimängud
Chamonix, 26. jaan.—4. veebr. 1924. a. 22
Norralased ei tagane võidetud positsioonidelt
Sankt Moritz, 11.—18. veebr. 1928. a. 49
Ookeani taga
Lake Placid, 4.—13. veebr. 1932. a. 78
Baieri lumeväljadel
Garmisch-Partenkirchen, 6.—16. veebr. 1936. a. 109
Taas Sankt Moritzis
Sankt Moritz, 30. jaan.—8. veebr. 1948. a. 146
Norra tervitab olümpialasi
Oslo, 14.—25. veebr. 1952. a. 195
Tubli, Nõukogude Liit!
Cortina d'Ampezzo, 26. jaan.—5. veebr. 1956. a. 245
Üksteist päeva Squaw Valley's
Squaw Valley, 18.—28. veebr. 1960. a. 329
Lisad 373

Юрий Савельевич Лукашин
Борис Наумович Хавин
«БЕЛЫЕ ОЛИМПИАДЫ»
Обложка С. Лийберг
На эстонском языке
Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

•

Toimetaja E. Laping. Kunstiline toimetaja H. Keigo.
Tehniline toimetaja A. Sepp.
Korrektorid E. Multer ja M. Sepp.

Ladumisele antud 27. XII 1961. Trükkimisele antud 2. IV 1962. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 24,5. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 20,09. Arvutuspoognaid 21,74. Trükiarv 10 000. Tellimise nr. 4080. Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk tn. 40/42.

Hind 77 kop.

6—9

77 kop.

A
24535
..7773098